

పురాణములు

విచారణ

తెలుగు వామన పురాణం

సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

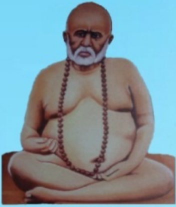

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

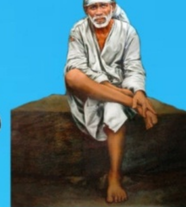
అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

నన్ను "నేను" చేరుకోవటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2030020025432

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్ధం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre

Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
• Rashtrapati Bhavan • CMU-Books • Sanskrit, • TTD,Tirupathi • Kerala Sahitya Akademi	• INSA	• Times of India • Indian Express • The Hindu • Deccan Herald • Eenadu • Vaartha	• Tamil Heritage Foundation • AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీరస్తు

తెలుఁగు వామనపురాణము

సహస్రకంఠరామాయణాది గ్రంథకర్తయగు

కవిభూషణ విద్యాశేఖర

పండిత రామావఝుల కొండయ్యశాస్త్రి

ప్రణీతము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల ముద్రణాలయమున

ముద్రితము

1929

రామావఝ్ఝుల కొండయ్యశాస్త్రి.

శ్రీరామచంద్రాయ నమః

సంపాదకీయభూమిక - కృతజ్ఞత.

ఆర్యమహాశయులారా !

సుజనహితోపదేశకులును శ్రీ అభినవాంధ్రవాల్మీకి కావ్యస్మృతితీర్థ బిరుదాంచితులును, సన్మిత్రులును నగుపండిత జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారిహితోపదేశంబు మెయి సహస్రకంఠరామాయణమును పద్మపురాణమునుండి తెలిఁగించినయప్పట నాయభివృద్ధిని నిరంతరమును గోరుచుండు శ్రీశర్మగారు నన్నుఁ గాంచి 'సత్సంతానములం బ్రశస్తిపహించిన కృతివిరచనంబె' యని నన్ను బ్రోత్సహించి వామనపురాణమును తెనుంగు సేయుమని యుపదేశించిరి. దాని కుపబలముగా మాగ్రామసమీపమున నుండు మంగుపల్లెనివాసులును, దేవబ్రాహ్మణపూజానిరతులును, సమాశ్రితజనసంరక్షణగరిష్ఠాదర్శులును నగు శ్రీయుత అల్లంపాటి పోలిరెడ్డిగారు తమ [illegible] జూపరి ఈయురువురును నంతటిలో నూరకుండక హెచ్చరించుచు వచ్చిరి. శ్రీ శేషాద్రిశర్మగారు వామనపురాణంబును బొంబాయి శ్రీవేంకటేశ్వర ముద్రణాలయంబునుండి తెప్పించి యొసంగిరి. నేను శ్రీరామచంద్రపాదారవిందములు మనంబున ధ్యానించి గ్రంథరచనకుఁ దొడంగితిని. పట్టుదలతో ననువదమును గవిత్వముఁ జెప్పుట యుదరపోషణమునకయి యుండు శ్రమలవలనను, నించుక వైద్యవిద్య యభ్యసించినవాఁడనగుట నామా గ్రామంబుల కాతురరక్షణార్థమై చనవలసినవాఁడనగుటను, నీగ్రంథము రుధిరోద్గారి సంవత్సర మాఘశుక్ల దశమి నాఁడు సంపూర్తిచేయఁగలిగితిని. ఇంచుమించుగ సార్ధవత్సరమునకు వ్రాయఁగలిగితిని. పుస్తకరచనము నాయత్నమున నుండునట్టిది కావునఁ బూర్తియయ్యెను. ఇఁక నిద్దానిని నెట్లు వెలువరించి లోకమునఁగల భాషాపోషకులయంతికమునకుఁ బంపఁగలుగుదునా యన్నయూహ యహర్నిశముగ నామనంబున నంకురించి నన్ను బరిపరివిధములఁ జీకాకుపడఁజేసె. నాపాలి కల్పకంబులునాఁ దగు శ్రీశర్మగారును రెడ్డిగారును మున్నవారుగదా యని తలంచి ముద్రణాదికార్యంబుల నెఱవేర్పింపఁ జేయుటకు శ్రీశర్మగారిని, ముద్రణాదికార్యంబునకు వలయుధనంబు నిప్పించి సాయంబుగావించుటకు శ్రీపోలిరెడ్డిగారిని నాశ్రయించి నాకృతికన్యకం బరిగ్రహించి బుధజనులసేవకుం బంపుట మీభారమని విన్నవించితి. శ్రీ అల్లంపాటి పోలిరెడ్డి

గాని తమకుఁ గార్యంబు లెన్ని యున్నను వాని నవలకుం ద్రోసివైచి గ్రంథము
ద్రణకార్యంబె తనకార్యంబుగా దలంచి వెంటనే నావెన్వెంటవచ్చి తమమిత్రుల
కీయత్నంబునంతయు వివరించి ద్రవ్యసాహాయ్యంబును జేయువారలను నాలుగు
తెగలుగా నేర్పాటుగావించి యుద్ధారకులు, నిర్వాహకులు, పోషకులు, చందాదా
రులు ననునామంబుల ద్రవ్యము నొసంగువారికిఁ దగినరీతిం గావింపుఁడని హెచ్చ
రించిరి గ్రంథనిర్మాణమునకుఁ జేయుతోడ్పా టనంతమని తెలిసినవెంటనే తమతమ
శక్తి ననుసరించి యనేకగ్రామములవారు సాయముం జేసిరి వారినామధేయంబు
లను గృతజ్ఞతతో నిందుఁ బొందుపఱచియున్నవాఁడ విలోకింపఁ బ్రార్థితులు
ఈగ్రంథమునకు ద్రవ్యసాహాయ్యముం జేసినవారికి నాకృతజ్ఞతఁ దెలుపుచున్నాఁ
డను ఇట్టి ముద్రణకార్యంబు మిగిలియుండె పుస్తకంబంతయును భద్రముగఁ గీసి
కొని కడపపురంబున నాబాల్యమిత్రులుగాను సర్వవిధముల నాకాధారభూతులుగ
నుండువారును, నాకుఁ బ్రోత్సాహము గల్పించిన శ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారి
దగ్గఱకుఁబోయి యీగ్రంథమును జూపించి యచ్చొత్తింపఁ బ్రార్థించితిని వారు
మిగుల నావృత్తిమెయి నన్నుఁ గారవించి నాయభీప్సితమున కియ్యకొనిరి పిమ్మట
భాషాపోషకులై నిరంతర ముద్రగ్రంథముద్రణముం గావించుచు లోకమున కుప
కారమును గావించు బ్రహ్మశ్రీ చెన్నపురి వావిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారు
ముద్రణమున కియ్యకొని నాకు వసతికల్గింపు డిచ్చినధనమును గైకొని ముద్రణం
బును సంపూర్ణంబుగావించిరి కాఁబట్టి యిట్టి నిరంతరోపకృతిఁ గావించు శ్రీ వావిళ్ల
వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారికిని, నోపికతోయిఁ బుస్తకంబునంతయుఁ బఠించి పీఠి
కను వ్రాసియిచ్చి, యచ్చొత్తించునప్పుడు పరిచూచుచుఁ దోడ్పడిన కడపపురమున
హైస్కూలునందు తెలుఁగుపండితులుగనున్న కావ్యపురాణతీర్థ విద్వాన్
బ్రహ్మశ్రీ జనమంచి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, మొదట నుండి గ్రంథపరిసమా
ప్తియగువఱకు నిరంతరము నా కన్నివిధములఁ దోడ్పాటుగావించుచుండిన అభిన
వాంధ్రవాల్మీకి కావ్యస్మృతితీర్థ బ్రహ్మశ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారికిని నిరంత
రము కృతజ్ఞతతో వందనము లర్పించుచున్నాఁడను.

—

విషయసూచిక.

ప్రథమస్కంధము

విషయము.		పుట.

చతుర్థస్కంధము.

పంచమస్కంధము

షష్ఠస్కంధము

సప్తమస్కంధము.

విషయము. పుట.

అష్టమస్కంధము.

న వ మ స్కం ధ ము

దశమస్కంధము.

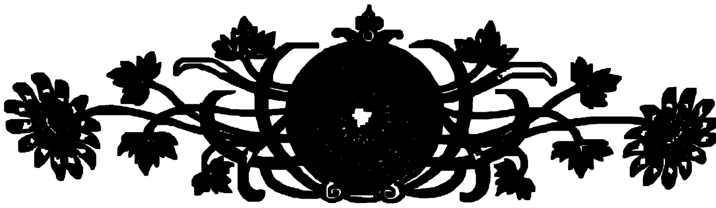
ఏకాదశస్కంధము

విషయము. పుట.

ద్వాదశస్కంధము

సమాప్తము.

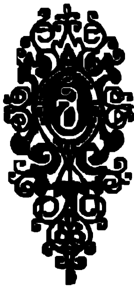
శ్రీరస్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః

తెలుఁగు వామనపురాణము

ప్రథమస్కంధము

పీఠిక

శ్రీరమ్యంబు ఋషీంద్రచిత్తవనజ । క్షేత్రాలవాలంబు, సీ
తారామాలతికాయుతంబు, గురుస । త్త్వస్ఫారపుష్పంబు వి
స్తారోదారకృపాఫలంబు, నతలో । కస్తోమకందంబు నా
శ్రీరామామరపాదపంబును మదిన్ । సేవింతు మోక్షార్థినై. 1

ఉ. శ్రీకరరామవామవర । సీమను వేడ్కఁ వసించి నిత్య మ
స్తోకదయార్ద్రభావయుత । సుందరదృష్టుల భక్తపూగమున్
వీఁకనుఁ బ్రోచుమాత, కవి । బృందనిషేవిత నిత్యపూత, మా
యాకృతి యైనసీత, పృథు । హర్షసుఖంబుల నా కొసంగుతన్ 2

చ. హరికులుఁ డైన రఘువుని । హస్తతలంబున నుండి ప్రోల్లస
ద్వరమణిహేమదివ్యరుచి । వారవిభాసితదిగ్వితాన మై
సురరిపుపూజ్యతత్పరత । శోభిలునట్టిశరాసనంబు నా
[1]కరముడి శర్మదాయకము । నై చెలువొందుచుఁ జేర్మిఁ బ్రోవుతన్ 3

చ. నరహరితుల్యు లై తనరి । నర్మిలి రాముని రెండుప్రక్కలం
గరము వసించి భర్మమణి । కాంతివిరాజితచాపహస్తు లై
నిరుపమభక్తితోఁ బరుని । నిశ్చలతన్ భజియించు శ్రీకరుల్
భరతుని లక్ష్మణానుజుని । వావిరిఁ గొల్చెద నిష్టసిద్ధికై 4

చ. పరమకృపాలవాలుఁ డయి । భాసిలు రాముని భక్తి నెన్నుచున్
శరవరచాపహస్తుఁ డయి । సంతత మావిభువెన్కనుండి సు

1 అరముడి = మాటిమాటి.

స్థిరమతిఁ గార్యకారణవి।శిష్టరతి న్దనరారులక్ష్మణుఁగా
సరగున నామనఃకమల।సద్మమునందు స్మరింతు నిత్యమున్. 5

మ. జననాథుం డగురాముశాసనము శీ।ర్షంబందు నిత్యంబుఁ దా
ఘనతం దాల్చి తదగ్రసంస్థితుఁడునై । కైవారము ల్సేయుచున్
వినుతిం గాంచినవీర్యవంతు, సుమనో।వీథీసమాక్రాంతు, శ్రీ
హనుమంతు న్మదిలో భజింతుఁ గవితా।యత్నార్థసంసిద్ధికై. 6

చ. స్థిరతరచిత్తము ల్సెలఁగ । శ్రీరఘురాముని కన్నివైపులం
గరము వసించి తన్మయతఁ । గ్రాలి పరేశునిఁ బ్రస్తుతించుచుం
బొరిఁబొరి నుండుబుద్ధిపతి । పుణ్యవిభీషణసూర్యపుత్రవా
నరపతుల న్భజించెద ని।నారత మాత్మవిశుద్ధికై తగున్. 7

ఉ. వావిరి నన్నిలోకముల । వైఖరిమీఱ సృజించి నిత్యుఁ డై
గీవి సరస్వతిం గలిసి । గేవ చెలంగఁ బయోజపీఠిపై
భావము పల్లవింపఁ గడు । భాసిలుబ్రహ్మ కవిత్వధాటిఁ జెం
పావహిలంగఁ జేసి మన।సారఁగ నిత్యము నన్నుఁ బ్రోవుతన్ 8

ఉ. వాణి, సువాణి, దేవముని।వర్ణ్యపవిత్రచరిత్రసద్గుణ
శ్రేణి, వినూత్నరత్నరుచి।చిత్రితపేశలకంకణోల్లస
త్పాణి, మదద్విరేఫతతి।పత్రసమానసుకాంతకాంతిభృ
ద్వేణి, పవిత్రసుందరక।విత్వపటుత్వము నిచ్చి ప్రోవుతన్ 9

ఉ. సారసపంక్తి నూరకయి । చక్కఁగఁదాల్చిన వాడునంచు భా
గీరథిఁ గూర్చి చుట్టితివి । కృత్యమె జాణవు చూడఁ జూడ నీ
ధీరసికత్వముం దెలిసెఁ । దెల్లముఁగా నని పల్కు నవ్వనీ
హారమహీధ్రజారమణుఁ । డౌశివుఁ డోముత నన్ను నిత్యమున్. 10

మ. పరమేశుం డగుణుం డగుండు నగువి।శ్వప్రాప్తరున్ శక్తివి
స్ఫురణత్వంబున సర్వసద్గుణలస।చ్ఛోభాన్వితుం జేసి సుం
దరియై భాసిలి స్వాఖ్యసార్థకమునై । తల్లోకత్త వేదస్తుతిన్
గరిమం జెందినదేవి హైమవతి నన్ । గాపాడు నెల్లప్పుడున్ 11

సీ. ఎలమి భక్తులకోర్కె । లీడేర్చు నేదేవి ధనముచే ముక్తిసా।ధనముచేత
దేవాళికష్టంబుఁ । దీరిచె నేదేవి రణముచే వీర్యకా।రణముచేత
సకలజగత్సృష్టిఁ । జరియించె నేదేవి కృతులచే విస్తృతా।కృతులచేత
మహిషాదిదైత్యుల । మర్దించె నేదేవి బలముచే భూరిదో।ర్బలముచేత
తే. నంగనాగణ్యసతి, దళి।తాసురేంద్ర, వితతి, గుణవతి, సురగణా।వినుతి, నిత్య
దివ్యమతి, యైనపార్వతీ।దేవి యిష్టసమితి నొసఁగూర్చి నన్నేలు । సంతతంబు 12

క. వితతసుధార్ణవమధ్య, స్థితసౌగసపీఠమందు । దీప్తి చెలంగన్

సతతము బాగుగ వెలిఁగెడి, శతధృతిశరదేవి నన్ను సంరక్షించున్ 13

మ. కరుణన్ శంభుఁడు పుత్ర! రమ్మనుచు వేడ్కన్ బిల్వఁగా వచ్చి త
త్పరుకంఠంబున వ్రేలుసర్పసమితిన్ బల్మారు వీక్షించి వా
ని రహిన్ దామరతూండ్లదండలనుచు న్నెర్రొప్పు నూహించుకుం
జరవక్త్రున్ మదిలో భజింతుఁ గవితాసన్మార్గసంసిద్ధికై. 14

గురుస్తుతి

క. వరకందాళ్ళకులాంబుధి, పరిపూర్ణేందుండు శిష్యపరివృతుఁ డస్మ
ద్గురుఁ డగుదాసాచార్యుని, చరణంబుల నే భజింతుఁ జంచద్భక్తిన్ 15

సీ. వసుధపై జనమంచి వంశాబ్ధిచంద్రుఁడై శేషాద్రి యనుపేరఁ జెన్నుమిగిలి
పావనజాహ్నవీప్రముఖనదీస్నానపుణ్యస్థలార్జితపుణ్యసమితి
బాల్యమందునె కడుఁ బడసి జ్యోతిశ్శాస్త్రపారజ్ఞుఁడై తనుఁ బ్రాజ్ఞు లెన్న
నీశ్వరీకరుణతో నెలమి బ్రహ్మాండపురాణంబుఁ దెనుఁగునఁ బ్రకటితముగఁ

ఆ. గృతి నొనర్చి పిదపఁ గీర్తనీయంబు నా, రామచంద్రగాథ రమ్యకృతినిఁ
భక్తిఁ జేసినట్టిబాల్యసుహృద్గురు, వరుని నే భజింతు భావమందు. 16

ఉ. శ్రీకరయోగమూర్తి యయి చెన్నలరారెడునమ్మహాత్ముఁ డ
స్తోకదయానిరూఢి ననుఁ జూచి వచించెను మానవుండు భూ
లోకమునన్ జనించి భవలోలతఁ గాలము నీఁగి వృద్ధుఁడై
ప్రాకటదుఃఖవార్ధిఁ బడి వ్యాకులమందుచు సిల్లి క్రమ్మఱన్. 17

ఆ. చేసినట్టికర్మచేత నిబద్ధుఁడై, పుట్టి గిట్టుఁ గాని పూర్ణుఁడైన
పరునిఁ జేరునట్టిపరణినిఁ గనుఁగొనఁ, జాలఁ డకట! ప్రకృతిసహితుఁ డగుచు.

క. సంసారమె తన కెప్పుడు, సంసారం బనుచుఁ దలఁచు జడమతి భువిలోఁ
గంసారిని సేవింపక, సంసారాంబుధిని దాఁట శక్యమె చూడన్ 19

క. కాలము జరపక భక్తిన్, గాలాత్ముఁడు సకలదేవగణమాన్యుఁడు శ్రీ
లోలుఁ డగుపద్మనాభుని, గీలించి, భవంబు విడిచి కృతనిశ్చలతన్ 20

తే. సత్ప్రబంధంబుఁ గావించి చక్రి కిడుము
జన్మరాహిత్య మగుఁ గాన జగతి నదియు
సప్తసంతానములలోఁ బ్రశస్తమగుచు
ఖిలముఁ గాకుండు నిత్యమై వెలసి మిగుల 21

చ. సకుఁడ మదీయవాక్యము విశంకటబుద్ధి గ్రహింపఁగా నగున్
ప్రకటిత మైనవామనపురాణము నాంధ్రవచోభిరామస
త్ప్రకరయుతంబు నాకృతిని వావిరిఁ జేయుమటంచుఁ బల్కి యా
సుకవి యొసంగె నాకు దయ శోభిలుచుండఁగఁ దత్పురాణమున్. 22

క. ఇచ్చిన నే దానిఁ గాని, సచ్చరితాత్మునకు మ్రొక్కి । శౌరిని శ్రీశుఁ
హెచ్చుగఁ దలఁచుచు నీకృతి, మచ్చికమీఱంగఁ జేయ । మది నెంచి తమిన్
క. ఇనసోమభౌమబుధగురు, ఘనకవిశనిరాహుకేతు । ఖగములనెల్లన్
వినుతించెద సత్యము నా, మనమునఁ గుదురంగ మాటి । మాటికిఁ జేర్మిన్ 24
క. హరివహ్నికాలరాక్షస, వరుణమరుద్ధ్వ్యోకేశ । భవులను దామో
దరభక్తుల భీష్మాదుల, వరభక్తిఁ గొలుతు నెపుడు । వాంఛాప్తికి నై 25

సుకవిస్తుతి

క. శ్రీరామకల్పతరుశా, ఖారమ్యస్థలనివాస । కవి రైయి సతమా
శ్రీరామునిఁ బలుకుచుఁ బెం, పారెడివాల్మీకిపికము । నాత్మ నుతింతున్. 26
సీ. శ్రుతిజాలములనెల్ల । శోధించి భాగించి తేటతెల్లంబుఁగాఁ । దెలిపె నెవఁడు
రాజ్యలక్ష్మిని భోజ । రాజున కొనఁగూర్చెఁ బ్రాజ్ఞుల నోడించెఁ । బ్రౌఢ నెవఁడు
కాళిచే సభలోనఁ । గవి వీఁడె యని మూఁడుసారులు పలికించె । సరవి నెవఁడు
పరదేవికయతోడఁ । బద్యంబుఁ దులయందుఁ దూఁగించి వాసిచేఁ । దొడరె నెవఁడు
తే. కవిత నెంగిలిఁ గావించి । ఖ్యాతి మిగులఁ, గన్నవాఁ డెవ్వఁ డావ్యాస । కాళిదాస
దండి భవభూతి బాణులఁ । దత్త్వవిదులఁ, దలఁతు నిష్టాప్తికై సంత । తంబు హృదిని
మ. చతురత్వోక్తిఁ గవీంద్రులెల్లఁ బొగడన్ । జాతుర్యవాగ్యుక్తితో
క్షితిపై భారతవేదముం దెనుఁగునన్ । జెన్నారఁగాఁ జేసి త
త్థ్సితికి స్మఖ్యుఁడు నై నన్నయబుధున్ । దివ్యప్రభావుండు నా
కృతితిక్కన్నను శంభుదాసుకవిం । గేల్మోడ్చి వర్ణించెదన్. 28
ఉ. రామనృపాలమౌళిపద । రమ్యసరోజయుగంబు నాత్మలో
వేమరు సంస్మరింపుచు వి । వేకశిఖామణి రై తనర్చి బల్
గోముగ నాంధ్రమందుఁ గృతిఁ । గూరిమి భాగవతం బొనర్చి తా
భూమినిఁ గీర్తిఁ గన్నద్విజ । పుంగవుఁ బోతనసూరి నెన్నెదన్ 29
క. కవిసార్వభౌముఁ డని బుధ, నివహము కొనియాడుచుండ । నృపవర్యసభా
భవనముల వెలుఁగు శ్రీనా, థవరకవిఁ డెందమందుఁ । దద్దయుఁ దలఁతున్ 30
తే. ధరణి నెవ్వాఁడు కవితాపి । తామహాఖ్య, నలరె నట్టిమహాత్ముని । నమలమతినిఁ
గవికులేశ్వరుఁ బెద్దనఁ । గామితార్థ, సిద్ధికై నే స్మరించెదఁ । జిత్తమందు. 31
సీ. పేశలకవిసంస । విజ్ఞుఁడై చెన్నొందు తిమ్మనసూరిని । నెమ్మిఁ బొగడి
పదపద్యచాతుర్య । భాసురరామలింగకవిని ముదమొప్పఁ । గను నుతించి
గడియకు శతపద్య । కల్పనఁ గలరామరాజకవీంద్రునిఁ । బ్రస్తుతించి
శ్లేషప్రబంధమ్ము । కృతి నొనర్చినమేటిఁ బింగళిసూరన్నఁ । బ్రేమఁ దలఁచి
తే. భవ్యసత్కృతు లొనరించి । పరిఢవిల్లు, సూరితుహినమయూఖు లౌ । సుకవివరులఁ

గడిమి వినుతించి కలతెల్గు । కవుల కెఱఁగి, తివిరి కృతిఁ జేయ సరుకట్టి । లిని గడంగి.

క. సురతుల్యు లైనకవులకు, నరయఁ బ్రమాదములు కల్గు । నట్లౌట సుధీ
వరులార! నెరసులుండినఁ, బరమదయన్ దిద్ది నన్నుఁ । బాలింపనగున్ 33

వ. అని యిట్లభిమతదేవతల నారాధించి దయాసముద్రులగు నస్మద్గురువరుల నభినం
దించి ప్రాచీనగీర్వాణాంధ్రకవికుంజరులఁ గొనియాడి బుధేంద్రుల కంజలి
యొనర్చి 34

ఉ. వామనమూర్తిసత్కథల । వర్ణిత మై సుమహాజనేష్ట మై
భీమవిశాలపాపనగ । భీషణవజ్రసమానమై మహో
ద్దామగుణాభిరామమయి । తద్దయు భూమిని నొప్పునట్టి శ్రీ
వామనసత్పురాణమును । వావిరి వ్రాసెదఁ దెల్గుబాసలోన్ 35

శా. నానార్థప్రతిపాద్యవామనపురా । ణంబున్ గృతిన్ జేయ వి
జ్ఞానం బేమియు లేక చింతఁబడఁగా । నాకున్ గవిత్వానుసం
ధానారంభవివేకమార్గమును మో । దం బొప్పఁ దానిచ్చె ము
న్నే నా రాముని యాజ్ఞ లేకయె కృతిన్ । నిర్మింప శక్తుండనే 36

క. పలికెడిది వామనం బఁట, పలికించెడువాఁడు రామ । పార్థివుఁ డఁట నేఁ
బలికిన దుష్కృతహర మఁట, పలికెదఁ బరగాథ లెవుడు । పలుకఁగ నేలా 37

చ. గురుకలికల్మషేంధనవి । ఘోరహుతాశనదివ్యమూర్తితోఁ
బరఁగి మునీంద్రహృత్కమల । వాసుఁడు నై పొలుపొందు రామభూ
వరపతినా నుతిం గనెడి । భర్తకు నీకృతికన్యకామణిన్
స్థిరతరభక్తి నిచ్చెదను । జింతితమోక్షసుఖాప్తికై తగన్ 38

తే. శౌరికథయందు దోషలే । శంబుఁ గాన, నైన నది పావనంబు నై । యలరు జగతిఁ
బ్రమథనాథునిగళమందుఁ । బరిఢవిల్లు, చిహ్నమట్టులఁ గనఁబడు । సేవ్యమగుచు

నిజవంశక్రమము.

క. అని నిర్ణయించుకొని నే, మును మద్వంశప్రకార । మునుఁ జెప్పుటకై
మనమునఁ దలంచి చెప్పం, గనుఁ బూనితి నెట్టు లనినఁ । గాశ్యపియందున్. 40

ఉ. నాకధునీసమానమల । పినాకిని కుత్తరభాగమందుఁ బు
ణ్యాకరమై సమస్తవిబు । ధౌఘనిషేవితభూమిభాగమై
ప్రాకటపార్వతీరమణ । భాసురదివ్యనివాసుప్రతి
ష్ఠాకరమైన సోమశిల । చారుతటం బొకఁ డొప్పు నెంతయున్. 41

క. తారాధీశకృతం బై, వారక సుక్షేత్ర మలరె । బహుపుణ్యతఁ దెం
పారెడిదక్షిణకాశియు, నై రహిఁ బొలుపొంది పాప । హరమై వరమై. 42

క. ఆరమ్యక్షేత్రమునకు, వారుణదిశయందు నొక్క । పర్వతతటి యొ
ప్పారుచు ననిలాశకుఁ జెం, పారఁగఁ గొనసాగియుండు । నతిరమ్యంబై. 43

ఉ. ఆనగపంక్తిలోపల మ।హామునిరాజసుపర్వసేవ్యమై
మానితసానుసంహతిస।మన్వితమై తనరారి నిత్యమై
సూనశరారిసంస్థితిని । శోభిలు మల్లెముకొండ దీప్తితో
దానికి నుత్తరస్థమగు । ధాత్రిని సజ్జనవారయుక్తమై. 44

ఆ. పరఁగు చావురాళ్ల ।పల్లి యొక్కటి కల, దదియు సకలజనుల । కధికహర్ష
దాయకంబు నగుచుఁ । దనరు నచ్చట ముల్కి-, నాఁటివారు కలరు । సాటిలేక

ఆ. అట్టివిప్రులందు । నామ్నాయవిదులునై, భూరివైభవమునఁ । బొనరునట్టి
రామవజ్ఝులనెడి । ప్రథితపౌరుషనామ, ధేయు లనఁగఁ గలరు । ధృతి దలిర్ప 46

ఉ. శ్రీకరరామవఝ్ఝులవి।శిష్టకులామలదుగ్ధసింధుస
త్పోకనదారిఁ బోలి తిమఁ । గొండయనాముఁడు సంభవించి య
స్తోకగుణాఢ్యుఁడై చెలఁగి । సుందరబంధుసమందిరుండు వి
ద్యాకలితుండునై వెలసెఁ । దజ్ఞులు మేలని యెంచిచూడఁగన్ 47

శా. సారాచారుఁడునై సకొండయ భువిన్ । సావిత్రి యన్నామినిం
ధీరు ల్మెచ్చఁగఁ బెండ్లియై సతత మా।స్త్రీరత్నముం గూడి సం
సారోదారసుఖాబ్ధిఁ దేలుచు జను । ల్సంప్రీతిఁ జెన్నొందఁ దాఁ
దారాధీశునిమాడ్కి నింపెసఁగె ని।ద్ధాత్రిన్ బ్రభావోన్నతిన్ 48

సీ. అంత వారికిఁ బుట్టి । రనఘులు కొండయ సుబ్బయ పోలయ్య।సుతులు మూఁగు
రందగ్రజుండునై । హరునొండు కొండయ పౌరాణికుఁడు వైద్య।పారగుండు
సత్యశీలాచార।సంపన్నుఁ డంబికాపదభక్తుఁ డామ్నాయ।పరుఁడు నగుచు
భవ్యసద్గుణకదం।బయు నైన నన్నమాంబను బెండ్లియై తోష।భావ యగుచుఁ

తే. బొనరునట్టి సతిన్ గూడి । పూర్ణభోగ, వితతి నొందుచు భాసిల్లె । విశ్వమందు
రమ్యరూపయు నగురతి।రమణిఁ గలసి, వెలుఁగుచుండిన కందర్ప।విభునిరీతి. 49

క. శ్రీమంతుఁడైనయతనికిఁ, బ్రేమను సుతు లుద్భవించి । పెరిగిరి తేజో
ధాములు కొండయ సుబ్బయ, నాములు సత్కార్యనిపుణ।నయతంత్రజ్ఞుల్. 50

సీ. అం దగ్రజుండునై ।యలరుకొండయ మహాశీలాభిరాముఁడై । చెలఁగి యింద్ర
రాణిచందంబున । రాజిల్లులక్ష్మాంబఁ బెండ్లాడి ప్రియురాలిఁ । బ్రీతిఁ గూడి
కొమరొందుచుండఁగఁ । గొండయ సుబ్బయసుబ్బరామయ యను।సుతులు కలిగి
రందు జ్యేష్ఠుఁడఁ గొండ।యాఖ్యుఁడ దోషజ్ఞపదపద్మసంస్తుతి।కరుఁడ నిపుడు

ఆ. భావశర్మసరణి।భావించి మది రోసి, భూరిభక్తిపుష్ప । పుంజశోభి
తంబు నగుచు నెపుడుఁ।దద్దయు నొప్పుమ, ద్భావసీమయందుఁ । బ్రౌఢి మెఱయ.

కృతిసమర్పణము.

క. శ్రీసీతాభామాహృ, ద్వాసునకు మనోజ్ఞహేమ। వాసునకుఁ జిదా
భాసునకు రత్నభూషో, ద్భాసితున కనంతహంస। భావాసునకున్ 52

క. శీతాచలజాపతినుతి, జాతానందునకుఁ గామ। శతసుందరకే
యూతతరుచికందునకుం, గోత్రిపితబంధురునకు। గోవిందునకున్. 53

క. దోషాకరభీషణఖర, దూషణముఖదనుజహరణ। తోషునకుఁ స
ద్భాషునకును భాషాధిప, భాషాపతివినుత పాద। పంకరుహునకున్. 54

క మేరునగధీరునకు జగ, దాధారతనిత్యమంజు। లాగారునకుఁ
సారాచారున కఖిలా, ధారున కనవరతభక్త। తతిసులభునకున్ 55

క వాతాత్మజాదికపినుత, పాతకహరనామునకును। భవభయగురుసం
తాపితదాసావనరత, చేతోయుతకామునకును। శ్రీరామునకున్ 56

కథాప్రారంభము.

వ సమర్పితంబుగా నాయొనర్పంబూనినవామనపురాణకథాక్రమం బెట్టిదనిన 57

శా. శ్రీరాజిల్లుమొగంబుతో వటుఁడునై। సృష్టిశుఁ డెవ్వాఁడు వి
స్తారప్రాభవశాలి యైనబలిచెం। తం జేరి త్రైలోక్యల
క్ష్మీరామామణిఁ గొంచు దేవపతి కి। చ్చె న్బ్రీతిఁ దద్వామనా
కారస్వామికి నిర్జరేశునకుఁ గాం। తు న్నొక్కఁడ న్నిత్యమున్ 58

నారదుఁడు వామనపురాణమును జెప్పుమని పులస్త్యు నడుగుట.

క ఆశ్రవరహితుఁ బులస్త్యుని, నాశ్రమసంస్థితుని వాగ్వి। దగ్రియు నమలుఁ
డశ్రువుఁడు నారదుం డొగి, నాశ్రితమతిఁ జూచి పలికె। హర్షము మీఱన్ 59

సీ రమణీయవామనాశ్రయపురాణము వేడ్కఁ। వినుపింపు వీనుల। విందుగాఁగ
విష్ణుఁడు మునుప్రభ। విష్ణుఁ డేలకొచూడ వామనత్వముఁ దాల్చె। వాంఛ మీఱ
నడిగెడునా కర్థి। వానలియ్యఁగ నగు దైత్యారిభక్తుండు। దైత్యవరుఁడు
ప్రహ్లాదుఁ డేటికి। బర్హిర్ముఖులతోడ బాహాశక్తి దలిర్పఁ। బటుతరరుష

తే. యడరఁ గయ్యంబు నొనరించె। నధికసంశ
యము మనంబునఁ గలిగె, ద్విజాగ్య్! మేటి
వన్నెకలదియుఁ జాగ్రియ। వదన యైన
దక్షుపుత్రిసతీదేవి। తాపసేంద్ర! 60

క భయరహితుండును సద్గుణ, చయుఁడునుఁ గాలాత్ముఁ డఖిల। జగదీశ్వరుఁడుఁ
జయశీలుఁ డగుభవునకు వి,నయవతిసతి యయ్యె నని వి। నంబడె ధాత్రిన్. 61

క మునివర్య! యీవరానన, తనదేహము వదలి యేల। తగ రమ్యం బై
తనరెడిహిమవంతునిగృహ,మునఁ గలిగెను గడలి లక్ష్మి। పుట్టినకరణిన్. 62

తే వెండియు శుభాంగి ముక్కంటి వెలది యయ్యె
నీవు సర్వజ్ఞుఁడ వటంచు భావమందుఁ
దలఁచినాఁడను గృపతోడఁ దవిలి నాదు
సంశయముఁ దీర్పు మి త్తరి జగము లెన్న 63

క నానావిధతీర్థవ్రత, దానమహాత్మ్యముల వానితత్త్వవిధుల నో
మౌనికులవర్య! తెలుపుము, మానుగ జయమబ్బు నీకు మహీ నతుయ మై

చ అనియిటు నారదుం డడుగ నారయుడ వాగ్మియు మౌనిసత్తముం
డనఘుఁడు నాపులస్త్యుఁ డొగి నాత్మను బొంగుచుఁ బల్కె నారదున్
వినుతతపోనిధిన్ ఘనుని విశ్రుతతేజుని దైవభక్తునిం
గని హరి వామనుం దలఁచి క్రమ్మృదూక్తులతోడ నాదృతిన్ 65

తే. వామనపురాణమును మునివర్య యిపుడు
మొదటినుండి క్రమంబుగ ముగియువఱకుఁ
జెప్పెదను సావధానత చేరి వినుము
దాన మోక్షంబు చేకూరుఁ దధ్య మరయ 66

గ్రీష్మవర్షర్తువర్ణనము

తే హైమవతి తొల్లి దుష్కర మైనగ్రీష్మ,కాల మరుదేరఁ గని భీతిఁ గడఁగి భవుని
మందరస్థమహీశుని మహితయశుని, భవునిఁ గన్గొని పలికెను భక్తి గదుర

క. దేవేశ గ్రీష్మకాలం, బీవసుధఁ బ్రవృత్త మయ్యెఁ బృథుభీషణమై
దావాగ్నికరణి నున్నది, పావన భక్తార్తిహరణ! భాసురమూర్తి! 68

తే. భయదవాతాతపంబులు వసుధ మనల, నెచటఁ జెందక పోఁగల వచట నాకు
నిల్లు లేదయ్యె నేగతి నిట్టిపాప, కాల మేగునొ తెలియదు కలఁగె మనము

మ. అని క్లేశాత్మిక యై వచించుసతితో నాడెన్ భవుం డోలిమై
వనితా నేను నిరాశ్రయుండ నగుచు న్వర్తించుచున్నాఁడ; నీ
వనభాగస్థలి నంచుఁ బల్కి విని తాఁ బ్రాణేశుతోఁ గూడి త
ద్వనవృక్షంబుల నీడలం గడపె నుద్యద్గ్రీష్మకాలం బొగిన్ 70

తే నిర్జనాచరితము ఘననిబిడతిమిర, కారితాశంబు నయి పటుకలితరావ
మగుచు నుత్పన్నమయ్యె గ్రీష్మాంతమందు, వర్షకాలంబు వసుధపై భాసురముగ.

క వానిం గని సంతసమున, దానవవిధ్వంసి యైనధవుఁ డగుభవుతో
మానిని యగుసతి పల్కెను, మానుగ సప్రణయదివ్యమంజులసూక్తుల్ 72

తే మహి మహేశ్వర వీచెను మారుతములు
హృదయభేదనకరములై యింతయును నిన

మండలము దోఁచెఁ బరివేష। మహిత మగుచు
నింద్రచాపంబు వడమట। నెసఁగుచుండె. 73

వ. మఱియుఁ బటుతరజాతవాతకంపితంబులై పతత్రినీలగోత్రంబులఁ దాఁటి నెమ్మిఁ గ్రమ్ముకొని హరిమండలములసరణి మీఱి యుడనెడఁ దెలిపి పడక గర్జించుచున్న ఘనంబులును; ఘననీలవేణుల మేనుల మిసమిసల పెంపుసొంపులకుఁ గంపించి సైరింపక వాగుగ దాఁగి మూఁగి రేఁగి పోయెడురీతి నంబుదంబుల నడుమను మలయక పొలయక వడిఁ బోయి మెఱయు క్రొమ్మెఱుంగులును, మెఱుఁగులకు నుఱుములకు వెఱవక తమపింఛములఁ దమిని గొప్పఁగ విప్పి యొప్పిదంబున గొప్పుచు నర్తనంబులఁ గావించుమయూరంబులును గలిగి, రావణానుజాచిత్తంబుపోలిక హరిరావవైభవంబై కరివరదమిత్రకపింబుమాడ్కి సారంగరాజితంబయి కృతయుగంబురీతి గురువర్షంబయి వర్షాగమం బరుదెంచె వెండియు 74

క. జలధారలు గగనచ్యుతములు గయి పడుచున్నవి బకములు గొక్కెఱలుం
జలకాంక్షఁ గొలుచుచున్నవి, జలదంబుల నెమ్మి మిగుల। జలజాతాక్షా 75

సీ. నీపసర్జార్జుననిర్మలకేతకీ। తరువులకమ్మని। తావు లొప్పఁ
బూచినపూవులు। పొలుపొంద వాకాదు లను రాలుచున్నవి। లక్ష్మిమగనిఁ
దలఁచెడుభక్తుల। తతపాతకంబులు కడువడిఁ బాసిన। కరణి మేఘ
గర్జనంబులు విని। కాసారములనెల్ల విడుచుచున్నవి హంస। వితతి యల్ల

తే. బుధులు నీచాశ్రితంబులై। భువిఁ బ్రవృద్ధ
మూలములు నైనయాశ్రమ। ములను విడుతు
రెటులు భుజగేంద్రభూషణ। కుటిలదనుజ
హరణ! భక్తాళిరక్షక। యాత్రిహరణ 76

ఉ. శంకర యీవనస్థలిని। సర్వమృగావళి తేజరిల్లె ని
శ్శంక రమించె సత్వరత। సంతస మొందెఁ జరించె లీలమైఁ
బొంకము మీఱ భాసిలెనుఁ। బొల్పుగ భూములు నూత్నకాంతి నే
వంకను జూడ సస్యయుత। బాలతృణంబులు కల్గి రాజిలెన్ 77

తే. నీలరమ్యాభ్రములయందు। నెగడుచుండు
మలినవృద్ధినిఁ బొడఁగాంచి। మానము చెదరి
శూరులందఱు గృహములఁ। జేరుటకును
వెడలుచున్నారు ఫణిభూష। వినుతవేష! 78

క. తగణోద్గమముల నుద్వృత, కరవేగము లగుచు నదులు। కలఁగె, జనంబుల్
నిరతానుజ్వలులై రొగిఁ, బరమేశా! చిత్ర మేమొ। పరికింపంగన్ 79

క. సోమాంకితమకుటా! తమి, శ్యామలు నీచులనుఁ గూడ। భావములోనం
గామించి కొలుచుచుండిరి, వేమఱు జలదములఁ। జదలు విస్తృతి వెలిగన్

వ. మఱియుఁ జూచిన పీరతరులును తరులసరసఁ జెలఁగి సురనారీవిహారముల కిర
వగుచు ముకుళితసుమనోభిరామము లయిన కదంబములునుఁ గదంబసారసహ
కారఖర్జూరచారుపనసాదిమహీరుహశాఖామండితఫలకమలయుఁ గమలాపూ
ర్ణము లై గమనాగమననిరోధకరము లగుతరంగిణులును రంగత్తరంగజాతవా
తచలితపద్మపత్రకాసారంబులునుఁ గలిగె. 81

క. భూతేశ! దుస్సహం బయి, చేతశ్చిత్రదము నగుచుఁ । జెన్నలరారెన్
ఏతాదృశకాలము మతి, నీతఱిఁ గరుణించి ప్రోవు । మెలమిఁ బలికిలిన్ 82

ఉ. వానకుఁ జిక్కి స్రుక్కి కడు । వంతలఁగుందక యుండురీతి మై
నీనగరాజమందు గృహ । మేదెస నైనఁ గట్టుమో విభూ
దీనపరా! యటంచు సతి । దీనత వేడఁ ద్రినేత్రుఁ డాడె స
మ్మానముతో నతిం గనుచు । మంజులచిత్రవచస్సు లొప్పఁగన్ 83

చ. సుమహితసింహచర్మపరి । శోభితదేహుఁడ నై వనంబులో
సమతఁ జరించునా కిపుడు । సద్మముఁ గట్ట ధనంబు లేదు న
త్యము ఫణిరాజు జన్నిదము । తామరపువ్వులు కర్ణభూష లో
ప్రమదరొ! ద్రవ్యహీనుఁడ । భవ్యగృహంబులు గల్గ నేర్చునే 84

సీ. ప్రియ మానినీమణీ । పింగళాఖ్యాహినాగ బాహుపురి, మఱి యొకటి యయిన
నూరిధనంజయ । భుజగంబు సొంపున, నశ్వనామకుఁ డని । యలరుపాము
సవ్యకంకణము తరతఁకుఁ డసవ్యకంకణము నీలాంజన । కాంతికలుగు
నీలనామకమగు । వ్యాళము శ్రోణిపై రాజిల్లుచున్నది । రమ్య గలిని

తే. దివ్యభాగ్యంబు నాకిట్లు । తేజరిల్ల, నీకు సుఖ మెట్లు వాటిల్లు । నీరజాక్షి
యనఁగ దదసత్యసంయుక్త । ఘోరరోగ్ర, వాక్కులాలించి భీతిమై । వనిత యపుడు

ఆ. అవనితలముఁ జూచి । యతిలజ్జ గొఁ బతి, వాసకష్టమునను । బహుళరోష
కలితభావ యగుచుఁ । గడిపి నిట్టూర్పులు, వేండ్రముగను విడిచి । విసిఁగి పలికె

క. సురసహిత! సంప్రతను నై, తరుమూలమునందునుండి । తడఁబడునా కీ
గురువృష్టికాల మీఁగతి, నరనెటు చనకుండుఁ జెపుమ । తర్కింప మదిన్. 87

క. అని దీన యగుచు నాడెడు, వనితామణిఁ జూచి తనదు । భావము లోసం
గనికరము తోఁప శంకరుఁ, డనియె న్మునివంశతిలక! । హర్ష మెలర్పన్ 88

తే. ఘనఘనావస్థితాంగవై । క్రాలు నీదు, కాయమున నంబుధారలు । కదియ కెట్లు
కడవఁగల వావిధంబునఁ । గడిమి వాన, కాలమరుగంగఁగల దింక । గలఁత వలదు

క. మానమున నీకని తద్వాం, ఘనభాగములోని కరిగి । కరుణామతి ద
క్షునిపుత్రి యైనసతితో, మనసిజహరుఁ డంతఁ గూడి । మమత వసించెన్ 90

క. మునివంశతిలక దాన, ఘనుఁడు మహేశ్వరుఁడు నై నరకణకందనకున్
వినఁబడె దివి ఘనకేతుం, డనునామము సార్థకముఁగ । నమరులు మెచ్చన్. 91

క. పిమ్మటఁ బ్రావృట్కాలం, బిమ్ముల మేఘములమీఁద । నేఁగె హరునకున్
నెమ్మి జనించె శరత్సమ, యమ్ము జనానందకరము । నై రమ్యముగన్ 92

శరదృతువర్ణనము

క. తొలఁగెను నుఱుములకలుములు, విలసిల్లెను భానుదీప్తి । విశ్వము నిండం
గలఁగెను జారుల । మనములు, వెలసెను జొంపములచేత । వివిధవిపినముల్ 93

వ. మఱియు సారహీనసంసారమును బాసినపురుషులకరణి గాలివలన దూలి చదలు
వదలిన జలధరములను, ధారాసంపాత ముడిగినఁ గని తరులఁ బాసి చను లోహ
పృష్టములునుఁ, బుష్పవేగమును మాని దరులఁ దగులక పాఱుతటినులును, దట
గృహారామవనసీమలనుండు విటపములలోని గూడులఁ బరిత్యజించి నిక్క
తెక్కలు చక్కఁగ విప్పుకొని చను పికవర్గములును, వర్ధమానములై నేలరా
లిన కొమ్ములఁ గల నల్లచాఱల దుప్పి తుటుములునుఁ, దుటుములగు రొంప్రల
పెంపుసొంపు లుడిగిన జలాశయములును, జలాశయముల మిగుల రాణించు సర
సిజములును, సరసిజాననిర్మిత బ్రహ్మాండకరండఘనసారఖండములమాడ్కి వెల్లి
విఱిసిన చంద్రకిరణములునుఁ, జంద్రవర్ణసన్నిభము లై తావులకుఁ దావులగుచుఁ
బుష్పించిన పూలగుత్తులుగల లతాజాలములును, లతావృక్షముల క్రిందనుండు
లేక పసరురంగునఁ బెంపొందిన సస్యముల మేసవి బలిసి క్రమ్మఁ బాసి విచ్చలవిడి
దిరుగు గోకులములునుఁ, గులస్త్రీచయంబు లై సంతోషాంతరంగు లగుకవులునుఁ,
గవిముఖగ్రహతారకోపేత మగు విష్ణుపదంబును, విష్ణుభక్తుల హృదయముల
చెలువున దిఙ్ముఖవైమల్యముఁ గల చంద్రికలు ఱఁ గలిగి ఘనదుర్ధామంబు చా
డ్పున శుంభత్పద్మకుందశ్రీయుతం బై వరవర్ణిని చెలువున నికృష్టపయోధరం
బయి శరత్కాలంబు చూపట్టె. 94

క. నారద! యేతాదృశ మగు, శారదకాలంబునందు । జలధరములపైఁ
గూరిమి నుండినపతిఁ గాని, కారుణ్యాకరుఁడు హరుఁడు । కమనీయగతిన్ 95

ఆ. మందరాభిధాన । మహితశైలమున, కనుగు చెంచి పిదప । నమలమార్గ
సమశిలాతలాన్వి । తమునైనతన్నగ, శృంగమందుఁ గాంతి । పుష్టిఁ దగుచు 96

తే. సరవి శంభుఁడు రాజిల్లె । సతినిఁ గలిసి
ఛాయతోఁ గూడి వెలుఁగొందు । చదలుమాని
కమువిధంబున శారద । కాల మేగె
శౌరి హరి మేలుకాంచెను । సంతసమున 97

దక్షుఁడు యజ్ఞవిధి నొనర్చుట.

సీ. దక్షప్రజాపతి । ధరణిపై యజ్ఞంబుఁ గావింప సమకట్టి । కశ్యపులను
శక్రాదినిర్జర । చయమునుఁ బిలిపించి కడిమి సదస్యులఁ । గా నొనర్చి
సరవి నరుంధతీ । సహితు వసిష్ఠుని శంసితవ్రతుని నిస్సంశయాత్ముఁ
ననసూయ యనునట్టి । యతివకు భర్తయౌ ఘనుని నత్రిని ధృతి । గలితుఁ డైన

తే. కౌశికునిఁ జంద్రతోఁ గూడి । క్రాలుచున్న
నంగిరసనామమౌని నహల్య యనెడి
సతికిఁ బతియగుగౌతమ।సంయమిని న
మాయ యనునాఁతిమగఁడు నై । మహిని వెలయు 98

తే వరభరద్వాజుఁ బిలిపించి । భక్తితోడ, సభ్యనిర్దేశసత్కర్మ।సరణి యందు
నిలిపె శ్రుతిశాస్త్రవేదాంగ।నిపుణు లైన, వారి నాపూనిచంద్రులఁ । బరమచరిత!

క. యముని నహింసానాథుం, బ్రముదితమతిఁ బిలిచి ద్వార।పాలునిఁ గా య
జ్ఞముఁ జేయుచోట నిలిపెను, రమణం జంద్రేశు నంగి।రసుని న్వేడ్కన్ 100

తే కడఁగి మృష్టాన్నపానసం।స్కారమందు
బరఁగ నియమించె సత్త్రంపుఁ । బనినిఁ జక్కఁ
జేయుటకు నుంచె భృగువునుఁ । జెలఁగి రోహి
ణీవ్యాధీశుఁడు నగుచంద్రు । నియతిఁ గుల్క 101

చ ధనపతిఁ జేసి పిమ్మటను । దక్షుఁడు ఘాఁతుల వారిధర్తలన్
మనుమల యజ్ఞమందు గరి।మంపుదయం బిలిపించి మానసే
శనరిపుఁ డైనశంకరునిఁ । దత్సతి యైనసతీలలామనున్
వినుతగుణాభిరామునుఁ బ్ర।వృద్ధజనావనదీక్షకామునున్ 102

ఆ. పిలువఁబనుపకుండెఁ । బ్రీతి లేకుండుట, చేత నన నవిస్మ।యాతతాత్ముఁ
డగుచు నారదుండు । యత్నంబుతోనా పులస్త్యుఁ జూచి పలికె । లలితభణితి

ఉ ఏలాకో దక్షుఁ డాద్యుఁడు మ।హేశుఁడు జ్యేష్ఠుఁడు శ్రేష్ఠుఁడుం జగ
జ్జాలతనుండు నౌహరుని । జన్నముకై పిలిపింపఁ డయ్యె న
చ్చోల యటంచుఁ బల్క విని । శేముషి పొంగ నతండు నంగయా
శీలమనస్కుఁ డై మిగుల । వెల్గెడు నారదమౌని యాదృతిన్. 104

తే దయదలిర్పఁగఁ బలికెను । నయము మీఱ
దక్షుఁ డాద్యుఁడు జ్యేష్ఠుఁడుఁ । దత్త్వవర్యుఁ
డగుమహేశుఁడు పునుకను । హస్తమందుఁ
దాల్చి చరియించువాఁ డని । తలఁచి యతని 105

వ యజ్ఞమునకు రమ్మని పిలువఁ బనుపఁ డయ్యె నన విని చిత్రపడి యతఁడు మునీంద్రా! దేవతాశ్రేష్ఠుఁడును శూలపాణియును ముక్కంటియును షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుఁ డగు శంకరుఁ డేకర్మమునఁ దనకరంబునఁ బునుకను ధరించె వక్కాణింపు మని వేఁడఁ బులస్త్యుఁ డిట్లనియె. 106

సృష్టిచిత్రము

సీ అవ్యక్తుఁ డయినబ్ర।హ్మముచేత నాదిపు।రాణంబులనుఁ దొల్లి । రహినిఁ జెప్పఁ
బడినపురాతన । పరమగాథను దృఢమతితోడ విను నష్ట।మారుతార్క

చంద్రోడుపావక । స్థావరజంగమకలితార్ణవంబు । నొక్కాలమందు
మునిఁగినలీఁగలఁ । బొదరిండ్లఁ బిమ్మచీఁకటు లొప్పి యెవరికిఁ । గానరాని
ఆ. దగుచు నప్రతర్క్య । మై జన్మమృతులును, లేని దుర్దినమున । లీల మెఱసి
యచ్యుతుఁడు సహస్ర । హాయనపరిమితి, కలుగురాత్రి వేళఁ । గడఁగి నిదుర
తే. పోయి క్రమ్మఱఁ దద్రాత్రి । పాయుచుండ, నిర్గుణబ్రహ్మమంతట । నిఖిలలోక
సృష్టిసంకల్ప మొనరించెఁ । బృథులశక్తి, రాజసంబగురూపుతో । రమ్యచరితి
తే. దివ్యపంచాస్యములచేతఁ । దివిరి సర్వ, జగములకు సృష్టికర్త యై । సర్వవేద
విదుఁడు నై రాజసగుణంబు । విస్తరిల్లఁ, బుట్టి రాజిల్లెఁ బరమేష్ఠి । పూజ్యభంగి
సీ. మునినాథ పిమ్మట । మూఁడుకన్నులచేత భాసిల్లుచుండెడి । వదన మొప్ప
శూలంబుఁ జేపట్టి । సుభగగాత్రమాలనుఁ జూపించుచును దమో । రూఁపు డగుచుఁ
దతజటాజూటంబు । తలమీఁద రాజిల్ల బ్రహ్మపుట్టినరీతి । బరుఁడొకండు
కలిగ వెంటనె యహం । కారంబు పొడసూపె దాన వారిద్దఱు । దర్పమొప్ప
తే. గర్వితులునయి రామీఁదఁ । గరళకంఠుఁ
డాగ్రహంబున బ్రహ్మతో । నాడె నెవఁడు
నిన్నుఁ బుట్టించె నిచటికి । నీవు రాఁబ
నేమి యన ధాత కోపించి । మృడునిఁ జూచి 110
క. పలికెను నీ వెవ్వండవు, తలిదండ్రులు నీకు నెవరు । తడయక నాతోఁ
బలుకు మటంచని యీగతి, బలిమిం బ్రియవాద మొదవె । వారికి నచటన్.
క. ఆవాదమందు ద్రుహిణుఁడు, భావజపరిపంథిఁ జూచి । బహుకోపమునన్
భావాభావస్థితులను, భావింపంజాల కీవు । పలికితివి బళీ 112
ఆ. శబ్దగుణకమగుచుఁ । జనియించె జడలెట, నతులవీణఁ గరము । నందుఁ దాల్చి
కిలకిలారవంబు । లవి నొనర్చుచు నటఁ, గలిగినాడ వీవు । గర్వమేలా' 113
చ. అని యిటులాడుచుండఁ విని । యీశుఁడు మానియు నైన బ్రహ్మచే
తను బరిభూతుఁ డై మొగము । ధారుణివంక నెపెట్టి దీనతం
దనరుచు నుండె రాహుగళి । తద్విజరాజునుఁ బోలి యంతటన్
ఘనపరమేష్ఠిపంచమము । ఖంబుఁ గడిందియు నైన కిన్కతోన్. 114
తే. ఆడెఁ గోపాంధకారితుఁ । డై నరుద్రు
తోఁ దమోరూప! నీవాగిఁ । ద్రుళ్ల నేల
నే నెఱుంగుదు నీశక్తి । నెద్దు నెక్కి
తిరుగుచు దిగంబరుండ వై । తిరుగుచుంట. 115
క. లోకక్షయమునుఁ జేయఁం, బ్రాకటముగ వెలసినావు । బహుదోషీ వనన్
ఆకవులఁజూఁ గని కోపము, భీకర మయి పెంపుసెందఁ । బృథుగర్వమునన్ 116
క. త్వరపడి బ్రహ్మనుఁ గాల్చెడి, గరిమపుఁగోపమున దోఁచు । ఘనునికరణి నా

పురహరుఁడు గానవచ్చెనుఁ, గరమరుదుఁగ నతని । కపుడు కాంతిస్ఫూర్తిన్
వ. మునీంద్రా! శ్వేతరక్తకర్బురావదాతనీలపింజరవర్ణములు కలిగి దుర్దర్శము లయిన మోము లయిదు పుట్టె నంతటఁ జదువుల వేలుపు వేఁడివెలుఁగున కెనయగు నామొగంబుల నాలోకించి గఱకంఠునితో నిట్లనియె శంకరా! నీ మొగంబు లెగురఁగొట్టఁబడిన నీటిబుగ్గలచాడ్పున నగపడుచున్నవి వీనియం దేమి పరాక్రమము గలదని పలికిన విని క్రోధఘూర్ణితమానమానసుఁ డయి రుద్రుఁడు తనగోటిచేత నాభాతతల నొకదానిం ద్రుంచె నది యాతనియెడమ చేతియందుఁ దగులుకొని యొకానొకతఱి యైనను వదలకుండె నంత 118
సీ. పరమేష్ఠి రోషంబు । ప్రజ్వలించుచునుండఁ గవచంబుఁ గలవాఁడు । ఘనశరాస్త్ర
ధరుఁడు కుండలములు । దాల్చినధీరుఁడు ధీమంతుఁ డగువాఁడు । దీప్యమాన
శరచాపహస్తుఁడు । శక్తియుక్తుఁడు నాశరహితుఁడు ఘనబాహు । రమ్యతనుఁడు
హరితుల్యదర్శనుఁ । డతులచతుర్భుజుఁ డమ్ములపొదిఁ దాల్చి । నట్టివాఁడు
తే. నయినపురుషుని సృష్టించె । నంత నతఁడు
హరునిఁ గనుఁగొని పలికె దు । ష్టాత్మ! శూల
హస్త! పాపమనీష నీ । వందువలనఁ
జంపఁ బో చాలు నింకేల । జాడ్య మేల' 119
క. ఏవాఁడు జగతిలోపలఁ, గావరమునఁ దిరుగు పాం । కిర్మునిఁ జంపం
భావంబులోనఁ దలఁచును?, నీవిట నుండంగఁ దగదు । నీచగుణాఢ్యా! 120
క. అని యిట్లాడిన నాతఁడు, ఘనపరుషోక్తులను బలుకఁ । గఱకంఠుఁడు తా
విని దిక్కుణోఁప కర్ష్యేడఁ, దనకప్రియ మొదవఁ జూచి । తహతహపడుచున్
క. సరిదాఢ్య యగుసుస్వలి, నిరతముఁ బ్రవహించుచోట । నెగడి నరునకుం
గురువగు నారాయణునకుఁ, బరమస్థానంబు నగుచు । భాసిలునది యై 122
తే. సరవిఁ జెన్నొందు బదరికా । శ్రమమునకును
బోయి నారాయణునిఁ గాంచి । పూర్ణభక్తి
నాడె; దేవేశ! నీవు మ । హాదయాస
ముద్రుఁడవు భిక్ష నాకిమ్ము । పుణ్యచరిత! 123
చ. అని కడుదీనుఁడై నుడువు । త్ర్యంబకుఁ గన్గొని ధర్మపుత్రుఁ డో
మనసిజవైరి! నాభుజము । మానితశూలముచేతఁ గొట్టు మం
చని వచియించె నాకరణి । నట్టులొనర్పఁ ద్రిశూలఘాతసం
జనితము నైనమార్గమున । సంభవ మొందెను మూఁడుధారలున్ 124
క. నారద! యాధారలలోఁ, దారాపథమం దొకండు । తగ భాసిల్లెన్
ధార యొకటి పృథివీస్థలిఁ, జేరను రాఁ జూచి మదినిఁ । జిడిముడిపడుచున్.
ఆ. తపమె ధనముఁగాఁగఁ । దనరారు నత్రిసంయమి గ్రహించె దాని । నతనివలనఁ

గలిగె శంకరాంశఁ గలితుఁడై దుర్వాసుఁ, డనెడు మౌనినాథుఁ డతులశక్తి
తే. పరఁగ మూఁడవఖార కపాలమందుఁ, బడియెఁ బ్రావృషి నంబుదపటల మెలమి
వడిని గర్జించుచున్నట్టి పగిది నెవని, నిలనుఁ దాళిఫలక్రియ నిపుడె కూల్తు.

మ. అని గర్జించుచుఁ దక్కపాలమున నుద్యద్దీప్తితో నందరుం
డనువాఁ డస్త్రతనుత్రచాపధరుఁ డై యత్యంతతారుణ్యుఁ డై
ఘననీలాసితగాత్రుఁ డై కలిగె నుత్కంఠ న్విజృంభించుచుం
దనదేహచ్ఛవి దిక్కులందు గడిమిం దళ్కొత్తి దీపింపఁగాన్. 128

సీ. ఆయెడ నారాయణాత్మజుఁ డగునరుఁ గాంచి హరుం డాడెఁ గార్య మొప్ప
నోనరవర! వారిజోద్భవుఁడును దుష్టవాక్యుఁడు రవిశతప్రతిభుఁ డైన
నీనరుఁ బడఁగొట్టుమనవుఁ డాపురుషుఁ డాద్యము సుప్రసిద్ధ మైయజగవాఖ్య
నలరువిల్లునుఁ దాల్చి యక్షయతూణీరములతోడ ననిఁ జేయ మోహరించెఁ
ఆ. గడిమి బ్రహ్మసుతుఁడు గర్వంబుతోఁ బోరఁ, బ్రతిఘటించె వారు బలిమి వేయిఁ
దివ్యవత్సరములు ధృఢశక్తిమై పోరి, రంత హరుఁడు నలువ కనియె నిట్లు

వ. పరమేష్ఠీ! పరమాద్భుతకర్ముఁ డగునానరుఁడు రణమున నీనరుని వేఁడికోలల నొప్పించి త్రోసినఁ బడి పరాజితుఁడయ్యె నని చెప్ప నామాటవిని యతఁడు నవ్వి, గిరిశా! త్వదీయమదీయపురుషు లీజన్మమునఁ బరాజితులు గా రని నుడువుచు నిజాంశజుం డగునరుని సూర్యునియం దంతర్హితునిఁ జేసె నంత హరుఁడు తననరుని ధర్మపుత్రుఁ డగునరునియం దైక్యముఁ జేసె నిట్లు బ్రహ్మేశులకు వివాదంబు కలిగి నివర్తించె నని చెప్పి వెండియుఁ బులస్త్యుఁ డిట్లనియె 130

క. నారద! హస్తతలంబున, ఘోరం బగుపునుక హరుఁడు గొని బహుచింతా
భారాకులేంద్రియంబుల, వారనిసంతాప మొదవి వర్తింపంగాన్ 131

బ్రహ్మహత్యపీడితుఁడై శివుఁడు తిరుగుట.

తే. నలుపుకాటుకగుమిచవి నలిఁ జెలంగ, రక్తమూర్ధజ యయి మహారౌద్రభంగి
బ్రహ్మహత్యమహాంతిక భాగమందు, వచ్చినిలిచినఁ గనుఁగొని భర్గుఁ డనియె

క. ఏకరాలిని నీవెవతెవొ, యేకటిగలిఁ రాఁ బనేమి వివరింపు మనన్
వికవిక నవ్వుచుఁ బలికెను, సకలేశునితోడ నదియు సంయమిచంద్రా! 133

తే. బ్రహ్మహత్యను నేఁ బరబ్రహ్మరూప
వచ్చితి నటంచు వాక్రుచ్చి వడిగ నతని
కాయమందుఁ బ్రవేశించెఁ గడఁగి దాన
గర్హితుఁడు నయి హరుఁ డంతఁ గలఁత మిగుల 134

తే. బదరికాశ్రమభూమికిఁ బరమభక్తి
నరిగి నారాయణుని నరు నచటఁ గానఁ

జాలకరొయి చింతచేఁ గుంది సత్వరముగ
యమునలోఁ గ్రుంకఁ బోయిన నదియు వెలిచి. 135

చ జలరహితస్థితి న్వెలలె శంకరుఁ డంతటఁ బ్లక్షజాసరి
జ్జలమున స్నాతుఁ డౌటకును జయ్యనఁ బోవ నిరస్తనీర మై
పొలిసినఁ గాంచి సిగ్గుపడి పుష్కరమాగధసైంధవాటవీ
స్థలమున సంచరించి విగతశ్రముఁ డై వతీ మానినాయకా 136

క నిమిషారణ్యస్థలికిం, గ్రమమున ధర్మాటవికిని రయమునఁ జని తా,
ద్విమలాంభస్సుల మునిఁగినఁ, దెమలక యా బ్రహ్మహత్య తిరముగ నుంటన్

తే దేవగృహములను బవిత్ర దివ్యనదులఁ
దీర్థముల నాశ్రమంబులఁ దిరిగి మునిఁగి
పరమయోగంబుతో నున్నఁ బరుని నదివ
దలియుఁ జనకుండె నత్యంత దారుణముగ. 138

ఉ పిమ్మట గట్టువిల్లుఁ డతిభీతుఁడు నై కురుజాంగలమ్ము నా
క్కుమ్మడిఁ జేరి చక్రధరు నుజ్జ్వలపత్రిపలిష్ఠుఁ గేశవుం
దమ్ములఁ బోలునేత్రములఁ దాల్చుసదానవవైరిఁ జక్రిఁ దా
నిమ్ముల గాంచి కేల్మోగిచి యొంతయు వేఁడఁ దొడంగె భక్తితోన్ 139

హరుఁడు భగవంతుని వేఁడుకొనుట

క. శ్రీకర! భక్తశివంకర, పాకారిప్రముఖవినుత భాసురసారా!
భీకరదానవహర సు, శ్లోకా! జోహారు నీకు శుంభద్ధీరా! 140

తే శంఖచక్రగదాధర సర్వదేవ, నాథ! గరుడధ్వజానంతనామ! వాసు
దేవ! నిర్గుణ! హైరణ్యదివ్యగర్భ!, వందనము నీకొనర్చెద వాంఛ మిగుల

శా జ్ఞానాజ్ఞాననిరావలంబ సకలాకారా! జగద్రక్షకా!
ధీనిష్ణాతుఁడ వై విరాజసగుణోద్దీప్తిం బరబ్రహ్మ వై
నానాస్థావరజంగమాత్మజగతి న్నానావిచిత్రంబులం
గాన న్వచ్చెదురీతిఁ జేయు నిను నేఁ గాంక్షించి సేవించెదన్ 142

ఆ సత్వగుణముఁ దాల్చి జగదీశ! విష్ణురూ
పమున సర్వలోకపాలనంబు
సేయునీకు నతులు చేసెద గురుహస్త
విదితవిషయజాత! విశ్వవేద! 143

క సకలవ్యాపక! నిర్జర, నికరాధిప! తిమిరకాయ! నేనుఁ ద్వదీయాం
శకుఁడను రోషోద్భవుఁడను, వికలగుణాన్వితుఁడఁ బ్రోవు విశ్వేశ! హరీ!

క వామన! మాధవ! మునిజన, కామితసద్ధామ రత్న కాంచనదామా!
సోమానలరవినేత్రా!, కోమలనీలాభ్రగాత్ర! గుణరత్ననిధీ! 145

సీ. శ్రీకరశుభగాత్ర । శృంగారచారిత్ర పావకాంబరమనో । వాయుబుద్ధి
జలశర్వులును నీవ । జన్నంబు శౌచంబు ధర్మమహింసయు । దానమార్జ
వము నీవ యక్కటి । కము నీవ లక్ష్మియు బ్రహ్మచర్యం బీవ । భద్రశాంతి
సత్యమార్గము నీవ । సాంగము లౌనాల్గు తొలిచదువులు నీవ । తోయజాక్ష
తే. వేదపారగ! యుపవేద । వేద్య! నాదు, కాయమున బ్రహ్మహత్యచేఁ । గలిగినట్టి [ప
దోసమునుఁ బాపి రక్షింపు । దుఃఖ మొదవె, దగ్ధుఁడను నష్టతనుఁడను । దరమె సై
క. దీనులకష్టముఁ దీర్పను, దీనులఁ బాలించి కీర్తి । దిక్కుల నింపఁగ
దీనావన! నీ కమరును, దీనుఁడ నను గావవయ్య । దివిరినకరుణన్. 147
ఆ. దుర్నిరీక్ష్య మగుచుఁ । దోఁచుచున్నది దీనిఁ, బాపి నన్ను నీత । భావుఁ జేయు
భక్తబృందలోల! । ధర్మనిర్మితచేల, భావకలుషహరణ! । భాగ్యకరణ! 148
చ. అని మునివర్య! శంకరుఁడు । హర్షము దూలి వచింపఁ గేశవుం
డనఘుఁడు చక్రపాణి మన । సారఁగ నాశివుఁ జూచి బ్రహ్మహ
త్యను వదలింపఁ జేయఁగల । దై కలనాదశుభప్రదంబు నై
తనరెడుమాట చెప్పెదను । దాన జయం బగు నీకు నీశ్వరా! 149
చ. కలదు ప్రయాగ, గాంగజల । గాహననిర్గతసర్వలోకని
స్తులకలుషాలివేగ, సుర । తోషితభాసురనవ్యరత్నకో
మలరుచిసౌధపూగ, బుధ । మండలమండితభాగ, భామినీ
కలకరకంకణక్వణన । క్రమ్రవిరాగయు నై వసుంధరన్ 150
తే. అట్టిపుణ్యాంపుఁ జోట మ । హాత్మ్య మొనఁగ, శాయి నానొప్పు దేవుఁ డా । స్మత్కులాభి
జాతుఁడు వసించుచున్నాఁడు । సరవి నతని, దక్షిణపదంబునను బుట్టి । ధరణి మీఁద
తే. సరగఁ బ్రవహించుచున్నది । చారువరణ
సర్వజనపాపహరణ! వి । స్తారపుణ్య
భాగ్యకరయగు వరణ తా । ద్వరదుసవ్య
చరణమునఁ బుట్టి పాఱుచు । జలియు లేక 152
క. ఆసీనావకమగునది, భాసిలె నాలెండునదులు । పాపహరము లై
వాసిఁగనె సర్వభూతా, వాసునిచే వానిఁడుమ । వఱలినచోటన్. 153
క. త్రిభువనముల శ్రేష్ఠంబయి, శుభములఁ జేకూర్పఁజాలి । సుకృతప్రదస
ద్విభవమున నుండుతీర్థము, సుభగగుణా! కలదొకండు । శుభఫలదం బై 154
తే. భోగివగు నీకు దోసంబు । పోవునట్టు, చేయఁజాలిన దై పుణ్య । సీమ యగుచుఁ
దనరు వారాణసీపురి । దానిమహిమఁ, బలికెదను వేడ్కతో విను । భావజారి

కాశీపురవర్ణనము.

తే. విప్రులశుచిస్వకత్వంబు । విని హసించి
వలఁపుఁగత్తెలమొలనూళ్ల । వలనఁ గలుగు

గవముచేసిన వేదస్వనమును వినఁగఁ
జాలఁ గోరిరి గురువులు సారె భర్గ! 156

చ. చెలువలు నాల్గుదిక్కులను జెన్నలరారెడు త్రోవలందఱం
బలిఁ జరియించుచుండఁగను లత్తుకచే నెఱుపైన కాళులం
వలివెలుఁగంతఁ జూచి స్థలపద్మిని పోవుచున్న దేమొకో
తెలియదటంచు విస్మయముఁ దేఁకువలేక చెలంగె నీశ్వరా! 157

తే తుంగసౌధమందిరమ్ములు తుహినకిరణు
నడ్డగించుచున్నవి యామినులనుఁ
బొడవులగు టెక్కెములు గాలిఁ బొదలి తూలి
మఱుఁగుపఱచి వర్ణనీ మహితకీర్తి 158

చ తరుణులతేటమోములను దమ్ములుచందురుడాలగోడలం
సరగున సంక్రమింపఁ గని షట్పదసంఘము లెల్ల భ్రాంతి మై
స్ఫారదరవిందవధ్యమును జొచ్చుట కెంతయు నెమ్మనంబులం
గరముఁ దలంపవయ్యెనతి కాంతిఘనంబుగఁ బూని శంకరా 159

సీ. లేదు పరిశ్రమ లీల సంమోహనఖేలనశీలతన్ జాలమునకు
తీరదాశ గృహస్థ దీర్ఘికాజలకేళిఁ దేలుచునుండిన తెఱవలకును
నడ్డగింపఁ డొకండు హరితోడఁ గలిసియుఁ బరగృహంబులఁ దమి చాలి మెఱసి
చూపఁడు శక్తి స్వ సుందరీసురతంబుఁ బోనాడి మఱియొక పొలఁతియందుఁ
తే. గోరు దౌరులధనముఁ గూటసాక్ష్యంబులుఁ, జెప్ప రెపుడు సత్యచిత్తులగుచుఁ
జేయ రెవరికైనఁ జెడుపని నాపురి, జనులు నాగభూష! చతురభాష! 160

ఆ జవ్వనంపువేళ జనులందుఁ గరులందు, మానమదము మదము మానువేళ
దానభేదనంబు దంతీంద్రములయందుఁ, ద్రాటి ముడియుఁ గలదు దైత్యభేది!

క కుయి వెట్టుకౌశికములుం, బ్రియదోషము లగుచునుండుఁ జెంపారంగం
బ్రియదోషులు కారాపురి, నయముఁగ నున్నట్టి జనులు నాగాభరణా! 162

క సారెకుసారెకుఁ జూచిన, వారిదగణమందు గలిత వర్తనమటులే
తారాగణాకులీనత, వారక వర్తించుచుండు వరవృషరూఢా! 163

చ పరఁగ మహాభుజంగపరి వారితలై వరభూతిలుబ్ధలై
కరము సుచంద్రరేఖ లయి కమ్రవిలాసిను లైనభామలా
పురవరమందు నీవలెనె పొల్పుగనుందురు వింతసోఁపఁగా
సురుచిరగాత్ర! శివతతిసూత్ర! పవిత్రచరిత్ర! శంకరా! 164

ఉ ఆపురిలో మదాశ్రయము నం దొగినిత్యములోలభాస్కరుం
డేఁపుననుండుఁ బాపహరుఁ డీప్సితముం డయి కాంతిఁ గుల్కని

ష్ప్రపదశాశ్వమేధమునఁ । జక్రి మదంశుఁ డైనకేశవుం
డాపదఁ బాపుదేవుఁడగు । నచ్చటికిం జను నిశ్చయంబుగన్ 165

ఉ. పాపనివృత్తిఁ జెందఁగల । వాఁడవు పొమ్మని చెప్పెఁ బేర్కొనా
శ్రీపతికంత మ్రొక్కి నుతి । సేసియుఁ బిమ్మటఁ గాశికిం జగం
బాపవిమోచనార్థమయి । బంధురభక్తినిఁ బూని దీక్షతో
గోపతియానమహేశ్వరుఁడు । గొబ్బునఁ బోయెను దార్ఢ్యకైవడిన 166

క. నారద! శివుఁ డట్టులె చని, వారణాసి పంచతీర్థ । వరముల లోలుఁ
సా శ్వమేధముం గని, కోరికదత్తీర్థములనుఁ । గ్రుంకి సభక్తిన్ 167

ఆ. విగతపాపుఁ డగుచు । విశ్వేశుఁ గేశవుఁ
జూడ నరుగుదెంచి । సుభగు నచటఁ
గాంచి వందనములు । గావించి నుతియించి
పలికె నతని గార్చి । భయముగదుర 168

మ. భువనేశా! హతదానవేశ! సుఖదా! । పుణ్యప్రదా! నీప్రసా
దవిశేషత్వముచేతఁ గాసి తొలఁగెం । దథ్యంబుగా బ్రహ్మహ
త్య వడిం బోయెనుగాని యీపుఱ్ఱకము । హస్తచ్యుతిం జెంది యీ
యవనిం గూలదిదేమి కారణమొ నా । కారీతి దెందంబునన్ 169

చ. తెలియదు కాన తద్విధముఁ । దెల్లముఁగా వచియింపుమంచునా
వలిమలవిల్లువాఁ డడుగ । వారనిప్రేమను గేశవుం డనెన్
గలదు విచిత్రకారణము । గాసిల నేటికి నీకు నెప్పుడుం
దెలియఁగఁ జెప్పువాఁడ విను । తీఱును సంశయ మింక నీశ్వరా! 170

తే. కమలకహ్లారములచేతఁ । గ్రాలి దివ్య, పుష్కరావిరాజమానమై । పాలుపు మిగిలి
నాదుముంగల సురతతి । సరసుసేవ్య, మైనమడుగొక్కటియుఁ గల । దదియుజగతి.

తే. తీర్థరాజము కావునఁ । దివిరి దాని, యందు శ్రద్ధను స్నాతుండ । వైనయెడల
నంతఁ ధరమీఁదఁబడును నీ । హస్తగతక, పాల మద్దాన నీకుఁ గ । పాలి యనఁగ.

క. ఖ్యాతిగను పేరు రాఁగల, దాతతముగ నెల్లవార । లానందింపన్
భూతలమున నాయది వి, ఖ్యాతిఁ గపాలప్రమోచ । నాఖ్యం జెలంగున్ 173

క. అని సురపతి యగుకేశవుఁ, డనఘుం డగుశివునితోడ । నాడిన వేడ్కం
జని తత్కపాలమోచన, మున శాస్త్రవిధిన్మునింగె । మునివరతిలకా! 174

క. మునిఁగినఁ ద్రిపురాంతకుచే, తిని భాసిలుపునుక వదలి స్థిరపైఁ ద్వరఁగన్
జనులెల్లఁ జూడఁ బడియెను, మనసిజహరుఁ డంత సంతోషమహితుం డయ్యెన్

క. వనమాలి సుప్రసాదము, ననుఁ దత్తీర్థంబునకును । నలుఁగడలందు
న్మనుకొని కపాలమోచన, మనునామము సార్థకము గ । నలరెం జుండీ 175

ఆ. దేవపూని! హరుఁడు | లిపిరి యీరీతిఁ గ, పాలి యయ్యె నందు | వలన దక్షుఁ
డతనిఁ బిలువఁ డయ్యె | నధ్వరమునకును, గర్వితుం డటంచుఁ | గరుణ వదలి 177

వ. అట్టితరుణమం దెల్ల వారలు కుతుకంబున దక్షయజ్ఞమున కరుగుచుండి రంత.

మందరగిరిపై సన్నవలెని జయ చూడవచ్చుట

క. సుందరవః కందర మగు, మందరనగమందు హరుని | మగువను జూడన్
జంకువను వచ్చెఁ గౌతమ, నందిని యగు జయ కడిం | నర్మిలి మించన్ 179

క. ఒరయిడ నొంటరిగా జయ, దాయుటయును దక్షపుత్రి | దానిం గని యో
తోయజముఖి! నీవొంటి తవె, ం యత్నం బేమొ తెలియ | రా దయ్యె మదిన్ 180

సీ. విజయాఖ్య నల రారు | వెలఁదియు నీవెంట రా, దేమి పలుకు మో | రమణి! యనఁగ
నా దేవి మాటల | నాపరమేశ్వరి విని పల్కె నోయమ్మ! | వినుము తమునిఁ
దల్లి తండ్రియు నైన | దక్షునిచేత నాహూతలై యజ్ఞంబుఁ | బ్రీతిఁ జూడ,
నరిగిరి నేఁ డల్లి | రైనయహల్యతోఁ దండ్రి యా గౌతమ | తపసితోడ,

ఆ. యజ్ఞవాటమునకు | యత్నంబుతోఁ బోవు, చుండి వారివిడిచి | యువిద! నిన్నుఁ
జూచుటకును వేడ్క | సొంపార వచ్చితి, నరుగుదేరవా! శు | భాంగి నీవు 181

క. హరుఁ డచటికిఁ జనఁడా యి, ధ్వరమునకును దక్షుఁ డిపుడు | తరుణీమణిరో!
కరుణను రమ్మని పిలుచుట, కొఱ కెవ్వనిఁ బనుప లేదొ | కోరికమీఱన్ 182

తే. తాతపిలుపింపకుంట నత్యంతవిస్మ, యావహం బయ్యె రాఁగల | వా లతాంగి.
సకలసురమానులును వారి | సతులుసుతులు, రోహిణీదేవిచంద్రుఁడు | రూఢిఁ గుల్క

వ. పదునాలుగులోకముల నున్న చరాచరజంతునికరములు మతల్లి కలగుపినతల్లులును దక్షాధ్వరమున కామంత్రణమ్ము వడసి, జన్మమునుఁ గన్నులారఁ జూచి విన్నాణము గఁ జనుచున్న వారు నీవు నిమంత్రితవు కావా! రావా యని జయ వక్కాణించె నంత 184

క. అమ్మాట వజ్రపాతని, భమ్ముఁ గ నాలించి దక్ష | వరపుత్రి వెసం
దిమ్మవడుచున్న మతితో, నుమ్మలికము కలిగి కూలె | నూపిరి వెడలన్ 185

చ. మృతసతిఁ జూచిచూచి జయ | ముంచినదుఃఖమునందు మున్గి వి
స్తృతజల మక్షియుగ్మమునఁ | జెచ్చెర జారుచునుండ వేగ హా
సతి యని సుస్వనంబుఁగనుఁ | జాలఁగ నేడ్చె ధరిత్రి వ్రాలి భూ
తతతివిచిత్రమంచుఁ గడు | దల్లడమందెను సంయమీశ్వరా 186

క. ఆక్రందనరవమువిని, విక్రమమున శూలిరైన | విషమాక్షుఁడు బ
లవ్రక్రగతి నేమి యిది యని, సక్రోధతను జయకడకుఁ | జనుదెంచి వడిన్.187

తే. గండ్రగొడ్డలిచే నరకంగ మ్రాను, వదలి పుడమినిఁ బడులీఁగ | వలెను మిగుల
శిథిలమైనట్టి యంగము | ల్చెదఱ నేలఁ, బడిన నిజసతిఁ జూడఁగాంచి | పండ్లుగొఱికె.

క. పిలిచె న్జయమునఁ గనుంగొని, లలనా! ఖేదింపఁబడిన । లతగతి నీనా
కులసతి యేగా సతి కూలెనుఁ, బలుకవె యన నావెలఁది । భాషించె మునీ! 189

తే. లీలభర్తలఁ గూడి చెల్లెండ్రు, సకల, దేశములవార లాగిత్యా । దేవమునులు
సవనమునుఁ జూడఁజనఁగని । జనకుఁడిట్లు, తనకివజ్ఞతఁ జేయఁగ । ధర్మమానె

చ. అని పనతల్లి యైనసతి । యాత్మఁ దలంచి విపన్నయై వెసం
గనులను బాష్పము ల్దొరఁగ । గాసిలి కూలెను నట్టిచింతతో
నని వచియింప భీతిదము । నౌ పలుకు న్విని రోషమగ్నుఁడై
కనఁబడె రుద్రుఁ డాయెడనుఁ । గ్రౌర్యము శౌర్యము పిచ్చలింపఁగన్ 191

ఉ. రుద్రుఁడు క్రుద్ధుఁడై జటని । రూ నిఁ దత్సకలాంగకంబులన్
ఛిద్రములేక పావకుని । చిత్రపురోచులు నిర్గమించె సం
భద్రులు వీరభద్రముఖ । వర్యగణంబులు కేసరీముఖుల్
రుద్రులు గాత్రరోమజులు । రోషముతోడ జనించి రంతటన్ 192

తే. తద్బలంబులఁ గూడి గంధర్వసేవ్య, మానమందరగిరినుండి । సుహితకాంతి
కలుగు తుహినగిరిం జేరి । శిఖలమ్ము,దారయిచో ప్రాటదదుఁడు । ధ్వంసముఁ జేర్చ

హరవీరభద్రులు దక్షయజ్ఞధ్వంస మొనర్చుట

ఉ. చేయుచు నున్నచోటికిని । శీఘ్రమె వచ్చెను గ్రౌర్య మొప్పఁగా
నాయెడ వీరభద్రుఁడు మహాబలశాలి కుబేరదిక్కునం
బాయక నిల్చె శూలమును । బాహువునం దగఁ దాల్చి యుద్ధలిం
దోయజనేత్రు రైన జయ । దుస్సహమైన తదధ్వరంబునన్ 194

క. ధరియించి పూర్వదక్షిణ, ధరశ్రేష్ఠలమందు నిలిచెఁ । దన్మధ్యమునన్
హరుఁడు త్రిశూలధరుండై, గురుకోపముతోడ నిలిచె । ఘోరాకృతిపై

వ. అట్టియెడ 196

క. నారద! శక్రపురోగము, లైరహిదేవతలు సర్వ । యత్నులు మాను
ష్ఠీరు లట వీరభద్రుని, వీరుని హరివదనుఁ జూచి । విస్మయపడుచున్ 197

క. ఇదియేమి హేతువో యని, మదిఁ జింతిలుచుండి రపుడు । మహానుజ్జ్వలభ
ప్రదనీలదేహకాంతులు, విదితంబుగ సర్వదిశల । వెలుఁగుచు నుండన్. 198

క. చిలువల కెనయగుతూపులు, విలుదోనలును వేగ తాల్చి । పితరులదారవా
కిలిఁ గాచుచుండి వెడలెను, బలిమిన్ గణనాథుఁ డల్ప । భావించి వడిన్ 199

ఆ. వచ్చుచున్న జముని । వారిరిఁ జూడఁగాంచి, వీరభద్రుఁ డంత । బృధులశక్తి
నొక్కకరమునందు । నుజ్జ్వలపవినిభ, శూలమును ధరించి । సారిది మించి 200

క. విలుఁగొని రెండవచేతనుఁ, జిలుకుల మూఁడవదియైన । చేఁ దాల్చి గదన్
నలి నాల్గవకేలం గొని, బలుఁడగుయముతోడఁ బోరఁ । బాటించి మదిన్. 201

వ ఎదిరించి నిలిచిన గణేశునిఁ గాంచి సహింపక కినుక నష్టభుజుం డగు దక్షు నంపు
సామి పెక్కువారసములను ఖడ్గచర్మాసిప్రాసచాపముఖసాధనమ్ములఁ గరంబు
కరమ్ములఁ దాల్చి యాతని వధియింపఁ బూని నిలిచినఁ గని వీరభద్రుఁడు రౌద్ర
రసోల్లసితమూర్తి యై మహార్ణవంబునం దిరుగు మందరనగమ్ము చందమ్మునఁ గద
నమ్మునఁ జెలరేగి తిరిగి సనాతనుఁ డగు జమునిఁ సమయింప సమకట్టి మత్త
వేదండ శుండాదండ సన్నిభ మ్మగు నిజభుజదండమందు మండితమ్మగు కోదం
డమునఁ దండోపతండములగు బాణకాండముల నరివోసి ఏపునఁ జూచి కా
లుఁడు లయకాలునిభాతి తేఁగి తద్బాణములను నడుమనె ఖండించె నిట్లా
మహాత్ములు శరచాపధరులై పరస్పరజయకాంక్షఁ గలిగి పోరిపోరి రక్తసిక్తాంగు
లగుచుఁ బూచినమోదుగులవలెఁ జెల్లి రపుడు వీరభద్రుఁడు విజృంభించి నారా
చములఁ బ్రొద్దుకోమరుని బిట్టలుకఁ గొట్టిన నతఁ డట్టె సొమ్మసిల త్రూలి
చిన్నపోయినమనంబునఁ బెడమొగము వెట్టుకొని దురముఁ జేయుట
వదలి నిలిచె నంత గణేశుఁడు నిరాటంకముగ యజ్ఞవాటంబు సొచ్చెనని పుల
స్త్యుఁడు చెప్పి మఱల నిట్లనియె 202

చ సవనపుశాలఁ జొచ్చినవిశాలయశస్కుని నగ్గణాధిపుం
దివిజులు చూచి బాణములు దేకువఁ గైకొని నిల్చి రంత భూ
దివిజులు వాసవాదులును దిగులు పన్నగ సిద్ధసాధ్యులున్
భువనహితుల్ ఖగాధిపులు పుణ్యులు చక్రధరుల్ మునీశ్వరుల్ 203

సీ గంధర్వవసువులు కదనశూరులు నవగ్రహము లు ద్వాదశరవులు యతు
లును సూర్యకులజులా మనుజేశ్వరులు చంద్రవంశపురాజులు భాసురాంగు
లగుయతులు లోకాదిశ ఖ్యులా రుద్రులు కింపూరుషులు భోజకిన్నరనృపులు,
భవ్యవిశ్వేదేవభద్రులు దితిజులా దానవులును మఱి దక్షుయజ్ఞ
తే వాటమున కేగుదెంచిన భవ్యులెల్ల, నుద్ధతి నుదస్త్రపాణులై యొక్క మొగిద
మూఁగి యెదిరించి నిలిచిరి భూరిశక్తి,మానికులచంద్ర! విమల విజ్ఞానసాంద్ర!

ఉ ఆయెడ వీరభద్రుఁడు మహాసురముఖ్యులఁ జూచి విస్ఫుర
త్సాయకచాపధారియయి చయ్యన వారి నెదిర్చి గాయము
ల్గాయము నందు నేర్పడఁగ గాండములం బఱగించి యార్వనా
తోయము వారు ధీరులయి దోర్బలశక్తులు పెంపుసెందఁగన్ 205

తే. వీరభద్రుని నెరించి వివిధ ఘోర, శస్త్రవర్షంబు గురిపింపఁ జంచలింప
కతఁడు తద్బాణములనెల్ల నతులతీక్ష్ణ,తరశరంబులఁ బొడిచేసి ధరణిఁ గలిపి

క వెంటనె శస్త్రాస్త్రంబులు, వింటను సంధించి ప్రేయ వెఱచి సురాదు
ల్గెంటించి యతనితోడను, దంటన్ జేయంగలేక తహహాపడుచున్. 207

వ. మన మితనిచేఁ జంపఁదగినవార మైతి మని యెంచి యూరక నిలిచి జచివ్వఁ జేయఁ గోరరై రంత జుహ్వామాను లగుమహర్షు లెచట హవిస్సును భాగించి దేవతార్థమై హోమముగావించుచుండిరో తద్యజ్ఞమధ్యభాగమున గణనాథుఁడు నిలిచె నయ్యెడ 208

హరివీరభద్రుఁతోఁ బోరుట.

క. హరివదనుని గణనాథునిఁ, బరమాద్భుతవేషుఁ జూచిఁ । భయమున మును లా
వరహోత్రముమానుచు శ్రీ, హరిశరణముఁ జొచ్చి రపగ । తానందులునై 209

క. దిగులొందిన మునులం గని, ఖగవాహనుఁ డైనచక్రి । కరుణాదలిర్పన్
వగచేలఁ జూడుఁ డిప్రుఁ డా, ఎగతునిఁ బరిమార్చువాఁ డ । బంధురశక్తిన్ 210

మ. అని వారందఱ నూరడించి హరియు । ద్యచ్ఛౌర్యగాంభీర్యుఁడై
ఘనదేహావరణప్రదారణభుజం । గస్ఫార ఘోరాస్త్రముల్
గొని శార్ఙ్గంబునఁ గూర్చి యార్చి గణపుం । గ్రోధంబుతోఁ జూచి వై
చెను వక్షస్స్థలిఁ దాకునట్లు పెలుచం । జేజేలు మోదింపఁగన్ 211

క. మునినాథ! యమోఘములగు, వనజాక్షుని తూపు లతని । వరదేహముఁ దా
కి నిరస్తశక్తితోఁ బడెఁ, గననాస్త్రికువలన నర్థి । గణములమాడ్కిన్ 212

క. అది కని బిట్టల్కన్ హరి, గదవైచిన శూలమునను । గణపుఁడు దానిం
జదియన్ గొట్టెను ధరఁబడ, విదితంబుగ నెల్ల రంత । విస్మయపడఁగన్ 213

శా. ఘోరాస్త్రంబులు వ్యర్థమౌటఁ గని బల్లోక్రోధంబుతో శౌరి యా
వీరాగ్రేసరు దివ్యబాణతతుల । న్వేవేగ నొప్పించినన్
ధీరత్వంబున వీరభద్రుఁ డొకటన్ । దీక్ష్ణాంబకశ్రేణులన్
సారానేకశరత్రిశూలగదలం । జక్కాడె నత్యుద్ధతిన్ 214

క. గదభగ్న మైనహరితాఁ, బొదలినకినుక న్హలంబుఁ । బొత్తిఁ బొత్తివైవం
బదరక గదచే దానిం, బడఁ బడి నుగ్గాడె నతఁడు । పరమమునీంద్రా! 215

ఆ. హలము విఱిగిపడిన । హలధరుఁ డగుశౌరి, ముసలసాధనమును । మోహరించి
వ్రేయ హలముకరణి । వెస వీరభద్రుఁడు, దానిఁ ద్రుంచి త్రోసె । ధరణిమీఁద

క. ఆరెండుచదియుట న్గని, వారిజనాభుండు గరుడ । వాహనుఁ డంతం
గ్రూరతఁ జక్రము వైచెను, వీరునిఁ జెండాడుటకును । విశ్రుతశక్తిన్ 217

మ. మునినాథా! హరిమీనరూపధరుఁడై । పొల్పారుశక్తిన్మఖుం
డనువానిం గబళించినట్లు గణపుం । డావేళఁ జక్రస్థితిం
గని శూలం బటవైచి దానిగడిమిన్ । గాంతించి మ్రింగె న్మహా
ఘను లౌరా! యని చూచి నుద్ధతిమెయిం । గ్రౌర్యంబు పెంపొందఁగన్ 218

తే. చక్రమును మ్రింగఁ గనుఁగొని । శౌరి రోష
తామ్రనయనద్వయుండయి । దర్ప మొప్ప

వచ్చి యవ్వీరబాహులు । బలిమి నదిమి
భూస్థలంబునఁ బడఁద్రోసెఁ । బొదలుశక్తి. 219

సీ. గణనాథుఁ డచ్యుతు । కరములఁ దొడలని ప్పేషణుఁడై యుండఁ । జిత్ర మొప్పఁ
దద్వక్త్రముననుండి । తలరుధిరోద్గారసహిత మై చక్రంబు । జారిపడినఁ
గని దానిఁ గైకొని । కైటభసంహారి కదనంబునను వాని । వదలె నంత
సిగ్గుతో గణపుఁడు । శివుసన్నిధినిఁ జేరి దైత్యారిచేతనుఁ । దనకు సంభ
తే. వించిన పరాజయముఁ జెప్ప । విని హరుండు
రోషతామ్రాయతాక్షుఁడై । రుధిరసిక్త
కాయుఁ డగువీరభద్రునిఁ । గాంచి నిశ్వ
సించు నాగంబుకైవడిఁ । జెలఁగి యపుడు 220

క. ఉద్దవిడి నతనిసశరుం, దద్దయుఁ గావించి యానఁ । దగనిడి వడిఁగా
నుద్దిష్టస్థానంబున, నద్దికమున నునిచె శూరు । శూరా యనఁగన్ 221

ఆ. శూలధారి యగుచు । [illegible]ఱుకుఁజూపుల కోడఁ, గాలివెంట నాఁగ । గ్రౌర్య మొప్ప
యజ్ఞవాటమునకు । హరుఁడు వచ్చినఁ జూచి, వెఱచి పఁచటిమునులు । వినుతచరిత

క. శిరమునఁ జెంజెడ లొనరఁగ, నురుకుద్రక్షాంబికముల । నుగ్రుం డగుశం
కరుఁ జూచి కుబ్జమూర్తాం,తరమున హరి దాఁగి నిలిచెఁ । దత్స్థలగతుఁడై 223

తే. అష్టవసువులు హరుఁజూచి । యతులభీతిఁ,జనిరి సరిదాఖ్య యగుసర । స్వతి జనించె
సీతనా నొప్పు ప్రఖ్యాతి । చేత నపుడు, మానికులచంద్ర! సద్గుణమహితసాంద్ర!

క. భీకరనేత్రత్రయముల, వీఁకను వృషకేతనముల । వెల్గెడివారై
యేకాదశరుద్రులు హరుఁ, దాకి దిగుల్వలన వెడలి । ధరఁ గ్రాలి రొగిన్ 225

తే. ప్రవిమలవిశ్వేదేవులు, పవనాశ్వినులనలసాధ్య । భాస్కరముఖ్యుల్
నవనార్థాఘ్రాపంబుల, నవఘళముగ మ్రింగుచుండి । హరుఁ జెంత భువిన్ 226

శివుఁడు దక్షయజ్ఞధ్వంసముఁ జేయుట

తే. పడిరి తమ్ములపగవాఁడు । భయమువలనఁ, జుక్కలనుఁగూడి [illegible]తిరిఁ । జూపుచున్న
వాఁడు నయి పైకి వడిలేచి । వచ్చి, మింటఁ జేరితనచోట నిలిచెను । శిష్టచరిత 227

క. అతులితకశ్యపముఖమును, లతిభక్తిదలిర్పఁబుష్ప । హస్తులు నగుచున్
శతరుద్రీయజపంబును, మిలిమీఱఁగఁ జేసి మ్రొక్కి । మెలఁగిరి భీతిన్ 228

క. మాటికి మాటికి దక్షుని, బోటి బలుం డైనహరుని । బొడఁగని భీతిన్
ఖాశేశాదిమహాసుర, కోటులకడఁ గృపణ యగుచుఁ । గూయుచు నేడ్చెన్ 229

వ. అయ్యెడ మునీంద్రా! కోపావేశుఁ డగురుద్రునిచేతఁ గొందఱు తలప్రహారు
లగుచుఁ బడిరి కొందఱు పాదతాడితులై కూలిరి మఱికొందఱు శూలఘాత
కోర్వఁజాలక మ్రగ్గిరి చేసికంటిమంటచేఁ గొందఱు నీల్గిరి ఇక్కైవడి వర్తించు

చుండఁ, బూషుఁ డనుసూర్యుఁడు పెక్కండ్రు రక్కసులను దేవతలనుఁ జక్కాడుచున్న ముక్కంటిం గని వెక్కసపడి చక్కఁగఁ జేతులు చాచి మిక్కిలి వడి నతనిఁ జిక్కించుకొని స్రుక్కింప సమకట్టి వచ్చుచుండ విలోకించి కలకంఠుఁడు కనలి నలిరేగి పూషునిహస్తముల నొక్కకేల నొక్కిపట్టి యతని వ్రేళ్ల తుదలనుండి రక్తధార లవ్వారిగ వెడలుచుండినను విడువక సింగము మృగశాబకమునుఁ బట్టి యవలీలఁ ద్రిప్పువై దినకరుని మహావేగమునఁ గాంతిమంతుఁడగు దివాకరుఁ జివచివఁ ద్రిప్పివేసినఁ దద్బాహువులు తెగిన సన్నినదముల ముడులుకలిగి కులుచవయ్యె వాఁడుఁ నంతట రక్తమందు దొరఁగిన వేడివెలుంగునుఁ గని వదలిపెట్టి మఱియొకచోఁ జరిగె నని చెప్పి పులస్త్యుఁడు వెండియు నిట్లనియె 230

చ. పురహరుచేత భంగపడి | పూషుడు సంచ్చిగిలించి నవ్వ యో
పురుషవరేణ్య! చివ్వకును | బొందుఁగ రమ్మని | సారెసారెకుం
బరుషపుమాటలం బిలువ | భర్గుఁడు రోషసమన్వితాత్ముఁడై
యురవడిఁ దద్రదంబుల మ|హోత్కటముష్టినిఁ గొట్ట వారదా! 231

ఉ. కొట్టినతోడ దంతములు | గొబ్బున రాలెను భగ్నదంతుఁడై
నెట్టన నెత్తు రొల్కఁగను | నిగ్గతసంజ్ఞ నతండు శీఘ్రమే
గుట్టుగఁ గాలె వజ్రహతి|గోత్రము కైవడి వింతదోఁపఁ బల్
దిట్టరి యాభగుం డనెడు దివ్య|దివాకరదేవుఁ డుద్ధతిన్ 232

తే. శోణితము మేనఁ గాఱఁగా | స్రుక్కిపడిన
పూషుఁ గని ఘోరరూపుతోఁ | బొదలి మండు
నట్టికన్నుల వృషభవా|హనునిఁ దేఱి
చూడ నాఁగోపపలితె వా|నిఁ జూడ్కు లణఁగ 233

క. కరతలమునఁ గన్నులపై, నురవడి దాటించి యతని | నుర్విని ద్రోసెన్
సురలకు క్షోభ మొనర్చుచు, బ్రహ్మాద్భుతశక్తితోడఁ | బరమమునీంద్రా

తరువోజ సకలమరుద్గణపావకనిర్జర|సంఘము శక్రపురస్సరమై
ప్రకటితశీలిని బంధుకదుఃఖ మ|వారిగఁ బుట్టె దిగంతరభూ
మికి వెసఁ బోయిరి వారలు పోఁగని | మించినభక్తిని గోనాపురా
చకితసురారులు చక్కఁగ నిల్చిరి | సన్నుతి చేయుచుఁ బ్రాంజలులై 235

చ. హరుఁ డటమీఁదఁ గోపపడి | యధ్వరశాలను దైత్యదేవతా
వరులనుఁ గాల్పఁ జూడఁ గని | బాధను పేరులు కొంద తాయుషా
వరుసఁగఁ గూడుచు న్నతులు | వాఁక చేయుచు నేఁగి రన్యులా
పురహరుఁ జూచి పెంగులుఁ | బొందుచు నిల్చిరి సంయమీశ్వరా! 236

తే. అపుడు భర్గుఁడు నేత్రత్రయమునఁ బావ
కులనుఁ జూడఁగఁ దద్భూరిఘోరదృష్టి
వలన నవి భస్మమయ్యెను పడిని నగ్ను
లెల్ల సమయుటఁ గని భీతి నొసఁగుచుండ 237

ఉ. యాగము దివ్యరూపమృగమై యమరిగ్యతపుష్కరంబునం
దీఁగయిలుంగు విక్లబగతిస్థితి నుల్లసిల న్వడింజనం
గాఁ గని కాలరూపమునఁ గ్రాలుచు నున్నమహేశుఁ డుద్ధతిన్
బాగుగఁ జాపమం దపుడు పాశుపతం బతివోసి కిన్కతోన్ 238

ఆ. అనుసరించి వెడలె నందుపై నర్ధము, చే జటాధరాఖ్యశివుని కధ్వ
రంపుశాలనడుమ రాణించె మింట న, ర్ధమునఁ గాలరూపతనుఁ జెలఁగి 239

క. చెప్పఁబడుచున్నవాఁడని, యప్పరమమునీంద్రుఁ డాడ నాలించి ముదం
బుప్పతిల నటనితో ననె, నప్పుడు నారదుఁడు విస్మయావహుఁ డగుచున్ 240

హరుని కాలస్వరూప నిర్ణయము.

చ. పరమమునీంద్ర! నీవిపుడు భర్గుఁడు కాలతనుండు వ్యోమగో
చరుఁ డని నాకుఁ జెప్పితివి చక్కఁగఁ దద్ధినిలక్షణంబులన్
గురుదయఁ జెప్ప నర్హుఁడ వకుంఠితతేజ! యటంచు వేఁడ సు
స్థిరమతి యాపులస్త్యమునిశేఖరుఁ డిట్లనిచెప్పె నాదృతిన్ 241

మ. కర మెవ్వాఁడు జగద్ధితేప్సుఁ డగుచున్ గ్రాలెన్నభోవ్యాప్తిఁగోఁ
బురనాశుండునుఁ గాలరూపియును నై పొల్పారుతచ్ఛర్వుభీ
కరరూపంబు వచించెద న్వినుము వీఁక న్దాన నిస్సంశయం
బు రహిన్ గల్గును నీకు నిత్తతి మహాపుణ్యాత్మ! సత్యంబుగాన్. 242

వ. అశ్విని నాల్గుచరణములు భరణి చతుష్పాదములుఁ గృత్తికాప్రథమాంశముఁ గలిసి కుజక్షేత్రమై రాణిల్లుమేషరాశి కాలరూపుఁ డగుహరునకు శిరం బని చెప్పంబడును కృత్తికాంశత్రయము రోహిణి నాలుగుపాదములు మృగశిరార్ధంబుఁ జేరి శుక్రక్షేత్ర మగువృషభరాశి శివునకు ముఖమని పలుకఁబడును. మృగశీర్ష రెండంశలు ఆర్ద్ర చతుశ్చరణములుఁ బునర్వసు మూఁడుపాదములుఁగూడి బుధాలయమై వెలుఁగొందుమిథునము గగనస్థుండగుశూలికి భుజద్వంద్వమని వక్కాణింతురు పునర్వసుశిష్టాంశముఁ బుష్యమి నాలుగుపాదములు సర్పనక్షత్రచతుశ్చరణములు మిళితమై చంద్రసద్మ మగుకర్కటకమధ్వరధ్వంసికిఁ బార్శ్వద్వయమని నుడువుదురు మఖ నాల్గంశములు పూర్వఫల్గునీచతుష్పాదము లుత్తరాప్రథమాంశముఁ దివిరి రవిగృహమై రాజిల్లుసింహరాశి పరమేశ్వరునకు

హృదయమని భావింతురు ఉత్తరాత్రిపాదములు హస్తచతురంశములుఁ జిత్రా
ర్ధముఁ బొలిచి బుధుని ద్వితీయస్థానమైన కన్యారాశి శంకరునకుఁ గుక్షియని
భావింతురు చిత్రానక్షత్రార్ధము స్వాతి నాలుగుపాదములు విశాఖ మూఁడు
చరణములుఁ గలసి శుక్రునకు రెండవయిల్లై తనరారు తులారాశి రుద్రునకు నాభి
యని యాడుదురు ద్విదైవత్యైకాంశము ననూరాధ నాల్గుపాదములు జ్యేష్ఠా
చతుశ్చరణములుఁ గూడి కుజునికి ద్వితీయక్షేత్రమై భాసిల్లువృశ్చికరాశి శర్వునకుఁ
బురుషాంగమని వచియింతురు మూలపూర్వాషాఢాష్టాంశములు నుత్తరాషా
ఢప్రథమచరణముఁ గలిసి గురునికి గృహమగుధనుస్సుమహేశునకు నూరు
ద్వయమని తలంతురు ఉత్తరాషాఢాత్రిపదములు శ్రవణచతురంశములు ధనిష్ఠా
ర్ధముఁ గూడి శనిక్షేత్రమై శోభిల్లుమకరరాశి భూతేశునికి రెండుజానువులని
యెన్నుదురు శ్రవిష్ఠాద్వితీయాంశములు శతతారాచతుష్పాదములుఁ బూర్వా
భాద్ర మూఁడుచరణములుఁగూడి ఛాయాపుత్రునికి రెండవగృహమై యుల్లసిల్లుఁ
గుంభరాశి మృత్యుంజయునకు రెండుజంఘలని వినఁబడుచున్నవి. ప్రోష్ఠపదాం
శము నుత్తరాభాద్ర నాలుగుచరణములు రేవతీచతుష్పాదములుఁ జేరి గురు
నికి ద్వితీయక్షేత్రమై వన్నె కెక్కినమీనరాశి గిరీశునకు రెండుపాదములని
వక్కాణింతురు నిక్కమని చెప్ప వెండియు నిట్లనియె 243

ఉ. నారద! కాలరూపమును । నాగవిభూషణుఁ డిట్లు తాల్చి తా
దారుణకోప మొప్పఁ గడు । దర్పితుఁడై పవనాగ్ని నత్తఱిన్
ఘోరము నైనశస్త్రమునఁ । గొట్టిన స్రుక్కుచు బుక్కు సన్నిభా
కారముతోడ నింట నడి । గ్రాలిన దయ్యను భీతిపెన్గొనన్ 244

క. అనిపలుకు పులస్త్యునిఁ గని, మనసారఁగ నారదుండు । మరల నడిగె నో
మునినాథచంద్ర! యిత్తఱి, ఘనమతివై నీవు నాకు । గాంచఁ దెలిర్పన్ 245

క. ద్వాదశరాసులఁ గ్రమమున, నాదటఁ దెలిపితివి వాని । యాకారంబుల్
అదరువును సంచారము, సాదరమతిఁ జెప్పవలయు । నర్హాభణితులన్. 246

క. అని ప్రార్థించిన విని ముద, మునఁ దద్రూపాదివిధము । మొనసెడుభక్తి
న్వినిపించెద నెమ్మది విను, మని వక్కాణింపఁ దొడఁగె । నాతని కెలమిన్ 247

ద్వాదశరాసులరూపక్రమము.

సీ. కాంతిమేషమజావి । కాధనాదిసమాన మూర్తియై దానికిఁ । బూర్ణధాన్య
రత్నాదులందును । రమ్యనూతనశాద్వలచ్ఛన్నకలితస్థ । లములనుండు
చోటది నిత్యంబు । శోభితకాసార పుల్లాబ్జసైకత । భూములందుఁ
దిరుగును; వృషభంబు । తివిరి సన్నిభధేనుకులములఁ జరియించు । గూర్మిదాని

తే. కెలమి కృషికుల నేలయై । యిక్కయోగ్య
మమలశయ్యాసనపరిగ్రహంబు నైన

కామిని పురుషరూపంబు । కలిగి పీఁట
బుట్టువాద్యంబు ధరియించి । పొలుపు మిగిలి 248

వ. గీతనర్తనశాలల నెపుడు వసించుచుండి యది వెండియు 249

క. ఖేలారతిమై నిత్యము, వాలాయము తిరుగుచుండు । భర్తృం డిట్లే
లీలను ద్వంద్వాత్మకుఁడై, పాలి న్వెలుఁగొందుచుండుఁ । బరితుష్టుండై. 250

తే. కటకరూపంబు కలదిక । ర్కటకరాశి
వారిసంస్థితి వెలసి కే । దారపూప
పులినభాసురభూములఁ । బొలుపు మిగిలి
యది చరించును నిత్యంబు । హర్ష మొదవ 251

క. హరియుతకాననదుర్గము, గురునగతలములవిశేష । ఘోరగుహాలం
గరమొప్పుచుండిఁ బోయుల, కిరవగుపల్లియలఁ దిరుగు । హర్యష్టసితిన్ 252

శా. భావారూఢిని ప్రేమదీపికకరప్రఖ్యాతయౌ కన్యతా
రీవిన్నిత్యము స్త్రీరతిస్థలమునన్ । రేవన్ జరించున్ గమిన్
సావిం దప్పక వెల్గునద్వ్యలములౌ । స్థానంబులందుండి తా
వే వీథ్యాపణకర్తయౌ నరుగతి । స్వేచ్ఛాన మేపారఁగన్ 253

ఆ. త్రాసుఁ గార్మిఁ బట్టి । తతపురాయన వ్య, వాటముల వసించు కీటరాశి
ఘోరకీటరూపశోభితమై గర్త, ములనుఁ బుట్టలందు । ముదముతోడ 254

క. తిరుగున్ దమి విషగోమయ, పరిమితకీటాదిదీర్ఘ । పాషాణములం
గరకరనుండును నిత్యము, భరితతపోవిత్తసాంద్ర ! । పరమమునీంద్రా! 255

తే. వాజిజఘనంబుపోలిక । వఱలునట్టి
కార్ముకము సింగిణినిఁ దాల్చి । కాంతిఁ గుల్కు
వాజిరూపాస్త్రవేత్తయై । వన్నెకెక్కి
గజరథాదులస్థాయియై । క్రాలుచుండు 256

ఆ. మకరముఖము కలిగి । మకరాఖ్య నలరారి
యొద్దుమూపురమున । నెలమిమీనముఁ
గలిగి నదులఁ దిరిగి । కడలిలో వర్తించు
మకరరాశి యెపుడు । మహితశక్తి. 257

ఆ. కుంభపురుషుఁ డెపుడు । కోనకోని భుజశీర్ష, కైతవాలయములఁ । గ్రాలి తిరిగి
నీటఁ గ్రుంకి పొదలి । నేర్పుతోఁ గల్లము, వారియిండ్లపొంతఁ । జేరియుండు.

ఉ. మీనముమీనయుగ్మతను । మించినకాంతిఁ జెలంగుచు న్మహా
జానపదాబ్ధితీర్థముల । సౌఖ్యముతో విహరించుచుండి స
న్మానితపుణ్యదేశముల । ధార్మికభూసురవేశ్మభూములన్
మానక స్థాయియై మెలఁగు । మంజులలీలఁ జెలంగి నారదా! 259

సీ. కడుభక్తితో నీకుఁ । గ్రమమున మేషాదు లైనట్టి రాసులఁ । నలరునట్టి
లక్షణంబుల నెల్ల । లలిమీఱఁ జెప్పితి భవుఁ డుధ్వరాగ్నిని । బట్టి సర్వ
భువనంబులకు హితం।బును జేసినట్టి యీపరమరహస్యంబుఁ భావ మలర
బలికితిఁ గావునఁ । బాపహరంబునై పుణ్యప్రదంబునై । పొలుపు మిగిలి,
తే. భద్రముల నిచ్చి పాపంబుఁ । బాఱఁదోలి, పరమపుణ్యప్రదంబునై । పరిఢవిల్లు
నట్టి దీనిని నెవ్వని।కైనఁ జెప్పఁ, గాఁడదు నిజంబుఁగా నీవు । కువలయమున
క. తోయజసంభవసుత! తమి, నీయెఱింగినకొకవిశేష । మెఱిఁగించెదనీ
తోయము విని ముద మొందుము, పాయనునెఱుసులునుబుణ్య।పదమబ్బునొగిన్

పులస్త్యుఁడు నారదునకు నరనారాయణులజన్మక్రమముఁ జెప్పుట.

తే. భవ్యతనుఁడైనబహ్మ్యచ।బ్రహ్మమునకు
ధర్ముఁడనుపుత్త్రుఁ డుదయించెఁ । దాల్మిమిగుల
నతనికి నహింస యనుపేర । నలరునట్టి
భామినీమణి భార్య యై । పరిఢవిల్లె 262
క. ఆరమణీగర్భంబునఁ, గూరిమి హరికృష్ణు లనెడి।కొమరులు మఱియున్
నారాయణనరనాము ల, పారపరాక్రములు పుట్టి । భాసిల్లి రిలన్ 263
క. వారలలో హరికృష్ణులు, సారపుసంసారసరణిఁ । జాలించి ముదం
బారఁగ యోగాభ్యాసులు, నై రహిఁ జెన్నొందిరంత । హర్షముతోడన్. 264
క. నారద! పురాణపుషులు, నారాయణనరులు లోక।నాథహితేచ్ఛం
గోరి తపంబును జేయుట, కై రయమున దుహినగిరికిఁ । గదలిరి పూన్కిన్ 265
క. చేరి కని రచట గంగ న, పారభవత్రాసభంగఁ । బావన విలస
త్తారంగహస్తమస్తక, సారస్థలసంగ నతుల।చారుతరంగన్. 266
క. గంగావిస్తృతతటతల, మంగళకర బదరికాశ్ర।మ గతీర్థమునం
బొంగుచు వసించి పరు ముది, సంగతునిఁగఁ జేసి తపము । సల్పిరి భక్తిన్. 267
తే. తపనసము లైనవా రిట్లు । తప మొనర్ప
జగములన్నియు వెఱపుతోఁ । జాలఁ గలఁతఁ
జెందె నింద్రుఁడు దానిచేఁ । గుంది కంది
డెందమునఁ గొంతవడిఁ జింత । జిక్కొనంగ 268
క. ఇది యేమివింతయో యని, పదఁపడి కారణము నెఱిఁగి । భంగ మొనర్పం
గుఱిగొనుతలఁపున నచ్చర, మునతలలో మేటి యగుచు । మొనసినరంభన్ 269
మానిని అయ్యెడఁ బంపెఁ ద।దాశ్రమభూమికి । నంతనె కంతుఁడు । దుర్దముఁడై
చయ్యనఁ జూతకి।సాలయసాయక । సంపద మిత్త్రవ।సంతుఁడు రా

నెయ్యమునం జని । నేర్పున వారలు । నీటాడవం గుమి । గాడి యటన్
అయ్యారె నాఁగ య।థేచ్ఛవిహారము । నత్యధికంబుగ । సల్పి రొగిన్ 270

వసంతర్తువర్ణనము

క. భాసిలె నంత వసంతము, భాసురశుకశారికాపిక।బహుళకుహూరవో
ద్భాసంతము సుమపరిమళ, వాసితదిగ్వంత మగుచు । వసుధాస్థలిపై. 271
ఉ. రాలినయాకు లొప్పి కడు।రమ్యరవిప్రభ కల్గి భూస్థలిం
జాల వెలుంగఁజేయుచును । సంతతము న్విలసిల్లె మోదుఁగుల్
లీలను గోయిల ల్మిగుల । లేఁతచిగుళ్లను మెక్కి నిక్కి బ
ల్సోలుచుఁ గూసెఁ గాముకులు । చొక్కియు సోలియుఁ జింత నొందఁగన్.272
క. నారద వసంతసింహము, వారని కింకిరిని శిశిర।వారణమును గం
భీరతఁ గింశుకనఖముల, దారుణి వెసఁ జీల్చి పొలిచె । దర్ప మెలర్పన్ 273
క. బలిమిన్ దుషారనాగము, నిలఁ గూల్చితి ననుచు నవ్వె । నెలమి వసంతుం
డలలోధ్ర కుందకుట్మల, సలలితహాసములచేతఁ । జతురత్వముగన్ 274
క. తనపుత్రుఁడు తనకంటెను, ఘనుఁడై యామ్యాశనుండఁ । గని నే నిచటం
జనరా దనినటువలెఁదా, ధనదునిదిశ సంచరించెఁ । దరణి యథేచ్ఛన్ 275
సీ. కాంతిమైఁబూఁచిన।కర్ణికారవనంబు లవనీశపత్త్రము । లమలహేమ
రమ్యభూషలవలె । రాజిల్లె నీపము ల్పార్థివసన్మాన్య।భవ్యరాజ
సుతకింకరులమాడ్కి । శోభిల్లెఁ బుష్పితో।జ్జ్వలరక్తవంజుళ।చారువనులు
రహిని వసంతభూ।రమణుని కడఁ గ్రాలు సంగ్రామశోణిత।క్షతులునైన
తే. భటుల కైవడి రాణించె । వనములందుఁ, దేజరిల్లెడి లేఁటులు । తివిరి పింజ
రితములై సఖురాకను । సతత పులకి,తాంతరంగాత్తమా సజ్జ।నాళిఁ బోలి.
ఆ. ఏటియొడ్డులందు । నెసఁగు ప్రబ్బలితీఁగ,లిలను మత్స్యమాన। వృత్తి మేది
యనుచు వ్రేళ్లఁ జూపి । యాడెడికైవడిఁ,బుష్పగుచ్ఛపటలి।బొలుపు మిగిలె
వ. దేవమునీంద్రా! బదరికాశ్రమమునందు రక్తపలాశకిగణసంకాశదేహయునుఁ గింశుకచరణయును, వికసితాబ్జవదనయును, బిల్వఫలకుచయును, వికసత్కుందదంతయును, మంజరీకరవిరాజితయును, బంధూకాధరయును, సింధుకనవాంకురయునుఁ, బురుషకోకిలదివ్యనాదయునుఁ, గంకోలవస్త్రయును, మయూరవారభూషణయును, సారసారావమంజీరయునుఁ, భ్రాగ్వంశరసనయును, మదహంసగమనయునుఁ బుష్పమాలాంశుకయును, సంసర్గరోమరాజివిరాజితయు నైన వసంతలక్ష్మి సంప్రాప్తం బయ్యె నంత 278
క. నారద! నారాయణుఁ డిం,పారఁగ నావేళ బదరి।కాశ్రమభాగో
దారము నఖిలాశలఁ గని, శూరాస్త్రం డైనమరునిఁ । జూచెన్ బిదపన్. 279
ఆ. అని పులస్త్యుఁ డాడ । ననియె నారదుఁడు వెండి,సంయమీంద్ర సర్వ।జగములకును

నాథుఁడై వెలుంగు । నారాయణుఁడు గాంచె, బదరికాశ్రమమునఁ । బాలిఁ జెవని?.

మ త్తె వానిసంస్థితి నాకుఁ జెప్పు మ । వార్యతేజ యటన్న నా
మౌని యిట్లనె చక్రిపుత్త్రుఁడు । మన్మథుం డొగి శంభుకో
పానలమ్మున దగ్ధుఁడై భువి । నంగహీనత నొంది బ
ల్దీనుఁడయ్యె నటన్న బల్కెను । దేవమౌని ముదంబునన్ 281

ఆ దేవదేవుఁడైన । దివ్యశంభునిచేతఁ, గామదేవుఁ డేమి । కారణమునఁ
గాల్పఁబడెనొ నాకు । గరుణతో నద్దాని, జెప్పు మనఁగ నతఁడు । చెప్పఁదొడఁగె

క దాక్షాయణి యాపతి ముని, దీక్షన్మతిఁ జెందఁజూచి తెగువను గాని స్వా
లాక్షుఁడు దక్షుని జన్నము, నాక్షణమునఁ జెఱిచి తిరిగె । నవనీస్థలిపై 283

మారుఁడు మదనోన్మాదశరపీడితుండై తిరుగుట.

తే అలరుతూపులుకలమారు । డావృషధ్వ
జుని నపత్నీకుఁ గని రోష । మొనరఁ దనదు
విలుగుణధ్వనిఁ గావించి । వేడ్క మించి
పొంచి యున్మాదశరమును । బూనివైచె. 284

చ. పిదప హరుండు మన్మథుని । బెట్టగుతూపులఁ దాడితుండునై
పదరుచు బాణవిద్ధకరి । భంగిఁ దపించుచు భార్యయౌ సతిన్
మదిఁ దమి సంస్మరించుచును । మాటికి పీడితుఁడై వనంబులన్
విదితసరోవరోపవన । వీథులఁ గ్రుమ్మరెఁ దాపశాంతికై 285

క కాళిందీనదియందుం, దూలుచు బడఁ దానిలోని । తోయము లెల్ల
న్నీలత్వగతములై వఱి, మాలిన్యము నెంది వేగ । మలసె మునీంద్రా! 286

క. అదిమొదలుఁ జేసి తజ్జల, ము దగం భృంగాంజనంబు । పోలిక నుండెం
గుదియక నది ప్రవహించును, విదితావనికేశపాశ । విధము తలిర్పన్ 287

ఆ పుణ్యకూపతీర్థ । భూధరకానన, సరసులందుఁ బులిన । సానుతీర్థ
నిఖిలభూములందు । నిటలాక్షు డిచ్ఛతోఁ, జేరి తిరిగి సుఖముఁ । జెందఁడయ్యె

క క్షణకాలము దుఃఖించుం, క్షణకాలము పాడుచుండు । సన్నరసభణితిం
క్షణ మాత్మపత్నిఁ దలచుం, క్షణకాలము నిదురఁబోయి । స్వప్నముఁ గాంచున్

ఉ ఆకలయందు నాత్మరమ । ణైనసతీమణిఁ గాంచి ముద్దరా
లా! కరుణావిహీనవు । దాయని యిట్లనిపల్కు భ్రాంతితో
నోకలకంఠి! న న్నిచట । నొంటిగ నుంచి చనంగవచ్చునే?
షోకిక నైన నిల్వ నగుఁ । బూర్ణదయారస మొప్పుచుండఁగన్ 290

క చెలి నీచే విడువంబడి, వలరాజనునగ్నిలోనఁ । బడి దగ్ధుఁడనై
కలతనుఁ జెందితిఁ గావున, వల దిఁకఁ గోపంబు నీకు । బాలింపు నను<del></del>న్ 291

చ అతివరా! నీదుపాదముల । కంజలిజేసి వినమ్రబుద్ధినై
సతతము సంచరించెదను । సత్యము; వేడుకఁ బల్కనోఁదమిం
జతురత మీఱవచ్చి విని । చయ్యన గన్పడి తాఁక మ్రొక్కి స
మ్మతమునఁ గౌఁగిలించుచును । మాటలు చెప్పవ దేమి యుత్తతిన్ 292

క విలపించు నరునిఁ గనుఁగొని, కలుగదె దయ యువనికైనఁ । గాశ్యపిలోనన్
గల్గఁగడిపలెఁ గననిర్దయు, కలదా? నీ కద్దికలదు । కాంతామణిరో!. 293

ఉ కన్నెరో! నీవు తొల్లి ననుఁ । గన్గొని మోదముమీఱ నాయకా!
నిన్నెడఁబాసి లోకమున । నేమనఁజాలను నిక్కమంచు నా
కున్నతిఁ జెప్పి తప్పితి వి । దొప్పునె? వేగమె వచ్చి తాపముం
దిన్నఁగఁ దీర్చి ప్రోవు మిఁక । దివ్యసుఖాత్ముఁడ నౌదు నీదయన్ 294

క వేఱుగ నాసంతాపము, తీఱదు శపథంబు నిజము । తివిరినప్రాన్కం
బోఱక దోలుము కంతుని, వేఁడెడి దైనట్టివాఁడ । వెలఁదిరో! కనుమా 295

తే అటుల విలపించి స్వప్నాంత । మందు బుద్ధుఁ
డగుచు దగ్గుత్తికనుసారె । నడవిఁ గాయు
చున్నవారిఁ గాంచి మఱుఁ । డంత నోర్వలేక
వింట నారిని సారించి । విక్రమించి 296

క సంతాపనశరము న్వడిఁ, బంతంబునఁ గూర్చి మగలఁ । బరశివుపైన
న్వింతగ వైచెను దానన్, సంతాపితుఁ డగుచు మగుడ । సాంబుఁడు మిగులన్.

క వెగడొందుచు ఫూత్కారము, జగమంతటఁ జేసి చేసి । జడమతి యగుచున్
వగపున వసింపఁ బోఁడఁగని, మగఁటిమితో మరుఁడు మగుడ । మహితస్ఫూర్తిన్.

చ. కరము విజృంభణాస్త్రమున । గాసిలఁగొట్టి విజృంభితుండు నై
పరఁగుచునుండ దన్నిశిత । బాణవితుణ్ణుఁడు నా మహేశ్వరుం
డరతిని బూని యంతటను । హా! యని మిక్కిలి సంచరించుచుం
బరిభవ మొంది కుంది కడు । బాధనుఁ జెందెను సంయమీశ్వరా! 299

క అంతట జగత్ప్రధానుని, సంతతపాంచాలికాఖ్యు । సమరసు నలకా
కాంతుసుతుఁ గాంచి యాతని, చెంతకుఁ జని వానితోడ । శివుఁడాడెఁ దగన్

సీ. భ్రాతృవ్య! యొకమాటఁ । బాటించి యిప్పుడు చెప్పెద నద్దానిఁ । జేయు; మమిత
విక్రమశాలివై । వెలయుచున్నావన విని వాఁడు పలికెను । విశ్వనాథ!
పనియేమి చెప్పుమా । పని యొనరించెద నది దేవతాభేద్య । మైనదైన
నతులవీర్యుఁడ వగు । హర నీకు దాసుఁడ భక్తియుక్తుఁడ నని । పలుక; సంత
ఆ సించి శివుఁడు పుత్ర! । చెప్పెద నాసలి, నాశమొందఁ జూచి । నన్ను మరుఁడు
సమయు మిదె యటంచు । సంతాపనోన్మాద, వరవిజృంభణాస్త్ర । వహ్నిఁ గాల్చె.

క. కట్టా! తద్విరహము చే, నట్టిట్టనరాని పాటు లంతట వెట్టిం
బట్టి చరించితిఁ గంతుఁడు, కట్టరివాఁ డనుచు మదికిఁ దెలిసెను వత్సా! 302

క. కామాగ్నిదగ్ధదేహుఁడ, నై మహితోన్మాదశస్త్రహతి స్రుక్కి సుఖో
ద్దామరతిధైర్యములులే, కీమాడ్కిం జిక్కినాఁడ నిత్తఱిఁ జండీ! 303

క మదనప్రణున్నములు నై, పొదలెడిసంతాపనాది భూరిశరతతి
న్వేదితముగఁ దాల్చుశక్తియుఁ, బదిలంబుగ నీకు దప్పఁ బరునికిఁ దరమే 304

ఉ కావునఁ గోరు మీవనుచుఁ గాశిగళుండు వచింప వాఁడు వొంగి
వావిరిఁ దత్ప్రకాండములఁ బంధురభక్తినిఁ దాల్చి వెక్కసం
బోవుచునుండఁ జూచి మదిఁ బొంగుచు శంకరుఁ డాడె వానితో
నీవు మదీయవాంఛితము నియ్యెడఁ దీర్చినవాఁడ వందుచేఁ 305

వ మిత్రపుత్రా! నీకుఁ బ్రతిపూజనము కొఱకు వరము నిచ్చెద నఖిలలోకహాస్యకారి వగునీవుఁ జైత్రమాసమం దెవ్వుడు బాలతరుణవృద్ధయువతులలో నెవ్వరతిభక్తిఁ జూచి కాంక్షఁ బూజింతురో వారంద ఱాయున్మాదమునుఁ దాల్చి నీచెంగట నాడుచుఁ బాడుచుఁ గ్రీడించుచు వాద్యములఁ బోరుకొల్పుచు హాస్యవచోనురక్తులయి మెలంగుచు నుండి తుదకు యోగరతు లయ్యెదరు నీవు మన్నామమునఁ బాంచాలికేశ్వరుఁడ వని జగత్ప్రసిద్ధుఁడ వయ్యెదవు ఇంతియకాక మదనుగ్రహమునఁ బూజ్యతముఁడవయి సకలపురుషులకుఁ గోరినకోర్కెలిచ్చువాఁడవు కాఁగలవు పొమ్మని యానతిచ్చిన విరూపాక్షునకు నమస్కరించి యతఁడు దాక్షిణమున దీక్షతోఁ గదలి వృత్తవనత్సౌభృస్సర్వదేశములఁ దాఁటి కాలంజరమున కుత్తరమం దుండునదియును, హిమవద్గిరికి దక్షిణమునఁ బొదలుచున్న పుణ్యప్రదేశమునుఁ జేరి యచట నివసించి రుద్రప్రసాదమునఁ బూజ్యుఁడై రాజిల్లుచుండె నని చెప్పి పులస్త్యుఁడు వెండియు నారదునకిట్లనియె 306

మదనుఁడు మరల హరునిపైఁ గవియుట.

చ ధనదునిపుత్త్రుఁ డేఁగఁ గని ధైర్యముతోడఁ ద్రినేత్రుఁ డాయెడన్
మన మలరార వింధ్యగిరి మంజులభాగముఁ జేరె వెంటనే
మనసిజుఁ డంత వేగమున మానక యచ్చటి కేగి శంకరుం
గని చిగురాకుఁదూపులనుఁ గాసిలఁ గొట్టుతమిం జెలంగఁగన్. 307

తే చూచి యతివేగమునఁ బాఱి సొంపుతోడ
భామలనుఁగూడి మానీంద్రపటల మెచట
నుండె నాభీమదారువనోర్విఁ జేరె
నంగజాతానుసృతుఁడయి హరుఁడు భీతి 308

ఉ. చేరినఁ జూచి సంయములు శీఘ్రమె నమ్రశిరస్కులై నమ
స్కారముచేసి నిల్వఁ గని శంభుఁడు భిక్ష మొసంగుఁ డంచు వే
సారుచు వారితోఁ బలుక సంయము లంతట నూరకుండఁ ద
ద్భూరిసుపుణ్యదాశ్రమపుభూములఁ గ్రుమ్మరె నాతఁ డేర్పడన్ 309
సీ. వర్తించు శంభుని వారకఁ బొడఁగాంచి భార్గవాత్రేయుల భార్య లెల్ల
మునిపత్నులును మోహమున మున్గి నిర్గతసత్త్వలై క్షోభముఁ జాల జెంది
రపు డరుంధతియును సహల్యయు శ్రద్ధతో నాత్మేశపూజాపరాత్మతత్త్వ
మొప్పారుచుండఁగ నుండిరి వలపునఁ జెలరేగి తక్కిన చెలులు కాము
తే. బాతికినిఁ జిక్కి తమతమపతుల సుతుల
నాశ్రమంబుల విడనాడి హరుఁడు చనిన
సరణిఁ జేరిరి కరిణులు కరి మెలంగు
చోటులకుఁ జేరుచందాన సుభగచరిత! 310

మునులు హరలింగముఁ బుడమిపైఁ బడునట్లు శపియించుట.

చ. తమసతు లేగఁ జూచి కడుఁ దల్లడ మొందుచు భార్గవాదిసం
యములు విశేషకోప మడరార మహేశునిఁ జూచి పీని లిం
గము పడిపోవు నిక్క మని ఖండితవాక్కుల నాడి రందుచేఁ
త మహిని వ్రచ్చి దూరె వడిఁ దచ్ఛివలింగము సంయమీశ్వరా 311
తే. భవుఁడు తనలింగ మవనిపైఁ బడినఁ దాఁగె
ధరణి నగివ్రచ్చి చని రసాతలముఁ జేరి
పిదప బ్రహ్మాండమంతటఁ బెరిఁగి పైన
వెలిఁగె నిజకాంతి దిక్కుల వెలయుచుండ 312
క. ఆవేళఁ గిరిగెఁ గొండలు, భూవనధులు నదులు వృక్షపుణ్యస్థలముల్
స్థావరజంగమయుతలో, కావళికల్లోల మొంద నగణితతేజా! 313
తే. బాధపడులోకములఁ జూచి బ్రహ్మ వడినిఁ
బుండరీకాక్షు దర్శింపఁ బూని పాల
కడలి కడకేగి యచ్చోటఁ గ్రాలుచున్న
హరికి వలఁగొని మ్రొక్కి యిట్లనియె భక్తి. 314
క. శ్రీవత్సాంకితవక్షా!, దేవారిధ్వంసదీక్ష! దీనసురక్షా!
భావజ్ఞ! సర్వలోకము, లీవేళ గలఁతఁ జెందె నేలొకొ చూడన్ 315
చ. అని వచియించు బ్రహ్మఁ గని యచ్యుతుఁ డిట్లనె దారుకావనం
బున విహరించు శంకరునిఁ బోలఁగఁ జూచి మును ల్శపింపఁగా
ఘనతరశంభులింగ మిలఁ గ్రక్కునఁ దున్ని పడెఁ దదార్తిచే
తను ధర యిట్టికంపమునుఁ దాల్చె నన న్బరమేష్ఠి భ్రాంతితోన్. 316

తే. ఆవిచిత్రము విని భక్తినాడె సర్వ, దేవతాధిశ! మన మింకఁ ద్రివిరి యచటి
కేఁగుద మటంచు సారెకు నిట్లుచెప్పి, వినయ మింపారుచుండఁగ వినుతచరిత

పరమేష్ఠికేశవులు శివలింగాద్యంతములఁ గన నరుగుట.

ఉ. అంతట బ్రహ్మదేవుఁ డఖిలాతతలోకపుఁ డైనశౌరియు
న్సంతసమంది యాకడను శంకరలింగము వెల్గుచోటి క
త్యంతరయంబునం జని విశిష్టస్థలి మీఁటినదైనతచ్ఛివా
కాంతుని లింగమూర్తిఁ గని గాఢతరాద్భుతు లైరి పిమ్మటన్ 318

వ. హరి దానిమూలమునుఁ గనఁ దలఁచి 319

క. వినతాసుత వాహనుఁడై, ఘన మగుబలిగృహమునుఁ జేరి కళవళపడుచుం
డిన బుద్ధిఁ దిరుగుచుండెను, వనజాసనుఁ డాశిరంబ వడిదానిఁ గనన్ 320

తే. అంచపై నెక్కి దానిదా సంత మరయఁ
గడఁగి పైనుండు సప్తలోకముల కేఁగి
వెదకి తుదిఁ గానఁజాలక విసిగి మరల
వచ్చె భూలోకమునకు విభగ్నవృత్తి 321

ఉ. క్రిందట నేడులోకములఁ గేశవుఁ డాశివలింగమూలముం
బొంద నశక్తుఁ డై మఱలి భూస్థలిఁ జేరెను నంత భక్తి బ
ల్క్రిందుకొనంగ వారపుడు గాఢమహేశ్వరలింగసన్నిధిం
జెంది నమస్కరించి నుతి చేయఁ దొడంగిరి సంయమీశ్వరా! 322

సీ. శ్రీకర శంకర శివ మహేశ్వర శర్వ సురవైరినాశక శూలహస్త
జీమూతవాహన శితికంఠ పరమేశ సర్వేశ కనకాక్ష సత్యదీక్ష
కవివర్య దక్షయాగధ్వంస వృషకేత నాభ్రకేశాభవహార త్రినేత్ర
అహిరాజకేయూర హాలాహలాహార బాలేందుభూషసద్భక్తపోష

తే. పుణ్యచారిత్ర యీ జగంబునకుఁ జూడ, నాదిమధ్యావసానము లరయ నీవ
దేవదేవ మహాదేవ దివ్యభావ, జోత నీకును సన్నుత సుభగచరిత! 323

వ. అని వినుతింపుచుండి రంత. 324

తే. ఇటుల సంస్తూయమానుఁ డై హితవుగదుర
వాగ్మి వరుఁడునుఁ దద్దారువనగుఁ డైన
హరుఁడు నిజరూపమున వారి కనియె నపుడు
మానికులరాజ! సద్గుణామహితతేజ. 325

క. సురనాథులార! పరిభవ, పరివిధుఁడను గామతప్తబంధురలీనుఁడం
గరమస్వస్థుఁడ నగుదును, విరామ మే లేకయుండ విస్తృతభక్తిన్ 326

క. పొగడెద రేలా కొలియదు, వగఁగుందక పల్కుఁ డనిన వారని రపుడో

జగదీశ్వర! నీలింగము, జగతిం బడినందువలనఁ । జనముల కెల్లన్ 327
క. ప్రాకటభారంబై యది, వీఁకను జెన్నారె దానిఁ । బ్రతి స్మరలం
గైకొనఁ దగు నని వేఁడెద, మాకగణినిఁ బూన్కి మాఱ । నెలమి మహేశా!

చ. అనుటయు శర్వుఁ డిట్లనియె । నబ్జజమాధవులార! దేవత
ల్మనములం గా నెపుడు । మామకలింగముఁ బూజఁ జేయుచున్
దనరెడివార లైనయెడఁ । దప్పక దీనిఁ గ్రహింతు నట్టుగా
దనిన గ్రహింప నెన్నటికిఁ । దథ్య మటంచని పల్కె సంయమీ! 329

క. అనవిని కేశవుఁ డట్ల, య్యని తమి వాక్రుచ్చె నంత । నబ్జజుఁడు మహా
వినయమున హేమపింగళ, ఘనలింగము స్వయముఁగాను । గైకొనె వేడ్కన్.

క. పిమ్మట భగవంతుఁడు నా, బ్రహ్మ చతుర్వర్ణమార్గ । భవపూజల నా
క్రమ్మడినిఁ జేసి భక్తిం, గ్రమ్మఱ నవి దెలియుటకును । గాంతుఁ దలిర్పన్. 331

నలువ నాలుగాశ్రమములకును లింగపూజావిధానముఁ గల్పించుట.

క. నానావిధరీతులఁ దగి, జ్ఞానానందప్రధాన । కరశాస్త్రములన్
మానుగ వానికిఁ జేసె న, నూనము గాకుండునట్టు । లురుతరభక్తిన్ 332

తే. అందు మొదటిది శైవమ । న్యంబు పాశు
పతము మూఁడవయదియు నై । పరఁగుచుండుఁ
గాలదమనంబు నాలిది కా । పాలికంబు
నాల్గవదియౌను మునికుల । నాథ వర్య! 333

సీ. శక్తినాముఁడు వసిష్ఠ । ప్రియపుత్రుఁడు శివుఁడయ్యె స్వయముగఁ । దొలిని దొల్లి
యతనికిఁ బ్రియశిష్యుఁ । డాయె గోపాయనుఁ డని వినఁబడుతపో । ధనుఁడు నైన
వరభరద్వాజుండు । వర్యమహాపాశుపతుఁ డయ్యె నతనికిఁ । బార్థివఋషి
జాతుఁడౌ సోమకే । శ్వరుఁడు శిష్యుం డయ్యె నరవినాపస్తంబ । సంయమీంద్రుఁ

తే. డిలమిఁ గాలాస్యుఁ డయ్యెఁ గ్రో । ధేశ్వరాఖ్యుఁ
డతనికిని ఛాత్రుఁ డాయె న । త్యధికబలుఁడు
ధనదుఁడు మహావ్రతంబునఁ । దనరె నట్టి
దివ్యచారిత్రునకు మహా । దీప్తిగుణుక. 334

ఆ. శూద్రజుండు నగుచు । సొంపారి సంతత, వీర్యవంతుఁ డగుచు । వెలసి భూరి
యత్న! తపసి యైన । యర్ణోదరుం డను, వాఁడు శిష్యుఁ డయ్యె । వాసి మిగుల

క. నారద! భగవంతుఁడు నా, సారసభవుఁ డభవుపూజ । సల్పుటకొఱకై
చారుచతురాశ్రమస్థితి, నీరీతిఁ జేసి తనదు । గృహమున కరిగెన్ 336

చ. నలువ నిజాలయంబునకు । నర్మిలి నేఁగ హరుండు హాటకో
జ్జ్వల నిజలింగరూపు ముప । సంహృతిఁ జేసి విచిత్ర కాటవీ

స్థలమున సూక్ష్మలింగముఁ బ్రసన్నముఁగాఁగఁ బ్రతిష్ఠచేసి వి
చ్చలవిడి నంతటన్ దిరిగె శాంతిసుఖంబును గోరి సంయమీ! 337

వ. అని పులస్త్యుఁ డాడిన విని నారదుండు తరువాతివృత్తాంతం బానతిమ్మని యడిగిన. 338

క. ధారాధరరుచిదారా!, వారణసంతాపహరణ! వర్ణితధీరా!
ధీరజనకార్యకారా!, కారణపురుషావతార! కరుణోదారా! 339

ఉ. శ్రీమహితప్రభావ! మునిచిత్తకుశేశయధామ! సద్గుణ
స్తోమ! సుగంధకాంతసుమశోభితదామ! వినూత్ననీరద
శ్యామ! నిరస్తకామ! పటుసారదితీశ్వరభీమ! ఘోరసం
గ్రామ వికర్తనాన్వయని! రాజితసాగరసోమ! రాఘవా! 340

మాలిని. నిరుపమహితవిద్యా! నిత్యభావానవద్యా!
పరమసుగుణహృద్యా! భవ్యవేదాంతవేద్యా!
గురుతరపటుసారా! గోనుతాఖ్యప్రచారా!
భరితభువనభారా! పాపసంఘాపహారా! 341

గద్యము ఇది శ్రీమద్రామచంద్రకరుణాసమాసాదితకవితావైభవ, హరితసగోత్రసంభవ, శ్రీరామవర్యులదుగ్ధపారావారసుధాకర, కొండయకుమార, నయగుణవిధేయ, కొండయనామధేయవిరచితం బగు శ్రీవామనపురాణంబునందుఁ బ్రథమస్కంధము

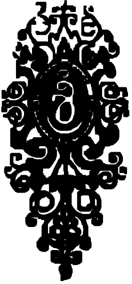

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

ద్వితీయస్కంధము.

సీతాహృత్సారస
వాసా! శశికోటివిశద। భాసురహాసా
వాసవభోగవిలాసా
దాసావనతీవ్రకామ। దశరథరామా. 1

తే. అవధరింపుము మునిగణా।ధ్యక్షుఁ డమలలలితభాషణుఁ డైనపు।లస్త్యుఁ డంత
నబ్జయోనికుమారుండు। నైన నారదునిఁ గనుంగొని పల్కె। సంతోష మొదవ. 2

హరునికంటిమంటచేత మన్మథుఁడు కాలిపోవుట.

ఆ. ఱేఁటియల్లవాఁడు। తిరుగుఁడుఁబడుగట్టు,విల్తునచటఁ జూచి। వెసిఁగి మఱలఁ
జెంత నిలిచి ముందుఁ జేరి। శింగిణిఁ దాల్చి, గాసిపెట్టఁగడఁగెఁ। గడిమిమెఱసి.

మ. హరుఁ డగ్రస్థితుఁ డైనకందుఁ గని కో।పాత్మాశదృష్టిన్నర
శ్చరణాగ్రంబులదాఁకఁ జూచె నపుడా।శార్వత్రినేత్రాగ్నిదు
స్తరవేగంబునఁ గాముపాదయుగము।ధ్యప్రాంతపర్యంతమా
తరుణం బందునఁ గాల్చె మేలని బుధు।ల్దర్పించి భాషింపఁగన్ 4

ఆ. దర్పకుండు తనదు।దగ్ధపాదంబులఁ,గాంచి మేటిదైన। కార్ముకంబు
విడిచె నంత నదియు। విస్మయ మొప్పార, నైదువిధము లౌనర। నరిగె నపుడు.

వ. మునీంద్రా! వానియందు. 6

ఉ. ఏయది ముష్టిబంధమున। నేర్పడె హేమమయాతిశోభతో
నాయది భూరిదీధితుల। హర్షదమై సుమనోభిరామమై
పాయని మేటితావులకుఁ। బాలి సుపూజ్యమునై ధరిత్రిలో
నాయడఁ జంపకాఖ్యతరు।వై జనియించెను వింతమీఱఁగన్. 7

తే. వజ్రభూషితశుభరూప।భాసురంబు నైన నాభిస్థలంబు। పెంపారునట్టి
వకుళ నామనగంబు నై। వాసికెక్కు కేసరారణ్యమునఁ బుట్టె। తొలిని మాని

ఉ. నీలమణి ప్రభూషితవి।నిర్మలకార్ముకకోటిమత్తభృం
గాళిసుశోభితస్థితినిఁ । గన్పడు పాటలమయ్యె గోమణిం
ద్రాలఘుకాంతిఁ గల్గి తన।రారుచు నాభికి ముష్టికూర్ధ్వమై
క్రాలెడి దైనచోటు శశి।కాంతకరంబులశోభితంబునై 9

సీ. పంచగుల్మంబులఁ।బరఁగుమూలతియమ్యె మొనసి క్రిందిదెసను నై । మొనసెముష్టి
కెలమినూర్ధ్వంబు గా । నెంగవిద్రుమభూషితం బగుస్థలముసం।తతముఁ జెక్కు
తీరులుకల మల్లె।తీఁగయై జన్మించె నొడలు కాలెడితత్త।డడిసి మరుఁడు
విడిచినకోలలు । వేలకొలందిరమ్యములు కేవాచరి।తములు జాతి
తే. కలితములుఁ దానితావులుఁ । గమ్రపుష్ప
వినుతఫలములు భోజ్యంబు।లునగుచూత
నగములై పుట్టెఁ బార్వతీ।నాథుఁ డైన
హరుని కృపతోడ మానికు।లాబ్ధిచంద్ర 10

ఉ. ఈగతి శంకరుండు మరు।నీర్ష్యనుఁ బొందినబుద్ధిఁ దగ్ధునిం
గాఁగ నొనర్చి భీష్మమగు।కాయముఁ దాచి విశేషపుణ్యభూ
భాగముఁ గోరి శీతగిరి।వాసముఁ జేరెఁ దపం బొనర్ప బల్
రాగిలుభక్తితోడ సుర।రాజి నుతింపుచు నుండఁ జెచ్చెరన్. 11

ఆ. సాస్త్రచాపుఁ డైన।స్మరుఁ డభవుని చేత, దగ్ధుఁ డయ్యెఁ దొల్లి । దానివలన
వాఁ డనంగుఁ డగుచుఁ । బటుధనుర్ధారియై, దేవపూజ్యసరణిఁ । దేజరిల్లె 12

వ. అనిచెప్పి మఱియు నిట్లనియె 13

క. నారద! నారాయణఋషి, ధీరుం డగుమదనుఁ జూచి । ధృతి నగి మారా!
శూరా! యిటుండు మని యీ, తీరున భాషించె నపుడు । దివిజులు చూడన్

క. అతని సుస్థిరవృత్తినిఁ, జేతోభవుఁ డంతఁ జూచి । చిత్రగుఁ డయ్యెన్
ఖ్యాతిని వసంతుఁ డాతఁడు, నాతత మగుచింత నొందె । నత్యధికముగన్. 15

శా. రంభా సుందరి తత్పురాణముని సం।రంభోక్తిచాతుర్యమున్
శుంభత్తేజముఁ జూచి స్వాగతమునన్ । సొంపారఁ బూజించి ని
ర్దంభత్వంబున నుండె నంతట జగ।త్సంతాపనానంగవి
స్రంభప్రక్రియతోడ నుండినవసం।తున్నిర్దయాక్రాంతునిన్ 16

క. నారాయణుండు కని నగి, రారా! నిలు మిం దటంచు । రహిసుమయుతమా
సారప్రసూనమంజరిఁ, గోరికఁ జేఁబట్టి వారు । గుదికొని చూడన్ 17

ఆ. మిహి పసిండిమేన । మించినబాలిక, నొకతెఁ దొడలయందు । నుజ్వలంపు
నీటుగుల్కునటుల । నిర్మించెఁ దనతపో, మహిమవలన ముందు । మహితతేజ!

నారాయణజాతయగు నూర్వశినిఁ జూచి మదనుఁడు భ్రమసి రతిగాఁదలంచుట.

క. ఊరువునఁ బుట్టినదియు నై, నెఱిఁగలసర్వాంగములను నెగడెడు తెఱవన్
విఱివినిఁ గని మరుఁ డీసతి, యతిమతి నారతియ యేమొ యని భావించెన్.

క. మాటలు కన్నులు దృగ్గతి, నీటగుకుటిలాలకములు నెఱి కన్బొమలున్
వాటంపు ముక్కు వాతెఱ, దీటగు నారతికిఁ జూడఁ దెల్లముఁగాఁగన్. 20

సీ. చేరిన సజ్జనశ్రేణిచందంబున మగ్నచూచుకములై మహితపీవ
రావికళంబులై యలరారు దీనిగుబ్బలు దానినన్నల్లి పాలిఁ జెలఁగ
వళులమూఁడిటిచేత వఱలెడియీచెలి సన్ననియుదర మాసకియ దనఁగఁ
బొలుపొందెఁ దేఁటులు పులినముకడనుండి సరసికిఁ బోయిన సరణిఁగుల్కు

తే. జఘనమునసుండి నూగారు స్తనతటద్వ
యమునఁ గన నేగుచున్నదో యనఁగ వెలసెఁ
గనుల కానంద మగుచు నీకాంతకాయ
ముబ్జకింజల్కసన్నిభ మయ్యె నార! 21

ఆ. పాలకడలిఁ దఱచు పట్ల వాసుకిచేత, నలరు నట్టిమందరాద్రికరణి
దివ్యరశనచేత దీప్తమై యీనాతి, వెడఁదనడుము వెలసె వింతఁ గులుక. 22

క. విరి బోఁడితొడలు కదలీ, తరులా యనవొప్పెఁ జూడఁ దథ్యముగాఁ గం
దరతుల్య మగుచుఁ బొక్కిలి, కర మరుదున వెలసె నార! కమనీయంబై. 23

ఆ. మఱుఁగుపడిన చీలమండచేనొప్పారు, జానువులు విలోమజంఘికలును
లక్కుకలు రహించు లలితపాదంబు లీ,సొగసుకత్తె కమరెఁ జోద్యమగుచు.

క. నెలరా మొగ మది నునువె, న్నెలరా వాల్గంటినవ్వు నీలపురుచిచే
నలరారె మేలుకీల్జడ, నెలరాలసరాల మించె నెలతనఖంబుల్ 25

క. శ్యాలిగ మారుం డీగతి, నాతన్విని నాత్మపత్ని యనిపేర్కొని కా
మాతురుఁ డయ్యెను మనుజ, వ్రాతస్థితిఁ బలుకవశమె వసుధ స్వామీ!. 26

క. అత్తతి మధుఁ డూర్వశిఁ గని, తత్తపపాటొదవుచుండఁ దహితవాపడుచున్
జిత్తజునిదై మెలంగెడు, పత్తనమా! యే మి దనుచు భావించె మదిన్ 27

ఆ. రాత్రిపోవుచుండ రహితమానీచంద్రు, శోభసూర్యకిరణసుప్రతాప
పీడితంబు నగుచు భీతితో నీతన్వి, శరణుఁ జొచ్చె నేమొ సత్య మరయ.

క. అని యిట్లు తలఁచి యచ్చర, వనితలకడఁ జేరి మానివలె ధ్యానముతోఁ
దనువు న్మఱచి వసించెను, జనుఁ డెవ్వఁడు పొగడనేర్చు జగతిన్ దానిన్ 29

క. అంతట నానారాయణుఁ, డంతిమభాగమున విస్మయాక్రాంతులు నై
మంతన ముండినమదనవ, సంతాదులఁ జూచి పలికె సస్మితుఁ డగుచున్ 30

ఆ. మన్మథాదులార! మానుగ నాయూరు, జాత యైనదీనిఁ జారుతన్వి

నిపుడె స్వర్గమునకు నింపుతోఁ గొనిపోయి, దేవపలికి నిడుఁడు తివిరి మీఱు

చ అని వచియింప భీతి వెనుపారఁగ వా రలిరూపరేఖలం
దనరుచు యౌవనాంగి యగు తత్సతిఁ గైకొని స్వర్గధామికిం
జని దివిజాధినాథునికిఁ జారువిలాసిని ధైనసూర్వశిన్
వినయము మీఱ నిచ్చి ముని వీరులసంగతి నాడి రింపుతోన్ 32

ఉ నాకవిభుండు చిత్రపడె నాఁగొనె పట్టి బలీంద్రలోకభూ
నాకములందు నీకథ ఘనంబయి చెన్నలరారె దీనిన
స్తోకమనీషచే నెవఁడు శ్రోణి వినుగ దమి నాతఁ డచ్యుత
శ్రీకరపుణ్యధామమును జేరి సుఖంబున నుండు నారదా!. 33

ప్రహ్లాదకథాప్రారంభము

సీ మునినాథ యొకనాఁడు బుధమి హిరణ్యకశిపుఁ డనుపేరుతోఁ జెలఁగునట్టి
ఘోరాసురుని హరి హూల్చఁగాఁ దత్సుతుఁ డైనప్రహ్లాదుఁ డాయవనియందు
నభిషిక్తుఁడై బ్రాహ్మణామరభక్తితో రాజ్యంబుఁ బాలింప రమణ నృపులు
వేదోక్తవిధితోడ వివిధయాగంబులుఁ జేయుచు నుండిరి తీలిసు రాలి

తే తీర్థయాత్రాతపఃకామ దీక్షులైరి, వైశ్యులందఱు నిజవృత్తి పరులునైరి
చెలఁగి శూద్రులు బ్రాహ్మణ సేవచేసి, వారికెక్కుడు సత్కీర్తి వఱలుచుండ

తే ధర్మకర్మార్గమంబులఁ దగిలి నాల్గు, వంగడమ్ములవారలు వారిఁ గాంచి
రపుడు నిజవృత్తియుక్తులై యమరవరులు, సంతసించుచు నుండిరి సంతతంబు.

చ్యవనమునిచరితము.

క. అగణితదివ్యతపస్వి యు, నిగమాంతవిచారపరుఁడు నిష్ఠానుఁడు నా
భృగుపుత్త్రుం డగుచ్యవనుఁడు, మగఁటిమితో నొక్కనాఁడు మహితసూర్తిన్.

వ. మునీంద్రా! స్నానార్థమై నర్మదానదికిని నైనాకులేశ్వరతీర్థంబుకుఁ జని మహాదేవు
నట దర్శించి మునుఁగుటకై యాకు నదీజలమందు నగిన నెఱుపగుకడకన్నులు కల
పామొకటి యతని గ్రహించిన భయపడి మనంబున వనజాక్షుని నుతించె దాని
వలన నవి విషములేనిదై భయంకరముగఁ బాతీ పాతాళలోకమునకుఁ గొని
చని విషహీనతంజేసి తన్ను విడిచిపోయినదయ్యేనంత నతఁడు పాముచేత విడువఁ
బడి యంతటఁ బూజితుండై నాగకన్యలంగూడి ముచ్చటలరఁ గిరిఁగి దానవేం
ద్రుపురంబుఁ బ్రవేశించి తదర్చితుఁడై పిదపఁ బ్రహ్లాదుని కగఁడె ననిపలికి పుల
స్త్యుఁడు వెండియు నిట్లనియె. 37

క. నారద! ప్రహ్లాదుం డా, భూరితపోధనునిఁ జూచి పూజించి మునీ!
కూరిమి నిక్కడి కేలాగో, చేరితి రన నతఁడు పలికెఁ జిత్తం బలరన్ 38

క. ఏనర్మదలో మునుఁగం, గాఁ గనియెుకపాము నన్ను । గ్రైకొని యిటకుం
బూనికఁ దెచ్చినవచ్చితి, దానవవర! యన నతండు । తలభక్తిమెయిన్ 39

మ. మునినాథా ! బలిసద్మమందు మఱియున్ । భూమ్యంతరిక్షంబులన్
వినుతింపందగి పుణ్యదాయకములై । వెల్గొందుతీర్థంబుల
న్ననసాప్పారఁగ నాకుఁ జెప్పి కరుణ । న్మన్నింప నర్హుండ వీ
వన హర్షంబునుఁ జెంది దైత్యపతితో । నామౌనివర్యుం డనెన్ 40

క ధర నైమిషతీర్థము పు, ష్కరమునఁ బుష్కరము నాగ । పురిఁ జక్రాఖ్యం
బరఁగినతీర్థము మేలని, నిరతముఁ గొనియాడుచుందు । నిరుపమ తేజుల్. 41

చ అన విని సంతసించి యతఁ । డత్తఱి నైమిషతీర్థసేవఁ జే
యను మనెంచి రాక్షసుల । నందఱఁ జూచి మునీశ్వరుండు చె
ప్పినగతిఁ దజ్జలంబుల న । పేక్షనుఁ గ్రుంకి మురారిఁ బ్రీతవ
స్త్రునిఁ గని పూజసల్పుటకుఁ । దుష్టిఁ జనం దగుఁ గాన మీరొగిన్ 42

ఉ. సంతస మొప్ప లెం డనిన । సాధుమనంబుల దైత్యదానవు
ల్సంతన కట్టి భక్తిని ర । సాతలము న్విడనాడి భూస్థలా
భ్యంతరనైమిషాటవికి । నత్తఱిఁ జేరి తదీయతీర్థమం
దింతనరాని భక్తి జని । యింపఁగ స్నానముచేసిరో మునీ! 43

క. శ్రీమంతుఁడు దైత్యకుల, స్వామియు నైశ్వర్యలీలఁ గనిన । ప్రహ్లాదుండా
భూమిని వేఁటను సల్పుచు, సామోదమునం దిరుగుచు । సంయమినాథా!.44

మ. ఉరుపుణ్యప్రద యాచు వారియుత యై । యుద్వృత్తవేగంబునన్
ధరపైఁ బాఱుసరస్వతీనదిని హృ । ద్యం బౌట వీక్షించి చెం
త రహిం గొప్పగుకొమ్మలం దనరి వి । స్తారాస్త్రశాఖాత్తభీ
కరమౌ సాలనగంబు దానికడ భ । ల్లాఘప్రభ న్మిక్కిలిన్ 45

క పెనుబాములవలె విస్మయ, మును జేయుచు నొకటి కొకటి । ముఖలగ్నములై
తనరినశరములఁ గన్గొని, ఘనకోపముఁ జెంది దైత్య । గణపతి పిదపన్ 46

ఆ. పొడుగుజడలబరువు । పొలుపొంద నల్లని, జింకతోళ్లఁ దాల్చి । స్థిరతపోభి
లాషమానసముల । లలినొప్పు మునుల ని, ద్దఱినిఁ గాంచి వారి । దఱిని మఱియు.

క. లక్షణయుతకార్ముకముల, నక్షయతూణీరముల మ । హాజగవంబున్
దక్షం బగుశార్ఙ్గంబును, వీక్షించి మహాసురాళి । విభుఁ డావేళన్ 48

తే దాంభికులు వీ రటంచని । తలఁచి పురుష, వర్యులగువారితో నని । వాస్తవముగ
ధర్మనాశన మగునట్టి । దంభ మెల్లఁ, దాల్పఁబడె నద్ది ద్విజులకుఁ । దగదు తగదు.

క బరువగు జడ లెట తప మెట, వరబాణాసనమహాస్త్ర । వారం బెట దు
ర్భర మని తోఁచెను మీవిధిఁ, బరికింపఁగ నాకు నిపుడు । పరమాద్భుతమై. 50

క. అని పల్కుచున్న ప్రహ్లా, దునిఁ జూచి నరుండు పల్కె । దోరఁపుఁ దలఁపే
లను శక్తి నీకుఁగలిగెఁ, దనుజేశ్వర! దానిఁజూపు । తలఁగని పూన్కిన్. 51

క. అన విని దైత్యుఁడు ధర్మం, బను సేతువు మీఁద నేన । హర్నిశమందుం
బనిఁగొని తిరుగుదు గావున, ఘనశక్తియు నాకుఁ గలఁదు । కలదా మీకున్? 52

శా. ఈరీతి న్వచియింపఁగా విని నరుం । డీర్ష్య న్విజృంభించి బ
ల్ధీరత్వంబునఁ బల్కె నూర్జితము నై । దీపించె మా శక్తి వి
స్తారోదగ్రపటుత్వశాలి యగుచుం । ధైర్యంబుతో మమ్ము నే
శూరుం డోర్వను శక్తుఁ డౌనె యనిలో । క్షోణీస్థలిం దానవా 53

ఆ. నీవు తెలియ కిట్లు । నిక్కుచు బలికితి, వనిన దైత్యనాథుఁ । డాగ్రహించి
కొట్లైన మిమ్ము । నెదిరించి పోరి నేఁ జయముఁ గాంచువాఁడ । జగతి ననుచు

నరప్రహ్లాదులయుద్ధము.

చ. పలికి ప్రతిజ్ఞఁ బూని గుణ । వంతుఁడు నైన దితీశ్వరుండు వి
చ్చులవిడి నున్న సేనలను । జారువనాంతములోన నిల్పి ని
స్తుల మగు విల్లుఁ జేతఁగొని । లోఁడనె నారినిఁ గార్చి తద్ధ్వన
స్థలమద్రువంగఁ జేసె గుణ । శబ్దము నారొడ సంయమీశ్వరా! 55

క. అంతట నరుఁ డజగవమును, బంతంబున వంచి నిశిత । పటుబాణముల
న్వింతగ విడిచిన దైత్యుం, డింతిం తనరానికోప । మేర్పడ నంతన్. 56

సీ. ధర్మపుంఖోజ్జ్వల । బహుశస్త్రములతోడ నాబాణములఁ ద్రుంచె । నంత నరుఁడు
తనకోల లతనిచే । ధరఁగూలుటను జూచి క్రమ్మఱ విల్వంచి । కఠినభూరి
శరములసంధించి । సరగున వైచె నీ । చందాన రెండేసి । సరవి నరుఁడు
మూఁడస్త్రముల నేసె । మెనసి దానవరాజు నరుఁడంతటను త్రెసె । నాల్గుశస్త్ర
ఆ. ములను విడిచి మరల । మోహారంబుగఁ బంచ
బాణములనుఁ బఱపు । బాహుశక్తి
నంత దానవేంద్రుఁ । డా ఋషిపైఁ దీవ్ర
శరము లాఱుఁ బఱపె । సత్వరముగ 57

క. వడి నరుఁ డెనిమిది తూఁపుల, జడియఁగ దితిపుత్రుఁ గొట్టె । శౌర్యస్ఫూర్తిన్
గడిమినిఁ దొమ్మిది చిలుకులు, విడిచెను నరుమీఁద దైత్య । విభుఁ డావేళన్ 58

క. ముప్పదియా అమ్ముల గుఱిఁ, దప్పక నరుఁ డతని త్రెసె । దైత్యుఁడు వానిం
దప్పించుకొని రయంబున, నప్పుడు పెనుకోప మడర । నమితోద్ధతి మై 59

క. దెబ్బది రెండు శరంబుల, నబ్బలునిన్ దూలనేయ । నతఁ డల్గి వడిన్
నిబ్బరమున శతశస్త్రము, లబ్బురమునుఁ జెంద విడిచె । నసురేశునిపై. 60

క. ఒబిజాఁడు మున్నూఱమ్ముల, నలికోపముతోడ నరుని । నాగటఁ గొట్టెన్

జతురగతషట్ప్రతికాండము, లతఁ దసురునిమీఁద నేసె । నారాయనఁగన్ 61

ఉ వెండియు వేయికోలలను । వేగమె ధర్మజుమీఁగ దైత్యుఁ డు
ద్దండత నేసెఁ బిమ్మటను । దర్పముతో మితిలేనితీరులన్
ఖండనమం దొకం డొకని । పైఁ బడవైచిరి కింకిరి న్మహో
ద్దండపటుత్వబాహుబల । దార్ఢ్యులు నై మునివంశశేఖరా!. 62

క నరుఁ డోవాటించి యుద్ధతిఁ, బరిమితి లేనట్టిశస్త్ర । వారంబులు పు
ష్కరభూదిశలు న్నిండనుఁ, గర మరుదుగ విడిచె భూత । గణ మదరి చనన్.

క గురుబలుఁ డగుప్రహ్లాదుఁడు, పరువడి నరుఁ డేసినట్టి । బాణౌఘములన్
వరహేమపుంఖశరముల, ధరఁ బిండిగఁ జేసె మిగుల । దర్పం బలరన్ 64

ఉ అంతట ధర్మరూపులయి । హర్షముతో నరదానవేశ్వరుల్
పంతముఁ బట్టి యొండొరుల । పై నతితృష్ణను మార్గణాళి న
త్యంతము నాఁట నేసికొని । రాయెడ దానవుఁ డాగ్రహించి బ
ల్వంతనకట్టిచాపమునఁ । జయ్యన బ్రహ్మశరంబుఁ గూర్చినన్ 65

క కని ధర్మజుండు పెలుచను, ఘననారాయణశరంబుఁ । గార్ముకమందున్
గనలుచు సంధించినఁ గని, దనుజుఁడు సింగిణిని నునిచె । దహానునిశరమున్ 66

క పురుషోత్తముండు నగునరుఁ, డురవడిఁ గోదండమందు । నుగ్రాస్త్రంబున్
నిరసించుచు సంధించెను, సురలందఱు చోద్యమొంద । సురుచిరతేజా 67

వ. ఇట్లిరువురు శరాసనంబులఁ బిరాఁ గలుకుటమ్ముల నతివోసి యార్చి పేర్చి రొక్కుమ్మడిఁ జక్కఁగ విడిచిన నవి జాజ్వల్యమానము లై పోరిపోరి శాంతి నొందె నంత సజ్జనాహ్లాదకరుం డగు ప్రహ్లాదుండు తన బ్రహ్మాస్త్రముఁ వ్యర్థం బగుటఁ గని మండిపడి వేదండశుండాదండతుల్య మగునిజభుజదండమందు గదాదండమునుఁ దాల్చి రథమునుండి భూమండలికి దూఁకి వచ్చుచుండె; నపుడు నారాయణుండు కినుకం గదాహస్తుఁడై వచ్చునట్టిదానవాధినాథుఁ నాలోకించి స్వయముగఁ దనవెనుక నరుని నునిచి ముందుఁ దాను యుద్ధకామ మగుచిత్తముకలిగి వచ్చుచుండె; నాదిలిజుఁ డంతటఁ దపోనిధియును శార్ఙ్గపాణియును బ్రహ్మణ్యతుఁడును బురాణఋషియును గురుపరాక్రముఁడును లోకపాలుఁడు నగు నారాయణదేవుని నపు డెదురింపఁ జనె నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 68

—— నారాయణుఁడు ప్రహ్లాదునితోఁ బోరుట. ——

క నారద! శార్ఙ్గముఁ జేఁగొని, నారాయణుఁ డగ్రమందు । నడువం గని దు
ర్వారం బగుగదఁ ద్రిప్పుచు, ఘోరస్థితి నతనితలనుఁ । గొట్టెం బెలుచన్ 69

తే తద్గదాపీడితుండు నై । తనరుధర్మ, జానికనుంగవనుండి వి।చ్యుతము నగుచు

వహ్నివర్షసమం బగు । వారి పాతె, నంత దానవుఁ డేసిన । దైనగదయు 70
క. వరదుని తలఁదాఁకినదై, విరిసి శతాకృతులతోడఁ । బృథివినిఁ గూలెన్
ధరణీధరశిఖరంబునఁ, గరకరఁబడుపిడుగురీతి । గాంభీర్యనిధీ! 71

చ. దనుజుఁడు వీరుఁడై మఱల । ధైర్యముతో రథ మెక్కి చాపముం
గొని వెస వంచి తూణమున । ఘోరత నుండెడిగార్ధపత్రసం
జ్ఞనుఁ దనరారుబాణములఁ । గ్రక్కునఁ గూరిచి సాధ్యుమీఁద నే
సెను బ్రతిఘాంధకారితవి । శేషమనంబునుఁ గల్గి సంయమీ! 72

ఆ. రూఢి నర్ధచంద్ర । రూపము లై వచ్చు, వాఁడిబాణముల న । వార్యబలుఁడు
తనదుదివ్యశస్త్ర । తతులచేనుగ్గాడి, వాని నొవ్వఁ జేసెఁ । బటిమతోడ 73

ఉ. వింతగ దైత్యవల్లభుఁడు । వీరుని నాతని నేసెఁ గోలలం
బంతముఁబట్టి ధర్మజుఁడు । బాగుగ దైత్యునిఁ గొట్టె శక్తిపై
నంతట మర్మభేదితము । లైనశరంబులు వైచి యార్చుచుం
బొంతఁ బరస్పరంబుగను । బోరిరి నీవిధి వార లుద్ధతిన్. 74

తే. అలఘులఘుచిత్రసమరంబు । నరయు దేవ
గణమునకుఁ బుట్టెఁ గలయిక । గగనమందు
దేవదుందుభిరవములు । దివిఁ జెలంగ
నతులసుమవృష్టి వారిపై । నపుడు కురిసె. 75

సీ. గగనస్థులై తమిఁ । గ్రతుభుజు లీక్షింప ఘనశస్త్రులై ప్రేత । కప్రమోద
వర్ధనంబుగ నని । బటుశక్తిఁ జేయుచు దీవ్రాశుగంబుల । దిశలవిదిశ
లను మఱివ్యోమ । తలం బెల్లఁ గప్పిరి ధర్మజుఁ డామీఁద । ధనువుఁ దాల్చి
దారుణాస్త్రములచేఁ । దనుజుని సర్వాంగసంధులభేదింప । జడియ కతఁడు
తే. కోపమున వేగవంతుఁడై । ఘోరధనువుఁ,బట్టి కడిమిని సాధ్యుని । వదనహృదయ
భేదనమొనర్చె శిలుకులఁ । బిలుకుతోడ, నంత గోపంబుమీఱ నా । రాయణుండు.

చ. దనుజుని ముష్టినిన్ బొలయు । దారుణధన్వము నర్ధచంద్రరూ
పానరినకోలతోఁ దునిమె । నుద్ధతి దైత్యుఁడు భిన్నచాపముం
గని మఱియొక్కమేటివిలుఁ । గ్రక్కునఁ గైకొని లాఘవంబునం
గనలుచు నెక్కువెట్టి శిత । కాండసువృష్టి జెలంగఁ జేసినన్ 77

ఆ. సాధ్యుఁ డాత్మశస్త్ర । చయమునఁ దత్కాండ, ములను బిండిచేసి । పుడమిఁ జల్లి
మత్సరమున వాని । మహితకోదండంబు, విఱిచె నర్ధచంద్ర । విశిఖమునను. 78

ఆ. ధనువు లెన్నివిఱిగి । ధరఁగూలుచున్నను, వెగడుపడక దైత్య । విభుఁడు వేఱు
విండ్లఁ దాల్చుచుండ । వీరుఁడు వీక్షించి, విఱిచెవానినెల్ల । విపులశక్తి. 79
క. దనుజుఁడు శింగిణు లడఁగిన, మనికితుఁడై సర్వలోహమయమై ధృఢతెం

దనరారుదీర్ఘపరిఘముఁ, గొని త్రిప్పుచు నతని పైన గొబ్బున వైచెన్ 80

ఉ. క్రన్నన దాని నొక్కవిశిఖంబున ద్రుంచె నరాగ్రజుండు వి
చ్ఛిన్ననిజాయుధంబుఁ గని శ్రీయుతుఁ డా దనుజుండు వెంటనే
పన్నుగ ముద్గరంబుఁ గొని బాహుబలంబునఁ ద్రిప్పి సాధ్యుపై
నన్నువ లేనికోపమున నత్తతి వైచెను సంయమీశ్వరా! 81

చ. వినుతచరిత్ర ధర్మజుఁడు వేగమె వచ్చెడిముద్గరాస్త్రముం
గని పటుశక్తితోడ దశకాండములన్ దశరీతు లేర్పడం
గనుబడఁ గొట్టఁ దున్గిపడెఁ గాశ్యపినాయది దైత్యుఁ డుద్ధతిం
ఘన మగునొక్కపాశమును గైకొని సాధ్యునిమీఁద వైచినన్ 82

క. నరగణ్యుఁడు తత్పాశము, సరవిని ఛేదింప వాఁడు శక్తిం గొని భీ
కరగతి నేయఁ దపోనిధి, ధరనర్ధేందుస్త్రము ననుదానిం గూల్చెన్. 83

క. పఱపినశస్త్రము లన్నియు, విఱిగి ధరం బొలయుచుండ వేఱగుధనువున్
గఱకరిఁ గైకొని తూపుల, నఱిముఱిఁ గాఱించె నతని నసురుఁడు బలిమిన్ 84

తే. భువనగురుఁడును దైత్యేంద్రభూరితాప
నుండు నైనట్టి నారాయణుండు కినుక
నస్త్రమునఁ గొట్టె వ్యాత్తస్థలమందు దాన
భగ్నహృదయుఁడు నై వాఁడు భ్రాంతిచెంది

క. అరదముపైఁబడ సారథి, బిరబిరఁ దోలఁగించె నతని వెలిఁగా నంతన్
గురుబలుఁడు లేచి క్రమ్మఱఁ, గరమున దృఢకార్ముకంబుఁ గైకొని కడిమిన్.

మ. అని చేయం బనిఁ బూని రాఁ గదితిపుత్రాధీశుని న్వీరునిం
గని సాధ్యుండను దైత్య! పోరెదము పో కాంక్షించి సూర్యోదయం
బునఁ జేయం దగునట్టికార్యమును సమ్మోదంబుతోఁ జేయుమీ
వనఁ బ్రహ్లాదుఁడు నైమిషాటవికిఁ దా యేయం బోయి సద్భక్తితోన్ 87

ఉ. ఆయెడ నాహ్నికక్రియను యత్నముతో నొనరించి యుద్ధముల్
చేయఁదొడంగె ధర్మజుఁడు జెచ్చెఱ నట్లనె వచ్చిపోరె నా
తోయముఁ జూచి దానవుఁడు తోరపుదాంభికు నెట్లు గెల్తు నీ
తోయమునం దటంచు నిశిదుర్ఘటచింతనుఁ జెందె సంయమీ!. 88

తే. తపసిచంద్రమ! యీరీతి దైత్యవిభుఁడు, ధర్మపుత్రుని నెదిరించి ధైర్య మొప్ప
దివ్యవర్షసహస్రంబు దివిరి పోరి, ఘనునిఁ గెల్వంగఁజాలక కలఁగి పిదప. 89

ప్రహ్లాదుఁడు నరనారాయణులఁ గెల్వలేకఁ బీతవాసుకి విన్నవించుకొనుట

సీ. ధర్మవాసునిఁ జేరి భక్తితో దైత్యుండు పలికెను దేవేశ భవవినాశ
హరియు నారాయణుఁడగుసాధ్యునిఁ జయించుశక్తి నాకేలొకో చాలదయ్యెఁ

దత్కారణముఁ దెల్పు దయనన్నుఁ బీతవాసుండు ప్రహ్లాదునిఁ జూచిపలికె
సురభుజ! నీచేత నాగినిర్జరులచేత నాసాధ్యవిప్రుఁ డసాధ్యుఁ డాబి
ఆ ననఁగ నసురుఁ డనియె నాతఁడు నాచేత, నని నజేయుఁ డైన నవని నేను
జేసినట్టిప్రతిన చెడి యసత్యం బౌను, సకలలోకపాల సత్యశీల! 90
క హీనప్రతిజ్ఞులై భువి, మానసములు తల్లడిల్ల మాదృశు లెట్లా
దీనస్థితిమై మనుదురు, కాన భవన్నికటమందుఁ గదలని పూన్కిన్ 91
ఆ కాయశోషణమ్ముఁ గావింపఁగలవాఁడ, ననుచు నిర్జరేశ్వ రాగ్రమందు
నిట్టు పలికె దైత్యుఁ డెలమి శిరఃస్నాతుఁ డగుచునుండె నజుని నాత్మఁ జేర్చి.
ఉ ఇమ్మటఁ బీతవాసుఁ డగువిష్ణుఁడు దైత్యునిఁ గాంచి పల్కె నీ
వమ్మహనీయు నెన్నటికి నైనను యుద్ధమునన్ జయింప కీ
విమ్మగుభక్తినిం గెలుతు వీ వివు డేఁగు మటన్న ఖిన్నుఁడై
సమ్మతిలేక దానవుఁడు వయ్యనఁ బల్కును విష్ణుమూర్తితోన్ 93
శా. దేవా! సువ్రత! మూఁడులోకములలో దీపింప నీధర్మజుం
డేవంకం గనఁగా నజేయుఁ డగుచో నే నీప్రసాదంబుచే
భావింపంబడి కీర్తిఁ జెంది తుగ నిర్బంధప్రతాపుండనై
యీవేళ న్వసియింప సాధ్య మగునే బృందారకాదుల్గనన్ 94
తే శ్రీశ! నాచే జగంబులు జితములయ్యె, ధర్మపుత్రుఁడు నీప్రసాదమున వినీతుఁ
డయ్యెనేని శచీపతి యనఁగ నెంత, వాఁడనంగను విని పీతవాసుఁ డనియె.
తే. అసురపంచాస్య! నేనె నారాయణాండ, భువనములమీఁదఁ దయకల్గి భూరిధర్మ
సత్ప్రవర్తనశాలితపశ్శ్వర్యయందుఁ, దత్స్వరూపంబుతో నుండుఁ దథ్య మరయ.
క దానవ జయమునుఁ గోరిలి, లేనిమహాభక్తి నామహేశు ననంతుం
గానం జని సేవింపు మ, మానజయం బలరు నీకు నుర్వీస్థలిపై 97
మ అని పీతాంబరుఁ డాడ వాక్ప్రహృష్టుఁడయి దైత్యాధీశ్వరుం డంధకా
ఖ్యను జెన్నారినదానవోత్తముని వేడ్కం బిల్చి యీవేళ ని
ట్లనె నాచేత విసృష్టమై తనరు రాజ్యశ్రీనిఁ గాపింపు ప్రే
మను దైత్యాదుల నేలి కీర్తిఁ గను మార్యామర్యాదనో నంధకా!. 98

ప్రహ్లాదుఁడు నరనారాయణుల శరణఁ జొచ్చుట.

క మునివర ప్రహ్లాదుం డిటు, లన విని కనకాక్షుఁ డైన యంధకుఁ డెలమిన్
ఘన మగులేద్రాజ్యంబును, మన మలరఁగఁ దాల్చె నపుడు మహితస్ఫూర్తిన్.
తే సరవి నాఁడు బదరికాశ్రమమునకును
మంతు కెక్కు ప్రహ్లాదుఁ డంతె నరిగి
సాధ్యనరులనుఁ గని వారిచరణములకుఁ
గరములు మొగిడ్చి వలఁగొనెఁ గడిమిఁ బికవ. 100

క ఘనతేజాఁ డతఁడుఁడు నా, వనజోదరుఁ డతని కనియె / బలిమి న్ననుసీ
వనిలో జయింప కిటు ప్రభు, తిని జేసెద వెందుకొఁ అతఁడు / దెలియ దటన్న౯.
క వినయముతో దైత్యుం డనె, నిను నెవ్వఁడు గెల్వఁగలఁడు / నీ కంటె ధరం
గన దివ్యపురుషు డెవ్వఁడు, వనజోదర పరమపూరు / భావవిదూరా. 102
వ దేవా! నీవు నారాయణుండవుఁ బీతవసనుండవు, జనార్దనుఁడవు, దేవుఁడును విష్ణుఁడవు, శార్ఙ్గచాప ధరుఁడవు, నాశరహితుండవు, మహేశానుఁడవు, శాశ్వతుఁడవు పురుషోత్తముఁడవు కావె యోగనిష్ఠాగరిష్ఠులు సతతము నినుఁ దలంచుచున్న వారు బుద్ధిమంతులు నినుఁ బూజించెదరు స్నానశీలవ్రతులు సదా జపించుచున్నారు యజ్ఞము నడుపువారు నిను యజించుచుండెదరు చ్యుతములేనివాఁడవును, హృషీకేశవుఁడవునుఁ జక్రహస్తుఁడవును, విశ్వంభరుండవును, మహామీనరూపుండవును, హయమస్తకుండవును, దివ్యకమఠరూపివియును, హిరణ్యాక్షునికిఁ బగవాఁడవును, మాతండ్రి యగుహిరణ్యకశిపుని వధించిన నృకేసరివియుఁ గారాహ్యర్థమై వరాహమైనవాఁడవును దేవదేవుఁడ వగునీకు వందనంబులు సర్వనాథుఁడవు విభుఁడ వగునట్టి యోగరుడకేతనా! బ్రహ్మరుద్రేంద్రపావకయమన్నైఋతివరుణవాయుకుబేరశర్వసూర్యచంద్రచరాచరాదులు నీవె కావే జగదీశ్వరా పరమేశ్వరా యని వేఁడి వెండియు నిట్లని స్తుతించె 103
సీ మాధవ భక్తసంశయమివారరతపా వకభూమి జలనభో / వాయురూప
ధరుఁడవై వేయివిధమ్ముల నిఖిలలోకములందు వ్యాపించి / క్రాలు నిన్నుఁ
గదనంబులో గెల్వఁ / గలఁ డెవ్వఁడో హృషీకేశ నిశ్శేషగ / నాశరహిత
పూర్ణభక్తినిఁ దోష / మును జెందెదవు చూడ నితరభక్తి జయింప / నెట్లు నీవు
తే శక్తుఁడవు కాన దేవేశ జగదధీశ, సంతతంబును నామగిఁ జాలభక్తి
వేఁడెదను నామొఱాలింపు / విపులదయను, భక్తమందార నతజన / పాపదూర
క. నారద! ప్రహ్లాదు డు పెం,పారిన సద్భక్తి నిట్లు / ప్రార్థింప మహా
కారుణ్యంబున హరియమ, రారాతినిఁ జూచి పలికె / నతితోషమునన్. 105

నారాయణుఁడు ప్రహ్లాదునకు వరంబు లిచ్చుట

క అనుపమ మా నీస్తుతిచే, తను హృష్టుఁడ నైతి ముఖ్య / తేమ మగుభక్తిం
దనరిన నీవలననుగాం, చిన వాఁడఁ బరాజయంబు / తలితై త్యేశా!. 106
క. ఇతుఁ డైనవరుఁడు దండముఁ, దతతుష్టి నొసంగుచుండు / దండార్థంబై
కుతుకమున వర మొసంగెద, నతివేడ్క౯ గోరు దిలిసు / కాగ్రణి పూన్కి౯.
చ. అనవిని దైత్యుఁ డాడె జగ / దన్వయ! కోరినకోర్కెఁ దీర్ప నీ
కును దగుఁగానఁ గోరెద వ / కుంఠితభక్తి చెలంగుచుందు నే
ననితరసాధ్య లైనమిము / నాదినిఁ గాతయఁ బెట్టినందుచే
లేను జనియించు కాయదురి / తంబుల నెల్లనుఁ బాపు మాశ్వరా!. 108

క. అని ప్రహ్లాదుఁడు వేఁడిన, వనజోదరుఁ డతనికట్లు వరము నొసఁగి యో
దనుజేశ్వర! రెండవవర, మును దయ నిచ్చెదను కోరు పూర్ణేచ్ఛ ననన్. 109

మ. విని ప్రహ్లాదుఁడు సంతసించి పలికె న్విశ్వేశ! యేరీతి నా
మనసొప్పారినయుష్మదాశ్రయమహామర్యాదసేవాపరా
యణవృత్తిం దనరారు నిత్యమన దైత్యధ్వంసి యట్లాను వీఁ
కను వేఱొక్కవరంబు నిచ్చెదను వేఁడ్కం గోరు దైత్యోత్తమా 110

చ. అన విని దానవేశ్వరుఁడు హర్షముతో ననె నన్నికోర్కులుం
ఘనమగు నీప్రసాదమున గాంచితి సత్యమధోక్షజా! ముదం
బున భవదీయపాదరతిపూర్ణముఁ గా నగురీతిఁ జేయుమీ
వనఁగ రమేశుఁ డప్పు డటు కానని పల్కి వచించెఁ గ్రమ్మఱన్. 111

తే. విబుధ లా నాననంగ నీవేళ నొక్క
వరము నిచ్చెద మద్భక్తి వఱలి యెపుడు
జరయు మృతియును లేక నిర్జరుఁడ వగుచు
నవని నుండఁగఁగలవు నీవార్య లెన్న. 112

ఉ. దానవసింహ! కార్యరతి దాల్చి పురంబున కేఁగి ప్రీతితో
మానుగ దైత్యశేఖరుల మానసము ల్వికసింపఁజేయుచుం
బూనిక నిత్యరాజ్యమునుఁ బొందుఁగ నేలుము మత్పదాంబుజ
ధ్యానుఁడ వైన నీకు భవమండలి బంధము లేదు ధాత్రిపై 113

క. ఉత్తమనిజకులధర్మముఁ, జిత్తంబున మఱవ కెపుడు చేయు మనంగా
నత్తఱిఁ బ్రహ్లాదుం డనె, నుత్తముఁ డగుశౌరితోడ నుజ్వలమతియై. 114

క. వదలినరాజ్యము నాచేఁ, బదపడి యేరీతి దాల్పఁబడు నీవేళన్
సదయా! లోకగురూ! యన, ముదమున హరి పలికె దైత్యముఖ్యునితోడన్

ఆ. అసుర! నీకు నట్టులాత్మలోఁ దోఁచిన, నాత్మపురికిఁ బోయి యత్నమొప్ప
దైత్యదానవులకుఁ దగునీతిఁ బోధించు, వాఁడ వగుము ధాత్రి వన్నెగుల్క

క. నారద! యీచందంబున, నారాయణుఁ డంత దైత్యనాథుఁడు భక్తిం
శ్రీరమణునకును వలఁగొని, చేరెను తనపురికిఁ గోర్కె చెలువారంగన్ 117

సీ. ఆసమయంబున నంధకాసుర దైత్యవరులు సభాస్థానవర్జితుండు
నైన ప్రహ్లాదదైత్యాధీశుఁ బొడఁగాంచి పలికిరి పుణ్యాత్మ! భవ్యరాజ్య
మున కధీశుండ వై ముద మొప్పఁ బాలింపు మని వేఁడుచుండిన వినక దానిఁ
గామంబు దిగనాడి కర్బురేశుల సవ్యమార్గస్థులనుఁ జేసి మదిని ప్ర

తే. మేయుఁ డగుకేశవుని భక్తి మిగులఁ బొగడి
సొరిది ధ్యానించి యోగవిశుద్ధకాయుఁ

దగుచు నిర్వాతదీపంబు । పగిది నతఁడు
మహిని వర్తించె సద్గుణౌఘమణివిభూష! 118

క. ఈరీతినిఁ బ్రహ్లాదుఁడు, శౌరియు సకలేశుఁడు నగు। చక్రాయుధుచే
ధారణిఁ బతుఁడై రాజ్యము, గోరకమది నజునిఁదలఁచి । కూర్మి వసించెన్ 119

అంధకాసురుని వృత్తాంతము

ఉ. నావిని నారదుండనె సనాతనభూపతి ధర్మమేదిరై
వావిరినుండు; దైత్యకులవల్లభుఁ డంధకుఁడై వసంధరన్
నీవిని రాజ్యమం దెటుల । రేవను నిల్పె నటం బులస్త్యుఁ డా
భావవిదూరుతో ననియె । భావము చెన్నలరారుచుండఁగన్ 120

తే. విను హిరణ్యాక్షుఁ డవని జీవించుచున్న
సమయమున నంధకుఁడు లబ్ధచక్షుఁ డైన
కతన నాతని నభిషిక్తుఁ గాఁగఁ జేసె
నాత్మపరమందుఁ బ్రహ్లాదుఁ । డాత్మ నలరి. 121

చ. అని వచియింపఁ జిత్రపడి । యమ్ముని పల్కెను మానినాథ! యా
దనుజుఁడు రాజ్యభారమునుఁ । దాల్చి ధరాతలమందు నే క్రియం
బనులనుఁ జేసె నెట్లు సురవర్యులఁగూడి వసించెఁ జెల్మితో
ననఁగ బులస్త్యుఁ డిట్లనియె । నామునివర్యునిఁ జూచి క్రమ్మఱన్ 122

క. నారద! హైరణ్యాక్షుఁడు, ధారుణిఁ బాలించుచున్నతఱి నంధకదే
వారితపంబున శూలిని, సారెకుసంతుష్టుఁ జేసి । సజ్జను లలరన్ 123

సీ. పన్నగముని సిద్ధబర్హిర్ముఖులచేతఁ । జావులేక జయంబు । చాలఁగల్గ
నవియును వెండి పాలుతాళనులోఁ జిక్క కాలకవారిచేఁ । గాసిఁబడక
యుండునట్టివి యైన । యురువరంబులఁ గొని సంతుష్టుఁడై వచ్చి । సంతసమునఁ
గవినిఁ బురోహితుఁ । గాఁ జేసి రాజ్యంబు భాసురగతి నేలె । బ్రాఁధి మెఱయ

తే. పిదప నమరులఁ గెలువఁ దాఁ । బ్రీతి నెంచి
వసుధ నెల్లను వ్యాపించి । వసుమతీశ
వరుల నిర్జించి దైత్యుఁడు । వారిఁగూడి
చిత్ర మగునట్టి కనకాద్రిఁ । జేర నరిగె. 124

క. అరుదెంచు నాతఁ డేంద్రుని, బురహూతుఁడు చూచి సురలఁ । బోరొనరింపం
బురికొల్పి వేడ్కతో మద, కరిని నధిష్ఠించి యుద్ధ। కాంక్షన్ మానీ 125

తే. పోయి యమరావతినిఁ గుప్తఁ । బొందఁ జేసి
మగుడఁ జనుదెంచె నావేళ । మహితబలులు
నైన లోకేశ్వరులు శక్రు । ననుసరించి
నిజరథంబులపై నెక్కి । నేర్పు మిగుల 126

క. తమతమశస్త్రాస్త్రంబులఁ, దమితోఁ గరములనుఁ దాల్చి ధైర్యస్ఫూర్తిం
గుముర్లై కదన మొనర్పఁగ, సమధికతోషమున లేచి చనుదెంచి రౌగిన్. 127
వ. అట్టిసమయంబున. 128
క. సురసేనశక్రయుత మ్మై,కరివాజిరథౌఘముఖ్యగణములతోడం
గురువేగంబున వెడలెను, కరమరుదుగ ధూళిరాశి కంపింపంగన్. 129
వ. మునీంద్రా! పిదప నారాధనబద్ధబుద్ధితో ముందఱ ద్వాదశాదిత్యులు, నడుమ సాధ్యాశ్విమరుద్గణములతోఁ గూడిన వసువిశ్వేదేవతలు, వెనుకవైపున ముక్కంటియుఁ దదనుచరులై విద్యాధరాదులు తమతమవాహనంబుల నెక్కి వేడ్క వెడలి రని చెప్పిన నారదుఁ డతని కిట్లనియె మునివర్యా! దేవాదులు కలహ మొనర్ప సమకట్టి వాహనారూఢులై వెడలి రని వాక్రుచ్చితివి ప్రతాపశాలు రగు దేవతలలో నెవనికి నేవాహనం బైనది విన నాత్మ యులరుచున్నది కరుణించి వచియింపవే యని ప్రార్థింపఁ బులస్త్యుఁడు చెప్పందొడంగె. 130

పులస్త్యుఁడు నారదునకు దేవదానవు లెక్కెడువాహనంబుల చెప్పుట

సీ. వినవయ్య! చెప్పెద విబుధాదు లెక్కినవాహనంబులరీతి వరుసఁగాను
దనుకరతలజమై తతవీర్యసత్వమై తనరిన దగుశుభ్రదంతిశక్రు
వాహన మగునీశు వర తేజమునఁ బుట్టి నలుపైనవన్నెతో నలరి మనసు
గలిగల్గి పౌండ్రకాఖ్యను వెల్గుమహిషంబు యమునికి వాహన మగునురుద్ర
తే. కర్ణమలజంబు నై నీలకాంతి నొప్పి
చతురగతి కల్గి జలనిధిసంజ్ఞకంబు
నైన మొసలి జలేశువాహనము నగుచుఁ
బుడమిఁ జెప్పఁబడుచుండుఁ బుణ్యచరిత 131
తే. అంబికాపదసంభూత మైనదియును
రౌద్రనక్రస్వరూపమై క్రాలునదియు
శకటచక్రాంబకంబునై సరవిఁ గుల్కు
రుచిరనరవాహనము కుబేరునికిఁ గలదు. 132
క. తేఁకువ గలగంధర్వులు, భీకరు లగుభుజగవరులు పృథుబలయుతులౌ
నేకాదశరుద్రులు శు,భాకృతిజవవృషభవాహు లగుదురు మౌనీ 133
క. శరశతహంసల నొప్పెడి, యరదము పాల్కడలిపట్టిదై చెన్నొందుఁ
దురగోష్ట్రరథులు సూర్యులు, వరవసువులు కరుల నెక్కి వర్తింతు రౌగిన్.
క. నరవాహనసంస్థితు లై, చరియింతురు యక్షు లెలమిఁ జర్చింపంగా
నురగారూఢులు నై కిన్నరు లుందురు మౌనివంశనాయక! పేర్మిన్. 135
తే. ఆశ్వినేయులు తురగవాహనులు భీమ,రూపు లై యుండునట్టి మరుద్గణమ్ము

మేటిజంకలపై నెక్కి । నీటుకుల్కి, మెలఁగుచుందురు మోదంబు । మించియుండ

క. శుకములమీఁదఁ గిన్నెరుల్ప్రకటితముగఁ గాలిబంట్ల । పై గంధర్వుల్
సుకరస్థితి వర్తింతురు, సకలాశాస్థలములందుఁ । జతురత్వముతోన్ 137

చ. అనవిని నారదుం డనె మ।హాత్మ! సురేశులవాహనంబులన్
వినితిని దానవాధిపులు । వేడుక నెక్కెడిస్యందనాదులం
గనికరమొప్పఁ బల్కుమనఁ । గా మనసారఁ బులస్త్యుఁ డాడెనో
మునివర! తచ్ఛతాంగవిధ । ముల్ దమిఁ జెప్పెద నాలకింపుమా. 138

క. రెండాఱునూర్లమూరల, నుండుకోలందిఁ గలశిఖర । మొనరన్నలుపై
దండి నలుఁగడలవెలిఁగెడి, చండరథం బంధకునికి । సరవిం బరఁగున్ 139

సీ. చంద్రవర్ణాష్టాశ్వ । సత్తమసహితమై భద్రదివ్యంబునై । పరఁగి శుభ్ర
రమ్యహాటకమయ । రథము ప్రహ్లాదునిదౌ విరోచనునికి । హస్తి యగును
రహిఁ గుజంభునికిఁ దు । రంగమౌ హయకంఠదానవునకు దంతి । తనరుచుండుఁ
గనకతుల్యాశ్వసం । కలితదివ్యరథంబు జంభునిదై యుండుఁ । జారుకాంతి
తే. శంకునికి వారువం బగు । జతురుఁడైన, మయసురారికిఁ దనరారు । మంచితేరు
దుందుభాఖ్యునుఁ జెలువొందు । దుష్టదైత్య,పతికిఁ బటుతరసర్పంబు । పరిఘవిల్లు.

క. వినులోహకర్ణునకు వాహన మగుసింగంబు శంబ । రాఖ్యధరిత్రిం
దనరిన దైత్యేశ్వరునకు, ఘనమైనవిమాన మొనరుఁ । గాంతిస్ఫూర్తిన్. 141

వ. మునీంద్రా! దైత్యవరు లేతాదృశవాహనములనెక్కి సమరోన్ముఖులై వెడలి
రింకఁ దత్సమరవిధివిశేషంబులఁ జెప్పెద వినుమని యిట్లనియె 142

దేవదానవుల ద్వంద్వయుద్ధము.

క. గురుబలు లగుబలివృత్రులు, పరువడిఁ బవరంబుసేయఁ । బఱతెంచిరి ని
ర్జరసేనలు పదచరులై, పురుడింపఁగ వెడలి రపుడు । పుణ్యనిధానా! 143

ఆ. పిదపఁ ద్రిదశదైత్య । వితతికిఁ దుములసం,కులరణంబు కలిఁగె । ఘోర మగుచుఁ
గపిలవర్ణధూళి । కలితమై జగమెల్లఁ, గానవచ్చెఁ బ్రాణి । గణమునకును 144

క. జనకుఁడు సుతుఁడని తలఁపఁడు, జనకుం డని సుతుఁడు తలఁచి । చనఁ డాయెడలం
జెనఁకువఁ గొందఱు తమవా,రిని గొందఱు పరులఁగొట్టి । రి కడురుషమెయిన్.

క. ఒకదానిమీఁద నొక్కటి, వికటస్థితితోడ నపుడు । వెడలె రథంబుల్
కకవికలై కరిపాదా,తికులును జనిరట్లు వడిని । దీప్తి న్మౌనీ. 146

క. తేటపడ నొకని నొక్కఁడు, వాటంబుగఁ దెలిసికొనుచు । వడిఁ బదగులు బల్
పాటించి కొట్టుకొనిరని, బాటవమునఁ జయముఁ గోరి । పరమమునీంద్రా.

క. తరువాయి సురలు దైత్యులు, వరవిక్రమశౌర్యధైర్య । బలసంయుతులై
నిరతము గెలుపుం గోరుచుఁ, గడకఱి పోట్లాడుచున్న । కాలములోనన్. 148

వ. మునీంద్రా! నెత్తురునీట వన్నెకెక్కి తేరులనుసుడులచే మీఱి కాలిబంట్లరయు
అపిడినఁ బుట్టినమ్రోత కలిగి గజకుంభము లనెడితాఁబేళ్లతో గాణించి యుడతె
గక పారుచు వాఁడిమొనలు కలఖడ్గమకరంబులం గూడి మహాసిగ్రాహవాహిని
యై ప్రేఁగులనునాఁచుతీఁగల నల్లిబిల్లిఁగ నల్లుకొని టెక్కెంపునురుగుదండ
లతో శోభిల్లి గృధ్రలోహపుష్టఘనహంసరాజిత యగుచు డేఁగలనుచక్రవా
కములచే నలంకరింపఁబడి దివ్యకాలకంఠకాదంబ యగుచు నక్కలనుగుక్క
లచే నాకులతఁ జెంగి పిశాచసంయమీశ్వరులచేఁ గలిసి సామాన్యులకు దాఁట
రానిదైన దారుణరణమహానది ప్రవహింపఁ దొడంగెనని చెప్ప వెండియు
ని ట్లనిరి. 149

క. నిరతము నెత్తురుటేరును, వరశూరులు తేరులనెడి । పడవలచేతం
ద్వరితమునఁ దాఁటుచుందురు, దుర మొనరింపంగఁ దలఁచి । తోడ్తో శక్తిన్

క. మోఁకాటిబంటిఁ దడియుచు, వీఁకందన్నదినిఁ దాఁటి । వేగవె యోధు
ల్వ్రీకటజయకావంబున, భీకరులై చంపుకొనుచుఁ । జెనఁగిరి పెలుచన్ 151

ఉ. అంతట రౌద్రభీరుగ్రహమై నసురాసురఘోరయుద్ధమం
దంతము లేక యతుపిశితాశనఘోరపిశాచబృందము
ల్వింత జనింపఁ జేరి భటవీరులరక్తముఁ గ్రోలి మాంసముం
బంతముఁబట్టి వేగమున । బాగుఁగ మెక్కియుఁ గౌఁగిలించుచున్ 152

క పలుచనిపొరలన్ ధరపైఁ, బలులీరులఁ జల్లిచల్లి । బహుతోషముతోఁ
జెలఁగుచు నన్యోన్యంబుఁగఁ, బలుకుచు వర్తించుచుండెఁ । బరమమునీంద్రా!

క. అరయిడఁ గూసెను నక్కలు, పాయనిశరవేదనార్తిఁ । బడి భటు లిల న
య్యో యని యేడ్చిరి యొరు లా,తోయముఁ గలవారిఁ బట్టి । త్రుంచిరి పెలుచన్.

తే. భూరివంచకఘోషము । పొసఁగుచుండ
దైత్యసురు లాడుభీకర । ద్వంద్వసమితి
నూపిరులె యుద్ధుఁగా నట । నుంచఁబడిన
శాస్త్రవిధికలజాదంబు । చాల వెలిఁగె. 155

ఉ. ఆరణరంగమందుఁ గన । కాత్మసుతుం డగునంధకుండు దై
త్యారిపలిన్ మహారాజసుని । దర్పితమత్తకరీంద్రపుష్టగున్
వీరుని శక్రునిం గవిసె । వేగమె దుంతెను వేడ్క నెక్కఁబ
ద్ధీరతదక్కనంపుఁబలి । తెంపున రాఁగని క్రోధయుక్తుఁడై 156

క. జను లదరనుఁ బ్రహ్లాదుం, డసురాత్ముఁ డష్టదివ్య । హయయుతరథముల్
మనసార నెక్కి భీకర, ఘనశస్త్రుం డగుచు నెదురఁ । గా నడిచె వడిన్ 157

సీ. సంయమీశ్వర! విరోచనుఁడు జలేశుని నెదురింపఁ జనె జంభుఁ । డెలమి ధనదు
డాసెఁ గుజంభుండు । శ్వసనునిఁ గవిసెను మయుఁ డగ్నిహోత్రుపై । మార్గానంగ

నరిగెను బలవంతు । లైనహయగ్రీవముఖ్యదైత్యకులు । మొనసి దనుజ
వరులు విక్రమమున । వసురుద్రభాస్కరచంద్రార్కనిర్జర । సమితినెల్లఁ
తే. కొంది కడువడి నన్యోన్య । ముగనుఁ గూడి
గర్జనంబులు కావించి । కార్ముకములుఁ
దాల్చి యుద్ధలి వేయువి । ధమ్ము లొప్ప
చుండ బలశౌర్యములఁగడు । నొప్ప యపుడు. 158
క. ఏరా రారా పోరను, ధీరతతో నుండుమెదుటఁ । దెంపరివైనం
బీరము చెడెనా నీ కని, వారని నొండొరులు నిట్లు । పలికిరి కడిమిన్ 159
వ. మునీంద్రా! త్రైలోక్యవిభవముఁ గోరుచున్నవారును, సంప్రబుద్ధులును, గురు
వేగు లగుదేవదానవులు వాడికోలలఁ బీడింపంబడి ఘోరామోఘశరతాడితు
లై మిన్నువాఁకవేగమునకంటె మిన్నగఁ బొఱి భయంకరంబై భూతప్రేతపి
శాచగణంబులకుఁ దుష్టి నిచ్చునట్టిశోణితనదిఁ బ్రవర్తింపఁజేసి తెన్నదిం
దాఁటుచుఁ బోరుచు నుండిరి గగనస్థులై దేవమునిసంఘములు వారినిం
జూచుచుఁ ద్వరితముఁగ సుశబ్దములఁ గావించుచు నెగడమునఁ జచ్చినశూరు
లకు రంభాద్యప్సరలంగూర్చుచు సంతోషించుచుండి రని పలికి మరల
ని ట్లనియె. 160

ఇంద్రుఁ డంధకాసురు నదిలించుట.

క. మునివర! తత్సంగ్రామము, గనభీమభయంబు నగుచుఁ । గ్రాలఁగ సంక్రం
దనుఁడు ధనువెత్తి శరతతి, దనుజేశునిమీఁద వైచె । దర్పం బలరన్ 161
చ. గురుబలుఁడైనయంధకుఁడు । ఘోరతరం బగుదివ్యచాపముం
గరమునఁ దాల్చి యింద్రుపయిఁ । గ్రన్నన బర్హిణశస్త్రకాండముల్
విరివిని వైచె వాడు మఱి । విస్తృతశక్తిని భర్మపుంఖదు
ర్ధరనతపర్వవేగశిత । బాణహతాంగులు నైరి సంయమీ. 162
తే. అపుడు శక్రుఁడు కోపించి । హస్తమందుఁ
గులిశమునుఁ బూని వెసఁద్రిప్పి । ఘోరదనుజు
మీఁద వైచినఁ గనివాఁడు । మిగుల నలిగి
దానిఁ బొడిచేసె శస్త్రాస్త్ర । తతులవలన. 163
క. తమిఁ బలి తచ్చరముల భ, స్మముగాఁ గావించె నగ్ని । సర్పంబుల వే
గముతోఁ గాల్చినతెఱఁగున, సుమనస్సంఘమ్ము లెలమిఁ । జూడఁగ నంతన్ 164
తే. బలవదగ్రీయుఁడును వేగ । వంతుఁడైన
యంధకుఁడు వజ్రమునుఁ జూచి । యత్నమొప్పఁ
దేరుపై నుండి డిగివచ్చి । దీనుఁ డగుచు
నవని నుండెను హస్తసం । హతయుఁ డగుచు. 165

ఉ. ఆయెడ వానిసారథిని నశ్వమునున్ ధ్వజకూబరంబులన్
వేయువిధంబులం దునిమి వేగమె యాదనుజేశుచెంతకుం
డాయఁగఁ జూచి వాఁ డపుడు దానిని ముష్టినిఁ గొట్టత్రోసి యా
తోయమువారు ఖేదపడఁ దోరపుఁగర్జనచేసె నాయెడన్ 166

సీ. కని శతక్రతుఁడు మార్గణము లాతనిమీఁదఁ బఱగింప దనుజుండు బాహుశక్తి
వానినిఁ బోఁద్రోసి వాసవుఁ గాఱింప వాంఛించి వడివచ్చి వారణంబు
ఘనకుంభమధ్యంబుఁ గట్టిఁగా నఱచేతఁ గొట్టి మోఁకాలిచేఁ గూలఁ బొడిచి
పరవివిషాణంబుఁ జక్కాడి రెండుపార్శ్వంబులపై గ్రుద్ది బాధపఱచి
ఆ. వసుధమీఁదఁ ద్రోయ వడిఁబడుచున్నట్టి, దంతినుండి శక్రుఁ డంతలోన
నేలఁ దూఁకి పవిని నేర్పుతోఁ గైకొని, యమరసేనఁ దూఱెఁ దనువుదక్క.

యముఁడు ప్రహ్లాదుని నెదిరించి పోరుట.

క. నారద! పరాఙ్ముఖుండై, ధీగతిఁజెడి శక్రుఁ డరుగ దీపించి వెసన్
వారక సురసైన్యములన, కారుణ్యంబునఁ గలంచెఁ గరపదహతులన్ 168

వ. పరమమునీశ్వరా! విను మత్తఱి నమరశ్రేష్ఠుఁ డగుజముఁడు కరము కరంబున దండమునుఁ బూని బిరబిరఁ ద్రిప్పి దితిజోత్తముఁ డగుప్రహ్లాదునిఁ జంప నెంచి వానిపైకి నుఱికి వచ్చుచుండె, హిరణ్యకశిపుసుతుఁడు వానిరాకనుఁ గని విలుఁ గైకొని గుణధ్వనిఁ గావించి బిరాన శరంబుల నరివోసి త్రేసి యార్చి పేర్చినఁ గడునలిగి రవిసుతుఁడు వానిబాణకాండములనెల్ల దండమున ఖండించి మరల నిజభయంకరదండమునుఁ బ్రయోగించిన నది తత్కరమునుండి వెడలి కాలాగ్నివలె భూనభోంతరములనెల్లఁ జొచ్చి భువనత్రయంబులఁ గాల్చుచు వచ్చుచున్నఁ గని రక్కసులు దిక్కుసెడి స్రుక్కి యమదండమువలనఁ బ్రహ్లాదుఁడు మడిసె నని యాక్రోశించిన నంధకాసురుఁడు తదాక్రందనధ్వనిని విని దానవులారా! నేనుండ మీరేల భయపడెదరు సురాధముఁ డగువాఁ డెవ్వాఁడు మిమ్మేమిఁ జేయఁగలఁ డని వాక్రుచ్చి వేగమునఁ జని యపసవ్యకరమున దానిఁ గ్రహించి మరల సవ్యహస్తమున దానిఁ ద్రిప్పుచుఁ బ్రావృట్కాలఘనంబు మాడ్కిఁ గర్జించుచుండె. అంత దైత్యదానవులు తత్ప్రభుతుఁ డగుప్రహ్లాదుని విలోకించి మేలని పొగడిరి పిదపఁ గాలుఁడు మహాదండము ద్రిప్పుచున్నయంధకుని నరసి వీడు దుస్సహుఁడును, దుర్ధరుఁ డని తెలిసికొని యంతర్ధానుం డయ్యె నని చెప్పి పులస్త్యుఁడు వెండియు నిట్లనియె. 169

క. అంతటఁ బ్రహ్లాదుఁడు యముఁ, డంతర్హితుఁ డగుటఁ జూచి యమరశ్రేణిం
బంతముఁబట్టి ధరంబడ, సంతసమునఁ గొట్టె నపుడు సంయమిచంద్రా. 170

వ. ఆసమయంబున. 171

వరుణచంద్రులు దైత్యులమీఁదికి నరుగుట.

క అప్పుడు మకరస్థుండై, తప్పక పాశమున మేటి / దైత్యుల నెల్లం
గుప్పలుగఁ గట్టి గదచే, నప్పుడు ఖండించి వైచె / నత్యుద్ధతియై. 172

క. ఆయెడ విరోచనుఁడు తమి, దోయాధీశ్వరునిఁ దాఁకి / తోమరనానా
సాయకశక్త్యాదులతో, వేయివిధంబులుఁగ బాశ / వితతినిఁ ద్రుంచెన్. 173

చ. జలపతి హస్తమందుఁ గదఁ / జయ్యనఁ బూని విరోచనుగా ధరం
జలమునఁ గొట్టి త్రోసి జవ / సంయుతుఁడై యురుదెంచి నాగముం
బలిమినిఁ బాశజాలమున / బాగుగఁ గట్టిన నాతఁ డాఘనుం
గలిసి తదీయపాశములఁ / గ్రచ్చఱఁ ద్రెంచెను సాహసంబునన్. 174

ఆ. నాశమును లేని దైనతే / న్నాగ మపుడు, దర్ప మెప్పార రెండుదం / తములవలన
వరుణదేవుని మర్దించె / వడి నతండు,వధ్యమానుఁడు నై యున్న / వరుణుఁజూచి.

ఉ శీతకరుండు నైనశశి / శీఘ్రమె వచ్చి తనుప్రభేదమా
శాతశరాళితోడఁ గరి / సత్తమముం బడఁగొట్టెఁ దచ్ఛర
వ్రాతనిపీడ్యమై గజము / రాయిడిఁ జెంది యు వారినాథునిం
భూతలమందుఁ గూలఁదన / భూరిపదంబులఁ దన్నె నంతటన్. 175

సీ మదకరిచేఁ జిక్కి / మసలక వరుణుండు నలిరేగి తత్కరి / నాల్గుపాద
ములను హస్తములతో / మోహరంబునఁ బట్టి కడఁగి వెన్కటిరెండు / కాళ్లఁ గొప్ప
పాశమునను గట్టి / బలమునఁ జెకలించి వడిఁ ద్రిప్పి మిన్నంది / పడఁగనేయ
నాత్మ యంత్రార్గళ / హార్మ్య భూమిని నొప్పు వరసుకేశిపురంబు / వడినిఖాను
తే విద్ధమై స్వర్గముననుండి / పృథివిఁ గూలు
పగిది వరుణేరితుండు నై / వాఁడు నాగ
సహితుఁడై కూలె దానవ / చయము విస్మ
యాకులస్వాంతతనుఁ జూడ / నపుడు మిగుల 177

సీ అటుమీఁద జలనాథుఁ / డాగ్రహంబున గదా పాశసమేతుఁడై / బలిమి నసురుఁ
జంప నాత్మ దలంచి / సత్వరుఁడై రాఁగ వెఱచి దైత్యేశులో / వీర! జంభ
రాక్షసులార! దు / ర్ధరదైత్యసైన్యరక్షకుఁడు మహాబల / కలితదక్షుఁ
డైనవిరోచనుఁ / డనిలోనఁ బాశిచే నయ్యరో వినిహతుఁ / డగుచుఁ గూలె
ఆ నంధకునిఁ గూడివచ్చి మీ / రంద ఱితని, నేలుఁ దురుబుద్ధిశక్తుల / నెసఁగు పాశి
వాహనాసురభటుల న / వార్యపాశ, గదలచేఁ జంపెఁ జిత్రంబు / గలుగ నపుడు.

క ఈరీతిని ధారాధర, భూరినినాదోపమాన / పూర్ణము నై దుః
ఖారావము దితిజేశ్వర, వారకృతం బగుచుఁ జెలఁగె / వసుధ న్మౌని! 179

క. ఆరవమును విని యుద్ధతి, సారామోఘాస్త్రశస్త్ర / సంయుతు లగుచున్

వారకజంభాదిమహా, ఘోరాసురవరులు సమర ధీశక్తిమెయిన్ 180

క. పక్కులు దీప్తానలుపై, గ్రక్కున జనురీతి వరుణుఁ గదియం జని యా
రక్కసులఁ జూచి జలపతి, పక్కున భ్రాష్ట్రాది విడిచి పటుశౌర్యమునన్. 181

వ. అంత నతితీవ్రంబుగఁ బాశంబును గేలఁగొని గదను జేత ధరించి చిరచిరఁ ద్రిప్పుచు జంభనికుంభ రాక్షసవీరులపైఁ గవిసి దర్పయుతుఁడగు జంభునిఁ గొట్టి కట్టివేసి దర్పితుఁడై సాహసంబున 182

క. అరచేతఁ దారదైత్యుని, జరణంబున వృత్రదనుజు జవమున జంభుం
గరిమపుఁ బిడికిటబలునిం, ధరణీతలం బండఁ గూల్చె దర్పంబలరన్ 183

తే. అమరవరుఁ డగువరుణుచే నసురు లధిక
తాపమునుఁ బొంది శస్త్రము ల్ధరణి వైచి
యదిరి దిశలకుఁ జని రంత నంధకుండు
వేగి రయ వారిపతి గెల్వ వెడలె మాసి 184

చ. ఘనజలనాథుఁ డాయుధను గర్వముతో సరుదెంచునంధకుం
గనుఁగొని వానిపాశమునఁ గట్టి మహాగదతోడఁ గొట్టినన్
దనుజవరుండు పాశమును ధైర్యముతోడ గ్రహించి తద్గదం
గొని యమ్మృతేశుపై మఱలఁ గొబ్బున దానినె వైచె సంయమీ. 185

తే. మొనసి వచ్చుగదాపాశములనుఁ జూచి
యపుడె దాక్షాయణీసుతుఁ డైనవరుణు
డంబునిధిఁ జొచ్చె నంతట నంధకుండు
ధరణిఁ గూల్చెను సురసైన్యతతులఁ గడిమి. 186

ఉ. పిమ్మట వీతిహోత్రుఁ డతిభీషణగంధవహావధూతుఁడై
ముమ్మర మొప్ప దానవసమూహబలంబులఁ గాల్చుచుండఁగా
నమ్మహనీయమూర్తి పయి నల్గి సురారులవిశ్వకర్మ యొ
క్కుమ్మడి నుగ్రవిక్రమభయోన్నతశక్తి చెలంగి మార్కొనన్ 187

తే. శంబరునితోడఁ గూడి నిశ్శంక మిగుల
వచ్చుచుండినమయుని నావహ్ని చూచి
కరువలినిఁ గూడి తద్దైత్యకంఠములను
శక్తిచేఁ గొట్టి కట్టెను శౌర్య మొప్ప 188

వ. అత్తఱి 189

చ. కనలుచు శక్తి తద్దనుజకంఠము నుద్ధతి ద్రుంప దగ్ధమౌ
తనువున వాఁడు ధాత్రిఁబడి తద్దయుఁ గాలెను వహ్నిదీప్తితో

గనలుచు శంబరుం డవని ౹ గ్రక్కున వ్రాలి హరిప్రతప్తదం
లినపదతుల్యరావమును ౹ దీర్ఘముగా వెసఁ జేసె సంయమీ 190

వ. నారదా! తదార్తరవంబు నాకర్ణించి యంధకుఁడు కోపరక్తనేత్రుఁడై ఆ! యిదేమి మయశంబరు లని నెవనిచే నిర్జితులై యనుచు వానింగూర్చి పలికె నిమ్మట నీయగ్ని దేవరరక్కసులదండునుఁ బరాక్రమంబున నుక్కుమిగిలి చక్కాడుచున్నవాఁడు రణాగ్రమం దితనిఁ గెలుచుట సాధ్యముకాదు కనుక నోయంధకా! నీవిపు డరుదెంచి మమ్ముఁ బాలింపు మని యీరీతిం దైత్యులచేఁ బ్రార్థింపఁబడి బంగారువంటికన్నులుకలయాయంధకుఁడు వడిఁ బరిఘముఁ బూని నిలునిలు మని బిగ్గర నఱచి హుతాశునిపైకిఁ బోవుచుండె నవ్వయ్యాత్మజుఁ డగుడై శ్వానరుఁ డాయసురునిమాట నాకర్ణించి క్రుద్ధబద్ధబుద్ధియై యెదురేగి వానింబట్టి యిత్రి పుడమిపై నట్టి పడవైచిన నసురాధినాథుఁడు లేచి మేటిపరిఘముచేఁ దెమ్మెరచలినిం గొట్టిన దల్పెడితుఁడై నీటఁబడ్డ శంబరాంధకుల విడిచి వారిమీఁదికిఁ గడు వడిఁబోయినఁ గని దనుజుఁ డతనినెత్తిమీఁదఁ గ్రమ్మఱఁ దత్సాధనమ్మునఁ గొట్టి విజృంభించె నపు డగ్నితదసురపరిఘహతుఁడై భయమువలనఁ గదన భూమి వెలుపలికిఁ బాఱె నంత నంధకుఁడు పరాక్రమమున నలిరేగి యుద్ధ మందుఁ జిలుకులచేఁ దన్నుఁ బీడించుచున్నవాతచంద్రభాస్కరాశ్వివసుమరుద్గ ణంబులనెల్ల సమరపరాఙ్ముఖులనుఁజేసి పిదప నుదగ్రదేవసైన్యంబుల గెలిచి యింద్రాదిదేవగణంబులం గాడి రక్కసులచేఁ బూజింపఁబడుచుఁ బుడమికి నేఁగుదెంచి సకలరాజాధిరాజులఁ గప్పముల నిచ్చువారిఁగఁజేసి చరాచరమయ జగంబులనెల్ల వశపఱచుకొని దీమంతుఁడై పాతాళలోకమం దశ్మకాఖ్యఁ జెన్నొందు మేటిపురంబు సొచ్చి సుఖంబున నుండె నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 191

తే. అచట వాఁ డుండెను నిత్య ౹ మమరతతులు
వాని సేవించుటకు మహా౹భయముతోడ
గుంపులై యచ్చరలఁ గూడు౹కొని రయమ్ము
మీఁదఁ బోవుచు నుందురు ౹ మేకొనంగ 192

వ. ఇట్లు పులస్త్యుఁడు చెప్పిన నారదుం డామునింజూచి 193

తే. అలసుకేశిపురంబు సప్తాశ్వుఁ డైన
కమలమిత్రుఁడు త్రోయ స్వర్గమునుండి
వసుధ నడఁ గొట్టుపడుచును ౹ బడె నటంచుఁ
జెప్పితివి దాని విన వేడ్క ౹ చెలఁగె ననఘ!. 194

క. భవహర! సుకేశి యనువాఁ, డెవఁ డతఁ డెవ్వానివలన ౹ నెట్టివరములం

ధ్రువముగఁ గొనె రవి వానిని, భువి నేలెఁగా త్రోసెఁ । బలుకు పుణ్యనిధానా!

క. అన విని పులస్త్యుఁ డిట్లనె, మును నే విన్నట్టి నీకు । మునుపటి దగునా
ఘనపుణ్యకథనుఁ జెప్పెద, మనసును సుస్థిరముఁ జేసి । మానుగ వినుమీ 196

—— సుకేశిచరిత్రము ——

సీ. అనఘ! విద్యుత్కేశి । యని వినఁబడునట్టి దానవనాథుండు । ధరణినుండె
నతనికి వరగుణుఁ । డగు సుకేశి జనించి తపమున నంబికా । ధవునిఁ బ్రీతుఁ
గావింప నతనికిఁ । గరళకంఠుఁడు చేయతను మఱి వైరిసం । తతులచే న
వధ్యత్వమును వ్యోమ । వర్తియౌ పురమును గరమర్థి నిచ్చెను । గౌతుకమున

ఆ. భవునిచేత నట్టి । వరములఁ గైకొని, నిత్యధర్మమార్గ । నిరతుఁ డగుచు
గగనపురమునందుఁ । గర్బురేశులతోడ, వెలుఁగుచుండె వాఁడు । విపులకీర్తి.

క. ఒకతఱి వాఁ డలివేశ్మం, బ్రకటితమగధాటవికిని । బనిఁ గొని చని త
న్నికటమునఁ జూచె వరముని, నికరంబుల వారివైన । నిలయములమునీ 198

చ. కని ప్రణుతించి వారిపద । కంజయుగంబుల ముట్టి మ్రొక్కి త
న్మునిచయదత్తపీఠమున । మోదముతో వసియించి నామనం
బునఁ గలశంక దీరుటకుఁ । బూనికతో మిముఁ బ్రశ్న చేసెదం
బనిఁ గొని పల్కెఁ డీపరమ । పద్ధతిఁ జెప్పను ధాత్రి నేరికిన్ 199

తే. ఐహికాముష్మికములందు । నధికమైన
మంగళం బెద్ది? దేనిచే । మాన్యుఁ డగును?
పురుషుఁ డెద్దానితోఁ బుణ్య । పురుషులందుఁ
బరమసుఖమునుఁ జెందును । ప్రాజ్ఞ మెఱయ? 200

క. అని యిట్లాతం డాడిన, విని పరమమునీంద్రు లపుడు । వినువీథిని మే
దినిఁ గలపుణ్యార్థంబును, ఘనముగ వివరించి చెప్పఁ గడఁగిరి ప్రీతిన్ 201

మ. సురవైరీశ్వర! భూనభస్స్థలములన్ । సొంపారు ధర్మంబు సు
స్థిరమై దానిసమాశ్రయించి నరుఁ డు । ద్దీపింప సచ్ఛ్రేణిలో
వరపూజ్యుం డగు దానశర్మయుతుఁడై । భాసిల్లు నట్లాటచేఁ
గర మొప్పారఁగ దానిఁ జేయఁదగు వే । డ్కన్ మానవు ల్భక్తిమై 202

ఆ. ఇటుల మౌనులాడ । హితముగ ననె వాఁడు, లలిని ధర్మ మెట్టి । లక్షణములఁ
జెలఁగు దాని నెట్లు । చేయనౌ ధర, దేని వలనఁ బ్రీతి సురలు । వఱలుచుంద్రు

—— ఋషులు సుకేశికి దేవాదులధర్మంబుఁ జెప్పుట. ——

సీ. అట్టిదు దానిమ । హోదయుఁ జెప్పఁ దన నాము నులాడి రా । యనఘుతోడ
వేదతత్త్వజ్ఞత్వ । విష్ణుపూజలు నిత్యయజ్ఞాదిక్రియ । లమరులకును

బసిమధర్మములగుఁ బటుశక్తి మత్సరకలహకార్యములు శంకరుని భక్తి
దైత్యనాథులకెల్ల ధర్మమై యొప్పారు ననిశము సుస్థిర మైనయోగ
తే. దివ్యసిద్ధియు హరిమహాదేవపాద
భక్తియును వేదపఠనంబు పరమసిద్ధ
గణములకు మేటిపుణ్యమై క్రాలు ననుచు
బలుకఁబడెఁ బండితులచేత భావ్య మగుచు 204

వ. దానవేంద్రా! సంగీతనృత్యవాద్యవిశేషములఁ జక్కఁగఁ దెలియుటయుఁ బలు
కులవెలందులపైఁ జలనములేనిభక్తియు క్షేత్రోత్కృష్టోపాసనంబు గంధర్వు
లకుఁ దగినధర్మము లని చెప్పంబడియె 205

క. గురువిద్యాశాలిత్వము, హరుపతిపై భక్తి యమిత మగుతెలివి మహా
పురుషోద్యోగము విద్యా, ధరులకుఁ దగినట్టి వైనధర్మములు సుమీ 206

తే. సకలగాంధర్వవిద్యావిశారదత్వ, మును బ్రభాకరభక్తియుఁ బూర్ణశిల్ప
కౌశలము కింపురుషులకుఁ గ్రాలునట్టి, ధర్మపద్ధతు లివి మహాధర్మచిత్త 207

క. సరవిని మానిత్వము సు, స్థిరయోగాభ్యాసరతియు స్వేచ్ఛాగతులం
దిరుగుటయుఁ బౌత్రికం బగు, వరధర్మ మటంచు పలుకఁబడె దైత్యేశా 208

క. జ్ఞానము ధర్మవిదిత్వము, మానుగ సద్బ్రహ్మచర్యమహితనియమము
ధ్యానసజప్యము సత్యము, మానులకుం దగినధర్మ మార్గము లరయన్ 209

వ. దానవేశ్వరా! స్వాధ్యాయబ్రహ్మచర్యములు, దానయజనములు, నిర్గతాయా
సము, సర్వభూతసమబుద్ధియు, విగతలోభత్వము, దయాహింసాక్షమాదులు,
జితేంద్రియత్వము, సదాచారశుచిసంప్రత్తిభద్రంబులు, కేశవశంకరదేవీభాస్కర
పదభక్తిభజనంబులు మానవధర్మంబు లని చెప్పి వెండియు నిట్లనిరి. 210

క. ధనపత్వగర్వసుఖములు, ఘనశౌండీర్యంబు గరళకంఠునిపదసే
వనము గురువేదపఠనము, కన ధర్మము లౌను గుహ్యకశ్రేణికిలన్. 211

తే. అన్యదారావమర్శిత్వ మభవపాద, భక్తిభావంబు పరధనబద్ధయుక్తి
వేదపఠనంబు రాక్షసవీరులందు, నుండఁ దగుధర్మము లటంచు నుడువఁబడియె.

క. అవివేకాజ్ఞానంబు, ల్పవిమలహైన్యం బసత్యపద్ధతి దుస్సం
భవమాంసగృధ్నుత్వము, భువిధర్మము లౌ పిశాచములకును వత్సా! 213

క. సదయుం డగువిధిచేతను, వితతంబుగ నిట్టిపుణ్యవిధములు తొలుతం
గదితములయ్యె సుగతికిని, బదునాలుగుయోనులందుఁ బాటింపంగన్. 214

క. నారద! యాచందంబున, వారాడిన దైత్యవిభుఁడు పలికెను భక్తిం
గూరిమి మీ రాడిన వి, స్తారద్వాదశసుపుణ్యసరణులయందున్. 215

క. పరధర్మంబులఁ గ్రమ్మఱఁ, గరమర్థిం జెప్పఁ దనకుఁ గరుణామతుఁడై
పరమమునీంద్రులు పలికిరి, సురవైరినిఁ జూచి యపుడు సురుచిరతేజా. 216

— సప్తద్వీపపరిమాణము దెల్పుట —

సీ. భూపృష్ఠతలమునఁ బొలుపారుచున్నట్టి యేడుదీవులయందుఁ గూడియున్న
ప్రజలకుఁ దగినట్టి పరమధర్మంబుల నాలింపు మేబది యైనకోట్ల
కొలఁదియోజనములఁ గొమరారునట్టి యై ప్రాగ్దిసినీజలమందు నమరుచున్న
కలముచందంబునఁ గమలమం దీభూమి పరఁగుచున్నది దానిపైన దేవ
ఆ. నాథుఁ డైననలువ నగపతి యై తమ్మి, దుద్దువంటిరూపుతోడ వెలుఁగు
కొండ నొకటి నునిచి కూర్మి నల్లడల నీ, పుణ్యనరులనెల్లఁ బుట్టఁజేసె 217

క. వ్యాపింప మరల సప్త, ద్వీపంబులు సృష్టిచేసె దీపింపఁగ నా
ద్వీపములలోన జంబూ, ద్వీపముఁ బుట్టించె మంచిదీవియుఁ గాఁగన్ 218

క. అది లక్షయోజనంబులఁ, బొదలునుఁ దద్విగుణ మగుచుఁ బొరి బాహ్యమునం
గదిసికొని యుప్పుసంద్రము, విదితంబై వెలుఁగుచుండు విశ్రుతచరితా 219

క. దానికి రెండంతలు నై, గానంబడుఁ బ్లక్షనామకద్వీపము ని
త్యానతమై యిక్షూదధి, దానికి రెట్టింపుఁ గలిగి తనరుచు నుండున్ 220

సీ. పదియాఱులక్షల పరిమితిగలయోజనంబులచే నీజగంబునందు
దీపించుశాల్మలీద్వీపంబు వెలుపల దానికి నినుమడిఁ దనరుఁ గల్లు
కడలి యాయుదధికిఁ గన నిబ్బడియు నగుఁ గుశమనుద్వీపంబు కొమరు మిగులు
నాదీవికంటె రెండంతలనిడివితో నాజ్యపారావార మలరుచుండు
ఆ. దివిరి దానికన్న ద్విగుణమై క్రౌంచాఖ్య, మైనదీవి తనరునట్టి
దాని కినుమడింపఁ దగునట్టికొలఁతతో, దధిసముద్ర మొదవు దైత్యనాథ!

క. ఆకడలికి నిబ్బడి యై, శాకద్వీపంబు వెలఁగు సత్తమ మగుచుం
బ్రాకటమగు నాదీవికి, వీఁకఁ ద్విగుణాత్వ మొప్పి విష్ణుని కెలమిన్. 222

తే. స్థాన మైనట్టి పాలసంద్రంబు వఱలు
నాయతంబునఁ దద్ద్విగుణాత్త మగుచుఁ
బుష్కరద్వీప మొప్పారుఁ బుష్కరాబ్ధి
యలరు దానికి రెండంత లగుచు బెరసి 223

సీ. తివిరి యాసాగరద్వీపములే పదికోట్లయోజనముల కొలఁదిఁ గలుగుఁ
బొడవున నన్యోన్యముగ మీఱియుండునుఁ బొలకింధినిఁ జుట్టి పంచకోటి
పరిమితిఁ బొడవునఁ బాటిల్లుచును లక్షమండకటాహస మ్మహిత మగుచుఁ
బుష్కరద్వీపంబు పొదలు నీక్రైవడి ద్వీపంబు లేడు దీవురుచుండు
ఆ. వీనియందు ధర్మవిధులు సత్క్రియలన్ని, వేలువేలుఁగాని వెలయుచుండుఁ

గాన వాని నీకుఁ । గరమర్థిఁ బలికెద, నాలకింపు చిత్త । మలర నిపుడు 224

వ. దితిజాధిపా! ప్లక్షాదిశాకాంతద్వీపముల నుండుపురుషులు వీరులుఁ జిరకాల జీవితులు నై యుగప్రళయంబు నొందక జేజేలవలె సంతసించుచుందురు తద్ధర్మంబు లత్యుత్తమంబు లై యుండు వారికి. గల్పాంతమందుఁ బ్రళయంబు కలుగు భయదర్శనం బగుపుష్కరద్వీపమందు నివసించు ప్రజలు పైశాచధర్మాశ్రితు లై కర్మాంతమున నశించెద రన నతఁ డిట్లనియె. 225

క. ఆదీవి శౌచహీనము, నై దుర్దశవలనఁ జెలఁగి । యతిభీషణ మై
మేదిని నేలాగో కర్మాం, తోదితనాశకమయ్యె । నో మునులారా! 226

ఉ. నావిని మౌను లాడి రసు । రాధిప! రాక్షసయుక్త మైన నా
దీవిని రౌరవాదు లగు । తిగ్మపుదుర్గతు లుంటచే మహా
దావసమానతన్ దనరి । తద్దయు బుద్ధినిఁ జూడఁ బుష్కరం
బీవసుధాస్థలంబున న । హీనపుదుర్దశ మయ్యె దానిచేన్. 227

చ. అనిన సుకేశి యిట్లనియె । నామునివర్యులతోడ నెన్ని కై
తనరును ఘోరదుర్గతులు । తథ్యముగా నవి యెంతదవ్వునో
నొనరును వానిరూపముల । నొప్పఁ నటన్న మునీంద్రు లాడి రిం
పున విను తత్ప్రమాణమును । బొల్పగురూపును దానవేశ్వరా! 228

నరకనిర్ణయము

క. గురుఘోరదుఃఖసంతతి, భరితాఖిలనిరయసంఖ్య । పరికింపంగా
నిరువదియొకటై చెలఁగును, బురుణింపఁగ వానియందుఁ । బుణ్యనిధానా. 229

సీ. ద్విసహస్రయోజన । విస్తృతికలం బై ప్రజ్వలితాంగార । పరివృతంబు
నై రౌరవం బను । నరక మొప్పారును దద్ద్విగుణంబు నై । తప్తతామ్ర
మయభూమితోఁ గ్రింది । మంటతో గలిసి మహారౌరవంబు పొ । ల్పారుచుండు
దానికి నినుమడి । దర్పించి తామిస్రనిరయ మొప్పారు దా । నికిని ద్విగుణ
ఆ. తనుఁ జెలంగు నంధ । తామిస్రదుర్గతి, దానికంటె ద్విగుణ । మాన మగుచుఁ
గాలసూత్ర మొప్పు । గడిమిఁ దద్ద్విగుణమై, యప్రతిష్టనరక । మలరుచుండు

వ. పూర్వోక్తనరకమునకంటె నిబ్బడికొలందిని ఘటీయంత్ర మందును ముప్పది రెండువేలయోజనంబులపరిమితి నసిపత్రవనము వెలయు. ఇట్లోత్తరవృద్ధిసంఖ్యాపరిమాణములై క్రమముగఁ దప్తకుంభ, కూటశాల్మలి, కరపత్ర, శ్వానభోజన, లోహపిండ, కరంభ, సికత, క్షారనదీ, క్రిమిభోజన, వైతరణీ, శోణితపూయసంశోషణ మను పేరులతో నరకము లిరువదియొకటి యై యుండు నని చెప్పంబడెను

చ. అన విని దైత్యుఁ డామునుల । నంతఱితో ననె నెట్టిదా క్రియా
జనుఁ డురుదుర్గతిం బడును । సత్కృప దీనినిఁ బల్కుఁ డింపుతో

వినుటకు నామనంబు కడు ǀ వేడుకఁ జెందె నటన్న మౌను లా
ఘనునికిఁ దద్విచారమునుఁ ǀ గాఁగిలిఁ జెప్పఁ దొడంగె రాయిడన్ 232

క నరు లెట్టికర్మముల నే, నరకంబులఁ జేరుచుంద్రు ǀ నని నిజకర్తా
కరఫలభోగములౌ నవి, పొరిఁబొరి విను వానినెల్లఁ ǀ బురుషశ్రేష్ఠా! 233

తే దేవభూసురనిందచేఁ ǀ దివురువారు, మొగిఁ బురాణేతిహాసార్థ ǀ ములఁ దప్పు
లైనజనములు మఱి గురు ǀ యజ్ఞ ధర్మ, నాశకులు చేరుచుందురు ǀ నారకముల

క యాజ్యాధ్యాపకజననీ, ప్రాజ్యసుహృజ్జనక రాజ ǀ భృత్యసుహృత్స
త్పూజ్యాత్మజాలకుమిత్రుల్గా, వ్యాజ్యముఁ గావించు నరుఁడు ǀ పడు నరకమునన్

చ ఒకనికిఁ గన్య నిచ్చి మఱి ǀ యొక్కని కొలిడనిచ్చుదుర్జన
ప్రకరముఁబట్టి క్రూరకర ǀ పత్త్రముతో యమభృత్యు లుగ్రులై
లికమకలాడుచుండ వడిఁ ǀ దెంపున రెండుఁగఁగోసి కోసి బ
ల్గకవికలై పడన్ ధరణిఁ గ్రక్కున ǀ ద్రోతురు దైత్యశేఖరా! 236

తే పరమచందనశిశుపశు ǀ వ్యజనములనుఁ
జౌర్యముఁగఁ గొన్న క్రూరులు ǀ సర్వమనుజ
తాపకరు లైనచెడుఁగులు ǀ తతకరంభ
సికతమనుదుర్గతినిఁ గూలి ǀ చెడుదు రనఘ! 237

మ. ధరలో నెవ్వఁడు శ్రాద్ధపైతృకమహా ǀ దైవత్యకార్యంబులం
దు రహిన్ జూడనిమంత్రితుండు నగుచున్ ǀ దుర్బుద్ధియై యన్యమం
దిరమందున్ భుజియించెనేని కినుకన్ ǀ దీక్ష్ణంబుగా ముక్కులన్
గరుడు లాగ్రిని రెండుముక్కలుగ వే ǀ డ్కం జీల్చి వైచు న్వడిన్ 238

ఉ దాసబుధేంద్రమర్మముల ǀ దారుణవాక్కులఁ గ్రుచ్చి నొవ్వఁగాఁ
జేసినవారిమీఁదఁబడి ǀ చేవనుఁ బత్తులు వాఁడిముక్కులన్
గాసినిఁ జెందఁ బొల్చుచును ǀ గ్రక్కునఁ ద్రొక్కి ధరాస్థలంబునం
ద్రోసి వసించుచుండుఁ దగఁ ǀ గ్రూరమనంబుల దైత్యశేఖరా! 239

సీ పండితశ్రేణికిఁ ǀ బైశున్య మొనరించునట్టి దురాత్ముని ǀ దైనజిహ్వ
నశనితుల్యాస్యముల ǀ లో వాయసంబులు పట్టి లాగుచునుండుఁ ǀ జౌరుషమునఁ
బితృమాతృగురులకు ǀ బ్రీతితోఁ దెగడికఁ గావించుపురుషులు ǀ కడఁగి చర్మ
పూరితం బగుమూత్ర ǀ పూయవిణ్ణరకంబునందుఁ గ్రుంకుచు నుందు ǀ రధికముగను
తే దేవతాభ్యాగతాతిథి ǀ దివ్యమాతృ
పుత్త్రజనకాగ్నిభృత్యాది ǀ భూతతతులు
కుడువకుండిన తఱి వారి ǀ విడిచి తినిన
చెడుగు లెల్లరు యమపురి ǀ చేరి మిగుల 240

క. పూయాసృగ్విష్ఠంబుల, నాయెడఁ దిని తుత్తురేఁగ । నద్రితనువులై
సాయకశిఖరాననముల, దాయుచుఁ బుట్టుదురు ఘోర। దానవనాథా! 241

తే. పంక్తిఁగాఁ గూరుచుండిన। ప్రజల కెలమి, భేదమున భోజనంబును । బెట్టినట్టి
ఖలుఁడు విడ్భోజనంబునై । క్రాలునట్టి, దుర్గతినిఁ జెందుచుండును । దురితదూర!

క. చేరి చని యన్న మడిగెడు, వారినిఁ బోఁడఁగాంచి వేలు। పలుపకఁ దారే
కోరి తిరుజనులు శ్లేష్మా, దారాశననరకమందుఁ । దగ నుందు రొగిన్ 243

వ. సుకేశీ! గోబ్రాహ్మణాగ్నులపై నెంగిలివస్తువులఁ గోరి చల్లినపాపిజనులచేతులు మిగుల వేండ్రమగు తప్తకుంభనరకమందు నుంపఁబడు సూర్యచంద్రనక్షత్రముల మీఁదఁ గామించి యుచ్ఛిష్టముల వైచుదుర్జనుల కన్నులందు యమకింకరు లగ్నిఁ బ్రజ్వలింపఁ జేసెదరు మిత్రపత్నిని, జ్యేష్ఠసోదరునిఁ, జెల్లెండ్రను, జననీజనకులనుఁ, బతివ్రతలను, గురువృద్ధులను, గాళ్ళఁదన్నిన భేదకర్ముల నర్కపుత్రదూత లగ్నితప్తము లగునినుపగొలుసులతోఁ గట్టి మోకాళ్ళవరకుఁ గాలునట్లు చేయుచు భయదమగు రౌరవనరకమునఁ ద్రోయుదురు పాయసమునుఁ, బులగమును, మాంసమును వ్యర్థంబు గ్రహించి భక్షించు మందప్రజ్ఞులనోళ్ళయందుఁ బెతరులదోరదూతలు విచిత్రము లగుతప్తాయఃపిండముల నునిచెదరు దేవగురుబ్రాహ్మణవేదముల నిందను విను దుర్జనులచెవులయందుఁ బ్రొద్దుపట్టి పరిచారకులు పావకతప్తారుణము లగునినుపమేఁకులతోఁ బలుమాఱులు పొడుచుచుందురు విప్రగృహంబులను, సభాలయంబులఁ, బావులనుఁ, జెఱువులనుఁ ద్రవ్వి చెఱుచునట్టి పాలిశులమేనులనుండఁ జర్మముల గాలకింకరులు వాఁడికత్తెరలతోఁ గత్తిరించెదరు గోబ్రాహ్మణార్కాగ్నులం దేమూఢులు కోరి వీర్యసేచనంబుఁ గావించెదరో వారిగుదద్వారము లనుండి కాకులు ప్రేఁగులను వెలుపలికి నీడ్చుచుండును స్వపోషణార్థమై వేరపడినపుత్రమిత్రకళత్రాదిబంధువర్గములఁ బరిత్యజించినమానవులు సాశ్వయోనియు నంగ్రమును దుర్భిక్షయు నను దుర్గతియందు నివసించెదరు 244

తే. శరణుఁ జొచ్చినదీనుఁ డౌ । జనునిబంధ, కర్త్వ మగుపాలనంబునఁ । గ్రాలఁజేసి
విడుచు జనములు పడుదురు । విపులయంత్ర, పీడనారకమందు వివేకధుర్య!

క. భూసురహోమక్రియలను, భాసురమతిఁ జెఱుచునట్టి । వారి యమభటుల్
వేసరుచుండఁగ త్రాళ్లం, ద్రోసియుఁ జూర్ణంబు చేయు। దురు దైత్యేశా! 246

క. న్యాసాపహారులర్కజ, దాసౌఘకరస్థనిగుడ। తాడితతనులై
గాసిల్లుచు క్షుత్తృష్ణా, వాసులు శుష్కోష్ఠతాలు। భరితులు నగుచున్ 247

తే. వృశ్చికాసనములమీఁదఁ । బృథులదుఃఖ
మున వసింతురు ధరఁ । బర్వముల రమించు

చెనటి మనుజులు మఱి పర। స్త్రీలఁ గూడు
వారిగతులను విను దైత్య। పార్థివేంద్ర 248

సీ. మలయుచుఁ గాటశా। ల్మలిఁ గౌఁగిటనుఁ జేర్చి వర్తించుచుందురు। బహుళగతులఁ
గురులిరసాకారంబుఁ। గొమరొప్పఁ గావించి వేదమ్ముఁ జదివెడు। విషమవిప్ర
లతులకు గురుఁడు నై। తన రారుదుష్టుండు శిరముపై బరువగు। శిలనుఁ బూని
పొరిదుఃఖపడుచుండు। మూత్రవిశ్లేష్మవిషంబులు వారిలోఁ। జల్లు నతఁడు
తే ఘాయపూరితదుర్గంధ। మూత్రనరక, సహితులై బాధపడుదురు। శ్రాద్ధతిధిక
నీడుఁగాఁ దిన్నమానవు। లెల్లవారి, పలలముల నిందు రన్యోన్య। భావసరణి

క. శ్రుతిజననీజనకులపై, సతతము విరసమున వఱలు। జడమతి వైవ
స్వతభృత్యవితతిచే వడిఁ, బతితుం డగుచుండుఁ గొండ। పయినుండి ధరన్ 250

ఆ మారుమనువుతోడ। మహినొప్పుమగువల
మగలఁ గన్నుఁ జంపి। మలయు నరులు
మొనసి వారిగర్భ। ములఁ బోనొనర్చిన
జనులు క్రిములఁ దినుచు। జడియుచుంద్రు 251

క. చండాలాంత్యజు లిచ్చిన, దండిధనంబులు గ్రహించు। దాతయు బుత్వి
గ్మండనుఁడును రాపులుఁగై, చండశ్రమునుఁ జనించు। సౌజన్యనిధీ 252

తే పృష్ఠపలలాశినులు పర। భృతసుజీవు
లైనమర్త్యులు వృకభక్ష। ణార్తనరక
ముందుఁ గాలునిదూతలు। కుంది త్రోయఁ
గష్టములు చెందుచుందురు। కర్బురేశ 253

సీ. కనకాపహారు లగు। కిష్టచరిత్రులు బ్రహ్మఘ్నులైనట్టి। బాలిశులునుఁ
గల్లుఁ ద్రావెడిదుష్ట। కర్ములు గురుదారతోఁ గూడ రతిసల్పు। దురితమతులు
గోభూమిహర్తా। కుజనులు స్త్రీబాలగోఘ్నులై వెలసిన। కుటిలజనులు
గోవిక్రయులు గురు। కూటసత్యులు సోమవిక్రయులును వేద। వితతి నమ్ము
తే. విప్రులును శౌచహీనులు। విమలనిత్య, కర్మనాశులు కూటసా। క్ష్యముల నిచ్చు
నట్టివా రగుమర్త్యుల। కగుఫలంబుఁ, బలికెదము రాక్షసేశ్వర। భక్తి వినుము

వ పది వేలవత్సరములదాఁక రౌరవనరకమందును, బది వేలహాయనంబులవఱకు
దామిస్రనారకమందును, నల్లె యంధతామిస్రమందున నక్కొవడఁ బికప నసి
పత్రవననరకమునః ద్వ్యధంబున ఘటీయంత్రదుర్గతియందును, దగ్రీలెం దప్త
కుంభమందును గ్రమక్రమంబున నొకదాని వెనుక నొకదానిం జేరి యాచరించిన
దుష్కృతములకుఁ దగినఫలంబుల ననుభవించుచుందురు నీవడిగిన నరకములస్థి
తుల నెల్ల వివరించి చెప్పితి మని వెండియు నిట్లనిరి 255

క. అంగదనిరయస్థితి యీ, సంగతిమై నుండజనులు జడమతితోడన్
వెంగలు లగుదురు మతియొక, భంగినిఁ బలికెదము వినుము భావం బలరన్

సీ. అమరులలోన శ్రీహరియుఁ గొండలయందు నచలాధిపతియాయుధాళియందుఁ
జక్రంబు బత్తులందు చయమందు ఖగపతి కుండలిగతులందు గుండలీశుఁ
డఖిలభూతములందు నవనియు నదులందు స్వర్నదియును జలజంబులందుఁ
బద్మంబు రాత్రిచరవరులలో హంసపదభక్తుండు భూస్థలిఁ బరఁగు వాస
తే. ములనుఁ గురుజాంగలంబనుఁ బుణ్యభూమి
తీర్థములలోనఁ బృథుజలతీర్థవరము
సరసులం దొగిమానససరసు సకల
లోకములలోనఁ బరమేష్ఠి లోక మనఘ 257

తే. పుణ్యములయందు సత్యంబు భూరియజ్ఞ
భాగముల నశ్వమేధంబు పుత్రులందు
నౌరసుండును మానుల యందగ స్తుత్యఁ
డాగమంబులలో శ్రుతి యధిక మరయ 258

క. తారలలోఁ జంద్రుండును, భూధ్రాదంబుల సముద్ర మును విబుధులలో
నారయఁ బురుహూతుండును, వారికి తేజస్వివరుల భానుఁడు సుండీ! 259

వ. పురాణములయందు మాత్స్యంబును, సంహితలలో బ్రహ్మసంహితయు, స్మృతు
లందు మనుస్మృతియు, శ్రేష్ఠంబు లైనయందు మతియు 260

క. సురవైరులందు నీవును, వరపాశములందు నాగపాశము గురు సు
స్థిర మొందు బంధనంబును, ధరఁగలధాన్యముల శాలి ధాన్యము వినుమీ

వ. మనుష్యులయందు బ్రాహ్మణుండును, నాలుగుకాళ్లజంతువులలో ధేనువును,
మృగములందు సింగంబుఁ, బుష్పముల జాజియు, నగరంబులందుఁ గాంచీ
నగరంబును, సుదతులలో రంభయు, నాశ్రమములందు గృహస్థాశ్రమంబును,
బురములలోఁ గుశస్థలియు, దేశములందు మధ్యదేశంబును, ఫలములఁ జూత
ఫలంబును, మొగ్గలలోఁ గోశంబును, సకలౌషధులందుఁ బథ్యంబును, దుంప
లం గందయు, రోగములలో నతిసారంబునుఁ, దెల్లనివస్తువులయందుఁ బాలును,
వస్త్రములలోపల నూలుగుడ్డయుఁ, గాలములో గణితజ్ఞతయు, విచిత్రజ్ఞాన
ముల నైంద్రజాలంబును, శాకములయందుఁ గాచమాచియు, షడ్రసములలో
లవణంబును, ఫలంబులందు దాళఫలంబును, సరోవరంబులఁ బంపయు, వాన
రులలోపల జాంబవంతుండును, వృక్షములయందు వటవృక్షంబును, విజ్ఞానులలో
శంకరుండును, సతులలోఁ బర్వతరాజపుత్రియు, ధేనువులందు గపిలధేనువు,
వృషభములఁ గృష్ణవృషభంబును, శ్రేష్ఠంబు లైనమాడ్కి దుస్సహంబులును

దుర్గములు నగు రౌరవాదినరకములలో వైతరణియు మిగుల గురుతరంబయి యొప్పుచుండును సకలపాపిష్ఠజనంబులందుఁ గృతఘ్నుఁ డు గొప్పవాఁడు గోబ్రాహ్మణహత్యఁ గావించినవారికిఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు కలదు కాని మిత్రకార్యద్రోహికి నెన్నఁటికైనఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు కలుగదని నొడువు మునులకు సుకేశి యిట్లనియె

జంబూద్వీపవర్ణనము

క. మునులారా! మీచేతను, ఘనపుష్కరఘోరతతులు గడముట్టఁ గ వింటిని జంబూద్వీపస్థితి, వినియెదఁ గర్ణేంద్రియముల వేడుకలూరన్ 263

క. అని విని వారాదనుజునిఁ, గని ముదమునఁ బలికి రపుడు కరుణావంతుల్ విను జంబూ ద్వీపస్థితి, మనమును నిర్మలము సేసి మాన్యచరిత్రా 264

క. భువికాకరమై కడిమిఁ, బ్రవిమలస్వర్గాపవర్గ ఫలదం బగుచున్ నవవిధ వైశాల్యంబున, భువి నగి యొప్పారుచుండుఁ బుణ్యనిధానా 265

సీ. ఆదివిఁ బ్రాగంత్యజనం దద్భుతం బైన భద్రాశ్వవర్షంబు పరఁగుచుండు వలి నగ్ని దెస హిరణ్మయవర్ష మలరారు దక్షిణంబున భారతంబు చెలఁగు నసురదిక్కున హరి పావనంచుచుండుఁ గి లాలేశు దెసఁ గేతుమాల మొనరుఁ గరువలిదిశఁ జంపకం బొప్పు నుత్తర దెస గురువర్షంబు తేజరిల్లుఁ

తే. బొసఁగు నీశాన్యమందుఁ గిం పురుష వర్ష
మతులకాంతి నిలావృత మంతరమున
నింపుఁ గొనుండు నీరీతి నెసఁగి యపుడు
రమ్యగుణసాంద్ర రాక్షసరాజచంద్ర! 266

క. ఈతొమ్మిదివర్షంబులు, చేతఃప్రీతివము లగుచుఁ జిరపుణ్యము లై ఖ్యాతిగఁ బరస్పరం బొగి, నీతిరున వెలయుచుండుఁ బృథుదీప్తిమెయిన్ 267

వ. సుకేశీ! భారతవర్షంబు దప్పఁ దక్షిణభద్రాశ్వాద్యష్టవర్షములందు యుగావస్థయు జరామృత్యుభయంబులును లేవు వానికి సుఖప్రాయ మగుస్వాభావిక సిద్ధియు శ్రేష్ఠమధ్యమాధమంబు లేవియునుఁ గలుగవు నవద్వీపయుక్త మగు భారతవర్షమం దింద్రకశేరూ తామ్రపర్ణ గభస్తిమన్నాగ కటాహసింహళవారుణము లనునామంబులతో నొప్పు నీయెనిమిదిద్వీపములు కడలి నడుమ నున్న వగుటంజేసి పరస్పరమగవ్యము లై చెలంగెను తొమ్మిదవది యగుభారతంబు సముద్రముచే జుట్టఁబడి కుమారాఖ్య నలరారి దక్షిణోత్తరవిస్తృతం బై రాజిల్లుచున్నది దానియందు వినుము. 268

ఆ. లెవిరి తూర్పుతుదను దృఢనీచ్యులైన కి
రాతు లుండ్రు పడమ రను విశేష
ధీరు లైనయవన పేరులు కల రాంధ్రు
లధివసింత్రు దక్షిణాశయందు. 269

క. ఉత్తరమునందుఁ గురుపుష్కల, మొత్తంబొప్పారుచుండు ముద మొదవఁగ వి
ప్రోత్తమ నృపవిట్శూద్రక, సత్తములునుఁ గలరు నడుమ సౌజన్యనిధీ 270

క. ఈనాలుగుజాతులు నిల, మానవు లిజ్యాదిపాల్య మానితసేవా
ధానత్వవృత్తు లొప్పఁగ, మానుగ వెలుఁగుదురు మైత్రి మహితాత్ములునై.

క. నానాపవర్గగతియును, బ్రాకటముగఁ బుణ్యపాప ఫలభోగత్వ
శ్రీకరసుఖములు వారికిఁ, జేకూరు నటంచు నమ్మఁ జెల్లు సురారీ 272

ఆ. మలయవింధ్యసహ్య మాహేంద్రశుక్తిమం
తములు పారియాత్ర తతనగంబు
ఋక్షభూధ్ర మనఁగ నివె కులగిరు లని
తెలుఁతు రమలమతులు దైత్యనాథ 273

ఉ. కులగిరిపార్శ్వభాగములఁ గోటికి మించిన కొండలుండు ని
ర్మలజలధారలం దనరి మానవవైభవకారణంబులై
సలలితసానుసంహతులఁ జక్కఁగఁ గన్నులరారి సుప్రభం
గలిగి మహోన్నతత్వమును గాంచి సురాళుల కాలయంబులై. 274

సీ. మైనాకదుర్ధర మందరవైద్యుత వైభ్రాజరైవత వాతధామ
కోలాహలజయంత కుధరము లారుష్య మూకపుష్పగిరులుఁ బూజ్యచిత్ర
కూటంబు గోమంత గోవర్ధనాద్రులు సరసతుంగప్రస్థ శైలములును,
చిత్రకోకణములు శ్రీపర్వతము ధాత్రి విఖ్యాతిమీఱఁగా వెలయుచుండు

తే. మఱియు నెక్కుడుఁ గలవు భూమాధరమ్ము
లవియుఁ బొడవుఁ బలుపున నధికమైన
పేరునుఁ బ్రతిష్ఠయును లేక పృథివిలోన
బరఁగుచుండును నిత్యము భవవిదూర 275

చ. జనపదసంఘ మీగిరుల సన్నిధి నార్యులమ్లేచ్ఛజాతులం
దనరును భూరిభూధరవితానవినిర్గతసత్తరంగిణీ
వనములఁ ద్రావి సల్లలితభావులునై జను లుండు రానదు
ల్వననిధిఁ జేరుచుండు విను వానిని వేడ్కను దైత్యశేఖరా. 276

సీ. జహ్నుకన్యాసరస్వతులు కాళిందియుఁ జంద్రకేశావతీ సరయువులును
బాహుదాకౌశికు ల్పరఁగును సిరయుధాలికీయమునలు తగదృషద్వ
తియు శతద్రువు గోమ తియు గండకియు ననఁ బడునదు లొగి భవ్య పర్వతేశ
పార్శ్వస్థపర్వత ప్రసృతములునుఁ బుణ్యకరములు పానయోగ్యములు నగుచు

ఆ. నఖిలపాపహరములై తనరారుచు, గమనమహిమవలనఁ గడలియందుఁ
గలియుచుండు నెపుడు గడువడితో మీఱి, దనుజలోకపాల ధర్మశీల!

సీ. వేదసినివిదిశ । వేదస్మృతియు సింధు పర్ణాసశరములు । వైణుమతియుఁ [యమును
గరతోయయుఁ బిశాచి । కయు మహానదియు వృ । త్రఘ్ని నందినులు చర్మణ్వతి
సంతతసీరయుఁ । జాలుత్రిసామది పారియాత్రాద్రిసం । భవము లయ్యెఁ
జిత్రకూటక్రియా । చిత్రోత్పలంబులు శోణమహానద । సురసదేవి

ఆ. కలును మఱియు త్రిదివ । కమవిపాశలు, నర్మదయు గశార్ణ । నదియుఁ దమస
మధురసలిల పెవ్య । మందాకినులు బుట్టి, గోత్రజములు సగుచు । గువలయమున

క. వరవల్గువాహినులు నై, పరిపరివిధములను బొతి । వననిధిలోనన్
సరగునఁ జేరుచు నుండును, గరమరుదుఁగ నెపుడు చూడఁ । గలుషవిదూరా.

సీ. విశయుఁ బయోష్ణిని । ర్వింధ్యలు తాపియు వైతరణియు రేవ । వాసిలాన
దియు సినీబాహున । దియు వేణనిషధలు, తోయగౌరి ఘన । దుర్గనదులు
వరకుముద్వతియను । బదినాల్గుతటినులు, వింధ్యాంఘ్రిజంబులై । వెలయుచుండు
వాహ్యయు మఱిసరి । ద్వతియు గోదావరి, దుగ్ధోదయయు లస । త్తుంగభద్ర

తే. భీమరథ కృష్ణవేణి కా । వేరి సుప్ర
యోగ విశ లనునదు లతి । యోగ్యజలము
కలిగి సహ్యాద్రిలోఁ బుట్టి । గాఢగతిని
వసుధపైఁ బొతి కంధిలోఁ । బడును దైత్య 280

క. కృతమాల, తామ్రపర్ణియుఁ, దతవంజుళి శనిసుదామ । తటినులు మఱివి
స్తృతి నుత్పలావతియుఁ దగ, సతతము శుక్తియనుకొండ । సరవిఁ జనించున్

ఉ. ఈనదులన్నియుం జగతి । నింపగుతల్లులు నై సుపుణ్యవి
జ్ఞానఫలప్రదంబులయి । శమ్రుజలంబుల నొప్పి కంధిసం
ధానవిశేషమార్గములఁ । దద్దయుఁ జెన్నలరారి విస్తృతిం
బూని విరాజమానలయి । భూమిని బొలును దానవేశ్వరా 282

క. మఱికొన్ని యేరు లచ్చట, వెఱివెఁగఁ బ్రవహించుచుండు । వేలకొలఁదిగాఁ
బఱికింపఁ గొన్నివానను, విఱుఁగడ లేకుండఁ బొలు । వింతఁ దలిర్పన్. 283

క. ఇవి మధ్యమజనపదసంభవములు నై మనుజతతికి । బానార్హ్నము లౌ
భువనములఁ గ్రాలి దీప్తిం, భువిలో నలరారుచుండు । బుణ్యనిధానా 284

సీ. అనదీతీరంబులందుఁ గుహూద్రంబుఁ, బాంచాల, కాశిక, । బర్బరకురు,
మర్మక, వృక, శాక । మాత్రేయములుఁ గలిం, గాంగ, వంగంబులు । రంగుమీఱు
మధ్యదేశంబులై । మలయు నాభీరంబు, బాహ్లీక, పల్లవ, । వాటధాన,
శార్యధానక, భవ్య, । సౌవీర భద్రక, కాలతోయద, ఖేట । కములు భూరి

తే. శూద్ర, గాంధార, యవనులు । సొరిది మిగులు
విలసదపరాంత, మాళర, । విపులసింధు

కమ్రపారావతకమాంశి ౹ కములు, దరద
దివ్యశాతద్రవములును ౹ దివిరి మఱియు. 285

వ లలిత్థో, దకధార, కేకయ, దంశనులును, బ్రాహ్మణక్షత్రియువైశ్యశూద్రజన పదంబులును, గాంభోజా, ంగ, లోలిక, వేణు, కుమార, బహ్వాధబాహ్యతోద, రాత్రేయ, భరద్వాజ, ప్రస్థాల, దశేరక, లంపాకా, వకా, రామ, చూడికా, లసా, విభద్రలునుఁ, దామపకర్మ మార్గములు కలకిరాతజాతిదేశంబులును, గణక, కులూతి, కుహిక, తూర్ణపాద, కుక్కుట, మాండవ్య, పాణవీయ మూర్ణ లనునివి యుత్తరదిక్కున నుండుదేశము లని తెలియుము; అంగ, వంగ, మద్గు, రాంతర్గిరి, బహిర్గిరులునుఁ బ్రవంగ, వంగేయ, మాంసాద, బలదంతిక, బ్రహ్మోత్తర, ప్రావిజయ, భార్గవాం, గేయ, మర్షక, ప్రాగ్జ్యోతిష, వృషధ్వ, విదేహ, తామ్రవిప్తక, మాళవ, మగధ, మానందినులను నివి తూర్పుదేశము లై భాసిల్లును పుండ్ర, కేరళ, చొళ, కుల్య. జానుకి, మూషికాద, కుమార, దామహాశక, మహారాష్ట్ర, మాహిషిక, కళింగా, భీర, వైసక్య, శబర, పుళింద, విదర్భ, వింధ్యశైలేయ, దండక, పౌరిక, సారికా, శ్మక, భోగవర్ధన, నైమిక, కుంతలాంధ్ర, కుళింద, నల, మారిషాదులు దక్షిణభాగంబునుండి పశ్చిమ ప్రాంతవ్యాప్తంబు లగుదేశంబు లై యొప్పారును. శూర్పార, వారిధాన, దుర్గా, వికట, పుళేయా, సినీల, తాపస, తామస, కారస్కరంబులు, భీమినీ, నాసికాదినర్మదాదక్షిణభాగస్థదేశంబులును, వారుకచ్ఛ, సుమాహేయ, సారస్వత, వాత్సేయ, సురాష్ట్ర, వంత్య, ర్జుదంబు లనుజనపదంబులు పడమరదెస నుండునవి యని భావింపుము కారూ, మైకలవ్య, మేకలా, త్తమర్ణ, దశార్ణ, గోప్త, కికరవ, తోశల, కోశల, త్రైపుర, ఖేల్లిశ, తురగ, తుంబుర, నైషధా, నూప, తుండికేర, వీతిహోత్రా, వంతు లనుజనపదంబులు వింధ్యమూలస్థంబులై యుండు మఱియుఁ బర్వతాశ్రయంబుఁ గలిగి నీరాహార, హంసమార్గ, కుపథ, తంగణ, ఖశలకుపథలును, అప్రావరంబు లగుమూర్ణా, ప్లుష్ట, సుహోవాంక, త్రిగర్త, కిరాత, తోమర, శశిఖాద్రులాద్యంతస్థము లై ప్రతిభాసిల్లుచుండును.

క. దనుజ! కుమారద్వీపము, ననుగలవిషయంబు లివియె ౹ నర్మిలి నింకఁ
మునుకొని తద్దేశంబులఁ, దనరెడిధర్మముల వినుము ౹ తద్దయు భక్తిఁ. 287

క మానుగసత్యాహింసలు, దానాస్తేయములు శాంతి ౹ దమశౌచతపో
దీనకృపణతలు పది యివి, మానవులకుఁ దగినధర్మ ౹ మార్గములు సుమీ. 288

తే ఆశ్రమచతుష్టయంబిది ౹ యవనియందు
విప్రులకు మాత్రమే కల్గు ౹ విహిత మగుచు
ననఁగ దైత్యుఁడు పల్కె దఁ ౹ డాశ్రమత్వ
సరణి నెఱిఁగింపుఁ డన వారు ౹ సంతసమున. 289

చతురాశ్రమములపద్ధతి

చ. మనమలరార నిట్లనిరి । మానుఁగ విప్రుఁడు దీక్షమైఁ గృతో
పనయనుఁడై తమింగురుని । వాసమునం దొగి బ్రహ్మచారి యై
వినయముమీఱ నుండఁదగు । వేసట లేకటవాఁడు నిత్యముం
బనిఁ గొని చేయుకార్యములఁ । బాగుగఁ బల్కెద మాలకింపుమా 290

ఆ. మొదట గుర్వనుజ్ఞఁ । బడిలంబుఁగాఁ గొని
స్నాతుఁ డగుచు నగ్నిఁ । జాలఁ గొలిచి
తిరిపె మైనకూడుఁ । దినియు నధ్యయనంబుఁ
జేయు చుండవలయు । స్థిరమనీష 291

చ. కరమెదభక్తితోడ గురు । కార్యములందుఁ బ్రయత్నయుక్తుఁడై
నిరతమునుండి తద్గురుఁడు । నెమ్మిని రమ్మని నంత వచ్చి సు
స్థిరమతి నాల్గువేదములఁ । దృప్తిమెయిం బఠియించి దక్షిణల్
గొరిబొరి నిచ్చి పిమ్మటనుఁ । బొందుఁగ నాజ్ఞను జెంది పూన్కితోన్. 292

క. విమలగృహస్థాశ్రమకా, మముతోఁ గార్హస్థ్యమూని । మహి నుండఁదగున్
సుమహితవానప్రస్థా, శ్రమమందు ద్విజుండు పిదపఁ । జరియింపవలెన్ 293

క. తన కిష్టమైనయెడలం, బనిఁ గొని చతురాశ్రమత్వ । పద్ధతినుండం
దనరును దానిం గొను ఘనుఁ, డనిశం గురుగృహమునందు । నాగిఁ జేయనగున్

తే. గురుఁడు లేకుండెనేని త । ద్గురునిపుత్రుఁ
డతఁడు లేకున్నఁ దచ్ఛిష్యుఁ । డగును గురుఁడు
కాన వారినిఁ బూజించి । గర్వ ముడిగి
ధాత్రిపై బ్రహ్మచారి యై । తనరు టొప్పు 295

క. సారెకు విప్రుం డీగతి, దారుణమృత్యువును గెలుచు । ధరపై దానన్
భూరిగృహస్థాశ్రమకాం, తూరతి కోఁ జెలఁగి తోష । సహితుం డగునన్ 296

క. అతులార్ష కులజకన్యను, గుతుకంబునఁ బెండ్లి చేసి । కొని నిజకర్మా
ర్జితధనమునఁ బితృగణముల, నతిథులఁ బ్రీతులను జేయ । నా సద్భక్తిన్. 297

తే. అనిన వాఁ డాడె మునులతో । ననఘులార!
లలితమైన సదాచార । లక్షణంబు
వినుటకును గోర్కె కలిగెను । వేడ్క దానిఁ
బలుకుఁ డన వారు నుడివిరి । ప్రమద మలర 298

మునులు సుకేశికి సదాచారవిధిని దెల్పుట.

క. తనరెడి నడవడికను నీ, కనుఁ జెప్పితి మింక వానిఁ । గుణముల నెల్లం
బనిఁగొని పలికెద మీయెడ, విను సుస్థిరమనమునన్ వి । వేకనిధానా 299

తే. మొనసి గేస్తు సదాచార । మును నిరూఢిఁ
గానుఁ బాలింప వగునట్లు । కానియొగల
నుభయలోకంబులందు శు । భోన్నతత్వ
సరణి కలుగదు వానికి । జతురధిపుఁడ! 300

క. వసవడిక లేక మెలఁగెడు, జడునికి నేరితిఁగల్గు । జగతిం జూడం
గడిమిఁ దపోసుఖదానము, లుడుగని కిలిమియును మఱియు । నుత్సాహంబుల్

క. కోరిక నాచరణంబును, వారనిగతిఁ జేయవలయు । బనిఁగొని మనుజుం
డారయ నది దుర్లక్షణ, భారముఁ దొలఁగించు నిజము । భావవిదూరా 302

క. కావునఁ దల్లక్షణమును, భావించియుఁ బలుకుచున్న । వారము దానన్
భావం బలరఁగ విను మది, పావన మగుపదము నొసఁగు । భాసురమూర్తి 303

ఆ. పుణ్యభోక్త యైన । పురుషునిచే సదా
చార మనెడికల్ప । శాఖిసేవ్య
మగును నరుఁడు రేయి । యరిగెడుతఱిఁ బ్రబు
ద్ధుఁడు నగుచుఁ దొలుత । దైత్యనాథ 304

ఉ. దేవతల న్మునీశ్వరుల । దివ్యుల వేఁకువవేళ నిత్యముల్
భావమునన్ స్మరింప నగు । భావజవైరి వచించినట్లు తా
వావిరిభక్తితోడనుఁ బ్ర । భాతికముం బఠియింప నా ననం
గా విని దైత్యుఁ డిట్టులనె । గాఢతరప్రమదంబు మీఱఁగన్ 305

చ. నరుఁడు ప్రభాతకాలమున । నర్మిలిఁ దేనిఁ బఠించి ఘోరమౌ
దురితమునుండి త్రోయఁబడి । తోషముఁ జెందునొ శంకరోక్తమై
పరఁగినతత్ప్రభాతమును । బాగుగఁ బల్కుఁడటంచు వేఁడ నా
పరమమునీంద్రు లద్దనుజ । పాలునితో వచియించి రత్తఱిన్ 306

సీ. కర్పూరేశ్వర! విను । గరళకంఠోక్తమై యొనరు ప్రభాతంబు । నుత్సవమున
దాని భక్తిని విన్నఁ । దద్దయుఁ దలఁచినఁ బలికినఁ బాపంబు । పాఱిపోవు
హరిహరబ్రహ్మలు । హరి దశ్వచంద్రులు కుజబుధశుక్రులు । గురుఁడు శనియు
గౌతమాంగిరసులుఁ । గ్రతువసిష్ఠపులస్త్య । రిపురైభ్యకణ్వ మరీచి పులహు
తే. లాసురి సనత్కుమారులు । వాసి భృగుఁడు
భవ్యసనకసనందను । ల్వరసనాత
నాఖ్యఁ గలమౌనియుఁ బ్రభాత । సౌఖ్యఫలము
నొసఁగుదురు గాత వీరు మ । హోన్నతిఁగను 307

వ. మఱియు భూజలాగ్నిపవనాకాశమహత్తులును సప్తద్వీపసప్తరసాతలసప్తార్ణవసప్తకులాచలసప్తర్షిసప్తద్వీపసప్తలోకాదులు ప్రాభాతికశర్మఫలంబు నా కొసఁగుదురుగాత! 308

క. అని మదిని శ్రద్ధమీఱఁగ, ననఘుంబును బావనంబు । నగు నీనుతి భ
క్తిని వేఁకువఁ జదివిన విని, ననుభగవత్కృపను స్వప్న । నాశము కలుగున్.

మ. నరుఁ డామీఁదను శయ్యనుండి కదలి । స్నానంబుఁగా లేచి సు
స్థిరధర్మంబును నర్థముం దలఁచుచున్ । శ్రీనాథ! దామోదరా!
పరమానందకరా! పరాత్పర! హరీ! । పాలింపుమం చాడుచుం
జోరి విణ్మూత్రవిసర్జనంబు సలుపన్ । బో నాను దైత్యోత్తమా! 310

క. భూసురగురువైశ్యావన, భాసురసురవీధిరాజ । పద్ధతులందున్
భాసిలుఁ జతుష్పథంబుల, దాసజనాదులు వసించు । దారులయందున్ 311

క. తూరుపు పడమరదిశలుం, జేరిన భువిమీఁద । నాలుచేరెడుపట్లం
గోరయ. త్సర్గంబును, వారక యెవ్వాఁడు చేయ । వల దని రార్యుల్ 312

తే. సంతతాచారవిదుఁ డైన । జనునిచేత, నెలమి వల్మీకమృత్తు గ్ర । హింపనగును
మూషికబిలా భూములఁ । బొదలువట్టి, వలదు శుద్ధికి నెప్పుడు । వాస్తవముగ

తే. మూఁడుతడవలు గుహ్యంబు । నేడుసార్లు
కాళ్లు నొకతేప లింగంబుఁ । గడిగి హస్త
ములను బదితూర్లు మృత్తుచేఁ । బూసఁగఁ జేసి
శుద్ధిఁ గావించు టొప్పు వి । శుద్ధచరిత 314

తే. బుధుఁడు పనశుద్ధిఁ గావించి । భూతలమున
నుత్తరప్రాఙ్ముఖుండు నై । యుపవసించి
నురుగు లేనట్టి నీటిచే । నోరుఁ గడిగి
నలిఁ త్రిరావృత్తి నాచమ । నంబు చేసి 315

సీ. తనహస్తమునఁ దలఁ । దాఁకి వెండ్రుకలనుఁ బడఁ ద్రిప్పి దంతధా । వన మొనర్చి
దర్పణంబునుఁ గని । తల తడియఁగఁగాని కంఠంబువఱకును । గాని నీటఁ
మునిఁగి సంధ్యను వార్చి । వ..నుకొని జలమునఁ బితృదేవపూజఁ గా । వించి హోమ
మునుఁ జేసి పిమ్మట । మోదంబుతో శుభకారణకరము లై । క్రాలుచున్న

తే. ధేనుదూర్వల లాజలఁ । దృష్టిగోమ, యమును మఱి స్వస్తికోదక । విమలకుంభ
విప్రకన్యాక్షతార్కుల । వృషభపుష్ప, చందనాశ్వత్థమధువాలు తాళ । శనుల ననఘ

ఆ. నెమ్మి దర్శించి పిమ్మట । నిజకులోచి, తంబు నా ధర్మమునుఁ జేయఁ । దగును దేశ
మం దనుష్ఠింపఁ దగినవై । యలరు గోత్ర, వంశధర్మంబులను విడు । వంగరాదు

వ. సుకేశీ, సాధుజను డట్టిధర్మమున ధనార్జనముఁ జేయందగు నెన్నఁడేనియు దురా
లాప మగునదియు, సత్యము కానిదియు, శాస్త్రాగమహీనమైన కఠినపుమాట
నాడరాదు, ధర్మధ్వంసమునుఁ బరనిందయుఁ జేయఁదగదు దుర్జనగోష్ఠికూడదు.

క. తగదు రతి నీటియందును, వెగటుగ వెలుపల వసించు । వెలఁదులయందుం

బగలందు సంధ్యలందును, నగుమొగములఁ దెగడు పరుల నారులయందున్

క. ఇమ్మహిఁ గేస్తుఁడు పశునా, శమ్మును స్వేచ్ఛావిహార సద్ధర్మములన్
వమ్మునఁ జేయంచగ దని, సమ్మతిఁ బలికిరి బుధేంద్ర సంఘములసురా! 320

తే. వ్యర్థసంచారమునఁ గీడు వచ్చు, వ్యర్థ
దానమున విత్తమంతయు ధ్వంస మగును
జీవహింసనుఁ గావించు చెనటి నరుఁడు
దుర్గతినిఁ గూలి బాధలఁ దొట్రుపడును 321

సీ. పరకళత్రంబుల బట్టి భోగించిన నరయ భీత్తవ్య మై నట్టి వర్ణ
సంకరభయ మొప్పు జగతి దాన జనించు సంతానమెల్లన శ్లాఘ్య మగునుఁ
బరకళత్రంబులు పరవిత్తములు మృత్యునిరయప్రదంబులై నెగడుచుంట
వానిఁ గోరిన కీడు వచ్చు నిక్కము గాను మఱి దిగంబర యగు మగువఁ జూడఁ

ఆ. దగదు దొంగనపతఁ దనరాయ నగునితో, నాడరాదు ముట్టు నైన బోటిఁ
దాఁకరాదు దాని దర్శింపఁ గూడదు, మాటలాడఁ దగదు మహితచరిత

ఆ. చేరి పుట్టినట్టి చెల్లెలితోఁ బిన, తల్లితోడఁ బరుని దారతోడ
నాత్మదుహితతోడ నైకమత్యంబుగా, నొక్కపీఠమందు నుండఁ దగదు

క. ధరణి దిగంబరుఁడై పు, ష్కరములఁ దోఁగుటయు మఱియుఁ బోలుపుగ నట్టె
నిరతాటనశయనస్థితిఁ, బురుషుఁడు వర్తింపఁ దగడుఁ బుణ్యనిధానా 324

వ. అకారణంబునఁ బరిశుద్ధికి భిన్నశయ్యాసనభాజనంబులు వర్జనీయములై
యుండు భౌమవారములయందును, చిత్రాహస్తశ్రవణనక్షత్రములందును,
నందతిథులయందు దభ్యంగము సేయఁదగదు శుక్రవారంబందును రిక్తతిథులలోనుఁ
జిత్రావిశాఖా ... నక్షత్రంబులనికి ... శనివారమందును జయతిథు
లను మూలమృగశీర్షపూర్వాభాద్రానక్షత్రంబులందును మాంసము ... దగదు
బుధవారంబందుఁ బూర్ణతిథులందు సుఖాకృత్తికోత్తరనక్షత్రములయందు స్త్రీసంగ
మంబు త్యజింప నగును సోమగురువారముల భద్రతిథుల నన్ని కార్యము లాచ
రింప నగును 325

తే. పశ్చిమోత్తరశీర్షుఁడై వసుధ నెపుడుఁ
బవ్వళించుట సరికాదు పాలి మెఱసి
పరఁగఁ బశ్చిమదక్షిణ వదనుఁ డగుచు
నరుఁడు భక్షియింపరాదు దానవకులేశ 326

క. గురువిద్యాధికుఁ డగున, ద్గురుసంబరవసనచైత్య కుటజంబులు ని
ర్జరగృహములు శుద్ధాన్నము, ధరపై బుధవరులచేత ధార్యములు సుమీ

క. తలఁ దడియనట్లు నిత్యము, జలమున గ్రుంకుటయు నాని శిలలోపల వెం
గలి నై నిష్కారణముగ, జలకముఁ గావింపఁ దగదు సౌజన్యనిధీ! 328

తే. విధుఁడు జన్మర్క్షగతుఁడైన వేళఁదప్ప
జనుఁడు గ్రహణంబులందు స్వ జననినాశ
కాలములయందుఁ దైలంబుఁ గాయకేశ
ములకు రాచి జలంబుల మునుఁగఁదగదు 329

చ. వనములఁ గ్రుంకి గాత్రముల వస్త్రముతోఁ దుడువంగరాదు గో
మనుజవరేశ యుక్తమగు మంచినివాసములందు పుణ్యులై
తనరెడిపండితోత్తముల దాపున సాధుల చెంత నిత్యముం
జనుఁడు వసింపఁగా నగును సారెకుఁ గాశ్యపి దైత్యశేఖరా. 330

సీ. అవిమత్సరులు మఱి యక్రోధనులుక్షమావలులు సత్యాత్ములు పరమబుధులు
సజ్జ లౌషధిజాతి సంచయంబులు వైద్యధనికులు శ్రోత్రియు లగవసించు
పల్లియలందుండఁ బాఁడియౌ విను మొట దండించుకోర్కెతోఁ దనరి సంత
తోత్సవబద్ధులై రోన్నతచిత్తుఁడై విజిగీషుఁడై బల విరహితుండు
తే. నైన రాజుండు దేశంబునందు నుండఁ, దగదు, నర్వజ్ఞ్యసీయుతేఁ దనకు వానిఁ
దినఁదగినవాని నిత్తతేఁ గవిరి నీకుఁ, జెప్పెదము భక్తితో విను శిష్టచరిత 331

మనుజులు సుశీలభక్ష్యాభక్ష్యపదార్థములశుద్ధిఁ జెప్పుట.

క. తైలాక్తాన్నము భోజ్యము, వాలిమి సంభృతము నగుచు బర్యుషితం బై
క్రాలెడియన్నము విఱిగిన, పాలొగి భోజ్యములు కావు పరికింపంగన్ 332

వ. అస్నేహములై సన్నగిలినవట్టు వర్జ్యంబులు శశశల్యకసమేధగోధామత్స్యకచ్ఛపంబులును, ద్విదళాదులగు కాయగూరలు భోజ్యంబులని మనువు వచించెను మణులు, వస్త్రములు, పవడములు, ముత్తెములు, శైలదారుమయము లైన వస్తువులు, తృణమూలౌషధులు, గట్టివలువలు, శూర్పధాన్యము లన్నివిధము లగునారవస్త్రములు నీటఁ బరిశుద్ధిఁ గొందును చమురువస్తువు లగ్నిచే నిర్మలము లగును బ్రత్తికి నైనవలువలకు వేఁడినీటఁ బరిశుద్ధి కలుగుచున్నది ఏనుంగులదంతాస్థిశృంగము లపుడె శుద్ధినొందుచున్నవి పునఃపాకముతో మట్టిపాత్రలకు శుద్ధి యేర్పడును భైక్షులహస్తములు పణ్యరమణులు లగుస్త్రీల మొగములు పరిశుద్ధములై యుండు 333

సీ. రవి నవజ్ఞాతమౌ రథ్యాగతంబును భక్తాలికృతమున్న కఱఁగునవనియుఁ
దలబహులాంతరి తముచిరానీతము తనువైనవాక్యపూతంబు మఱియు
బాలవక్త్రము వృద్ధబాలకచేష్టలు శుచితోఁ జెలంగును క్షోణి నెపుడుఁ
గర్మాంతములును నై కన్పట్టు నీటిపాపనిమేటిశాలలు పాలుఁ ద్రావు
తే. బాలకులు గల్గుకాంతలు పాలువిప్రు
షములు సంతప్తజలబిందు చయముఖాత

దాహమార్జనగోక్రమ ధరణులెలమి
దోషములు లేనివగుచుండు దురితదూర 334

క. నిలయము సేచనమార్జన, ములను ల్లేఖనవిలేప ములచేత నొగిం
దిలకింప విమల మగుని, శ్చలముఁగ భావించి చూడ స్థాపలియందున్. 335

తే. కేశమక్షికగోఘ్రాత కీటసహిత
మైనయన్నంబు తామ్ర దంబువులను
శుద్ధి యగునామ్లమున రాగి సొరిది సత్తు
సీసములు క్షారమున శుద్ధిఁ జెందుచుండు 336

తే. కంచు భస్మాంబువులశుద్ధిఁ గాంచు, నీరు
కాచినందున శుద్ధిఁ గ్రాలు; గంధ
హరణమృత్తోయముల శుద్ధి యగు నమేధ్య
యుక్తవస్తువు లవనిపై యోగ్యచరిత 337

క. తక్కినవస్తువు లెల్లను, జక్కఁగఁ దద్ద్రవ్యగంధ సమహారణతతో
నక్కజమున సంశుద్ధినిఁ, బెక్కటిలుఁ సంతతంబు పృథ్వినిఁ జూండీ 338

క. జననీప్రసూతియందును, దనయుఁడు ఫలపాతనమునఁ దగ శాకునియున్
ఘనభారవహనమున శుద్ధినిఁ బొందుఖరంబు నిజము దితిజాధీశా 339

సీ. సరణియందలి తృణ సంచయంబులు ధేనుగణములు రథ్యాప్ర కర్దమాక్త
జలములు పక్వేష్ట సంహతు ల్గరువలిచేత విశుద్ధినిఁ జెందుచుండుఁ
బక్వాన్న మొగిద్రోణ పరిమితి కధికమై పొసరినయెడ దూష్యమును వహించు
నటు కాన మొదటిదా నన్నంబుఁ గాని త్యాజ్యమైనట్టిదానికి సంబు సేచ

ఆ. నంబుఁ జెప్పఁబడెను నలి దూషితాన్నంబుఁ
దెలియకిరియు భక్షింపఁ దెగువ మూఁడు
దినము లుపవసింపఁ దీఱు దోసము, దానిఁ
దెలిసి కుడువ శుద్ధి తెలియ దెచట 340

వ. దిగంబరులై జలమునఁ గ్రుంకుచున్న ముట్టయినచానలనుఁ బ్రసవించిన తెఱవల చెంగటనున్న వారిని శవవాహకులను దాఁకినఁ బరిశుద్ధికొఱకై స్నాన మొనర్చుట యొప్పును స్నేహాస్థులఁ దగిలిన సచేలస్నానముఁ గావించి యాచమన మొనర్చి గోవునుఁ దాఁకి సూర్యునిఁ విలోకింపవలెను నదునిఁ దాఁటరాదు. మఱియు రక్తశరీరోద్వర్తనము నొనర్పఁగూడదు గృహములనుండి నిత్యము మలమూత్రోత్సృష్టజలంబులు వెలుపల విసర్జింపనగుఁ; బంచపిండములఁ గ్రహింపక పరజలమందు మునుఁగరాదు దేవఖాతములందును నదులలోనుఁ గొలఁకులందును స్నానముఁ గావింపఁదగును. పూలతోఁటముంగల నకాలమందుఁ బ్రాజ్ఞాం దుండరాదు. కరవిద్విష్టుని వీరుఁడు లేనిచోటనిఁ గార్చి భాషింపఁ

గూడదు విబుధపితృసచ్ఛివ్యయాగాదినిందకు లగుదుష్టులతోఁ జేరి మాట లాడినఁ గలుగుదోషము సూర్యునిఁగన్నఁ తొలఁగునే పోవును సూతికి, షండ, మార్జా, రాఘు, పతిత, పవిద్ధ, నగ్నా, ధను, చండాలాన్నంబులు భుజింపఁ దగినవి కావనినవ విని సుకేశి మునుల కిట్లనియె 341

క పరమాత్ములార మీచే, బురుగింపను బడె నభోజ్యాన్నములు పిశితములన్ గురుతల్లక్షణముల వి, స్తరమతి వినవలఁతుఁ జెపుదు దయ తళ్కొత్తన్

ముసులు సుకేశికి దుష్టాన్నపద్ధతిఁ జెప్పుట

చ. అనుటయు మౌను లాయసురు నారయుడఁ గన్గొని పల్కిరో మహా
దనుజవరేణ్య! బ్రాహ్మణియుఁ దద్దయు బ్రాహ్మణుఁ డెంతకాలమున్
ఘనత నశేషతం జెలఁగి క్రాలుదు రట్టిదు లెల్లసూతకు
ల్గనఁగఁ దదోగిరంబు కుడు గర్హిత మై తన రారు ధాత్రిలోన్ 343

ఆ. ఉచితకాలమందు నుదకంబులోఁ గ్రుంకి
కరయు విదానుఁ డగుచుఁ గడఁగి యగ్ని
పైతృదైవతుష్టి భక్తితోఁ జేయని
జనుఁడు మందుఁ డగుచు జగతి నొప్పు 344

క. నరు డెవఁడు ముక్తిఁ గోరక, ధరఁ గపటముతోడ జపము దానముం దమితో
విరివిగఁ జేయునొ పలుకునొ, పోరిమూర్జారుం డటంద్రు బుధు లానరునిన్

క. ధనతలికూడినవేళలఁ, దినక దరిద్రులకు నిడక తెల్లముఁగా వ
గ్నిని త్రేల్వ కున్నమనుజుని, ఘను లాఖుం డతఁ డటంచు గణులింతు రొగిన్

వ. తదన్నభక్షకుఁడు సాంతపనాదివ్రతానుష్ఠానతఃబరశుద్ధుం డగు 347

తే. సభ్యుఁడే వాఁడు వచ్చెడి జనులలోన, బతుపాత మొనర్చిన బరమబుధులు
పలుకుదురు కుక్కుటం బని వాని నెపుడు, గర్హితం బన్న మతనిదాఁ గర్బురేశ.

ఉ. ఆపదలేనికాలమున నన్యుప తిన్ స్వకులాభిధర్మముం
బాపుచు నన్యధర్మమును బాగుగఁ జేసెడుదుష్టమానవుం
డేపునఁ బేర్కొవంబడుఁ బుధేంద్రులచేఁ బతితుం డటంచు దు
ష్పాపిపితమా తదీయసహ చర్యయుఁ జూడ మహాసురాధిపా. 349

క. జననీజనకుల గురులను, బనిఁ గొని సేవింపకుండు పాపిష్ఠులు స్త్రీ
జనవిప్రగోగణఘ్నులు, కనుఁగొన నపవిద్ధు లగుచు గ్రాలుదు రనఘా! 350

వ దైత్యశేఖరా! మతికొన్నిధర్మంబులు వక్కాణించెదము సావధానచిత్తుఁడవై వినుమని యిట్లనిరి 351

సీ. అనఘ! యెవ్వరికుల మందు దైవతశాస్త్రసత్యవ్రతంబులు సమయు నేని
యట్టివారలు నగ్నులగుదు రాదుష్టులకూడు గర్హితము నాఁ గుడువరాదు

కోరివచ్చిన జన । కోటికిఁ బెట్టక దాతలకుఁ జేరి దానమేలఁ
చేసెద రని చెప్ప । జెనఁటియు శరణాగతునిఁ బాఱఁదోలెడి । జనుఁడు మిగుల

తే. నధమనరుఁ డైనచండాలుఁ । డగును బంధు
సాధువిప్రుల విడనాడు । జడుఁడు కుండ
శియుఁ డగువానియన్నంబు । ఱుతినిఁ దినిన
వాఁడు చాంద్రాయణముఁ జేయ । వలయు శుద్ధి 352

తే. నిత్యనైమిత్తికక్రియా । నిరసనంబుఁ
గోర్కెతోఁ జేయుమనుజుని । గూడఁ గుడిచి
నిరశనవ్రతుఁడై మూడు । నిశలనుండ
శుద్ధుఁ డగుచుండు నరుఁడు వి । శుద్ధచరిత 353

వ. జాతమృతదివసములందు నిత్యకర్మహానిఁ జేయరాదు నైమిత్తికం బెట్టులైనఁ
గావింపనగు 354

క. జనువకు భృగుఁడు విధించెనుఁ, దనయుఁడు జన్మించినపుడుఁ । దనబంధువు లె
ల్లను నీల్ల సవస్త్రుం డై, చను స్నానం బాడ దైత్య । సత్తమ భక్తిన్. 355

ఆశౌచనియమాశ్రమవిధులక్రమము.

క. దాయలు జ్ఞాతిని వెలుపలఁ, బాయని శ్రద్ధను దహించి । పరమప్రీతిం
దోయముల నీయఁదగు నా, తోయము వారికిని భక్తి । తో దైత్యేంద్రా. 356

చ. నవమిచతుర్థసప్తదివ । సంబులఁ బ్రప్రథమాహమందు భూ
సురముఖులస్థిసంచయము । శుద్ధిగఁ జేసి తదంగసంగముం
గర మొనరింప ధర్మమగుఁ । గ్రమ్మఱ పోవకు లైనగోత్రజుల్
పొరిఁబొరి నూర్ధ్వకర్మమును । బూనికతోడ నొనర్పఁగావలెన్ 357

క. జ్వలనవిషోద్బంధనముల, జలశస్త్రాదులఁ గిరిత్రి । సమసిన నరవం
డలమందు బాలసన్న్యా, సులయం దగుశౌచ మపుడె । చౌర దామోదరా 358

ఉ. ఆయఁగ నాల్గుచందముల । నానని రెట్లన గర్భభిన్నమం
దేయెడఁ బూర్వమార్గమున । నేర్పడు నొక్కట మూఁట నాఱిటం
బాయును విప్రభూమిపలి । వైశ్యుల ద్వాదశవాసరంబులం
బాయును శూద్రజాతులను । మానుగ శౌచము దైత్యనాయకా. 359

ఉ. దాయల కైనశౌచవిధి । ధర్మముఁ జెప్పెద సద్దివిప్రులం
దాయఁ బదింటి రాజులకు । ద్వాదశవారము లౌను వైశ్యులం
బాయునుఁ బదుమం దవర । వర్ణుల కెల్లను మాసముండు నీ
తోయమునాల్గుజాతులకు । దొల్లి విధించిరి మౌనిపుంగవుల్. 360

క. తమకైన కాలములలోఁ, దమవారికిఁ జేయు టొప్పు దగ వగపనులన్
సమమతితో నేకోద్దిష్టము చేయందగునుఁ బ్రేతచయముల కెలమిన్. 351

సీ. రహినిసపిండీకరణము సంవత్సరాంతంబునఁ గావింపఁ దగును నరులు
పిదపఁ బిత్రుత్వంబు పెంపొందుదర్శపూర్ణామఘుస్రములందు నధికభక్తి
జలతర్పణము శ్రుతిసందర్శనంబుగ వారికిఁ గావింపవలెఁ దదర్థ
మునుఁ గార్చి స్వయముగ భూమిదానాదులు గావింపఁ బ్రీతులై కడఁగి పితరు
తే. లేగుచుందురు గృహమందు నిష్టతనుము
నైనదానిని గుణవంతుఁ డైనబుధున
కతఁడు ముదమొందుటకు నీయ నగును మోక్ష
కామి యగుమానవుఁడు ధరఁ గర్బురేంద్ర! 352

క. తొలి చదువులమూఁడింటిని, విలసితమతిఁ జదువవల యు విపులశ్రద్ధం
బొలిపుచ్చక నిజధర్మము, వలన ధనార్జనముసేసి వాంఛాస్ఫూర్తిన్. 353

తే. చెలఁగి తనశక్తికొలఁది యజింపఁ దగును
జేయుచుఁ జుగుప్స నొందని చిత్త మలర
సందియము లేక పనులెల్ల సమధికతను
గోప్యవిధిఁ జేయవలయు విజితాత్మ! 354

క. ఈకైవడి జగమందుం, బ్రాకటముగ వెలఁగుబుధునివాసము లోనం
జేకురు ధనాదు లొాగిఁ బర, లోకసుఖం బలరు ధర్మలోలురు మెచ్చన్. 355

క. కావున గార్హస్థ్యం బొగి, నీవసుధఁ బ్రశస్తమగుచు నింపారెఁ దగన్
భావించి నొడివెదము విను, మావానప్రస్థవిధము నసురశ్రేష్ఠా! 356

వ. విద్వాంసుఁడు సుతుని సంతతినిఁ గాంచి శరీర మనిత్య మని యెంచి యాత్మ
శుద్ధికిఁ గారణం బగువానప్రస్థాశ్రమంబుఁ జెందఁదగు అందు మెలఁగెడివాఁడు
మొదలు సతతమరణోన్ముఖభోగములఁ దనియుచు భూశయనంబుఁ గావించి
బ్రహ్మచర్య మూని త్రిషవణస్నాతుఁడై దేవాతిథిపితృవర్గంబులఁ దృప్తినొంగఁ
జేయుచు నగ్నియందు హోమ మొనర్చుచు జడలుఁ దాల్చి నారచీరలుగట్టి
విపినములఁ గలిగినన్నేహవస్తువుల భక్షించుచు నాత్మదర్శనంబుఁ గోరి తపస్సు
చేయందగుఁ దురీయాశ్రమమందు వర్తించువాఁడు డమానిష్ఠయై సర్వసంగపరి
త్యాగం బొనర్చి జితేంద్రియత్వంబుననుండి బ్రహ్మచర్య వ్రతానుష్ఠానుఁడై
యొకరియింటఁ జిరకాలముండక యనారంభుఁడై తద్విధాహారుం డగుచు
భిక్షాన్నంబుఁ గుడుచుచు నాత్మజ్ఞానావబోధాపేక్షతఁ జెలఁగుచుఁ బరుని
దర్శింపఁ గమకించుచుండవలెను రాక్షసేంద్రా నృపవైశ్యశూద్రధర్మములఁ జెప్పె
ద మాలకింపుము బ్రహ్మచర్యగృహస్థవానప్రస్థాశ్రమము లీమూఁడు రాజుల
కును, వైఖానసత్వగార్హస్థ్యములు వైశ్యులకును, గృహస్థాశ్రమ మొకటియు

శూద్రులకుఁ జెల్లుఁగాన నాలుగుజాతులవారు వారి కనుగుణ్యము లగునట్టి
యాశ్రమంబులనుఁ దద్ధర్మంబులను విడువరాదు 367

ఆ బ్రాహ్మణుండు ధర్మపద్ధతి విడనాడి, పరులధర్మ మూనఁ బరఁగెనేని
వేదవాని జేసి వెలసినవాఁడౌను, దాన భానుఁ డడరి దర్ప మొనర 368

మ కులనాశత్వము రోగవృద్ధి సిరిహాని కోపంబుతో నిచ్చు భూ
స్థలిలో వానికి నిక్క మాత్మకులసద్ధర్మంబుఁ బోనాడి వెం
గలి యై గోత్రప్రహానిఁ జేయనగు నాకాంక్షించి ధర్మోన్నతిం
దిలకింపం దగుసర్వమానవులచే దీపింప దైత్యేశ్వరా 369

చ కరుణ మునీంద్రు లిట్లు పలుక న్విని దైత్యుఁడు నా సుకేశి యా
పరమతపోధనాన్వితులపాదయుగంబు శిరంబు సోఁక సు
స్థిరమతి మ్రొక్కి యాజ్ఞఁగొని శీఘ్రమె పైకొని లేచి వేగ్కతో
సురుచిరమైనయాత్మపురిఁ జొచ్చెను ధర్మవిచారుఁడై తమిన్. 370

సుకేశి రాక్షసులకు నీతిఁ జెప్పుట

చ. పరమమునీంద్ర దానవుఁడు భాసురనూత్న స్వపురంబుఁ జేరి దు
ర్భరబలసర్వదైత్యులను బాలిని బిల్చి నిశాటులార యీ
తరుణమునందు నేఁబలుకు ధర్మహితోక్తుల నాలకించి సు
స్థిరగతిఁ జెందుఁడీ యనుచుఁ జెప్పఁ దొడంగె దయాసమేతుఁడై 371

సీ సత్యమ స్తేయంబు శౌచమహింసయు నఖలేంద్రియములసంయమము బ్రహ్మ
చర్యంబు దానంబు క్షాంతియు దానమమానిత్వ మాచార సుహితవిధియు
శుభదమై మధురమై శోభిల్లువాక్యంబు సత్క్రియారతిదయ ల్సంతతంబు
పరధర్మదంబులై భాసిల్లు నని నాకుఁ బరమమునీంద్రులు ప్రతనమైన

తే ధర్మగతిఁ జెప్పి రటుగాన దాల్మి మీకుఁ
గరుణ నాజ్ఞాప్తి నిచ్చితిఁ గలఁత లేక
సర్వధర్మంబులనుఁ జేసి చాలశుభము
లొందుఁడు రటంచు వచియింపఁ బొంగి రసుల 372

క ఇమ్మటఁ దద్వచనంబున, నిమ్ముల నసురౌఘమెల్ల హిత మని మదిలో
నెమ్మిఁ ద్రయోదశధర్మము, లిమ్మహిఁ గావించుచుండి రెంతయు భక్తిన్. 373

ఆ అందువలన దైత్యు లధిక ప్రవృద్ధినిఁ, గాంచి పుత్రపౌత్రకలితు లగుచు
విత్తభోగమహిమ వెలసి సదాచార, కలితు లగుచు నచటఁ గ్రాలి రంత

సుకేశిపురవర్ణనము.

చ అనఘ! మహాత్ము లైన దితిజాళులభాసురసత్యదీప్తితో
నినశశితారకాగణము వేగ నశక్తము లయ్యె దానిచే

తనుఁ ద్రిజగంబులందు నగి । తద్దయు రేయినిఁ జందమామరీ
తినిఁ బగలందుఁ బ్రొద్దుగతిఁ । దెల్లముగా విలసిల్లె నాయెడన్. 375

తే. తెలియఁబడదయ్యె రవిగతి । దీప్తివలన
మింటఁ జంద్రునివలె దాని । మిగులఁ దలఁచి
రంబరంబున రేయియం । దాత్మకాంతి
విడిచి చింతించుచున్నట్లు । వింతతోఁప 376

క. కమలాకరమందుండిన, కమల తమి న్మిత్రుఁ జెంది । కామవిధూతిన్
సమత నిడఁ దలచి రేయిని, సమధికమతిఁ బ్రజ్వరిల్లె । సంతతము మునీ! 377

ఉ. ఘూకములెల్ల రాత్రి యని । హర్షిఁ దలంచుచు సంచరింపఁ గాఁ
గాకులు వాని నాయెడను । గన్గొని కింకిరిఁ దన్నసాగె సు
శ్లోకులు నైనస్నాతకులు । స్రోతసులందు మునింగి దీక్షనుం
గైకొని జప్యమార్గమునఁ । గ్రాలిరి రేతిరిఁ గాఁ దలంచుచున్ 378

తే. ఆపురినిఁ జూచి చక్రాహ్వ । యములు దాని
చెంతఁ జేరక పోరిఁబోరి । శీఘ్రగతిని
దివస మిగి యని తలఁచుచు । దృఢముగాను
బలుకుచున్నవి పలుమారు । భ్రాంతిఁ బొంది 379

చ. పొరి నొకకోకమాత్మ చెలి । పొందెడఁబాసి విశూన్యమౌ నదీ
గురుతటమందు బెగ్గడిలి । గొబ్బున భూతకృతిజేసి నీల్గ భా
స్కరుఁడు కృప న్మహోష్ణకర । కాండములం జగమెల్లఁ గాల్చుచుం
గరకటి నస్తమానమును । గాంచఁడొకప్పుడు నైన నారదా! 380

మ. ఒకచక్రాహ్వము కూలఁ దత్సతి విచా । రోత్థార్తిచేఁ బొక్కుచుం
బ్రకటస్ఫూర్తిఁ దపంబుచేయఁ గృపతో । భానుండు జాబిల్లినిన్
వికలుంజేసి పయోబ్ధిఁజేర కలప । ద్వీరుండు నై యుండె భా
ర్మికత న్నిక్క మటంచుఁ గోకములు పే । ర్మిన్ బల్కసాగె న్మునీ 381

ఉ. జన్న మొనర్చునట్టి జన । సత్తము లందఱు హోమశాలలం
దన్నువతోడ నధ్వరము । లం దొగి బుత్విజయుక్తులై తమిం
గ్రన్నన సర్వకార్యముల । రాతిరులందె యొనర్చుచుండి ర
త్యున్నతభక్తిభావముల । నొప్పెడురీతులతోడ నాయెడన్ 382

ఉత్సాహము సారె భాగవతులు చేరి । చాలభక్తిమీఱఁగా
వారిజాక్షుఁ డైనహరిని । భావములనుఁ జేర్చి వి
స్తార మైనపూజ నపుడు । తాంతిఁ గుల్కఁజేసి పెం
పారుచుండి రతులమోక్ష । వాసకాము లై ధరన్ 383

క. కొందఱు శశిభాస్కరులనుఁ, గొందఱు బ్రహ్మాండధరులఁ గూర్చి సభక్తిం
జెందినమనసుల, బూజనుఁ, జొందికఁగా సలిపి రపుడు పుణ్యనిధానా! 384

ఉ. వెన్నెలచేతఁ గాఁచుకొని వేడ్కఁ జిగిర్చెడిదై చెలంగు నీ
వన్నెలఁగుల్కు రాత్రి హిమభానునిచేత సృజింపఁగాఁ బడెన్
గన్నులకెక్కురీతి నిది చాల వెలుంగుట మంచిదంచు సం
పన్నమనస్కులై తలచి వ్రతులు చూచిరి కాముకుల్ దగన్. 385

సీ. మునికులాంబుధిసోమ! ముదముతోడసనశూన్యశయనం బటంచుఁ బ్రశస్తినొంది
యఖిలకామప్రద మా ద్వితీయ్యసులో గురుఁ డగుచక్రిని గూర్చి భక్తి
పీసమేతునిఁ గాగ విపులమహాగంధభద్రపుష్పముల నవ్యాజముగను
మేము పూజించిన మెచ్చి శ్రేష్ఠంబైన శాశ్వతశయనంబు సరవి నొసఁగె
తే. నందుచే నీప్రభాకరుఁ డాదిదైన
చదువు గలయంటిపై యోగసహితుఁ డగుచు
నస్తమింపక స్థిరతనైనవిభవ
పదముఁ గాంచె నటంచని పలికి రౌరులు. 386

ఉ. తమ్ముల వైరివారిముసుఁ దాఁ గని రోహిణి యుత్తయుంబు పు
ణ్యమ్ముగు నష్టియష్టమిని నాగవిభూషణు వేఁడ సుస్థిర
త్వమ్ముగు గోర్కె నాశశికిఁ దా దయమెచ్చి భవుం డొసంగె స
త్యమ్మని కొంద ఱాడి రిల నత్యధికాద్భుతచిత్తులై ధరన్ 387

తే. కమ్మవిలుకాని మామచే గంజనేత్రుఁ
డొనర నారాధితుం డయ్యె నోజ బూర్ణ
మైనశక్తితముచఁ జంద్రుఁ డధికపూర్ణుఁ
డయ్యె నింటను నిక్కమం చాడి రౌరులు 388

మ. గురుతేజుం డగుశౌరిపాదయుగముం గోకారి యర్చించి త
త్కరుణాదృష్టి పినిఁ జెంది భాస్కరుని వేగంబు గెల్చి మాఱ్పోంట్లకన్
వరతోషప్రదుఁ డై హరి ప్రతిగఁ డై భాసిల్లి స్వప్రభుతం
బరఁగెం గారణవృద్ధిచే నని పరుల్ భాషించి రీరీతిగన్, 389

సీ. తోవలయయనిచేతఁ దొల్లి ప్రభాకరుం డోడి నిష్కాంతిమై నుండెనేని
కమలాకరము లెట్లు కాంతిఁ దొలంగక స్వచ్ఛనాష్టైకదసంచయమ్ము
లై విచ్చి విలసిల్లు నంబుజమిత్రోదయమునకగ్గి గ్రువమని యాడి రౌరులు
కుముదాకరములల్లి గూర్మితో విలసిల్లె నందుచేఁ జంద్రుఁడు హరువ కలిగి
ఆ. పరిఢవిల్లె ననుచు భావించి పలికెడి, వారివాక్యములను భాస్కరుండు
విని మనుష్యు లిట్లు వివిధరీతుల నేల, బలుకుచుండి రనుచుఁ బరితపించి 390

—సూర్యుఁడు సుకేశినిశాచరపురంబున నేలం గూలంజేయుట.—

క. మలయుచు నంతట నారవి, కల తెఱఁ గెల్లఁ గనఁగఁ గోరి కడునిర్మలమై
విలసిల్లునట్టిచిత్తము, కలవాఁడై ధ్యాననిష్ఠఁ గడఁగె న్వాసిన్. 391

క. రవి యోగ మూని కనుఁగొనె, భువనత్రయభాగ మెల్లఁ బోరి బోరి రక్షో
నివహముచే గ్రస్తంబయి, నివసించెడురీతి నంత నిర్మలతేజా. 392

క. మఱి యోర్వరానిదై దివి, వఱలెడి దితిసుతులవృద్ధి భాసురదృష్టిం
గఱకఱలేక కనుంగొనె, వెఱవిగ భాస్కరుఁడు యోగవిధమున మౌనీ. 393

ఉ. పిమ్మట బ్రాహ్మణావరులఁ బ్రీతి భజించుచు ధర్మయుక్తులై
సమ్మతితో సదాచరణశాలురునై రుచితోఁ జెలంగుచుం
బమ్మెరపాటులేకట విభాసితులౌ దనుజాధినాథులం
బమ్మిన తెల్వితోఁ గనియె భానుఁడు వేగమె యోగదృష్టితోన్ 394

ఆ. పిదప రాక్షసేంద్ర! భీకరుఁ డతిశేము, గజమృగారిసన్నిభుల కిరణఘనుండు
నైన సూర్యుఁ డప్పు డసురవిఘాతంబుఁ, జేయునట్టిబుద్ధిఁ జేఁ జెలంగి 395

ఆ. ఆత్మదివ్యధర్మహానిఁ గావించుచు, సకలధర్మములను సమయునట్లు
చేయునట్టి దైత్యశేఖరఛిద్రంబు, భావమందు నెఱిఁగి భాస్కరుండు 396

వ. అంతటఁ గోపాంధకారితుండు నై యాసుకేశిదివ్యనగరమును విత్రస్తకలితయు వినాశయు నగు నట్లొనరించె నాయెడ నసురేశుఁ డగు సుకేశి దివాకరకోపావిష్టదృష్టివిస్పష్టుఁడై సప్తపుణ్యగ్రహంబుగతి మింటినుండి పడుచుఁ దలక్రిందై పడు నిజపురంబునుఁ జూచి హా రా! శర్వ! నీకు నమస్కార మని భక్తి నిట్లు బిగ్గర నాక్రోశించె నంత దదార్తరావమునుఁ జనలఁ జరించు చారణులందఱు తాకర్ణించి యయ్యకో! శివభక్తుఁ డగుసుకేశి హతుఁడై పడె నని బెట్టుగ నఱచిరి ఆచారణులదీనాలాపంబుల సర్వవ్యాపియౌ నాశరహితుఁ డగు మహాదేవుఁ డాలించి సుకేశిపురంబు నెవఁడు భూమిం బడఁ జేసెనని కొంతవడి విచారించి దేవప్రభుఁ డగుభానునిచే నీపురం బిట్లొనర్పఁబడెఁగదా యని తలంచి 397

—ఈశ్వరుఁడు సూర్యుని గగనపాతునిఁ జేయుట.—

చ. మనికితుఁడై మహేశ్వరుఁడు మండెడిమూఁడవకంటిచూపుచే
తను రవిఁ గాంచ నాతఁ డొగిఁ దల్లడ మొందుచు మింటనుండి క్రి
న్ననఁ బడె యంత్రసంగళితగ్రావముకీతి విభీషణంబుగా
ననిలనిషేవితోరుపథమందు యదృచ్ఛ వికంపితాత్ముఁడై. 398

చ. మారుతమార్గవిచ్యుతుఁడు మంజుళకింశుకసన్నిభాంగుడుం
జారణసిద్ధయుక్తుఁ డగుచాయమగండు నిజాంశుదీప్తి పెం

పాఱుజవంబుతోడఁ ✶ బరిపక్వముఁ జెందెడి తాళవిచ్యుతం
బై రసఁ గూలు తాళఫల ✶ మా యనుకీలిని వెల్గి యందయమా' 399

సీ. పడుచున్న భానునిఁ ✶ బరికించి మునివరు ల్పలికి రో కమలా ప్త! ✶ భద్రవాంఛ
కలదేని మాసతీ ✶ కాంతుని క్షేత్రంబునందు వ్రాలు మటంచు ✶ నాడ నర్కుఁ
డధికతపోధను ✶ లయినట్టిమునులనుఁ బరికించి పలికెను ✶ భవ్యులార!
పుణ్యాకరస్థితిఁ ✶ బొనరుహరిక్షేత్ర మెద్దియొ దాని నా ✶ కెఱ్ఱుడంగ
ఆ పలుకుఁ దనిన వారు ✶ భాషించి రర్కునిఁ, గాంచి యోమహాత్మ! ✶ గాఢపుణ్య!
పూర్ణమైనశౌరి ✶ పురహారక్షేత్రవి, ధంబు వినుము చెప్పె ✶ దము సుభక్తి

ఆ. యోగశయనునుండి ✶ యోగ్యకాశివరర్క,నాంత మగుచు నడుమ ✶ నెంతవఱకు
నొనరునట్టివాస ✶ ముర్వి హరిక్షేత్ర, మనఁగ వెలయుచుండు ✶ ననఘ! చూడె.

క. అని మౌను లాడ విని రవి, ఘనభవనేత్రాగ్నితప్త ✶ కాయుం డగుచున్
వినుతాశీవరుణలనడు, మన నుండినభూమిఁ జేరె ✶ మానిలలామా! 402

తే. మఱియు భానుఁడు సంతప్త ✶ మానుఁ డగుచు
నసినిఁ గ్రుంకియుఁ దిరుగుచు ✶ నంత వరుణఁ
జేరి స్నానంబు దానిలోఁ ✶ జేసె నిచ్చ
వచ్చుకీలిన గురుతర ✶ బాధ నలరి 403

క. సుందరవరుణాసీనదు, లందును మఱి యసినివరుణ ✶ యందును భానుం
డిందుధరునేత్రవహ్నిని, గుందుచు మఱి తిరిగెఁ దిరుగు ✶ కొఱవిగతి మునీ!

వ. తత్సమయంబున జగంబులు చేఁ కాకునొందె విను 405

ఉ. ఆకమలాప్తదివ్యరథ ✶ మందుఁ బిశాచగణాదు లెల్ల నెం
దాఁక వసించుచుండెనొ స ✶ దర్పముతోఁ దమి నంతలో వెస
న్నాకపురాప్సరోవిబుధ ✶ నాగులు సాధ్యులు బ్రహ్మచెంతమం
దేఁకువఁ జేరి తద్దతిఁ ✶ దెల్పిరి ఖేలిని సంయమీశ్వరా! 406

వ. అత్తఱి బ్రహ్మదేవుండు దేవగణంబులువెంట నంటి నడున తరణికారణంబు
మనంబున నిడి యీశ్వరు నివాసం బగుమందరపర్వతంబునకుం జని దేవాధీ
శుండును, దుర్జయుండును నగు శ్రీశంభునిం గాంచి భక్తిగదుర శ్రద్ధతో నంద
త్రొక్కుమ్మడి. 407

చ. కరములు మోడ్చి మ్రొక్కి భవ ✶ కాలవిభీషణ! భక్తపోషణా!
పరమదయాకరా! విబుధ ✶ పాలనతత్పర! చంద్రశేఖరా!
సురవర! భూరిపాపహర! ✶ సూరిమనోబ్జవిభాకరా! హరా!
పురహర! సత్యవాక్యపరి ✶ పూర్ణమహేశ్వర! పాతుమాం విభూ! 408

క అని వేఁడి దేవదేవుని, ఘనతుష్టునిఁ జేసి సూర్యుఁ ✶ గదురఁ దలంపం
గను ఖాతి కాశిఁ జేర్చెను, మినుసిగదయ్యమును బుధులు ✶ మేలని పొగడన్.

—శివుఁడు మరల సూర్యుని గగనస్థునిఁ జేయుట—

ఆ. పిదప శంకరుండు । ప్రీతి చెన్నారఁగ, నబ్జవైరి నాత్మ।హస్తమందుఁ
బూని లోలనామ।మును వియన్మణి కిడి, రథుకుఁ జేసె మరలఁ । బ్రథితతేజ.

చ. అరదమునందు భాస్కరుఁడు । హర్షమున నుండ నిరించి రాక్షసే
శ్వరుఁ డగుతత్సుకేశిని సపుత్త్రసబాంధవయుక్తుఁ జేసి పు
ష్కరమున నుండఁజేసెను జగంబులు మెచ్చుచు నుండఁ గ్రమ్మఱం
గర మటమీఁద శంకరుఁడు । గాఢిల్లిదైత్యుని బంపి భక్తితోన్ 411

క. హరిచరణములకు వలఁగొని, సురుచిరనిజగృహమునకును । సొరిదినిఁ జనె నీ
కరణిం బూర్వము వారల, చరితము రాజిల్లె ధాత్రి । సంయమినాథా 412

క. ఈకథను వినినఁ జదివినఁ, జేకూరును మనుజులకును । స్థిరపరమార్థా
ర్థాకరసరణులు నిత్యము, కాకోదరరాజశయను । కరుణన్మానీ! 413

వ. అని పులస్త్యుఁ డాడిన విని సంతసించి నారదుఁ డేవ్రతంబులఁ దొల్లి పరమేశ్వర
పూజకొఱకై కామిజనులు కువలయాప్తుఁ గూర్చి పలికిరో వానిని విస్తరించి
భాషింపు మనుటయు 414

క. కరుణారసభరితాంతః, కరణా ! సత్కార్యకరణ ! । కమ్రాభరణా !
నరదేవమౌనిపూజిత, చరణా ! లోకావనైక । సాధననిపుణా! 415

క. ఇనకోటిధామ ! సజ్జన, జనకామ ! గుణాభిరామ ! । సన్నుతనామా!
ఘనరత్నహేమధామా!, దనుజాధిపచక్రభీమ ! । దశరథరామా ! 416

కలహంసోత్సాహవృత్తము కలుషదూర ! భవవిదూర ! । కార్ముకోజ్జ్వలత్కరా !
కలితదివ్యసుగుణధీర ! । కామకోటిసుందరా!
లలితనీరనిధిగభీర! । లసదుదారకీర్తిని
ర్దళితహార ! విశ్వభార ! । రామచంద్రభూవరా! 417

గద్య. ఇది శ్రీరామచంద్రకరుణాసమాసాదితకవితాప్రాభవహరితసకులాన్వయప్రభ
వరామవజ్జలవంశదుగ్ధసాగరసుధాకరకొండయకుమారబుధజనవిధేయ కొండయ
నామధేయవిరచితంబగు తెలుఁగువామనమహాపురాణమందు ద్వితీయస్కంధము.

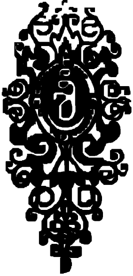

శ్రీరస్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

తృతీయ స్కంధము

శాంకరీశ కార్ముక
నాశ! విశ్రుతనకులాబ్ధి నవ్యనిశేశా!
క్లేశా! దుర్జననాశా!
శ్రీశా! గుణసన్నివేశ! సీతాధీశా! 1

క అవధారు యోగనిష్ఠుం, డవిరళచిత్తుండు నిత్యహర్షుఁడు లక్ష్మీ
ధవపాదరతుఁడు బ్రహ్మో, ద్భవుఁ డైనపులస్త్యమౌనివరుఁ డావేళన్. 2

మ. ఘనభక్తిన్ వినుతించునారదుని వేడ్కం జూచి యామౌని యి
ట్లనియెన్ శంకర! విష్ణుపూజకులకై యత్నంబుతోఁ గాముకు
ల్మునుభాషించిన వ్రతంబులనుఁ దత్పుణ్యంబులం జెప్పెదన్
విను దానన్మది నుండుచింతవెడలు న్నే మౌనివంశోత్తమా! 3

సీ. మార్తండుఁ డాషాఢమాసంబు నేతఁజేనొందిపెంపొందుచు నుత్తరాయ
ణమునఁ జరించునా నలి నపు డజుఁ డైనహరిమహాభోగిపర్యంకమందు
నిదురించుచుండును నెలి నంతఁ గ్రమముగ నమరగంధర్వగుహ్యకుల మేటి
జేజేల తల్లులు సిద్ధవిద్యాధర సాధ్యకింపురుషులు సకలమునులు

ఆ నెమ్మిఁ గొలుచుచుండ నిదురింతు రని విని
లోకమొప్ప నారదుఁడు పులస్త్య
సంయమీంద్రుఁ జూచి సద్భక్తితో నంత
నాఁడె వినయసహితుఁ డగుచు నపుడు.

క. హరిదేవాదులపుష్కల, గురుశయనస్థితిని వినుటకును నాచిత్త
స్ఫురణము చెలఁగెను బలుకుము, వరుస నన న్వని పులస్త్యవరముని పల్కెన్.

పులస్త్యుఁడు నారదునికి దేవాదులశయనస్థితులఁ జెప్పుట.

తే రవియుగాభిముఖుండు నై రహిఁ జెలంగ
విశదపటుస్థ మై చాల వెలయురుద్ర

వాసరం బందు శ్రీహరి భవ్యశయన
మునుఁ బ్రకల్పన చేయును మొనసి మానీ!. 6

క. కావున నఖిలజనంబులు, పావనశేషాహిభోగపర్యంకమ్మున్
గావించి శుద్ధుఁడౌ నా, దేవునిఁ బూజింపఁ దగును దృఢమగుభక్తిన్ 7

చ. పదఁపడి బ్రాహ్మణోత్తముల బాగుగఁ దృప్తులఁ జేసి వారిచే
తఁ దగ ననుజ్ఞనొంది తమి ద్వాదశియందు విశుద్ధచిత్తులై
నిదురను జెందఁ జేయ నగు నీరజలోచనుఁ డైనశౌరినిం
బదిలపుభక్తి పెంపొదవఁ బల్మఱు మానవు లోమునీశ్వరా! 8

దేవాదుల నిద్రాకాల నిర్ణయము.

తే. మేటితావులు కలవిరి మెఱయు కడిమి
పూలసెజ్జను వలరాజు పొందుమీఱఁ
బవ్వళించుఁ ద్రయోదశీ భద్రదివస
మందు ముదమొందుచును భోగ మతిశయిల్ల 9

తే. శర్మశీతలసౌవర్ణసారసౌఘ, నిర్మితంబైనశయ్యపై నిఖిలదివ్య
యతివరులు చతుర్దశియందు నిద్రఁ, జెందుచుందురు సుభగులై చెలఁగు వేడ్క

శా. ధ్యేయుండౌ శివుఁ డన్యచర్మమున నుద్వేల్లజ్జటాభారముం
బాయన్ గ్రంథిగఁ గట్టి పున్నమను భాస్వత్స్వర్ణసంయుక్తమౌ
వైయాఘ్రోత్తమచర్మసంస్తరముపైఁ బాళిం బిసాళింప నా
తోయం బందు సుషుప్తిఁ జెందును మహాతోషంబుతో నాయుడన్ 11

క. ఆలోఁ గులీరరాశినిఁ, బాలిన్ భాస్కరుఁడు సొచ్చుఁ బదపడి సుమనో
జాలమునకు రాతిరి యై, పోలున్ యామ్యాయనంబు పుణ్యనిధానా! 12

తే. అట్టితఱిఁ బద్మయోని లోకాళిదివ్య
సరణి నరయుచు నసితలసత్సువర్ణ
కుముదమయతల్పమందు వికుంఠితాత్ముఁ
డగుచు నిదురించుఁ బాడ్యమి నతులదీప్తి 13

సీ. విశ్వకర్మ చెలంగి విదియను నగసుత తదియను గణపతి తగఁ జతుర్థిఁ
గాలుండు పంచమిఁ గడఁగి స్కంధుఁడు షష్ఠి నర్కుండు సప్తమి నంబ యష్ట
మిని హరి ప్రియనవమిని వాతభక్షకదందశూకేశులు దశమియందు
సాధ్య లేకాదశి సద్వాసరమునందు నిద్రించుచుందురు నియతిమీఱ

తే. నిట్లు భాద్రపదాదిని నెలమిఁ దల్ప
గతులునై నిద్రసెందెడి ఘనులవిధముఁ
జెప్పితిని వారు శయనింపఁ జెలువు మిగిలి
వానకాలంబు వచ్చును వరగుణాఢ్య! 14

క. కొంగలు కొక్కెరతుటుములఁ, జెంగారంగాడి వృష్టి । పుంజములందుఁ
రంగు చెలంగ వసించెను, నింగి ఘనావృతము నగుచు । నెగడెనుఁ దీప్తిన్ 15

ఆ. కాక లపుడు గూండ్లుఁ । గరమర్థిఁ గట్టిన, వర్ష్యఁ బెంటిపక్షు । లమితగర్భ
భారమునను డస్సి । పవళించ నాబుతు, వందు నీడలందు । నమలతేజ! 16

ఆ. ఎట్టి తిథియందు నిదురతో । నెనఁగె విశ్వ
కర్మనామప్రజాపతి । కౌతుకమున
నద్ది శయన ద్వితీయ యం । చవని విబుధ
సత్తములు పల్క నెగడును సత్య మరయ 17

అశూన్యశయనద్వితీయా వ్రతపద్ధతి

వ. మౌనీంద్రా! తాదృగ్వాసరమందుఁ బద్మాలయోపేతుఁడును, దివ్యపర్యంకగతుఁడును, శ్రీవత్సాంకితవక్షుండును, జతుర్భుజుండు నగుహరిని సుగంధపుష్పాదులచేఁ జాలఁ బూజించి కోవిదు డగువాఁడు క్రమ్మఱఁ గేశవునికొఱకై శయ్యయందు మనోజ్ఞఫలంబుల నునిచి నివేదించి జగన్నివాసా, అనంతా, త్రివిక్రమ, నీవిపుడిందిరతో నీయశూన్యశయనమందుఁ గూడవేని మాకిట భవదనుగ్రహము వలన స్థిరతల్పము పొసఁగదు దేవా నీ కిపుడు లక్ష్మితో నీశయనంబు లబ్ధంబయ్యె నేని సత్యముగ దాన మాకు గార్హస్థ్యనాశము లేకపోవును దయతో మత్కృతతల్పమును గ్రహింపు మని పలుమాఱు ప్రార్థించి హరినిఁ బ్రసన్నుని జేసికొని రాత్రియందుఁ దైలక్షారరహితాన్నంబు కుడువఁదగు 18

క. రెండవనాఁడు సభక్తినిఁ, బండితుఁ డగుజనుఁడు విప్ర । వరునకు ఫలముల్
దండిమతి నీయఁదగు ముని, మండలి నర్చించు టొప్పు । మానితభక్తిన్ 19

క. మానాథుఁడు ప్రీతుండౌ, మానుగ ననిఁపల్కి దివ్య । మానస మొప్పం
గా నైవేద్యము హరికి న, నూనం బగుశ్రద్ధ నిడఁగ । నొనరు న్మానీ 20

క. చాతుర్మాస్యవ్రతమును, భూతలమున నిట్లు జేయఁ । బోలుఁ భక్తిం
బాతకహర మగునీవ్రత, రీతిం జెప్పితిని నీకుఁ । బ్రీతి తలిర్పన్ 21

ద్వాదశమాసవ్రతవిధి.

క. ఎందాఁక ద్రోణరాశిం, బొంది దివాకరుఁడు వెల్గుఁ । బొరి నందాఁకఁ
బృందారకులు క్రమంబున, జెందిన నిద్దురను విడిచి । చెలఁగుదు రంతన్ 22

సీ. వఱిగుదయస్థుఁడై । భానుఁడుండఁగ హరి ముందె ప్రబుద్ధుఁడౌ । మొనసి వెనుకఁ
గండుఁడు తెలియును । గడిమి నిద్దురనుండి దీపించునట్టి ద్వి । తీయయందుఁ
జేసినదానంబు । శ్రీపతిప్రియమగుఁ దల్పసంయుక్తమై । తనరు శయ్య
నిజవిభవమునకు । నిలయమౌ నీమహా । వ్రతము నాచే నీకుఁ । బలుకఁబడియె

పులస్త్యుఁడు కాలాష్టమీవ్రతవిధి చెప్పుట.

తే. పుణ్యమునివర! యింకొక పుణ్యసరణి
కలదు దానిని భాషింతుఁ గాంత! వినుము
మహిని నెవ్వనికైన నే మాసమందుఁ
గలుగకుండ వియోగంబు కనఁగ నెపుడు 23

వ. అట్టి భాద్రపదమాసమందు శుభకృష్ణాష్టమి మృగశీర్షనక్షత్రయుక్తమై తనరునో
యట్టి పుణ్యతిథి కాలాష్టమి యని చెప్పంబడు నానాఁ డన్నిలింగములయం దభ
వుఁడు నిద్రించి సన్నిధానుఁ డగుఁ గావున నాతిథియందలి పూజ నాశములేని
దని నిగదితంబయ్యె 24

తే. అట్టి తిథియందుఁ బ్రాజ్ఞుఁ డత్యధికభక్తి
శర్వు గోమూత్రజలముల స్నాతుఁ జేసి
శుద్ధుఁడై ధూర్తసుమముల సుస్థిరాత్ముఁ
డగుచుఁ బూజింప నగు నుర్వి నధికభక్తి 25

సీ. ద్విజవర! ధీరుఁడు విపులమౌ శ్రద్ధతోఁ జంపక వృక్షసం జాతగంధ
నిర్యాసధూపంబు నిర్మలమధుఘృతనైవేద్యదక్షిణ న్యాయరీతి
వెలఁగి సమర్పణ చేసిన వీనిచే హరుఁడు సంప్రీతుఁడౌ ననుచు నిట్లు
పలికి నైవేద్యంబు బ్రాహ్మణునకు నిడ నగు మఱి నాశ్వినమందు నట్టి
ఆ. విధముఁ గానె బుధుఁడు విజితేంద్రియుఁడు నుప
వాసి యగుచు నవమి వాసరమున
గోమయోదకములఁ గూడినస్నానంబు
చేయవలయు మదిని శివునిఁ దలఁచి 26

క తమ్ములచేతనుఁ బూజను, నెమ్మినిఁ గావించి సర్జనిర్యాసంబున్
సమ్మతి ధూపముఁగా నిడి, కమ్మని మధుమోదకములఁ గమనీయముగన్ 27

క హరునకు నైవేద్యం బిడి, పొరి నష్టమి నుపవసించి పొందుఁగ నవమీ
వరతిథిని స్నాతుఁడయి నా, కొఱకై శివుఁ డధికతుష్టిఁ గొనుగా కనుచున్

తే. సలిలదక్షిణభూదేవసత్తమునకు, నీయ నగుఁ గార్తికంబందు నెలమి భవునిఁ
బాలతో స్నాతునిగఁ జేసి పరమభక్తి, బుణ్యకరవీరసుమములఁ బూజచేసి.

క. శ్రీవిటపిజనిర్యాసము, పావన మగుధూపముఁగను బాయసమధువుల్
నైవేద్యముగ నిడి గురు, భావం బలరారుచుండఁ బాయనిభక్తిన్ 30

క. మానధ్వజారిప్రీతుం, డౌ నాకొఱ కనుచుఁ బలికి హర్ష మ్మొదవం
గా నైవేద్యము రాజత, దానం బిడఁ దగును భక్తి ధరణీసురునకున్. 31

క. వాసిని నష్టమియం దుప, వాసముఁ గావించి భక్తిభావం బలరం
గా సలిలమందు నవమీ, వాసరమున జలక మాడవలయుం జొండీ. 32

వ. మునీంద్రా! కోవిదుఁడు మార్గశీర్ష మాసమం దభవునికి స్నానంబును సరళపుష్పా
ర్చనంబును, దేవదారుబంకతోఁ గలిసిన గంధద్రవ్యధూపమును, మధుమిశ్రితౌ
దనంబును దామ్రదక్షిణను సమర్పించి శర్వుఁడు ప్రీతుఁ డగుంగాకని నమస్క
రింపవలెఁ, బౌషమాసమం దెందుశేఖరుని నాజ్యజలస్నాతునిఁ జేసి నందివర్ధన
పుష్పములతోఁ బూజించి యిప్పబంకతోఁ జేసినగంధద్రవ్యమున ధూపమొసంగి
మధుర క్తినైవేద్య మిచ్చి, జగద్గురుఁ డగుధూర్జటి ముదన్వితుఁ డగుటకై సము
ద్రదక్షిణ నిడి, త్రినేత్రా! దేవదేవా! నీకు నమస్కార మనుచు నుతింప
వలెను మాఘమాసమందు భర్గుని గుశోదకాభిషిక్తునిఁ గావించి కలువలఁ
బూజించి కదంబనిర్యాసధూపకలితుం జేసి సతిలక్షీరభక్తాన్నంబుఁ గనకసహిత
తాంబూలంబును సమర్పించి పార్వతీనాథుఁ డగుమహాదేవుఁడు సుప్రీతుం
డౌనని వాక్రువ్వందగు నిట్టి పారణము వాఘమాసములందుఁ జేయ నొప్పును.

ఆ. పారణాంతమందు భక్తపాలనపర, చిత్తుఁ డైనచంద్రశేఖరునకుఁ
జెలఁగు న్నగతోడఁ జేయింప నగుస్నానంబు భక్తుఁ డైననరుఁడు మౌని!

సీ. గోరోచనంబుతోఁ గూడినగుసుమున శివునకు లేపనఁ జేసి పూజఁ
గావించి దేవ! నేఁ గడుదరిద్రుఁడ నైతి. బ్రీతుఁడవై నీవు వెడఁగు నెందు
మద్దుఃఖములఁ బాపి మమతతోఁ బాలింపు మని వేడ నగుఁ బాల్గుణాఖ్యమాస
మందు యతవ్రతు లందఱు గీతనో నుపవాసయుక్తులై యుండవలయుఁ

ఆ. చారి ద్వితీయమందుఁ బురహరుఁ బంచగవ్యమున స్నాతుని గనువలఁ జేసి
గంధకుందకుసుమకలితధూపమ్మిడి, రాగిపాత్రయందు రమణఁ గుల్క 35

క. ఘనఘృతగుడయుక్తోదన, మును నైవేద్య మ్మొసంగి భూసురులకు భ
క్తినిఁ దనైవేద్యము ద, క్షిణలం దగ నిచ్చు టొప్పుఁ దరుగనిభక్తిన్ 36

క. పరమేశ్వర కరుణాకర, వరదా! యని యుచ్చరించి వస్త్రయుగంబుల్
గురుభక్తితోడ భూసుర, వరునకు నర్పింపవలయు భావం బలరన్ 37

ఆ. చైత్రమాసమందు శివుని నౌదుంబర, నీరమునను స్నాతునిఁగ నొనర్చి
మానుగాను దివ్యమందారసుమముల, వలనఁ బూజచేయవలయు భక్తి 38

ఆ. మహిషనామ మొప్పు మంజుఘృతాక్తగు
గ్గులము ధూపముగనుఁ గూర్చఁ జేసి
ఘృతసమేతమోదకతతి మృగాజిన
దక్షిణాళి నెల్ల దాల్మిఁ దాల్చి 39

క. ధనదాప్త! నీకు వందన, మని తమి నిట్లాడి త్రిపురహరునకు వానిన్
ఘనభక్తి నిచ్చు టొప్పు, న్మనసార సుధీవరుండు మాన్యచరిత్రా! 40

సీ. మంజుళ వైశాఖమాసమందు సుగంధబంధురసుమవాటివలన భవుని
నభిషిక్తు నొనరించి యలరారు సహకారసుందరమంజరీస్తోమములనుఁ

జక్కెరఁగాఁ బూజించి పజ్జనిరాజ్యసధూపంబు సద్ఘృతయుక్తదీపములనివేద
నము సమర్పణచేసి నానావిధంబుల శూలఘ్న! యని కవిశేసస్వజపము

తే. నిర్మలం బగుభక్తితో నెగడఁజేసి, భవుని కర్పించినట్టి సద్వస్త్రవారి
కుంభములఁ గోటిమిత ద్విజకుంజరులకు, విమలమైనట్టి బుద్ధి నర్పింపఁదగును

ఆ. జ్యేష్ఠమాసమందు శివుని నామలకసు, స్నాతునిఁగ నొనర్చి నరవి నర్క
పుష్పకలితుఁ జేసి పౌరి వృషాంకమువృద్ధి, కారకంబు నగుచు గ్రాలుచున్న

క. హరనేత్రము నర్పించియు, వరదధిఘృతయుక్తసక్తు ఫలములఁ ద్రితీం
బురహారునకు నైవేద్యము, గురుభక్తి నొసంగు టొనరు గుణరత్ననిధీ! 43

తే. భక్తి కలిగినపురుషుండు పాదరక్ష
యుగళమును ఛత్రమును మహాయోగ్యుఁడైన
భూమిసురునకు దానంబుఁ బోల నిచ్చి
పూర్ణదంతఘ్న భగనేత్రపుష్టిహారణ! 44

క. అని భవునిఁ దుష్టిఁ బొందఁగ, వినుతినిఁ గావింప నగును వినయముతోఁ బూ
పనిఁగొని యాచందంబున, జనవర్యుఁడు చేయఁదగును సౌజన్యనిధీ! 45

సీ. ఆషాఢమందు శ్రీహరుని బిల్వఫలోదకంబున సుస్నాతుఁగా నొనర్చి
బిల్వదళంబులఁ బ్రీతితోఁ బూజించి పాండురకితవపుష్పప్రధూప
మిడి సఘృతాపూపహితసర్పియవదక్షిణలనివేదనచేసి నాగభూష
దక్షయజ్ఞవినాశ! దయ నేలు నీకు నమస్కార మని యిట్లు మంజుభణితిఁ

తే. బలుకఁ దగుభృంగరాజంబు భక్తి శ్రావ
ణమున స్నానంబు శివునికిఁ నమరఁజేసి
వరుస నర్చించి శ్రీవృక్షభవ్యపత్ర
ధూప మర్పింపవలయును ధూర్జటికిని. 45

క. ఘృతదధిమిశ్రితమోదక, హితనైవేద్యంబు శివున కిడఁదగుఁ బూన్కి
న్మతిమంతుఁ డైనమానవుఁ, డతిభక్తివెలుంగుచుండ నమలమనీషా. 74

వ. పిదప దధ్యోదనంబునుఁ బులగమునుఁ జక్కిలములను శుభకపిలధేనువును శ్వేత
వృషభంబును రక్తవస్త్రంబులను విప్రునకు సమర్పించి గంగాధరా! యని ఖం
డపరశునినావ జపంబు చేయవలయు నిట్లొనర్చుచు నీయాఱుఁ రమాసము
లందుఁ బారణ నొనర్పందగుఁ బూర్ణసంవత్సరం బీమాడ్కి వృషభధ్వజునిఁ
బూజించినమానవుఁ డక్షయలోకములఁ జెందు ననుచు భవుఁడు భాషించె నని
పలికి మఱియు నిట్లనియె. 48

ఉ. పాపహరంబు మోక్షదము భాసురశంకరభాషితంబు నా
నీపరమవ్రతంబు భువి నెప్పుడు శోభనపుణ్యభోగసు

త్వాపక మై చెలంగుచును । భాసిలు సత్యము వేలుకా దొగిం
గోపన మీ వ్రతం బనుచుఁ । గూర్మిఁ దలంపుము మానిచంద్రమా! 49

ఉ బ్రహ్మాదులవలనఁ గలిగినతరుసంభవము

క శ్రీసమధికమా నాశ్విన, మాసమున బ్రహ్మనాభిమధ్యచ్యుత మై
వాసిఁగను పుండరీకము, భాసురసత్కాంతితోడఁ । బ్రభవించె మునీ 50

వ అత్తరి దేవాదు లన్యప్రవర్తకులు కారైరి. 51

క అంగజువాస్త్రాగ్రంబున, శృంగారం బగుకదంబ వృక్షముకలిగెన్
బొంగెడిప్రీతి జనించెను, రంగారెడుదానివలన । రహిఁ గంతునకున్ 52

ఉ. యక్షులకెల్ల నాయకుఁడు । నా మణిభద్రునికిం జనించె స
ద్వృక్షము నా వటం బితని । కీవ చెలంగెనుఁ దద్ద్రుమంబుపై
నక్షయుఁ డా మహేశుమ । యం దొకధూర్తనగంబు పుట్టఁగా
నక్షయకాంతు శంభునికి । నాతరువందున కల్గె సంయమీ! 53

మ అనఘా! బ్రహ్మశరీరమధ్యతలమం । దాపచ్చడా ల్కల్గి ముం
గ్లనుఁ జెన్నొందినచంద్రచట్టొదవె వేడ్క న్విశ్వకర్మప్రజే
శుని కావృక్షముమీఁదఁ గోర్కె మిగులన్ । శోభిల్లె స్వాంశం జనిం
చినదా హేతువుతోడ నాయెడ మునిశ్రేష్ఠు ల్ప్రశంసింపఁగన్. 54

సీ. దాక్షాయణీహస్తతలమందు సుందరకుందగుల్మము పుట్టెఁ । గొమరు మిగిలి
హైరంబుకుంభస్థమై సిందువారంబు సంజనితంబయ్యె । జమునియామ్య
భాగమందుఁ బలాశ । పాదపమాదట్టిణో త్తరమందసి తోరుజంతు
ఫలరుద్రవృక్షము । ప్రభవించె నవ్యయశోభకరంబు లై । చోద్యముఁగను
తే శరజానకు మంకెన జనించె । జలజసఖుని,
వలన సంజాతమయ్యె న శ్వత్థతరువు
పర్వతేశాత్మజకుఁ బుట్టెఁ । బాళిఁ జెలఁగు
జమ్మి నానొప్పు చెట్టు భాస్వద్గుణాఢ్య!. 55

క సిరి చేతియందు బిల్వము, కరమరుదుగఁ గల్గె రెల్లుగంట జనించెన్
వరశేషాహిముఖంబున, సురభియుతం బగుచుఁ జూడఁ । సురుచిరతేజా!. 56

ఉ. వాసుకి పృష్ఠపుచ్ఛముల । వావిరిఁ గల్గె సితాసితంబు లౌ
భాసురదూర్వ లెంతయును । భాసిలు సాధ్యులచిత్తమందు మే
ల్వాసనవెల్లునట్టి దగు । పచ్చనిచందన ముద్భవింపఁగా
వాసిలె వాంఛ దానిపయి । భావములం దసురాళికిం దమిన్ 57

వ అనఘా! తాదృక్శుభరమ్యదివసమగు శుక్లైకాదశినాఁడు సుగంధవర్ణరసాన్వితము
లగుపుష్పపత్రఫలంబులతోడను ముఖ్యౌషధులచేతఁ గేశవుని శరదాగమపర్యం

తము(బూజింప(దగు దానివలన నది యఖండమై పెంపొందు నంతట(దిలాజ్య
వ్రీహియవలును(గనకాదిహిరణ్యము వివిధవస్త్రమణిప్రవాళముక్తాఫలంబులు
స్వాదురసవంతము లగుఫలంబులు కట్వామ్లకషాయము లగుసీయఖండనైవేద్య
వస్తువులు సంవత్సరము పూర్ణమగువఱకు నిజగృహంబున మహాత్ము(డగుమాధ
వునకు నర్పింపనగు మహర్షీ! పిదప(గృహోపవాసియై నియతితో స్నానోచిత
ము లగుతిలాజ్యసిద్ధద్రవ్యములచే నబ్దాంతముదాక(బద్మనాభునికి నలు(గిడి
శుద్ధోదకముల నభిషిక్తుని(గ నొనర్చుటొప్ప నావల(దద్ద్రవ్యములతో హోమం
బుచేయవలెను నిజశక్తికొలది దానమియ్యనగు బిదప(బుష్పాలవలన(బాదా
దిగ(గేశవుని నలంకృతుని(గావించి ద్వివిధధూప మిడి కనకమణిస్థగితభూషణ
భూషితుంజేసి రాగఖాండవచోష్యము లగుహవిస్సుల నివేదనచేసి మంత్ర
పుష్పాదు లర్పించి 58

శా. శ్రీనారీహృదయేశ్వరా! మురహరా! । శృంగారహేమాంబరా!
పారావారగభీర! ధీరసుకరా! । భక్తాలిహృద్భాగసం
చారా! భూరివిభాకరా! సురవరా! । చక్రాత్తదివ్యత్కరా!
సారాచారవిచార! నీకును నమస్కారంబు(గావించెదన్. 59

తే. నాకు ధర్మార్థకామము । ల్నాగశయన
పూర్ణములునై ధరిత్రి(బెంపొందు(గాక
నీదుదయ నని విజ్ఞప్తి । నెగడ(జేసి
భక్తితో నిట్లు ప్రార్థింపవలయు(నియతి 60

ఉత్సాహ. ఫుల్లకమలపత్రనేత్ర! । భువనములసుదీప్తసి
వెల్లయెడల నిండియుండు । వెట్లఖండమూర్తివై
కల్లకాదు కన(గ నట్లఖండధర్మమోక్షము
ల్వల్లవించునట్టి సత్యపద్ధతి(బరమేశ్వరా! 61

తే. ఈవిధంబున వత్సర । మెల్ల నిండు, వఱకు విజితేంద్రియుండు నుపవాసి యగుచు(
బండితుం డీవ్రతంబు నంఖండవస్తు, వితతి సమకూర్చిచేయ నా । విపులభక్తి 62

క. అనఘా! యిది పూర్ణస్థితి(, దనరినస్పష్టముగ దేవతలు వేడుకతో
డను వెల(గుదు రర్థాదులు, ఘనముగ నక్షయము లగుచు(। గడురాజిల్లున్.

క. మానుగ(గామిజనోక్తము, లౌ నీవ్రతములను నీకు । నాడితి నింక(
దానవరిపుపంజరమును, నే నాడెద భక్తి వినుము । నిశ్చలమతివై. 64

నారాయణపంజరము

చ. జలరుహపత్రనేత్ర! సురసన్నుతిపాత్ర! రమాకళత్ర! నే(
బలుమఱు మ్రొక్కెద న్విపులభక్తితలిర్ప సుదర్శనంబునై

చెలఁగెడు చక్రముం దయనుఁ । జేకొని కావుము తూర్పుదిక్కునం
దెలిమి నిజంబుఁగా శరణ । మిత్తరిఁ జొచ్చితి దార్ఢ్యబుద్ధితోన్ 65

క. కౌమోదకనిం గదనుం, బ్రేమం గొని నన్ను నేలు । పితరులదారి ది
గ్భామి న్నరణాగతుఁడను, బామరుఁ బెనుఁబద్మనాభ । బహురుచిశౌరీ! 66

క. నరవర్య! సగదకమలముఁ, గరుణం గరమందుఁ బూని । కాపాడుము న
న్వరుణాశ యందు నీవుం, గరకరిశరణార్థి నైతిఁ । గడుభక్తిమెయిన్. 67

క. శాత మగుముసలముం గొని, చేతోమోదంబుతోడ । శ్రీదుని కడన
న్నీతతి రక్షింపుము జల, జాతాక్షా భువనరక్ష । సత్యసుదీక్షా!. 68

క. ఘనశార్ఙ్గచాపనారా, యణ శరముల దాల్చి హరుని । యా దెసయందు
న్ననుఁ గావు । శరణుఁ జొచ్చితి, వనజోదర దితిజనాశ । వందనము హరీ 69

తే. పంకజంబునుఁ జేఁబట్టి । పాంచజన్య, మైనచందంబుఁ బూరించి । యగ్గిదెసను
నన్ను రక్షింపు నిత్యమ । నాథనాథ!, యజ్ఞసూకర! గురు! ముర । హర! సుధీర 70

క. ఇనశతసమకవచంబును, ఘనఖడ్గము కేడెమును స । కరుణం గొని న
న్ననయము నేలుము రక్షో, జనపతి దెసఁ జిత్ప్రకాశ! । చటుల! నరహరీ! 71

తే. వైజయంతిని శ్రీవత్స । భద్రచిహ్న
కంఠభూషణములుఁ దాల్చి । గాలికడను
బ్రోవు నను వేడ్కతోడనుఁ । బొందుఁగాను
వాజి సంకాశముఖ! భక్త । వారసుముఖ! 72

క. వరద! జనార్దన! దుర్జయ! గరుడునిపై నెక్కి యుంటఁ । గరుణ న్నన్నుం
బరిపాలింపుము మ్రొక్కెద, నిరుపమ మగుభక్తితోడ । నిశ్చలమతినై 73

క. గురుమీనరూప! దండము, సరిదధిపా! నీకు నతిర । సాతలమందుం
బరమేశ! నన్ను నేలుము, వరద! విశాలాక్ష! గవన । వైదగ్ధ్యముతోన్ 74

ఉత్సాహ. మస్తకాదిసకలభాగ । మహితతలమునందు సం
శస్తమైన యష్టబాహు । సత్యపంజరం బొగిన్
సిస్తుఁ గుల్కఁ బొందఁ జేసి । తుటిని నన్ను నేలు నిం
బ్రస్తుతించెదను మహాను । భావ! దేవ! శ్రీహరీ!. 75

క. నారద! ముస్నీవిధముఁగ, గౌరికి శంభుఁడు సెప్పెఁ । గరుణామతితో
శ్రీరమ్యమైన నీశుభ, నారాయణపంజరంబు । నరగతుణాకై 76

క. హైమవతి మహిషదనుజుని, భీమాసురవితతి, రక్త । బీజుని వరుసం
గామించి దీనిచే రణ, భూమినిఁ బరిమార్చెఁ దొల్లి । పుణ్యనిధానా. 77

సీ. అన విని నారదుఁ । డా పులస్త్యునిఁ జూచి పలికె నోమునివంశ । భవ్యదీప
రక్తబీజాదులౌ । రాక్షసు లెవ్వరో మహిషాసురుఁ డెవండొ । మహితబలులు

నైనవారలనెల్ల నడఁగించినట్టి కాత్యాయని యీదేవి యువనివార
లెవ్వారికినిఁ బుట్టి రెలమిఁ బూర్వము వారిచరితే మంతయు నాకు సత్య మొప్పఁ
ఆ బలుకు మనుచు నిట్లు ప్రార్థింపనతఁ డాడె, బాపహరము నగుచుఁ బరఁగునట్టి
పుణ్యకథను దీనిఁ బూనివచించెద, భద్రద మిది వినుము పరమతేజ 78

మహిషాసురాదిరాక్షసోత్పత్తివిధము.

చ గురుబలవీర్యసంపదలఁ గాఁడినరంభకరంభులన్నవా
సురవరు లిద్దఱుం గలరు తొల్లిని వార లపుత్రవంతులై
గురుతరచింతతో మదినిఁ గుందుచు సంతతిఁ గోరి శ్రీధరుఁ
వరదునిఁ గూర్చి సత్తపము బాగుగ సల్పిరి సంయమీశ్వరా! 79
క కోరికఁ బంచనదస్థిత, వారిని వారుండి రధికవత్సరగణమం
దారూఢ మయినతపమున, ధీరులు వెర నొందుచుండ ధృతి తప్పకన్ 80
సీ అంత వా రిద్దఱ యందుఁ గరంభుండు చేయు మందెఁ దపంబు చెలఁగినీట
నంత జలాంతస్థు డైనకరంభుని పదములఁ బెట్టిని వాసవుండు
గాఢనక్రాకృతి గ్రహియించి స్వేచ్ఛమై తిగిచి చంపెను వానిధృతితలిర్చ
నన్న చావఁ గరంభుఁ డాగ్రహాప్లుతుఁడు నై తనతలఖండించి దహనులోనఁ
తే గురుబలుఁడు హోమ మొనరింపఁ గోరి సూర్య
కాంతియుత మగుఖడ్గంబుఁ గరమునందుఁ
దాల్చి కేశాత్త మయినట్టి తలనుఁ ద్రెంపఁ
బూనెఁ దెంపున గాఁకను ల్పొగులుచుండ 81
ఉ వాయుసఖుండు సత్కృపను వాని నివారితుఁ జేసి పల్కె నీ
తోయము ధర్మమౌనె కడుదోషము కాదె నిశాచరేశ్వరా
మాయురె శత్రుదావధము మానుగఁ జేయుట దుస్తరంబు నాఁ
జేయకు మాత్మహత్య నది చేయుట మిక్కిలి కష్ట మేరికిన్ 82
శా వీరా! నీ విపు డేది కోరిన దయ న్వేల్పు ల్ప్రశంసింపనే
సారోదారతనోడ నిచ్చెదను రాచావంగ నా నోర్క ని
స్సారుం డై మృతినొందువానికథ నష్టంబౌనుఁ జాల్పాలు నీ
శూరత్వంబని పల్కవచ్చెఁ గని యాశూరుం డనెన్ భక్తితోన్. 83
కవిరాజవిరాజితము కరువలిమిత్రవరంబు నిడ న్మదిఁ గాంతుఁ బోసంగినగలహాములో
సుర లకజేతుఁడు సురుచిరయుష్మచ్ఛోభాధికుఁడు భువనములన్
గరము జయించెడివాఁడుం గనువలికైవడి నిత్యమహాబలుఁడౌ
వరసుతు ని మ్మిక భక్తిని మ్రొక్కెద భద్రదుఁగామశరీరుఁదమిన్ 84
చ. అని వచియించు దానవబలాధిపుతో ననె నగ్ని దేవుఁ డో
దనుజవరేణ్య! నీ విపుడు తద్దయుఁ గోరినకోర్కె సత్యమై

తనరును దేనియందు మని । తత్పరమా తగ నీకు దానిచే
జనితుఁడు నా కుమారుఁ డన । జాలఁగ సంతస మొంది యంతటన్. 85

క జలయోనిచేత వాఁ డిటు, పలుకఁబడి యక్షబృంద। పరివృతమాలా
కలితవరయక్షవాసముఁ, దిలకింపం జనియె గాంక్ష । దీపింపంగన్ 86

క చని తత్పద్మాకరమం, దనితరచిత్తంబుతోడ । నటనుండి మహా
వనమహిష ధేనుగజచయ, ఘనతురగాజాదిగుణము । గనుఁగొని పిదపన్ 87

తే భావయుక్త మగుచుఁ । బరఁగినదై మూఁడు, వత్సరములచేత । వన్నెకెక్కి
నట్టి మహిషిమీఁద । నసురేశ్వరుం డలి, మోహచిత్తవృత్తి । మొనసె నంత

క బలముకలమహిషిదనుజా, వలనొప్పఁగఁ జూచి మోహ। వార్ధినిఁబడి తా
మలయుచుఁ దన్నికటంబున, కెలమిం జనుదెంచి నిలిచెఁ । బృథుకామముతోన్.

తే కాఁదగినకర్మమున నాఁడు । కడిమిఁ గ్రూరి
తుండు నయి దానితోఁగామ । తుష్టి నెల్లఁ
దీర్చుకొనె దానిచే నది । లివిరి గర్భ
మును ధరించినదనుఁజూడు । ముదితుఁ డగుచు 90

క అనఘా! దానిం గైకొని, పౌనఃరేడినాగలోక। మునకుం జని సొం
పున నున్న నిజగృహంబును, మన మలరఁగఁ జేరెనంత । మమతదలిర్పన్. 91

క. అంతట సకలసురారులు, మంతనముం జేసి వింత । మల్లడిఁగొనఁగఁ
సంతనకట్టి హసించుచుఁ, బంతంబున వానితోడఁ । బలికిరి మానీ 92

క. వహిఁగుల్క మహిషిఁగానీ, మహిషినిఁగొని నీవు పురికి । మహితోద్ధతితో
నహహా! చనుదెంచితివి దు, స్సహమై తనరారె నీదు। చరితముఁ జూడన్ 93

క. వలనొప్ప నీవు మాతోఁ, బలికెడుపలు కేమి యుట్టి । పని కై విపిన
స్థలమునఁ దప మొనరింపక, లలిఁ జనితివా ధరణి నీకు । లజ్జయు లేదో? 94

సీ. పొమ్ము నీ విటనుండ । బుద్ధి కాదని పల్కి । హాస్యంబుఁ గావించి । రతనిబంధు
గణములు నిష్కార్య। కరు డని భాషించి వెడలఁ గొట్టిరి వాని । వేగ యంత
సిగ్గుతో రంభుండు । చేరె మాలవటంబు చారుదర్శనయును । శ్యామమైన
మహిషి యత్తఱిఁ దన। మగఁ డగుదనుజాతోఁ బుణ్యయక్షస్థాన। మునకు నరిగి

ఆ సాధువనమునందు । సరగునఁ। బలితోడఁ
గలసి మెలసి యుండి । కాంచెఁ గామ
తనుఁడు నైనమహిష। తనయుని నొక్కని
ముదముతోడ నపుడు । మునివరేణ్య! 95

వ అట్టిసనుయంబున 96

చ బుతుమతి యైనతన్మహిషి । నేర్పడఁ గన్గొని యొక్క దుంతమో
హతఁబయి దూఁకఁగా నది నిజాధికశీలముఁ గాచుకొంచు ద

తృతీయగుదైత్యనాయకుని దాపునఁ జేరి నిజేశ! యున్నపో
తు తమిని వచ్చె నాపయికిఁ ద్రుంపు మటంచని పల్క నత్తఱిన్. 97

తే. ఉన్నమితనాసికం బొప్పు చున్నమహిష
మునుఁ గనుంగొని దైత్యుండు మోహరించి
నిశితఖడ్గంబు నంకించి నేర్పుతోడఁ
జంప సమకట్టి వెడలెను సంయమీంద్ర! 98

క. తనుఁ జంప వచ్చుదానవుఁ, గని మహిషముకోప మొప్ప గడుఁ గ్రూరముతోఁ
దనవాడిశృంగముల నా, దనుజునివక్షంబుఁ గ్రుమ్మఁ దహతహపడుచున్. 99

ఉ. ఘోరరవం బొనర్చి భువిఁ గూలెను రంభుఁడు భిన్నవక్షుఁడై
ధారుణిఁ ద్రెళ్ళ నట్టిపతిఁ దద్దయు గన్గొని గేదె దీనయై
హా రమణా! యటంచు మది నార్తినిఁ జెంది భయంబుతో వెఱ
నారుచు యక్షదివ్యశరణంబునుఁ జొచ్చెను సంయమీశ్వరా 100

క. శరణంబుఁ జొచ్చినమహిషినిఁ, గరుణామతు లగుచు యక్షగణములు పేర్మిన్
సరవిన్ సంరక్షించిరి, గరువపుమహిషంబుఁ ద్రోసి కర మర్థి వెసన్. 101

ఉ. అంతట యక్షవారితము నైనతురంగమవైరిడెందమం
దంతము లేనిదై వెలయునట్టి మనోజుని ధాక కోర్వలే
కెంతయుఁ దల్లడిల్లుచు నిరీహతతోడనుఁ గ్రాలి దీర్ఘమౌ
చింత నిజాత్మలో నిగుడి చేవ దలిర్చుచు నుండఁ దెంపులోన్. 102

క. ఉత్తమకాసారంబున, నత్తఱిఁ బడి చచ్చి విక్రమాధికబలసం
పత్తికల నమరదానవ, సత్తముఁడై వెలసె ధాత్రి శౌర్యస్ఫూర్తిన్. 103

సీ. మునివరయనుపెంటి భుజబలాధికయక్షపుంగవాశ్రితయు నై పొగిలి పొగిలి
కాలంబు వనమందుఁ గడుపుచుండినతఱి మాలవటస్థులై మలయు యక్ష
వరులు రంభాసురవరుని నంతటఁ జితి నారోపితునిఁ జేయ నతనిమహిషి
నాథుతో సహగమనంబుచేసెను భక్తి నాయెడ నగ్నిమధ్యస్థుఁ డగుచు

తే. భీమదర్శనపురుషుండు వెడలివచ్చి
ఖడ్గపాణియు భీషణాకరుఁడు నగుచు
యక్షులనుఁ బాఱఁదోలి సంరక్షితుండు
నైన రంభాత్మజుని మహిషాఖ్యు వదలి 104

క. తెక్కినమహిషంబుల చెం, పెక్కినదోశ్శక్తివలనఁ బృథ్విని గూల్చెన్
గిక్కచెడిమృగములన్నియు, దిక్కులకుం బాఱె భీతి దెప్పర మగుటన్ 105

ఉ. నారద! మారుతాదిసురనాథుల నెల్ల జయించినట్టి యా
వీరుఁడె రక్తబీజుఁ డను పేరఁ జెలంగెను దైత్యవల్లభుం

దైరహిఁ గాంచు తాసరసు నారిని మండలనాథుఁ జేసి రిం
పారఁగ తారకాదిదితిజాత్మజా లందఱు సంతసంబునన్ 106

తే. అత్తఱిని హీనశక్తి సహాయులగుచుఁ
జంద్రసూర్యాగ్ని పురుహూత సకలలోక
పాలకులు వీడి రాత్మీయ వాసములనుఁ
బర్వ చీఁకటి దిశలందుఁ బలసి మౌని! 107

దేవతలు వైకుంఠమున కరిగి హరికి మహిషాసురుని ప్రభావంబుఁ జెప్పుట.

క. అనఘా! మహిషాసురుచే, తను నిర్జితులైన దేవతలు నిజగృహావా
హనశరణముల విడిచి భయం, బున వెడలిరి బ్రహ్మలోకమున కట్టితఱిన్ 108

క. చని నలువఁ బురస్కృతుఁ గాఁ, గను చేసి రమాకళత్రుఁ గమలసునేత్రున్
వినుతు గదాచక్రాన్వితుఁ, గనిరి ఖగేంద్ర పీఠిఁ గడుసుఖ మొప్పన్ 109

సీ. అన్యోన్యమైత్రితో నమరి సురోత్తములైన శ్రీలక్ష్మీశ హరులఁ గాంచి
భక్తితోఁ బ్రణమిల్లి వరసిద్ధసాధకు లగువారికిని మహిషాసురేంద్రు
శక్తి నంతయుఁ జెప్పి శశిసూర్యపావకపవనాశ్వి జలపతి వాసవాగ్ని
బర్హిర్ముఖులఁ బట్టి బాధించి మోదించి యంత దీధితుల సొంపారు నాక,

ఆ. తలముఁ జేరి మమ్ముఁ దఱుమఁ గొట్టిన నిరా
కృతుల మగుచు వచ్చి పృథివియందు
నధికక్షితివలన నడలుచునుండెడు
వారమైతి మిపుడు వాస్తవమున. 110

క. శరణాగతులగు నా నిర్జర, వరులాడిరి మరల దీనవాక్యము లిట్లో
హరిహరులారా! దయతోఁ, బరమహితం బయినపలుకుఁ భాషింపుఁ డొగిన్.

క. సరగున మారాహితమునుఁ, గరుణ న్వాక్రువ్వ లేని కర్బురువలనన్
దురమున వికలాత్ములమై, పొరివడిఁ బాతాళమునకుఁ బోయెద మార్తిన్. 112

చ. అని యిటు దీనభావముల నాయెడ నిర్జరులాడు వాక్యముల్
మనసిజవైరియుక్తుఁడును మంజులభావుఁడు కాలహవ్యవా
హననిభుఁ డవ్యయాత్ముఁడగు నా మురసూదనుఁ డాలకించి చూ
చి నిలుపులేని తీవ్రరుషచే నన శౌర్యము పిచ్చలింపగన్ 113

చ. పరమమునీంద్ర! పిమ్మటను బ్రహ్మహరాన్వితుఁ డౌ రమాపతి
వరుని సకోపవక్త్రమున వావిరి భాసురభూరిసత్త్వ మా
తరుణమునందు వెల్వడి సుదర్పములో నొకటై చెలంగి భూ
ధరవరకూటసన్నిభతఁ దాల్చి రయంబున మించి క్రన్ననన్ 114

తే. అనఘుఁ డైనట్టి కాత్యాయనాఖ్యమౌని, విలసదాశ్రమభూమికి వేఁగపోవ

నతులతన్మునివర్యవీర్యంబుచేత, నర్థి కుదియింపఁబడినవై యలరి పెదవు 115

క. అమ్ముని సృష్టోత్తమవీ, ర్యమ్మునవ్యాపింపఁబడినవై త త్తేజం
బిమ్మహి వెలిఁగెఁ జూడను, సమ్మతి లసదర్కకోటి సన్నిభ మగుచున్ 116

కాత్యాయనీజన్మక్రమము.

సీ. లివిరి తన్మునిచంద్రు తేజస్సుతో నట విలసదాయతనేత్ర పిశగరోాగ
గాత్రయై తనగారు కాత్యాయని జనించెఁ గడఁగి యాదేవిముఖంబు భవ్య
శివశక్తితో నయ్యె శిఖివలనను గల్గె మూఁడునేత్రంబులు మొనసి జముని
దైనవీర్యంబున నమరెఁ గేశంబులు చక్రిచే నష్టాదశంబులైన

ఆ. చేతు లాదవె బుధునిచేత సుసంహిత, స్తనయుగంబు పొసఁగె శక్రశక్తి
వలనఁ గలిఁగె నడుము భాసిల్లు వైఖరిఁ, బుష్కరంబురీతిఁ బొలుపు మిగిలె

వ. వరుణప్రభావంబునఁ బిఱుఁదులతోఁగూడినగొప్పతొడలుఁ బిక్కలును నలువవ
లనఁ బద్మకోశప్రతీకాశము లగుపాదంబులు ద్వాదశాదిత్యులవీర్యంబువలనఁ
జేతులవ్రేళ్లు వసుప్రభావమునఁ బాదములవ్రేళ్లు, నవబ్రహ్మలతేజస్సువలన దం
తంబులు యతులచే నాసికయుఁ గరువలిశక్తిచే జెవులు, సాధ్యప్రభావంబు
వలనఁ గడుఁజెలువంబున నలరి వలరాజుసింగిణుల రాయగు రెండుకనుబొమలు
కలిగి రాణించె జగత్ప్రసిద్ధిఁగాంచిన తదుత్తమవీర్యంబె కాత్యాయని యనుపేర
వాసిఁగాంచె నాదేవి కత్తతి 118

క. వరదుఁడు ముక్కంటియు నా, హరుఁడు త్రిశూలంబు నిచ్చె హరిచక్రంబుం
గరమర్థి నొసఁగె, సలిలే, శ్వరుఁ డిచ్చెను శంఖ మపుడు భక్తతలిర్పన్ 119

ఆ. అగ్ని శక్తి నొసఁగె ననిలుఁడు చాపతూ, ణముల నిచ్చె నక్షయములునైన
బాణతతుల నిడె విభాకరుఁ డమరేశుఁ, డిచ్చె ఘంటతోడ నెనసు గుపవిని 120

క. ప్రొద్దుకొమరుండు దండము, నొద్దిక ధనదుండు గదను నొసఁగిరి ద్రుహిణుం
డిద్ధకమండలవరగుణ, బద్ధాక్షయమాల నొసఁగెఁ బరమప్రీతిన్ 121

క. కత్తినిఁ గేడెముఁ గాలుఁడు, బిత్తరి యగుచందమామ పృథుహారంబుం
బత్తినిసంద్రముచామర, ముత్తమ మగుమాల నొసఁగె నోమునిచంద్రా! 122

ఆ. కడఁగి దేవశిల్పి కర్తచూడామణి, కుండలార్ధచంద్ర ఘోరపరశు
సాధనముల నిచ్చె; నరవి గంధర్వాగ్రి, పతి యొసంగె రజత పానపాత్ర 123

శా. వ్యాళాధీశ్వరుఁ డిచ్చె సర్పమయమౌ హారంబు సమ్లానతా
లాలిత్యోన్నతగంధసారసుమమాలల్ సిద్ధ చెన్నారఁగా
బాళిన్ షడ్రుతువు ల్మహోత్సవము మై భాసిల్లఁగా నిచ్చె నా
కాళీదేవి మహాట్టహాసమును వేడ్కం జేసె నంతన్ మునీ! 124

ఆ. వాసవాదిదేవవర్యులు హరివారి, పవనమారుతాగ్ని భానుముఖ్య

లతులభక్తి నంతె నాదేవిఁ గొనియాడఁ, దొడఁగి రపుడు వేడ్కఁ దొంగలింప.
క. రోగవినిర్మలతనువున, బాగుగ భువి నిండి తులిపి పాసాళాప్రీ
డాగురుభయదయు నగుసుర, పూగార్చితదేవికి నతి పుంజములగుతన్ 125
వ. శ్రద్ధా, కాంతి, క్షాంతి, స్మృతి, పుష్టి, క్షమా, ఛాయా, శక్తి, లక్ష్మీ, మేధా, కాంతా, మాయా, మయరూపంబులతో రాజించుశుభదాయిని యగుకాత్యాయనీదేవికొలకు వందనంబు లొనర్చెదము 127
క. ఈకైవడి సురవర్యుల్, ప్రాకటముగఁ బొగడ దేవి బహుమోదంబుం జేకొనిన దగుచు నత్తతి, కీకరసింహంబు నెక్కి పృథువేగమునన్ 128
తే. మహి నగస్త్యునిచేత నిమ్నతనుఁజెంది
ఘోరవిపినాఢ్యమును దీర్ఘకూటము నగు
వింధ్యశైలంబునకుఁబోయె వేడ్కతోడ
నతులగుణధామ! మానివంశాబ్ధిసోమ! 129

అగస్త్యుఁడు వింధ్యనగగర్వంబుఁ బాపుట.

సీ. అనుటయు నారదుం డనె భగవానుఁడౌ కలశసంజాతుఁ డేఘనునికొఱకు
ము న్నేమికారణమున వింధ్యగిరి నేల హ్రస్వకూటములతో నమరియుండఁ
జేసెఁ బల్కుము దానిస్థిరబుద్ధివృత్తి మై యలరు నీవనఁబల్కెనతఁడు తొల్లి
నారద! వినువింధ్య నగి మిఠ్ఠ ఘోరభారాటమున మిరువింధ్యగిరి మాంటి తేవిహాయినివాని
తే భానుఁ డంతటఁ గుంభసంభవునికడకు
నరిగి హోమావసానమం దనిరెు దూర
మందు నివసించు నినుఁజూడ నరుగుదెంచి
తిని జగం బుద్ధరింపుము ద్విజవరేణ్య! 130
క. వినువీథియందు సుఖనై, చనునట్టుల వఁదిని నాకు జనియించినదై
తనరెడుదానము నిమ్మా!, యని భానుం డిట్లుఁబలుక నాలించి తపన్ 131
క. విలసితగుణగణమణి యగు, కలశోద్భవుఁ డనియె నాదు కడవిఘలుంగై
యిల నేయాచకుఁ డేగునె, వలచినకోరికను నిత్తు వారిజమిత్రా! 132
క. అని లోపాముద్రేశుఁడు, వన మలరనుఁ బల్క ద్యుమణి మహితామృత మై
బొనరెడు మునివరుమాటను, విని శిరమునఁ గేలుమోడ్చి వేడ్కం బలికెన్.
సీ. ఈవింధ్యనగవర్య మిత్తఁ బూన్కితో నడ్డగించెను దారి నతులశక్తి
నిమ్నకూటఁగ దీని నేర్పుతోఁజేసెడి పనియందుఁ బూనుతపస్వి యనుచు
మార్తండుఁ డిట్లాడ వ తయగస్త్యుఁడు పల్కె నీకొండ నాచేత నిపుడె హీన
శిఖరి యానట్టుల చేయఁగాఁబడు నని తెలియుము మఱి నీదుదివ్యకిరణ
తే. వితతి మగునీమహిభ్రమ్ము విశ్వవందు, నస్మదంఘ్రిసమాశ్రిత మమరు నీకు

సేమిదుఃఖ మటంచు చని । పృథులభక్తి, నతని వినుతించి సంతోష । మతిశయింప

తే. వృద్ధదేహుఁడు మునిగణ।వృత్రహుఁ డగు
కుంభసంభవుఁ డామీఁద । ఘోరదండ
కావనముఁ బాసి వింధ్యన।గమ్ముఁ జేరి
పలికె నాగిరిఁ గనుఁగొని । పరమహాని! 135

తే. వింధ్యనగవర్య! నామాట । వినుము తమిని
జమున నైదోడు దెసయందు । సకలపాప
హరము పుణ్యప్రదంబు నా । నట్టితీర్థ
వరమునకు నేఁగ మనసెంతొ । వాంఛ కలిగి 136

ఉ. వావిరి వచ్చితి న్నసలి।వాఁడను నీపయి నెక్కఁ గిసంతం
బోవ దృఢంబు లేదపుడు । భూమి నణంగు మటంచుఁ బల్కనా
గ్రావము నీచకూటమయి । క్రాలె నగస్త్యుఁడు వేడ్క నంతటన్
వావిరి దానిమీఁది చని । పల్కెను వింధ్యనగంబుతో మునీ! 137

ఆ తీర్థమందుఁ గ్రుంకి । దివ్యదేహుండ నై
స్వాశ్రమమున కెపుడు । చనుట కేను
వచ్చునంతవఱకు । వసుధ నీగతినుండు
మట్లు కానియెడల । నద్రిరాజ 138

క నీ తెగడికితో శాపం, బాతతి నొసఁగెద నటంచు । నాడె యమాశా
భూతలభాగమునకుఁ జనె, జేతోమోదంబు జయము । చెన్నారుమతిన్ 139

చ కలశజుఁ డట్లు పోయి । తగుకాలమునం దిటవచ్చువాఁడ నే
నెలమి నటంచుఁ జిత్తమున । నేర్పుఁ జింతనుజేసి పుష్కర
స్థలమున కేగి రమ్యమును । దత్తసువర్ణసుతోరణాంతముం
గలిగినపర్ణశాల నటఁ । గౌతుకమొప్ప నొనర్చి క్రన్ననన్ 140

క. అచ్చట విదర్భపుత్రిని, మచ్చికతో నునిచి తాను । మహితోత్సుకుఁడై
వచ్చె నిజాశ్రమమునకుఁ, ముచ్చటతో మరల మాసి।ముఖ్యుం డనఘా! 141

సీ పరఁగుబుతావృత్తి । పర్వదినంబులయం దంబరస్థమహా । నాశ్రమమునఁ
గడక నామునియుండి । కడమవేళను దండకావనభూమిలోఁ।గడిమి నిష్ఠఁ
దప మొనర్చుచునుండెఁ । దరుగనికాంతితో వింధ్యాద్రివినువీథి । వెలయుచున్న
పర్ణశాలనుఁ గాంచి । పరమర్షి భయముతో వృద్ధినిఁ జెందక । వృద్ధమాని

ఆ. మరలి రాఁ డటంచు । మదిలోనఁ దలపోసి, నీచశిఖరి యగుచు । నిలిచె నిట్లు
కుంభజుండు వింధ్య।కుధరమ్ము నీచతఁ, రమ్ముఁగా నొనర్చి । ప్రథితశక్తి 142

క. ఘన మగుతద్గిరిశిఖరం, బున మునిజనవినుత యగుచు । ముదము తలిర్పం
గను దుర్గ నిలిచె రాక్షస, జనులం బరిమార్చుటకును । శౌర్యమునోడన్ 143

క. సురవిద్యాధరకాంతల్, దరసురవేశ్యాభుజంగ/లతులాదేవిం
గరమర్థిఁ గొలిచి యుండిరి, పొరిఁబొరి దుఃఖంబుమాని / పుణ్యనిధానా! 144

—ఆ చండముండులు మహిషాసురునకుఁ గాత్యాయని రూపరేఖలఁ దెల్పుట.—

తే. అట్టియెడఁ జండముం డాఖ్య / నలరునట్టి
యసుర లిద్దఱు విస్మయా/యత్తు లగుచు
నమలవింధ్యాద్రిశిఖరా/గ్రమందు దోఁగ
నిద్ధ నలరారు కాత్యాయ/నిని మునీంద్ర! 145

చ. కనుఁగొని శైలము న్విడచి / గ్రక్కునఁ గ్రొంకివచ్చి స్వాలయం
బున కపు డేగి శౌర్యబల/పూర్ణుఁడు నా మహిషాసురేంద్రునిం
గనుఁగొని భీతితో ననిరి / కర్బురనాయక! నీవు సొంపునం
బొనరినవాఁడ వేమి నిజ/బుద్ధిఁ దలంపవు నిక్క మారయన్. 146

క. ధీరాసురగణనాయక, [illegible] కడువడిని మనము / రమణీయముగా
సారెకు వెలిగడివింధ్యనుఁ, జేరుద మాకొండ నలరు / శిఖరమునందున్. 147

క. సురనారిరూపంబునఁ, బరఁగి మహత్త్వమున వెలసి / బంధురలీలా
భరితాంగంబుల నడరెడి, తరుణీమణి కలదు దానిఁ / దరమే పొగడన్ 148

తే. ఆమె ముంగురు లలగెల్చె/నభ్రసమితి
మోము సోము జయించెను / మూఁడుకన్ను
లగ్నులను మూఁడిఁటిని నోర్చె / నధికదీప్తి
గళము శంఖము నోడించె / కడఁగి నియతి 149

చ. ఘనసకలావనీవిజయుఁ/గా నిను నెంచి మరుండు మించి చే
సిన పటుభూరిదుర్గముల / చెన్నువహించుచు వర్తులంబులై
తనరి కరీంద్రకుంభముల/దర్పము మాపి మనోహరోన్నతిం
గనఁబడు నాతిచన్నవలు / కర్బురవంశపయోధిచంద్రమా! 150

చ. నిరతము నీపరాక్రమము / నేర్పు నెఱింగి హరిప్రియాత్మజుం
డరముడిఁ జేసినట్టి వగు/యంత్రములో యన నొప్పి మిన్ననా
పరిఘులఁబోలి పీనతను / భాసిలి శస్త్రసమన్వితంబులై
సరిఁగొని రెండుతొమ్ముదుల / సంఖ్యను నున్నవి తన్విహస్తముల్ 151

తే. రాక్షసేశ్వర! త్రివళీత/రంగ మగుచు
స్నిగ్ధమై సుందరంబయి / చెలఁగు నడుము
పైకిఁ గానసాగుటకు నీదు / భయమువలన
నతనుఁ దునిచినసోపాన / మనఁగ నెపుడు 152

మ. దనుజా! త్వద్భయకాతరుం డగుచుఁ గం/దర్పుండు పైకెక్కఁ బు
ట్టినదా స్వేదపునీటివెల్లు వనఁగా / శివం దగం గుల్కుచుం

ఘనతం గైకొని తీరగేహముల పీఁ । కందాకి రాజిల్లె నా
వనితాభాసురరోమరాజి మిగులం । బాళిం బిసాళించుచున్. 153

తే. భవ్యమై వర్తులంబయి । పరమభాగ్య, సూచకం బయి పద్మంపు । సొంపుగులుకు
నాభియుఁ గరధ్వజుని ఖేలనంపు సరసి, గాఁగఁ జెలువొందు సురవైరి । కాండనాథ.

చ. మంతు వహించి సంతతము । మానుగ మంజుళమై సుదీప్తితో
నంతట మేఖలావృతము । నై నడు ముల్లసిల్లె న్మృగాక్షికిన్
వింతఁగ నేఁ దలంచెదను । విస్తృతసాలసుగుహ్యదుర్గమా
క్రాంతమనోజరాజవర । కమ్రపురం బన దీని నాత్మలోన్ 155

సీ. విగతవాలుకములై । వెలసి వృత్తంబులై సమును త్తమస్థితి । జాల నొప్పి
కడుమృదుత్వముకల్గి । కాంతయూరుద్వయి । విలసిల్లుఁ గామభూ । విభుఁడు జనులు
నివసించుటకుఁగాను । నేర్పుతో నునిచిన దేశంబు కోయను । తీరు చెలఁగ
నత్యున్నతంబులై । యలరి భాసిల్లె నాకలకంఠి జానుయు । గ్మంబు మిగులఁ

తే. దాని బొగ గాంచి భ్రాంతుఁడై । తమ్మిచూలి
తలఁచి తార్క్ష్యణముగను హా । స్తస్థలమ్ము
లాచకోరాక్షి కిడె గదా । యనుచు నేను
మదిని యోజించెదను ఘోర । మహిషదనుజ! 156

ఉ. లోకము లెల్ల మించి నిను । లోలత గెల్వను మారుఁ డెంచి సు
శ్రీకర మొప్ప నీకరణిఁ । జేసె ననం గతకేశవర్ణులా
స్తోకశివప్రదంబులయి । సిస్తున శోభిలె నారి చూడ నా
కోకిలవాణి జంఘు లొగి । గూరిమి నీనెపై దితీశ్వరా! 157

ఉత్సాహ. ధీరనలువవాంఛబుద్ధిఁ । దేజరిల్లుచుండ నా
సారసాక్షిపాదయుగము । సారసోదరప్రభా
చారుతరముఁ గా సృజించె । సర్వదేవనాయకుల్
సారె సన్నుతించుచుండ । క్ష్మాస్థలంబులోఁ దమిన్ 158

ఆ. అనలియ్యఁ దగిన । దైనట్టిబింబోష్ఠి, నఖరరత్నమాల । నభమునందు
వెలయుచుక్కమాల । విధము నై చెలువొందె, దాని నెన్నఁదరమె । దనుజనాథ

మ. దనుజేంద్రా! యిటువంటిరూపమునఁ । దత్తన్వీలలామం బొగిన్
ఘనబాణాసనశస్త్రపాణి యగుచున్ । గమ్రాంగయై యుండ మే
మునుఁ గన్గొంటిమి ధాత్రిమీఁద నది యే । పుణ్యాత్ముసత్పుత్రియో
వనితారత్నము గుర్తెఱుంగ మనుచున్ । వారిట్లు భాషించినన్ 160

క. ఆదైత్యులవాక్యంబుల, నాదేవీరూపవృత్తియత్నస్థితులన్
సాదరముగ విని మహిషుం, డాదట పెనఁగొనుచు నుండ । నాకాలమునన్.

క. కలదా విచార్య మిట నని, వలనొప్పఁగఁ దలఁచె మహిషవల్లభుఁ డోలిన్
దొలి దుష్కర్మం బీగతి, వలపించుచు నుండ మోహవశుఁడై యంతన్. 162

ఉ. భూసురవర్య! పూరుషులు / ముందుగఁ బొందుదు రబ్జయోనిచే
వ్రాసినపుణ్యపాపములఁ / వారక స్థానమునందె నెవ్వఁ డే
వాసములోన నెట్లు చనుఁ / బ్రాకిని నట్లతఁ డట్టిచోటికిం
డ్రోసినమాడ్కి నైఁ జనునుఁ / దోడనె తాఁ జనునట్టుకానిపోన్ 163

వ. విను, పిదప నారదుజేంద్రుఁ డతిమోహంబుతో చండ, ముండ నమరబిడాల నేత్ర, కపిల, ఘోరాయుధ, బాష్కల, విక్షుర, రక్తబీజాదులఁ గాంచి సమర సమర్థు లగువీరిపుడు మిక్కుటముగ రణభేరి మ్రోయించి నాకమునువదలి వింధ్యనగంబుఁ జేరి యక్కొండఁ జొలిదండకయం దండంబుగఁ బొందుపఱచిన శిబిర మందు వసించి కవచంబులు ధరించి బాణబాణాసనపాణులై మెలఁగుచుండుఁ డని యాజ్ఞాపించె నంతట విరోధిహంతయును దుందుభిరవుండును రాక్షసనేనానాయకుఁడును మయునిసుతుఁ డగుదుందుభిమహిషాసురప్రేరితుఁడై పోయి మింటనుండి కాత్యాయనీదేవిఁ గని 164

దుందుభి కాత్యాయనికి మహిషాసురశక్తిఁ బలుకుట.

క. పరమకుమారీ! వినుమా, నిరుపమభుజబలముతోడ / నెగడి మహాభీ
కరదైత్యపుఁ డగుమహిషా, సురదూత నటంచుఁ బలికెఁ / జోద్యం బలరన్

సీ. అంతఁ గాత్యాయని / యాదుందుభినిఁ గాంచి రారమ్ము దైత్యని / ర్భయుఁడ వగుచు
మహిషుఁడు చెప్పిన / మాట నిక్కమ్ముగఁ బలుకుమీావన సుర / వైరి దేవి
వాక్యంబువలన నం / బరమును విడిచి కాశ్యపిఁ జేరి తరువాయిఁ / జారుపీఠి
పై సుఖంబుననుండి / పలికె రంభాత్మజుఁ డాడినసుదుల నా / యంబతోడ

ఆ. వసురుఁ డమరవైరి / యగుమహిషాఖ్యుఁ డి, ట్లాజ్ఞ నిచ్చె నీకు / నమరవరులు
తనకు నోడి విగత / ధైర్యులై భ్రమతోడ, నవని మెలఁగుచుండి / రధికచింత

తే. మర్త్యపాతాళపవమాన / మార్గదేవ, వాసములు మర్త్యనాథాగ / పంచజనులు
నాకు వశులైరి స్వర్గాధి / నాథ దివ్య, నీలగళభాను లోఁగి నేనె / నీరజాక్షి!

క. బాలా! సకలజగంబుల, నేలెడు మన్నీఁడభువినిఁ / బృథుపుష్కరపా
తాళసురలోకములలో, నాలమునం దెవఁడు సమత / నందును నాకున్ 168

తే. అఖిలములు నన్నుఁ జెందె వీ / ర్యార్జితంబు
లగుచు నిత్తఱి నీభూమి / యందు నేనె
దివ్యభోగాలయుఁడ శౌర్య / దీప్తతనుఁడఁ
జారుగుణజాలపాత్ర! వి / శాలనేత్ర! 169

మ. వరనారీమణి వాఁడు వీ వనుచుఁ బ్రలావించి యావింధ్యభూ
ధరముం జేరితి నీనిమిత్తమయి మోదం బొప్ప నీధారణీ
ధరముం బూనిన నన్వరింపు తగ నీ ప్రాణేశుఁ గా నీకు నేఁ
గరమర్హుండను రాజభర్త నగుదుం । గంజాతపత్రేక్షణా! 170

కాత్యాయని దుందుభితో రణశుల్కముఁ బలుకుట

చ. అని యిటు లాశరేజ్యుఁడనె । నంచు మయాత్మజుఁ డాడ దేవి త
ద్దనుజునితోడఁ బల్కె జిత । దైవతుఁడై భువి దానవేశుఁడై
మనుట యథార్థమే యతఁడు । నూట లిఁకేటికి వాని భర్తఁ గాఁ
గొను మని నీవు పల్కెదువొ । కూర్మినిఁ జెప్పెద నాలకింపుమా! 171

మ. దితిజా! మాకులమందు శుల్కమని ఖ్యాతిం గాంచుధర్మంబు సం
తత మొప్పారుచు నుండుదానిఁ బటుదైత్యస్వామి నా కిచ్చునే
ని తమి న్వాని వరింతుఁ బ్రాణపతిఁగా । నేనంచు భాషింప వాఁ
డతిమోదంబున నాలకించి పలికెం । హర్షంబు సంధిల్లఁగన్ 172

ఉ. ఆయతపత్రనేత్ర! మనసార వచింపుము శుల్కమెట్టిదో
పాయనికూర్మితో నతఁడు । బల్మి శిరంబును నైనఁ దెంపుతో
నీయెడ నిచ్చుశుల్కమన । నెంతటిదాతని కే దలభ్యమై
పోయినదాని సారెకును । భూమిని నింగిని నెంచి చూచినన్ 173

సీ. మయపుత్రుఁ డీరీతి । మందలించిన విని శివయట్టహాసంబు । చేసి సర్వ
సర్వచరాచర । సంహితార్థం బగువాక్యంబు నొడివెనుఁ । బ్రా మెఱయ
మానుషాశన! విను । మాకులంబునఁ బుట్టి నట్టికుమారిని । నని నెవండు
దర్పించి గెలుచునో । ధవుఁడౌను దానికి నతఁ డని పూర్వమం । దస్మదీయ
ఆ. కులజు లిట్టిశుల్క । గురుధర్మ మొనరించి
రనుచుఁ దేవి చెప్ప । నాలకించి
మహిషదనుజుఁ జేరి । మానినీమణి చెప్పి
నట్టిదెల్లఁ బలికె । నతఁడు మాని! 174

వ. అంత నధికతేజస్వి యగురంభునిపుత్రుఁ డతిమోదమున వింధ్యనగకూటంబు నాక్రమించి సరస్వతినిఁ గెలువఁగోరి సమరసన్నాహసంరంభాత్తచిత్తుఁ డగుచు వెడలె వితురుఁ డనురాక్షసుఁడు దీక్షతోఁ బ్రతిపక్షులనెల్ల నీక్షింపఁ గూల్ప నెంచి సమరదానవుని సేనకు ముందు నడుచునట్లు చేసె నంత నమరాసురుఁడు బలాధిపత్యమును వహించి దృఢాశ్వమునెక్కి దండుండినచోటుఁ జేరి సేన తన వెంటనంటి రాఁ జనుచుఁ గాత్యాయనీదేవి నెదురింప వేగంబునఁ బోయి యంత యుద్ధబద్ధబుద్ధితో నరుదెంచు నమరుని నాలోకించి బ్రహ్మాపురోగము లగు వేలుపులు పరమేశ్వరితోఁ గవచంబుఁ దాల్పుమని ప్రార్థించిన నాదుర్గ విని దేవత

లారా! నేఁ దనుత్రాణమ్మును ధరింపను నా ముందఱ నారాక్షసాధముఁ డుండి ఖండనమ్ముఁ గావింపఁగలఁడే యని భాషించుచు శరనివారణకరం బగువర్మమును బూనకున్నం గని త్రిదశవరేణ్యుఁ డగుముక్కంటి తద్రక్షణార్థమై దేవికి హరిపంజరం బుపదేశించె గౌమారి తత్ప్రభావమువలన సకలదేవతావధ్యుఁడును దనుజవరుఁ డగుమహిషాసురునిఁ దనపాదములతోఁ దన్ని పుడమిఁ గలిపె నిట్టి మాహాత్మ్యముకల యీ విష్ణుపంజర మంతట నధికమైన దని యెన్నఁబడె. 175

తే. బ్రాహ్మణోత్తమ! యేవాని। భావమునందు
శౌరి వసియించునో యట్టి। జనున కెవఁడు
దర్పహాని నొనర్పనే। ధాత్రి నట్లు
చేయఁ గమకించెనేని తాఁ। జెడును నిజము 176

సీ. ఇటుల పులస్త్యముని। నీంద్రుఁ డాడిన విని నారదుం డనె ముని। నాథ! దేవి
పరమవింధ్యమహీధ్ర। వప్రగుఁడును వాహనాన్వితుఁ డగుమహిషాసురేంద్రుఁ
బటుబాణతతులుండఁ। బదహతునిఁగఁ జేసె నేలకో యని మది। నిపుడు శంక
కలుగుచున్నది దాని। గరమర్థి వివరించి పలుకుమన్న నతఁడు। పలికె భక్తి
తే. వెలయ దేవయుగాదిప్ర। వృత్త మగుచు
నతులపుణ్యప్రదమ్ము భ। యాపహమ్ము
నైన నీపుణ్యకథను నీ। వవహితుండ
వగుచు నిత్తఱి వినఁదగు। ననఘ యెన్న 177

మహిషదానవుఁడు కాత్యాయనిపై యుద్ధముఁ జేయఁబోవుట

క. నారద! మహిషాసురుఁ డా, తీరునఁ గోపించి మించి। దివ్యాశ్వమహా
వారణరథుఁడై వచ్చిన, వారితదేవీజయాభి। వాంఛ చెలంగన్ 178

ఉ. అంతట దేవి దేవయుత। యై సురవైరులఁ దాఁకి కార్ముకం
బంతన నేర్పుతోఁ దిగిచి। యస్త్రవితానముతోడ వారినిం
బంతముఁ బట్టి ముంచె జల। వాహము నింగిని వృష్టిధారలన్
వింతగఁ గప్పుమాడ్కిఁ దన। వీర్యము శౌర్యము పిచ్చలింపఁగన్. 179

క. ఆకార్ముకంబు శివచే, నాకర్షిత మగుచు మెఱసె। హాటకసుమముల్
జోకఁదగి జలదగత మై, ప్రాకటముగ వెలయు మెఱపు। భంగి న్మౌనీ! 180

చ. సురరిపులైన రాక్షసుల। శ్రోణినిఁ గొందఱఁ గాల్చెఁ గోలలన్
గురుముసలంబులన్ బరులఁ। గొందఱ మొత్తె గదాయుధంబుతోఁ
బరువడిఁ గొందఱ న్మిగుల। స్వస్థలభగ్నులఁ జేసె దేవి యీ
కరణినిఁ జిక్కురక్కసులఁ। గ్రక్కున నుక్కడఁగించె నా యెడన్. 181

క. ఆకేసరి యొకఁడైనను, భీకరలయకాలుమాడ్కి । విలసిల్లి జటా
ప్రాకటపటల విదిర్చియు, వీఁకఁగ గుఱుదైత్యనాగ । వితతి వధించెన్ 182

వ. అంతఁ గాత్యాయనిచే నసురులు కులిశవిదారితులును, శక్తినిర్భిన్నవక్షులును, నాగళ్లచేఁ జీల్పఁబడినకుత్తుకలుకలవారును, గండ్రగొడ్డండ్లతోఁ రెండుతుండెములుగాఁ జేయఁబడినవారును దండాభిహతులు నైరి. కొందఱు కంపించిరి కొందఱు మోహితులై పడిరి, మఱికొందఱు సమరవిముఖులై చనిరి ఇట్లా దేవిచే దైత్యదానవులు చంపఁదగినవారును రుద్రాననులు నై భయార్తచిత్తమొప్పఁ గాళరాత్రినిఁగా నా పరదేవిని భావించి పోయిరి పిదప నమరదానవుఁడు వీక్షించి చనినబలంబును బలాధిపతినిఁ గాంచి రణాగ్రమందు బాణబాణాసనపాణి యై నిలిచియున్నదుర్గ నాలోకించి మత్తమాతంగాధిరోహుఁడై వెడలివచ్చి దేవిపై శక్తిని సింగముమీఁదఁ ద్రిశూలంబును వైచిన నవి జ్వాలనోపమానములై రాఁగని దుర్గ వానిహుంకారరవంబుతోఁ జిండిసేసె. 183

క. అంతట మత్తకరీంద్రము, పంతంబున దేవి హరినిఁ । బట్టిన నది పై
కింతయు వైశమునం జని, సంతస మొప్పారుచుండ । శౌర్యస్ఫూర్తిన్. 184

క. దనుజునిఁ బాదతలంబున, ఘనశక్తిం గొట్టి పట్టి । గతజీవునిఁగాఁ
గనుఁ జేసి దంతి మూపుర, మున నుంచి కుమారి కపుడు । ముదమునఁ దెలిపెన్.

ఆ. దేవి దైత్యు నంతఁ । దీవ్రకోపంబున
నెడమచేతఁ బట్టి । పృథులశక్తి
రణమునందుఁ ద్రిప్పి । రయమున నిష్ప్రాణ
భంగి వ్రేవఁ జేసి । ప్రౌఢి మెఱయ 186

సీ. పటహోరునాదని । భం బగుహాస్యంబుఁ గావించె నాయొడఁ । గడఁగి యట్టి
హాసంబువలన నత్యద్భుతం బొనఁగూడ శస్త్రపాణులు మహా । శౌర్యధనులు
వృకసమరూపులు । విహధరగంధర్వశార్దూలసూకర । సైంధవాఖు
మూషికాజావిక । ముఖులు గోవదనులు నానాస్యగుపుపాద । నయనచరణు

ఆ. లైనభూతవీరు । లటఁ బుట్టిగుమిఁ గూడి
రందు వ్రేవఁ జేసి । రన్యు లెలమి
నఱచి రొ[illegible]లు వేడ్క । నలరి పాడుచు నవ్వి
రన్యు లంబఁ బొగడి । రంత మౌని! 187

క. ఖ్యాతిమహాశనిత్రాసం, ఘాతంబునుఁ గూల్చుకరణిఁ । గాత్యాయని త
ద్భూతాళిఁ గలసి లెసఁగుచు, దైతేయుని వానిసైన్య । తతిఁ జెండాడెన్. 188

క. సేనాపతియా నమరుఁడు, హీనప్రాణుండు నగుచు । నిలఁ గూలంగా
సేనాపురోగతులు వడి, తో నీటున వెడలి రంత । దుర మొనరింపన్. 189

— కాత్యాయని చిక్షురాసురుని వధించుట —

చ రథికులలోన మేటియయి ౹ రాజిలువాఁడును సైన్యపాలుఁడుం
బ్రథితుఁడు నైన చిక్షురుఁడె ౹ ప్రాఁకినిఁ గర్ణము దాఁక వింటినిం
బృథుగతిలాగి దేవతలిఁ ౹ బెల్లుగఁ గప్పె శిలీముఖంబులం
బృథివిని వృష్టిచేఁ బొదువు ౹ వారిదము న్వలె నంత నో మునీ! 190

మ సురతన్వీమణి యైనదేవి ధరపై ౹ శోభిల్లఁ దద్వ్యసభీ
కరశస్త్రంబులుఁ బిండిచేసి దనుజా ౹ ల్కాంపింపఁగా దేవతా
శర సంధానసువర్ణపుంఖశితభా ౹ స్వచ్ఛోడశాస్త్రంబులం
గరపంక్తిఁ ధరియించి మించి మెఱసెన్ ౹ గార్యంబు మిన్నందఁగన్ 191

ఉ పిమ్మట దేవి యాదనుజుఁ ౹ బీచ మడంచెను నాల్గుములుకులం
బమ్మినశక్తితోడ నొక ౹ బాణమునన్ ఖనియించె సారథిం
గ్రమ్మఱ నొక్కశస్త్రమునఁ ౹ గాల్చెను టెక్కెము నొక్కతీవ్రబా
ణమ్మున సాస్త్రచాపమును ౹ నాశముచేసెను సైయనన్ వెసన్. 192

ఉ సింగిణి నాశమైనఁ గని ౹ చిక్షురుఁ డాగ్రహ మొప్పఁ గేడెమున్
రంగదభంగఖడ్గముఁ గ ౹ రమ్మునఁ దాల్చి బిరాన వైవ నా
భంగినిఁ జూచి దివ్యసుర ౹ భామిని సాధ్వసనైన్యపాలనా
చంగుని చర్మఖడ్గములఁ ౹ జయ్యనఁ ద్రుంచెను నాల్గుతూఁపులన్. 193

శా కాత్యాచార! విచార! నారద! మహా ౹ యంతో శిరౌ క్రోష్టుకుం
డత్యాగ్ర వరసింహింగాడఁజను నగట్లావ్లాద మొప్పంగ నా
దైత్యుం డంతట శూలముం గొని లస ౹ ద్దర్పాలి రేకంబుతో
నిత్యోగ్ర కాత్యాయనా కుమారిఁ గవిసె ౹ న్నేర్పొప్పఁగా నా యెడన్ 194

చ ఎదురుగ వచ్చుదానవు మ ౹ హేశ్వరి కన్గొని క్రోధయుక్తయై
పదముల నైదుచేతులును ౹ బల్మినిఁ బట్టి శిరంబుఁ గోలలన్
గుదియఁగఁ గొట్టఁ జిక్షురుఁడు ౹ కుంభిని వేగమె కూలె నంతటన్
మదమున నుగ్రవక్త్రుఁ డను ౹ మానముఁ బొందక దాఁకె దేవినిన్. 195

— కాత్యాయనిఁ బాష్కలాదిరాక్షసులఁ జంపి వారిపై నృత్యంబుఁ జేయుట. —

సీ. ఘోరకరాళవక్త్రులు నైనదానవు లుద్ధతపటుబాష్కలోగ్రవదన
దనుజాలు దుర్ధర ౹ దర్పితదుర్ముఖమార్జారనేత్రులా ౹ మాంసభక్షు
లతిబలు లైనట్టి ౹ యసురులు కోదండబాణాస్త్రపాణులై ౹ పరమశివనుఁ
దాఁకుటకై రాఁగ ౹ దర్శించి లీలతోఁ గాత్యాయనీదేవి ౹ కరమునందుఁ
తే డమినిఁ డమరుకవీణలఁ ౹ దాల్చి నవ్వి, వివిధరీతులవాయింప ౹ వేడ్క భూత
గణములెల్లనుఁ వద్యాదివ్య ౹ గతికి సమము,గాఁగ నాడుచు నవ్వుచుఁ ౹ గ్రాలె నంత.

ఆ. అసురు లస్త్రధరులు । నై సరస్వతిని నొ,ప్పింప దేవి దనుజ।వితతి కేశ
పాశములనుఁ బట్టి । పంచాస్యముననుండి, పైకి నెగిరి వేడ్క । పరిఢవిల్ల. 197

చ. సురుచిరవింధ్యసానువున । సొంపున నృత్యముచేయుచుండ భీ
కరబలతద్దితీశ్వరులు । బాహువికంపితశీర్షదర్పతా
విరహితశస్త్రజీవులయి । విశ్వముపైఁబడె; రక్తి దానవో
త్కరమును జూచి రోషమున దానవనాథుఁడు తామ్రనేత్రుఁ డై. 198

మహిషాసురుఁడు కాత్యాయనిపై యుద్ధముఁ జేయఁ బోవుట.

చ. ఖురములచేత భూతములఁ । గొబ్బున ముక్కలఁబట్టు గాలిచే
నొరులను తుండపుచ్ఛముల । నూర్జితతేజముతోఁ గొందఱ
గురుతరశాతశృంగములఁ । గొందఱ భగ్నముసేసి సింగముం
గరకరిఁ గూల్ప నెంచి చనెఁ । గష్టనిశాటుఁడు సంయమీశ్వరా! 199

ఉ. అంతట నంబికాసతి మహాగ్రహ మొప్ప బిరాన వాని బ
ల్వింతఁగఁబట్టి పైకెగుర । వేసిన దైత్యుఁడు తీక్ష్ణశృంగుఁ డై
పంతమునన్ ధరాభృములఁ । బాలినిఁ ద్రవ్వుచు విత్తకంధులం
బంతముమీఱవే చెఱచి । పారెఁ గుమారినిఁ గెల్వఁ బూన్కితోన్. 200

క. అరుదెంచు మహిషదానవుఁ, బరికించి విశేష।కోపపరివృత యగుచుం
బరదేవిపాశమున న్నాసురవైరినిఁ గట్టె సురలు । చోద్యము నొందన్ 201

సీ. కడఁగి దైత్యుఁడు భిన్న।కటహస్తిరూపుఁ డై కదిసినదేవి త।త్కరముఁ ద్రుంచె
నతఁడు క్రమ్మఱ మహి।షాసురుఁడై రాఁగఁ బరదేవి వానిపై ।వడిఁ ద్రిశూల
మును వైవ నది శీర్ణ।మూలమై పడఁగని, జ్వలనాస్యమైనట్టి । శక్తి వైచె
నది కుంఠితాగ్రమై । యవనిఁ గూలినదైత్యహార మైనచక్రంబు । నంత వ్రేసె
ఆ. నవుడు భిన్నరూప।మై యది ధర వ్రాల, ధనదుగదను ఘోర।దనుజమీఁదఁ
బరపె నద్ది మిగుల । భస్మమై కాల్పెఁ, బడినఁ బరమదేవి । ప్రౌఢిమెఱయ.

వ. మునీంద్రా! మహిషాసురుని వారుణపాశములతోఁ గట్టిన నది తచ్ఛృంగతుం
డాగ్రఖురచూర్ణితంబై పడిన విలోకించి భవాని కోపించి యామ్యదండముఁ
బ్రయోగించె; నదియు బహుదండత్వముఁ జెందె, నంత నమరపతి వజ్రముతో
వానిం దేవి చదిమిన నదియు భగ్నత్వముం గాంచె, బిదపఁ గాత్యాయని సిం
గమునువదలి సత్వరంబున నసురవీరునివీఁపుపై నధిష్ఠింపఁ గని వాఁ డతివీర్యశ
క్తితో నవనింబడి పొరలాడం దొడంగిన నాబింబోష్ఠి నిజమృదుకోమలపదము
లతోఁ దడిచర్మమువలె వాని మర్దించిన; నగాభుఁడును సముద్యమానుఁడును
బలశాలియు నసురరంభసుతుఁడు తత్పదప్రహారితుం డై హీనశక్తి నుండె నప్పుడు

కాత్యాయని మహిషాసురుని వధించుట.

ఉ. దానవనాథుకంఠమును దన్పితఖడ్గముతోడ ద్రుంపఁగా
దాన సఖడ్గపాణి యగు దారుణమర్త్యుఁడు పుట్టె నంతలో
వానియురంబుఁ ద్రొక్కి పటువైఖరిఁ గేశములెల్లఁ బట్టి స
మ్మానితమానసిం దునిమె మానుగ మానిని మచ్చరంబునన్ 204

తే. దనుజబలమంత హాహాకృతంబుతోడ
వెలసెఁ జండుఁడు ముండుఁడు వీరతార
సారమయ, హాసిలోమ్నాది సకలదైత్య
పతులు ప్రమథులచేతనుఁ బవరమందు 205

క. పారిఁబోరిఁ దాడితు లగుచుం, బిరబిరఁ బాతాళమునకు భీతిఁ జని రా
సురవితతితజ్జయంబునుఁ, బరికించి భవాని నిట్లు ప్రార్థించి రొగిన్ 206

ఉ. హాయనిఁ ద్రిలోకములఁ బర్వవిదారుణవక్త్రదృష్టితో
నీయెడ నుండినట్టి జగదేకశరణ్యకుఁ జారురూపనా
రాయణికి న్మహామతికి రాక్షసహంత్రికి సత్యవాక్యకా
త్యాయని కేమొనర్చెదము ధన్యత మ్రొక్కులు భక్తి నీయెడన్ 207

తే. ఇట్టు లాదేవి దేవతాధీశవినుత, యగుచు సురతతి కొఱకునై యవని మరల
జన్మమందెద నని పల్కి శర్వపాద, జలజముల నాశ్రయించె నిర్జరుల వదలి.

క. భూసురవర్య! పులస్త్య!, భాసురరుచియౌ భవానిభవము న్మఱలన్
వాసిగ బలుకుము విన మది, నాసక్తి చెలంగె నాకు నతివిస్తృతిఁగన్ 209

సీ. అనిన నారదుతోడ నా పులస్త్యుఁడు పల్కె సంయమీశ్వర! దేవి సంభవంబు
భాషింతు విను శుంభుఁ బరిమార్చి సకలలోకములకు హితమునుఁ గడిమిఁ జేయ
మదిలోనఁ దలపోసి మహితతపోధన యగుదేవి హిమగిరియందుఁ బుట్టి
భవుని దేవేరియై భాసిల్లి యుమ యను పేరుతోఁ జెన్నొంది పృథివిమీఁదఁ

ఆ. గోశమందుఁ బుట్టి కౌశికి యై వింధ్య, భూధరంబుఁ జేరి భూతవితతిఁ
గలిసి శుంభదైత్యఘనుని శుంభాసురు, నుగ్రవిశిఖవృష్టి నుర్విఁ గూల్చె

క. అనిపల్కి నారదుం డనె, ననఘా! దక్షునికిఁ బుత్రి యగుసతి మృతినిం
గని హిమవద్గిరిసుత యై, తనరినదని పల్కితీవు దయ పెంపొందన్. 211

క. నీ వీయెడ ననితరమగు, భావం బొప్పారఁ దానిఁ బల్కుము నాతో
భావింప సర్వజ్ఞుఁడవు ధర, పావనమునివంశదీప! పరిహృతపాపా! 212

తే. ఎలమిఁ బార్వతికోశమం దెట్లుపుట్టెఁ, గౌశికియునై మదంబునఁ గర్వరేఖ
లైనశుంభనిశుంభుల నాజి నెట్లు, చంపె నీవీరు లెవరికిఁ జంగసుతులు' 213

చ. సమధికశీల! దీనిఁ గడు సత్యముగా వచియింపు నీప్రసా
దమునఁ దదీయపుణ్యచరితంబును వింటిని విస్తరించి యీ
సమయమునందు హైమవతిసంభవముం గృపఁ బల్కుమన్న సం
యమివరుఁ డౌపులస్త్యుఁ డనె నామునివర్యునితోడ నారదున్ 214

పులస్త్యుఁడు నారదునకుఁ బార్వతిజన్మక్రమంబుఁ జెప్పుట.

చ. చతురవచోవిలాస! విను క్ష్మాధరనాయకుపుత్రియైనపా
ర్వతిభవముం షడాననుని భాసురజన్మవిధిక్రమంబు నే
నతిముదమొప్పఁ జెప్పెదఁ బ్రయత్నముతో విను దక్షపుత్రి యా
సతి మృతిఁ బొంద శంకరుఁడు సంతస మేమియు లేక దీక్షతోన్. 215

తే. బ్రహ్మచర్యవ్రతాచారపరుఁడు నగుచుఁ
బోరి నిరాశ్రయభావముఁ బొంది కుంది
దారుణం బగుతపమున ధరణినుండె
భూరితేజోభిరాముఁడై పుణ్యమూర్తి! 216

క. అశర్వుఁడె సురసేనా, ధీశుఁడు నై దైత్యవరులధృతి, నడఁగించెం
శ్రీశివరూపుఁడు నై నా, కేశబలంబులను విడిచె నీర్ష్యాతురుఁడై 217

తే. అంత శంభువినాకృతు లగుచు దేవ
పతులు వర్తింపఁ గని దైత్యపతియు నగు ని
శుంభుఁ డానాకవాసులఁ జుట్టుముట్టి
చివ్వ నోడించె నిజశక్తి సిద్ధిఁ జూపి 218

దేవతలు హరికడ కరుగుట.

క. దితిసుతపతినిర్జితసుర, తతు లతిదుఃఖంబుతోడఁ దహతహపడుచుం
గుతుకముఁ దొలఁగి రయంబున, నతివల దిగనాడి భీతి నారయుడ మానీ! 219

శా. శ్వేతద్వీపలసన్మరాళ మగుచుం జెన్నారి దేవేశుఁడై
ఖ్యాతిం గాంచి గదోరుచక్రములవేడ్కం బట్టి విన్నాణియై
చేతోమోదమునొప్పఁ లంగెడి మహాశ్రీవిష్ణునిం జేరి యో
భూతేశా! మము నేలు మంచు శరణంబు న్వేడి రాదేవతల్ 220

క. శక్రపురస్సరు లగుచుం, వక్రగతి న్వచ్చు దేవవరులను ప్రీతిం
జక్రియు నరవరుఁ డగుహరి, సక్రమముగఁ జూచి నవ్వి చతురత్వముతోన్

తే. అభ్రగంభీరతనుఁ బల్కె నమరులార!, కుటిలచిత్తుఁడు వేల్పులగుమికి తేఁడు
నగునిశుంభునిచేత మీరాజిలోన, విజితు లైతిరి కాఁబోలు విపులభీతి 222

హరి దేవతలకుఁ బార్వతిజన్మయుక్తి చెప్పుట.

సీ. కడిమి నద్దానిచే గళవళపడి యిట్లు చనుదెంచితిరి నాదుసన్నిధికిని
భూరి భవద్స్థితమున బురుడింతు జయవిధి నాచరింపుఁడు దానిహర్ష మొదవ

విలసదగ్నిష్వాత్త। విబుధసంజాత యై । మేనాఖ్యతో భువి । మెఱయునట్టి
దేవత కలదు త। ద్దేవి నతిశ్రద్ధ నలరి మహాతిథి। యందు భక్తి

తే. హైమగిరికయి ప్రార్థింపఁ । డామెయందు
దక్షుకోపంబుతో జీవి।తము మలంబు
రీతి విడనాడి తపమునఁ । బ్రీతిఁ జెలఁగు
నతి మనోహరరూపయై । సంభవించు 223

ఉ. భావము పొంగ నాసుదతి । భర్గునివీర్యవరాంశయుక్తి సం
భావితుఁ డౌకుమారు నన।వద్యునిఁ గాంచును వాఁడు ప్రాభవై
దేవ సపత్న నాథుఁడును । దీపితసైన్యగుఁడౌ నిశుంభునిన్
వావిరిఁ బట్టి చంపఁగల। వాఁడు సురోత్తములార! యాతిలోన్ 224

తే. కాన గురుఫలయుక్త యై । కలితపుణ్య, శేఖరం బైనయాకురు। క్షేత్రమునకు
నరిగి తత్పుణ్యదేశము।నందు వెలయు, నట్టి పృథుజలతీర్థమం।దమలమతిని 225

క. భవ్యకార్యపరులు నై పితృ, నివహంబులఁ బుణ్యతిథిని । నిశ్చలభక్తిం
దవిలి భజించిన యెడ రిపు, నివహాపరాజయము కలుగు । నిజముఁగ మీకున్.

వ. ఇట్లు చక్రి పలుక జిష్ణుపురోగము లగు క్రతుభుజులు వాసుదేవుని దివ్యోక్తుల నాలించి నిటలతటఘటితాంజలిపుటులై నుడివిరి పరమేశ్వరా!, కురుక్షేత్రమున నెద్ది యెటఁ బుణ్యమగుపృథూదకతీర్థంబు కలదు? తత్తీర్థరాజం బెట్లు కలిగె? ఏపుణ్యతిథియందుఁ బితరులు ప్రయత్నముఁగ జలములచే సంతుష్టు లగుదురని చెప్పంబడె నట్టి వారోత్తమతిథి యెయ్యది? మాకు నానతియ్యఁదగు నని వేల్పులు ప్రార్థించి పలికిన విని కైటభారి కురుక్షేత్రోత్పత్తినిఁ బృథూదకతీర్థ ప్రభావంబును బుణ్యతిథివిశేషంబును బ్రకాశింపఁదొడంగె 227

కపలీసంవరణోపాఖ్యానము.

ఆ. కృతయుగాదియందు । మృగచిహ్నకులజుఁ డై
వెలసె ఋక్షుఁ డనెడి। విభుఁడు భూరి
బలుఁడు వానివలనఁ । బ్రభవించె సంవర
ణప్రభుండు జగతి । నవ్యకీర్తి 228

సీ. అంతట ఋక్షుఁ డ।త్యామోదమును జెంది పిన్నవాఁడైనను । బ్రియకుమారు
నభిషిక్తునిఁగఁ జేసె । నాత్మరాజ్యమునందు బాలుఁడై యుండి యా। పార్థివుండు
సర్వధర్మంబులఁ । జక్కఁగ నడపుచు మధ్యస్థుఁడయ్యెను । మాన్య లెన్న
నతనికి వరుణజుఁ । డగువసిష్ఠుఁడు పురోహితుఁడు నై వెలసిభూ।మీశ్వరునకు

ఆ. సాంగవేదములను । జదివించె సత్కృప, వాని నెల్ల రాజ।పతి గ్రహించి
సర్వకర్మవిధుల । సత్తపోనిధియు నౌవరుణసుతుని మునిచి । భావ మలర. 229

క. రాజన్యుఁ డనధ్యాయము, గాఁ జను తిథియందు ఘోటకంబెక్కి వనిఁ
దేజము దగ వేఁటాడం, గాఁ జతురత నొంటి జనియెఁ గడుజవమొప్పన్. 230

క. వననగవైభ్రాజము నై, పొనరుచు సర్వర్తుజనితపుష్పంబులతోఁ
దనరెడి వసిష్ఠమునివరు, వనముఁ బ్రవేశించె వాంఛ వఱలుచు నుండఁగ. 231

క. ఆవనభూమినిఁ దిరుగుచుఁ, దావులకుం దృప్తుఁ డగుచుఁ దత్పరమతితో
నావేళ మెల్లమెల్లన, భూవరసుతుఁ డేఁగి చూచెఁ బూర్ణోత్కర్షఁగ. 232

సీ. ఫుల్లకల్హారాబ్జపుష్పలేందీవరరక్తపద్మసుమాళిరంజితంబు
నగు నావనాంతంబు నరసి యచ్చోట నచ్చరలు వేల్పుకన్నెలు రమణఁ గ్రీడ
మలయుచుండిరి వారిమధ్యమునం దధికయు నైన యొకకన్యఁ గాంచి తేఁడు
కాముని కోలలఁ గాసిల్లి నాసతిసంవరణునిఁ జూచి స్మరుని వాడి
తే. తూపులకుఁ జిక్కి ప్రక్కను దొరక నిరువు
రతను శరపీడితాంగులై యతులమోహ
వార్ధి జొచ్చిరి నూఁతి వాజినుండి
జారిపడె మేనుఁ దెలియక జగతి నంత 233

ఆ. దివ్యమతులు కామదేవాలనా గంధర్వు, లవనిమీఁదఁ బడిన నధిపుఁ జేరి
శీతజలము మేన సేచన మొనరింప, నతఁడు లబ్ధసంజ్ఞుఁ డయ్యె నపుడు. 234

తే. వేల్పువెల్లాటకత్తెలు వేగ మట్టి, చెలిని నిజతాతగృహమునుఁ జేర్చి యంత
దీపుకలతేటమాటలఁ దేల్చి వాని, నూరడించిరి ప్రీతితో నురుగుణాఢ్య!

ఉ. దీపిత నంత భూవిభుఁడు తేజిని నెక్కి విచిత్రహేమకూ
టానతరత్నకోటిరుచిరాయతసౌధములేతమా ప్రతి
ష్ఠానపురోత్తమంబునకుఁ జయ్యన నేగెను గామచారి యై
మానితమేరుకూటమును మానుగఁ జెందెడి వేల్పుపోలికన్ 236

క. మనుజేశుఁ డెపుడు గిరిదరి, తిని గనె నానాఁటనుండి దివియందును రే
యినిఁ గుడువక నిద్రింపక, మనుచుండెను మదనువిహ్వ మల్లడి వెట్టన్ 237

వ. అట్టియెడ 238

క. స్థిరచిత్తుఁడు సకలజ్ఞుఁడు, గురుతపసియు నైన మునిగ్రామణుండు ధరా
వరుఁ డగుసంవరణుని గతి, వరయోగేక్షణము వలనఁ బరికించి వెసన్ 239

క. వినువీథి కెగిరి సూర్యుని, ఘనమండలమందుఁ జేరి కమనీయరథం
బున నుండుతీక్ష్ణభానుని, గని ద్విజసత్తముఁడు మ్రొక్కి గడుభక్తి మెయిన్

ఉ. క్రమ్మఱ వేడివేల్పు ఋషికాంతుఁడు నై నవసిష్ఠమౌనికిన్
బమ్మిన భక్తి మ్రొక్కి ముని పార్థివుఁ డాయెడ వచ్చు సన్నిధిన్

సమ్మతినుండి తా వెలిఁగెఁ జారుతరప్రభ మింట దంట యా
తమ్ముల నేస్తకానివలెఁ దద్దయు దివ్యజటాకలాపియై 241

సీ. రవి యంతటను మునిప్రవరునితో నని నీవేమి పనిఁగోరి యిచటి కిపుడు
వచ్చితి వన విని వారుచే భాషించె సంవరణప్రయోజనముకొఱకు
నిను నేను యాచింప నేఁ డరుదెంచితి దయను నీసుత యైన తపతి నిమ్ము
దేవేశ యనుచుఁ బ్రార్థించిన దపనుఁడు పార్థివార్థమునకై స్వగృహసీమ

తే. కెలమిఁ జనుదెంచినట్టి మునీంద్రవర్యుఁ
డగువసిష్ఠుని కాత్మజ యైనతపతి
నిచ్చిన గ్రహించి మునివరుఁ డినునియాజ్ఞఁ
జెంది నిజపర్ణశాలకుఁ జేరె నంత 242

క. హరిసుత సంవరణుని వరిఁ, బోరిఁ బోరిఁ దలపోసి మానిపూజ్యునకు నతిం
గురుమతి నొనర్చి పలికెను, నిరుపమ మగుభక్తితోడ నియతాత్ముండై 243

చ. విమలచరిత్ర! నేను సురవేశ్యలకైన మోహిమహాటవీస్థలిన్
సమధికతుష్టనై వెలసి చారుగతి న్విహరింప దేవతా
సముఁ డగు రాజపుత్త్రుఁ డట సారెకు నన్గని కామతప్తుఁడై
శ్రమఁ జనె నేనెఱుంగుదును జక్కఁగ నాతనిరూపుఁ జెప్పెదన్ 244

—॥ తపతి వసిష్ఠునకు సంవరణునిచిహ్నములఁ జెప్పుట. ॥—

తే. అతనిపదములు చక్రగదాసిచిహ్న
తములు జంఘలు గురుతరదంతిహస్త
సన్నిభంబులు నడుమతిక్షామ మగుచుఁ
ద్రివళులనుగూడి హరిమధ్య రీతి వెలయు 245

క. పొందికకలచిందమువలె, నందం బగునతనికంఠమంసంబులు బ
ల్సుందరములు పీనాయత, సుందరదృఢతరము లగుచు శోభిలు మానీ 246

క. వనజోద్భవాంకములు నై, పొనరెడిహస్తములు ఛత్రమునుఁబోలు శిరం
బును నీలవక్రలోమము, లును సమనాసికయు జెల్లు లోకేశునకున్ 247

క. పరిశుభ్రదంతపంక్తియుఁ, బోరి దీర్ఘములై సుపర్వములు కల్గినవై
కరపాదాంగుళు లానరును, ధరణీశ్వరు సుతున కెపుడు తాపసవర్యా! 248

సీ. మునినాథ! యా రాజపుత్త్రుఁడు దశపద్మభాసితుండును మహాబలధనుండు
షడ్గుణోన్నతుఁడును సప్తాంగరక్షుండు త్రైగుణాసక్తుఁడు ప్రతాపశాలి
విపులత్రిశక్తిగరిష్ఠుఁడు ధీరుఁడు త్రిప్రలంబుఁడు మహాదీప్తితను డు
నాల్గిటఁ గృష్ణుఁడు నాల్గిట సురభియు, నిశ్వేతుఁడై చాలఁ దివురువాఁడు

ఆ. కాన నతనిఁ బతినిఁగా నేనుఁ గోరితి, మానసమున నుందు మమత నరసి

మానుగాను సుగుణ।మాన్యుఁడౌ నతనికి, నిమ్ము నన్ను నిప్పు । డిద్ధచరిత! 249

చ. కులధనరూపభాగ్యములఁ । గూడినవానికిఁ గన్యకామణిం
జెలిమి నొసంగ మే లనుచుఁ । జెప్పరి పెద్దలు నన్ను నిర్దయా
కలితుఁడవై పరేశునికిఁ । గాంతు నొసంగక చిత్తమందు నే
వలఁచినపార్థివేంద్రునకు । వాసి నొసంగుము మౌనిశేఖరా! 250

క. అని యిట్లిసుతపలికిన, మునివరుఁ డామీఁద ధ్యాన।మును బూని మహీ
శునిగతిఁ గని ముదమున నా, వనితామణితోఁ బలికె । వారనిపేర్మిన్. 251

తే. సుదతి! నీచేత నాయుషు।సుతుఁడు తొల్లి
చూడఁబడి కామతప్తుఁడై । సోలసె మిగుల
నట్టి రాజేంద్రపుత్త్రుని । నమలయోగ
దృష్టితోఁ జూచి తెలిసితి । దివిరి యిపుడు. 252

క. నీ వెవనిఁ గోరి నాతో, భావం బలరారుచుండ । భాషించితి వా
భూవిభుఁ డగుసంవరణుఁడు, వావిరి నాశ్రమమునకును । వచ్చుఁ బుత్త్రీ! 253

చ. అని యిటు మౌనిసత్తముఁడు । నైనవసిష్ఠుఁడు పల్క నంతటన్
జనపతిపుత్త్రుఁ డాయెడ ద్విజ।ప్రముఖాశ్రమభూమిఁ జేరి యా
మునివరుఁ జూచి మ్రొక్కి యట । మోహనికైవడి నున్నకంజనే
త్త్రనుఁ గని దృష్టపూర్వ యిది । తథ్య మటం చని యెంచి క్రన్ననన్ 254

తే. వేడ్క చిగురొత్తుచుండ భూ।విభుఁడు పల్కె
విప్రకులవార్ధిచంద్ర! యీ। వెలఁది యెవ్వ
రనఁగ వరుణాత్మజుం డిట్టు । లపుడు రాజు
తోడఁ బల్కెను సంప్రీతి।తోడఁ జెలంగి 255

క. నరవర! తపతి యటం చని, పురుణింతురు పేరుచేత । భువి బుధవర్యుల్
హరిసుత! యిది నీకొఱకే, నరవిందాప్తుని భజింప । నాతం డోలిన్. 256

క. సారోదారవిచారయు, సారసరిపుసన్నిభాస్య।సహితయు భవ్యా
చారసుశీలయు నగునీ, చారుతరాంగిని నొసంగె । సంతస మొప్పన్. 257

ఉ. ఇచ్చినస్వాశ్రమస్థలము । నింపునఁ జేర్చితిఁ గాన లేచి యీ
సచ్చరితాఢ్యయౌ తపతి । చారుకరంబును శాస్త్రపద్ధతిం
మచ్చికమీఱఁ గైకొనుము । మానవనాథ! యటంచుఁ జెప్పఁ బ
ల్మచ్చట లూర దాని చెయి । భూపతి సద్విధిఁ బట్టె నత్తఱిన్. 258

ఉ. భానునిపుత్త్రి యౌ తపతి।వాసవభోగసముజ్జ్వలుండు స
మ్మానితుఁ డాఢ్యుఁడున్ సకల।మానవరత్నముఁ డైనతద్విభున్
మానసనాథుఁగాఁ బడసి । మంజులసద్మములందు నిత్యమున్
బానుగఁ గ్రీడసల్పె శచి।శక్రునితో విహరించుపోలికన్. 259

కురునృపతిచరిత్రము

క. అనవలయందుఁ బిమ్మట, మానవపతి లక్షణుండు । మాన్యుఁడు కురువర
సూనుఁడు జనించె లక్ష్మికి, సూనశరుం దుప్పవించు । సొబగునఁ జూడన్ 260

తే. జాతకర్మాదిసత్క్రియా। సంస్కృతుండు
నగుచు నతఁ డాజ్యమున హుతుఁ । డైనయగ్ని
మాడ్కిఁ జెలువునఁ బెంపొందె । మాన్యు లెన్న
నాత్మగృహమందు నిత్యము । హర్ష మొప్ప 261

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుం డగు రాజపుత్రునకు బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుం డగునగస్త్యుఁడు చూడాకర్మం బొనరించె నంత నవనీశాత్మజుండు తొమ్మిదవయేఁట నుపనీతుండై బ్రహ్మచర్యాశ్రమత్వంబుఁ బూని గురుశుశ్రూషఁ గావించుచు వేదవేదాంగశాస్త్రేతిహాసాదివిద్యలనెల్ల హృద్యంబుగ నేర్చుకొని పదియవవత్సరంబున దక్షుండయి పుడమియందుఁ బురుషోత్తముం డగుచు రాణిల్లి కురు వనునామంబునఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచెఁ, బిదప నతని యయ్య సంవరణుండు షోడశవత్సరప్రాయుం డగుసుతుని విలోకించి శుభవంశజుం డుద్వాహ మొనర్పఁ బ్రయత్నించి

సీ. సద్గుణోపేతయు సుదామ।జనపతిపుత్రి యగు సౌదామినీకన్య । నాదరమున
నిమ్మన సుతునకు । సమ్మతించి సుదాముఁ డింపుతోఁ దనకూఁతు । నిచ్చె దానిఁ
గూర్మితోఁ బెండ్లాడి । కురుభూజానిఁ గూడి రాజకులాచార।రతుఁడు నగుచు
భాసిల్లె శశితోడ । వాసిఁ గాంచిన పాకశాసనుకైవడి । జగతియందు

ఆ. జనకుఁ డంత రాజ్య।సంభారవహునిఁగాఁ, దనయు వదిని నెంచి । తగవిధాన
మునను యౌవరాజ్య।మున నభిషిక్తునిఁ, జేసె జనులు జూచి । చిత్ర మొందఁ

ఆ. తండ్రి వలన నిట్లు । తనరాజ్యమం దభిషిక్తుఁ డగుచు నతఁడు । శీలిని వెలయు
జనుల సుతులమాడ్కి । సంతసంబున నేలె, జనకుఁ డనుచు వారు । సంస్తుతింప.

క. ఆపార్థివుండు సకల, క్ష్మాపాలుఁ డజాదిజీవ।గణపాలుఁడు స
ద్భూపాలపాలుఁ డగుచుఁ, బ్రాపింపనుఁ జేసె ధర్మ।పద్ధతి జగతిన్ 265

వ. ఇట్లు కురుపతి యౌవరాజ్యంబు నేలుచు నొక్కనాఁ డాత్మగతంబున. 266

క. ఎందాఁకఁ గీర్తి లోకము, నం దింపొందంగ నుండు । నందాఁక మహా
నందముఁ దానితోఁ జెలు, వందుచు నవ్విభుఁడు బ్రతుక । నగు నవనిఁ దగన్.

మ. అని రాజేంద్రుఁడు చిత్తమం దటులు తా । నాలోచనం బొప్ప వే
డ్కను గీర్త్యర్థముగా మహీధ్రసహిత।క్ష్మాభాగమం దంతట
న్మనసొప్పారను సంచరించి పిదప । న్మాన్యప్రపుణ్యంబు పా
వనమౌ ద్వైతవనంబుఁ జొచ్చెఁ దమితో।భావంబు సొంపారఁగన్. 268

ఉ. అంత విభుండు తత్సమయ।మందు సముజ్జ్వల మైనతద్వనా
భ్యంతరసీమఁ జేరి పను।దంచితుఁడై కనె బ్రహ్మపుత్రియౌ

సంతతపాపనాశనియు । సద్ధరిజిహ్వయుఁ బ్లక్షజాతయుం
గాంత సుగాత్రియుఁ సకలగణ్యయు దేవియు నా సరస్వతిన్ 269

సీ కని విస్తృతంబు నై । క్రాలుహ్రదంబును గావించి తన్నదీ । కాంతములను
గ్రుంకి హ్రస్వత నీరుఁ । గ్రోలి బ్రహ్మోత్తరదిగ్వేదిపైఁ జాలఁ । దేజరిల్లి
సర్వంసహాభాగ । సమదశయోజనాయతవిశాలసమేత । మయి శమంత
పంచక మనుపేరఁ । బరఁగుధర్మస్థానమునుఁ జేరె నరసత్తముఁడు ననంగ

ఆ విబుధు లనిరి పురుషవీర! నీచే సర్వ, పంచకోత్తరస్థపరమవేది
పలుకఁబడెను బ్రహ్మపరవేదు లెన్నియో, విస్తరించి చెపుమ । విశ్వనాధ! 270

చ అన హరి వారితో ననియె । నాఁ డట లోకవిఘుంకు దేవతా
ఘనపతి యైనశంకరుఁడు । కౌతుకి యై మును నెట్టివేదులం
దానర యడించె నట్టి పర । మోత్తమధర్మవిరించి వేదు లిం
పానరుచు నుండు నైదు త్రికసోత్తములౌ! ధరిత్రి నెన్నఁగన్ 271

వ వానియందుఁ బ్రయాగమధ్యమవేదియనియుఁ, గయాశీర్షముపూర్వవేదియనియు, మహాపుణ్యఫలప్రదం బగువిరజ దక్షిణవేదియనియు, మూఁడుకుండములతో రాజిల్లుపుష్కరము పడమరవేదియనియు, శ్యమంతపంచకస్థ మగునట్టిది యుత్తర వేదియనియు భావింపఁబడె, నట్టి క్షేత్రమును గురుపిభుఁడు మహాఫలదం బని యెంచి కోరినట్టికోర్కుల నిటఁ గృషిఁ జేసెద నని ప్రయత్నించి యంతట 272

కురురాజాష్టాంగసంసిద్ధికై నేలం దున్నుట.

చ పరమరథంబుఁ బోవిడిచి । పార్థివవర్యుఁ డనంతలక్ష్మికై
తిరమగుచోఁ గొనర్పుకొని । దీప్తిఁ జెలంగెడిభర్మసీరముం
బోరి సమకూర్చి శైవవృషమును న్మమవాహన మైనదుంతనుం
సరిగునఁ బూన్చి భూతలముఁ । జక్కఁగ దున్నుచు నుండె నత్తతిన్ 273

చ సురపతి దానిఁ గాంచి మగిఁ । జోద్యము నొందుచుఁ గర్షకుండు గాఁ
బరఁగెడు నమ్మహీశ్వరుని । పాలికివచ్చి వచించెఁ బార్థివా
కర! యిట నేమిచేయ సమకట్టితి వీవని యేమటన్న భూ
వరుఁ డనె శక్రుతో నపుడు । భావము రంజిలుచుండ ధీరతన్ 274

తే. దయయు నిత్యక్షమాశౌచ । దానయోగ
సత్తపోబ్రహ్మచారిత్వ । సత్యములనుఁ
చాలఁ గృషిఁ జేయుచున్నాను । సర్వదేవ
నాథ! యన శక్రుఁ డనియె భూ । నాథుతోడ 275

ఉ. భూవర! యిట్టు బీజమునుఁ । బొందెద వెందొగిఁ జూడ దేనితో
నీవని నవ్వి స్వర్గమున । కింద్రుఁడు పోవ నహర్నిశంబులం

దావిభుఁ డోలి నాహాలము । హర్షముతోఁ గాని తక్కుచోట బల్
గెవను దున్నుచుండెఁ గడుఁ । గవిని నంతట నేఁడుక్రోసులున్. 276

క. పిమ్మట నేఁ జని పలికితి, నమ్మనుజేశ్వరునితోడ । నధిపా! యిట నీ
విమ్మహి దున్నెద వేటికి, నిమ్మళముగ బలుకు మనిన । నృపుఁ డావేళన్ 277

తే. పలికె నష్టాంగధర్మంబుఁ । బ్రోవ నిగుడ
నంతనే బీజ మెక్కడ । ననుచు నతని
నడుగఁ దనదేహమందున్న । దది యటంచు
నాడ నాలించి నే నపు । డతనిఁ జూచి 278

చ. జనవర! నేను దేహినయి । చక్కఁగ దున్నుచు నున్నవాఁడ భూ
మిని విభవంబులన్ హాలము । మిక్కిలి దున్నుచు నుండుఁ గాన నీ
తను వెటు బీజ మౌ ననుచుఁ । దాలిమి. బల్కలి నంత తేదు తెం
పునఁ గుడిచేయి నా గటినిఁ । బూనియుఁ బూన్కని దున్న నొక్కటన్ 279

క. కొనసాగి పెరుగుహస్తముఁ, గని నేఁ జక్రంబువలనఁ । గడువడి దానిం
దునిమితి వేయితెఱంగులఁ, మనుజేశుం డంత దాని । మహితోత్సుకతన్. 280

క. రెండవకరమునఁ గొనఁ గని, ఖండించితి దాని నేనుఁ । గాశ్యపిఁబడ భూ
మండలపతి క్రమ్మఱఁ దన, కుండినపక్షద్వయంబు । నొసఁగెం గడిమిన్. 281

నేవాని ద్రుంచితిని వడి, నావేళ నృపాలుఁ డెలమి । నాత్మశిరంబున్
వావిరి నిడఁ గని యొడయని, భావస్ఫుటవృత్తిఁ జూచి । పరమప్రీతిన్ 282

హరి కురుపతికి వరంబు లిచ్చుట.

సీ. పలికితి వానితోఁ । బార్థివ! భవదీయసాహసంబున కేను । సమ్మతించి
వరదుఁడ నైతిని । వరముఁ గోరు మటన్న విని కురుపతిపల్కె । వేడ్క నెట్టి
వసుధ నాచే దున్నఁ । బడె నట్టిధా వెల్ల నధికధర్మక్షేత్ర । మగుచు నెపుడు
చచ్చినవారికి । స్నాతులౌ జనులకుఁ బుణ్యప్రదంబు నై । పొసఁగు టొప్పు
ఆ. స్నానదానయోగ । జపోపవాసాదు, లితరకార్యవితతు । లెల్ల నిందు
నక్షయంబు లగుచు । పావనింపఁగా నగుఁ, బరమధర్మశీల! । ధర్మచేల! 283

శా. శౌరీ! శంకరనిర్జరాన్వితుఁడ వై । సంప్రీతిమై నీవు నా
పేరన్ జెన్నలరారు నీస్థలమున । న్విఖ్యాతితో నుండుమం
చారాజేంద్రుఁడు భక్తిమీఱ నన । గా నాలించి భూపాలునిన్
గారుణ్యంబునఁ జూచి పల్కితిని నేఁ । గమ్రోక్తు లొప్పారఁగన్ 284

ఉత్సాహ. ధీర! నీవు వలచినట్టి । దివ్యవరముల న్మదం
బారుచుండ నీకు నిచ్చితి । నధికవరము లొసఁగెదన్

సారదేహి వగుము మరల సమయమునట్టివేళలో
జేరఁగలవు దీప్తి నన్ను సిద్ధసాధ్యు లెన్నఁగన్ 285

ఆ. మానవేశ! చంద్రమూర్తి నీసత్కీర్తి, వెలయు జగములందు విస్తరిలి
సోమయాజి వగుచు నీమంబుతో వేయి, క్రతువరములఁ జేయఁగలవు నీవు

వ. నారదా! పురుషోత్తముఁ డిట్లు వరమ్ము లొసఁగి కురుక్షేత్రముఁ బాలించుటకై చంద్రనామకుఁ డగుయక్షుని జక్రినాథుఁ డగువాసుకిని, శంకుకర్ణుఁ డనువిద్యాధరుని, వసురేశుఁ డగుసుకేశుని, నజావనుఁ డను రాజును బావకదేవుని నిచ్చఁ దదాజ్ఞఁ బూని వారరుదెంచి కురుజాంగలమ్ముఁ బాలించుచుందురు తదను చరులును శరచాపధరులును బలశాలు రగునెనిమిదివేలవీరు లతిదురితముల నెప్పుడు నివారించుచుందురు దానినడుమఁ బెక్కుపుణ్యములతోఁ గూడి నదియుఁ బాపహారయు మంగళప్రదం బగుప్లక్షపాదకంబు కలదు ఈప్లక్షపాదక జనితయై జలాఖ్య యగుచుఁ దూర్పుముఖముగఁ బాఱు నొకపుణ్యనది కలదు తొలుత మహాభుజుఁ డగునలువచే సకలభూతగణములలో నీనది సృష్టింపఁ బడియె దానఁ జరాచరస్థమహోగ్రవీరులంద ఱిందుఁ గ్రుంకఁ బ్రయత్నింతురు సృష్ట్యాదియందుఁ బృథివ్యాపస్తేజోవాయ్వాంబరప్రభూతకములు సకలసాగరములు గొప్పసరస్సులు నిరంతరజలప్రవాహపూర్ణము లగునదు లిట జతుర్ముఖనిర్మితంబులయ్యె వానియందలి నీరటి పుణ్యాదంబై యుండు నాక్షేత్రము దేవసరణియై వెలయుచుండు సరస్వతీదృషద్వతులకు నడుమనుండుచోటు కురుజాంగల మని వాసిఁ గాంచె 287

సీ. అట్టి కురుక్షేత్రమందు నాసీనుఁడై రాజిల్లువాఁడు పురాతనుండు
ఘనతపస్వియు మునిగణగణ్యుఁడౌ రోమహర్షణుఁ గనుగొని యమరతుల్యు
లగుఋషిసత్తము లాడిరి మునినాథ! రమ్యకాసారతీర్థప్రమాణ
ములను దేవమహత్వములను శ్రీవామనదేవునిచరితంబుఁ దేటపడఁగఁ

ఆ. బలుకు మనుచు నిట్లు భాషింప విని యతఁ
డపుడు వారిమాట లాలకించి
కరయుగంబు మోడ్చి కరమర్థితో మ్రొక్కి
పలికె ఋషులఁ జూచి భక్తి వెలయ 288

రోమహర్షణుండు మునులకు సరోమహత్త్వముఁ బలుకుట

క. మునులార! తొలుతఁ గమలా, సనుఁ డగుబ్రహ్మను సరోజవనాపతియా
వనమాలిని, శ్రీకంఠుని, వినుతించి వచింతు వినుఁడు విస్పృతభక్తిన్. 289

ఆ. అమలతీర్థరాజ మగుబ్రహ్మసరసిని, నాదిలెను విశుద్ధుఁ డైనరంతు
కుందు మేటికాంతిఁ గూడినదై నాల్గు, మొగము లొనరి చాలసొగసు కలిగి,

క. వెలసెడి కాసారంబును, విలసితముగఁ జేసె ననుచు । విబుధాధ్యుండా
జలజాసనుండు నతిముదిఁ, బలికెను మోదంబు వెలయఁ । బ్రథమమునందున్

వ. ఋషివరులారా! కలి ద్వాపరమధ్యమందు మహాత్ముఁ డగు వ్యాసమునిప్రవరుఁడు కొలఁకులకొలఁతను, విశ్వేశసన్నిహితము లగుహస్తినాపురసరస్సులను, నిరంతరజలప్రవాహ యగుకన్యాజకర్గవిఁయును, వామనుచరితంబును నాకుం జెప్పెఁ బుణ్యాకరము లగువాని నేను మీకుఁ బలికెద నాలకింపనగు దేవవరుఁ డగు విశ్వేశ్వరునివలనఁ బావని యగుసరస్వతీన దియు, నంతట నర్థయోజనపరిమితిగల కాసారంబు సన్నిహితమాయె నని చెప్పియుంటి, నట్టి సరసికి ఋషు లరుదెంచి ముక్తిఁగోరి దాని సేవించుచుందురు కొందఱు స్వర్గఫలకాములై భజించుచుందురు 292

తే. ముక్తికాముఁడు యోగియౌ । శ్రీసరస్వ
తీశ్వరుం డీసరస్సునఁ । బృథులభక్తి
నమర సేవించె స్థితికాము । డగుచు విష్ణుఁ
డెలమి హరిరూపుఁడై దీనిఁ । గొలిచెఁ బేర్మి 293

సీ. సేవ్యతీర్థంబు నై । చెలఁగు నీమధ్యమునఁ దొల్లి శంభుఁ డుండు । మొనసి మునిఁగి
దివ్యప్రభావుఁడై । దీప్తితో స్థాణుత్వమును జెందె నిం బ్రహ్మ । ముందు వేది
యగుచుండు దానికి । నావల రామహ్రదం బుండుఁ బిమ్మట । ధరణివిభుఁడు
నగుకురునాథుండు । యత్నంబుతో దున్నినట్టి కురుక్షేత్ర । మమరు ననుచుఁ

ఆ. గడఁగి పలుకఁబడెనుఁ । గమనీయరంతుకా, రంతుకంబులకును । రహిఁ శమంత
పంచకమునుండి । భాసిల్లు రామహ్ర, దంబునకును నడుమ । దనరి మిగుల.

వ. క్రాలునీకురుక్షేత్రశమంతపంచకము బ్రహ్మోత్తరవేది యని వక్కాణింపఁబడె నని పలికిన సంతసించి 295

క. మునివరులు రోమహర్షణుఁ, గని పలికిరి మానినాథ । కర్బురపతిగా
తనరెడుబలిదైత్యుఁడు శ, క్రుని రాజ్యము నెటు గ్రహించె । రూఢిగఁ జెపుమా!

తే. వామనోత్పత్తిఁ దత్ప్రభా । వములఁ జెప్పు
మనుచుఁ బ్రార్థింప విని రోమ । హర్షణుండు
ఋషులతో ననె మునులార! । ప్రీతు లగుచు
నిర్మలస్వాంతముల నొప్పి । నియతితోడ 297

బలిచక్రవర్తివంశక్రమము.

క. ఘనుఁ డైనవామనేశుని, జననముఁ దచ్ఛక్తియుక్తిసంగతులను దు
ర్జనదనుజాన్వయకలిని, వినిపించెద నేను మీకు । వినుఁ డీవేళన్ 298

క. బలిదైత్యుం డేకాలమున, నిలఁబుట్టెనొ పూర్వమందుఁ । బృథుశక్తిని ద
త్కులమున హిరణ్యకశిపుం, డలరెనుఁ దొలిపురుషుఁ డగుచు । నసురేశ్వరుఁడై

క. వానికిఁ బ్రహ్లాదుం డను, సూనుం డుదయించె నట్టిసురవైరికి బ
ల్జానుగఁ బుట్టె విరోచన, దానవుఁ డాత్మజుఁడు నగుచు ధారుణిమీఁదన్
సీ. ఆవిరోచనునకు నాత్మజుఁడై బలి జన్మించి పెంపొంది సారసాక్షు
చేత హిరణ్యకశిపుఁడు హతుండైనఁ దత్కాలమున దేవతతులఁ దఱిమి
సకలచరాచరసహితమౌ త్రైలోక్యరాజ్యంబుఁ జేయుచు గహి యడంచె
నసురులు కృతయజ్ఞులైరి బలీశ్వరమయశంబరాసురసమహితవిజయ
ఆ. మున సమస్తజగంబులు పూర్వదేవ
వశములై వెల్గె నామాడ్కి బరఁగ మిగుల
నఖిలదిశలెల్ల శుద్ధంబు లగుచు నెప్పుడు
ధర్మకర్మంబు లేపారె దైర్స్య మగుచు. 301
ఆ. సంప్రవృత్తమగుచుఁ జాల నంతట వెల్గి, వితసెఁ బటిమ దైత్యవితతిపథము
శంబరాదిదైత్యసత్తమ గత్తితో, నయనసంస్థుఁ డగుచు నర్కుఁ డలరె 302
క. దనుజావనమై గగనము, తనరెఁ గుహ్యంబు లగుచు దశదిశ లమరెఁ
కినఁబడె వేదము లధ్వర, ఘనశోభను మింట మిగులఁ గ్రాలెఁ జూపెన్ 303
క. పిమ్మటఁ బ్రకృతిస్థితితోఁ, బమ్మినలోకంబు పరివర్తనయుతమై
సమ్మతి నొప్పెను ధర్మము, నెమ్మి జనింపంగఁ బాపనివహతియుఁ బొంగెన్ 304
ఉ. ధర్మము నాల్గుపాదములఁ దద్దయు నొప్పెను జూడఁగా నస
ద్ధర్మము పాదమాత్రమయి తార్కొన సాఁగె నిజాశ్రమస్థులై
నిర్మలచిత్తము ల్గలిగి నిత్యము స్వోచితధర్మవృత్తినిం
పేర్మి వహింప భాసిలిరి పృథ్వని మానవులెల్ల దీక్షతోన్ 305
చ. బలివలిజేశ్వరుం డలుఁడు భాసురదానవరాజ్యమందుఁ దాఁ
జెలువము మీఱ నిర్జరులచే నభిషిక్తుఁడు నయ్యె, రక్కసుల్
విలసితభావులై చెలఁగి విస్తృతశబ్దము భూనభోంతర
స్థలముల నింపఁజేయుచును ధైర్యముతోఁ జెలరేఁగ నంతటన్ 306

శ్రీలక్ష్మి బలిం జేరుట.

క. కమలాంతరసమకాంతి యుఁ, గమలోద్యత్కరయుఁ గమలకలితయు దివ్య
గ్విమలాంతరంగయును నగు, కమలబలిం జేరి పలికెఁ గమ్రాక్షులతోన్. 307
చ. విలసితవీర్య! భూరిబల! వీర! మహాసురరాజ! యాజిఁ ద్వ
ద్బలజితుఁడై శచీవిభుఁడు పాఱిన నీదగు దివ్యసత్వముల్
లలిఁ గని సంతసించి జయలక్ష్మియుక్తుఁడ వైననిన్ను నే
వలచి వసింపవచ్చితిని భాసురభావనిరూఢి నిత్తఱిన్ 308
క. వినుతహిరణ్యకశిపుకుల, మునఁ బుట్టిన నీకు నిట్టి పూర్ణజయశ్రీ

ఘనరాజ్యయుక్తకార్యము, గనఁ జిత్రమె యెంచిచూడఁ గర్బ్యురసింహా! 309

వ దానవేంద్రా, నీవు శాశ్వత మగు త్రైలోక్యరాజ్యమును జెంది దైత్యనాథుఁ డగుయుష్మత్ప్రపితామహునిఁ బ్రతిష్ఠాధికారునిఁగఁ జేసితి వని భాషించుచు నఖిల దేవమనోరమునుయు సేవింపఁదగినదియు పరము లొసఁగునది యగునాకలుములజవ రాలు సురవైరిదుర్గఁ డగుబలిచక్రవర్తినిఁ జెందె నంతటఁ గీర్తిప్రభాద్యుతిహ్రీ శక్తిబుద్ధిమహామతిశ్రుతివిద్యాస్మృతిశాంతిపుష్టిక్రియాది సకల దేవీకదంబము మంజునృత్యగీతవిశారద లగువేల్పు వెలాటకత్తెలు త్రిభువనరాజ్య మేలుచు సంపూర్ణైశ్వర్యయుక్తుఁడును బ్రహ్మాదియు నగుబలిదానవేంద్రునిఁ బొం దియుండి రని పలికిన విని మునులు లోమహర్షణున కిట్లనిరి 310

క లలితతపోవిధవాధ్యా!, బలినిర్జితు లగుచు విబుధవరు లేక్రియచేఁ
మెలఁగిరొ తదవస్థాస్థితి, బలుకుము వినఁ గుతుక మొదవె భావములందున్

క దేవాధిదేవుఁ డజరుఁడు, భావాతీతుండు నైన సద్దాతు డిలం
బావనవామనరూపము, నేవిధమునఁ దాల్చెఁ దొల్లి హితమతిఁ బ్రభూ!

క అని ప్రార్థించిన మునివరుఁ, డనె నోమునులార! వినుఁడు హర్షముతోఁ ద
ద్దనుజేశలబ్ధమై త్రిభు, వనరాజ్యము వెలయఁ జూచి వారనిశిలిన్ 313

ఇంద్రాదు లదితికశ్యపులకడ కరుగుట

చ సురపతి మేరుగోత్రమున సుందరమై విలసిల్లుతల్లిమం
దిరమునుఁ జేరఁబోయి కడుదీనుఁడు నై జనయిత్రిఁ జేరి సు
స్థిరమతి మ్రొక్కి దాను సునిచేత వినిర్జితులైరి సర్వని
ర్జరు లని పల్కఁగా నదితి శక్రునితో వనె నంతఁ జర్చిమై 314

క తనయుఁడు, విరోచనసుతుఁ డై, పానరెడిబలిదైత్యవిభుఁడు పోగున మీచే
దునుమ నశక్యుం డనిఁ జదు, వును మానిని గెల్వుండు పోరిఁ దానొకఁడ్డె

ఆ దేవనాథ! నీకు దితిజేంద్రు గెలువంగ, శక్యమగునె వేగ చని మహిమ
యైనకశ్యపునకు నభివందనము చేసి, వినయ మొప్ప నిలిచి వేడవలయు 315

మాలినీ అనరభోజననాయకుఁ డౌ బలి నాజిని మీరు పరాజితులై
దీనతఁ గుంతినపద్ధతి యుంతయుఁ దెల్పుచు నాకుసుఁ డేక్రియతో
హీనపరాక్రముఁడౌనని భక్తిని నేర్పుఁ గోరుమన న్వని వే
యానతి శక్రుఁడు పిమ్మటఁ గశ్యపు నంతికముం జెను గార్యరతిన్. 317

వ మునులారా! క్రతుభుజులు చని యట మరీచిపుత్రుఁడును, దేవగురుఁడును, శ్రేష్ఠుఁడును, బ్రహ్మతేజోవిలసితుఁడును, దీప్తతపోనిధియును, ఘృణ్యాగ్ర దేహుఁడును, స్థితానలశిఖోపముఁడును, దొలివాఁడును, కృష్ణాజినవస్త్రుండును, వల్కలాజినపరివృతుండును, ద్యుతిమంతుఁడును, ఘృతగంధపురస్కృతాగ్ని సన్ని

ఘుఁడును, స్వాధ్యాయపరుఁడును, దేహావసానలుండును, బ్రహ్మవాదియుఁ
బ్రకటితతత్త్వప్రభావోగ్రుఁడును, సకలచరాచరగురుఁడును, సర్వజగత్ప్రజాసృష్టి
కర్తయు నాత్మభావవిశేషుండు నగు దృతియుఁ బ్రజాపతియు, జనకుఁ డగుకశ్యపుని
సందర్శించి పిదప నాదిత్యాదిదేవోత్తము లా పుణ్యాగణ్యునికి నమస్కరించి నిటల
తటఘటితాంజలిపుటులై వినుతించి దైన్యంబున ని ట్లనిరి 318

తే. జనక! బలశాలియగు బలిశక్రు వలన
సనిన జేయుఁడు నై యొప్పె నస్మదీన
సమరు లగుమాకుఁ బ్రీతిదమైనశుభముఁ
గడిమి నొసఁగఁ గావఁగదె గరుణతోడ 319

చ. అని యిటు దీనభావముల నాడెడుపుత్త్రులభాషణంబులన్
విని గుణియు న్గుణాధికుఁడు విశ్రుతతత్త్వుఁడు నైనకశ్యపుం
డనె సురలార! మీరు చతురాననలోకగమంబునందు బు
ద్ధినిఁ దమిఁ జేయుఁ, డానలువ దివ్యచరిం దనరారి పెమ్మటన్ 320

క. బలి దానవుని జయింపఁగ, గలిగిన తెఱఁగును విశేషకారుణ్యము మైఁ
బలుకఁగలం డుపాయంబున, వలసి చెల్లెడు మీకు నిప్పుడు విపులోత్కంఠన్.

కశ్యపాదులు బ్రహ్మసదనంబున కేఁగుట.

సీ. శక్ర! బ్రహ్మకుఁ బరాజయముఁ జెప్పుటకు నై సముకట్టిలిమి కానసరవి నలువ
యిల్లు చేరుద మని హితమతిఁ బలికిన బిమ్మట నాదిత్యవితతితోడఁ
గలిసి నిర్జరవరులు కశ్యపాశ్రమమున నేఁగి సంప్రహృష్టు లగుచుఁ గదలి
సుమహోబలంబు లై శోభిల్లి కామగమనులు యథార్హంబుగఁ బోవు యాన
ఆ. ముల మహార్ఘమంత్రమునను బితమహు
భువనమునకుఁ బోయి ముదితు లగుచు
నహితమౌనిసేవ్యమానమౌ తద్దివ్య
చిత్రమందిరంబుఁ జేరి పిదప 322

క. వినుతతపోరాశియు నై, ఘనుఁ డై నాశంబు లేక క్రాలెడు నలువన్
గనుఁగొనెడికోర్కె మనముల, జనియింప సుతేజు లగుచు జని యట మిగులన్.

తే. షట్పదోద్గీతమధురమై చతురసామ
వేదపాఠకరవముల వెలసి శత్రు
విదళనము మంగళంబు నై వెలయు నలువ
సభనుఁ గని నాకవాసులు సంతసించి 324

క. క్రమవరపాదాతురముల, విమలస్థితిఁ బలుకఁబడిన వినుతశ్రుతులన్
సమధికపృథుసత్క్రియలం, దమరులు విని మరల మోద మలరుచు నుండన్.

సీ. ఆయెడ యోగవిద్యా వేదములఁ బదక్రమముల నెఱిఁగిన ఘనసుపర్వ
వసు లుత్తమక్రమ పదయుతాక్షరసహితోక్తుల నతిసుమతి నొప్పుచుండు
వేదభాగంబుల విమలమునీశ్వరస్వరనాదితంబును స్వతంత్రు
సంస్తవశిక్షల సర్వవిద్యలనెల్లఁ దవిలి ఛందస్సులఁ దెలిసినట్టి
తే. పూర్ణలోకాయతికసత్తములు చెలఁగి
హర్షమునఁ బల్కుమాటల నాదరమున
గర్భపాత్రంబుగా విని కాంక్షమీఱ
నక్కసక్కుఁడు నిష్ఠ పెంపారుచుండ 326

చ. అమరి సుసంశ్రితవ్రతులునై జపహోమసమస్తచిత్తులై
క్రమమున నున్నవారలనుఁ గాంచి తదీయసభాంతరంబునం
దమలసరోజపీఠయి హర్షమున వసియించి సర్వలో
కములకుఁ దాతయై నలువ క్రాలుచు నుండె నగణ్యకాంతితోన్ 327

వ. అట నసురమాయ యగువిద్యయును బ్రజాపతులును, ద్విజపూజ్యులగు దక్షవరు
ణాదులుఁ, బులహమరీచిభృగ్వత్రివసిష్ఠగౌతమనారదాదిమునులునుఁ, బృథి
వ్యాపస్తేజోవాయ్వాకాశములును, శబ్దస్పర్శరసరూపగంధములుఁ, బ్రకృత్య
వికారకారణమహదహంకారములును, సాంగోపాంగము లగునాలుగువేద
ములుఁ, దపోలోకస్థితులును, షడృతువులును, ధర్మార్థకామక్రోధమోదము
లును, రవిచంద్రకుజబుధగురుశుక్రశనిరాహుసంవర్తగ్రహంబులు మరుద్గణం
బులు విశ్వకర్మయు దివరాత్రులును, వసుషట్కంబును, నక్షత్రమాసపక్షములు,
భక్తితోఁ జరాచరగురుఁడును, శ్రీమంతుఁడును వన్నియుఁడు నగుబ్రహ్మనుఁ
గొలుచుండఁ నపుడు కశ్యపుఁడునుఁ దత్తనయుఁడు ధార్మికోత్తముఁ డగు
నింద్రుఁడును, దేవతలును సకలవాంఛితముల నొసఁగుచు మిగుల శ్రేష్ఠం బయి
నదియు, సర్వతేజోవిరాజితమైనదియు, బ్రహ్మర్షిసమన్వితమైనదియు, బ్రాహ్మీశ్రీ
సేవితమైనదియు నచింత్యమైనదియు నపగతశ్రమకలనియు నగుచతురాననసభనుఁ
దత్సభామధ్యపరమాసనస్థుఁడు సర్వాతీతుఁడు నగువిరించినిఁ గని యపుడు 328

క. పరమర్షి యయియుతులునై, శిరసులతో వందనములు చేసి యజుని ప్రా
చ్చరణము లనియతి సంతలు, కరమర్థిఁ బ్రశంసించి విగతకల్మషు లగుచున్. 329

తే. వెలసి కశ్యపుతోఁ గూడి విపులభక్తి, వచ్చియున్నట్టి సర్వదేవతలఁ జూచి
భూరితేజుండు నిర్జరపుంగవేంద్రుఁ, డగుశతానందుఁ డనెఁ గృప యతిశయిల్ల.

బ్రహ్మ శ్వేతద్వీపమందు హరిఁ గూర్చి తపం బొనర్పుఁ డని కశ్యపాదిసురులకుఁ జెప్పుట

తే. తివిరి నామాట వినుఁ డగు దివ్యమతిని
దానవోత్తముఁ డగుబలిఁ దాఁకి యొవఁడు

సమరమునఁ గెల్వ నేర్చెడుఁ । జక్రివలనఁ
గాఁగలదు మీకు సర్వమా । కాంక్షితంబు 331

క. ఆవిశ్వకరుఁడు గతి కాఁ, డావిబుధాదులకు నాకు । నతఁడే గతియా
దేవతలకు నతఁ డధిపుఁడు, భావింపఁగ లోకములకుఁ । బ్రభుఁ డగుచుండున్.

క. ఏ శౌరి దివిలోకా, ధీశుం డయి విశ్వరూప । దీపితుఁ డగుచు
నాశమె లేక విభావ్యుఁడు, నై శాశ్వతుఁ । డగుచు నెప్పు డలరుం జూడన్.

చ. ఎవఁడు సమస్తలోకముల । కీశ్వరుఁ డెవ్వఁడు ధర్మసత్యరూ
పవిమలుఁ డపూర్వజుం డనుచు । బాగుఁగ నెవ్వనిఁ బల్కు రార్యులా
భవమునఁ గన్గొనన్విబుధ । వర్యులు శక్తులె యెవ్వఁడొప్పు మా
ధవుఁడగుచక్రి నిల్ దెలియ । ధాత్రిని నిర్జరశార్య యూరమున్ 334

ఉ. నాకపురస్థులైనమును । నెన్నను సర్వము వేడ్కఁ జూచువాఁ
డాకమలేక్షణుండు జగ । దాఖ్యునిసత్కృపతోడఁ సద్గతిన్
మీకిపు డేనుఁ జెప్పెదను । మించినభక్తిచెలంగుచుండఁగా
నాకధవాలకింపనగు । నాత్మల శ్రద్ధ యనూనమైతగన్ 335

సీ. ముక్కంటిచెవిదెస । మొనసినపాలసంద్రంబున కుత్తర । తటమునందుఁ
గశ్యపుఁడుయోగ । కలితుఁడై దుశ్చరతపము శ్రీహరిఁ । బార్చి గాల్మిఁ జేయ
నగునట్టు మీఁగు నిష్ఠాత్ములై యుండిన నగగతకల్మష । వ ధకసత్య
మభ్రగంభీరర । వాన్వితె ముభయద మనిశకల్యాణము । నమలపుష్ట

తే. వర్ణయుక్తంబు నొసరి । బ్రహ్మయోగి
గణ్యభాషణమునువినఁ । గలరు పిదప
విశ్వకరుఁ డవ్యయుండును । విబుధవంద్యుఁ
డైనహరి తుష్టిఁ బొఁగను । నడరు నిజము 336

ఉ. బ్రహ్మజుఁ దద్విశితాంగమయి । బ్రాలెడియోగవిసర్జనంబునం
దమ్మహనీయమూర్తి జగ । దాకృతివీర్య మమోఘమైన దై
త్యమ్మునతండు వెండి సుర । గణ్యునిఁ గశ్యపుఁ జేరఁగోరి తా
నిమ్ముల మెచ్చి వచ్చి వర । మిచ్చును వేడ్క చెలంగ నయ్యెడన్ 337

క. సురలార! శౌరివలనన్, వరమున్ గొని పిదప మీరు । బంధురభక్తిన్
వరదుని నెన్నుచు నాకడ, కరుదేరం దగును భద్ర । మలరార నొగిన్. 338

క. అదితియుఁ గశ్యపుఁ డాయెడ,ముదితుఁడు ధీమంతుఁ డైన । మురహరుదివ్య
త్పదముల కెరఁగి వరంబును, బదిలంబుగఁ గొనుచు వెండి । పరుఁగని భక్తిన్.

తే. షడ్గుణైశ్వర్యముల నొప్పి । చాల వెల్గు, నీవు మాకాత్మజుండవై । నెగడునట్లు
వరమొసఁగి మమ్ముఁ బాలింపు । భక్తలోల,వినుతగుణజాల! కాంచన । విమలచేల

చ. అని గురుభక్తిఁ బల్కు హరి హర్షితుఁడై యిటులౌ నటంచు వా
రిని గని పల్కెఁ గాఁగలఁడు ప్రీతిని మీ రవు డట్టు చేయుఁడం
చని వినుతింప నాఁ గరుణ నంతట నట్లొనరించు వాఁ డనే
ననిదయ మీకుఁ జెప్పఁగలఁ డాయెడ లోకవిభుండు ప్రీతితోన్. 341

క. నాకేశులార! యిటులా, వైకుంఠునివలన మీరు వరసంసిద్ధిం
జేకొని కృతకృత్యులు నై, ప్రాకటరుచిఁ జేరుఁ డాత్మభవనంబులకున్ 342

క. అని బ్రహ్మపలుక నట్లా, యని పల్కి సురౌఘమెల్ల నాయెడభక్తిన్
వనజాసనునకు వలఁగొని, వినుతులు గావించి మించి వేడుక లూరన్ 343

తే. సత్యవాక్యుఁడు సద్గుణసహితుఁ డైన, బ్రహ్మ పలికినరీతి దేవతలు పుణ్య,
కరనదీపర్వతానన గణ్యశిఖరి, జలధియుతధారుణిని దాఁటి సత్వరమున. 344

క. భూతాధివాసవాసము, నై తనరెడి దుగ్ధసాగరాంతస్థం బౌ
శ్వేతద్వీపముఁ జేరిరి, చేతోమోదంబుతోడ శ్రీహరిఁ గొలువన్. 345

వ. పిమ్మటఁ గశ్యపుఁ గలిసి వేల్పు లటఁ జటులతరభీషణాం బఖిలసత్త్వగహితంబ
భాస్కరంబ మరత్యదం బధికాంధకారబంధురవ్యాప్తాశాభాగాంతరం బగున
మృతస్థానంబుఁ గని రత్తఱి 346

కశ్యపాదిసురులు హరింగూర్చి తపంబుఁ జేయుట.

సీ. బ్రహ్మవిదుండు నై భాసిల్లు కశ్యపబ్రహ్మధీమంతుఁడు వాసుదేవుఁ
డమరేశ్వరుండు నారాయణుండు సహస్రనేత్రుఁడు దేవుఁడు నిర్మలుండు
భూతియోగస్వరూపుఁడు నైన హరిఁ గూర్చి తదనుగ్రహార్థమై దశశతాబ్ద
వర్షప్రమాణమౌ వ్రతమును శ్రద్ధతో స్థానవీరాసన సత్యమౌన
ఆ. సవనవలన బ్రహ్మ చర్యంబుతో దీక్షఁ, బూని చేయఁగడఁగె బూర్ణభక్తి
నఖిలదేవవర్యు లటఁ దపోయోగాధి, నిష్ఠవలన మిగుల నెగడి రంత 347

క. ఘనుఁ డైనకశ్యపుం డట, వనజోదరు నాత్మ నిలిపి వారనిభక్తిన్
వినుతామ్నాయోక్తస్తవ, మున ఁ బొగడఁ దొడంగె భక్తి మొనయుచునుండన్.

వ. అని పులస్త్యుఁడు సంభాషింప నాలించి నారదుఁడు కశ్యపకృతవేదస్తవంబు
నుడువు మనుటయు. 349

ఉ. రంగదభంగసారయుత రాక్షసభంగ, మహార్తివేటికో
త్తుంగతమఃపతంగ, గురుతోషణరంగ, పవిత్రకీరస
ద్భృంగ, కృపాంతరంగ, భవసంచయదుర్భరఘోరరూపమా
తంగ, మునీంద్రచిత్తవరతామరసోజ్జ్వలభృంగ, రఘువా! 350

క. శ్రీరత్నహోమమందిర, ధీరాసత్యప్రచార, దీనోద్ధారా,
కారుణ్యాకర, ధర్మా, ధారా, సద్గుణవిశాల దశరథబాలా 351

తరల. పరమకాంచనరత్ననిర్మలభావిరాజితభూషణా!
సరసిజేక్షణ ధర్మధారణ సత్యసంగతభాషణా!
వరశరాసనబాణసంతత భక్తపాలనకారణా!
ధరణిజారమణాసురౌఘవిదారణా! సురరక్షణా! 352

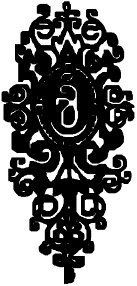
గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదితకవితాప్రాభవ, హారితసకులాన్వయప్రభవ, రామ వర్ఘులవంశదుగ్ధసాగరసుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయ కొండయనామధేయప్రణీతం బగు తెలుఁగువామనమహాపురాణమందుఁ దృతీయస్కంధము

శ్రీరస్తు

శ్రీసీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

చతుర్థస్కంధము

కాకుత్స్థకులాబ్ధిసు
ధాకర! పితృవాక్యసంగ।తవనవిహారా!
శ్రీకర! జగదాధారా!
రాకాశీతాంశుశీల! । రామనృపాలా! 1

కశ్యపుఁడు హరిని స్తుతించుట.

క. అవధారు పులస్త్యముని, ప్రవరుఁడు నారదునితోడ । భాషించెను నీ
వవహితుఁడ వగుచు వేద, స్తవమును విను మనుచుఁ జెప్పఁ। దానాలోకనియున్

సీ. ఏకశృంగవృషాక।పీశ్వరవృషసము ద్రాక్షయక్షరరుద్ర।పక్షివాహ
సుకవృషసురుచిర।సుందర బంధుర సర్వభూతేశ్వర । చారుహార
భాస్వదనాదిసం।భవ ధర్మ వైకుంఠ కపిల విష్వక్సేన । కలుషహరణ
ధ్రువ వృషావర్త భూ।ధ్రవరగణాధీశ బహురూపగతపాప । పద్మనాభ.
ఆ. పురుషవీరదమన । పురుహూత పృశ్నితే, జోభిరామ భూసు।రాధినాథ
ముంజికేశ హంస । మురహర భవహర, ధర్మవాస సత్య।భవనవాస! 3

వ. ప్రణామనమశ్శబ్దపూర్వకవాసుదేవానాంత్యమద్యనిధన, ధనంజయ, శుచిశ్రవో నిజజయసంతతామృతశయ, సనాతన, త్రిసదన, తుషిత, మహాసత్వ, భూసురజ్యేష్ఠ, పరశునామదానవహర, మహాదక్షిణ, మహానియమధర, నిత్యారూప, లోకప్రతిష్ఠ, ధర్మజా, గ్రజ, ధర్మనాభ, గభస్తీశ, వాసవేశ, చంద్రరథ, సూర్యవీర్య, సుధాసాగరశయన, జన్మనాశన, గరుడవాహన, మాంపాలయ అనియు 4

ఆ. భాసురాంగ సర్వ।వందారుమందార, భవసహస్రశీర్ష । పాదహస్త
లసనదివ్యభవన।లక్ష్మీమనోంబుజ, భాస్కరాప్రమేయ।భక్తగేయ 5

క. పురుషోత్తమ గురుసత్తమ, పరమమహాపురుషవేష । పావనభాషా
మురహర పరమదయాకర, సురుచిరతేజోభిరామ । సుందరధామా. 6

క. విశ్వేశ్వర నినుఁ బ్రాజ్ఞులు, విశ్వం బని పలుకుచుంద్రు । విస్తృతభక్తిన్

విశ్వజ్ఞ విశ్వభావన, శాశ్వత బహురూనిజాత।సత్యసమేతా! 7

సీ. అనఘ! నీవు వషట్టు।వై యుందు వగ్ర్యయాగంబుల నిను వష।ట్కార మనిరి
శతసహస్రకధార।సహితుఁ డయ్యె నటంచుఁ దలఁతురు మదిమహా।తత్త్వవిదులు
భూవంద్యభృగుపుత్ర । భూనాథ భవమిత్ర సద్వృత్తిమ్మాశయ వేద। సరణివేద్య
పుణ్యవాతాంబర।పుష్కరంబులు నీవె గురుశిష్యులును నీవె। గుణము నీవె
తే. జలధికాననపర్వత।స్వర్గమేరు
నాకపాతాళములు నీవె । నయవిశేష
శమతపోదానములు నీవె । సామవేద
చరమములు నీవె ని న్నెంచ । శక్య మౌనె 8

క. హోతవు పోతవు హంతవు, నేతవు మంతవు సమస్త।నిపుణుండవు ని
ష్పాతకుఁడవు నీవే సా, కాతరభయభంగ, భక్త।గణసత్సంగా! 9

క. యజ్ఞకర హోమకారణ, యజ్ఞేశ్వర యజ్ఞరూప । యజ్ఞాధీశా
యజ్ఞహంత యజ్ఞఫలదా, యజ్ఞాంగమహానుభావ । యజ్ఞనిధానా! 10

తే. ఋక్ప్రభావాభిరామత । నెసఁగి మిగుల
భవ్యుఁడవు నై ప్రకాశించు।వాఁడ వైతి
విజ్యయును సృక్కుభాండంబు । నీవ ఋక్కు
సమిధలును మేథయును నీవ । స్వామివీవ 11

క. సతతము సమస్తమునకుం, బతివై గతివై చెలంగి । వర్తింతువు స
మ్మతి శక్తియుతుఁడ వయి భూ, పతివై తనరారు దీవు । పావనమూర్తీ! 12

క. రోగము సమధికభోగ, త్యాగంబులు మోక్ష మీవె । ధాత్రంశముతో
రాగమున లోకసమితిని, బాగుగ సృష్టించు చున్న।వాఁడవు శౌరీ! 13

క. నిశలుగ దారాగణములు, పశు, తృణ, జల, కాష్ఠ, దీర్ఘ।పాషాణంబుల్
పశుపాల, చంద్ర, దీక్షిత, శశిధర, దక్షులు నీవె । సౌజన్యనిధీ. 14

వ. దేవా! నీవు విశ్వధరుఁడవు హిరణ్యగర్భుఁడవు, నారాయణుండవు, ప్రథమవ
ర్ణుండవు, రవితేజుఁడవు, మహాపురుషుఁడవుఁ, బురుషోత్తముఁడవు, నిరంజనుఁడ
వాదిదేవుఁడవు, భూక్రముఁడవు, త్రివిక్రముఁడవుఁ, బ్రభాకరుఁడవు, శంకరు
డవు, స్వోద్భవుఁడవు, భూతాదిమహాభూతుఁడవు, విశ్వభూతుఁడవు, విశ్వరక్ష
కుఁడవు, నిత్యార్థ్యకర్తుఁడవు, వసుపతివి, వాచస్పతివి, ఘృతరుచివి, బహు
కర్మవంశుఁడవు కావే పరార్థివగకరా, దామోదరా, సంసారభావహరా! నామొ
రాలించి పాలింపు మని వేఁడియు 15

తే. యాజకులు యజ్ఞములలో నానాగమోక్త
రీతి నాల్గింట నాల్గింట । రెంట మఱియు

నైదిటను రెంట నినుఁ బిల్తు రట్టి నీకు
వందనము హోతృరూప విధ్వస్తపాప! 16

క. మునులార! యిట్లు బాడబ్య,ఘనుఁడుం బ్రహ్మజుఁడు నైన కశ్యపుచేఁ బెం
పొనరఁగఁ బలుకం బడు శ్రుతి, వినుతస్తుతి నాలకించి విపులాకాంక్షన్ 17

క. శ్రీమద్దేవుఁడు ప్రభుఁ డగు, దామోదరుఁ డంత హర్షతత్పరుఁ డగుచుం
బ్రేమం బుష్టపదాంకుర, ధామం బయి వెలయు మాటఁ దద్దయుఁ బలికెన్. 18

ఆ. కశ్యపాదులార! కరమర్థి నేసు ప్ర
సన్నబుద్ధి నైతి సకలశుభము
లమరు మీకు వరము నడుగుఁడీ యనుటయుఁ
గశ్యపుండు శౌరిఁ గని నుతించె 19

సీ. అమరసత్తమ! నిశ్చయంబుగ నందఱ యందుఁ బ్రసన్నుఁడ వైతి వీవు
పురుషోత్తమునకుఁ గూడఁ బుట్టిన మేటి తమ్ముఁడవు గోత్రజులకు ముదముఁ గలిమిఁ
బలిమి నొసంగెడి వాఁడవు శ్రీమంతుఁ డవు మఱి భగవంతుఁ డవును నదితి
తనయుఁడ వగుమని తద్దయుఁ బ్రార్థింప వరఫలార్థినియు దేవతలతల్లి

ఆ. యైన యదితి దాని నాత్మఁ గోరుచునుఁ బు
త్రార్థముగను వరము నడిగె దాస
హృదయకమలవాసు ని దయావిలాసుని
నధికభక్తి మిగుల నంత సురలు 20

క. దామోదర! సర్వసుర, స్తోమతేజంబుకొలకు సుహితనుతినై
స్వామివి త్రాతవు దాతవు, నై మద్దీక్షకుఁడ వగుచు నలరుము దేవా! 21

ఉ. అని సన్నుతిని వేఁడుచుండఁ గరుణామయాత్ముఁ డై మాధవుం
డని నావేల్పులతోడ మీకు రిపులై హర్యంగి యేపాఱువెం
పున వర్తింతురొ వారు నాయెదుట సమ్మోదంబుతో నిల్తురే
కనఁగా నొక్కముహూర్తకాలమయినం గాంక్షించి యుద్ధంబునన్. 22

తే. యజ్ఞభాగాగ్రభోజను లైనరాత్రి, చరుల బరిమార్చి పారమేష్ఠ్యంబు నైన
కర్మమునఁ బితృలేఖులఁ గవ్యహవ్య, భాగకలితులఁ జేసెదఁ బ్రాభిమెఱయ.

క. కావున నిర్జరులారా!, భావం బలరార మీకు వచ్చినత్రోవ
దేవనుఁ బోనగు నని శ్రీ, దేవుం డగువిష్ణుఁ డాడఁ దివి రెడు వేడ్కన్ 24

క. భావంబు లలర విశ్వే, దేవులు కశ్యపుఁడు సకల దేవతలు మహా
దేవి యగు దేవమాతయు, దేవేశుం డైనవిష్ణు దేవునకుఁ దగన్. 25

ఉ. పూజలొనర్చి మ్రొక్కి సురపుంగవులంతటఁ బూర్వదిక్కునన్
రాజిలునట్టి కశ్యపుని రమ్యమహాశ్రమభూమిఁ జేరి స

ధ్యానజలతాడ్యపుష్పఫల।పుణ్యమునీశ్వరవేదనాదవి
భాసితమై ద్విజాళిరవ।బంధురమై తనరారి సొంపుతోన్ 26

తే. వఱలునట్టి కురుక్షేత్రవనముఁ జేరి, తద్వనంబున నదితీరిఁ। దపమునందు
నిలుప నాదేవి ఘోరమై। నెగడుతపముఁ, జేసెఁ బదివేలయేడులు। చిత్తశుద్ధి.

ఉ. పిమ్మటఁ దద్వనంబదితి।పేరఁ జెలంగుచు సంతతోరుభ
ద్రమ్ము సమస్తకామఫల।దమ్ము సుశోభిలెఁ గృష్ణపూజకై
బమ్మినభక్తిఁ దెమ్మెరను। భాగుఁగ గ్రుంగుచు మౌనమూని ని
త్యమ్మసురాళికిన్ వెఱచి।కందదిఁ జెందెడు దేవవారమున్. 28

క. వినయతపోధన యగుచున్, దనరెడిసురమాత చూచి। తహతహపడి నా
తనయులు దుఃఖాంబుధిలో, మునిఁగిరి దైత్యార్త లగుచు। భూభాగమునన్.

తే. వ్యర్థసుత నైతి నేనని। వగచి భక్త
వత్సలుండు శరణ్యుండు। వాసుదేవుఁ
డాదిమధ్యాంతరూపుండు। హరియు దేవ
దైత్యమయుఁ డగుశ్రీజనార్దనునిఁ గోర్చి. 30

అదితి హరినిఁ బొగడుట.

సీ. వినుతించె భక్తిని। విశ్వేశ మంగళకర దివ్యమంగళ। కలుషభంగ
పంకజదళనేత్ర। బహుజీవతతిసూత్ర పూర్వలోకేశ్వర। భూరిసార
రవికోటిసన్నిభ। రాజీవనాభ పంకజభూతిసంభవ। క్రమభావ
పద్మాలయాధీశ। భవనాశ సర్వేశ శాంత హృద్యాకర। దాంతసుకర

తే. చక్రధరసంతతాత్మసం।జాతసర్వ, దేవపద్మాదియుతకర।దివ్యభర్మ
వసన కృత్యార్తిపరిహార।పద్మధామ, నీకు మ్రొక్కెద సద్భక్తి। నెగడుచుండ.

తే. ఆత్మవిజ్ఞాన సవనయో।గాఢ్యచింత్య, యోగధరనిర్గుణామల।యోగసార
హార విశేషయశస్ఫుర।సురుచిరాబ్జ, సంభవాకార మ్రొక్కెద। శ్రద్ధతోడ. 32

ఉ. ఏ విభుకుక్షియందు జగ।మెల్ల వసించె సమస్తలోకమే
దేవునిచేతఁ జూడఁబడి। దీపితమై తనరారె నట్టిస
ద్భావుని స్థూలసూక్ష్మతను। భాసితు శార్ఙ్గిని నామనంబులో
భావిరినిల్పి మ్రొక్కెద న।వారితభక్తి చెలంగుచుండఁగన్. 33

చ. పురుషులు సర్వలోకములఁ। బూనికఁ గన్గొనుచుండి యేరమా
వరుఁ గనఁజాల రావిభుఁడు। పాలితభూతహృదంతరస్థుఁ డై
నరులకుఁ గానరానిభువ।నంబులఁ జూచునా నిత్యమట్టి శ్రీ
ధరునకు భక్తి మ్రొక్కెదను। దద్దయు నామదియందు నిత్యమున్ 34

క. వలనొప్ప నెవఁడు వెలుపల, వెలుఁగై కనఁబడక వెలుఁగు।వెలి వెలసి రుచిగా,

విలసిల్లునట్టి హరికే, వలఁగొని ప్రార్థింతు మిగుల । వాంఛాప్తికి నై 35
క. ఏకారణమున దేనికి, నై కడువాటిల్లె నెవని । యం దఖిలం బా
లోకిం బాలోకేశుఁ, బ్రకటముఁగఁ దలఁచి మ్రొక్కి । భావింతు మదిన్ 36

సీ. ఆద్యప్రజాపతి । యయ్యె నెవ్వఁడు పితృవరపతి యయ్యె నె । వ్వండు దేవ
పతి యయ్యె నెవ్వఁడు । భావింప దత్కృష్టదివ్యపరబ్రహ్మ । దేవునకును
పలుమరుఁ గావింతు । బహువందనంబు లే । వాఁడు ప్రవృత్తిని । వర్తనముల
పంక్తిచే సంతోష । పరుఁడు నై స్వర్గాపవర్గఫలంబులఁ । బాలి నిచ్చు
తే. సతత మట్టిగదాధర । స్వామి కెలమి
వందనం బాచరించెద । భక్తి నాత్మ
చింత్యుఁడై యెవ్వఁ డపుడె వి । శేషపాప
కోటులను బాపుచుండునో । కూర్మితోడ 37

క. పరిశుద్ధుఁడు పరముఁడు శ్రీ, కరుఁ డగునాబ్రహ్మమునకు । గాఢాదృతిచేఁ
గరయుగము మోడ్చి వినుతింతు రహిన్ మన్ననమునందుఁ । దోఁచెడు పూన్కిన్.
తే. అఖిలవిశ్వాస్పదుం డజుఁ । డవ్యయుండు
నగుచు నలరారు నే విభుఁ । నరసి జన్మ
మరణములఁ బొందకుందురో । మగుడ నట్టి
హరికి నిత్యము మ్రొక్కెద । నధికభక్తి 39

సీ. సవనపూరుషుఁడు య । జ్ఞస్థుఁడై యే వాఁడు శ్రేష్ఠాధ్వరముల య । జింపఁబడునొ
యజ్ఞేశ్వరుఁడు విష్ణుఁ । డఖిలేశ్వరుం డగు, నట్టి శ్రీహరికి జో । హారు సకల
విబుధసద్గతియు నై । వెలసి యెవ్వఁడు వేద । విదులచే నామ్నాయ । వీథులందుఁ
బలుమరుఁ గీర్తింపఁ । బడి వాసిఁ గాంచునో వేదవేద్యుఁడు మహా । విష్ణుఁ డాద్యుఁ
ఆ. డబ్జపత్రనేత్రుఁ । డగునామురారికిఁ, బ్రణతు లాచరించి । ప్రస్తుతింతు
సకలభూతమయుఁడు । సర్వేశ్వరుం డగు, చక్రిఁ గొలుతు మిగుల । సంతసమున.

ఆ. ఎవనివలన విశ్వ । మెల్ల సంభవమయ్యె, విశ్వ మెవనిచేత । వృద్ధి నొందె
నఖిలవిశ్వ మెవని । యందు లీనతఁ జెందె, నట్టిహరికి నతుల । నాచరింతు 41

వ. బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంత మగుచరాచర మే దేవునిచేత వ్యాప్తమయ్యెఁ బ్రకృతిక
రుఁడును; సముద్ధుఁ డగునట్టియుపేంద్రునికి వందనంబు సంతతమే సర్వేశ్వ
రుఁడు త్రిమూర్త్యాత్మకుఁడై సకలమును భరించుచున్న వాఁడో మాయాజా
లుఁడు విశ్వమయుఁడు విశ్వపతియుఁ బ్రజాపతియు నగునావిష్ణునిఁ గూర్చి నమ
స్కరించెద నని వెండియు 42

చ. అసురమయప్రమూర్తతిమి । రాత్తుఁడు కాక రవిస్వరూపుఁ డై
పొసఁగెడు నే పరాత్పరుఁడు । భూరినిశోద్భవ మైనచీఁకటిం

గసి వెసఁ ద్రుంచునో సకలగణ్యుఁ డువేంద్రుఁడు దుష్టఘోరరా
క్షసహరుఁ డైన నాహరికి సాఁగిలి మ్రొక్కెద నిష్టసిద్ధికై 43

ఆ. భానుచంద్రమూర్తి భాసిల్లునే శౌరి, కినులు సకలలోకకష్టకలిత
కర్మములను మిగులఁ గాంచునో యాదైత్య, నాశనునకు వందనము లొనర్తు

క. పలుమరు నేఁబలికిన యీ, పలుకే జగదీశునందు బహుసగ్యము నై
లలిఁ జెలఁగెనేని నిత్యం, బలఘుఁడు నగు నమ్మురారి నభవర్ణింతున్ 45

క. జలరుహనేత్రుం డాడిన, పలుకు నిజం బైనయెడలఁ బదఁపడి నాకుం
గలకోర్కెల్ల దానన్, వెలయుం బూర్ణంబు లగుచు వినుతింపంగన్ 46

క. అని యి ట్లదితి నుతించిన, విని భగవంతుండు భూతవిపరాదృశ్యుం
డనఘుఁ డగుశౌరి యామెకుఁ, గనఁబడి భాషించె నంతఁ గమ్రోక్తులతోన్

అదితికి హరి వరంబు నిచ్చుట

క. ఓయదితి నీమనంబునఁ, బాయని దగుకాంక్షలెల్లఁ బడయంగల వీ
తోయమున మత్ప్రసాదవి, ధాయక మగుసరణిలోడఁ దథ్యముఁగాఁగన్ 48

తే. ఓమహాభాగ! నీమది నొనరునట్టి, కాంక్ష నొసఁగెద నాలింపు కడిమి నాదు
దృష్టి యున్నట్టిదైనను నష్టఫలము, కలది యౌను విచారింపఁగా ధరిత్రి 49

క. ఎవఁ డీనావనమందున, నివసించి త్రిరాత్రము గడు నియతిం దపమున్
బ్రవిమలమతిఁ గావించునొ, భువి నతనికి సర్వకామములు పెంపొందున్ 50

క. దూరస్థుండై యుండియు, సారెకు నీవనము నెవఁడు స్వాంతం బందుం
గోరిమిఁ దలఁచునొ సద్గతి, కారయఁ జను మరలఁ జేరఁ డాతఁడు పుడమిన్

సీ. భక్తితో నెవ్వఁ డీవనమందు నొకవిప్రునకుఁగాని మఱి యిద్దఱికినిఁగాని
కడఁగి యైదుగురికిఁగాని ముప్పురికినిఁగాని భోజనమును బూని భక్తిఁ
బెట్టునొ వాఁడు సంప్రీతితోఁ బరగలిఁ జెందు సత్యమటన్నఁ జిత్తమలర
నదితి వచించె నాహరిఁ జూచి దేవేశ! భక్తవత్సల! నాదుభక్తి మెచ్చి

ఆ. సరవి నీవు సుప్రసన్నుఁడవైనది
నిక్కమైనయెడల నిజసుతుండు
నైనవాసవుండు హరిత్వందఁ ద్రైలోక్య
పతియునై సుకీర్తిఁ బరఁగు టొప్పు 52

క. వరదా! సురపతిరాజ్యా, ధ్వరభాగము లసురసంహృతము లయ్యెను వా
విరివానిఁ జెంద నగునతఁ, డిరవగు నీకరుణవలన నీయెడ మరలన్ 53

క. వాసవుకష్టముకొఱకై, భాసురరాజ్యంబు దైత్యపతివ్యాప్త మగుటం
జేసి ప్రపన్నతఁ గనునా, కీసమయమునందుఁ దుఃఖ మేర్పడె నభవా! 54

మ. అని భాషించెడిదేవమాతఁ గని సర్వాధీశుఁ డా శౌరి యి
ట్లనె నో దేవి! త్వదీప్సితం బొసఁగిలిన్ స్వాంశంబుచే గర్భమం

దున నేఁగశ్యపునుండి చేరి విబుధస్తోమంబు కీర్తింప వే
డ్కను నీపుత్రుఁడ నై జనించి పిదపన్ గౌతూహలం బొప్పఁగన్ 55

క. భవనందిని! నిర్జరరిపు, నివహముఁ బరిమార్తుఁ గాన నిజగృహమునకున్
బ్రవిమలమతిఁ బొమ్మనఁగా, నవికల మగుభక్తితోడ నదితి ఏచించెన్ 56

తే. దేవగర్భభావ కేశవ దేవదేవ
విశ్వభావన బుధజనవినుతసదన
సంతసింపుము మ్రొక్కెదఁ జాల నాదు
విన్నపము నాలకింపు మీవేళఁ గూర్మి 57

ఆ. సకల మెవనియందు సంప్రతిష్ఠితమయ్యె, విశ్వయోని యగుచు వేడ్క నెవ్వఁ
డలరె నట్టి నిన్ను నాత్మోదరంబునఁ, దాల్పఁజాల సర్వధరుఁడ వగుట 58

క. అని వేఁడ శౌరి పలికెను, నిను నను నేఁ దాల్పఁగలను నిజముఁగ నీకా
ర్తినిఁ జేయ, భద్రమగు; స్మృతిఁ జనుచున్నాఁడ నాత్మమందిరమునకున్ 59

చ. మునివరులార! శ్రీధరుఁడు మోదముతో నిటుపల్కి దేవతా
జననికిఁ గానరాక చనెఁ జయ్యన నయ్యెడ నామె గర్భమున్
ఘనులు నుతింపఁ దాల్చెఁ దమిఁ గ్రన్నన దజ్జఠరాంతరస్థుఁ డై
వనరుహనేత్రుఁ డైనహరి వావిరి వెల్గుచు నుండ దీప్తితోన్ 60

క. ధారుణి గిరగిరఁ దిరిగెను, సారెకుఁ గంపించె భూరిశైలము లెల్లన్
నీరధులు క్షోభమొందెను, దారలు వినువీధినుండి తద్దయు రాలెన్. 61

క. సురుచిరముగఁ గశ్యపసతి, కర మేయేచోట్లఁ దిరిగి కాంతులలర్పన్
చరణము వెట్టునో తత్క్షితి, గురుదుఃఖముతోడఁ గ్రుంగె ఘోరధ్వనిమై 62

క. హరి తద్గర్భగతుం డై, సరవిన్ రాజిల్ల దైత్యసంహతి కెల్లన్
మురవైరి పలికినట్టుల, గురుతేజోహాని యొదవెఁ గుంభిని నంతన్ 63

బలి రాక్షసతేజోహానిఁ బ్రహ్లాదు నడుగుట.

సీ. అరుగత తేజులై యలరెడి సర్వరాక్షసుల విలోకించి కర్బురేశుఁ
డైనబలీంద్రుఁడు పూని పితామహుఁ డైనప్రహ్లాదునతో ననియె నంత
తాత! యీదైత్యులు దహనసందగ్ధులవలె మతిఁ భావింప బ్రహ్మదండ
నిహతులపోలిక నిస్తేజులై రతర్కితముగ నిప్పు డరిష్టమసుర

తే. వీరులకు సంభవించునో విబుధవరుల, చేత నీనాశకృత్యంబు చేయఁబడెనో
తెలియకున్నది రక్కసు ల్లేనివలన, విగతవీర్యులు నై యిట్లు వెగటు గనిరో.

క. అనియిట్లు మనుమఁడౌ బలి, దనుజుఁడు భాషింప నతఁడు తనమది దానిన్
ఘనముగఁ జింతించి బలీంద్రునిఁ జూచి వచించె నపుడు తోఁచినరీతిన్ 65

క. గురుగిరులు కదలె విశ్వం, భర నిజసంస్థితిని వదలె వార్ధులు నదులున్

నిరతము తుభితము లక్ష్మి న,సురు లపగతతేజులైరి సురవిద్వేషీ! 66

తే. వేడివేలుపు పొడిచెడి వేళయందుఁ, బూర్వమం దెట్లు గాములు పోక యతని నాశ్రయించునో యట్లె సురాలిఁ గూర్చి, చేరుచున్నది వరలక్ష్మి చిత్త మలర

క. దనుజేశ! యిట్టి హేతువు, ఘనమై వర్తించె దీనిఁ గడువ్యల్పముగా మనమున నెంచకు తగవగు, బని వెసఁ గావింప వలయుఁ బటుయుక్తి మెయిన్

తే. అసురవరుఁ డైన ప్రహ్లాదుఁ డాతిశుఁ, డైనబలితోడ నీరీతి నాడి వెనుక నమరదేవుఁడు నా హరి నాత్మఁ జెప్పి, మొదట ధ్యానంబుఁ గావించి పిదప భక్తి

క. పరమజనార్దనదేవునిఁ, బరిపరివిధములనుఁ దలఁచి వాఙ్మనమూర్తిన్ బరికించె దేవజననీ, వరగర్భమునందు దైత్యవరుఁ డట్టితఱిన్ 70

సీ. ఆవామనునికుక్షియందు మరుద్దేవగంధర్వవసురుద్రగణము నాశ్వినేయులసాధ్యుల నిఖిలవిశ్వంబుల ఘోరగాఢసునాయకులను దితిజ జంభకుజంభ లపర్వాసులఁ దనతనయుఁ డై నవిరోచనుని బలీంద్ర నరకుల బాణుని నానాసురేశులఁ దనువాకసంబును దహన వారి

ఆ. పవనచిత్రకంధి పర్వతద్వీపద్రు,మములఁ బక్షితతుల మనుజభూమి విశ్వకరులకరుల వివిధగ్రహప్రజా, పతులభవమునింద్రపతులఁ గాంచి 71

క. కడువిస్మయపడి ప్రహ్లాదుఁడు మాయ జెంది యవుడె దుష్టాసురనాథుఁడు వైరోచనుఁ డగుబలి, జడదానవులోడఁ బలికె సంయములారా! 72

తే. వత్స! సకలంబుఁ గంటి నే భావమందు, నిట్టి నిస్తేజ మీరెడ నెందుకొఱకొ పుట్టె మీకును దాని నే పూర్ణముగను, దెలియఁజెప్పెద వినుమది తేఁటపడును.

వ. పౌత్రా!, దేవదేవుఁడును, విశ్వయోనియు జగదాద్యంతరహితుఁడును, జగదాద్యుఁడును, జన్మగహితుఁడును, శ్రేష్ఠుఁడును, వరదుఁడును, బరానరపరముఁడును, గార్హస్థిలి నొనర్పుటకొఱకై యదితిగర్భస్థుఁ డైనవాఁడును, జగన్నాథుఁడును, రాజరాజైనవాఁడును, ముఖ్యప్రవరుఁడును, నిరంజనుఁ డాదిమధ్యాంతరహితుఁడును, మహాత్ముఁ డగుహరి తా నొక్కఁడయ్యును నిజాంశంబువలనఁ ద్రిభువనరాజ్యమును శచీపతికి నొసంగుటకై కశ్యపురాణికి సుతుఁడై యవతరింపఁగలఁ డని పలికి వెండియు నతనిఁ గని యిట్లనియె 74

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి దనుజతేజోహాని కారణముఁ జెప్పుట.

క. ఏవానిరూప మర్కుఁడు, పావకపురుహూతరుద్రపరమేష్ఠిముఖుల్ వావిరిఁ జూతురొ యావసు, దేవాత్మజుఁ డాత్మకళను దిగ దైత్యేశా! 75

సీ. ఎవ్వని శ్రుతివిదు లీక్షించి యుక్తుఁగాఁ బల్కుచుందురొ కలితకలుషులైనవా రెవ్వనియందుఁ బ్రవేశించుచుందురో యెవ్వనిఁ బొందినట్టి పుణ్యులు క్రమ్మఱఁ బుట్టకుందురో యాద్యుఁడయి చెలంగుచు నుండు నట్టి వాసుదేవునిఁ గూర్చి నేఁ దివిరి మొక్కెద సంద్రమునసుండి నిత్యము ఘనతరంగ

ఆ. చయము పుట్టుమాడ్కి । సకలభూతంబులే
వానియందె పుట్టి । ప్రళయమందు
లయముఁ గనునొ యట్టి । లక్ష్మీశ్వరున కేను
వందనం బొనర్తు । భక్తివిధుల 76

సీ. గంధంబు గొనునట్టి । ఘ్రాణంబు స్పర్శముఁ దెలిసెడిచర్మంబు । దివ్యరసముఁ
గాంచెడినాలుక । కడఁగి రూపంబులఁ గనుఁగొనుకన్నులే । కమలనయను
నకు లేవొ యట్టి శ్రీ । నారాయణుండు యుక్తిచే వేదితవ్యుఁడై । వెలుఁగు నెపుడు
సకలేశుఁ డనఘుండు । సత్యచారిత్రుఁ డీశ్వరుఁడు తారుఁడు భవ । భయహరుండు
ఆ. మలినహరుఁ డనాది । మధ్యుఁ డాద్యుం డజుఁ
డఖిలలోకనాథుఁ । డజరుండు
వేదవేద్యుఁ డగుచు । వెలయు నాహరినాత్మఁ
దలఁచి మ్రొక్కువాఁడ । దైత్యనాథ! 77

ఉ. సంతత మెవండు విశ్వమునుఁ । జక్కఁగఁ దాల్చి చరించునట్టి యా
ఖ్యాతి నాకకోటి నెత్తి వర । కీర్తి వహించె నెవండు సర్వలో
కతతిని సంహరించె లయ । కాలునికైవడి నీశుఁ డీద్యుఁ డా
తతబలుఁ డైనహరినిఁ । దద్దయు భక్తి నమస్కరించెదన్ 78

తే. స్వాంశమున గర్భమందుండి । భాసమానుఁ
డైన నెవ్వానిచే దితి । జాలి వీర్య
నాశమయ్యెనొ భవపటు । నగకులారుఁ
డీశుఁ డగు నాయనంతు నే । నెలమిఁ గొలుతు 79

మత్తకోకిల లోకయోనియుఁ దాపసోత్తమ । లోకుఁ డీమహనీయుఁడ
స్తోకసద్గుణశాలికశ్యప । సుందరీమణిగర్భగుం
డై కడంగి భవచ్ఛరీరబ । లాధికోన్నతు లెల్లఁ దా
శ్రీకరం బగుషోడశాంశముఁ । జెంది చేకొనె దానవా! 80

బలి హరినిఁ దిరస్కరించుట.

క. అనిపల్కెడి ప్రహ్లాదునిఁ, గని నుడివెను బలివిభుండు । కడుఁగోపమునం
గనులం దగ్నికణంబులు, వెనఁగొని ధగధగలుచుండ । భీషణగతితోన్ 81

ఆ. తాత! యెవనివలనఁ । దగ్గయు మాకును
సేఁగి కలిగె నట్టి । విష్ణుఁ డెవఁడు
హరిని మించినట్టి । యసురేశ్వరులు నాకుఁ
గోట్లకొలఁదిఁ గలరు । కూర్మి వినుము 82

ఉ. శంభుఁడు విప్రచిత్తియుఁ గు । జంభుఁడు దుర్జయుఁ డశ్వశీర్షుఁడున్
జంభుఁడు భంగకారకుఁడు । సాహసుఁ డా శిబిదానవేశుఁడున్

కుంభుఁడు నికుంభుఁడును గుకుర ఘోరవినేత్ర మహాహనుల్ ఖరా
రంభులు వీరు వేలయిన రాక్షసు లుండరు కొందఱ బుద్ధతిన్. 83
చ గురుబలవీర్యసంపదలఁ గూడినవారును భూమిభారముల్
బోరిబోరి దాల్ప శక్తులయి పొంపిరి వెంచెడివీరియందు శ్రీ
హరి కొక వీరుఁడే భుజబలాతిశయంబుల నీకుఁ గాఁడె నీ
వరిని నుతింప ధర్మముగునా? ఘనమా? దనుజాధినాయకా! 84

ప్రహ్లాదుఁడు బలిని శపించుట.

క మునులార యిట్లు వైరో, చని పలికిన విని మహానిశాచరవరుఁ డై
పూనరిన ప్రహ్లాదుండనె, వనజాక్షుని నిందచేయు వాఁ డగు బలితోన్ 85
సీ మనుమఁడా! నీయట్టి మందాత్ముఁడును జ్ఞానరహితుఁ డౌ నృపతి యే రక్కసులకు
దొరయయ్యెనో యిట్టి దుష్టదానవదైత్యపుంగవ్ము నాశమ్ముఁ బొందఁగలదు
వాసుదేవుఁడు మహాభాగుఁ డజేశుఁడు దేవదేవుఁడు జగద్దీప్తవిభుఁడు
కరుఁ డగు హరియాదు పాపసంకల్పుఁ డై తివినీవలె నరయ నెవఁడు
ఆ పలుకఁగలఁడు నీవు భాషించినట్టి యీ, దైత్యదానవులును దత్వవిదులు
దేవ సిద్ధసాధ్య దివ్యసబ్రహ్మక, స్థావరాంతభూతతతులు మఱియు 86
ఆ తరుసరిన్మహీధ్ర తతవనసాగర, ద్వీపవిష్టపములు దివ్యలతలు
పుట్టి గిట్టకుండఁ బొనరునే యెవ్వని యుదరం, తయ్యునుఁ దలఁచి చూడ దైత్యనాథ!
వ. వంద్యవంద్యుఁ డగు పరమాత్ముని నైవ్యకారుకాంశకలోద్భవములగు; నెవఁడు నీవలె నిట్లు చెప్ప నేర్చు? జ్ఞానశూన్యతయు, దుష్టబుద్ధియు, వృద్ధాజ్ఞోల్లంఘనంబున జరచిత్తవృత్తియు, సకలదైత్యదానవలయాభిముఖుఁడ వగు నీయొకని యందె సత్యంబుగ విలసిల్లుచున్న వని నుడివి క్రన్నన నిట్లనియె 88
ఆ నీకుఁ దండ్రి యగుచు నెగడు విరోచన, పాపదానవుండు స్వగృహమందుఁ
గలిగె వాని కెపుడు కంసారి నిందించు, నట్టివాఁడ వగుచు నలరు నిట్టి 89
క తనయుఁడు పుట్టుటచే నా, మన మతిదుఃఖాబ్ధియందు మల్లడివడె నే
మని నీకుఁ జెప్పఁగలనో, ఘనముగ యోజించిచూడఁ గర్బురనాథా! 90
తే సకలసంసారనివహనాశకుఁడు నగుచు, శౌరి రాజిల్లఁ దత్పాదసరసిజముల
యందు నేభక్తిరతుఁడ నై యలరుచుండ, నట్లు నీవేల వర్తింప వైతివకట!
క వనమాలికంటె నన్య, త్తను వధికము గా దటంచుఁ దగ నీలోకం
బనయము తలఁచుచు నుండుదుఁ, గన నాప్రాణంబు శౌరికంటెనుఁ బ్రియమై.
క పూనరినది గాదు గాదని, దనుజాధమ! నీ వెఱింగి దర్పముతో నా
కు నగౌరవంబుఁ జేయక, వనజాక్షుని దూరుచున్న వాఁడవు పెలుచన్ 93
ఆ నీకుఁ దండ్రి యగుచు నెగడు విరోచనుఁ
డతని కేనుఁ దండ్రి నగుదు నఖల

లోకమునకు నాకు లోకేశుఁ డైననా
రాయణుండు జనకుఁ డగుచు నుండు. 94

క. గురు గురుగురుఁడై వెలసిన, హరియందే భూతివలన నతిగర్వమునం
బోరిఁబోరిఁ జేసితి వందునఁ, గర మైశ్వర్యంబు తొలఁగఁ గలదిఁక నీకున్. 95

క. దనుజా! నీతండ్రికి నేఁ, గనఁ గురుఁడ జనార్దనుండు ఘనదేవుఁడు నా
వనమాలి నాకు గురుఁడై, పొనరుగ భువిమీఁద నెపుడు పురుణింపంగన్ 96

క. నిరుపాధికుఁడు నిరంజనుఁ, డరిమర్దనకరుఁడు ప్రత్యగాత్ముఁడు దేవే
శ్వరుఁ డాదేవుఁడు మూఁడవ, గురుఁ డని చూడంగవలదె కుత్సితచిత్తా! 97

సీ. ఈరీతి నాకడ నీవు జగద్గురునిందాకరుండవై నెగడితేని
వలనఁ శ్రీనాథుని వాంఛింప వైతివా తత్కారణంబున దైత్య నీకు
నేశాప మిచ్చెద నిక్క మచ్యుతునిందయం దీవుపోగరున నాడినట్టి
పలుకాత్మ శీర్షంబుఁ బట్టి ఛేదించిన దానికంటెను భూరిఘోరము గావ

ఆ. భూతి లక్ష్మి తొలఁగి భువిపైనఁబడు నెట్లు, పరుఁడు శౌరికంటె భవసముద్ర
పాలకుండు గాఁడొ, పరువడి రాజ్యవి, చ్యుతునిగాను నిన్నుఁ జూతు నట్లు

బలి ప్రహ్లాదునిఁ వేఁడుకొనుట.

తే. అనఘమతులార! యిట్లు ప్రహ్లాదుఁ డాడి
నట్టి కఠినోక్తి నాలించి యసురవిభుఁడు
సారె కభివందన మొనర్చి సన్నుతించి
పలికె నాతనిఁ గన్గొని భయముతోడ 99

ఉ. తాత! యనుగ్రహింపు మతిదర్పితమోహముతో హతుండనై
ఖ్యాతిగ నుండు నాపయిని గాఢపుఁగోప మొనర్పనేల నే
నీతతిశక్తి గర్వమున నిట్టిదురుక్తులఁ బల్కితి న్మహా
పాతకుఁడ న్విమోహహతబంధురచిత్తుఁడనైతిఁ బ్రోవుమా 100

క. ధీరా! సురేశ! దుష్టా, చారుఁడనై యిట్టు లేను శప్తుఁడనైతిం
గూరిమినట్లే శాపని, వారణము నొనర్చు టొప్పుఁబడు నీచేతన్ 101

క. వరరాజ్యకీర్తిహానిం, ధరఁ బొంకంగల నటించుఁ దలఁచి విషాదో
త్కరచిత్తుఁడ నగుదును మఱి, పోరి నవినయకృతుఁడ నగుదుఁ బుణ్యనిధానా!

సీ. తాత వేఱగునట్టి త్రైలోక్యవిభవంబు పొందశక్యంబౌనె బుద్ధి నెంచ
సంసారమందు యుష్మత్సన్నిభులు నైన భవ్యులుండుట దుర్లభమ్ము చూడఁ
గావున దానినిఁ గరుణించి యొసఁగుము నాయెడఁ గ్రోధంబు చేయఁదగునె
తతభవత్కోపాగ్నిదగ్ధుండనై యిట్లు పరితపించుచు నున్నవాఁడ నైతి

తే. ననఁగ బలితోడఁ బ్రహ్లాదుఁ డాడె మరల
వత్స! కోపంబుతో నాకు బహుళమోహ

మొదవె నందున జ్ఞానంబు । చెదరె దాని
వలన నిచ్చితి నిపుడె శాపంబు నీకు 103

ప్రహ్లాదుఁడు హరినిసమ్మియుండుమని బలికిఁ జెప్పుట

క. దానవనాథా! యస్మ, ద్జ్ఞానము మోహంబుచేతఁ । గడప విత్తోత్తం
ధైనది కా కెటు లది పో, నాన రమానాథనిందయుం దూహింపన్ 104

ఆ. ఘనుఁడు సర్వగుండు । కమలామనోహరుఁ
డగుచు వెలయుచున్న । హరినిఁ దెలిసి
కొన్న వాఁడ నగుచుఁ । గోపంబుతోడ న
వ్వాని శపింతు దైత్య । పాల! చెపుమ 105

క. నే నొసఁగినశాపము నీ, చే నలి భావ్యంబు నగుచు । జెలి నొప్పారున్
గాన విషాదము నాత్మను, మానుము నామాట వినుము । మాటలిఁ కేలా? 106

ఉ. గొప్పగుశాపమున్ బడసి । ఘోరభయంబునుఁ జెంగియుండి నీ
విప్పటినుండి దేవవిభుఁ । డీశ్వరుఁ డచ్యుతుఁడైన శ్రీహరిన్
దప్పని భక్తితోఁ దలచి । తాల్మి వసించిఁ జూచి పేర్మితో
నప్పర మేశుఁ డేలు నిను, నంతట నిత్యము దైత్యవల్లభా! 107

క. దేవేశుఁడు నీచే నిఁక, వావిరిఁ బొగడంగఁ దగినవాఁ డెట్లు శుభం
బీవసుధ నీకుఁ గలుగునొ, భావించి వచించినాఁడ । భక్తిని బౌత్రా! 108

క. అని యూఱడించి పలికిన, విని బలి తనడెందమందు । విస్మయపడుచున్
వనమాలినిఁ జింతించుచు, ననయము వర్తించుచుండె । నతిభక్తిమెయిన్ 109

తే. అనఘమతులార! శౌరి చేనదితి మిగుల
నధికకామసమృద్ధిద । మైనవరముఁ
బొంది గురుకీర్తిశాలి యై । పోసఁగెఁ జక్రి,
గర్భమున బాహ్యవృద్ధిని । గాంచె నంత 110

వామనమూర్తిజన్మక్రమము

చ. పదియవమాసమందుఁ బ్రసవస్థితికాలము రాఁగఁ గాంతితో
నదయుఁడు మామనోహరుఁడుఁ । జక్రియు నాహరి వామనాకృతిన్
బొదలుచుఁ గల్గె నాసతికిఁ । బుణ్యులచిత్తము లుల్లసిల్లెఁ బ
ల్మదమునఁ బొంగె వార్ధులిలఁ । బూర్ణతరంగములొప్ప నత్తఱిన్ 111

తే. సర్వగీర్వాణనాథుఁడు । సకలలోక
పతియు గోవిందుఁడును భగ । వంతుఁ డైన
హరి జనించినవేళయం । దదితి సురలు
వేడ్కఁ జెలఁగుచు దుఃఖంబు । విడిచి రపుడు. 112

చ. సుకుమగురాఁకుఁడున్ గలిగి । సొంపునఁ బయ్యెర వీఁచె నింగి ధూ
ళికలితహీనమై తనరి । లీల వెలింగెను సర్వభూతిపే
టికలమనీషధర్మమున । ... వెలంగెను జూడ మానుష
ప్రకరశరీరసాధ్వసము । వాసెను వామనుఁ డుద్భవింపఁగన్ 113
తే. సంభవించినమాత్రన । చక్రి కప్పు, డబ్జయోనియు భగవంతుఁ । డప్రమేయుఁ
డఖిలలోకపితామహుఁ । డైననలువ, జాతకర్మాదిసత్క్రియ । లరసి పొగడె

— బ్రహ్మ వామనునిఁ బొగడుట. —

సీ. జయభువనాధార । జయమామనోహార జయసత్యసంచార । జయసుహార
జయవిజయాచ్యుత । జయహరీ జయసర్వగురువర జయధర్మ । గుణవిచార
జయమహోన్నత జయ । జయ జగజ్జనినిష్ప్రత్యూహసమలిత జయభూరి । సారకలిత
జయనిత్యకల్యాణ । జయభక్తిసంత్రాణ జయదయాసాగర । జయసుధీర,
తే. జయసమగ్రజయావ్యక్త । సంస్థితేశ, జయపరార్థవిజ్ఞాన । జయవిధాన
జయసురర్షిసమర్చిత । చరణయుగళ!, కరుణతోఁ జూతె నన్నేలు । కనకచేల! 115
క. జ్ఞానజ్ఞేయార్థంబుల, చే నలి నిశ్చితుఁ వగుచుఁ । జెన్నారెడు ల
క్ష్మీనాథ! నీవు జయమున, మానుగ వర్తింపు మెపుడు । మాన్యులు మెచ్చన్
ఉత్సాహవృత్తము భూరిసకలవిష్టపేశ । భూతనాథ సంగతా
చారురత్నభర్మఖచిత । సారభూషణాంచితా
ఘోరకలుషదూర సర్వ । గురువరా మహేశ్వరా
వారివాహసమశరీర । వారణార్తిసంహరా 117
క. లోకాలోకస్థితినిం, బ్రాకటముగఁ బ్రోచునట్టి । పార్థివ! నీవీ
లోకమున జయముతో సు, శ్రీకరగతి వెలయు టొప్పఁ । జేసెద వినుతిన్. 118
సీ. జయజయాఖిలభార । జయభక్తమందార సర్వభూతావాస । చారువాస
మహితానందమధ్యాంత । మయ,జయసుజ్ఞానమయ వర్గ్య,జయముక్తి । మార్గవిబుధ
నిర్దేశ్యసంహీన । నిత్యప్రాప్తజయేశ, ముక్తికాముకయోగి । ముఖ్యసేవ్య
సత్యశాంతదమాది । సద్గుణభూషణ, జయసూక్ష్మదుర్జ్ఞేయ । చారుగేయ
తే. జయజగన్మూల జయజగ । జ్జాలవీర, జయసుసూక్ష్మాతిసూక్ష్మవి । షాదరహిత
జయమహాయోగినాయక । జయజితేంద్రి, య ప్రభాకరకోటిస । హస్రతేజ! 119
క. నిజమాయాయోగస్థితి, సుజనాధ్ధరణసర్వ । శోభనశయనా
కుజనవిదూరాతురనిజ, భజనోత్సుక,భక్తజాల । పాలననిపుణా! 120
క. ఒకకోటి యగ్రవందున, సకలోర్విన్ దాల్చినట్టి । శౌరి! జయమహా
సకలేశ పాపనాశా! ,సుకవీశా! నీకుజయము । శోభనం బొసఁగున్. 121
క. మురహర! హిరణ్యకశిపుని, గురువక్షముఁ జీల్చిచంప । గురుతరకీర్తిన్
స్ఫురణముఁ గన్న నృసింహా, కరము జయోన్నతినిఁ జెంది । క్రాలుము శక్తిన్.

క. మాయావామన పావన, మాయామయవిశ్వరూప మాధవశౌరీ
మాయాదూర జనార్దన, పాయక సతతంబు జయము భాసిలు నీకున్ 123

క. ఏయెడ వర్తించెడి నీ, మాయన్ గప్పంగఁబడుచు మనుజునివలె ని
త్యోదయమున నుండు నీకల, వేయువిధంబులను జయము వెలయు రమేశా! 124

క. బహురూపైకనిధీజయ, బహుళైశ్వర్యపాపభంజన పుణ్యా
వహ నిర్వికారభావన, సహచర జయ నిర్విచార సకలాధారా 125

ఆ. భూరిపటువికారపూర్ణమాయోత్కర, వర్ధితాప్రమేయ వాసుదేవ
పెంపుచెందు మింక సొంపుతో సర్వేశ, విశ్వభారమెల్ల వెడలఁజేయ 126

క. ఈలోకమెల్ల నీచే, వాలాయము మేటిధర్మపద్ధతికలదై
లీలను శేషస్థితితోఁ, జాలఁగఁ బెంపారవలయు సత్యచరిత్రా 127

క. ఈశానేంద్రాదిసురా, ధీశులు మఱి నేను యోగిబృందము సత్యా
వేశులు సనకాదిము, నీశులు నినుఁ గానఁజాల మెన్నటి కథవా! 128

క. మాయాపటసంవీతుఁడ, వై యెవ్వఁ డీలోకమందు యత్నముతో నీ
వేయెడ నుందువు సత్యము, మాయానయ లోకనాథ! మానాథ! హరీ! 129

సీ. తద్దయు నీప్రసాదము లేక చూచునె నిను నెవ్వఁడైనను నిఖలనాథ
తుది మీఁద నెవ్వని చే నీవు పూజింపఁబడి సుప్రసన్నభావంబుతోడ
భాసిల్లెదవొ యట్టివాఁడె నిన్ గాంచును దేవ! పరుం డెట్లు తెలిసి నిన్నుఁ
గనుఁగొననేర్చు నాఘనతరసందీశ్వరేశ్వరేశానసురేశవినుత
తే. పృథులలోచన వామనవిశ్వరూప, మొనసి యావిశ్వసంభవమునకు నీవు
పెంపుచెందుము నే నిన్ను వేఁడ నెంత, వాఁడఁ గరుణించి ప్రోవుము పద్మనాథ.

శా. ఈరీతి న్వినుతింపఁగాఁబడి హృషీకేశుండు నా వామనా
కారస్వామి సరస్వతీశ్వరునితోఁ గౌతూహలం బాత్మఁ బెం
పారన్ భావగభీరమై తనరుచున్ హార్వాంగేయారూఢల
క్ష్మీరమ్యం బగువాక్యమున్ బలికె విస్మేరంబుఁ గావించుచున్. 131

వామనుఁడు బ్రహ్మతో నింద్రునకు త్రిభువనముల నిత్తు నని పలుకుట.

సీ. అనఘ! నీచేత నింద్రాదులచేతనుఁ గశ్యపుచేతనుఁ గడఁగి మున్ను
వినుతుఁడనై తగువేడ్కతో నీ శచీనాథునకును భువనత్రయంబు
నిడునట్టిపంతంబు నేఁ జేసితిని మఱి క్రన్నన నదితి నన్గడిమిఁ బొగడ
హతకంటకంబునై యలరుఁ ద్రైలోక్యంబుఁ నిడఁగల నింద్రున కేనటంచుఁ
తే. గశ్యపునిరాణితోడనుఁ గౌతుకమున, జెప్పితినిఁ దద్విధంబుఁ గఁ జేయఁగలను
నాకపతి లోకనాథుఁడై నలిఁ జెలంగఁ, గలఁడు చెప్పితి నిజ మిది కనుఁడు మీరు.

క. అని వామనుండు పలికిన, విని వేడుకనొంది రఖిలవిబుధులు పిదపన్

వనజాసనుండు కృష్ణా, జినము నిదెన్ శౌరి కవుడు । చిత్రంబలరన్ 133

క. భగవంతుఁ డగుబృహస్పతి, సగుణాకారంబుతోడఁ । జరియించెడి యా
జగదీశ్వరునకు జందెము, నగణిత మగుభక్తితోడ । నర్పించె మునీ! 134

తే. బ్రహ్మసుతుఁ డౌమరిచి నా । రాయణునకు
నిచ్చెఁ బాలాశదండంబు । నెలమివారి
పూర్ణ మగుకుండికను ముద । మ్మున వసిష్ఠ
సంయమి యొసంగె వామన । స్వామి కవుడు 135

క. ఆంగిరసుం డాచక్రికిఁ, బొంగి యొసఁగె నంబరంబుఁ । బొలుపగుకుశలన్
రంగుఁగ నొసఁగెఁ బులహుఁడ, భంగాసన మాపులస్త్య । వరముని యిచ్చెన్.

క. ప్రణవోచ్చారణగురుభూ, షణ లగు దేపితలు సాంఖ్య । సద్యోగోక్తుల్
గణనార్హసకలశాస్త్రము, లణిమాదులు కొలిచియుండె । నాహరి సంతన్ 137

తే. అఖిలదేవమయుండు మా । యావటుండు
జటియు నైనట్టి మాధవ । స్వామి గొడుగు
కుండికనుదండమునుఁ బూని । గండు మిగిలి
పోయె బలిదానవాధ్వర । భూమిఁ జేర. 138

క. ఏయేభూస్థలములలో, శ్రీయుతుఁడు పదమ్ము పెట్టె । చెలువునఁ జనె నా
తోయమునఁ బుడమిగర్తము, నాయాచోటులను గనిరి । నలిపీడితరై. 139

చ. జడగతితోడ వామనుఁడు । సంతసమొందుచు మెల్లమెల్లఁగా
నడుచుచు నద్రిసాగర వ । నప్రకటావని నెల్ల శక్తితో
వడిఁజలియింపఁజేసె సుర । వంద్యుఁడు నా గురుఁ డంత మార్గమున్
గడుఁ దమఁజూపసాఁగె మఱి । గౌతుక మొప్పుచు నుండ నాయెడన్. 140

క. కాలాత్ముఁ డైనశ్రీహరి, లీలాగతి జగతియందు । లీల నొబ్బవన్
లీలావినోదమునకై, వాలాయము సంచరించు । వైఖరి తోఁచెన్ 141

ఆ. మేటిసర్పమగుచు । మించిన శేషుండు, బలిభవంబు విడిచి । వచ్చి దేవ
దేవుఁడైన వాసు । దేవునకునుఁ దోడు, పాటుచూపె భక్తి । పరిఢవిల్ల 142

ఆ. పన్నగేశ్వరుండు । బలిసద్మమునుండి, వెడలివచ్చినట్టి । పృథ్వి కవుడు
కలిగె సుప్రసిద్ధి గాన తద్దర్శన, మహిభయంబుఁ బాపు । ననఘులార! 143

ఉ. అంతట సర్వపర్వతవ । నాన్వితసంక్షుభితావనీయశో
వంతుఁడు నా బలీశ్వరుఁడు । వావిరిఁ గన్గొని సర్వవిద్యలన్
మంతువహించు శుక్రుఁ గని । మన్ననచేసి వినమ్రపాణియై
పంతుగ మ్రొక్కి పల్కె మఱి । బల్మఱు వింత జనింపుచుండఁగన్ 144

సీ. ఆచార్య! నగకాన । నాబ్ధియుతంబు నై త్రాలుచుండినభూమి । కలఁతఁజెందె

చేసివలనజ్వల।త్రేతాగ్ను లాసురసంవిభాగంబుల । సంగ్రహింప
నొల్లకున్నవటంచు । నుకుభేదమున నాడ విపులాత్ముఁడును వేద।విదుఁడు నైన
కాశ్యపుఁ డంతటఁ బెద్ద। కాలంబు ధ్యానించి పలికె దైత్యేశుఁడౌ। బలిని గాంచి
ఆ. విశ్వకారణుండు । విశ్వేశుఁ డగుహరి, పుణ్యుఁ డైనకశ్య।పుని నిశాంత
మందుఁ బుట్టె వామ।నాకారమున మహా, దీప్తి గిక్కులందుఁ । దేజరిల్ల. 145

బలి శుక్రుఁడు వామనునిరాక చెప్పుట.

మ. పరమాత్ముండును సుస్థిరుండు నగుచున్ । భాసిల్లు నాశౌరి యా
తరుణం బందుఁ ద్వదధ్వరంబునకు ని।త్య ప్రాభవోత్కర్ష చే
తరహి న్వచ్చుచు నున్నవాఁడు నిజ మా।ద్దైత్యారివిన్యస్తస
చ్చరణక్షేపముఁ జేసి యీధరణికిన్ । సంధిల్లె దుఃఖం బొగిన్ 146
క. కులగిరులు తిరుగఁ జొచ్చెన్, గలఁతన్ బెంపారసాగఁ । గండులు బెడఁగ్గ
మలఁగన్ జేసెను వీర్యము, నిలఁగల్గదైత్యులకు దాన।వేశ్వర కంకె 147
తే. సకలభూతాధిపతియునీ।శ్వరుఁడునగుచు
వాసిఁగనిసొంపుఁజెందునీ।వామనేశుఁ
డాల్ప నసమర్థ యగుచుండు।ధరణియిపుడు
దానవేశ్వర! సత్యము।తలఁచిచూడ 148
వ. సురాసురగంధర్వయక్షరాక్షసపక్షియుతం బగుతుతి సతత మితనిచే ధరింపఁబడు
చున్నది జలాగ్నిపవనాకాశవేదనరమహాసురనికరమును విశ్వంభర వహించుచు
న్నది ధార్యధారకభావముల నెట్టిజగత్తు పీడింపఁబడెనట్లు భువనప్రభుఁ డగు
మాయావామనున కీధాత్రి దుస్సహ యైయుండుఁ, దత్సన్నిధానమునపుండి
దేవోత్తము లిపుడు భాగహరు లైరి త్రేతాగ్ను లిట దైత్యభాగములఁ గై
కోనిన వయ్యె నని భార్గవుం డాడిన విని హృష్టరోమాంగుఁడై బలిచక్రవర్తి
శుక్రునకిట్లనియె 149
ఉ. భూసురవర్య! మత్సవన।భూమికి యజ్ఞవిభుండు నైన శ్రీ
వాసుఁడు తాన సత్కరుణ।వచ్చిన నాకధికుండు నైన వాఁ
డీ సకలలోకవ్యలో నరయ । నెక్కడ లేఁడు విశేషపుణ్యముం
జేసినవాఁడ నాదు మతి। శ్రేష్ఠుఁడ ధన్యుఁడ నాడుఁ జూడఁగన్ 150
మ. నిరతోద్యుక్తులు నైన యోగివరులే । నిత్యేశ్వరున్ జూడ సు
స్థిరచిత్తంబులఁ గోరుచుందురొ దయా।సింధుండు నిర్నాశుఁ డున్
బరమాత్ముండును మేటిభాగ్యుఁడు జగ।ద్భర్తుండు నా వహా
పురుషుం డీయెడ రాఁగలం డొదయనా । పుణ్యాధ్వరంబున్ గనన్ 151
క. ఆర్యా! నాచే నిపు డే,కార్యము చేయంగఁదగునొ । కరుణామతి నా
కార్యముఁ బలుకుము చెప్పెద, నార్యులు నిను మెచ్చుచుండ । నతిహర్షమునన్.

మ. మునులారా! బలిదానవుం డిటుల సమ్మోదంబుతోఁ బల్కఁ గ్ర
న్నన భాషించెను శుక్రుఁ డాఘునునితో నక్తంచరేశా! సురల్
ఘనుఁడౌ దేవుఁడె పాత్రగా సవనభాగప్రాప్తి యాచింతు రీ
దనుజవ్రాతము దానిఁ బొందునటు తాత్పర్యంబునన్ జేయనా. 153

ఆ. సత్యసంస్థుఁ డగుచు సరవి నీతఁడు స్థితి, పాలనం బొనర్చి ప్రోషినట్లు
విడుచు దానిఁ దుదను విడువక భక్షించుఁ, దాని రౌద్రవృత్తి దనుజనాథ!

తే. అసుర నీచేత వంచితు లైరి సురలు
మేర దప్పక విష్ణుండు మెలఁగుచుండుఁ
దివిరి దీనినిఁ జక్కఁగఁ దెలిసి చిత్త
గతముఁ గావింప నగుచుండుఁ గడిమి నిపుడు 155

సీ. కృతకృత్యుఁ డను మహాకీర్తి నాముఁడు దేవకార్యకరుండు నై క్రాలునట్టి
వామనుఁడు స్వల్పవస్తు విచ్ఛుటయందుఁ బ్రతివవహించుట పాడికాదు
సరసిఁ జెప్పంగ సాధువాక్యము నా సుప్రయోజనమున్నై పొంపునొందు
దేవభూత్యర్థమై కృష్ణసంప్రాప్తితో యాచించువాఁడునై యలరువిష్ణుఁ

ఆ. డేగ్యుఁడైన నిన్నుఁ బ్రభువాంఛతోఁ గోర, దేవ నీకు నొసఁగు దివ్యశక్తి
నాకు లేదటంచు నలినేక్షణునితోడఁ, బలుకఁ దగును నీవు భవ్యచరిత! 156

క. మునులార! యిట్లు శుక్రుఁడు, పనిఁ గొని బోధింప దైత్యపతియౌ బలి గ్ర
న్ననఁ బల్కె దైత్యగురునిన్, గని నయ భయ వినయవచన కలితుండగుచున్.

బలి శుక్రునితో వామనునకు దాన మిచ్చెదనని చెప్పుట.

మ. అనఘా! నే బరయాచితుండ నగుచున్ యత్నంబునన్ లేదటం
చని యేతీరునఁ జెప్పుదున్ సకల పాపాళిక్రమాకుండు పా
వనదేవేశుఁడు దివ్యతేజుఁడు జగద్భర్తుండు నా చక్రినిన్
గని లేదయ్య! యటంచు జెప్పఁగలనే కష్టంబె యూహింపఁగన్ 158

తే. సరవి నానావ్రతోపవాసములనెట్టి
శౌరిసంప్రీతి నొందునో సంతతంబు
విభుఁడు గోవిందుఁడైన శ్రీవిష్ణుఁడాత్మ
హాస్యమునుఁ జూచి సంతోష మావహిల్ల. 159

క. దనుజేశ! నాకు నిమ్మని, ననుఁ గని భాషింపఁగలిగినన్ దానిని మిం
చినమేటివిభవమున్నదె, ఘనతర వరకీర్తి కాదె క్రవ్యాదగురూ! 160

ఉ. శౌచగుణాంబులున్ గలిగి సజ్జనులే హరితుష్టికై సదా
లోచనకర్గ జన్మముల లోలతఁ దారొనరించుచుందు రా
ధీవతురుండునైన హరి తెంపున మత్సవనంబుఁ జేరినన్
జూచి యొసంగు మీవనుచు సొంపునఁ బల్కినఁ జాలు భార్గవా! 161

ఆ. ఏది దత్తమగుచు । నెసఁగు వాచే దాని, భావమలర జక్రి । పాలిఁ గాని
నది సుకర్మ మగుచు । నలరు నాతపమలి, సాధుకృతము నగును । జగతిలోన 162

ఉ. శ్రీదయితుండు కేశవుఁడు । శ్రీకరుఁడా పరమేశుఁ డూర్చి నే
నాదట లేక లేదనుచు । నక్కట! యెట్లు వచింపనేర్తు నీ
వాదము చాలుఁ జేయఁగలఁ । బ్రాణవినాశము నిక్కముంటటా
లేదనుశబ్ద మెక్కడను । లే కిలఁబోవును నాకు భార్గవా! 163

చ. క్రతుపతి యైనా జనార్దనుఁడు । కౌతుకియై చనుదెంచి ప్రేమ నీ
క్రతువున నన్ను నిమ్మనుచుఁ । గ్రన్ననఁ బల్కిన నేను దన్మనో
గత మగుకోర్కెఁ దీర్తు నిట । గ్రక్కున సందియ మేమిలేదు స
మ్మతిని వచించితి న్నిజము । మాన్యులు మేలని యెంచిచూడఁగన్. 164

శా. ఆగోవిందుఁడు వచ్చి నిల్చి తని న । న్యాసించి యిమ్మంచుఁబల్
రాగారూఢినిఁ బల్కెనేని నిజమా । ర్థం బైన నేమైన నా
భోగాధీశునికే నిడన్ గలను స । మ్మోదంబుతో నీయుడన్
భోగాధికృత దీనికన్నఁ గలదే । బుద్ధి న్విచారించినన్ 165

సీ. దానవాచార్య! సంతతము యాచించెడువారికి లేదని । పలుక నెపుడు
నాశములేనట్టి । నారాయణుఁడు రాఁగ నరసి లేదని యెట్టు । లాడఁగలను
దానంబు బాధకుఁ । దావలం బగుచుండు నది ధీరులకు శ్లాఘ్య । మగుచునుండు
నేదాన మిలలోన । నెట్టికష్టము లేనిదై విలసిల్లునో । యట్టిదాన

ఆ. మంగబలమువంటి । దనిచెప్పఁ బడునాడు
రాజ్యయుండు విత్త । రహితుఁ డైన
వాఁడు శివులుఁ గాని । వాఁడు దరిద్రుఁడై
వెలయువాఁడు లేఁడు । వెదకిచూడ 166

తే. భీతుఁ డైనట్టివాఁడునుఁ । బృథులభూష
వర్జితుఁడు నై చెలంగెడు । వాఁడు సుక్ర
సాదరహితుఁడు నగునట్టి । జనుఁడు లేఁడు
మఱియు నారాజ్యమందున । మాన్యచరిత! 167

తే. ఓమహాభాగ! తృప్తితో । నొనరి తుష్టి
కలిగి హృష్టతతో నొప్పి । క్రాలుచుండు
సకలమానవనికరము । సతతమేనుఁ
దాన సుఖనై మెలంగుదు । ధాత్రియందు. 168

వ. మునిశార్దూలా! నాకెట్లు దానఫలంబు నుపదేశించితివో నేనట్ల విశిష్టదానఫలంబు
బొందితి నిపు డీబీజశ్రేష్ఠ మగుదానబీజము వ్యర్థంబయిన నీక మహాపాత్రుఁ

డగుజనార్దనునియందదె నాచే నెట్లు పొందింపంబడినదగు నా కది సమకూడ
నేని వేలుపులు సంతుష్టులగుదురు. నాయందలి యనుగ్రహమువలనఁ బరుఁడు
కాని హరిజన్మమున నారాధితుండగు నిజము తదారాధనమున నాగోవిందుఁడు
తుష్టినొందఁగలఁడు సంశయములేదు తద్దర్శనము నాకు నుపకారియగు నట్లా
హరి హర్షితుఁడు కాక కోపమున వచ్చి దేవభాగనిరోధకుఁడ నగునన్నుఁ జంపఁ
గమకించెనేని హరివలనఁ గలుగుమృతి కొనియాడఁదగినదగు నాహృషీకేశుఁడు
ననుఁ జంపుట కెట్లు రాఁగలఁడు? మునిశ్రేష్ఠా! దీని నీ వెఱింగి జగన్నాథుఁ
డగు నారాయణుఁడు సముపస్థితుఁ డగుచుండ దాన విఘ్నపరుఁడ వయిన నీచేత
నాలోచింపఁదగినది కాదే యని భాషించుతఱి 169

వామనదేవుఁడు బలియజ్ఞశాల కేతెంచుట

క. మునులార! వినుఁ డు నుడివెద, వనజదళేక్షణుఁడు నైన । వామనుఁ డంతన్
మునిశిష్యులెసఁగయుతుఁ డై, దనుజేశుని యజ్ఞభూమి । దరియం జొచ్చెన్ 170

క. వనమాలి రాకడం దమిఁ, గని స్వీయపురోహితుండు । ఘనుఁడగు నాశు
క్రునితోడ మరల బలివిభుఁ, డనె విజ్ఞులు సంతసింప । నతిహర్షముతోన్ 171

వ. మహాత్మా! శ్రీహరి యేకారణమున నను యాచింప నాత్మ నెంచివచ్చె? నాహరి
సకలచేతస్సాక్షియు సకలభూతమయుండును చింత్యుఁడు నై యుండి మాయా
వామనరూపియై నాగృహంబున కేతెంచె నని పలుకునెడ 172

తే. యజ్ఞవాటంబుఁ జేరిన । హరినిఁ గాంచి, తత్ప్రభావంబువలనఁ ద । గ్ధాంగులవలన
విగతవీర్యులు నై దైత్య । విభులు కలఁతఁ, జెంది రాలోనఁ దాపస । శ్రేష్ఠు లలర

సీ. గాధిపుత్ర వసిష్ఠ । గర్గాదు లగుమునుల్ మఱికొంద ఱైనట్టి । మానివరులు
సవనంబునందుండి । జడిసిరి బలి తనపుట్టుక సఫలమై । పోనరె ననుచుఁ
దలఁచె. బిమ్మటఁ గలం । తనుఁ జెందియున్నట్టి మనుజాఁ డొక్కండై న । మాటలాడ
కుండి వేత్త్వేఱుఁగా । నురుభక్తి నర్చించె । దేవదేవేశునిఁ । దివిరి పిదప

ఆ. దేవదేవవిభుఁడు । దివ్యవామనరూప, ధరుఁడు నైన శౌరి । తాపసులను
నమ్రుఁ డైనబలిని । నలియజ్ఞకర్మాధి, కారయుతులయతులఁ । గాంచి మఱియు

చ. ధనికుల యాజకాధ్వరస । దస్యసవాగ్ములఁ గాంచి పేర్కొనన్
విని సవనస్థు లైనముని । విప్రులు సభ్యులు సర్వపాత్రుఁడై
తనరెడువామనేశ్వరునిఁ । దక్షిణమే వినుతించి మేలుమే
లనుచు వచించి రంత నుప । లాలనచేయుచుఁ బల్కె రాయుఁడన్ 175

ఉ. ఆదనుజేశుఁ డంతఁ బుల । కాంకితగాత్రుఁడు నై కరంబునన్
మోదముతోడ నర్ఘ్యవర । ముం గొని శ్రీహరిఁ బూజచేసి ని

ష్ఠీదతేఁ జెంది సంస్తుతినిఁ గీ ర్తితభ క్తి నొనర్చి మించి త
త్పాదములందు శీర్షమునుఁ దాకొనఁజేయుచు మ్రొక్కి యిట్లనెన్ 176

క వడుగా! యెవ్వఁడ వెవ్వరి!, బుడుతవొ' తా వేడ నీకుఁ? బురుణింపుముసీ
నడవడికఁ జూడ వెడఁదా, కడతేరెను నేఁడు నాదుక్రతువ్రుగులంబున్ 177

క శ్రీరమణీవరశిష్టా, చార కృపా ధాగభూరిసత్యవిహారా!
నీరాకను నాజన్మము, ధారణి సఫలంబు నయ్యె ధన్యుఁడ నైతిన్ 178

మ వరరత్నంబులొ కన్యలో గృహములో వస్త్రంబులో గోవులో
కరులో మాడలొ మేడలో వనములో గ్రామంబులో సొమ్ములో
హరులో దివ్యరథంబులో కనకశిష్టార్థాళులో భూములో
ధరణీభాగమొ కాక యే మడిగెదొ ధన్యాత్మ గణ్యా! తమిన్ 179

క. అనఘా!, విను నీకేయది, మనసున కెన యగునొ దాని మమతేఁ దలిర్పన్
మనసార నిడెద నియ్యెడఁ, గొనినను బాలించుటొప్పు గురుదయతోడన్ 180

వ ఇట్లు నిలింపవైరి తెంపు పెంపుసొంపున నింపుగఁ బలికిన విని హర్షించి భగవంతుఁ
డైనవామనుఁడు ప్రమోదగర్భితములును సస్మితగంభీరములు నగుమాటలతో
ని ట్లనియె 181

క. పావకశరణార్థంబున, కై వసుధఁ బదత్రయమ్ము నతిహర్షముతో
భావించి నాకు నొసఁగుము, భూవర! సత్కీర్తి వచ్చుఁ బుణ్యము కలుఁగున్.

ఆ. ఒంటివాఁడఁగాన నొకటిరెండడుగుల, మేర పుడమిచాలుఁ గోరినట్టి
వారి కిడుము రత్నవసుధాదులనుఁ జేర్చి, దానతోషసాంద్ర దానవేంద్ర.

సీ. మునులార! వామనమూర్తి యిక్కడవడి భాషింప నాలించి బలివిభుండు
బలికె నచ్యుత! మూఁడుపదములచే నెట్లు యోజింపనీకుఁ బ్రయోజనంబు
వటులును శతలక్షపదమాత్రమైనను యాచింప నగునని యసురవిభుఁడు
చెప్పిన విని నవ్వి శ్రీశుఁడు పలికెను, దానవేశ్వర పదత్రయముఁ గోరి

తే. నేఁ గృతార్థుఁడ నైతిని నిజము చాలు
నఖిలవిత్తాదులనుఁ బరయాచకులకు
నిష్ట మున్నట్టి తీరున నిమ్ము నీకు
దానిచే మోక్ష మొనఁగూడు ధరను మిగుల. 184

వ అని యమ్మాణవకుండు పలికిన గృహమేధి యిట్లనియె. 185

మ. వసుధాభాగము వేడితో యువతుల న్వాంఛించితో వేశ్యలో
వసునాగాశ్వమణిప్రవాళజగతీవస్త్రాదులన్ గోరితో
పసిబాలుండవు కోరనేరవు మహాభాగ్యంబు నాచెంత సొం
పెసలారన్ గని కొంచె మి మ్మనుచు నీ వె ట్లాత్మ భావించితో.

వ. అనిన మొగంబునఁ జిఱునగవు నిగనిగఁగుల్క మాయామాణవకుఁడు దానవజన కున కిట్లనియె 187

ఉ. దానవనాథ! నా కిపుడు దండము ముంజియు నాతపత్రమో
మానితమైనకుండికయు మానగు నీభువనాళ్వవిత్తముల్
మానిను లేల భూషణవిమానము లేల పదత్రయంబు స
మ్మానమొనర్చి యిచ్చుటయె మంచిది, మేరు వొసంగినట్లగున్ 188

తే. ఇట్లు పలికెడు సర్వేశ్వరేశుఁడైన
వామనునిమాట లాలించి బలివిభుండు
మోద మొప్ప బదత్రయమ్మును నొసంగె
శ్రీశునకు దివ్యసత్కృపావేశునకును 189

క. బలిదత్తజలము కరమున, సలలితగతిఁబడినఁ జూచి సంతసపడి స
భ్యులుఁ జూచుచుండఁ గడిమిన్, వలనుఁగ నావామనుండ వామనతనుఁడై

వామనమూర్తి విశ్వరూపంబు ధరించుట

శా. ఇంతింతై పరికింపఁగాఁ బుడమిపై నింతై ప్రభోత్కర్షచే
నంతై పుష్కరవీధిమీఁదఁ దమినల్లంతై నిశాధీశుపై
నంతై సూర్యునికంతయై ధ్రువునిపై నంతై మహాలోకమం
దంతై దివ్యపదోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతగుండై వెసన్ 191

తే. మౌనివరులార! వినుఁడు శ్రీమాధవుండు
పద్మలోచనుఁ డగునట్టి వామనుండు
నిఖిలదేవమయంబునై నెగడు విశ్వ
రూపమును జూపెఁ జెప్పెద రూఢిదాని 192

వ. ఇట్లు కేశవుండు త్రిగుణమయం బగువిశ్వాకారంబుఁ దాల్చి విశ్వంబును గగ నంబును నాకతలంబును భువనాశాభాగంబులును సకలంబునుఁ దానై కలసి మెలసి భూలోకంబు నతిక్రమించి భువర్లోకంబుఁ దాఁటి సువర్లోకంబునకుఁ బోడవై మహర్లోకంబుఁ దలఁకడచి జనలోకమున కుచ్ఛ్రయుండై తపోలోక మునకు మీఁదై సత్యవిష్టపమునకంటె నౌన్నత్యమును వహించి బ్రహ్మాండ ముల నిండి మహాదేహుండై నయనంబుల జంద్రసూర్యులును, శీర్షంబున స్వర్గంబునుఁ, బాదంబుల భూమియు, బాహాంగుళులఁ బిశాచంబులునుఁ, గరాం గుళుల గుహ్యకులును, జానువుల విశ్వేదేవులును, జంఘల నమరోత్తము లగు సాధ్యులు, నంగంబుల నప్సరోదేవతలును, దృష్టి నఖిలనక్షత్రములునుఁ, కేశ ముల సూర్యకిరణములునుఁ, దారకల రోమకూపములును, రోమముల మహ ర్షులును, గరముల విదిక్కులునుఁ, జెవులం దిగశ్వినులును, ఘ్రాణంబున నని

బలుఁ డగుపవనుఁడునుఁ, బ్రసాదంబునఁ జంద్రుండును, మనసున ధర్మంబును, వాక్కున సత్యంబును, జిహ్వయందు వాగ్దేవియుఁ, గంఠంబున దేవమాత యగునదితియు, బలంబున విద్యలును, మైత్రంబున స్వర్గద్వారమునుఁ, గనుబొమలం దదృష్టపుష్పములును, ముఖంబున వహ్నియు, వృషణంబుల బ్రజాపతులును, హృదయంబునఁ బరమేష్ఠియుఁ, బుంస్త్వమునఁ గశ్యపమునియుఁ, పృష్ఠంబున నష్టవసువులును, సకలసంధుల మరుద్గణంబును, వక్షస్స్థలంబున నేకాదశ రుద్రులును, దైర్ఘ్యంబున మహార్ణవంబులునుఁ, గుక్షిని గంధర్వులునుఁ, గటితటంబున రమామేధాకాంతిధృతిసర్వవిద్యలునుఁ, దేజస్సునఁ దపోమహత్తులును, శరీరకుక్షుల నధికబలు లగుదేవతలుఁ, గాంక్షం బశుబంధాగ్రజన్మచేష్టితములునుఁ గలవాఁడై శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గదండఖడ్గాక్షయశరతూణీరచాపవిరాజితుఁడునుఁ, గిరీటమకరకుండలకేయూరహారకౌస్తుభమణివనమాలాంబరకంకణవిభ్రాజితుండును, నసమానతేజోవిలసితుఁడును, సునందనాదిపరిచరవాహినీవృతుండునై బ్రహ్మాండంబు తనమేని కప్పుటెలుంగున నుండ విజృంభించునెడ

సీ. గురుబలు లైనట్టి । ఘోరదైత్యేంద్రులు దేవమయంబునై । తేజరిల్లు
తద్విష్ణురూపంబు । దర్శించి దహనునిఁగన్న పతంగములరీతిఁ । గదలఁజాల
కుండి రంతట రాక్షసోత్తముఁ డగుచిత్తురుఁడు కోపమున । లేచి రూక్షనయనుఁ
డై రెండుకోటల । నాకేశవునిచరణాంగుష్ఠమునుఁబట్టి । నాగ్రహించి
ఆ. చక్రి వానిమెడను । జరణాంగుళంబునఁ, దునిమి మించి సర్వ । దుష్టదైత్య
దానవులనుఁ జంపి । ధారణి నంతట, నిండి వెలిఁగె నంత । నేర్పుమిగుల. 194

చ. సురపరిపాలనక్రియను । సొంపిలుచక్రికిఁ జంద్రభాస్కరుల్
ధరణిని మించిపోవుతఱిఁ । దద్దయుఁ గన్గొన వీక్షసంస్థులై
పరఁగుచు వెల్గి రంతట నభంబును దాఁటఁగ సత్యదేశమున్
గరకరిఁబొంది రందుపయిఁ । గ్రాలినజానుగు లైరి చెచ్చెరన్. 195

చ. సరవి నురుక్రముండు నగు । శౌరి సమస్తము నాక్రమించి భీ
కరు లగుదైత్యులన్ దునిమి । కౌతుకియై భువనత్రయంబు ని
ర్జరపతి కిచ్చి విస్తృతధ । రాస్థలికిన్ దగఁ గ్రిందఁ బొందికన్
బరఁగు రసాతలంబు నిడెఁ । బాలిని దానవచక్రవర్తికిన్. 196

వామనమూర్తి బలిని పాతాళమం దుండుమని చెప్పుట

క. సుగుణాఢ్యుఁడు ప్రభవిష్ణుఁడు, ఖగవాహనుఁ డఖిలనాథ । గణపతి యగు శ్రీ
భగవానుఁ డంత బలివిభు సుగమస్థితిఁ జూచి పలికె । సొంపెసలారన్. 197
తే. దైత్యనాయక! నీచేత । దత్తమైన,జలము నేఁ గొన్నహేతువు । వలన నీకుఁ
గల్పపరిమాణజీవిత । కాల మొనరఁ, గలదు విను మింకఁ జెప్పెదఁ । గౌతుకమున

క. వైవస్వతమనుకాలము, పోవఁగ సావర్ణిమనువు ౹ పొడమిన వేళన్
దేవతలకు నీ వధిపుఁడ, వై వాసిన్ గాంచఁగలవు ౹ భాస్వత్కీర్తిన్ 199

తే. అసురనాయక! నేఁడొల్లి ౹ యధికభక్తి
నర్చితుఁడ వైతి సురలచే ౹ నందువలనఁ
బంచసప్తతియుగముల ౹ వఱకు నీదు
రాజ్య మొసఁగితి నిర్జర ౹ రాజున కట 200

క. ఏవారు రిపులొ సురపతి, కావైరులు ధాత్రిపై నీ౹యంతప్యులు స
ద్భావులు నగుదురు నాచే, వారిని నీకిమ్మఁద దైత్య౹వర రోషింపన్. 201

క. దనుజేశ! సుతల మగుచున్, దనరెడి పాతాళలోక౹మున మద్వచనం
బునఁ గొని యానతి మీఱక, ఘనతన్ వర్తించుచుండు ౹ ఘనయశ మలరన్

సీ. ప్రాసాదశతముల ౹ భాసిల్లి ప్రోత్ఫుల్లపంకజకాసార౹బహుళవృక్ష
శుద్ధసరిత్తట౹శోభిత మగునట్టి పాతాళభూమినిఁ ౹ బరమగంధ
సహితుఁడవును రూప౹సంపన్నుఁడవు భర్మరత్నోరుభూషణ౹రాజితుఁడవు
చందనప్రదిగ్ధ౹చారుగాత్రుండవు గానన్నృత్యాసంద౹గాఢతోష,
తే. భరితచిత్తుండవై శత౹భామినీయు,తుండవై విప్రనిర్జర౹స్తోమమునకు
బాధ యొనరింప కీ వెంత౹వఱకు నుందు,వంతపర్యంత మతిభోగ మనుభవింతు

చ. ఎపు డమరాగ్రజన్ములకు ౹ నీవు విరోధముసేయ నెంతువో
కపటమనంబుతో నపుడ ౹ గ్రక్కునఁ ద్రాళ్లకుఁ జిక్కి స్రుక్కి దుః
ఖపుగతి నొంది వేసటనుఁ ౹ గ్రాలుచు దారుణకర్ముండ వై
చపలత నొందఁగాఁగలవు ౹ సత్యము దానవదైత్యశేఖరా! 204

క. వనమాలి యిట్లుపలికిన, విని తహతహపడుచు దైత్య౹విభుఁ డాశౌరిన్
గని కేల్మోగిచి వచించెను, వనజోదరసద్విచార! ౹ భావవిదూరా! 205

క. పాతాళంబున నశనము, చేతఃప్రీతిదము నగుచుఁ ౹ జెలఁగెడిభోగం
బాతతసత్క్రియలేగతి, చేతను సమకూరు నాకు౹ జింతింపంగన్ 206

ఆ. అనఘ దానివలన ౹ నాప్యాయితుఁడఁ గాక, భక్తితోడ నెపుడు౹భావమందు
దలఁతు నిన్నటంచు ౹ దానవేశుఁడు వేఁడ, నాలకించి శ్రీశుఁ౹డనియె మరల.

క. క్రవ్యాదనాథ! సతతము, దివ్యాన్నము నిత్యభోగ౹తృప్తియు నట నీ
కవ్యవహితమై పొసఁగున్, గ్రవ్యాదులు యుష్మదాజ్ఞ ౹ గ్రాలుదు రోలిన్. 208
సీ. అవిధిదత్తంబులై ౹ యలరుదానంబులు విప్రవిహీనమై ౹ వెలయు శ్రాద్ధ
ములు గతశ్రద్ధతో ౹ మొనయు హుతంబు లదక్షిణలైన య౹ధ్వరము లవిధి

కృతములౌ క్రియలును సతతమున వ్రతములౌ సదధీతములు నతిజలవిహీన
పూజలదర్భలై పొసఁగుసత్కార్యంబు లాజ్యము లేక వెంపారుహోమ

ఆ సమితి నీకు ఫలము సరవి నీయనుఁగల
వెపు దెవండు భక్తి నిట్టిచోటు
నాశ్రయించి కొన్నియాక్రియలనుఁ జేయఁ
నేర్చెనేని వాఁడు నిశ్చయముగ 209

తే అసురభాగుఁడు కాఁ డెప్డైనఁ బుడమి
వినుము భవ్యాశ్రయంబునై విపులపుణ్య
మైనవిష్ణుపదహ్రద మందె వందు
స్నానమొనరించి సద్భక్తి సహితుఁ డగుచు 210

వ విధికృతము లగువ్రతంబులను శ్రాద్ధములను సత్క్రియలను జేయునో వాని కవన్నియు నక్షయములై పొనరఁగలవు. సందియము లేదు జ్యేష్ఠశుక్లైకాదశి యం దుపవసించి ద్వాదశియందు విష్ణుపదంబున స్నాతుఁడై వామనుని దర్శించి లేనశక్తికొలఁది దాన మొనర్చినవాఁడు పరమపదంబు నొందఁగలఁ డనిచెప్పి మరల ని ట్లనియె 211

క నొప్పులు వ్యాధులు బాధలు, తప్పులు లేకుండఁగలవు తథ్యము తమి నీ
విప్పుడు చను మచటికి సొం, పొప్ప నటం చనుచుఁ జెప్పె యురుతోషమునన్

— వామనుఁ డదృశ్యుం డగుట —

క బలికీవరమునుఁ ద్రిభువనముల శక్రున కిచ్చి రూపమును దాచి జనం
బులకు నదృశ్యుం డయ్యెను, జలరుహనాభుండు చూడ సంయములారా! 213

క సురపతి ముల్లోకంబులఁ, బోరిఁబోరి బూజ్యుండు నగుచు భువనంబుల భా
సురమతి నేలెను నిర్జర, పరులందఱు తుటుములగుచుఁ బ్రస్తుతి సేయన్ 214

క బలిపాతాళభువంబును, సలలితగతి నాశ్రయించి జలజాక్షుఁడు నా
వనమాలిని మదిలోపలఁ, దలఁచుచు వర్తించుచుండె తాపసులారా! 215

క ఇటు లేతన్మాహాత్మ్యముఁ, బటుభక్తి వచింపఁబడెను వసుధ నెవం డా
దట నాలించునొ కిల్బిష, పటలం బాతనికిఁ బోయి భద్రం బొనరున్ 216

సీ బలిచక్రవర్తికి బ్రహ్లాదునకుఁ గల్గినట్టిసంవాదంబు హరికి బలికిఁ
బొసఁగినమంత్రితంబును విష్ణుబలి కథితంబుఁ దలంచిన ధన్యవిభతి,
నాధులు వ్యాధులు నతిశయకష్టము ల్వొందవు రాజ్యంబు తొలఁగి నోలు
పడినవారికి రాజ్యపదమొనఁగూడును గలుషమడంగు నీకథను వినిన

ఆ భూమిసురుఁడు వేదములును బార్థివుఁడు భూమి
వైశ్యుఁ డధికవిత్తభాగ్యములను

శూద్రవరులు విపులసుఖతతులను వేడ్కఁ
బొందుచుందు రెప్పుడు భూతలమున. 217

క. అనియిట్లు రోమహర్షణ, ముని వామనుదివ్యచరితముఁ జెప్పిన వే
డ్కను నాలకించి ఋషివరు, లని రాసంయమినిఁ జూచి యతిశయభక్తిన్.

సరస్వతీనది జన్మక్రమము.

తే. పరమసరిదాఖ్యయును మహాభాగ రైన
యీసరస్వతి భూమిపై నెట్లు పుట్టె
మొనసి యెట్లు కురుక్షేత్రమునకు నేఁగె
మాకు దయతోడఁ దెలుపుము మాన్యచరిత 219

సీ. వసుధలో నాయది బ్రహ్మవరోవరమునుఁ బొంగి పార్శ్వస్థముఖ్యతీర్థ
యగుచు సంతతము దృశ్యాదృశ్యయై యెట్లు యాదసాంపతిదిశ కరుగుచుండు
బ్రహ్మవిద్వర! యిట్టి భవ్యతీర్థప్రభావమునెల్ల వివరించి పలుకుమనుచుఁ
బ్రార్థింప లోమహర్షణుఁ డాడె వారితో మునులార! శాశ్వతమునఁ జెలంగి
తే. యాపగావర్యయై తనరారునట్టి, యీసరస్వతి జనియించె నెలమిఁ బ్లక్ష
శాఖయందునఁ దనుభక్తిసంస్మరించు, వారిదురితంబులనుఁ బాపవసుధమీఁద
తే. ఆమహానది శైలసహస్రములను, రయము మీఱఁగ భేదించి రమ్యపుణ్య
వారియై ద్వైతమిశ్రితవనమునందుఁ, దివ్యగమనమునం జొచ్చెఁ దేజరిల్ల
క. జనగిఁగనుఁగొని పొరిఁబొరి, నానందము పొడముచుండ నపు డతిభక్తిగా
మావక మ్రొక్కి మృకండుని, సూనుండు నుతింపఁదొడఁగె సుస్థిరమతియై

మార్కండేయుఁడు సరస్వతీనదిని స్తుతించుట.

క. ఓదేవి! నీవు శుభదవు, వేదారణి వమలమతివి విస్తృతపుణ్యా
పాదకవు, లోకమాతవు, సాదరగుణమణివి, సత్యచరితవు జగతిన్. 223

క. ఏపద మేపదసత్తై, ప్రాపగునో మోక్షబోధపదవికి నది యు
ద్దీపించును నీయందు న, కూపారజలంబు మాడ్కిఁ గోమలరూపాంగన్ 224

తే. అంబ! నీయందు నక్షరుఁ డైనబ్రహ్మ
మక్షరముకాని దగువిశ్వ మధివసించు
నగ్నిహోత్రుఁడు దారువునందు గంధ
మవని యందుండుచందాన నరయ నెపుడు. 225

సీ. దేవి యొక్కెడ స్థిరాస్థిరలసత్ప్రాణవాక్షరస్థానగతియు సర్వంబు మిగుల
కలదు లేదనునది కలదొ చూడఁగ నట మాత్రాత్రయమ్ముసమ్మానమైన
భువనత్రయంబులు మూఁడు వేదంబులు కళలు మూఁడునుఁ బావకత్రయమ్ము
మూఁడుజ్యోతిస్సులు మూఁడువర్ణంబులు మూఁడుధర్మంబులు మూఁడుగుణము

తే. లఖిలభూతులు వేదత్రయమ్ము మూఁడు
ధాతువులు పితృతతియవస్థలును మూఁడు
నలరు నదియెల్ల నీరూప మగుచునుండు
నవని నిన్నెన్న నాతరమా నె యరయ 226

తే. అబ్జయోనికి నాద్యముగాఁ జెప్ప, దృష్టులై శాశ్వతంబులై తివిరి సోమ
పాకసంస్థితికలవియై బహుహవిర్గ, తంబులై యేవి వెలయునో ధాత్రిమీఁద.

క. వానిని విజ్ఞులు నిత్యము, మానసమున నిన్నుఁ దలఁచి మమతదలిగ్వ
ర్గానలిఁ జేయుచు నుందు ర, నూనం బగుభక్తితోడ నురుతోషులునై. 228

క. నినుఁ దలఁచుచు నీయందలి, వననుం దే వాఁడు క్రుంకి భక్తియుతుం డై
తనపితరులకుఁ దిలోదక, మును విడుచునొ వాఁడు మిగులఁబుణ్యుఁడుగాఁడే.

సీ. నిర్దేశ్యరహితమై నిత్యమెయర్థమాత్రాశ్రితమై దివ్యమై పరగుచుఁ
బరమమై యవికార్యభగ్నమై పరిణామరహితమై తనగారువట్టి యుట్టి
నీరూప మెన్నంగ నేను శక్తుండనే యన్యుఁడు శక్తుఁడే యభినుతింప
నరయఁ దాల్వోష్ఠజిహ్వాద్యులగు నిత్య మేది చెప్పంబడె నెలమి నద్ది

ఆ. పద్మనాభ దివ్యపార్వతీహృదయేశ, భాస్కరాబ్జయోని పద్మవైరి
వజ్రిదేవవహ్నివాయుగంధర్వులు, దివ్యకాంతిచయము దిశలు మఱియు

వ. విశ్వాలయంబు, విశ్వరూపంబు, మహేశ్వరత్వంబు, సాంఖ్యవేదాంతవేదోక్తం
బు, బహుశాఖాస్థిరీకృతంబు, సదసత్తులును, నొకటిగాయుండి పెక్కురూప
ముల నొంది వెండియు నొకటై నగియు, భావభేదసమాశ్రితంబు, నామరహి
తంబు, షడ్గుణాఖ్యంబు, బహునామవిలసితంబుఁ, ద్రిగుణాశ్రయంబు, నానా
శక్తివిభావజ్ఞంబు, నానాశక్తివిభావకంబు, సుఖాతిశయసుఖకరంబు, నిష్క
లంబు, సకలంబు, సమస్తలోకంబు, ద్వైతాద్వైతవ్యవస్థితియు నీయందు
వ్యాప్తంబై యుండు నాశయుతస్థూల సూక్ష్మపదార్థములకును భూమ్యాకా
శపరభాగములందెల్ల నశించువానికి నీవు దృశ్యవై రాజిల్లుదువు సతత మేది
విరూపమో సకలరూపమైన దెయ్యదియో భూతములం దల్పమైనకర్మ మేది
యో శ్రుతిలేఖలం దేగి సుస్థిరాత్మరసహితమయ్యెనో తత్సర్వంబు నీరూపమై
రాణించు నని కొనియాడుచున్న మహాత్ముఁ డగుమార్కండేయమహామునిం
గాంచి విష్ణుజిహ్వాగ్రయైన సరస్వతీదేవి యిట్లనియె 231

క. మునినాథ! నన్ను నేస్థల, మునుఁ బొంకింపంగఁగలవా భువి నే నాచో
టునిఁ జూర్పి రాఁగలం దని, సనిశవ తంత్రి తను నగుచు నతిశయకీర్తిన్ 232

క. అని యాదేవి వచించిన, విని మార్కండేయమౌని విభుఁ గప్పుడా దే
విని జూచి సారెసారెకు, వినుతించి నమస్కరించి వేడుకఁ బలికెన్ 233

తే. మొదటికాల నబ్జయోనికై । మొనయుదాని
కవలనాగహ్రదంబు చెం। పారుదాని
కవ్వలనుఁ బుణ్యకర్ముఁడౌ । నక్కురుముని
చేత నాకృష్ట మగుకురు। క్షేత్ర మొప్పు. 234

సరస్వతి కురుక్షేత్రమునుఁ బొంది ప్రవహించుట.

క. ఓయమ్మ! దానినడుమునుఁ, బాయని దగుభూమియందుఁ । బ్రవహించుచుఁ బో
ల్మా యమలమలినజలయుత, పై యిపు డమరాళులెల్ల । నానందింపన్. 235

క. మునివరులార! మృకండుని, తనయుం డీక్రియఁ బల్కఁ । దద్దయుఁ బేర్మిన్
జనె నది వెల్లువతోఁగల, సినదై తత్క్షేత్రమందుఁ । జెలువము మీఱన్ 236

సీ. పుణ్యతోయయు మహా। పుణ్యదాయిని యైనయాసరస్వతి యట । నమరునట్టి
రంతుకమునుఁ బొంగి। రమణ నంతన కురుక్షేత్ర మెల్లనుఁ దాటి। చెలువుమిగిలి
పడమటికడఁ గూర్చి । ప్రవహింపుచున్నది యచ్చోట మౌనిసే। వ్యములు నైన
తీర్థసహస్రము । దేజరిల్లుచునుండు, బ్రహ్మప్రసాదంబు। వలనవానిఁ

తే. తెలియఁజెప్పెద వినుఁడు త। త్తీర్థరాజ
తతిఁ దలంచుట పుణ్యంబు । దర్శనంబు
పాపనాశంబు స్నానంబు । భద్రదంబు
వృజినకర్ములకైనను । బృథివియందు. 237

కురుక్షేత్రతీర్థప్రశంస.

మ. ధరపై నెవ్వరు తీర్థదేవతలఁ జి। త్తంబందు ధ్యానింతురో
కర మావేల్పులఁ దృప్తిచేయుదురో యా। కాంక్షించుచున్ శ్రద్ధ నా
వరతీర్థంబులయందు స్నాతు లగుచు । న్వర్తింతురో వారు సు
స్థిరకైవల్యముఁ జెందుచుందురు మహా। దీప్తి న్విజృంభించుచున్ 238

క. సకలావస్థగుఁడైనన్, బ్రకటాశుచి యైన శౌచ। పరివృతుఁ డైనన్
సకలేశు నెవఁడు తలఁచునొ, వికలుషుఁ డతఁ డంతరమున। వెలుపల నరయన్

క. వనజాక్షునిసంస్మరణము, ఘనభవనగవజ్ర మగుచుఁ । గ్రాలుచు నుండున్
మనుజుం డనిశము దానిని, మనసునఁ దలపోయవలయు । మాటికి భక్తిన్ 240

సీ. శ్రేష్ఠంబునౌ కురు। క్షేత్రంబుఁ గూర్చి నేఁ బోఁగలవాఁడ నా। భూమి యందు
నివసించుచున్నాఁడ । నిజమని యిటువంటిమాటఁ బల్కినవాఁడు। మహితపాప
రహితుండు నౌ గయా। శ్రాద్ధంబు గోగ్రహ మరణంబు కడిమి బ్ర। హ్మంబునందుఁ
బొనరు సుజ్ఞానంబు । పుణ్యకురుక్షేత్రమున నుంట నీనాల్గు। ముక్తివిధము

ఆ. లనుచు బుధులు పల్కు । రమలతీర్థసరస్వ, తీనదీదృషద్వ। తీతరంగి
ణులకు నడుమ నెట్టి । నెలవు రాజిల్లునో, దాని మౌనివరులు । ధాత్రియందు

వ. దేవనిర్మితం బగు బ్రహ్మావర్తదేశం బని వక్కాణింతురు మనుజుఁడు దూరగతుఁడయ్యును జిత్తమందుఁ గురుక్షేత్రమునకుఁ బోఁగలననియు నట నివసించుచుండెద ననియు భాషించిన నఘరహితుం డగు కురుక్షేత్రసరస్వతీతటవాసునకు బ్రహ్మమయజ్ఞానంబు సంభవింపఁగలదు నిస్సంశయమని మరల నిట్లనిరి.

క సురసిద్ధసాధ్యపన్నగ, గరుడోరగమానినాథ । గంధర్వాదుల్
కురుజాంగలదేశంబును, నిరతము సేవించుచుండ్రు । నిర్మలమతులై. 243

క. మునివరులారా! తత్సే, వనమున బుధుఁ డాత్మయందు । బ్రహ్మంబును వే
డ్కనుఁగాంచుచుండునిత్యము,ఘనదుష్కృతరహితుఁడగుచుఁ । గదలనిపూన్కిన్.

వ అస్థిరం బగుమనుష్యశరీరముఁ జెంది మోక్షమునుఁ గోరుమానవులు పాపకర్ములయ్యు నియతాత్ములై నివసించువారు బహుజన్మసంభవదుష్కృతములఁ బాసి పరిశుద్ధులై శాశ్వతుఁడును హృత్పద్మసంస్థితుఁడు నగుపరమేశ్వరునిఁ గాంచుచుందురు బ్రహ్మవేది కురుక్షేత్రములను వానిచెంతనుండు పుణ్యసరోవరంబులను సేవించుపూరుషులు పరమపదప్రాప్తు లగుదురు 245

సీ రమ్యనక్షత్రతా । రాగ్రహారాశికిఁ గాలమునఁ గల్గుఁ । గడిమిఁ బతన
భయము కురుక్షేత్ర । భవ్యస్థలంబునఁ జచ్చినవారికి । జగతిఁ బతన
సాధ్వసం బొగి లేదు । సరవి నేస్థలమందు బ్రహ్మాదులును మునిప్రవరు లమర
సత్తము ల్గంధర్వ । సాధ్యయక్షాదులు స్నానాభిలాషము । సంతతంబు
తే వెలయ నుందురొ నిత్యము । వేడ్క నచటి
కరిగి స్థాణుహ్రదంబున । నధికభక్తి
కలితుఁడై మున్గు మానవ । గణ్యుఁ డాత్మ
కామమునుఁ జెందు నిక్కము । కలదె శంక? 246

తే జనుఁడు నియమంబువలనఁ గా । సారమునకు
మ్రొక్కి పలుమారు లంతుక । మునుపనుఁ గ్రుంకి
భక్తియుక్తుండునై సర । స్వతినిఁ జేరి
పాపములఁ బాపుమని మ్రొక్కి । వాంఛ మునిఁగి. 247

వ. పుష్పధూపనైవేద్యము లిచ్చి యక్షేంద్రా, నీప్రసాదమువలన నే నీస్థలంబున రాజిల్లు వనకాసారనదీతీర్థంబుల సేవించుటకై చనుచున్నాఁడ ననిశము విఘ్నమొనర్పకు మని నయభయవినయభక్తులతోఁ బ్రార్థించి పలుకనగు 248

చ అని యిటు రోమహర్షణుఁడు । హర్షముతో వచియింప మౌను లా
మునిఁ గని పల్కి రత్యధిక । పుణ్యము లౌ నదులేడిటిన్మహా
వనముల నేడిటిఁ సకల । పావనతీర్థములం దదీయగా
హానఫలమెల్లఁ జెప్పుము; దయామరస మాత్మఁ జెలంగ నియ్యెడన్ 249

ఆ విబుధవర్య! యెట్టి । విధులచే నేతీర్థ, మునకు నెట్టిఫలము । మొనయుచుండు

నట్టిఫలము మాకు । నతికృప భాషింపు, మనఁగ బల్కె రోమ । హర్షణుండు

కురుక్షేత్రవనప్రశంస.

క. మునులారా! కురుక్షేత్రంబున నుండినవనులనామ । ములఁ జెప్పెద వా
నిని వినుఁ డవి కిల్బిషనాశనకరములు పుణ్యదములు । జగతిఁ గానన్ 251

వ. కామ్యకవనంబు, దేవమాతృవనంబు, వ్యాసవనంబు, ఫలకీసూర్యవనంబులు, మధువనంబు, పుణ్యశీతవనం బని యిట్టివనంబు లుండు నవి శ్రేష్ఠంబు లైనవియుఁ బాపహరంబు లైనవియు నై విలసిల్లుచుండు నదీనామములఁ బలికెద నాలింపుఁడు, సరస్వతీ, వైతరణీ, గంగా, లమ్బా, కౌశికీ, దృషద్వతీ, హిరణ్వతీనామంబుల నేడునదులు కల వవి సుధాజలస్రవంబులుఁ బాపహరంబులుఁ బుణ్యప్రదంబులై యుండు వానియందు సరస్వతీనది సదా జలప్రవాహయై యొప్పుచుండును వర్షాకాలమందుఁ బ్రవహించునదియై తక్కిననదులు ప్రకాశించుచుండు నాననదులందలిజలంబు ప్రావృట్కాలమునఁ బుణ్యదం బని చెప్పంబడె నీనదులన్నిటికి నొకశతియైనను రజోదోషంబు లేదీనదీవరంబులు తీర్థమాహాత్మ్యమువలనఁ బుణ్యదాయకములై రాజిల్లుచుండు సంయమిలారా! పంకహర మగుమహాతీర్థగమనస్మరణస్నానఫలంబుల నాలింపుఁడు 252

ఆ. కడఁగి మొదట రంతుకంబును గని నరుఁ
డధికబలుఁడు నైన । యక్షునకును
జేతు లెత్తి మ్రొక్కి । స్థిరమతి యై తీర్థ
యాత్ర మొదలుపెట్టి । నగును బూన్కి 253

తీర్థప్రశంసక్రమము.

సీ. అంకట నిర్మల । మైనమనంబున నదితివనంబున । కరుగవలయు
నదితిచే నచోట । నాచరింపంబడె బుత్రవాంఛారతి । భూరితపము
నలి మీఱ నచ్చట । నరుఁడు స్నాన మొనర్చి నిర్జరమాతరయై । నెగడు నదితిఁ
బూజించి దోషసమూహవర్జితు డైన పుత్రుని శూరునిఁ । బొందు భాస
తే. మానరవిశతతుల్యవి । మాన మెక్కి, కాంతితోడుత స్వర్లో । కంబులందు
నిచ్చవచ్చినతీరున । ముచ్చటలరఁ, జనును జని లేక క్రమ్మఱ । సంతసమున.254

చ. పరమమునీంద్రులార! వర । భక్తినిఁ బిమ్మట దానిమీఱి శ్రీ
హరికి సమీపభాగతల । మైనదటం చని వన్నె కెక్కి యా
స్థిరను సుపుణ్యదాయకము । శ్రేష్ఠము నౌ హరివాసభూమికిన్
నిరుపమదీక్ష నేఁగ నగు । నిశ్చయమార్గము నాత్మ నెన్నుచున్ 255

క. విమలస్థానజలంబున, సమధికమతి మానవుండు । స్నానముఁ జేయ న
ద్విమలేశుఁ గాంచి నాక, ప్రమథాధిపవిష్టపములఁ । బరువడి నెందున్. 255

క. పరమేశుని బలరామునిఁ, బోరి నేకాదశినిఁ గాంచు పురుషుఁడు కలిదు
ష్తరపాపజనితదోషా, త్కరగహితుం డగును నిజము కాశ్యపియందున్ 257

సీ. మునులార! పిమ్మట మూఁడులోకములందుఁ బారిప్లవాఖ్యతోఁ బ్రబలుచుండు
నట్టితీర్థమునకు నరిగి మహాభక్తి నాతీర్థమునఁ గ్రుంకి యమరనిచయ
కలితుఁడౌ పరమేష్ఠిఁ గాంచినపురుషుఁడు బ్రహ్మయజ్ఞఫలంబుఁ బడయు నచట
రాజిల్లుచున్నది రహిఁ గౌశికీతీర్థసంభవం బైనట్టి సంగమంబు

ఆ. సరవి దానియందు స్నాతుఁ డైననరుండు
విరము నగుచు మిగులఁ దేజరిల్లు
పరమపదముఁ జేరి బహుసుఖయుక్తుఁడు నై
వెలయుచుండు నెప్డు వేడ్కతోడ 258

క. వినుఁ డడవియందుఁ జేసిన, ఘనదోషము లెల్లఁ బోవుఁ గడువడితోఁ ద
ద్వనగాహనమాత్రుం డగు, మనుజునకు నిజంబుగాను మహిపైఁ జూడన్ 259

తే. అంత దక్షాశ్రమంబున కరిగి దక్ష
వాసనాథుఁడు పార్వతీపతియు నైన
భవునిఁ గని సైంధవాధ్వరఫలముఁ జెంది
పుణ్యశీలుండు నగుచుండు భువి నరుండు 260

క. మనుజుం డంతట శాలూ, కినతీర్థముఁ జేరి మునిఁగి గిరిశాన్వితుఁ డౌ
వనజాక్షుఁ గొలిచి మదివలఁ, చినలోకము నొందు నఘముచే విరహితుఁ డై.

తే. ఆజ్యదధిసంయుతంబు భవ్యంబు నైన, నాగతీర్థవరంబున నరుఁడు మునిఁగి
భుజగభయవర్జితుండు నై భూమిమీఁద, సతత మొప్పారుచుండును సంతసమున.

వ. విప్రేంద్రులార! దాని కవ్వల నరకోద్ధారకం బను శివవరతీర్థంబు కల దచ
టికిఁ బోనగు నాతీర్థమున దోఁకి రేయి మునింగి తత్తీరస్థితుఁడును ద్వితీయద్వార
పాలకుఁ డగు యక్షునిఁ బూన్కిఁ బూజించి బ్రాహ్మణుల భుజింపఁజేసి మ్రొక్కి
యక్షేంద్రా! భవదనుగ్రహమువలన నే నఖిలకలుషవర్జితుండ నైతి నాచే నిపుడే
ఫలసిద్ధిఁ గోరఁబడెనో దాని సంసారమందుఁ బొందుగఁ జెందుచున్నాఁడ గటా
క్షింపు మని యిట్లు యక్షునిఁ బ్రార్థించి క్రన్ననఁ బంచనదంబుఁ గూర్చి పోనగు
నాస్థలంబునఁ దొల్లి భక్తలోకవశంకరుఁ డగు శంకరుఁడు పెక్కురక్కసులకు
వెఱపునఁ బుట్టించునదుల నైదింటిని నిర్మించె నందుచే నఖిలసమయములం
దాతీర్థము పంచనదం బని చెప్పంబడును రుద్రునిచే నచ్చోటఁ గోటితీర్థములు
సృష్టింపఁబడె నాచోటు త్రైలోక్యవిఖ్యాత మగు కోటితీర్థ మని పలుకంబడు.
దానియందు మనుజుఁడు స్నానము చేసి కోటీశ్వరుఁ డగు గరళకంఠుఁ గాంచి
సతతశ్రద్ధాగరిష్ఠుఁ డై పంచయజ్ఞఫలప్రాప్తుం డగు నట నఖిలదేవతలచే వామన
దేవుఁడు సుప్రతిష్ఠితుఁ డయ్యె నాతీర్థంబున మునింగినవాఁ డగ్నిష్టోమఫలంబు

సెందు నశ్వినతీర్థమున స్నాతుఁడై నమానవుఁడు శ్రద్ధాసమన్వితుఁడును, జితేంద్రియుండును, రూపవంతుండును, భాగ్యవంతుఁడును, యశోవంతుండు నగుచుండును 253

ఆ విష్ణురచిత మగుచు । విఖ్యాతిఁ గాంచిన, వరవరాహతీర్థ । వారియందు
నరుఁడు శ్రద్ధతోఁ గ।నలిఁ గ్రుంకి విమలుఁడై, చనును బరమగతికిఁ । జారుదీప్తి.

ఉ చందురుఁ డెట్టచోట మును । సాహస మొప్పఁ దపం బొనర్చి పెం
పొందినరోగము న్విడిచి । మోదము చెందెనొ యట్టిభూమిలో
సుందరుఁడైనచందురుని । శోభనతీర్థము వెల్గు దానికిన్
బొందుఁగ నేఁగ నా నరుఁడు । పూర్ణపుభక్తి చెలంగుచుండఁగన్ 255

సీ ఆశుభతీర్థంబు।నం దోఁగి స్నాతుఁడై సోమేశ్వరునిభక్తి । జూచి రాజ
సూయాధ్వరఫలంబు । సుభగు లెన్నఁగఁ బొంది తెవులును విడనాడి।దీప్తినలరి
దోషవర్జితుఁడు నై।తుహినాంశులోకంబుఁ జేరి చంద్రునిఁ గూడి।చెలువ మమర
లలినొప్పుచుండు జ్వా।లామాలనాథునిభూతచయేశునిఁ । బూజచేసి

ఆ పురుషుఁ డవని మరలఁ । బుట్టఁడు వినుఁ డేక హంసతీర్థమందు । నధికభక్తి
మునిఁగినట్టి నరుఁడు । భూమిధేను సహస్రఫలము నొందు మౌని।భవ్యులార!

క. కృతశౌచతీర్థసేవను, హితమతిఁ గావించు నరుఁడు । కృతశౌచుం డా
తతపౌండరీకఫలగుఁడు, సతతానందుండు నగుచు । జగతిఁ జరించున్. 267

ఆ. హరునివాస మగుచు । నలరు ముంజవటంబు
నందు నొక్కరాత్రి । నతులభక్తి
నుపవసించు మనుజుఁ । డుర్వి గాణాపత్య
మతగతుండు నగును । మాన్యు లెన్న 268

వ మౌనీంద్రులారా! ఆ క్షేత్రంబునందె మహాభాగయు భువనప్రసిద్ధయు నగు యక్షిణి కల దాచోటున కరిగి తజ్జలంబునఁ గ్రుంకినఁ బాపహరంబగు నంతట బుణ్యాకరం బగుకురుక్షేత్రద్వారముఁ జేరి దానికి నమస్కరించి భూసురుల భుజింపఁజేయనగు. 269

ఉ అంతట జామదగ్నికృత।హర్షకపుష్కరతీర్థభూతలా
భ్యంతరసీమఁ జేరి కడు।యత్నముతోఁ బితృపూజచేసి య
త్యంతకృతార్థుఁడై పురుషుఁ । డశ్వమఖోరుఫలంబు నొంది తా
మంతువహించువాఁడును స।మంజసభావుఁడు నౌను ధాత్రిపై 270

క పూనిక నెవఁ డటఁ గన్యా, దానముఁ గార్తికమునందుఁ । దఱుగని ప్రీతిన్
మానుగఁ జేయునొ దేవతలా నరునకు నిత్తు రాత్మ । నలరినఫలమున్ 271

క నెఱిదానము లేమైనన్, గఱిగొఱలేకుండఁ జేసి । కన్యలు మెచ్చన్
నెఱినెఱి పరలోకంబున, గఱువతనం బొప్ప నెప్డు।క్రాలుచునుండున్ 272

సీ. అనిశ మచ్చట మహా । యతుఁడౌ కపిలుండు ద్వారపాలకుఁడునై । స్వయముగాను
వెలయుచు దుష్కృత । విఘ్నంబుఁ గావించి దుర్గతినెడఁబాపి । తొలఁగలించి
మెలయునులూఖల । మేఖల యనుమహా యక్షిణిభార్య యై । యతని గొప్ప
నది దుందుభినిఁగొట్టి । యనిశముఁ దిరుగాడు చుండిపుత్రు యై । యొకరు పాప
ఆ విషయజనిత యైన । వెలఁది నొక్కతెఁ బోఁడఁ, గాంచి కినలి ఘేరు । గడిమిఁ గొట్టి
పలికె భామ! నీవు । వస్తుపుత్రేప్పతా, న్వితవు నైనగొనల । వినుము పేర్మి 273
ఆ భూతవేశ్మమందుఁ । బొరిఁ గ్రుంకి యచ్యుత
స్థానమున వసించి । దధిని శకట
కూబరమునఁ గుడిచి । కుడివెట్ట కిటనుండు
మనుచుఁ నీకుఁ బగటి । యందు నేను 274
క. పలికితి నీ వారితిగా, మలయుము కాదనుచు రాత్రి । మఁలలితివేనిగా
బొలయగా జేసెద నిక్కము, కలికిరో యని నుడువ నాపెఁ కంపించి వెసన్ 275
మ కరమా యక్షిణిఁ జూచి మ్రొక్కి వినుతు । ల్గావించి యోదేవి నా
గరుణం జూడుము కోప మేలను మహా । కౌతూహలం బొప్పఁ ద
త్పరనై యీయెడఁ బ్రోవు మీవనుచు వే । కాంక్షించి దీనోక్తులై
వరభక్తి న్వినుతింప యక్షిణి దయగా । భాషించె నాబోఁటితోన్ 276
క. మానిని యల్పంబైనను, భానుగ్రహణంబు కలిగి । భాసిల్లుతఱిగా
మానుగ సరస్వతిస, మ్మానితజలమందు గ్రుంకి । మలరహితవు నై 277
ఆ. సకల సిద్ధసాధ్య । చారణగంధర్వ, రాజిరాజితంబు । రమ్యభోగ
వాసమైన నాక । భాసురలోకంబుఁ, జేరఁగల వటంచుఁ । జెప్పి చనియె 278

పరశురామతీర్థమహిమ

క అని యిట్లు రోమహర్షణ, మునివర్యుం డాడి మౌని । ముఖ్యులతోఁ గ్ర
న్ననఁ బల్కెఁ దగ్ధవరమహి, మను భక్తిచెలంగ నపుడు । వహితోత్సుకుఁడై
క ఘనభక్తిని రామహ్రద, మున కెలమిగా బోవ నగును । మునుపటఁ దేజో
వినుతుఁడు జమదగ్ని మహా, మునిసుతుఁ డౌ రాముఁ డవని । పులఁబటి వెసన్.
చ. తనువులఁ జీల్చి తద్రుధిర । ధారలతోడఁ బ్రపూరితంబులై
యొనయు హ్రదంబులైదిటిని । బొందుగఁ దర్పణ మొనరించె నంచు నే
వినితిని నాఘనుండు పితృ । బృందము నాదృతిమీఱ దీక్షతోఁ
దనియఁగఁ జేయ వారలిము । దంబును జెందినమానసంబులన్ 251
ఉ రామునిఁ జూచి పల్కిరి పరా । జితభార్గవరామ ! సన్మహో
ద్దామ ! జనాభిరామ ! గుణ । ధామ ! జగన్నుతనామ ! రామ నీ
భీమపరాక్రమస్థితికిఁ । బ్రేమకు భక్తికి సారెసారెకుగా
మేము విశేషమోదమున । మించినవారము నైతి మీయెడన్. 282

ఉ. భూరియశోభిరామ! మదిఁ | బొంగుచు నెట్టివరంబు నిత్తుఁ గో
రెదొ దానిఁ గైకొనుము | కూడు శుభంబు ధరిత్రి నీకు సొం
పారఁగ నంచు వా రిటుల | బల్క లసత్ప్రభవాఢ్యుఁడు న్మహో
దారుఁడు నైన రాముఁడు ము | దంబు నిజాత్మను బెంపునొందఁగన్. 283

క. వినువీథియందు నుండెడి, తనపితరులతోడఁ బల్కెఁ | బెద్దయు భక్తిన్
ఘనులార! మీరు తృప్తిన్, బొనరినవా రైతిరేని | బుధు లగ్గింపన్ 284

సీ. కూరిమి నీకోర్కె | కొనసాఁగఁ జేయుఁడు భవదనుగ్రహమున | వఱలి మరలఁ
బటుతపస్సిద్ధినిఁ | బడయఁగోరెద రోమభూతుఁడ నైన నా | చేత గాత్ర
ముత్పాదితంబు నై | యొప్పారె నందుచే భవ్యయుష్మత్ప్రభా | వమునఁ బాప
రహితుఁడ నై నేను | గణింప నగు నీహ్రదంబులు తీర్థభూ | తంబు లగుచుఁ

ఆ. బుడమి వన్నెకెక్కి | పోలుపారఁగల నని, రాముఁ డాడినట్టి | రమ్యశుభద
భాషణముల శ్రోత్ర | పాత్రంబుగా విని, పితరు లతని కనిరి | ప్రీతు లగుచు.

క. అనఘా! పితృవర్గముపైఁ, దనరిన సద్భక్తివలనఁ | దజ్ఞులు మెచ్చన్
ఘనమైన దగుచు నీతప, మనయము సొంపారుచుండు | నవనీస్థలిపై. 286

ఆ. తనయ! కోపశాప | తప్తుండ వై ననీ, చేత దేనివలనఁ | జెనకి క్షత్ర
మొగిని భూరిశోణి | తోత్పాదితం బయ్యె, దానఁ బాపముక్తి | తనరు నీకు 287

క. ఆరాజులు గర్వితులై, ఘోరాజినిఁ గూలి రాత్మ | గురుకర్మములన్
ధారుణి నీహ్రదములు పెం, పారం గల విష్ణు పాప | హరతీర్థములై 288

ఆ. సంశయంబులేదు | చాలవెలుంగు నీ, మడుఁగులం దెవండు | మహితభక్తి
వెలయఁ గ్రుంకి తనదు | పితరులకును దృప్తిఁ, గలుఁగఁజేయఁగలఁడొ | గాఢభక్తి.

చ. అనిశము వానికిం బితరు | లాత్మఁ జెవంగుఫలంబు సర్వశో
భనకరసుస్థిరామరని | వాసముఁ జేర్మి నొసంగ నేర్తు రి
ట్లని ద్విజవర్యు లాతనికి | నాదుకఁ గోరినకోర్కె లిచ్చి పెం
పున వినుతించి మాయ మయి | పోయిరి తాపసులార! యుక్తతిన్. 290

క. ఇటు లీరామహ్రదములు, పటుపుణ్యకరంబు లగుచు | భాసిల్లె ధరన్
వటుఁడు శుచివ్రతుఁడై యా, పటుపుణ్యహ్రదములందు | భక్తిచెలంగన్.

తే. స్నాతుఁడై రాముఁ బూజించి | చాలమేటి, పసిఁడి జెందును సంయత | వ్రతుఁడు తీర్థ
సేవి యైనట్టిపురుషుండు | శిష్టవంశ, మూల మనుతీర్థరాజంబుఁ | బొంది ప్రీతి

క. మునిఁగి సమూలనిజాన్వయ, మును సతతం బుద్ధరించుఁ | బోరి సత్కీర్తిన్
గనఁగా యశోషణాఖ్యను, బొనరెడుతీర్థంబుఁ జేరి | పురుషుం డందున్ 293

ఆ. మునిఁగి గాత్రశుద్ధి | బొంది వినిర్మల, కాయుఁ డగుచు మగలఁ | గాశ్యపికినిఁ
జేరకుండునట్టి | చిరపుణ్యలోకంబు, నందు వెలయుచుండు | ననఘులార! 294

సీ. తీర్థతత్పరులునై దీపించుసిద్ధులు తీర్థంబులం దోఁగి తిరిగి యిచట
సోంపారుతత్కాయశోధనతీర్థంబుఁ జేరక వారెంతసేపు దనుక
నుందురో యందాక సురుభక్తిసంయుత మగునాత్మఁ దత్తీర్థమందుఁ గాయ
మును ముంచి క్రమ్మఱ బుడమికి రానట్టి పరమపదస్థితిఁ బడయుచుండు
నంతటఁ బ్రభవిష్ణు డైనవిష్ణునిచేత నట సర్వలోకంబు లెలమినుద్ధృ
తే. తంబు లయ్యెనో యచ్చోటఁ దనరి మూఁడు,
భువనములలోన విఖ్యాతిఁ బొంగినట్టి
విష్ణుపోద్ధారతీర్థంబు వేడ్కఁ జేర
వలయు మునిచంద్రులార! సద్భక్తిగదుర. 295

మ. హరి నామస్మరణాత్తమా మనసుతో నాతీర్థవర్యంబునన్
బురుషశ్రేష్ఠుఁడు క్రుంకి శాశ్వతుఁడునై పొల్పారు మానాథశం
కరులన్ గూర్చి నమస్కరించి వినుతుల్ గావించి నిష్కల్మషుఁడై
సుర లగ్గింపఁగ ముక్తిఁ బొందును లసచ్ఛోభోన్నతిన్నిత్యమున్. 296

శా. శ్రీలక్ష్మీపతిచెంతఁ జేర్పువడి యై చెన్నారి భవ్యంబు నా
సాలగ్రామసమాఖ్యతీర్థమునకున్ సచ్ఛీలుఁడై మానవుం
డోలిన్ జేరఁగనో తదీయజలమం దుత్సాహియై క్రుంకి పా
పాలిం బోవిడనాడి ముక్తికిరదీవ్యల్లోకగుండౌ ధరన్ 297

చ. అనిశము లోకవిశ్రుతమునై కపిలహ్రదనామయుక్తమై
తనరినతీర్థము న్మనుజు లెల్లజుఁ డంతటఁ జేరి దానిలో
మునిఁగి పవిత్రులైనపత్నిపుంగవులన్ ద్రిదశేశమానులన్
దనిపి సహస్రగోఫలముఁ దద్దయు నొందును నిశ్చయంబుగన్. 298

మ. వరగాత్రాశ్రితుఁడై మహావిబుధుఁడై వాగీశముఖ్యామరో
త్కరసంసేవితుఁడై జగచ్ఛివదుఁడై తద్భూమిసంవాసుఁడై
వరదుండై తనరారుచున్నకపిలున్ భాగొప్పదర్శించి దు
స్తరపాపంబులఁ బాసి ముక్తినిఁ గనున్ జారుప్రభోత్కర్షతోన్ 299

సీ. భానుతీర్థమునకు భక్తితోఁ జని క్రుంకి మనుజుఁడు నియమితమానసమున
నశనవర్జితుఁడునై యలరుచు దేవతాపితృవర్గమునకును వితతతుష్టిఁ
గావించి దశశతకరదేవుఁడును జగత్త్రయవిశ్రుతుండు నా తరణిఁ జూచి
పురుషుఁ డగ్నిష్టోమపూర్ణఫలుండునై విమలమిత్రభువంబుఁ గాంచి జ్ఞాన
తే. కలితుఁడై ముక్తిఁ జెందునుఁ గ్రమముతోడఁ
దీర్థసేవాభిలాషతోఁ దివురువాఁడు
పోరి భవానీవనిం జేరి భూరిభక్తి
నచట నభిషేక మొనరించి వార్ష మొదవ 300

క. గోకోటిదానఫలమును, బ్రాకటముగఁ బొంది కీర్తి భాసిల్ల తపో
లోకమున కేఁగి సుఖియై, వీఁక నవ్వర్తించుచుండు విస్తృతదీప్తిన్ 301

ఆ. ధాత సుధను దొల్లి త్రావి త్రేల్పఁగ దాని
వలన సురభి కలిగి బలిభువంబు
నాశ్రయించి యచట నలరారుచుండఁ ద
త్కామధేనువునకుఁ గాంచె నిగుడ 302

తే. తల్లులై లోకమాతలై ధర్మరూప, కలిత లైనట్టి సురభులు కడిమిఁబుట్టె
వానిచేఁ దత్సమస్తంబు వ్యాప్తమయ్యె, సందు లేకుండ మునికులచంద్రులార!

క. సవకరుఁ డైనవిరించికి, నవిదళితశోకుగాను దాహ్వృతములు నై
తివిరి విగ్ని పిలువఁ గ్రన్నన, వివరంబును వెడలివచ్చి వెలిఁ దిరుగాడున్. 304

క. ఆరంధ్రద్వారంబున, వారణవదనుండు భక్తవత్సలతను వి
స్తారకృపాసాగరుఁ డై, హేరంబుఁడు స్వేచ్ఛమీఱ హితమతి నుండున్ 305

క. నరుఁ డాగణపతిఁ గని దు, ర్భరదారుణపాపసంఘపరివ్యాప్తుఁ డగుచుఁ
బరఁగి జితవిషయుఁడై సు, స్థిరలోకమహావిభూతిఁ జెంది సుఖించున్ 306

ఉ. ముక్తికరంబునై వెలసి పొల్పపలారెడిసంగినిన్మహా
సక్తినిఁ జేరి తద్విమలచారుజలోత్కరతీర్థమందు ప
ద్భక్తినిఁ గ్రుంకి శ్రీతనయపాత్ర సమస్తసుభోగపేటికా
యుక్తుఁడు నై జనుం డధికయోగ్యుఁడు నై కను ముక్తివాసమున్ 307

క. బ్రహ్మావర్తోదమునం, బ్రహ్మార్పణ మనుచు నరుఁడు భక్తిన్ మునుఁగన్
బ్రహ్మజ్ఞానియు నై స, ద్బ్రహ్మంబునుఁ గాంచుఁ గాంతుఁ బ్రాణచ్యుతుఁడై 308

ఆ. విప్రులార! పిదప విపులసరస్వతి, ద్వారపాల మగుచు వన్నెకెక్కు
నట్టిరంతుకమున కరుగనొనట మహా, యక్షనాథుతీర్థ మమరు నెలమి 309

శా. ఆతీర్థంబునఁ గ్రుంకి బంధురనిరాహారుండు నై జ్ఞానముం
జేతఃప్రీతిఁగ నొంది నిర్మలుఁడు నై చెల్వొందుచున్ యక్షసం
ఘాతాధీశుమహాప్రసాదమునఁ బంకవ్రాతమున్ బాసి వి
ఖ్యాతిం గామితకార్యసిద్ధిఁ బడయున్ గళ్యాణ మేపారఁగన్ 310

సీ. అంతటమునినుత మైనబ్రహ్మావర్తమునకుఁ బోనగునట్టి ముఖ్యతీర్థ
జలమందు జలకంబు సల్పి మర్త్యుఁడు పరబ్రహ్మంబుఁ జెందునుఁ బాళి నంత
మిగుల శ్రేష్ఠంబునై మించుసు తీర్థకమునుఁ గార్పి పోనగుఁ బురుషుఁ డందు
నిత్యముఁ బితరులు నిఖిలామరులఁగూడి వర్తించుచుందురు వాంఛతోడ
ఆ. నచటఁ బైతృదైవతార్చనయం దలి, హర్ష మొప్ప నిర్మలాభిషేక
మును నొనర్చెనేని పొరిశాశ్వతాశ్వమే, ధంబు నొంది పైతృతలినిఁ దనుపు

క. క్రమ్మఱ మనుజుం డవంతికిఁ, సమ్మతితోఁ బోయి మిగుల । శ్రద్ధాన్వితుఁ డై
పమ్మిన కామేశ్వరతీ, ర్థమ్మున సుస్నాతుఁ డగుచుఁ । దగువగు రీతిన్ 312

చ. సమధికరోగముక్తుఁ డయి । చయ్యన బ్రహ్మము నొందు మాత్రుతీ
ర్థమున సుభక్తితో మునిఁగి । రత్నతమాజుల నిత్యలక్ష్మినిన్
విమలపదోన్నతిన్ గనును । వేడ్క నరుండు నిజమ్ము పుణ్యస
త్తము లరు దందుచుండ ఘన। తాపసనాయకులార! యారయన్ 313

క. అంతట నియతాశనుఁ డై, సంతతనియమంబుతోడ । జనుఁ డురుదీక్షా
వంతుం డై సీతావన, సంతర్పణభూమిఁ జేర । జనునా భక్తిన్. 314

క. సచ్చరితులార! వినుఁడీ, హెచ్చగుమోదంబు మిగుల । హితమతులై యీ
తీర్థమున్న యచ్చోటనుండు తీర్థం, బెచ్చోటను లేదు చూడఁ । బృథ్వీస్థలిపై 315

క. జనుఁ డట్టి తీర్థదర్శనమున నిరువదియొక్కతరముఁ । బొందినజనులన్
దనిపినవాఁ డై కీర్తినిఁ, గను నిజముగ ధాత్రియందుఁ । ఘనులు నుతింపన్.

క. మనుజుం డొకతతిఁ గేశము, లను దానందదుపకెట్టు । లావగుదురితం
బును బాసి పూతుఁ డగునా, పనితప్పక చేయవలయు । భావింపంగన్ 317

క. శ్వవిలోమాపహమని యీ, భువిపైఁ బ్రఖ్యాతితోడఁ । బొదలెడితీర్థం
బవగీర్ణ మగుచు ద్విజమృగ, నివహంబులవలన నెపుడు । నెగడుచు నుండున్.

తే. భూమిసురులార! సంతత। పుణ్యకరము
నై ప్రకాశించు తత్తీర్థ । మందుఁ బ్రాణ
ముల నిరోధించి నిజరోమ। ములను ద్విజులు
పెఱికి పూతాత్ములై కాంత్రు । విమలగతిని 319

సీ. మునులార! యచ్చోట । ముజ్జగంబులవన్నె నలరిన దైవద। శాశ్వమేధి
కం బనుతీర్థంబు । కలదు దానిజలంబునందు సద్భక్తిని। జెంది మనుజ
వరుఁడు మునింగి తత్ఫలంగుఁడై చెలువొందు నంత జగత్త్రయ। మందు వాసిఁ
దివిరెడి మానుష। తీర్థంబునకు నేఁగ నగును శ్రద్ధాయుక్తుఁ । డగుచు దాని

ఆ. దర్శనంబువలన । దద్దయుఁ గిల్బిష, వితతిచేతఁ దాను । విడువఁబడిన
వాఁడు నగునుఁ దత్ప్ర। భావంబు వినిపింతు, వినుఁడు వేడ్కతోడ । వీనులలర.

మానుష తీర్థప్రభావము.

ఆ. వివిధలుబ్ధశాస్త్ర । వితతితోఁ గృష్ణమృగంబు లార్తిఁ జెంది । గణ్యమగుచు
రూఢినుండు నాస। రోవరంబునఁ గ్రుంకి, భూమిసురులు నగుచుఁ । బొనరుచుండ

క. సకలకిరాతులు తద్ద్విజ, నికరంబుల నడిగి రంత । నిజశరములచేఁ
గకవికలై మృగగణములు, చకితస్థితి నచటి కరిగె । సంయములారా. 322

చ. వడఁగొని తన్మృగావళులు । వచ్చి కొలంకును జేరి నీటిలోఁ
బడి వెడ మున్గనేమొ చెడి । వానిగతి న్వివరించి సత్కృపన్

వడి నుడువఁ దగుఁ గడిమి । బాడబులార! యటన్న వార లా
చెదుఁగులఁ జూచి యిట్లనిరి । చిత్తము లత్తఱి సత్తు నొందఁగన్ 323

ఆ. మేటిబోయలార! । మే మామృగములము, రమ్యమైన మీసరస్సునందు
మునిఁగి తత్ప్రభావమున మానుషత్వంబు,నందినట్టి వార । మైతి మవని 324

క. ఆ కారణమున మీ రిపు,డీకాసారంబునందుఁ । బృథుమానసముం
గైకొని క్రుంకి విమత్సర,ధీకలితులు నై విశేషదీప్తి స్మృతియున్. 325

ఆ. పాపముక్తు లగుచు । భాసిల్లఁగలరన, నంత దానియందు । నాకిరాతు
లపుడు మునిఁగి నిర్మలాత్ములై నాకలోకమున కరిగి రతుల । కౌతుకమున

క. మౌనీంద్రులార! యివ్విధ, మానుషతీర్థప్రభావమానితగాథన్
మానుగ విందురో మోక్ష,స్థానంబున కేగి వారు । తను సుందురొగిన్. 326

వ. ఇట్లు రోమహర్షణుండు మానుషతీర్థప్రభావంబు వక్కాణించిన విని మునులు సంతసించి మునీంద్రా! కురుక్షేత్ర విలసితశేషతీర్థమహిమముల భాషింపు మనుటయు. 327

కుసుమవిచిత్రవృత్తము:—

కరిపతిపాలా । కర్బురచేలా, పరజనక్షేమా । భవహరనామా
పరశివధామా । భవనుతనామా, శరధిగభీరా । చతురవిహారా! 328

క. పరమేశ్వర కరుణాకర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్య । గంధర్వమునీ
శ్వరనుతసుందరమందిర, శరణాగతపాల రామ । చంద్రనృపాలా! 329

ద్రుతవిలంబితము. హరవిరించి సురాధిక భావనా, ధరణిపాలన । దానవనాశనా!
మురనిశాచర । పుంగవశోషణా, సురవిభూషణ । సుందరభూషణా! 330

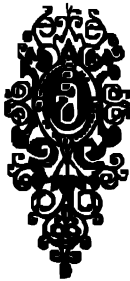
గద్య. ఇది శ్రీరామకృపాసమాసాదితకవితాప్రాభవ హారీతసకులాన్వయప్రభవ రామవఝ్ఝలవంశదుగ్ధసాగరసుధాకర కొండయకుమార బుధజనవిధేయ కొండయనామధేయప్రణీత మగు తెలుఁగు వామనపురాణమందుఁ జతుర్థస్కంధము.

శ్రీరస్తు

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః

తెలుఁగు వామనపురాణము

పంచమస్కంధము

శ్రీసీతాహృత్పద్మామల
భాసురతామసనిదివ్యభాస్కర సత్య
వాస మహోన్నత శివకర
దాసావనతీవ్రకామ దశరథరామా! 1

రోమహర్షణుఁడు మునులకు కురుక్షేత్రతీర్థ మహిమఁ జెప్పుట

క. వినఁ దాను నారదునితో, ఘనుఁడైన పులస్త్యమౌని కమనీయగతిన్
వినిపించినట్లు మునులకు, ననితరమతిఁ బల్కె రోమహర్షణుఁ డెలమిన్ 2

సీ. ద్విజులార! మానుషతీర్థంబునకు ముందు నాఁగా నామవిఖ్యాతితోడ
వెలసి బ్రాహ్మణసేవిత యైన నది కోసుదవ్వనదీక్షితిఁ దనరు నచట
నాజ్యపరిప్లుతమై తీరసిద్ధపుశ్యామాకధాన్యంబు సరవి సగ్ర
జన్మల కెవ్వరు సంప్రీతి నిత్తురో పాపంబు లేదట్టివారికెప్పు

తే. డాపగా నదిఁ బొందియుం దతులభక్తిఁ
జెలఁగి యెవ్వరు శ్రాద్ధంబు చేయఁగలరొ
వార లాత్మమనోరథఫలసమేతు
లై ప్రకాశింపఁగలరు సత్యమ్ము ధాత్రి 3

క. వినుఁ డాపురుషుని పితరులు, మనమందుఁ దలంచుచుంద్రు మహి మద్వంశం
బునఁ బుత్త్రుఁడొ పౌత్త్రుండో, జనియింపంగలఁ డటంచు సంయములారా! 4

మ. విదితశ్రద్ధ చెలంగ నేజనులు సద్వృత్తంబుతో నాపగా
నదికిం బోయి తిలోదకంబుల నమున్నాదేయకీలాలమం
దుఁ దమిం బ్రీతులఁ గానుఁ జేయుదురొ దోర్దండా దానితో మేము తృ
ప్తిఁ దగం జెందెద మాత్మవంశశతవృద్ధిం గోరుచు న్నిత్యమున్ 5

చ. మనుజవరుండు భాద్రపదమాసమునం దసితాఖ్యపక్షమం
దెనయుచతుర్దశీతిథినిఁ హృష్టుఁడునై యపరాహ్ణసంజ్ఞమై

గనఁబడు వేళఁ బిండములఁ గ్రన్నన నిచ్చినవాఁడు కిల్బిషం
బును నెడఁబాసి మోక్షమునుఁ బొందునుఁ దాపసులార! యింతయున్ 6

క. బ్రహ్మోదుంబర మనుచుం, బ్రహ్మజ్ఞులచేత నెన్నఁబడి ముఖ్యంబౌ
బ్రహ్మస్థానమునకుఁ దా, బ్రహ్మజ్ఞుం డరుగవలయు భక్తి దలిర్పన్ 7

తే. అచటఁ బ్రహ్మర్షికుండంబు లమరుచుండు
వానిజలమందుఁ గ్రుంకిన మానవునకు
సోమఫలము లభించును సుభగ! సప్త
పరమముని సుప్రసాదంబు వలన మిగుల 8

వ. మునీంద్రులార! దానివిచారంబు నుడివెద సావధానచిత్తులై వినుఁడు 9

సీ. గౌతమ జమదగ్ని గాధిపుత్ర వసిష్ఠ కశ్యపాత్రిమునీంద్ర ఘనులు భవ్యుఁ
డైనభరద్వాజ మౌనీంద్రుఁ డీయేడు రన్యోన్యముగఁ జేరి యచటనట్టి
విపులకుండంబుఁగావించిరి దానికి సరియైనకుండంబు జగతి లేదు
మునిసేవితమ్మునై మొనయుఁ గతమ్మున రహిని బ్రహ్మోదుంబరం బటంచుఁ

ఆ. బలుకఁబడెను దీర్ఘవర్యమౌ తత్తీర్థ, మందు మునిఁగి నరుఁడు వ్యక్తజన్మ
రహితుఁ డైనలువ రమ్యలోకము చెందుఁ, జింత దీనియందుఁ జేయఁదగదు

శా. ఆరమ్యస్థలమందుఁ జైత్రగణతృప్త్యర్థార్థుఁడై యెవ్వఁ డిం
పారన్ భూసురుఁ దృప్తిఁ జేయఁ గలఁడో బాగొప్ప సంప్రీతులై
కారుణ్యంబునఁ దత్పితృప్రముఖులు వేడ్కన్ వానికి న్నిత్యవి
స్తారాభీష్టము నీయఁగాఁ గలరు నిశ్శంకాత్ములై యెప్పుడున్ 11

తే. జనుఁడు సప్తర్షులనుఁ బూర్చి చాలభక్తి, చెలఁగి వేర్వేఱ స్నానంబు చేసెనేని
తత్ప్రసాదంబువలన సత్యంబుగాను, సప్తలోకేశ్వరుండగు సరవి నచట 12

సీ. విగతకిల్మషులార! వృద్ధకేదారసంజ్ఞితుఁ డైనదేవుండు చెలఁగు వేడ్క
నతిదీప్తిస్వయముగా నలరు నాస్థలమందు నఖిలపాతకభగ్న మైనరగుచుఁ
గపిలాఖ్యతీర్థంబు త్రాలువిశ్రుతమునై తత్తీర్థమందు సద్భక్తిఁ గ్రుంకి
మనుజుఁడు దండిసమన్వితుఁడౌ రుద్రు నర్చించి మరుగుపా టమరఁ బోయి

తే. వలిమలల్లునిలోకంబుఁ బడసి మెఱయు
నట మనుష్యుండు స్నాతుఁడై యధికభక్తి
తర్పణము సేసి చౌలకత్రయముఁ ద్రావి
భవునకుని మ్రొక్కి కేదారఫలము నొందు. 13

ఆ. భక్తి చైత్రశుక్లపక్షచతుర్దశీ, వాసరమున నచట భవుని గూర్చి
మోద మొప్ప శ్రాద్ధమునుఁ బెట్టుమనుజుఁడు, పరమగతికి నేగి పాలి నెగడు.

క. భద్రయు దుర్గయు భవ్యయు, నిద్రయు మాయయు సనాతనియు నాయాశ్రీ
రుద్రాణిదీప్తితో నే, భద్రస్థలమందుఁ గలదొ భావం బలరన్. 15

తే. అట్టి కాలాస్యతీర్థంబు।నందు నరుఁడు, మునిఁగి తత్తీరమందునఁ । బొదలుదుర్గఁ
గాంచి దుర్గమసంసార।గహన మెల్లఁ, దాఁటి ముక్తిని జెందును । మేటదీప్తి

ఉ. అంతఁ ద్రిలోకవిశ్రుతము । నాసరకం బనుతీర్థముఁ గనన్
సంతస మొప్ప నేఁగ వగు।సంతతదుర్లభ మైనదానియం
దంతము లేనిభక్తి నరుఁ । డాదటఁ గృష్ణచతుర్దశీతిథిన్
గంతు విరోధిఁ గాంచి కఱ।కంరుపదంబును జెందుఁ గాంతితోన్ 17

ఆ. మూఁడుకోట్లతీర్థ।ములు సరికిం బందు, రూష్టి నుండునట్లు । రుద్రకోటి
దానినడుమ మిగులఁ । దనరుకూపంబున, నలరునట్టి సరసి।యందు జనుఁడు 18

ఉ శంకరకోటినిం దలఁచి । స్నాతుఁడునై శివకోటిపూజని
శ్శంకనుఁజేసి రుద్రులప్ర।సాదమునన్ గతసర్వదోషుఁడై
పొంకముతోడ నైంద్రవర।పుణ్యవిమానమునెక్కి దీప్తితో
సంకలితుండు నై భవుని । చారుపదోన్నతి నొందు నెంతయున్ 19

తే పురుషుఁ డెక్కడ దర్శన।మున విముక్తి
నందునో తత్స్థలం బందు । నఘహరంబు
నా యిడాస్పదతీర్థ మొ।ప్పారు దాని
యందు సుస్నాతుఁ డగుచు న।త్యంతభక్తి 20

క దేవర్షిఁ బితరులన్ గురు, భావంబునఁ బూజచేసి । పటుదుర్గతినిన్
బోవిడిచి చిత్తచింతిత, పావనఫలమెల్లఁ గందు । భాసురలీలన్. 21

క. సకలాఘనాశకరమా, ప్రకటితకేదారతీర్థ।వరమందు నరుం
డకలంకమతిని మునిఁగియు, సకలప్రదదానఫలము । సరవిన్ జెందున్ 22

ఆ. అచటదుర్లభంబు । నగునట్టికింరూప, తీర్థ మొకటి కలదు । తివిరిదాని
యందు భక్తిమునిఁగి।నట్టి పూరుషుఁ డఖి, లాధ్వరములఫలము।నందు నిజము

భువనవిశ్రుతతీర్థప్రభావము

సీ. మునులార! సరకాఖ్య।పుణ్యతీర్థమునకు ముందఱ నందమై । భువనవిశ్రు
తం బనుతీర్థంబు । తనరు రూఢిఁగ దానిభవమఖిలాఘుని । వారణంబు
నై భువియందు వి।ఖ్యాతమా నట నారసింహాకృతినిఁ బూని । చేవ నలరు
రక్కసుఁ గూల్చి తి।ర్యగ్యోనిసంస్థితుఁ డై హరి హరిభామ।లందు భూరి

ఆ. రతినిఁ జెందియుండ । రహి నంతగంధర్వ
సహితు లగుచు దేవ । చయములోలి
వరదుఁ డైనహరుని । వావిరి నర్చించి
ప్రణుతకాయు లగుచుఁ । బలికి రపుడు 24

క దేవా! నరహరిరూపై హరి, భావం బలరార సింహ।భామాగణసం
భావితరతిచిత్తంబున, వావిరివర్తించుచున్న।వాఁ డతిలీలన్ 25

చ. అని యిటు లాతఁడి న్విబుధులాడ మహాత్ముఁడు నైనశంకరుం
డనితరకీ ర్తితోడ శరభాకృతిఁ బూని మృగేంద్రరూపముం
దనరెడిమాధవుఁ గని దారుణయుద్ధము వేయి మేటిపా
యనముల వాఁకిఁ జేసెఁ బటుయత్నము పెంపెసలారుచుండఁగన్ 26

ఉ లాపసులార! కయ్యమును దర్పముతో నలిరేఁగిచేయు శ్రీ
వాసపురారు లంతట విభాసితతద్ద్విదమధ్యపాతులై
వేంటపాటుతో జనిరి వేగమె తత్తటమందు వేదవి
న్యాసుఁడు మానిపుంగవుఁడు నా కలహాశనుఁ డుండి పొంగుచున్. 27

ఆ రావిచెట్టు మొదట రహిగుండి తద్ధ్యాన
కలితుఁ డగుచు నాల్గు కరము లొప్పు
హరిని లింగరూపుఁ డైయున్న శంభునిఁ
గాంచి పొగడఁదొడఁగెఁ గాఢభక్తి 28

సీ దేవుఁ డౌ నారునకు వ్యక్రనామంబు ప్రభవిష్ణుఁడై లీలఁ బరిఢవిల్లు
వాసుదేవున కభివందనం బమవిశాధవునకు జోహారుధర్మకాల
భరతస్థితుం డగునద్మదళేక్షణునకు జోత నిత్యరూనాథనాథుఁ
డును వరబహురూపుఁడును దేవదేవుఁడౌహరునకు మోడ్పు విశ్వాత్ముఁడైన

తే హరికిఁ జేమోడ్పు సంసిద్ధుఁ డైనపార్వ
తీశునకుఁ జేజె విజ్ఞాన హేతుభూతుఁ
డగుచు సర్వంబు వ్యాపించునట్టి కృష్ణ
దేవునికి గొల్పు నిక్కము భావ మలర. 29

మ పురుషశ్రేష్ఠులు నైన మిమ్ముఁ గని నేఁ బుణ్యాంకనై ధన్యతన్
గరమొప్పారితి నస్మదాశ్రమము బల్లణ్యంబు నయ్యెన్ భవ
త్కరుణన్ శుద్ధమునై సుపుణ్యకృతమై తత్క్షేత్రె నాజన్మ మిా
తరుణం బందును దీని నివ్వల జగద్వ్యాప్తస్థితిన్ జూడఁగన్ 30

ఆ ఇటకు నెవఁడు వచ్చి హితబుద్ధిమై క్రుంకి
పాపనాత్ముఁ డగుచు భక్తిఁ జైత్ర
గణముఁ దృప్తిచేయఁగలుగునో కాఁగల
దింద్రబుద్ధివాని కిహమునందు 31

చ చలదళవృక్షమూలమున సంతత మేనువసించుచుండు ని
శ్చలమతి దాని కేనగుఁడు సన్నుతి మిన్నఁగఁ జేసి కట్టినె
చ్చెలికని గట్టుపట్టునకు శ్రేష్ఠఁపుభక్తిని మ్రొక్కఁగల్గునో
సలలితదీప్తితో నతఁడు సత్యపదంబున కేఁగు నారయన్ . 32

క ఘనుఁ డైననారదుం డిటు, లనె నని భాషించి రోమహర్షణుఁ డెలమిన్

మునులను గన్గొని పలికెను, దనమది సంతోషవార్ధి । దేద్దయ మునుఁగఁగన్. 33

వ. విప్రేంద్రులార! పిదప నుత్తమనాగహ్రదమున కరుగనగు నరుఁ డక్కడఁ దత్పుం
డరీకజలమందు స్నాతుఁడై యాగఫలంబు నొందు నాతీర్థంబునఁ జైత్రశుక్ల
దశమీవాసరంబునందుఁ జేసినస్నానపానజపశ్రాద్ధంబులు ముక్తిమార్గదంబులై
వెలయు, నచ్చోటునను నిర్జరసేవితమగు త్రివిష్టపతీర్థంబు పాపనాశినియుఁ
గలవు వాని నీటఁ గ్రుంకి శూలపాణియు వృషభకేతనుఁ డగుశంకరుని శంక
లేక పూజించినమనుజుఁడు పాపరహితుఁడు నిర్మలాంతరంగుఁడై పరమగతి
నొందు, నంత నుత్తమ మగురసావనతీర్థంబుఁ జేరు టొప్పు దానియందు భక్తి
యుతుఁడై మునిఁగినవాఁడు భవ్యసిద్ధిఁబడయు నాస్థలమందె రాజిల్లునట్టి లేపర
హితతీర్థమందుఁ జైత్రశుక్లచతుర్దశీవాసరంబునఁ గ్రుంకి యటనుండు పరశివుఁ
బూజించినవానికిఁ బాపలేశమైన నుండదు 34

సీ. గంధర్వసహితులై । గ్రాలెడియప్సరలు సాధ్యులు సూనులు । సరవి వేయి
మేటివర్షంబులు । మించునట్లుగ నొప్పుతప మొటఁ జేసిరో । తాల్మి నట్టి
ఫలకీవనంబున । కిలమిఁ బోనగునరుఁ డట దృషద్వతియందు । నధికభక్తి
స్నాతుఁడై పితరులసంప్రీతి నొందించి వేల్పులఁబూజించి । విశ్వవినుతుఁ
ఆ. డై వసంతకాలమం ద్వాదశదినముల, ముగియునట్టి యాగమునఁ దగుఫల
మధికపుణ్యకరము । నొనలి రాత్రఫలంబు నొందు నిజము సంబరమున. 35

క. చంద్రోపరాగమందును, జంద్రునిలిథియం దేవండు । శ్రాద్ధము నట ని
ష్తంద్రప్రభక్తి నొనర్చునొ, సాంద్రమతి న్వానిఫలముఁ । జక్కఁగ వినుఁడీ. 36

తే. పుణ్యకరమైన గయయందు । భూరిభక్తి
చెలఁగుచుండఁగ శ్రాద్ధంబు । చేసి మిగులఁ
బితరులను దృప్తులంజేసి । వెలయువాని
ఫలముఁ జెందును నిత్యము । భవ్యులార! 37

తే. ఎట్లు గయయందు శ్రాద్ధంబుఁ । బృథులబుద్ధి
తోడఁ గావించి పితరులఁ । దుష్టిపఱచు
నట్లె ఫలకీవనంబున । నమరునట్టి
వారు శ్రాద్ధంబుఁ బెట్టినా । వాంఛతోడ 38

క. ఘనమగుఫలకీవనమును, జనుఁ డెవ్వఁడుతలఁచెనేని సంతృప్తులునై
తనరుదు రాతని పితరులు, మనసున సందియము లేదు । మతిమతిఁ జూడన్. 39

చ. మునివరులార! యక్కడనె । పుణ్యము గణ్యము దేవమండితం
బును నగుతీర్థముం గలదు । పూనికఁ దజ్జలమందుఁ గ్రుంకుస
జ్జనుఁడు సహస్రగోఫలముఁ । జయ్యనఁ బొందును దేవఖాతమం
దును గురుభక్తిఁ గ్రుంకిపితృతుష్టినొనర్చినపూరుషుండిలన్. 40

చ నిరతము రాజసూయమును నిర్మలసాంఖ్యమునొందుఁ బిమ్మటన్
గురువరతీర్థమిశ్రకముఁ గార్ష్ణిజనం దగు నందుఁ బూజ్యతన్
బరఁగెడివ్యాసమౌని సుర భాషణుఁడు నైనమరీచికోసమై
కర మిట సర్వతీర్థములఁ గాలిఁగార్ష్ణ్యను నేర్పుమీఱఁగన్. 41

క. ఏవాఁ డీ తీర్థంబున, వావిరి సుస్నాతుఁ డగుచు వసుధం గలతీ
ర్థావిష్కృతఫల మెల్లను, భావం బలరఁగ వాఁడు పడయును బ్రాహ్మీన్. 42

క. అంతట నియమగతాశన, వంతుండై వ్యాసమౌని వరవనమున క
త్యంతమనోరథయుతుఁడై, సంతసమున నేఁగ నౌను సంయములారా! 43

క. జనుఁ డట నుండుమనోజవ, మనుతీర్థమునందు మునిఁగి హతకల్మషుఁడై
ఘనబుద్ధి నొనరు దేవునిఁ, గని భావస్థితఫలంబుఁ గ్రక్కునఁ బడయున్. 44

క. భూవర! మధువనమునకుం, బోవలయుఁన్ శుచియు నగుచుఁ బురుషుం డందున్
దేవీతీర్థముకల దా, పావనతీర్థమున మున్గి పాపచ్యుతుఁడై. 45

తే పితరులను వేల్పుగుములనుఁ బ్రీతినొందఁ
జేసి యాదేవి మొదలను శిరమునందుఁ
బూని కోరినకోర్కులఁ బొంది లోక
విశ్రుతుండై చరించును వేడు కలర. 46

సీ. కమ్రపృషద్వతీకౌశికీసంగమమందు నేపూరుషుఁ డతులభక్తి
నొగడుచునుండఁగ నియమితాహారుఁడై స్నాతుఁడై గురుతరసర్వపాప
ముక్తుఁడౌ నతఁ డంత మొనసి యొక్కడఁ దొల్లి పుత్రశోకంబున భూరిదుఃఖ
హతుఁడు మహాత్ముఁడౌ వ్యాసుఁడు దేహంబు విడువను సమకట్టి విబుధులతనిఁ
తే జూచి వలదని భాషింప శోకమెల్ల, విడిచి లేచనౌ తద్వ్యాసవిమలభూమిఁ
జేరినట్టిమనుష్యుఁడు చిత్తమందుఁ, బుత్రశోకంబు నెప్పుడు పొందఁ డవని

తే. నరుఁడు కింద త్తరూపము వకునుఁ బోయి
పుణ్యబుద్ధిఁ దిలప్రస్థమును ద్విజన్మ
వరున కిడి నిర్మలాత్ముఁడై పరమసిద్ధిఁ
జెంది ముక్తిని జెందునుఁ జెలువ మమర 48

చ. అనిశము లోకదుర్లభము లౌ సుదినాన్నసరోవరంబులం
దనితరబుద్ధిఁ గ్రుంకి నరుఁ డర్కునిలోకమునందుఁ బిమ్మటన్
ఘనకృతపుణ్యతీర్థమునఁ గల్మషకీతినిఁ జేరి తజ్జలం
బునఁ గడుశ్రద్ధతో మునిఁగి పూతుఁడు నై నివసించి కాంతితోన్ 49

క. పురహరునకు నభిషేకముఁ, గరమర్థి నొనర్చి పుష్పగణములతోడం
బొరిఁ బూజించి తురంగా, ధ్వరఫలముం జెందు నిజము తాపసులారా! 50

క. అట నొక్కకోటితీర్థము, పటుపుణ్యకరంబు నగుచు భాసిల్లును ద
త్తటమునఁ గోటీశ్వరుఁ డు, త్కటతేజస్స్తోముఁ డగుచుఁ గ్రాలుచు నుండున్.

ఆ. ఆ కోటితీర్థమందుఁ గ్రుంకి కోటీశునిఁ
బూజచేసి మనుజపుంగవుండు
కోటియాగఫలముఁ గుతుకంబుతో నొందు
మాన్యు లెన్నుచుండ మౌనులార! 52

సీ. విశ్వేశ్వరుఁడు ప్రభవిష్ణుఁ డౌ వామనదేవుఁ డెక్కడ మున్ను ధృతితలిర్ప
బలిరాజ్యముఁ గొని పాకశాసనునకు నారాజ్య మొసఁగె నత్యాదరమున
వామనకమునకు వాంఛతోఁ జని విష్ణుపదమందు మునిఁగి యావామనునకు
సంప్రీతితోఁ బూజ సలిపినమనుజుఁడు బహుళపాపాళుల వాసి ముక్తిఁ

ఆ. గాంచుఁ బిదప విగతకలుషమౌ జ్యేష్ఠాశ్ర
మంబు కలదు దాని మానవుండు
పావనాత్ముఁ డగుచుఁ బరికించి ముక్తికి
నరుగు; వలదు సందియమ్ము మీకు 53

ఆ. జ్యేష్ఠమాససంస్థితపక్షగతరుద్ర, వాసరమున నరుఁడు పరమభక్తి
తనర నుపవసించి ద్వాదశినిం గ్రుంకి, మనుజగణ్యుఁ డగును మౌనులార!

క. ముం దాచోటున శ్రీహరి, పొందికతో నిలిపె విప్రపుంగవులను వా
రందఱు దీక్షాగౌరవ, వందితులు రమేశ! తుష్టిపరు లరయంగన్ 55

తే ఆద్విజన్ములకొఱకు నై యాచరింపఁ, బడినసచ్ఛ్రాద్ధములు దానపంక్తు లెంత
దనుక మన్వంతరస్థితిఁ దనరుచుండు, నంతవఱకు క్షయంబులై యమరఁగలవు.

క మునులార! కోటితీర్థం, బనునది కల దొకటి దానియందు సభక్తిన్
మునిఁగి మఖకోటిఫలముఁ, జనుఁ డొందును నిజముగాను సంతస మలరన్.

క. కర మట నుండెడుకోటీ, శ్వరుఁ డైనమహేశుఁ జూచి పాపచ్యుతుఁ డై
నరుఁ డాశంకరుకృపతోఁ, బొరి గాణాపత్యమతిముఁ బొందును ధాత్రిన్. 58

క. అరమ్యస్థలగతమౌ, సూర్యనితీర్థంబునందు సుజనుఁడు భక్తిం
జేరి మునింగి విభాకరు, సారపదంబునకు నేఁగుజను లరుదందన్. 59

సీ సంయమీశ్వరులార! సర్వవర్ణాశ్రమజనతారణమున కై చక్రిచేత
నొకతీర్థ మచ్చోట నొనరింపఁబడెఁ దొల్లి బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్ర
జాతిసంభూతులౌ జనులును స్త్రీలును వర్ణివానప్రస్థవరులు యతులు
గృహమేధులందఱు స్పృహవాంఛితార్థముఁ బొందిసుస్నాతులై మోక్షపదము

తే గాంచుచుండుదు మనుజుఁడు కలుషహరణ
మగుచుఁ బెంపారు తత్తారణాఖ్యతీర్థ

వరమునకు నేఁగి మునిఁగి నిర్వదియొకండు
కొలములనుఁ దన్పి ముక్తికి నెలయు జనును 60

తే వరకురుక్షేత్రమును దివ్యవామనేశు
నాత్మ నెన్నునొ దూరస్థుఁ డయ్యు నెవ్వఁ
డట్టినరుఁ డండు ముక్తిని నచట వెలయు
వాఁడు సుగతినిఁ బొందఁడె పలుకనేల. 61

వాయుతీర్థప్రభావము.

చ కరువలి పుత్రశోకమునఁ గ్రక్కునఁ దాఁగినఁ జూచి వేల్పులుఁ
వరదుఁడు నా విరించియును వచ్చిసమీరుని వేఁడ మెచ్చి దు
ర్భర మగుదుఃఖము న్విడిచి భక్తిసమన్వితుఁడై విధాతనుఁ
బోరి నెట సన్నుతించె గురుబుద్ధిని నాయెడ నుండునట్టిదా. 62

క తెమ్మెరమడుఁగునఁ బురుషుఁడు, సమ్మతితో మునిఁగి మేటిశంభునిఁ గని పా
పమ్ముల వెడలం ద్రోచి ర, యమ్మున శివలోకమునకు నరుగును దీప్తిన్ 63

క హనుమద్దేవుం డిక్కడ, మును గంధర్వాదిదేవముఖ్యులచేతఁ
ఘనముగఁ బ్రకటీకృతుఁడై, తనరెనొ యాతీర్థమందుఁ దరుగనిపూన్కిన్ 64

క మునిఁగి నరుం డమృతత్వము, ననిశముఁ గైకొనును నిశ్శ్రేయము కావున దా
నిని నేఁగు టొప్పు నది శివ, హనుమత్స్నానంబు నగుచు నమరుటవలనన్ 65

ఉ పిమ్మట శాలిహోత్రుఁ డనుపేరఁ జెలంగెడుతేని తీర్థరా
జమ్మున కేఁగ నా నదియు సర్వజగత్తులయందు విశ్రుతిఁ
బమ్మినదై వెలుంగు నతివాంఛ చెలంగుచు నుండ దానియం
దిమ్ముగఁ గ్రుంకి పాపముల నెల్లను బాయు నరుండు ధాత్రిపై. 66

ఆ భువనవిదిత మగుచుఁ బొరిసరస్వతిని శ్రీ, కుంజతీర్థ మొండు కూడి యుండు
దాని నీటఁ గ్రుంకి మానవుఁ డధ్వర, ఫలము నొందు నిజము భావ మలర

తే. నరుఁడు నైమిషకుంజంబునకును బిదపఁ
బోయి తత్తీర్థమునఁ గ్రుంకి పూతుఁ డగుచు
నైమిషంబున మునిఁగిన నరునిఫలముఁ
జెందు సత్యము పలుసార్లు చప్పనేల 68

వేదవతీతీర్థమహిమము.

ఉ వేదవతీనిషేవితము విస్తృతపాపహరంబు పుణ్యసం
పాదక మైనతీర్థ మట భాసిలు నొక్కటి తొల్లి యక్కడఁ
మోదముతోడ వేదవతి పూర్ణశుభక్తి నిజేశుఁగా మదిఁ
శ్రీదయితుఁ మది న్నిలిపి సేయుచునుండెఁ దపంబు నిష్ఠతోన్ 69

క. భూమినిఁ దిరుగుచు రావణుఁ, డామానిని యున్నచోటి । కరుదెంచి మహా
ప్రేమమున దానిఁగని పట్టు, కామాతురుఁ డగుచుఁ బట్టఁ । గా గమకింపన్
తే. వేదవతి వానితో ననె । విశ్వవిభుఁడు, నైన శౌరిని విభునిఁగా । నాత్మ నెంచి
విపులమైనట్టి తపముఁ గా । వించుచున్న, దాన ననుఁగోర ధర్మమె । దానవేంద్ర!
క. అనిపల్కు దైత్యుఁ డాగ్రహ, మున నా పూఁబోఁడి కేశ । ములఁ గరములతో
డనుఁ బట్టి లాగ శోకము, మనమునఁ బెనుఁగాడుచుండ । మహితోద్ధతితోన్.
క. వాని వధించుట కసుసం, తానంబుల విడిచి జనక । ధరణీపుగృహామం
దా నలినాక్షి జనించెను, మానితసీతాఖ్యతోడ । మాన్యులు మెచ్చన్ 73
తే. ఆపతివ్రత రాముని । కాత్మపత్ని, యై వనంబున నుండ దై । త్యప్రభుండు
నైన రావణుఁ డాత్మనా । శైకకాంక్ష, నాలతాంగినిఁ గైకొని । యరిగెఁ బురికి.
సీ. అంత రాముఁడు రావణాసురు ననిఁ గూల్చి సంతోషమున విభీషణుని లంక
కును రాజుఁ గావించి । కులసతియౌ సీతఁ గైకొని వానర । కలితుఁ డగుచు
సాకేతపురిఁ జేరి । సకలసుఖస్థితి । నిజరాజ్యమును నేలె । నీటుగుల్కు
నట్టి తీర్థమునందు । నవగాహుఁ డగువాఁడు పరమకన్యాయజ్ఞ । ఫలము నొంది
ఆ. కాయశుద్ధిఁ జెంగి । కలుషమ్ములను బాపి, పరమపదముఁ జేరి । భాసమానుఁ
డగుచు జన్మరహితుఁ । డై విలసిల్లును, బరమమౌనివరులు । ప్రస్తుతింప. 75
క. మౌనీంద్రులార! బ్రహ్మ, స్థానంబున శూద్రుఁ డెలమి । స్నాతుం డగుచున్
మానుగ బ్రాహ్మణ్యంబు న, మానస్థితిఁ జెందు మేటి । యుత్సవ మొదవన్ 76
క. సమమతి విప్రుం డాతీ, ర్థమునందున్ గ్రుంకి పాప । రహితుం డగుచున్
విమలపదంబున కరుగును, సుమనస్తతి యెల్లఁ బొగడ । సుస్థిరదీప్తిన్ 77
క. మునిచంద్రులార! వినుఁడీ, జనుఁ డటమీఁద టను మూఁడు । జగములయందున్
ఘనతన్ జెందినదగునో, మునితీర్థముఁ జేర నౌను । ముద మొప్పారన్ 78
క. ద్విజరాజు తపము మున్నట, సుజనులు మెచ్చంగఁ జేసి । సొంపెసలారన్
ద్విజరాజ్యముఁ గైకొనె నా, రజనీపతి దైవతీర్థ । రాజమునందున్. 79
ఆ. జగతిఁ గార్తికమునఁ । జక్కఁగ వామనుఁ
బూజచేయ ముక్తి । బొసఁగినట్లు
వేడ్క నట మునింగి । పితృతుష్టిఁ గావించి
పురుషుఁ డమలుఁ డగుచుఁ । బోవు దివికి 80

సప్తసారస్వతతీర్థమహిమ.

క. ఏడుసరస్వతు లెక్కడఁ, గూడినవై పాఱుచుండుఁ । గుంభిని వడిఁగా
నాడ జగత్త్రయదుర్లభ, మై డంబగు తీర్థ మొండు । హరువుగ నుండున్. 81
వ. ఋషులార! యది సప్తసారస్వతం బని పేర్కొనఁబడు సుప్రభయుఁ, గాంచ

నాతియు, విశాలయు, మనోహరయు, విమలోదకయు, సరిత్తోయయు, సువర్ణయు, ననునామంబులతో నేడుతెఱంగుల సరస్వతీనది రాజిల్లును నొకతఱి మునులందఱు పుష్కరస్థుండై యడించు నలువం జూచి నమస్కరించి మహాత్మా! సరిద్వరయగుసరస్వతీనదిపురః స్థితయై కనఁబడదు ఈజన్మము ఫలదాయకమైనది కాదని పలికిన నమ్మునులమాటల విని భగవంతుఁ డగు ద్రుహిణుఁడు సంతసించి మనంబున ఘనంబుఁగ సరస్వతినిఁ దలంప నది పుష్కరస్థితుఁడును సవకరుఁ డగుతమ్మిచూలిచేఁ బిలువఁబడినదై సుప్రభ యనుపేరున నట బ్రవహించుచు వాసికెక్కె నంత నతివేగమునఁ బొలుసరస్వతినిఁ గాంచి మునులు సంతసించి మేలుమే లని తలఁచుచుఁ బరమేష్ఠిని వినుతించిరి ఇట్లు నదీవర్య యగు సరస్వతి పుష్కరస్థితయై కురుక్షేత్రమునకు మహాత్ముఁడైన మార్కండేయునిచేఁ దేఁబడె నని పులస్త్యుఁడు చెప్పి మరల నిట్లనియె. 82

క. నారద! నైమిశమునఁ బెం,పారుచు నున్నట్టి శౌన। కాదిమహర్షుల్
కూరిమి నడిగిరి మనసా,ప్పారగ సత్తతిని రోమ।హర్షణుఁ గనుచున్ 83

క మునినాథ! సత్పథంబున, ననయము వర్తించు మాకు। నధ్వరమందుం
దన రెడుసత్ఫల మెట్లగు,వినుపింపు మటంచుఁ బలుక। వేడుక లూరన్ 84

తే ఆమహాభాగుఁ డంతట। నఖిలమునుల
కెలమి నభివందన మొనర్చి। యెట సరస్వ
తీధుని చెలంగునో యట్టి। దివ్యభూమి
యందు గురుయజ్ఞఫలము పెం।పొందు మిగుల. 85

క అని యిట్లు రోమహర్షణుఁ,డన బహుళామ్నాయవేత్త। లైనమునీంద్రుల్
వినివచ్చి యాసరస్వతి,ననితరమతిఁ దలఁచి రప్పు। డాస్థలమందున్. 86

ఉ అంతట సత్రయాజికులు। నైనమునీంద్రులచేత నద్ది బ
ల్మంతుఁగ ధ్యాతయై సకల।మానులఁ బ్లావనహేతువై తమిఁ
సంతస మొప్ప నైమిశవి।శాలమహాస్థలమందుఁ బాతెన
త్యంతరయమ్ముతోడఁ గన।కాక్షి సమాఖ్య చెలంగు చుండన్. 87

ఆ. భూరితేజుఁ డగుచుఁ। బొల్పారు మంకణ
మాని పుణ్యతోయ।మహిత యగుచు
రహిఁ జెలంగు నాస।రస్వతీనది కురు
క్షేత్రమునకు భక్తిఁ। జేర్చె నంత. 88

సీ. యాజకుం డగుగయుఁ। డడరు మహాధ్వరమందు సరిచ్ఛ్రేష్ఠ।యా సరస్వ
తినిఁ దలంచిన నది। దీప్తితో రాఁ గని సంశ్రితవ్రతులు నా। సకలమాను
లానదికిని విశా।లాఖ్యనుఁ బెట్టిరి మాన్యుఁడౌ మంకణ।మానిచేత
నంత నాహూతయై। యామహానది కురుక్షేత్రంబునకువచ్చెఁ। జెలువ మమర

తే. దివ్యదుత్తరకోసల దివ్యభాగ
ధర్మదేశంబునందు నుద్దాలకాఖ్య
మౌని సద్భక్తితోఁ దనమదిని మిగులఁ
దలఁచి ప్రార్థింప నంత సంతసము చెలఁగ 89

క. సరిదాఖ్యయైన యానది, కరమా దేశంబు మౌని కృతమునఁ జొచ్చెన్
చీరవల్కలాజినాన్విత, వరమునిపూజితయు నగుచు భాసురదీప్తిన్ 90

తే. అనఘ! కేదారమం దెద్ది యఘనివార
కంబునై యొప్పుచుండునో కడఁగి యాస
రస్వతీనది మునిసురరాజసేవ్య
మైనదని యెన్నఁదగినదా నాత్మలోన 91

తే. ఆమునీంద్రుఁడు సద్భక్తి యతిశయిల్లఁ
బురహరుం డగుపరమేశుఁ బూజచేసి
దానినంతఁ గురుక్షేత్ర ధర్మభూమిఁ
జేర్చె మానులు మేలునఁ జెందుకొలఁకు 92

క. ధీరతదక్షుఁడు గంగా, ద్వారంబున మఖ మొనర్పఁ దతి గురుభక్తిన్
గోరి సరస్వతిఁ దలఁప న, వారితగతి నది చెలంగి వచ్చెను ధర్మిన్ 93

క. మనసార దక్షుఁ డానకిఁ, గని యిది విమలోద యనుచు గణుతించెను దా
నినిఁ గొని మంకణుఁ డానురు, జనపతివాసంబునకును సరవినిఁ జేర్చెన్ 94

క. సారకురుక్షేత్రంబున భూరమఖం బైనకురువు పూని యజింపన్
సారె సరస్వతిఁ దలఁచిన, గారవమున నద్ది వచ్చె గమనీయరతిన్ 95

క. సొరిది న్మార్కండమునీ, శ్వరుఁ డావది నంత వేఁడి సకసీదివ్యాం
తరగతఁ జేసెను నిర్జర, వరు లానందించుచుండఁ బరమోత్కంఠన్ 96

సీ. ప్రబలతపోభాగ్యబంధురుండై యొప్పి మంకణుం డనుపేర మహిని వెలయు
ముని సార్వభౌముండు పుణ్యతోయములతో రాణించునట్టి సరస్వతిని స
ద్భక్తితోఁ బ్రార్థించి పావనసప్తసారస్వతంబున సిద్ధి రమణ నొంది
సర్వలోకములందు సంపూజ్యుఁడై ముక్తిపదమందు భాసిల్లెఁ బ్రాభవుల్ల
తే. నట్టి దాతీర్థరాజ మటంచు రోమ
హర్షణుఁడు పల్కె మునిచంద్రు లాలకించి
సంతసించుచు నామౌనిచంద్రుతోడఁ
బల్కె రాయడ సంతోషభరితు లగుచు 97

మంకణమునిచరితము.

క. మునిచంద్ర! మంకణుం డె, వ్వనివలనన్ బుట్టె నెట్లు వరసిద్ధుం డ
య్యెను నర్తకుఁడై శ్రీశం, భునివారితుఁ డయ్యె నెట్లు భూస్థలమందున్. 98

క. విను నారద! ఋషివర్యులు, మనమునఁ దమి నిట్లు పలుక । మహితశ్రద్ధన్
మునినాథుఁ డంత వారిన్, గని భాషింపంగఁ దొడఁగెఁ । గమ్రోక్తులతోన్. 99

క. మౌనీంద్రులార! వినుఁ డీ, మానసమున సంభవించె । మంకణుఁ డనుస
త్సూనుఁడు కశ్యపునకు ఋషు, లానందము చెందుచుండ । నతిశయదీప్తిన్. 100

క సునిశితమతి యగుమంకణ, మునివర్యుఁడు వల్కలముల । ముదమునఁ గొని వా
రినిఁ గ్రుంకులాడు నై తమిఁ, దనమదిఁ దలఁపోయుచున్న । తరుణమునందున్.

ఆ ఇష్టదర్శనముల । నింపారు రంభాది, వారకాంత లెల్ల । వస్త్రహీన
లగుచు మునుఁగుచుండి । రట ననిందితలు నై, భవ్యరూప లగుచుఁ । బాలివచ్చి

ఉ మంకణుఁ డంత వారిఁ గని । మన్మథుబాణికిఁ జిక్కి స్రుక్కి బల్
సంకటపాటున న్వెలయఁ । జయ్యన నాతనివీర్య మయ్యెడన్
లంకెయు లేక వేగ సలి।లంబున జారిపడంగఁ జూచి ని
శ్శంకను దానిలుబ్ధకుఁడు । సంతస మొప్ప గ్రహించి పేర్మితోన్ 103

చ. కలశజలంబులోన నిడఁ । గ్రక్కున నద్ది తదీయకుంభమం
దలరుచు సప్తభాగములు । నైచనె నందె మహర్షిసప్తకం
బెలమిఁ జనించె నామునులు । నెల్ల మరుత్తులఁ గాఁగ నీమదిన్
దెలియుఁడు తత్కుమారులను । దెల్పెద వేడ్క వినుండు భక్తితోన్ 104

వ వాయువేగ, వాయుబల, వాయుహా, వాయుమండల, వాయుజ్వాల, వాయు
చక్ర, వాయువీర్యు లని పేర్కొనంబడుదురు. 105

క ఘనమతులు వీరె యాముని, తనయులు గురుబలులు భూరి । ధైర్యులు పూన్కిన్
బనిఁ గొని సర్వచరాచర, మునుఁ దాల్చుచు నుంద్రు నిత్య । మును దృఢశక్తిన్

క. మును కుశల మొనలతోడను, మొనసె న్మంకణునిహస్త । మునఁ గాయము దా
నని వేగ సంభవించెను, ఘనశాకరసంబు చిత్ర । కరముగ నంతన్. 107

క ఆరసమును మంకణుఁ డిం, పారం గని యాడసాగె । నంతట సర్వం
బారీతి నృత్యమును వి, స్తారగతిన్ జేయఁదొడఁగె । నత్యుత్సవతన్ 108

ఉ అమ్మునివీర్యమోహితము । నై కడువేడుకతోడ నాడు స
ర్వమ్మునుఁ జూచి దేవతలు । బ్రహ్మయు దివ్యతపఃప్రభావచి
త్తమ్ములు కల్గు మౌనులును । దద్దయు నారయ నమ్మునీంద్రు కా
ర్యమ్మునుఁ బార్వతీపతికి । నంతయుఁ దెల్పి వచించి యాదృతిన్ 109

సీ. దేవ మహాదేవ! । దివ్యదయాభావ! యిమ్మునినృత్యంబు । నింకఁ జేయ
కలరు నట్టు లొనర్పు । నర్హం బవని వేడ నంతట శర్వుండు । హర్షయుక్త
మానసుం డౌనట్టి । మంకణుఁ గని పల్కె నమరహితంబును । నాత్మఁ గోరి
మునివర్య! సత్పథ । మునను డెందపు తపసివై యుసఁగెదు నీకేల । యిట్టిహర్ష

తే. మునివ నతఁ డామహేశుతో నాడె నేమిఁ, గాన నైతిని నాదగు కరమునందు
జారసాగెను శాకరసంబు దానిఁ, గాంచి గురుహర్షయుతుఁడనై క్రాలితభవ.

చ. అన విని భూరికాంతియుతుఁ డౌ శివుఁ డమ్మునిరాగమోహితుం
గను వడిఁ జేసి పల్కె మునిగణ్య! విచిత్రముఁ నేనుఁ జెంద నీ
వనితరబుద్ధి నన్నుఁ గనుమా కనులార నటంచు నిట్టు లా
మునివరుతోడఁ బల్కె సురపుంగవు లందఱు చూచుచుండఁగన్ 111

క. అంగుళ్యగ్రముతోఁ దన, యంగుళినిఁ గొట్టె నట్టి దాతుతివేలన్
మంగళహిమసమభస్మము, రంగారుచు వెడలె మౌనిరత్నములారా! 112

క. అంతట దానినిఁ గని ముని, కాంతుం డగుమంకణుండు కడుసి గ్గపరన్
ఫాలింలినిఁ జెంది మృడానీ, కాంతునిపదములకు నెరఁగి గణుతించి యనెన్.

క. ఫాలాక్ష భక్తరక్షా, శూలాయుధహస్త దేవ సారిది న్నీచే
నీలీలఁ బొడమె నన్యాని, చే లలి నిటులౌనె యాత్మఁ జింతింపంగన్ 114

ఆ. శూలహస్త నీవు చూడఁ జరాచర, సహిత మగుచు వెలయు జగతి కెలమి
గివ్యగురుఁడ వగుచు దీపించుచున్నావు, మేటికాంతి దిశల మించి వెలుఁగ.

క. అనఘ! త్వదాశ్రయు లగుచుం, గనఁబడుచున్నారు దేవగంధర్వాద్యా
సనకిన్నరాదు లఖిలం, బనిశము నీవగుచునుందు వాత్మఁ దలంపన్ 115

క. గురుఁడవు కారయితవు మఱి, వరకర్తవు వేల్పులకును వారందఱు నీ
కరుణకుఁ బాత్రులునై భయ, విరహితులై మోదమునను వెలసిరి భర్గా!

క. సురదైత్యనాథ! మత్కృత, గుపతపము విశేషవృద్ధిఁ గొనునది యా నీ
కరుణ నటంచని మునిపతి, పరమేశ్వరు నిట్లు పొగడి ప్రణతుం డయ్యెన్ 118

ఉ. అంతట శంభుఁ డామునికులాంబుధిచంద్రునితోడఁ బల్కె బల్
సంతస మొప్పచిత్తమునఁ జక్కఁగ నీతప ముర్విలోన న
త్యంతము పెంపుచెందు సతతంబు మదీయకృపారసంబుతో
సంతత మేను నిం గలసి సంయమిచంద్ర! వసింతు నిక్కడన్ 119

తే. సప్తసారస్వతంబున స్నాతుఁడైన
పురుషునకు దుర్లభంబు నై పొసఁగునట్టి
కార్య మేమాత్రమైనను గానరాదు
నాకభూలోకము లయం దనారతంబు 120

క. సారస్వతతీర్థంబునఁ, గోరికతోఁ గ్రుంకునరులు గురుమోదమునన్
సారస్వతలోకోన్నత, సారస్థితి నొందఁగలరు చతురులు మెచ్చన్ 121

క. గురుపాపంబుల నెల్లనుఁ, బరువడిఁ జెండాడి కీర్తిపరివృతు లగుచున్
బరమేశానుగ్రహమున, నరుఁ డొందునుఁ బరమపదము నాకులు మెచ్చన్.

ఔశనతీర్థమహిమ.

క. మునులార! తొల్లి యొక్కఁడ, దనుజాచార్యుండు సిద్ధిఁ దనరి గ్రహార్యం
బును జెందె నట్టియౌశ, నతీర్థముఁ జేర నాను జనుఁ డటమీఁదన్ 123

సీ. శ్రద్ధాసమేతుఁడై జనుఁ డాకురుక్షేత్ర పుణ్యభూమినిఁ జేరి భూరిజన్మ
సంభవకల్బిష చయవర్జితుండు నై వఱలి పరబ్రహ్మపదము నొంది
మరలి రాకడలేక మలయు రహోదరనాముఁడౌ మునికులనాథుఁ డొకఁడు
పరవిఁ దీర్థమాహాత్మ్య సందర్శనంబున నధికశిరోగ్రస్తుఁ డయ్యె ననఁగ
తే. మాను లంతటఁ బల్కిరి మాననీయుఁ
డౌరహోదరుఁ డేమాడ్కి నవని మస్త
కాశితుం డయ్యె నెట్లు మోక్షంబుఁ జెందె
నట్టితీర్థప్రభావంబు నధికభక్తి 124

క. వినఁ గోరుచున్న వారము, ఘనదయఁ బల్కుము మునీంద్రగణ్యా! యని యా
మునులాడ రోమహర్షణుఁ, డని నామునివరులతోడ నారయఁ బ్రీతిన్. 125

ఔశనతీర్థప్రభావము.

క. ఘనులార! దండకావన, మునఁ దొల్లి మహాత్ముఁ డధికపుణ్యుఁడు సీతా
వనితాపతి యగు రాముఁడు, జనకాజ్ఞను దలనుదాల్చి సాహస మొప్పన్

క. కనలుచు శరములతోఁ బటు, దనుజులబాధించె నట్టిదానవతతియం
దును దుష్టుం డగునొకదితి, జునితల శితధార నొప్పు సురియన్ దెలుచన్.

క. దురమునఁ దెగి పుడమినిఁ బడు, తరుణమున రహోదరాఖ్య తాపసుమెడపై
సొరిది యదృచ్ఛన్ బడి త, చ్ఛిర మమ్మునిశల్యములను ఛేదించి వడిన్ 128

చ. కరకరిఁ జొచ్చె నంత మునిగణ్యుఁడు తత్పటులగ్నభారతం
ధరఁ దిరుగాడలేక గురుదారుణదుఃఖముతోడఁ దీర్థభా
సురచిరపుణ్యపద్మములఁ జోటులఁ జేరుచుఁ దత్స్రవంబుతోఁ
గరమపు డార్తిఁ జెందుచునుఁ గాసిలెఁ దాపసులార! యయ్యెడన్ 129

మ. ధరయందుం గలసర్వతీర్థములలోఁ దాఁ జొచ్చి సుస్నాతుఁడై
పొరిఁ దత్కష్టము నీఁగలేక పిదపన్ బుణ్యాత్ములన్ గణ్యులన్
బరతత్త్వజ్ఞులు భావితాత్మకులు నై భాసిల్లు మౌనీంద్రులన్
దరిశింపన్ జని వారితోడ బలికెన్ దన్మస్తకత్వస్థితిన్. 130

ఉ. అంతట మాను లాతనికి నత్తఱిఁ జెప్పిరి మౌనివర్య! నీ
కింత దురంతచింత వల దింతట నౌశనసంబు చూర్చి య
త్యంతము భక్తి నేఁగు మన నమ్మునినాథుఁడు వారిమాటలన్
పంతువహించుచిత్తమునఁ బాగొరవ న్వని వేడ్కమీఱఁగన్. 131

మ. చని తత్తీర్థజలంబులో మునుఁగఁ ద|త్కాసారోదకస్పర్శచే
తనుఁ దన్మూర్ధము జారి పుణ్యజలమ|ధ్యంబందుఁ గూలె న్మహా
నినదం బేర్పడ నంతట న్విరజుఁడై | నిర్ధూతపాపుండునై
ఘనసంశుద్ధుఁడునై రహోదరుఁడు వే|డ్కన్ జెందు మాఁ జెచ్చెరన్ 132

తే. ఆశ్రమంబున కరుదెంచి | యఖిలమునుల
కఖిలమునుఁ దెల్ప నమ్మును | లంత యమిత
పుణ్యతీర్థమహత్త్వంబుఁ | బూర్ణభక్తి
తనర నాలించి యరుదెంచి | దానికపుడు. 133

వ. కపాలమోచనతీర్థం బనునామ మొసర్చిరి తత్థ్సలమందె దివ్యం బగువిశ్వామిత్రతీర్థంబు కలదు మున్ను గాధిసూనుఁ డగువిశ్వామిత్రుఁ డక్కడ వసిష్ఠముసీంద్రునితో ద్వేషించి ఘోరతపం బొనర్చి బ్రాహ్మణ్యముఁ జెందె నట్టితీర్థమున మునింగిన నరుఁడు నిక్కముగ బ్రాహ్మణ్యము నొందు విప్రుఁ డట నవగాహనుండైన శుద్ధాత్ముఁడై పరమపదంబుఁ బొందుఁ బిమ్మటఁ బురుషుఁడు నియతుండును నియమితాశనుండై పృథూదకతీర్థంబున కేఁగ నగు దానిప్రభావంబును వక్కాణించెద వినుం డని చెప్పఁదొడంగె 134

పృథూదకతీర్థమహిమ

సీ. మున్ను ఋషంగనా|ముం డగుమునివరుఁ డాపృథూదకతీర్థ|మందు మునిఁగి
జాతిస్మరుండునై | సతతగంగాద్వారసంస్థితి నొప్పారి | జగతి సిద్ధుఁ
డగుచు నంతటఁ దన | కంత్యకాలము రాఁగ సర్వతీర్థంబులఁ | జాలఁ దలఁచి
మునిగణ్యులైనట్టి | పుత్త్రుల కనె సర|స్వతి కుత్తరస్థమై | వఱలునదియ
తే. నా పృథూదకమం దెవ్వఁ|డాత్మతనువు
విడుచునో జప్యమానుఁడై | విపులభక్తిఁ
జెలఁగునో యట్టిమనుజాని | కెలమి మరణ
గలియుఁ బెండియుఁ ముసులార! | కలుగఁబోదు. 135

ఆ. బ్రహ్మయోనియొకటి|భాసిలు నక్కడఁ, దత్ప్ర|భావమెన్నఁ|దరముకాదు
భక్తితోడ నేను|బాటించి చెప్పెద, నాలకింపుఁ డిప్పు|డాదరమున 136

సీ. మునులార! పరమేష్ఠి|మున్నెటఁ బనిబూని దివ్యసరస్వతీ|తీరమందుఁ
గడఁగునట్టిపృథూద|కమ్మును శ్రద్ధతో నాశ్రయించినవాఁడు|నగుచు నాల్గు
కోలములవారినిఁ | గోరి సృష్టించు నిమిత్తమై విజ్ఞాన|మిశ్రితుండు
నయ్యెండ నాలోన|నవ్యక్తసంభవుఁ డలఘుయోగసమాధి|కలితుఁ డాఢ్యుఁ
తే. డైనపరమేష్ఠిముఖమందు | నగ్రజన్మ
నికరమెల్లను భుజముల | నృపులు తొడల

యందు వైశ్యులు పాదము । లందు శూద్ర
గణము పుట్టెను దోర్ద్యోడఁ । గాంతి మిగుల 137

క. చాతుర్వర్ణ్యముఁ గని వి,ఖ్యాతినిఁ జెన్నొందు నలువ । హర్షముతో నా
జాతులకునుఁ జతురాశ్రమ, రీతులఁ గల్పించె నంతఁ । బ్రీతిని ధాత్రిన్ 138

ఆ. మానులార! యిట్లు । మహిబ్రహ్మయోనియఁ, జనెడు సంజ్ఞ నొప్పు । నట్టిదైన
తీర్థవరము సుప్రతిష్ఠితమయ్యె మో,క్షంబుఁ గోరునట్టి । జనుఁడు భక్తి. 139

క. ఘనబుద్ధి నాజలంబున, మునిఁగి విశుద్ధాత్ముఁ డగుచుఁ । బూర్ణానందా
బ్ధినిఁ దేలి వెండి యోనిం,గన కనిశము ముక్తినొంది । క్రాలుచు నుండున్

మ. బకదాల్భ్యుండు నృపాలధర్షితుఁడునై । వైరంబునన్ బ్రాహ్మణ
ప్రకటశ్రేణినిఁ గూడి యొక్కఁడను రా । ష్ట్రచ్ఛేదముం జేసి మా
టికి హోమం బొనరింప రాజు మునిధా । టిం గాంచె నాభూమియం
దోకతీర్థం బవకీర్ణనామయుతమై । యొప్పారునం చాడినన్. 141

అవకీర్ణతీర్థ మాహాత్మ్యము

క. విని తాపసేంద్రులా ముని,కని రక్కడ నెట్టులో లి । నవకీర్ణాఖ్యన్
దనరిన తీర్థము సుస్థిర,తను నిలుపన్ బడినదగుచుఁ । దద్దయు నొప్పెన్ 142

క. ధృతరాష్ట్రవిభుఁడు తన్ముని, పతినేలఁ దిరస్కరించెఁ । బలుకుము కరుణా
యతమతివై యన వారికి,నతిముదమునఁ బల్కె రోమ । హర్షణుఁ డెలమిన్ 143

క. మును దక్షిణార్థమై యే,మునిచంద్రులు నైమిషమునఁ । బూనిక తోడన్
జనిరో యామునులందొక,ముని యగు బకదాల్భ్యుఁ డంతఁ । బూర్ణస్పృహతోన్

క. ధృతరాష్ట్రనామ విభుఁ గని,కుతలేశా! నీకు శుభము । కూడును వడి నీ
వతిదయ మాకిడు శ్రద్ధం, గ్రతుదక్షిణకొఱకు ధనము । గణ్యులు మెచ్చన్

శా. మానీంద్రుం డిటు వేఁడ జూచి కటు దు । ర్మార్గోక్తులన్ బల్కి యా
భూనాథుండు తిరస్కరింప నతఁ డా । భూపాలు నిందాస్థితో
దీనాత్ముండయి వచ్చి కోపము మదిన్ । దీవ్రస్థితిన్ జెందఁగా
నానారీతుల నంత మాంసముల నే । న్నన్ బట్టి యుత్కంఠమై 146

మ. అవకీర్ణాఖ్యఁ జెలంగి పాపహరమై । హర్షొందుచున్ దేవతా
కవిసంసేవ్యము నా పృథూదకమహా । గణోర్వరుతీర్థంబునం
దవనీనాథుని దైనరాష్ట్రమును స్వా । హా యంచు హోమంబు చే
సె వడి న్మానివిభుండు దీక్షితరమై । చిత్తంబులోఁ జెన్నొనన్. 147

ఉ. అంతట యజ్ఞకర్మమున । నాతని రాష్ట్రము సంహృతంబునై
సంతతసంప్రవృత్తి నటఁ । జాల వెలుంగఁ దదీయదేశము
త్యంతము భగ్నమయ్యెఁ గలు । పాలిశయంబున నంత మేదినీ
కాంతుఁడు విప్రచేష్టితము । గాఢముగా మదిలోఁ దలంచుచున్. 149

క. వారక సపురోహితుఁడై, భూరమణుఁడు సర్వరత్నపూగంబులవి
స్తారధనంబులఁ గొని పెంపారెడిసద్భక్తి చిత్తమందుఁ దిగుర్పన్ 149

సీ. అవకీర్ణతీర్థమం దలరెడిబకదాల్భ్యదివ్యమూర్తీంద్రునిఁ దేర్చ నేఁగి
భక్తితోఁ బ్రణమిల్లి బహువిధంబుల వేఁడ మునినాథుఁ డంతఁ బ్రమోదితాత్ముఁ
డగుచు నానృపతితో నని భూతలాధీశ జ్ఞానయుతుండు నా జనునిచేత
ధరణీసురేంద్రులు ధర నవమంతవ్య లగ్రజన్ముండు ధంగాత్ముఁడైనఁ
తే. బుడమిఁ బురుషత్రయమ్ముతోఁ బోలునట్టి
వంశమును నాశమొనరించు నడిని ననుచు
మౌని యారీతి రాజుతో మాటలాడి
కోపమును వీడి ముదమునఁ గూడి యపుడు 150

ఉ. రాజహితంబుఁ గోరి ముని రాజు వినాశము నొందియున్న త
ద్రాజసగోత్రసంభవులఁ దద్దయు నాజ్యపయస్సుల న్వెసన్
రాజితజీవయుక్తులయి రాజిలునట్టొనరించె దేవరా
రాజియు రాజసత్తములు రమ్యమతిన్ దనరారఁ గ్రమ్మఱన్ 151

క. మునులార! దానియందుం, జనుఁడు జితేంద్రియత నొప్పి శ్రద్ధాన్వితుఁడై
మునిఁగి మనస్సునఁగలిగిన, ఘనఫలమునుఁ జెందు నిజము కౌతుక మమరన్.

ఉ. అక్కడ నొక్కతీర్థము యయాతిసమాఖ్యఁ జెలంగుచుండు బ
ల్మక్కువ నేసరిద్వరము మాన్యుఁడు నా మఖకర్త కెక్కడన్
జక్కని తేనె నిచ్చె నట స్నానమొనర్చినమానవోత్తముం
డక్కజమైనపాపముల నన్నిటి నాశముచేసి యంతటన్ 153

క. సురకిన్నరాదు లాతనిఁ, బరిపరివిధములనుఁ బొగడ బహుతోషముతోఁ
బొరి దివ్యసైంధవాధ్వర,గురుఫలమునుఁ జెంది మేటిగుణుఁడై వెలయున్ 154

క. మునులార! యట మధువ్రత, మనుతీర్థము కలదు దానియందును శ్రద్ధన్
మునిఁగి పితృగణము మధువునఁ, దనుప నగు స్నానపుండు తఱుఁగనిభక్తిన్.

వ. అట వసిష్ఠోద్వాహసంజ్ఞిత మగుమేటితీర్థము కలదు దానియందు భక్తియుక్తుఁడై మనుజుఁడు స్నాతుఁడై వాసిష్ఠలోకము నొందునని చెప్పిన విని శౌనకాదిఋషులు రోమహర్షణముని కిట్లనిరి. 155

అరుణాసరస్వతీనదీప్రభావము.

సీ. భవ్యవసిష్ఠాపవాహయై యది గురువేగంబు కలదై వెలసె నెట్లు
సరిదాఢ్య యగుసరస్వతి యేల మునినాథుఁ డగువసిష్ఠునిఁ గొని యరిగెననుచు
భాషించుమునులతోఁ బలికె నంతట రోమహర్షణుఁ డతిమోదమమరఁ బ్రొల్లి
మునులార! రాజర్షిముఖ్యుఁడై వెలయువిశ్వామిత్రునకుఁ దపోభాగ్యుఁ డగుచు

తే. నెసఁగునట్టి వసిష్ఠము। నీంద్రునకును
బటుతపస్స్పర్ధఁ గోఁ బుట్టె। బహుళ మగుచు
వఱలు వైరంబు కృతమందు। స్వర్గవిధిని
మానసంబున గురుభీతి। మలయుచుండ 157

క. మునులార! స్థాణుతీర్థం, బున నుండు వసిష్ఠమౌని। పుణ్యాశ్రమ మా
ఘనవాసమునకుఁ బశ్చిమ, మున గాధిసుతోటజంబు। పొదలు న్దీప్తిన్. 158

తే. సద్గుణైశ్వర్యముల నొప్పు। శంకరుండు, శౌరి సరస్వతి నెక్కడఁ। బూజచేసి
భక్తి చెన్నార నాసర। స్వతిని లింగ,రూపమున నిల్పె నాయెడ। రూఢి నిగుడ

క. మునిచంద్రుఁ డౌ వసిష్ఠుం, డనితర మగుబుద్ధి వెలయ। నతిదారుణమై
పొనరెడితపస్సుతో నటఁ, బనిఁ గొని వర్తించుచుండె। భాస్వద్దీప్తిన్. 160

ఆ. గాధితనయుఁ డగుచుఁ। గ్రాలు విశ్వామిత్రుఁ, డావసిష్ఠమౌని। దైనభీష్మ
తపముతోడ విగత। దర్పుఁడై వరసర, స్వతినిఁ బిలిచి యిట్లు। పలికెఁ గినిసి

క. మునిసింహుఁ డగువసిష్ఠుని, ఘనవేగముతోడ నీవు। కైకొని రావ
చ్చినమౌనినాథు నిట నే, చని చంపంగలను నిజము। సరిదాఢ్య! యనన్ 162

సీ. అమ్మునిమాటల। నాలించి సరిదాఢ్యయౌ సరస్వతి విహ్వ। లాత్మ యయ్యె
నట్లు వ్యవస్థితి। నలరి కంపముతోడ నవయు సరస్వతీ। నదినిఁ గోప
మడరుచు నుండ వి। శ్వామిత్రుఁ డంతటఁ గని వసిష్ఠుని నాదు। కడను నీవు
చేర్పు నా నని యిట్లు। చెప్పిన విని ధునీవరయౌ సరస్వతి। వడిని మౌని
తే. సత్తముఁడు నౌ వసిష్ఠుని। సరస కరిగి, నిలిచి దుఃఖించుచునుఁ గండ్ల। నీరు వెడల
గాధిసుతుఁ డాడినట్టివా। క్యముల నెల్లఁ, బలికె మైత్రావరుణితోడ। భయము దోఁప.

ఉ. అంత వివర్ణయై తనరి। యత్యధికం బగుశోక మొప్ప వే
వంతనుఁ జిక్కి స్రుక్కి కృశ। బంధుర యైనసరస్వతీనదిన్
బంతువహించు చిత్తమునఁ। బాలి వసిష్ఠుఁడు చూచి దేవి! నీ
కింత దురంతచింత వల। దిత్తఱి నన్ను గ్రహించి దీక్షతోన్. 164

క. ఆవిశ్వామిత్రునికడ, కీవు వెసన్ జేర్పు మనుచు। నిట్లాడఁ గృపా
భావయుతుఁ డౌ వసిష్ఠుని, పావనవాక్యముల నెల్ల। భక్తి న్మిగులన్. 165

క. అనది విని తత్స్థానము, నానిక లేకుండ ముంచె। నచ్చెరు వొలయన్
మానగుజలప్రవాహము, చే నమ్మునినాథు డంతఁ। జెడనట్టిమతిన్. 166

క. కూలాపహారమునఁ గడుఁ, దాలిమికలపూర్వనుండి। తగఁ బ్లావితుఁడై
లాలితమగుగురుపుష్కర, శాలపర్వతిని వేడ। సముకట్టెఁ దమిన్. 167

ఆ. దేవి! నీవు బ్రహ్మ। దివ్యపరస్పున, సరవి నుందు వెపుడు। సంతసమున
సకలజగము నీదు। జలముతో వ్యాప్తమై, మేటిభోగములను। మించియుండు.

క. కామగవై జలమును గురు,భీమాతములందు మిగుల సృష్టింతువు నీ
వేమహిఁ గలిగినజలములు, మేము వహించెదము నిన్ను మించినభక్తిన్. 169

క. కాంతిస్వాహాస్వధలును, శాంతిక్షమలును సుపుష్టి సద్వాణీమే
ధాంతస్థధైర్యకీర్తులు, దాంతిజగత్సిద్ధు లీవె ధర్మాకారా! 170

ఆ. సకలదివ్యభూత సముదాయమందు వా, ణీస్వరూపమునను నెగడి మిగుల
వన్నె వలరుచుట్టి భవ్యాత్మ వటుకాన, నిన్నుఁ బొగడఁజాల నేను దేవి! 171

చ. భగవతి యీ సరస్వతిని భక్తిని నిట్లు వసిష్ఠుఁ డర్థితోఁ
బొగడిన నద్ది యత్తపసిఁ బొంకెకఁ దాల్చి కృపార్ద్రదత్తయై
సుగమన మొప్ప గాధివర సూనునివాసముఁ జేర్చి తాపసేం
ద్రు గడనచేసి తెల్పె మది దొంట్రల నాతనితోడ నయ్యెడన్ 172

సీ. అంత విశ్వామిత్రుఁ డాసరస్వతిచేత నానీతుఁడై యల రారునట్టి
వరవసిష్ఠునిఁ గాంచి బహుకోపకలితుఁడై కడిమి వసిష్ఠాంత కరమునైన
విలసదాయుధమును వేయ నుద్యోగించుతఱి రోషయుతుఁడు నై తనరునట్టి
గాధిపుత్రునిఁ జూచి కళవళపడి సరిద్వరయా సరస్వతి బ్రహ్మహత్య
ఆ. భయమున న్వసిష్ఠు వారిమధ్యముతో వ
హించి యుభయమునుల కింపు నిచ్చు
నట్టి భాషణముల నాడి యారాజర్షి
నవుడు మోసపుచ్చి యలరుచుండ 173

క. పిమ్మట విశ్వామిత్రుఁడు, నెమ్మనమున నీటనుండి నెగడు వసిష్ఠున్
బమ్మినఁ గిన్కన్ గని ర, క్తమ్ముగుకనుదోయి చెలఁగ నని నానదితోన్. 174

క. సరిదార్యా! నీవు న న్నీ, తరుణంబున మోసపుచ్చి తంత్రముతోడన్
గర మఱిగినకతమున నె, త్తురు దాల్చి సురారిగణము తోఁ జేరి వెసన్. 175

తే. ఉరుతరార్తిని మెలఁగుము యుర్వి ననిన
నామహానది తచ్ఛప్త యగుచు నొక్క
వత్సరముఁ దాల్చె రక్తార్త వారి నధిక
తరమనోవ్యథతోడనుఁ దల్లడిలుచు. 176

ఉ. పిమ్మట వేల్పుబానిసలు వేల్పులు సిద్ధులు మానిసాధ్యసం
ఘమ్ము సరస్వతీనదినిఁ గన్గొని హా! యని శోకయుక్తచి
త్తమ్ములనుండి రంత శివ దమ్ము మనోజ్ఞము నైననాసుతీ
ర్థమ్మున శోణితమ్ము కడు రాజిలెఁ దాపసులార! యంతటన్. 177

శా. నానాభూతపిశాచరాక్షసులు విన్నాణంబుతో నాయెడన్
దానిం జేరి విశేషకాంక్ష చెలఁగన్ దద్రక్తముల్ ద్రావి సం

ధానత్వస్థితినుండి స్వర్గతికుచంగదం బొప్పవే యాడుచుఁ
గానంబు న్వడిఁజేసి నవ్వరి మహాగొడూహాలోత్కర్షతోఁ 178

సీ. మహితాత్ములార! పిమ్మటఁ గొంతసేపుని బరమమునీంద్రులు వరసరస్వ
తీఘనియందొగిఁ దీర్థయాత్రను సల్పి యోఁదించి చని శతయోజనములఁ
బరఁగు దవ్వననుండి వచ్చి ఘోర సురపీర్ఘ్యు పటుశతకోటి నలరి
నలిచుండు నామహానదిఁ గాంచి మదియందు దానిని రక్షింపఁదలఁచి మిగుల

తే. యత్నమును జేసి పిదప మహావ్రతోరు
దీక్షితులు భూరిసుభగులై తేజరిల్లు
నమ్మునీంద్రులు తుటుములై యాపగాస్య
యా సరస్వతితో ననిరాశ్రయించి 179

క. సరిదాఖ్య! శోణితంబుఁ, గరము వహించితివి వింత కారణ మేమో
గురుదుఃఖకలిత వగు నిను వరుసగ నిటు పలుకుచున్న వార మనంగన్ 180

క. విని యది విశ్వామిత్రుని, ఘనచేష్టితమును వచింపఁ గళవళపడి యా
మునులు సరస్వతియం దొగి, మనము దయారసముతోడ మతిమతి వెలయన్.

ఆ. అరుణపుణ్యతోయ భరితయై సర్వపాపములనెల్ల మిగులఁ బాపఁజాలి
రమణఁగుల్కు నాసరస్వతిఁ బుణ్యజ, లాఖ్యఁ జేసి రప్పు డాఢ్యులార! 182

ఉ. అంతట నానగ న్వెలయునట్టి జలంబును దైత్యదానవుల్
వింత జనించుచుండఁ గని వేపటనొందుచు హా! యటంచు బ
ల్వింతను సర్వమానులను జెచ్చెలిఁ జేరి నమస్కరించి య
త్యంతవినమ్రభావముల నాడిరి మాటికి మాటికిన్ దగన్ 183

క. మేమెల్ల నిత్తతిని క్షుధ,చే మలసిలి మిందు దుష్టచిత్తులము మహా
భీములము ధర్మనాశన,ధాములము సుశాశ్వతులము తాపసులారా 184

ఆ. కలుషకర్మములను గావించి చెడుబుద్ధి, నలరునట్టి వార మైలి మెట్టు
లట్టు భవదనుగ్రహంబున మాకిద్ది,కామకరయుఁ గాక కాల నగును. 185

క. ఏకరణి బ్రహ్మరాక్షసు, లీకాశ్యపివృద్ధి కోడ నెసఁగిరో యట్లే
మాకిఁకఁ బక్షము వృద్ధిం, జేకొనునది కాఁక చెలఁగు తీలి మీఁదయతోన్.

ఆ. పొరిది రాజవైశ్యశూద్రులం దెవ తీర్లు, పాపకర్మములను బ్రాహ్మణులకుఁ
జేసి రేని వారు శీఘ్రమె దైత్యులై, సంభవింపఁగలరు జగతియందు. 187

క. గురుజననీజనకులతో, నిరతము ద్వేషించునట్టి నీచజనంబుల్
ధర బ్రహ్మరాక్షసులు నై, తిరుగాడుచు నుందు రెపుడు ధీవరులారా! 188

క. చెడిపలఁగూడినవారును, గడుదయతో లోకములను గావనిజనులున్
బుధమిని రక్కసు లగుచుఁ, దొడఁబడుధురు నిజము మేటి దుఃఖముతోడన్.

క. అని యిట్లు దైత్యదానవు, లనితర మగుబుద్ధితోడ నాడినపుడు లా
విని యామునులు వానిం, గని కరుణాశీలు రగుచుఁ గడుఖేదమునన్ 190

సీ. అన్యోన్యవేదనాయత్తచిత్తంబుల నలరారి కీటత్వ తాపపన్న
మైయశిష్టాశిత మై కేశవములఁ గూడి శ్వాసదూషితమా నై శ్వసనధూళి
కలితమౌ కూడుగాచుకభాగమై యొప్ప నాకారణంబున నవని వానిఁ
దెలిసి విద్వాంసుండు తినఁ గూడ దట్టియన్నంబునుఁ దినినట్టినరులు రక్క

తే. సులను భక్షించువారు నై క్షోణి నుండు
రనుచు నాదివ్యతీర్థము నంత మిగుల
నొరిది శోధించి యాకుస స్తోమమునకు
మోక్ష మొసఁగెడువారు నై మొనసి పిదప 191

క. పొంగారుచిత్తముల ముని, పుంగవు లట సంగమంబుఁ బొందికతోడన్
రంగుగఁ గల్పించిరి గురు, సంగతి దీపింప మేటిసంయములారా! 192

తే. అరుణరూపసరస్వతి నమరునట్టి
దివ్యసంగమమున మూఁడుదినములందుఁ
బస్తుతో నుండి స్నాతుఁడై వఱలుపురుషుఁ
డఖిలకిల్బిషరహితుఁడై యలరు నిజము 193

క. కలియుగము ఘోరమగుచు, న్వ్యలయ నధర్మంబు మించి వెలుఁగుచు నుండన్
లలితారుణాసంగమమునఁ, గలజలమున మునిఁగి నరుఁడు గాంచును ముక్తిన్.

క. అనిచెప్ప సర్వదనుజులు, ఘనభక్తి న్మునిఁగి విగతకల్మషులై స
ర్వనితలఁ గూడి యథేచ్ఛన్, జనిరి లసద్వస్త్రహారసంయుతు లగుచున్ 195

ఆ. మునులు నాల్గుసంద్రముల నట నిర్మించి, రధిక భక్తి వానియందు నరుఁడు
వేఱువేఱ మునిఁగి వేయిగోవుల నిచ్చు, ఫలముఁ బొందుఁ బుణ్యమి భవ్యకీర్తి.

క. ఆతీర్థమందుఁ జేసిన, దా తప మత్యల్పమగుచు నలరిన నది వి
ఖ్యాతినిఁ బరిపూర్ణంబై, భూతలమున వెలయుఁ బాపపురుషులకైనన్ 197

క. మునులార! లక్షతీర్థం, బున మఱి శతికాఖ్యతీర్థమున మునిఁగినవాఁ
డనఘుండై శతగోధన, మును నిచ్చినఫలముఁ బొందు బుధు లగ్గింపన్ 198

చ. అతుల సరస్వతీతటమునందు హిమాంశునితీర్థమందుఁ ద
ద్విమలజలంబులో జనుఁడు విస్తృతభక్తినిఁ గ్రుంకి రాజసూ
యమఖఫలంబు నొందు నరుఁ డంతటఁ బూనికతో జితేంద్రియ
త్వమునను రేణుకాష్టకముఁ దద్దయు శ్రద్ధనుఁ జేరి యక్కడన్ 199

క. జననినిఁ గొలువంగలిగెడు, ఘనఫలమునుఁ బొందు విప్రగణసేవితమై
తనరు ఋణమోచనంబున, మునిఁగి కుమారుని భజించి మోక్షము నొందున్.

క. జనుఁ డోజస్సనుతీర్థం, బున మునిఁగి యశఃప్రదీప్తిఁ బొల్పారుచు స్కం
దునిపురిఁ జేరి సుఖోన్నతిఁ, దనరారుచు నుండు విప్రతల్లజులారా! 201

ఆ. మనుజుఁ డెలమిఁ జైత్రమాస పాండురపక్ష, షష్ఠి దివసమందు శ్రాద్ధమును స
భక్తితోడఁ జేసి పరమగయాశ్రాద్ధ, పుణ్యఫలమునందుఁ బుడమి నిజము.

ఉ. అనిలుఁడు పూన్కి సన్నిహితియం దెటు శ్రాద్ధముఁ దొల్లి చేయఁగాఁ
బనిఁగొని పల్కె నల్ల గురుభక్తి పెనంగొని పెంపుసెంద స
జ్జనుఁ డట నాచరింప నగుశ్రాద్ధముఁ జైత్రికశుద్ధషష్ఠిని
న్మన మలరారఁ బెద్దలకు మానగుబుద్ధి జనింపుచుండఁగన్ 203

ఆ. మునుఁగ శక్తుఁడేని వినుఁ డాపహాత్ముని, పితరులకును మిగులఁ బ్రీతి నొసఁగి
యక్షయంబు నగుచు నలరు నాజలమంతఁ, దాపసేంద్రులార! తథ్య మరయ.

సీ. పొలుపొంద వినుఁ డట ముజ్జగంబులయందు నధికవిఖ్యాతితో నలరు పంచ
వటి యనుతీర్థంబు భాసిల్లు నెట మహాశివుఁడు ముదంబునఁ జెలఁగి దివ్య
మూర్తిధరుండు నై మొనసె నాస్థలమందుఁ దివిరి సుస్నాతుఁడై దేవదేవుఁ
డగుమహేశునిభక్తి నర్చించి మనుజుఁడు మహితగాణాపత్యమతము నొంది

తే. దేవతలఁగూడి నిత్యముఁ దేజరిల్లుఁ
బురుషుఁ డంతట ముల్లోకములఁ బ్రసిద్ధిఁ
బొందినట్టి కురుక్షేత్రమునకు నేఁగ
వలయు నెటఁ దొల్లి కురురాజు భక్తితోడ 205

కురుతీర్థప్రభావము.

తే. క్షేత్రమును దున్నె గాలకు నై స్థిరతరాత్ముఁ
డగుచు నతిఘోర మగుచుఁ బెంపారునట్టి
తపముఁ గావించె నాఘోరతపమువలన
నింద్రుఁ డతితుష్టుఁ డై వచ్చి యిట్టు లనియె. 206

క. కులినాథ! యీతపంబున, నతితుష్టుఁడ నైతి నెవ్వ రిల భక్తిశత
క్రతు వగుయజ్ఞము నిట స, మ్మతిఁ జేయంగలరొ వారు మాన్యులు మెచ్చన్.

చ. కలుషహరంబు నై పరఁగి గణ్యతఁ గాంచిన ధర్మవిష్టపం
బులఁ గడుఁ జెందఁగా గలరు భూస్థలిపై నని చెప్పి నవ్వుచున్
బలరిపుఁ డైనయింద్రుఁడు దివంబును జేరి నృపాలునిం గనం
బలుమరు వచ్చివచ్చి తమిఁ బల్కుచుఁ బల్కుచు హర్ష మొప్పఁగన్ 208

ఆ. పోయివచ్చుచుండి భూపాలకృతతపో
దారుణాగ్నిచేత దగ్ధ మగుచు
నెప్పు డాత్మగాత్ర మెసఁగె నప్పుడు శక్రుఁ
డనియె నృపునితోడ నాదరమున 209

క. జననాథ! నీకు నెయ్యది, ఘనతం జికీర్షితము నగుచుం గ్రాలెనొ దానిన్
వినిపింపు మనిన శత్రునిం, గని యాకురురాజు పలికె గాంభీర్యమునన్ 210

క పురుహూత! యేమనుష్యులు, ధర నీతీర్థంబునందుం దఱుగని శ్రద్ధా
గరము వసింతురొ వా రా, పరమాత్మగృహంబుం జెంది వఱలుదురు తగన్.

మత్తకోకిల. పంచపాతకదూషితుండయి వాసిం గాంచినమానవుల్
వంచితాత్ములు నై వికల్మషవాంఛ నుండినవార లీ
మంచితీర్థమునందు స్నానము మానితం బగుబుద్ధితో
మించి చేయంగ ముక్తిం గాంతురు మేఘవాహనదీప్తిమై 212

క జననాథుం డిట్లు పలికిన, విని యట్లా ననుచు దేవవిభుం డాడి నృపా
లునిం బ్రస్తుతించి యంతటం, జనె ముద మొప్పారుచుండ స్వర్గంబునకున్.

క మునులార! పుణ్యతమమై, తనరు కురుక్షేత్రమందుం దళ్కొత్తెడిదై
యొనరు కురుతీర్థముం గని, ఘనమోక్షముం జెందు నరుండు గతకల్మషుండై.

క కురురాజతీర్థజలమునం, బురుషుండు మునింగి పాపముక్తుండై యా
ధరణీశానుజ్ఞను గురు, తరపరమపదంబు నొందుం దజ్ఞులు మెచ్చన్. 215

వ విప్రేంద్రులార! పిదప ననరకతీర్థమునకు నేంగ నగు; నెట నలువ ప్రాగ్భాగమం
దును, పలిమలల్లుండు దక్షిణమందును, ముక్కంటివెలంది పడమటికడను, వెన్నుం
డుత్తరంపుతట్టుననుండిరో తన్మధ్యస్థలమందు నరకతీర్థంబు త్రిభువనదుర్లభంబయి
రాజిల్లు నట్టితీర్థంబునం గ్రుంకినపురుషులు పంకరహితు లగుదు రట్టి నరకపుణ్య
తీర్థమున వైశాఖమాస శుభదాష్టమి సంప్రాప్త మగుతఱి నరుండు మునింగి
విగతపాపుండై రత్నసంయుక్తకరకములతో నమరులసంప్రీతులం జేయనగు.
మఱియుం జతుర్థభాగకలిత మగుకనకము నపూపపూర్ణ మగుబంగారుకలశమును
సకలదుష్కృతహరము లగు, మఱి రెండుకలశముల నధికభక్తి నగ్రజన్ముల కిడ
వలయు; నిట్టి విధానమున నెవ్వం డట మునుంగునో వాం డఖిలపాపములం
బాసి పరమపదంబు జెందు, నన్యస్థలమందైన నెప్పుడు మంగళషష్ఠి సంభవింపం
గలదో యాకాలమం దాతీర్థముం దలంచి చేసినకృత్యము కైవల్యపదకరమై
యుండు. సర్వతీర్థములలో నేతీర్థమం దాయెడ నెవండు మునుంగునో యట్టిండు
సర్వదేవానుజ్ఞాతుండై కైవల్యస్థానగతుం డగునని చెప్పి మరల నిట్లనియె. 216

తే దేనిం జెందినమాత్రమె దృఢతరాఘ
ముక్తుండై మర్త్యుం డొప్పారు భూమినట్టి
పాపనాశనకరకామ్యవనమునకును
భక్తి జనుం డంత నేంగ నౌ భవ్యమతిని 217

చ మునివరులార! యావిమలపుణ్యవనంబున వేడివేల్పు చే
ఘనుం డగుపూషుం డింపు చెలంగంగ బ్రకటస్థితుం డయ్యె నట్టిఖా

ముని వరదర్శనంబున మనుష్యుఁడు నిర్గతపాపజాలుఁడై
తనరుచు ముక్తినొందు బుధతల్లజులందఱుఁ బ్రస్తుతింపఁగన్ 218

ఆ. మానులార! దివ్యమార్కండవారం
బరుగుదెంచుచుండ నాసుతీర్థ
మందు మునిఁగి నిర్మలాత్ముఁడై మహిలోన
వెలయుకోర్కె నొందు వేడ్క నగుడు 219

ఉ. నారద! రోమహర్షణుఁడు నర్మిలి నిట్లు వచింప మౌను ల
త్యాదరబుద్ధితో నపు డాడిరి కామ్యకపూర్వమందు సాం
పారెడికుంజరంబు త్రిదశార్చితమై చెలువొందునట్టి పు
ణ్యాకరతీర్థసంభవము నాదటఁ బల్కుము మౌనిశేఖరా! 220

క. అని పల్క రోమహర్షణుఁ, డనె నో మునులార! మీరు హర్షముతోడన్
వినుఁడు వచించెద నేఁ ద, ద్ఘనవరతీర్థప్రభావకథ నింపారన్ 221

క. మునిచరితంబుల నెల్లను, వినినట్టినరుండు పాపవితతులవడి నా
శన మొనరిచి పుణ్యుండై, మనుచు ధరాభాగమందు మాన్యులు మెచ్చన్

క. మును తెవ్వా రొగి నైమిష, మున నుండిరొ యట్టి మౌనిపుంగవు లెల్లన్
మొనసి కురుక్షేత్రస్థలఁ, మునుఁ జేరినవారు నగుచు ముద మొదవంగన్.

సీ. స్నానార్థమై సరస్వతిలోఁ బ్రవేశంబు నందఁజాలనివారు నగుచు నంత
యజ్ఞోపవీతులై యలరు తీర్థంబునుఁ గల్పించి, రన్యులై క్రాలుమౌను
లటఁ బ్రవేశము నొందరైరి సద్రంతుకాశ్రమమునుండియుఁ జక్రతీర్థ
మందాఁక వెలసెనా యందాఁక వరవిప్రగణపూర్ణమై యది క్రాలఁ జూచి

తే. దివ్యమైనసరస్వతీదేవి సకల
విప్రులకుఁ గుండములఁ దమి వెలయఁజేసి
భూరిహితసంస్థయై పోయెఁ బూర్ణబుద్ధి
వారిపతిమార్గమునుఁ గూర్చి భాసురముగ 224

తే. భక్తి నెవ్వఁడు పూర్వప్రవాహమందు
స్నాన మొనరించునో యట్టిజనుఁడు విష్ణు
పదిని మునిఁగినఫలమునుఁ బడసి ధర్మ
మహితుఁడై ముక్తినొందును మానులార! 225

క. సరిదాఢ్యయైననర్మద, కర మావాఁకకును జమునికడ వెల్లువయం
దు రహించు పశ్చిమాశా, వరభాగమునందు యమున వఱలును దీప్తిన్ 226

క. మానుగ సింధువు వెలయును, వానిని విభాగమునఁ బ్రవాహయునై యి
ట్లానదిపుణ్యయు నగుచున్, గానంబడు నియమంబుఁ గడుభక్తిమెయిన్ 227

క. మనమున మాధవుఁ దలఁచుచు, మునిఁగిననరుఁ డఖిలతీర్థముల స్నాతుండై

తనరెడు మనుజునిఫలమును, గను నిక్కముధాత్రియందుఁ గమనీయగతిన్

కామవిహారతీర్థమహిమము

ఉ. సంతతమన్నిలోకముల సన్నుతి మిన్నగఁ జెందినట్టిదై
కంతువిహారనామమునఁ గ్రాలినతీర్థముఁ గూర్చి యంతటన్
సంతసకట్టి పో నగును సర్వసుపర్వులు రాఁగ పార్వతీ
కాంతునిఁ జూచుకోర్కె మది గాఢమునై చెలువొందుచుండఁగన్ 229

తే. వచ్చి గౌరీయుతుండు నై వఱలు శివుని, గానఁజాలనివారు నై కడిమిభక్తి
నామహాదేవనంగగణాధిపతులఁ, సంస్తుతించిరి గురుభక్తి సహితు లగుచు

ఉ. అంతఁ బ్రసన్నుఁడై సురల నందఱఁ గన్గొని నందిదేవుఁ డ
త్యంతముదంబు పెంపెసఁగ నయ్యెడ నోసురలార! పార్వతీ
కాంతనుఁగూడి శంకరుఁడు కామవిహారసుతీర్థభూతలా
భ్యంతరమందుఁ గ్రీడ సలుపుచు నుండె నటంచుఁ జెప్పినన్ 231

శా. ఆవాక్యంబుల సర్వదేవతలు ప్రత్యాసక్తి నాలించి బల్
ఠీవిన్ గుల్కు నిజాంగనావితతి మేల్పైకూర రప్పించి స
ద్భావానందముతోఁ జరింపఁ గని దేవవ్రాతఖేలావినో
దావాప్తిన్ దనివోయి శంభుఁ డనె నత్యాకాంతు నిట్లత్తఱిన్ 232

క. జనుఁడు మనోజవిహారా, ఖ్యను భాసిలు నిట్టి తీర్థమందున్ శ్రద్ధ
స్మనిఁగి ధనధాన్యయుతుఁడై, జనసంబును జెందు ననుచు సంయమునాథా!

క. జను డట్టి తీర్థమందు, స్మనిఁగి దురంతాఘరాశిముక్తుండై త
న్మనసిజవైరిపదంబునుఁ, గను సత్యము సర్వబుధులు గణుతింప ధరన్ 234

సీ. అంత దుర్గాసేవ్య మగుచు శ్రేష్ఠంబునై మొనయు దుర్గాతీర్థమునకు నేఁగ
నగు నెక్కడ జనుండు యత్నంబుతోఁ గ్రుంకి పితరులఁ బూజించి పృథులదుర్గ
తినిఁ జెందఁడో యట్టి దివ్యస్థలంబందె భువనప్రశస్తినిఁ బొంది దీప్తిఁ
దనరు సరస్వతీతటము తద్దర్శనమున ముక్తి చేకూరుఁ బురుషునకును

తే. బుడమి నెవఁ డక్కడను శ్రద్ధఁ బొదవి భక్తి
తోడ వేల్పులఁ బితరులఁ దుష్టిఁ జెందఁ
జేయునో వానికృత్యంబు చెడని దగుచుఁ
బితృహితామలతీర్థమై వెలయుచుండు. 235

వ. మునిశ్రేష్ఠులార! వినుఁ డీస్థలంబున దేవమార్గప్రతిష్ఠకొఱకుఁ బ్రాచీసరస్వతి నిర్జరమార్గనిర్గత యై వెలసె, నట్టిపుణ్యస్థలమందుఁ దలిదండ్రులను విప్రులను జంపినవాఁడును గురుతల్పగుఁడు నగు నా నుజుఁడు మునింగి ఘోరకలుషరహితుండగు, నా ప్రాచీసరస్వతి దుష్కృతకర్ములకైనఁ బుణ్యము నిచ్చునదియై

రాజిల్లుచుండు నట్టిప్రాక్సరస్వతిఁ జేరి త్రిరాత్రదీక్షతోఁ దజ్జలమందుఁ గ్రుంకిన
పురుషులగాత్రములందుఁ బాపలేశమైన నుండదు. 236

క. నరుఁడును నారాయణుఁడును, బరమేష్ఠియు దేవరాజ। భవ్యమునీంద్రుల్
పురహరుఁడు చంద్రసూర్యులు, కరమానది నెపుడు గొలిచి । గ్రాలుదురోలిన్.

తే. వసుధ నెవ్వరు ప్రాక్సర।స్వతిని భక్తిఁ
జేరి శ్రాద్ధంబు తమిమీఱఁ । జేయఁగలరొ
వారి కిహమందుఁ బరమందు । వాస్తవముగ
లేదు దుర్లభ మగుపని । లేశమైన. 238

క. ఆకారణమున నానది, పాకారిప్రముఖదేవ।పదసేవ్యం బౌ
టేఁక నొగి దానిఁ బంచమి, నేకాత్మగ గొలువ లక్ష్మి । యొసఁగు నరునకున్. 239

ఉ. ఎక్కడ భార్గవుండు పర।మేశు భజించి సుసిద్ధి నొందె ము
న్నక్కడ లోకదుర్లభము । నా కవితీర్థము వెల్గుఁ బూరుషుం
డక్కఱతోడ దానిఁ గని । నంత గ్రహాంతరపూజ్యుఁడౌను సొం
పెక్క వెలింగె నిట్లది ము।నీంద్రుఁడు నా కవిచేత ధాత్రిపై. 240

ఆ. శ్రద్ధధాను లగుచు । జనుఁ డట్టితీర్థంబు
దివ్యభక్తిఁ గొలిచి । దీప్తిముక్తి
కరుగు నిజము శ్రద్ధ । నట శ్రాద్ధ మొనరింప
వేడ్కనుందు రతని । పితరు లెల్ల. 241

సీ. ఉపవాసయుక్తులై । యుండి యేమనుజులు చైత్రమాసంబునఁ । జెలఁగు బహుళ
పక్షచతుర్దశీ । భవ్యాష్టమీవాసరంబులయందు మ।హాదరతోడ
పరఁగు చతుర్ముఖ। బ్రహ్మతీర్థంబును భక్తి సేవింతురో । వారు మిగుల
సూక్ష్మమై యెఱిఁగ రా।నిచోటుఁ గన్గొనుచుందురట నుండునట్టి సహస్రలింగ
తే. రాజితం బగుశంభుతీ।ర్థమ్ముఁ జేరి
పురుషు లట స్థాణువటము సం।పూర్ణమతినిఁ
గాంచి కిల్బిషదూరులై । క్రాలి కాంతి
మహితులై వెల్గుచుందురు । మానులార! 242

క. వనజాసనపుత్రా! యిట్టు, లనగా విని వేడ్క శౌన।కాదిమహర్షుల్
ఘనుఁ డైన రోమహర్షణుఁ, గని పల్కిరి భక్తిమిగులఁ । గ్రాలుచు నుండన్ 243

క. మునినాథ! లింగదర్శన, మునఁ దత్స్పర్శనమువలనఁ । బొడమెడిపుణ్యం
బును లోకవిశ్రుతాఖిల, ఘనసకలపుణ్యఫలముఁ । గడక న్మతియున్ 244

తే. పాంసుతతిపూరితంబు నై । పరఁగునట్టి
సన్నిహత్యాఖ్యకాసార । సంభవంబు

నాఁడు మని వేడఁ నారోమహర్షణుండు
పలుకసాఁగెను దత్ప్రభావములఁ జేర్చి 245

మార్కండేయుఁడు తీర్థలింగప్రభావముల దెల్పునని సనత్కుమారు నడుగుట

సీ. మానవుం డెట్టి వామనపురాణము విని వామనానుగ్రహపాత్రుఁ డగుచు
గైవల్యమునుఁ జేరఁగలుగునట్టిది వినుఁ డనయ మార్కండేయమునిసభక్తి
సరసిజాసనసుతుల్ సత్తపోధనులుమహాత్ములౌ వాలఖిల్యాదిమునులఁ
గలిసి స్థాణువటంబు కడఁ జెలంగు సనత్కుమారునిఁ గనఁగ మహితవినయ
తే. సహితుఁడై నిల్చి సకలశాస్త్రప్రవీణు, పంకజాసనవరసుత! పరమయోగ
భోగదివ్య సదానందపుణ్యకంద, నవ్యగుణవారదివ్యసనత్కుమార! 246

చ. పురుషుఁడు చూచినంతటనె పుణ్యము నిచ్చెడునట్టిదై నిరం
తరమును గృహ్యదృశ్యములఁ దద్దయు నొప్పెడితీర్థపుంజముల్
బరువడిస్థాణుసన్నిధినిఁ బర్వెడిలింగవిశిష్టపుణ్యముల్
వరవటపుణ్యసంభవము వావిరి బ్రహ్మకుమార! పల్కుమా 247

తే. తెలుపుఁ డద్దాని వలఁగొని తిరిగినందు
వలనఁ గలిగెడుపుణ్యంబు భవ్యతీర్థ
గాహన మొనర్చినందునఁ గలుగునట్టి
పుణ్యమును దేవతలఁజూడఁ బొసగు శుభము. 248

సీ. దేవదేవుండునై దీపించు భవుఁ డేల సరసీగతుండయ్యె శక్రుఁ డెందు
కొఱకు వెండియు నట్టికొలనుఁ బాయునఁగప్పె స్థాణుచక్రరవీందుచంద్రతీర్థ
ములఁ గలమాహాత్మ్యములను మానాయక చక్రి గుప్తోన్నతస్థానములను
సరిదాఢ్య యగుసరస్వతియందుఁ గలప్రభావంబునంతయు నాకు బలుకుమీవు
ఆ. దేహవయ్య బ్రహ్మదేవునికరుణతో, దేవదేవుమహిమ దెలిసినట్టి
వాఁడ వందువలన వాంఛతో నిన్నిపు, డడిగినాఁడ నే మహర్షివర్య! 249

క. పనిఁగొని మార్కండేయుఁడు, వినయంబున నిట్లు పలుక విని బ్రహ్మసుతుం
డు నయినసనత్కుమారుఁడు, విని తీర్థాసక్తబుద్ధి వెలయుచునుండన్ 250

క. ఘనభక్తినిఁ బర్యంకం, బును వదలి మహేశుఁగూర్చి మ్రొక్కి శతానం
దునిచేత నెద్ది వినఁబడె, మును దానినిఁ జెప్పఁదొడగె మునివరులారా! 251

క. వరదుం డీశానుఁడు పుర, హరుఁ డగుచున్నట్టి యామహాదేవునకున్
బొరి మ్రొక్కి బ్రహ్మభాషిత, వరతీర్థోత్పత్తి నేనుఁ బలికెద భక్తిన్. 252

సనత్కుమారుఁడు మార్కండేయునకు సృష్టితీర్థలింగప్రభావములఁ దెల్పుట.

ఆ. అనఘ! వినుము దారుణార్ణవంబునఁ జరా, చరయుతంబునైన జగతియెల్ల
నాశమై చెలంగ సరసిజసంభవ, కరముహాండ మొకటి గ్రాలెఁ దొల్లి. 253

క. ఆయండం బిటులుండనుఁ, దోయజసంభవుఁడు నైన । ద్రుహిణుం డోలిన్
వేయియుగంబులదాఁకనుఁ, బాయని సుఖనిద్ర నొంది । పాలి న్మతియున్ 254

తే. మేల్కొని రజోగుణంబున । మించినట్టి
వాఁడునుఁ బ్రపంచమునుఁ జేయు । వాంఛతోడ
నలరునట్టి విరించికి । నపుడు శూన్య
మైనలోకంబు కనఁబడె । నంతె నతఁడు 255

క. గురుసత్త్వోద్రేకంబునఁ, బరఁగి సమస్తంబు లౌ భు।వనములయందా
తరుణంబునఁ బుట్టింపనుఁ, గరమాత్మఁ దలంచె సారె । గణ్యమునీంద్రా..! 256

సీ. అనఘ సృష్టించెడు । నది రజోగుణమగు; నఖిలంబుఁ భావించు । నట్టిదైన
గుణము సత్త్వం బని । కొనియాడఁబడుచుండు సర్వలోకంబులు । సమయఁజేసి
మలయుగుణమ్ము త।మస్సగుఁ దద్గుణావ్యతిరిక్తుఁ డైనట్టి।వాఁడు దేవుఁ
డతఁడె సర్వంబును । వ్యాపించుపురుషుఁ డౌ, నని చెప్పఁబడుచుండు।నతనివలన

ఆ. బీజసంజ్ఞ నొప్పి । వెలయు నీసర్వంబు
కడిమి వ్యాప్తమగుచుఁ । గ్రాలుచుండు
నతఁడె నలువ విష్ణుఁ । డతఁడె నిత్యుండైన
శంకరుం డతండె । సత్య మరయ. 257

క. మునినాథ! వేదనిశ్చితుఁ, డనఘుం డగుచక్రి నాత్మ।యందున్ గనుస
జ్జనుఁడు గుణరహితుఁ డౌ శ్రీ,వనమాలియు నై చెలంగు । భాస్వద్దీప్తిన్ 258

క. వరదుఁడు మహాత్ముఁ డగుశ్రీ, హరిఁ దెలిసిననరుఁడు చిత్త।వం దఖిలంబున్
శౌరిఁ గని మోక్షవిదుం డై, నిరతానందుండు నగుచు । నెగడున్ ధాత్రిన్.

తే. ఎవరిచిత్త మనంతమై । యీశునందు
నడరునో యట్టిపురుషుల । కాశ్రమాఘ్య
సకలతీర్థాళితోఁ బ్రయో।జనము లేదు
తథ్య మిది యని నీమదిఁ । దలఁచుటొప్పు 260

మ. అనఘా! సంయమపుణ్యతీర్థములతో । హారొ్వంది సత్యామృతం
బున సొంపొంది శమాదిసంయుతయు నై । పొల్పారుహృద్ధాత్రిదినిన్
దనివోవంగను గ్రుంకి పూతుఁ డగుచున్ । దళ్కొత్తుజీవుండు నీ
రునఁ దా నెన్నఁడు శుద్ధుఁడౌనె చెపుమా । రూఢి న్విచారించినన్ 261

తే. ఆత్మసంబోధసుఖమందు । నరయ నరుని
కిట్టిపని సుప్రవిష్టమై । యొసఁగుతీరు
లగిరొ సుజ్ఞేయ మనిపల్కి । రట్టివానిఁ
బొంది వాంఛల విడుచును । బురుషుఁ డవని. 262

సీ. తాపసోత్తమ! యిట్టి। ధనము విప్రుని కేక సమసత్యములతోడ । సంతతంబు
కలుగకుండినయెడఁ । గడువడి నాతనిశీలసంస్థితు లెల్లఁ । జెడును సర్వ
శిష్టకార్యములందుఁ । జెలువొందును పరమ మంత దండవిధాన।మందు నార్జ
వంబు వినష్టిలో । వాసిఁ గాంచునటంచు బమ్మదేవర చెప్పెఁ । బాలిదాని
తే. జెప్పితిని నీకు నేను సం।క్షేపముగను
బరమపదమును నీవింకఁ । బడయఁగలవు
సంశయము లేదు నామాట । సత్య మనుచు
నాత్మలోపలఁ దలపోయ । నగును ప్రీతి 253

బ్రహ్మసంభవము.

క. వనజాజన్మము నిత్తఱి, విను నారాయణునిఁ గార్చి । విపులంబగుచున్
దనరెడి యాశ్లోకం బిట్టనయము దృష్టాంత మగుచు। హరువును గాంచున్.
క. అప్పులె నారము లనఁ బడు, నప్పులె నరసుతులు వాని। యం దీశుఁడు సొం
పొప్ప శయనించు కతమున, నెప్పుడు నారాయణాఖ్య । యొసఁగె నతనికిన్ 255
క. ఆతేటనీటినడుమనుఁ, బాతరలాడెడుజగంబుఁ । బరికించి బుధ
జ్ఞాతుఁ డగుచ క్రియండము, నా తఱి భేదింపఁ బ్రణవ । మటఁ గల్గె మునీ 1256
తే. అంత నుద్ధలి దానిచే । నలరె భూసు
శబ్ద మటిముటి నద్దాన । సంభవించె
భువము మఱి దానిచే స్వంబు । పుట్టె నిట్లు
భూర్భువస్సువ యనుసంజ్ఞ । పొలుపు మిగిలి. 257

వ. మార్కండేయ! దానియందు సవితృవరేణ్య మగు తేజస్సు గలిగి భూనిర్గత జలంబు శోషింపఁ జేసె మిగిలిననీరు గర్భపిండాకృతినిఁ దాల్చె నాపిండమున నీరుబుగ్గ జనించి పిదప గట్టిపడి సకలభూతధారిణి యగుధరణియయ్యెఁ; దదండ స్థానమందు నాకలోకము సన్నిహితమయ్యెఁ, బూర్వోక్తతేజస్సు సూర్యుఁడుగ నేర్పడె నని చెప్పుదురు అండమధ్యమందు లోకపితామహుం డగునలువ సంజాతుఁడయ్యె మావి కొండలయ్యె గర్భోదకము నానావిధనదీసముద్రంబు లయ్యె, బ్రహ్మ నాభిస్థానమువలన నిర్గమించిన తేటనీటితో నమ్మహాకాసారంబు నిండింపంబడెఁ, దత్సరోమధ్యమందు స్థాణురూపమును వహించి మహామనస్సున నుండు వటవృక్షము కలదు దానినుండి బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యు లుద్భవించిరి బ్రాహ్మణసేవకొఱకు శూద్రులు పుట్టిరి పదంపడి సృష్టివాంఛాపరుండును సంతతావ్యక్తజన్ముఁ డగుపరమేష్ఠికి మానసోద్భవులును నిర్మలాకారులు నూర్ధ్వరేతు లగువాలఖిల్యాదు లష్టాదశసహస్రంబులు సంభవించిరి బ్రహ్మణ నఖలలోకనిర్మాణకౌతూహలుం డగువిరించికి మనోద్భవు లగుసనకాదిమౌనులు కలిగిరి మరల సృష్టిచింతాపరుఁ డగువిధాతకు సప్తర్షులు జనించి ప్రజాపతు

లైరి. పునశ్చింతుఁడును రజోమోహితుఁ డగువిధికి జపతపస్స్వాధ్యాయ సంపన్ను లగుతాపసోత్తము లుద్భవించి సంతతవ్రతోపవాసకృశీభూతగాత్రు లగుచు వారు పరమేశ్వరార్చనాసక్తులై వేయిదివ్యసంవత్సరములు గడచుదాఁక భక్తలోకవశంకరుఁ డగుశంకరునిఁగూర్చి ఘోరతపం బొనరించిరి, కాని తత్త పంబువలన భవుఁడు సంతుష్టుఁడు కాకుండె, నిట్లు కొంతకాల మరుగునెడ 268

ఉ. గౌరినిఁ గూడి శంకరుఁడు ౹ కౌతుకియై వినువీథియందు నిం
పారఁ జరించుచుండునెడ ౹ నంబికవారితపంబుఁ గాంచి వి
స్తారముగాఁగ ఖేదపడి ౹ సత్కృపకల్గి నిజేశుఁడౌ శివున్
సారెకుఁ బ్రస్తుతించుచుఁ బ్రసన్నునిఁ జేసి వచించె భక్తితోన్ 269

సీ. భాస్వదున్నతదారు౹వనతలాశ్రయులు నై తాపసోత్తములెల్లఁ ౹ దల్లడిల్లి
రయ్యరో! కనుఁగొను ౹ మధికతపోనిష్ఠతోనుండు వారికి ౹ దుష్కృతంబు
పారంబు లేకెట్లు ౹ భాసిల్లు శుష్కశల్యస్నాయుశోషితు ౹ లగుచు మౌని
శిష్టు లిప్పటికైన ౹ సిద్ధినిఁ జెందరు కారణం బేమొకో ౹ కానఁజాల
తే. నైతి నాకొఱకై యిపు ౹ డైనవారి, కిమ్ము క్లేశక్షయమ్ము శు౹భమ్ము వెలయ
భక్తమందార! నతజన౹పాపదూర!, సర్వభూతాత్మసంచార! ౹ సర్పహార!

చ. అనియిటు వేఁడుచున్నగిరి౹జాత్మజమాటల నాలకించి దు
ర్జనహరుఁడు న్మనోజ్ఞతర౹చంద్రమయూఖవిరాజితుండు స
జ్జనసుతుఁ డైనశంకరుఁడు ౹ సంతసమాత్మఁ జెనంగి వేఁడఁగా
దవసతిఁ బ్రీతిమీఱఁగను౹దద్దయుఁ గన్గొని పల్కెఁ దాపసా! 271

తే. ధర్మగతి చూడ గహనమై ౹ తనరుచుంట, దానితత్త్వంబుఁ గనలేవు౹ధర్మదూరు
లధికమూఢులు కోపకా౹మార్తచిత్త, కలితు లీమౌను లో దేవి! ౹ కనుగొనంగ.

మ. అన దాని న్విని ప్రాణనాయకునితో ౹ నాదేవి భాషించె నో
ఘనదేవేశ్వర! నీపదాంబుజములన్ ౹ గాంక్షించి సేవించు నా
కునుఁ దచ్చిత్రముఁ జూచువేడ్క మిగులన్ ౹ గూడె న్మదిన్ దానిసొం
పొనరం జూపెదున ట్లొనర్పుము పవి౹త్రోత్కృష్టచిత్తాయనన్ 273

తే. దేవమునిరాజ! పార్వతీ౹దేవిచేత, నిట్లు పలుకంగఁబడి భవుఁ౹డెలమిమొగము
నందుఁ జిఱునవ్వు సొంపెస౹లారుచుండఁ, బలికె నత్తరి సంతోష౹భరితమతిని.

క. ఇట మెలఁగుము మునినాథులు, పటుతప మొనరించు భూమి౹భాగంబునకున్
దటుకునఁ జని తద్గతి నీ, కట! జూపెద జూడుమిప్పు ౹ డగజా! పేర్మిన్ 275

శివుఁడు మునిరూపమున దారువనస్థమునిభార్యలకడ కేగుట.

ఆ. ఇట్లు భవుఁడు చెప్పఁ ౹ బృథుతరసంతోష
భరితచిత్త యగుచుఁ ౹ బాలి నతనిఁ

బొమ్మటంచుఁ బలికె । భువనేశ్వరియు నగు
చండికాంబ యపుడు । సంయమీంద్ర! 276

ఉ. అంతట శంభుదేవుఁడు కృ।తాగ్నిగృహాశ్రయులు న్నిరంతరా
త్యంతతపోధురంధరు ల।హస్కరతేజులు భావమార్గవి
శ్రాంతులు కాష్ఠలోష్ఠచయ।సన్నిభులై గురుదారుసద్వనా
భ్యంతరవాసులౌ మునుల । నారసి నేర్పు చెలంగుచుండఁగన్ 277

సీ. సకలలోకేశుఁడై । చాల వెలింగెడివలిమల్లుఁడు దిగం।బరుఁడు కోడె
వాఁడును రీవితో । వర్తించువాఁడునై సర్వాంగములయందు । సౌరు వెలయ
సిగయందు వనమాల । చెన్నారఁ గరమున భిక్షాకపాలంబుఁ । బ్రీతిఁ దాల్చి
తివిరియాశ్రమభూమిఁ।దిరుగాడుచును మౌని పర్ణశాలలఁగూర్చి । పరఁగనేఁగి
ఆ. ధర్మయువతులార! । దయతోడ భిక్షమ్ము, నిడుఁడు నాకు ననుచు । నిట్లు పలికి
వేడ్క నటఁ జరించి।పిదప నాశ్రమభూమి, భాగమునకుఁబోయి।బరమమౌని!

ఆ. అంత బ్రహ్మవాదు । లైనమునీంద్రుల, తెలివ లాశ్రమమునఁ । దిరుగు కుటిల
రుద్రుఁ జూచి తత్స్వ।రూపసకౌతుక, హర్షమోహగాత్ర । లై కడంగి 279

క. ఓయమ్మరో! యీభిక్షుని, నీయెడఁ గనుఁగొనెద మనుచు । నీతీరున నా
తోయజనేత్రలు గుములై, పాయనితమి నొకరినొకరు । పలికిరి మౌనీ! 280

క. మునివనిత లిట్టులాడుచు, ఘనముగ ఫలమూలములనుఁ । గరకమలములం
దునుఁ దాల్చి పేర్మి బిచ్చముఁ,గొనుమని భాషించి రతనిఁ।గార్చి యలరుచున్.

తే. అంత భిక్షాకపాలంబు । హరుఁడు చాచి
బిచ్చమును సాదరంబునఁ । బెట్టుఁ డోత
పస్విసతులార! మీకింక । భద్రము లొనఁ
గూడు ననుచును బలికితాఁ । గూర్మిఁ జెలఁగ 282

క. దేవేశుఁ డైనశంభుఁడు, వావిరి శివచేతఁ జూడఁ । బడి హసితాస్యుం
డై వేడ్కతోడ నుండఁగ, నావేళఁ గపాలమందు । నధికప్రీతిన్ 283

క. ఆయువిదలు బిచ్చము నిడి, కాయజుకోలలకు జిక్కి । కళవళపడుచున్
వేయివిధమ్ముల నామునిఁ, నాయకుతో నిట్టు లనిరి । నమ్రోక్తులతోన్. 284

సీ. విమలాత్మ! యీవ్రత।విధి యెట్టిదై యుండు? సేవితంబయ్యెనీ।చేత నిద్ది
భావింపఁజిత్రమై।పరఁగె నగ్నంబగు చిహ్నంబు చేతనుఁ।జెలఁగుచుండి
మానితవరవన।మాలను లలిమీఱఁ దాల్చి సుందరుఁడగు।తాపసివగుచు
నలరెద విది ధర్మ।కుగునె నీవేమని తలఁచెదవో దానిఁ।దథ్య మొప్ప
ఆ. నాడు మనుచునిట్టు।లాపాలంతులు పల్క, హసితవదనుఁడగుచు।నపుడు కుటిల
మౌనియైనచంద్ర।మౌళి యంతట ముని, సతులతోడఁబలికె।సంతసమున 285

క. వినుఁడిది నాకును గుప్తం, బును సూక్ష్మంబైన వ్రతము భువిపై మిగులన్
వినిపింపరాదు దోసం, బౌనఁగాదును యువతులార! యూహింప మదిన్ 286

—— మునిపత్నులు హరుని మోహించుట ——

క. పెక్కండ్రటనాలించెద, రక్కడ నీవ్రతవిధాన మాడుట కట్లా
నక్కజ మరసిన మౌనుడు, లెక్కడనుండకయె మౌర లేగుఁడు వడిమై 287

క. మౌనుగ నిటు లావేళను, మానాస్త్రునివైరి చేత సురుచిరగతిన
మ్మానినులు పలుకఁబడి త, న్మానినిఁ గని పల్కరంత మమత చిగుర్పన్ 288

చ. మునివర! మేము పోఁగలము మోదము మిక్కిలిఁ గల్గెఁ గ్రమ్మరన్
గనికర ముంచి మాకడకుఁ గ్రక్కున రమ్మని పల్కి యావగా
నన లలనల్ గరాబ్జముల నాఁడె గ్రహించిరి వారియందు సొం
పున నొకబోఁటి కంఠమునఁ బుష్పశరాన్విత యయ్యె సంతటన్. 289

తే. మదనతత్పరయయ్యెను మగువ యొకతె
జానువుల నొక్కచేడియ చరణముల నొ
కర్తు కటిరంధ్రమందొక కలికి కేశ
ముల నొకవెలంది లలితయై వెలసె ననఘ 290

ఉ. అంతట మౌను లాత్మసతు లారయుఁ డెందు కలంతఁ జూచి బ
ల్వంతను గుండి చంపుఁ డని పల్కుచు తాలను గట్టల న్వేసరన్
బంతముతోఁ గరంబులనుఁ బాగుగఁ బూని మహాత్ముఁ డౌను మా
కాంతుని యూర్ధ్వలింగమును గాశ్యపుఁ గూల్చిరి కోపయుక్తులై 291

ఆ. అనఘ భీషణంబు నగులింగ మవనిపైఁ, బడిన దగుచునుండ భర్గుఁ డఖిల
మౌనివరులు చూడ మాయమై కైలాస, గిరినిఁ జేరె నంత గిరిజఁ గూడి.

చ. ఘనశివలింగపుష్ట మిలఁ గ్రక్కునఁ గూలఁగ భావితాత్ములై
తనరెడి మౌనినాథులకు దారుణమైన కలంతపుట్టె దా
నిని బోరి నామునీంద్రులు మనీషలయందు నెఱింగి వ్యాకులం
బునఁ గలవారునై వనటఁ బొందుచు నుండిరి మౌనిశేఖరా! 293

తే. వారియం దొక్క తాపసవరుఁడు పలికె, నామహాతాపసేంద్రుని దైవదివ్య
భావము మనము తెలియనివార మైతి, మందుచే నిట్టికష్ట మొప్పారె మిగుల.

క. మన మిత్తఱి గురుభక్తిని, బొనరుచుఁ బరమేష్ఠి శరణమున కేగుద మా
వనజాసనుండు కనికర, మున నానినిఁ దెలియఁగలఁడు మునివరులారా! 295

వ. అని వక్కాణించె నంత 296

ఆ. వార లిట్టు చెప్పఁ బడినవారై జితేం, ద్రియులు నగుచు వెడలి త్రిదశవర్గ
సేవితంబు నగుచు జెలువొందు శతధృతి, భవనవరముఁ జేరి భక్తితోడ 297

చ. కరయుగ్మంబులు మోడ్చి మ్రొక్కి వినుతుల్ । గావించుచున్ సిగ్గుతో
శిరము ల్వంచి నటించుచుండిరి మహా । సృష్టీశుఁడౌ బ్రహ్మ దు
స్తరశోకంబున నున్న తన్మునుల సం । తన్ జూచి డెందంబులోఁ
గోరి యోచించి వచించెఁ జిత్రమనుచున్ । గోరము నా మాటలన్ 293

బ్రహ్మ మునులకు వేదాంతవిధి చెప్పుట.

క. మునులార! మీరు దుష్టులు, ఘనరోషావేశచిత్త । కలితులు ధర్మం
బును మఱియేసత్కార్యం, బునుఁ దెలిసినవారు కారు । మూఢత్వమునన్

సీ. దారుణకర్ములై । తనరెదు మునులార! బుధుఁ డెట్టిధర్మంబు । బుద్ధి నెఱిఁగి
పుణ్యఫలంబునుఁ । బొందునో మొనసి తద్ధర్మవ్యమును మీరుఁ । దాల్మి వినుఁడు
దేహాత్మలం దెట్టి । దేవుఁ డవ్యయుఁడు నై । గీపించుచుండునో । తివిరి యట్టి
వాఁ డనాదివిభుండు । వాఁడె సుస్థాణుండు । సొరిది నాతఁడె పృథ । క్సూచితుండు

ఆ. మంచివన్నె నుండు । నఱి యుపబర్హంబు
చేతఁ దాల్పఁబడిన । రీతి దన్మ
యాత్ముఁ డాత్మకృతుఁడు । నై మనోభేదంబు
నాశ్రయించి కర్మ । ఫలరు మిగుల 300

వ. అంతఁ గర్మవశంబున నఖిలస్వర్గనరకభోగంబుల ననుభవించుచుండు, బుద్ధిశాలి యగువాఁ డట్టిమనస్సును జ్ఞానయోగోపక్రమములతో నిరోధింపనది నిర్మలం బగుచుండ నంతరాత్ముఁడు తనంతనె వ్యాకులరహితుం డగుచుఁ గాయక్లేశములతో బాధితుఁడు కాకుండును సతత మెవనిచిత్తము సంశుద్ధినొందకుండునో వాఁడు సంశుద్ధుఁడు కాఁడు మనుజులు కార్యనియతికొఱకై పాటుపడుచుఁ బాపప్రకీర్తితులయ్యెదరు గురుకలుషయుక్త మగుమేను సర్వరంబుగ శుద్ధి నొందదు. వినుఁ డాకారణంబున లోకములందు సత్ప్రవర్తనము మేటిత్రోవయై యుండు. నీ వర్ణాశ్రమవిభాగంబు లోకాధ్యక్షునిచే నేర్పరుపఁబడె. మోహప్రభావ మెల్ల నిహ్నవోత్తమభాగినులకు నిమిత్తమైయుండు మీరు కామక్రోధములచేఁ దిరస్కరింపఁబడి యాశ్రమముల మెలఁగుచున్నారు జ్ఞానులకు నాశ్రమమె గృహంబై యుండు. యోగరహితులకు గృహమాశ్రమమై యొప్పు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 301

సీ. ఎలమిఁ దపఃకామ । మెటఁ శాలంతులమీఁది వలఁ పెట మీఘోర । బహుళకోప
మెట సమంజసమగు । నే మీరుఁ బరమాత్ముఁ జూడంగఁజాలరు । సొరిది కోప
కలితుఁ డౌ జనుఁ డేది । గావించినను మఱి జనులకే మిడినను । సంతతంబు
మొనసి యెయ్యది హోమ । మొనరించినన దంతయును నిష్ఫలంబునై । తనరియుహము

ఆ. నందు వెలయుచుండు । ననిశమ్ము వానికిఁ
గోప మెవరికైనఁ । గూడ దెపుడు
మిగులఁ గోపమునను । మించితి రందునఁ
దపము చెడియె నిజము । తలఁచిచూడ. 302

వ. ఇట్లు వనజాసనుండు పలుక నయ్యెడ 303

క. మునులు పరమేష్ఠిమాటల, విని సర్వులు సంతసించి । వినుతించుచుఁ గ్ర
న్నన నడిగిరి జనులకు శివ, మునుఁ గల్గెడికారణంబు । మునికులచంద్రా! 304

క. మన మిపుడు శూలపాణియు, మునిరక్షకుఁ డై చెలంగు । ముక్కంటిగృహం
బున కేగుద మాదేవుని, ఘనకృపతోఁ బూర్వరీతిఁ । గాఁగల మనుచున్ 305

తే. ఇట్లు భాషించి ఋషులు వాణీశయుక్తు
లగుచుఁ గైలాసగిరిఁ జేరి । యార్యుఁ గలిసి
హర్షమొప్ప సుఖాసీనుఁ । డైనహరునిఁ
శోభనాకారుఁ జూచిరి । చూడ్కు లలర 306

క. లోకపితామహుఁ డగువా, ణీకాంతుం డంతఁ బ్రభుఁడు । నిత్యుఁడు త్రిజగ
చ్ఛ్రీకరుఁ డమరేశుఁడు సు, శ్లోకుం డగుభవునిఁ బొగడఁ । జొచ్చె న్భక్తిన్.

— బ్రహ్మ భవుని నుతించుట. —

క. పురహర కరుణాసాగర, వరద మహాదేవ దేవ । భర్గానంతా
సురుచిరపినాకహస్తా, పరమస్థాణుస్వరూప । భవ! జోత తమిన్. 308

ఉ. సంతతతారకుండవయి । శాంతుఁడవై భువనేశ్వరుండ వై
మంతు వహించు చిత్తమున । మానితభక్తుల కెల్లఁ దెల్విన
త్యంత మొసంగునట్టి పురు । షార్థ్యుఁడ వీ వాకరుండవే యుమా
కాంతుఁడ నీకు మ్రొక్కెదను । గాఢదయారస మొప్ప నేలుమా 309

ఆ. విగతఘోరపాప । విధ్వస్తబుధతాప, మానసాబ్జశయన । మంజుసదన
బహులదీర్ఘకోప । భాసురసద్రూప, వనజగర్భ! నీకు । వందనంబు. 310

మత్తకోకిల. శూరనాయక భద్రదాయక । సుందరోజ్వలమాయికా
సూరిపాలన దుష్టనాశన । సూక్ష్మభావనపావనా
సారశూలకరా మహేశ్వర । సత్యమార్గసుఖోత్కరా
కోరి మ్రొక్కెద నీకు భక్తినిఁ । గూర్మి న న్బాలింపుమా 311

సీ. శ్రీపార్వతీసతీ । చిత్తాబ్జసంచార! చారణాదిసురాళి । సతత వినుత
చరణ! రణోజ్వల । సాహసచాతుర్య! తుగ్యమూర్ధా వేశ । తోషసుకర!
కరశూలవిధ్వస్త । కర్బురగణ! గణ । నాయకప్రమథజన ప్రయుక్త!
యుక్తసంబోధసు । యోగదివ్యాలయ! లయకాలకాల! కాలప్రకృష్ట

ఆ. గర్వభంగ! భంగ।కలితకంధిగభీర,! భీరుకావనాధ్య।వీర! వీర
భద్ర! భద్రరూప! । పాలింపు మీవేళఁ, గరుణతోడ మమ్ము।గరళకంఠ ! 312
క. దేవా! నీదాసులమై, వావిరి వర్తించుచున్న।వారము కానన్
భావించి ప్రోవు మని యిటు, లావనజజమానులాడి । రతులితభక్తిన్ 313
క. ఓ మార్కండేయా! భవుఁ, డీగూడ్కి నుతింపఁబడుచుఁ । బృఘుతోషముతో
నామౌనివరుల కిట్లనె, సామంజసభణితివలనఁ । జతురులు మెచ్చన్ 314
క. మునులార! చనుఁడు క్రమ్మఱ, ననితర మగుసుఖము నెల్ల । నాలింగమె మీ
కొనకూర్పఁగలదు నా వా, క్కును శీఘ్రమె వినుఁడు శ్రద్ధ।కొమరొప్పంగన్.
క. లింగప్రతిష్ఠయందున్, బొంగారెను ప్రీతి నాకుఁ । బుద్ధినిఁ దగఁ ద
త్సంగతినిఁ జేయఁ బహువర, మంగళ మగు సందియమ్ము।మానుఁడు మతులన్.
ఆ. అధికభక్తియుక్తి । లొనట్టిపురుషులు, నాదులింగపూజ । నలినిఁ జేయ
గలరొ యట్టిజనుల । కిల నసాధ్యము లేశ, మైన లే దొకప్పు । డైన నరయ
క. మనసార సర్వదుష్కృత, మునుఁ జేసిన నరుని కైనఁ । బూర్ణజ్ఞానం
బనయము నిర్మలమౌ నా, ఘనలింగార్చనముతోడఁ । గాశ్యపిలోనన్ 318
ఉ. పాతితలింగతారణము । బంధురవాంఛనుఁ జేసి భూమిపై
ఖ్యాతినిఁ గాంచు సన్నుహితి।యుం దలరారెడిదా కొలంకులో
నీతతి నిల్పుఁ డావెనుక । నేత్తరమై హృదయస్థవాంఛలన్
బాతరలాడఁబొందఁగల।వారు మునీశ్వరులార! మీరిలన్ 319
సీ. అది భువనత్రయ।మందు వేల్పులకెల్లఁ బూజనీయంబునై । పొసఁగి వెండి
తివిరి స్థాణ్వీశ్వర।స్థితమైనకతమున స్థాణ్వీశ్వరుండని । జగతిఁ జెప్పఁ
బడుచుండు నాస్థాణుఁ । బటుభక్తి నిత్యమేజనులు తలంతురో । సర్వపాప
నిర్ముక్తులై వారు । నెగడుచు నుందురు కైవల్యకాములై । క్రాలు నరులు
ఆ. దానిఁ జూడ నమల।తనుశౌదు రని యిట్లు
శంభుఁ డాడ మునులు । సంతసించి
దారువనిఁ జెలంగు । దర్పకారాతిలిం
గంబుఁ దెచ్చుకొఱకు । కడఁగి రపుడు 320
క. ఆలింగముఁ గదలింపనుఁ, జాలక దేవతలు మునులు । చతురాననుది
వ్యాలయమునకును బోయిరి, వాలాయం బైనపాటు । వర్తింప వెసన్. 321
వ. అంత. 322
క. సుగుడియు నగుదుగినుఁడు బలు, వగతోడను భ్రాంతితోడ । వఱలెడువారై
పొగలెడివేల్పులమానుల, దిగులున్ గని యిట్టులాడె । దివ్యమునీంద్రా! 323

ఆ. దేవదేవుఁడైన । దివ్యశంభునిచేత, లింగ మవనిమీఁద । లీల వ్రాలె
నట్టిదానిఁ దాల్ప । నసమర్థులైరి రా, పాటుకోడ నేమి । పరిఘవిల్లు 324

క. ఘనమంగళ మాకారణ, మున వేల్పుల నెల్లఁ గూడి । పురహరుశరణం
బును బొందుద మాదేవుఁడు, కనికరమునఁ దాని చేర్పఁ గలఁ డట దానిన్.

చ. ఇటుల వచింప నిర్జరము।నీశులు బ్రహ్మనుఁగూడి యంత ధూ
ర్జటిఁ గనుఁగోర్కెతో రజత।శైలముఁ జేరి సమస్తఘోరసం
కటహరుఁడైనశంకరునిఁ । గానక డెందములందుఁ బెద్దవే
సట బటువై పెనంగొన వి।చారముతో నని రబ్జయోనితోన్ 326

క. దేవా! శంభుం డెక్కడ, వావిరినున్నాఁ డనంగ । వనజజుఁ డంతన్
దేవేశుఁ డా మహేశ్వరు, భావంబున మిగుల నరసి । భవుఁగని పలికెన్ 327

ఉ. ఓమునులార! యీశుఁడు మ।హోన్నతహస్తిశరీరుఁడై ముని
స్తోమము సన్నుతింపఁ గడు।తోషముతో సరసీతటస్థమా
భూమిని నున్నవాఁ డనఁగఁ । బూర్వపుభక్తిని ధాతఁగూడి వా
రామహిమాత్ము జూడ మతు।లందుఁ దలంచుచుఁ బోయి భక్తితోన్ 328

ఆ. స్వయముఁగా భవుండు । భాసిల్లు పుణ్యకా, సారతటముఁ జేరి । సకలమైన
వాసములను వెదకి । భర్గునిఁ గనలేక, భూరిచింతతోడఁ । బోగిలి పిదప 329

బ్రహ్మాదిసురులు శివుని వెదకుట.

క. పరమేష్ఠిఁ గలిసి యంతటఁ, బరమేశ్వరు నరసి యరసి । భాస్వత్కుండిన్
కరమునఁ దాల్చి ముదంబునఁ, బరగెడి శివఁ జూచి ప్రీతి।పరివృతు లగుచున్.

చ. పరిపరి మ్రొక్కి యోజననీ। భావజగర్వతమఃపతంగుఁడున్
సురపతియున్ సదాసముఁడు । సుందరవేషుఁడు దేవదేవుఁడౌ
హరుఁ డట మాకుఁ గన్పడును । హర్షముతో వచియింపు మావిభున్
విరివిగ నంతట న్వెదకి । వేసటఁ జెందితి మంచు బల్కినన్ 331

ఉ. అంతఁ గృపాసమన్వితయు । నై పరమేశ్వరి వారిఁ గాంచి శ్రీ
కంతువిరోధి నిత్తఱిని । గన్గొనఁజాలుదు రిష్టలంబునన్
జెంతల నేల మీరమృత।సేవనులై యటమీఁద శంభునిన్
బంతుఁగ నాత్మలం దెలిసి । వర్తిలఁగల్గుదు రింపుపెంపునన్. 332

క. ఈ విధమునఁ బరమేశ్వరి, భావం బలరారుచుండఁ । బల్కిన విని యా
దేవమునీంద్రస్తోమము, లావచనంబులను మిగుల । నాలించి తగన్ 333

ఆ. కూరుచుండి వేడ్క । గోమరారఁ దచ్ఛచి
సుధనుఁ ద్రావి పిదప । సొంపుతో సు
ఖాసనాత్తు లగుచు । నంబికఁ బొడఁగాంచి
భక్తితోడ నిట్లు । పలికి రపుడు. 334

క. ఓయంబ! శంభుఁ డిత్తఱి, నేయెడ నున్నాఁడొ చెప్పు । మటనుండియు నీ
తోయమున దంతిరూపున, నాయెదుటికి వచ్చునని యు । మాదేవి దయన్. 335
క. సరసీమధ్యగతుండై, పరమేశునిఁ జూపె దేవ । వరమును లంతన్
గిరిరూపమున వెలింగెడి, పురహరుఁ గని వేల్పుఁ గులము । పొంగారంగన్. 336
సీ. శక్రాదిసురులును । సంయమీశ్వరులందఁ గన లసంభవు నగ్ర । గతునిఁ జేసి
భవునిఁ బ్రస్తుతి చేసి । భవనాశ యిచ్చోట నవ్యక్తమా లింగంబు । ముజ్జగంబు
లందు నంచితమయ్యె । నద్దానిఁ జెప్పుటయందు శక్తుం డెవ్వఁ । డగును దలఁప
నని యిట్లు బ్రహ్మాదుఁ । లాడిన విని నాగరూపంబుతో నున్న । రుద్రుఁ డధిక
ఆ. దయ చిగుర్ప నంతఁ । దాపసులనుఁ గాంచి, దారువనములందుఁ । దగియుఁ జొచ్చి
నిజకరంబువలన । నిత్యలింగము లీలఁ, బూని యధికముదము । పొంగుచుండ
చ. వనమున సంతతుండు నయి । వచ్చి సరోవరపశ్చిమస్థలిన్
దిరముగ దాని నిల్పెఁ గడు । దీప్తి చెలంగుచునుండ నంత ని
ర్జరులు మునీంద్రు లాత్మగతి । సత్ఫలమున్ గని పొంగిపొంగి శం
కరుని నుతింపసాగిరి స । కౌతుకయుక్తులు నయ్యె నో మునీ! 338

బ్రహ్మాదిసురమునులు హరునిఁ బొగడుట.

క. శ్రీపార్వతీమనోహర!, పాపౌఘమహీధ్రభిదుర! । భవహర! నానా
రూపధర! సత్కృపాకర!, తాపత్రయదమన! భక్త । తత్పర! ధీర! 339
సీ. బ్రహ్మాదిసురసేవ్య! । బడబానలార్కాబ్జనయన సోమా త్రిపురవి । నాశ నాగాశ!
హర్యంబుజేశ! రమాతేశ! । హేమధామగుణధామ సర్వముఖసుర । సాగరేశ
చంద్రార్ధధర భక్త । జనవత్సల వినమ్ర, యోగినిరంతర । యోగభోగ
పరమాత్మ వనజజ । సంతతార్చితపాద బ్రహ్మతేజోధామ । భద్రనామ
ఆ. వాసుకిభుజగవర । భాసురవిగ్రహా, సర్వమంగళార్ధ । సహిత ఖడ్గ
చక్రధరపవిత్ర । సర్వలోకనరేంద్ర! ప్రశస్తసత్య । ధర్మనిపుణ 340
వ. నీలకంఠ, జటాధర, లోకసాక్షి, భగవంత, సర్వజ్ఞ, క్షేత్రజ్ఞ, జ్ఞేయ, మహాశ శానంద, మహావిభూతిక, మహాక్షేత్రజ్ఞ, మహాపురుష, సదాశివదేవ, సదాశివ, పరమేశాన, దుర్విజ్ఞేయ, మహాయోగీశ్వర, త్రినేత్ర, మహాత్మ, పరంజ్యోతిరూప, ఓంకార, వషట్కార, స్వాహాకార, స్వధాకార, సర్వగత, సర్వదర్శన, సర్వశక్త, సర్వదేవ, హరధామ, సంవర్త, వహ్న్యగ్నిసోమాత్మక, పవిత్ర, మహాపవిత్ర, మహామేఘ, మహాకాల, మహాకాముక, హిరణ్యబాహ, హిరణ్యవీర్య, హిరణ్యనాథ, హిరణ్యాగ్రకేశ, సర్వముగ్రనాగక, జ్ఞానసాగర, హరితవయన, జటాధర, పినాకధర, రక్షింపు మని వేఁడి కరణీయు నిట్లు పొగడిరి. 341
దండకము. శ్రీమన్మహాదేవదేవా, మహేశానశా, రూపాభివేశా, భవానీశ, సర్వేశ, వారీశ, చంద్రార్కాగ్నినేత్రా, లసద్భస్మగాత్రా, రమానాథమిత్రా, బుధస్తోత్రపా

త్రా, పరంధామనిష్కామసంపూర్ణకామా, నిరాకార, నిత్యోదయా, శర్వ,
సర్వేశ్వరా, సంతతానంతయోనీ, సమస్తోరుభూతాధివాసా, మనోవాస, సచ్ఛ
ర్మవాసా, నిరాభాస, సత్యస్వరూపా, దురారాధ్య, సర్వజ్ఞ, సంప్రార్థ్య, సం
వర్త, సంకీర్తనా, హంసరూపా, మహాహంసరూపా, మహారాజికా, సర్వదేవా
ర్చితా, ముండికేశా, సురేశా, మహాయజ్ఞసంస్తుత్య, భద్రాత్మకా, శూలహస్తా,
దురంతోరుసంసారదూరా, వహావీర, కైలాససంచార, భక్తార్తిహారా, మహా
ధీర, సాకార, ఘోరారిసంహార, మానీంద్రహృత్పద్మసంచార, నిత్యేశ్వరా,
యాజకా, సర్వయజ్ఞేశ్వరా, యజ్ఞకర్తా, త్రినేత్రా, స్వయంభూస్వరూపేశ,
యుష్మత్ప్రభావం బచింత్యం బజం బప్రఖండం బవాచ్యం బభేద్యంబునై యుం
డు, నీలోకజాలంబులన్ ధాతృరూపంబుతో సృష్టిఁ గాంచి విష్ణుస్వరూపంబు
తో వృద్ధినొందించి కాలాగ్నిరుద్రోరురూపంబుతో నాశముం జేసి త్రైగుణ్య
రూపాభరాముండ వౌ నిన్నుఁ బ్రార్థింపఁగా శక్తులన్ గాము నాగేంద్రభూ
షా, యదాధ్వస్తదోషా, సుధాతుల్యభాషా! నమస్తే నమస్తే నమః. 342

తే ఇట్లు బ్రహ్మాదిదేవము । నీంద్రులెల్ల
భక్తితో వేఁడ భవుఁ డంతఁ । బరమతుష్టి
హస్తిరూపంబు విడిచి సొం । పార లింగ
సన్నిధానంబుఁ గావించి । సరవి నపుడు. 343

హరుఁడు స్థాణులింగరూపుఁడై తల్లింగతీర్థమహిమఁ బలుకుట

సీ బ్రహ్మపురోగమ । బర్హిర్ముఖులఁ జూచి మహితమానేంద్ర సరోముఖమునను
బలికె. దీర్ఘప్రభా । వంబుఁ జెంగట నుండినట్టి యీవగసర । స్సధికపుణ్య
దాయకం బని చెప్పఁ । గగు మఱి మన్నివేశితమున మోక్షసం । సిద్ధి నిచ్చు
నిట నెట్టివాఁడైన । నీలింగదర్శనమునఁ గాంచుచుండురు । మొనసి పరమ
ఆ పదసుఖంబు మిగులఁ । బ్రతిదివసం బందు
నబ్ధిదాక నుండు । నట్టి సరసి
నర్థిఁ జెలమి నడుమ । నలరార స్థాణులి
గంబుఁ బొందు నిజము । రమ్యదీప్తి 344

క ఈనుతిచేతను సతతం, బనఘ దలిభక్తి నొప్పి । యింపుతలిర్పఁ
గా నన్నుఁ బొగడఁగలఁడో, వానికి సులభుండ శంక । వల దిఁక మీకున్ 345

చ అని భగవంతుఁ డా గిరిశుఁ । డాదట నిట్లని యంత వారికిన్
గనులకుఁ గానరాక చనె । గ్రక్కున నయ్యెడ బ్రహ్మదేవుఁడున్
మునులును సర్వదేవతలు । పొందుగ శర్వునిఁ బ్రస్తుతించుచున్
జనిరి నిజాలయంబులకు । సంతసమొప్పుచు నుండ నోమునీ! 346

ఉ అంతట నాకలోకము జనావళిలోఁ గడు మిశ్రితంబునై
సంతత మొప్పెఁ దన్మహిమఁ । జాలఁ గనుంగొని నట్టిపూరుషుల్

వంతలనెల్లఁ బోవిడిచి వాపవులోకము నొందుచుండె ర
త్యంతము దానిఁ జూచి సురలందఱు తల్లడపాటుతో వెసన్ 347

క. పరమేష్ఠి శరణుఁ జొచ్చినఁ, గరుణన్ బద్మజుఁడు వారిఁ గనుఁగొని యోని
ర్జరులార! యేల యిచ్చటి, కరుదెంచితి రనుచుఁ బలుక నాలించి వడిన్ 348

క. సుర లిట్లని పల్కిరి యో, పరసిజభవ! మర్త్యులెల్ల స్వర్గంబున నిం
డిరి వారివలన క్షితియు, నిరతము గళ్లెడని దీర్పు నేర్పున దానిన్ 349

చ. అనవుఁడు పద్మజుం డనియె నయ్యమరావలికెల్ల ముఖ్యుఁడై
తనరు పురందరుం గనుచు ధాగణి పాంసువుచేతఁ దీర్ఘమె
య్యన నమరంగఁ గాడి హిత మారసి పూడ్చు మనంగ నింద్రుఁ డే
పున ఘనపాంసువర్షమున పూడఁగఁ జేసెను దీర్ఘ మత్తఱిన్ 350

క. దానికిఁ దోడ్పడి దివిజులు, మానితతీర్థంబు నట్టి మహిఁ బుంగంగా
నూనిన శ్రద్ధం జేయఁగ, దానిం గని వారుఁడు క్రోధతరళాత్ముం డై 351

క. కర వజ్రము డిగియు దానిని, ధరఁ బడఁగొంగొంగ నిల్చి తత్తీర్థముఁ బా
హారలింగము వటవృక్షము, నుకుశె క్కిం గాచె మూను లోహా యనఁగన్

సీ. కావున నత్యంత పావనం బయ్యె నాతీర్థము భవపాదతీర్థ మకుట
నందు స్నానముఁ జేయ నఖిలతీర్థంబులఁ గ్రుంకినయట్టు లగుగన్ నిజంబు
న్యగ్రోధలింగవ ధ్యక్షతోఁ జేశ్రాద్ధంబుఁ జేసినఁ బితరులు చిత్తతృప్తి
గాంతురు, దుర్లభ కాంక్షలఁ గూర్తురు, పాంసువర్షముఁ గాంచి పరమ మూను

ఆ. లందు నవయవముల నభిషిక్తములఁ జేసి, కొని పవిత్రు లగుచు జనుల కెపుడుఁ
బొందరానిపదవిఁ బొందిరి పరమేష్ఠి, యవిధ్వం బెఱింగి యద్భుతగతి 353

వ. శిలామయలింగం బా పాంసుతలంబున నిలిపి యధేచ్ఛ నరిగె 354

క. వారు తేజంబున లింగం, బురుతరతేజమున వెల్గ నొగి సద్దానిన్
నరులు స్పృశియించి విచ్యుత, దురితులునై పరమపదముఁ దొడ్డ్రఁ జెందన్

ఆ. బ్రహ్మదేవ! వినుము కరువడిఁ దల్లింగ, దర్శనంబువలన ధాత్రియందు
సకలమైనభూత చయములు ముక్తినిఁ, జెందుచున్న విపుడు చెప్పనేల? 356

క. అన విని భగవంతుం డా, వనజజుఁ డమరులకు హితము వాటిల్లుటకై
యొనరించె నేడులింగము, లనుఁ బైపై దానియందు లాలితతేజా! 357

ఆ. అంత మోక్షవాంఛ నలరు సర్వులు పాంసు సేవఁ జేసి పరమసిద్ధి గరిగి
రనిలుఁ డట్టి ధూళి నాకురుక్షేత్రంబుఁ, జేర్చె దానివలన ఖిలిన మిగుల

చ. గురుతరపాపయుక్తులయి క్రుమ్మలునట్టి జనంబులెల్ల శ్రీ
కర మగుశంభులోకమును గాంతురు నిత్యముఁ దెల్వి దెల్వి లే
మి రమణికిన్ మనుష్యునకు మించినపాపము స్థాణుతీర్థముల్
బోరిఁ గనినంతమాత్రమునఁ బోవును నిక్కము మానిశేఖరా! 359

క. విను లింగదర్శనముచే, తెనువటముల్ భక్తి నొనరఁ దాకుటచేతన్
పొనరు న్ముక్తియు జనులకు, ఘనమున ననఘా యమువలదు మాన్యచరిత్రా! 360
ఆ. సతత మత్రిదాని సన్నిధినుండిన, జలములో మునుంగు జనుఁడు బుద్ధి
వలయ ఫలము నొందు నట్టిజలంబుల, వలన నేపఁడు భక్తి వఱలుచుండ 361
వ. పితృతర్పణముఁ గావించునో వాఁడు ప్రతిజలబిందువువలన ననంతఫలంబు నొందు
నేవఁడేని స్థాణులింగపశ్చిమంబునఁ గృష్ణతిలలఁ జేర్చి శ్రాద్ధము పెట్టునో
యాపురుషుఁడు తనపెతరుల మూఁడుయుగంబులదనుక సంతోషపెట్టినవాఁ
డగు నింతియకాదు మన్వంతరలింగస్థితి లెందాఁక వెలయు సంతతదనుక నతని
పితృదేవతలు తన్నిర్మలోదకముఁ ద్రావుచుండుదురు కృతయుగంబున సన్నిహిత
తీర్థము, త్రేతాయుగమందు వాయుహ్రదంబు, కలిద్వాపరసమయంబున రుద్రకర
తీర్థము పుణ్యతమంబులై యుండుఁ, జైత్రబహుళచతుర్దశియందు నరుఁ డా
రుద్రతీర్థమున మునిఁగి పదపదంబుఁ జెందుఁ బిప్పిటమూలమున రేయి వసించి
పరమేశ్వరుని ధ్యానించినమనుజుఁడు తిత్పరిత్యాగమువలన నాత్మగిలఫలంబుఁ
బెందు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 362

స్థాణులింగాశ్రితాన్యలింగప్రతిష్ఠావివరణము.

సీ. భవ్యవటోత్తర పార్శ్వభాగంబున నఖిలకామప్రదా యకము నగుచు
మొనయు మహాలింగ మునుఁ దక్షకుఁడు నిల్పె నావటంబునకు నిం ద్రాశ విశ్వ
కర్మకృతం బగు ఘనలింగ మొప్పారు నది పశ్చిమ నైఋతిని బెలంగు
దానిఁ జూచినవాఁడు తద్దయు సంసిద్ధిఁ బొందు నక్కడ మహా పుణ్యలింగ
తే. భాసురాకారమున సరస్వతి తెనర్చు, నావరస్వతిని మ్రొక్కినట్టి జనుఁడు
పొందుచుండును మేధను భూమిలోన, మానికులచంద్ర సద్గుణ వహితసాంద్ర!
క. వనజజుఁడు దానిపార్శ్వం, బున నిల్పెను వ్యలింగమునుఁ బూనికతో
జనుఁ డట్టిలింగదర్శన, ముసఁ జెందును బరమపదము మోదం బలరన్ 364
క. విను నాస్థాణువటంబునుఁ, గని వలఁగొని నట్టిజనుఁడు కాశ్యపి నెల్లన్
బని గొని తిరిగినవాఁ డగు, మునినాథా! నిజము నిజము బుద్ధినిఁ దలఁపన్.
సీ. సంయమీశ్వరులార! స్థాణువటోత్తరమున శుక్లతీర్థంబు పొదలుచుండుఁ
దత్పూర్వదిశయందుఁ దనరుఁ బుష్కరతీర్థ మద్దానికిని బశ్చిమాశయందుఁ
దక్షతీర్థం బొప్పు స్థాణుతీర్థంబున కుత్తరదిక్కున నలరు నకుల
గణతీర్థ మివి పుణ్య కరములు వీనికి నడుమ స్థాణుండుండు నవ్యదీప్తి
తే. నష్టమిని ద్వాదశిని నేర్పఁ దధికభక్తి
మొనసి యాతీర్థములయందు మునిఁగి స్థాణు
దర్శనముఁ జేయునో వాఁడు స్థాణుదయనుఁ
బరమపదమును జెందును భాసురముగ. 366

క. హరుపార్శ్వంబునఁ బార్వతి, పరమం బగులింగమూర్తి భాసిల్లును ద
ద్వరలింగదర్శనంబున, బురుషులకును మోక్షమబ్బుఁ బుణ్యనిధానా! 367

వ. స్థాణు పశ్చిమభాగమందు నకులీశ్వరుండు గలఁ డా మహేశునిఁ బూనిక నర్చిం
చినపురుషుఁడు సర్వపాపముక్తుం డగుఁ, దద్దక్షిణదిశయందు రుద్రకరతీర్థముండు,
దానిలో మునింగినవాఁడు కృతస్వస్తి గావానుం డగు దాని కుత్తరదిశయందు
మహాత్ముఁ డగు రావణాసురునిచేఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడినదియు గోకర్ణాఖ్యకలిగిన మ
హాలింగము వెలయు నక్కడ నాషాఢశుక్లచతుర్దశియందు సోపవాసుండై మను
జుఁడు స్నాతుండై సకలకలుషహరుం డగు, నక్కడనె మేఘనాదుఁడు సిద్ధలిం
గముఁ బ్రతిష్ఠచేసె నట్టిలింగముఁ బ్రయత్నమునఁ బూజించినమానవుఁడు సిరిఁ
జెందు దానికిఁ బడమరదెసయందుఁ గుంభకర్ణునిచే స్థాపింపఁబడిన దివ్యలింగ
మొప్పారుఁ, దల్లింగమును జ్యేష్ఠశుద్ధాష్టమీవాసరంబున నుపవాసయుతుండై
యర్చించి వసించుపూరుషుఁడు సకలాధ్వరఫలంబు నొందు నందియమ్ము వలదు
సతత మీలింగములు మునిసాధ్యాగ్నివసుమరుదశ్విభాస్కరాదులచేఁ
బ్రయత్నపూర్వకంబున నర్చింపఁబడుచుండు ననిఁ పల్కి వెండియు నిట్లనియె 368

క. పెఱవారగు మతిపొందలు, తెలుగనిచిత్తములతోడ స్థాణ్వీశ్వరునిన్
నెఱి నిల్పి పరమపదవికి, నెఱిఁదప్పకఁ జనిరి వేడ్క నిష్పంకులునై 369

తే. దేవదేవుఁడు శూలియు దివ్యవాసుఁ, డౌ మహేశునిసన్నిధియందు నెట్టి
లింగ ముండునో దానికి లీలఁ బార్శ్వ, గతయునై లింగరూపుతోఁ గ్రాలుదుర్గ.

క. మానితగోకర్ణముఁ గను, మానవునకుఁ బుణ్యఫలము మహిఁ జెంపారున్
మానుగఁ గోరియుఁ గోరకఁ, దానుర్విన్ జేయుపాపతతులు నశించున్. 371

క. వరదుఁడు పాపనిదూరుఁడు, కరుణాకరుఁ డైనభవునిఁ గాంక్షను గొలువన్
దురితములు సమసిపోవును, బరమపదంబును లభించుఁ బరమమునీంద్రా!

సీ. బ్రహ్మచర్యముతోడఁ బరఁగి కౌమారంబునం దెట్టపుణ్య మొప్పారునట్టి
మహితపుణ్యంబు కుమారేశ్వరుని భక్తిఁ బూజించినందునఁ బొసఁగు మఱియుఁ
దత్ప్రసాదంబునఁ దద్దయుఁ గోరినధనరూపసౌభాగ్యతతులు వెలయు
దానికుత్తరమందు దైత్యేశుఁడౌ విభీషణుఁ డొక్క లింగంబు సరవి నిల్పి

తే. భక్తి దానినిఁ బూజించి ప్రా- నమరుఁ
డజరుఁడై వెల్గు నాషాఢమందు శుక్ల
పక్షమం దష్టమిని భక్తిభవునిఁ బూజ
చేసి యమృతత్వమును జెందు శిష్టచరిత! 373

క. ఆలింగమునకుఁ దూర్పున, లీలన్ బూర్ణేరితాఖ్యలింగము వెలయున్
శీలించుమతిని మనుజుఁడు, వాలాయము దానిఁ గొలిచి వాంఛలఁ గొందున్

తే. దుష్టదానవులైనట్టి దూషణత్రి,శిరులు సద్భక్తితో నట శివుని నిల్ప

పూజచేసి మనోభీష్టములను జెంది, సంతతంబున నలరిరి । తత్స్థలమున 375

చ. పరమునీంద్ర! చైత్రసితపక్షమునందు మనుష్యుఁ డక్కడన్
విరివినిఁ గొల్చెనేని కడు । వేడుక వానికి నామహాత్ము లా
పురహరు లాత్మలో వెలయు । పూర్ణఫలంబులనెల్ల నిత్యముల్
బోరిఁబోరి నిచ్చి కాచెదరు । భూరిసుఖాత్మునిఁ జేసి చెచ్చెఱన్ 376

వ. స్థాణువటప్రాగ్భాగమందు హస్తిపాదేశ్వరుండు కలఁడు. నరుఁ డాశంకరుని దర్శించి జన్మాంతరకలుషరహితుండగుఁ, దద్దక్షిణాశయందు హారీతముని ప్రతిష్ఠితలింగ మొకటి కలదు అట్టిలింగమునకుఁ బూనికతో నమస్కరించిన పూరుషుఁడు పరమసిద్ధిఁ జెందు నట్టిలింగమునకు దక్షిణపార్శ్వంబందు నమ్మునివరుని నడబావి కలదు దానియందుఁ ద్రైలోక్యవిశ్రుతం బగులింగ ముండు నది మహాత్ముఁడును గాలరూపుఁ డగురుద్రునిచేఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడినదై సర్వపాపంబుల నశింపఁజేయునదియు శివంకరమైనదియు భుక్తిముక్తిఫలప్రదంబై రాజిల్లును. తల్లింగదర్శనంబువలన నరునికి నగ్నిష్టోమాతిరాత్రఫలంబులభించు, దానికిఁ బశ్చిమదెసన సిద్ధలింగము కలదు సతత మది సర్వసిద్ధిప్రదాయక మగుసిద్ధేశ్వరలింగ మని వన్నెకెక్కుచుండుఁ దద్దక్షిణాభాగమందు మార్కండేయప్రతిష్ఠితలింగము చెలఁగు, దానిదర్శనము సిద్ధిదాయకం బయియుండు నాలింగమునకుఁ బ్రాగ్దిక్కున సూర్యప్రతిష్ఠితలింగ మొప్పారునది సకలకలుషహర మగుదివ్యలింగ మని పేర్కొనంబడుఁ; జిత్రాంగదుం డనుగంధర్వుఁడు వేల్పువెల్లాటకత్తెలలో మేటి యగురంభయుఁ బరస్పరానురాగమున స్థాణుదర్శనంబుఁ గోరివచ్చి తన్మహేశ్వరునిఁ గని భక్తి నర్చించి పిదప నన్యోన్యానురాగులై తత్స్థలమందు రెండుమహేశ్వరలింగములఁ బ్రతిష్ఠచేసిరి వానిఁ జూచిన మనుజులు సుభగులు దర్శనీయులు సత్కులసంజాతు లగుదు రని పలికి సనత్కుమారుఁడు వెండియు నిట్లని వక్కాణించె 377

క. మునివర! దానికి దక్షిణ, మునఁ బురహూతుండు నిల్పె । బురహరులింగం
బును నరుఁడు తత్ప్రసాదం, బున నాత్మేప్సితము నొందుఁ । బుధు లుల్లసిలన్

శా. పారాశర్యమునీశ్వరుం డట శివున్ । బ్రార్థించి దర్శించి వి
స్తారోదారకవిత్వముం బడసె వే । దవ్యాసమౌనీంద్రుఁ డం
పారంగా భవు వేఁడి తత్కృపను సర్వజ్ఞత్వముం బ్రహ్మవి
త్సారజ్ఞానము నొంది వేడ్క నలరెన్ । తత్స్థాభాగమం దున్నతిన్ 379

తే. స్థాణు పశ్చిమపక్కన । దనరుచుండు, హిమవదీశ్వరలింగమ । హీనదీప్తిఁ
బుణ్యకరులకు నాయగు । పూర్ణసిద్ధి, దాయకంబై చెలంగును । దాపసేంద్ర!

క. విను దానికిఁ బడమరఁ గను, వినుతుం డగుకార్తవీర్య । విభుఁ డురుభక్తిన్
దనరుచు నొకశివలింగం, బును నిల్పినవాఁడు నయ్యెఁ । బూర్ణేచ్ఛుండై. 381

ఆ. అద్ది సకలపాప । హారమై చెలంగును
నరుఁడు దానిదర్శ।నమున విగత
పాపుఁ డగుచు వెలసి । భాసురదీప్తితోఁ
బరమశివునిపదముఁ । బడయునపుడె 382

క. అనఘా! దానికి నుత్తరమున నిల్పె సుపార్శ్వుఁ డొక్క।పురహరులింగం
బును దాని గొలిచి శ్వాసముని।తనయుఁడు సంసిద్ధినొందెఁ । తత్ప్రభావలనన్

సీ. మునినాథ! తల్లింగ।మునకుఁ దూర్పునఁ బ్రభవిష్ణుఁడౌ విష్ణుండు । విపులశక్తి
దనుజభంజనుఁడు సు।దర్శనుం డను శివుఁ జక్రాంతకంబుగ । సరవి నిల్పి
పూజించె మున్నుఁ దత్పూర్వభాగంబందు వాసవవరుణులు । భవ్యతరము
లగులింగముల రెంటి । నట నిల్పి రవిసర్వకామప్రదంబులై । క్రాలుచుండు

తే. దత్త్వవర్గజ్ఞు లైనట్టి । తాపసులు ప్రసన్నతీశ్వర శంకరా।ఖ్యలింగ
ములను నిల్పిరి వానికి । భూమిలోన సంఖ్యలేకుండు నిజముగ । సంతతంబు

క. మునివర! ఘోషవతీనది, తనరునొ యిందాఁక ధరణిఁ । దదుదీచినిశ్ర
గన స్థాణునికినిఁ బశ్చిమమున లింగము లొక్కకోటి । పొదలుచు నుండున్

క. దానికిఁ బూర్వస్థలమున, మానితు లగు వాలఖిల్య।మౌనీశులు సు
జ్ఞానఫలసిద్ధి గోరుచు భవానీపతిలింగకోటిఁ । బరమప్రీతిన్ 386

తే. సన్నిహితదివ్యవారకా । సారభూమి
దాఁక నిలిపిరి స్థాణ్వీశు । దక్షిణమున
యక్షగంధర్వకిన్నరు । లీశ్వరుని లింగ
ములనసంఖ్యాకముల నిల్పి । రెలమి మౌని! 387

క. పోడిమి నొప్పిన వసుచర, మూఁడున్నరకోటిలింగ।ములు పొందికతో
నాడఁగల వనుచు శ్వాసుం డాడె ఋషీంద్రులు వినంగ । నతిహర్షమునన్ 388

తే. సంఖ్య లేనట్టి లింగము । ల్స్థాణుదేవ
భవ్యవాసాశ్రయంబులై । పరఁగుచుండుఁ
దివిరి దీనిని మదిలోనఁ । దెలిసి స్థాణు
నాశ్రయింపంగ నౌ నరుఁ । డవనిఁ బూన్కి 389

క. కారణ మేమన స్థాణుని, సారానుగ్రహముతోడఁ । జనుఁ డాత్మనుఁ బెం
పారుఫలంబునుఁ జెందును. బారము లేకుండ మౌని।వర! ధాత్రిపయిన్ 390

తే. కోర్కె కలిగినమానవు । లోర్కె లేని
పురుషు లాస్థాణుమందిర।మునకుఁ జేరి
రేని నిర్ముక్తపాపులై । యీశులోక
మందు భాసిల్లుచుందురు । హర్షమొప్ప 391

సీ. వర్తితమధుమాస । పాండునక్షత్ర త్రయోదశీతిథియందు । యోగ్యశుక్ర
చంద్రార్కయుతయోగ । సత్పుణ్యవాసరమందు లోకేశ్వరుఁ । డైనసలువ
కడుభక్తి స్థాణులిం । గము నిల్పె మున్నటఁ జిరకాలమువనుండి । సిద్ధసాధ్య
మునిపూజితంబు నై । భువి నవి యొప్పారె నా కాలమున నరు । లశనహీను
ఆ. లగుచు శ్రద్ధతోడ । నాస్థాణులింగమ్ముఁ, బూజచేసిరేని । పురహరేశు
పరమపదమునకు నరుగ । బాత్రులై యుందురు, నంబి చూడ్ము లేదు । సంశయమిక.
క. మనుజులం తీర్థయాత్రాపరం, దనమనమునఁ దెలిసి భక్తి । తత్పరుఁ డగుచున్
దనరి ప్రదక్షిణమునుఁ జేసిన విను మాఘమునిఫలముఁ । జిత్తం బలరన్. 393
క. ఏరి నదిపతినగకానన, వరప్రదీప్తపయుక్తి । వసుమతి నెల్లన్
దిరిగి కడుఁ బూన్కి వలఁగొను, నరుఫలమును జెందు మూని । నాయక కీర్తిన్.
క. పరమేశ్వరపదసేవా, పరులౌ సజ్జనులు విగత । పాపులు నై దు
ర్భరసంసారసముద్రముఁ, బోరి దాఁటుదు రంత్యకాల । మున నురుదీప్తిన్. 395
క. అని గమ్ముఁ దన్నుఁ దలంచెడి, మనుజుల సత్కారుణితో । నుమాపతి ప్రోచున్
గనుక సమస్తజనంబులు, మనసిజహరుఁ దలచు టొప్పు । మాటికి భక్తిన్ 396
క. లలితాంబరమణివనితో, జ్వలసుతవేశ్మాదు లెల్లఁ । జర్చింపంగాఁ
గలలోఁ గన్నపదార్థంబులవలె నస్థిరము లగుచుఁ । బొల్పారు ధరన్. 397
తే. అనఘ! సంసారసాగర । మందు మునిఁగి, తేర్పఁ దలఁపక నిత్యంబు । సంతసమున
విఱ్ఱవీఁగుచు నున్నారు । వెఱ్ఱిమనుజు, లకట! వారలకిష్టమే । యని వచింతు.
వ. ఇట్లు సనత్కుమారుఁడు భాషింప నాకర్ణించి మార్కండేయుండు తరువాత
వృత్తాంతంబుఁ బలుకు మని యడుగుటయు 399
క. నిరుపమమంగళ సంతత, కరుణాకర పరమధీర । భాసురహారా
పరమసుఖాకర సురవర, నిగమాంతవిచార । నిఖిలోద్ధారా! 400
చ. పురహరచాపఖండన । విభూషణ సంతతి గాత్రమండనా
వరసురసిద్ధసాధ్యముని । వర్యముఖోత్కర నిత్యభావనా
ధరణిసుతా మనస్సదన । దారుణరాక్షసచక్రభేదనా
నరపతిసన్నిధానభవ । నాశన భాస్కరవంశపావనా 401
మందాక్రాంతవృత్తము సర్వాతీతా సకలవినుతా । సర్వవాక్యాభిపూతా
సర్వాధారా సుగుణనికరా । సర్వగీర్వాణధీరా
సర్వాధీశా సరసవచనా । సర్వవిశ్వప్రధానా
సర్వాచారా సమధికతరా । సర్వకార్యప్రచారా 402

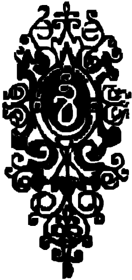
గద్య. ఇది శ్రీరామచంద్రకరుణాసమాసాదితకవితాప్రాభవ, హారితసకులాన్వయ ప్రభవ, రామవజ్ఝలవంశదుగ్ధసాగర సుధాకర కొండయకుమార బుధజనవిధేయ కొండయనామధేయప్రణీతం బగు తెలుఁగువామనమహాపురాణమందుఁ బంచమస్కంధము.

శ్రీరస్తు

శ్రీసీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

షష్ఠస్కంధము

రఘువరకులసోమా!
సోమాదిదిగీశ వినుత సుందరనామా!
నామావళీకృతాసుర
ధామా ధామాభిరామ దశరథరామా! 1

తే. అవధరింపుము రామచంద్రా! సనత్కు
మారుతోడ మృకండసూనుఁ డనియెఁ
దాఁనేశ్వర స్థాణుతీర్థప్రభావ
మును వినఁగఁ గోరుచున్నాఁడఁ బూర్ణభక్తి 2

క. ధారణిపై నఖిలాఘుని, వారక మగుసిద్ధి నొందఁబడె నెవ్వనిచే
నారమ్యపుణ్యస్థలి, గారవమునఁ దెలుపు మిపుడు కరుణాసింధూ! 3

సీ. ఇట్లు మార్కండేయుఁ డెలమిఁ బ్రార్థించిన మాన్యుఁడై నసనత్కుమారుఁ డనియె
మునిచంద్ర యేతీర్థముఖ్యప్రభావంబుఁ బురుషుఁ డాకర్ణించి భూరిపాప
ముక్తుఁడై చెలఁగునో మొనసి యాస్థాణుతీర్థప్రభావం బెల్లఁ దాల్మి వినుము
సర్వచరాచరసహితప్రపంచ మంతయు వారిమయము నై తనరుచుండ
ఆ. విష్ణు నాభినుండి విశ్వకరుం డగు, బ్రహ్మ కలిగె నతనివలన దివ్య
పురుషుఁ డౌ మరీచి పుట్టె నాతనికిఁ గ, శ్యపుడు సంభవించె జగము లెన్న

క. ఆకశ్యపునకుఁ గల్గె వి, భాకరుఁ డాతనికిఁ గల్గెఁ బ్రభతో మనువా
శ్రీకరుఁ డోకతతిఁ దుష్మిర, నాకస్మికముఁ గను మొగము వందు మునీంద్రా! 5

క. చతురంత యైనపుడమికిఁ, బతియు సుధర్మావనుండు భవహరుఁ డగు భూ
పతి యొకఁడు కలిగె దీప్తిఁ, గ్షుతనరపతి యనెడిపేర క్షోణీస్థలిపై 6

తే. భయకరయుఁ గాలపుత్త్రియు భయసమాహ్వ
యాన్వితయు నై చెలంగెడి యతివ వాని

నెలఁతక్రియ యొప్పె మృత్యుస౹న్నిధివలనను
విబుధులెల్లనుఁ గనుఁగొని ౹ వింత నొంది 7

— సుతసుతుఁ డగు వేనునిచరితము —

ఉ. దానికిఁ బుట్టె వేదములఁ ౹ వద్దయు నింద నొనర్చువాఁడు దు
ర్మానసుఁ డైన వేనుఁ డను౹మానవనాయకుఁ డొక్కఁ డామహీ
జానియు నా సుతుండు నిజ౹జాతుఁడు దుష్టజనాభిరాముఁ డౌ
వేనునిఁ జూచి చింత మఱి ౹ వేం బ్రమునై వెలుఁగొందుచుండఁగన్ 8
క. ఘోరవనిఁ జేరి యక్కడ, దారుణతప మాచరించి ౹ ధర్మోద్ధతితో
సారెకు రోదసి నెల్లన, పారంబుఁగ నిండఁజేసి ౹ ప్రాజ్ఞులు మెచ్చన్ 9
మ. పునరావృత్తి విహీనమైనపదమున్ ౹ బొందె న్మహాదీప్తిఁ గ్ర
న్నన వేనుండు సమస్తరాజ్యమునకు ౹ న్నాథుండు నై సర్వప
త్తనజాలంబులఁ బాడుచేసి శ్రుతినిం౹దాతత్పరుం డై మహా
జనులన్ గాఁచియపెట్టి దుష్టమతియై ౹ త్యాగాగమం దంతటన్ 10
చ. అరదము నెక్కి భూగగన౹మం దతఁ డొక్కఁడె యొంటిపాటునం
దిరుగుచు దుష్టకార్యములఁ ౹ దెంపునఁ జేయుచుఁ గ్రాలి మత్తసిం
ధురగతి విజృంభిఁగుచును ౹ దూషితవర్తనయుక్తితోఁ జనో
త్కరములఁ జూచి పల్కెఁ బటు ౹ ధైర్యము మీఱఁ గ్రమక్రమంబునన్ 11
క. అవ్యయగతి నే నుడివెద, సువ్యక్తస్థితిని వినుఁడు ౹ సొంపార *నయ
ష్టవ్య మదాతవ్య మహో, తవ్యము భూదేవదేవ౹తతి కెపుడు ధరన్ 12
క. నే నొకఁడ నీజగంబున, మానుగఁ బూజ్యుండ మీకు ౹ మతి యందఱకున్
మానితుఁడ సిద్ధకిన్నర, దానవసురసేవితుండఁ ౹ దథ్యం బరయన్ 13
క. నాచేఁ బాలితు లగుచున్, భూచక్రమునందు సుఖముఁ ౹ బొందుఁడు తమినే
సూచించుపలుకు నాత్మల, వాచస్పతివాక్య మనుచు ౹ భావింపఁదగున్ 14
క. ఏకడ నైనన్ బ్రాప్తై, వీఁక న్వరియించుచుంట ౹ విబుధులలోనన్
నాకంటె నన్యదైవము, మీ కెక్కడఁ గలఁడు చూడ ౹ మేదినియందున్ 15
క. అని యీకైవడి వేనుఁడు, జనులకు బోధింప సకల౹సంయము లాదు
ష్టునిభాషణంబు విని తమ, మనసులు చింతాబ్ధి మునిఁగి ౹ మల్లడి నెందన్. 16
క. కనలి పరస్పరమున నా, జననాథుని చెంతఁ జేరి ౹ సరసోక్తుల ని
ట్లనిరి ప్రమాణము ధర్మం, బున కామ్నాయంబు కాదె ౹ భువనాధీశా! 17
క. ఆకారణమున జన్మము, నాకేశప్రముఖదేవ౹నాథుల కెలమిన్
లోకముల సుప్రతిష్ఠిత, మై కడువిలసిల్లుచుండు ౹ నతిశోభనమై 18

---

* అయష్టవ్యము = దేవతలసేవింపరాదు. అదాతవ్యము = బీదసాదులకిడరాదు. అహోతవ్యము = యజ్ఞాదులందు దేవతాప్రీతిగా [illegible] హోమములుచేయఁదగదు.

సీ. అవనీశ నాకస్థు / లైనసుపర్వులు మఖములు లే కెట్లు / మహితతోష
సంయుక్తు లగుదురు / సంతతగతహార్ష్యు లై వేల్పు లఖలపరిపుష్టివృద్ధిఁ
గావింపకుందురు / క్రతునిర్జరులచేత వసుధయెల్ల భరింపఁ / బడుచు నుండు
నని యిట్లు మౌనీంద్రు / లాడినవాక్యాల నాలించి వేనుఁ డా / త్మాగ్రహోత్త
తే. సహితుఁడై క్రోధదృష్టిచే / సకలమౌని
వరులఁ గన్గొని భూసురో / వరుల కెవ్వ
డైన నిడఁగూడ దమరుల / కిధ్వరములఁ
జేయఁ దగదని పలుమారుఁ / జెప్పుచుండె 19

ఆ. అంత సర్వమౌను / లతికోపభరితు లై, వజ్రయుక్తభూరి / పరమమంత్ర
కుశలవలన వేను / కుంభినీశునిఁగత, జీవుఁ జేసి రపుడు / చిత్ర మొదవ 20

ఉ. పిమ్మట సర్వలోకమతి / భీతి నరాజకమై తమస్సుతోఁ
గ్రమ్మిన దయ్యె మానవులఁ / గౌతుక మొప్పఁగ దస్యులెల్ల వే
గమ్మున నొవ్వఁ జేయఁ గని / గాఢభయంబున వారు మౌనిసం
ఘమ్ముల ప్రాపుఁ జేరి తమ / కష్టపురీతులఁ జెప్పి రంతటన్ 21

మ. మును లా వేనుని వామహస్తమును బల్లుల్ వ్రేల్మిడిన్ మథింపన్ జనిం
చెను హ్రస్వాంగుఁడు నైనపూరుషుఁడు విస్మేరంబుగాఁ దత్క్షణం
బున వానిం గని సర్వమౌనివరులో / యూర్ధ్వాత్మ! భూభాగమం
దు నిషాదుండవె యుండు మీ వనుచు దోల్ట్రో బల్కి రో తాపసా! 22

క. ఆకారణమున వేనుని, దా కల్మషమున జనించి / రధికోద్ధతులై
భీకరరూపనిషాదు ల, నేకులు తత్కాలమునందుఁ / బృథ్వీస్థలిపై. 23

సీ. అంత మౌనీశ్వరు / లానృపునితిణహస్తంబుఁ బలుమారుఁ / లదిమి త్రచ్చ
దివ్యమహీధ్రప్రతీకాశుఁడును ధను / ర్బాణాంకితాయత / బాహుఁ డతుల
చక్రధ్వజోత్కరసంహితుఁ డౌ నాదిమ / యొకపురుషుండు పుట్టె నాభిజమువలన
వానిఁ గన్గొని వాసవప్రముఖామరు / లప్పుడమిఁ గాసుజనుని / భూమిపాలుఁ
ఆ. డైన రాజుఁ గాఁగ / నభిషిక్తుఁ జేసిన, నావిభుండు భూమి / నంత ధర్మ
రతుఁడు నగుచు మిగులఁ / రంజింపఁ జేసెను, సకలజనులు చూచి / సంతసిల్ల.

చ. జనకవిరంజితంబు నయి / చాలఁ గలంగెడి రాజ్యమెల్ల నా
జనపతిపాలితం బగుచు / సంతతసౌరభసుభాకరస్థితిన్
దనరెను వెండి యాతనికి / ధారుణిసంజనుఁ డేటిచేత రా
జనురమణీయశబ్దము రయంబున నెక్కెఁ బర్వె దీప్తితోన్ 25

సీ. ఆవైన్యపార్థివుఁ / డఖిలరాజ్యము నొందినట్టివాఁడై యుండి / యధికభక్తి
జింతించె నీరీతి / తీతిని యజ్ఞనకుఁ బధర్మిష్ఠుఁడును సత్ప్ర / తంతు నాశ
కరుఁడు నై వర్తించెఁ గడిమి నాతని కెట్లు లాముష్మికసుఖావ / హంబు నగుచు

దనరెడినిం జేయఁ / దగియుండు నని మదిఁ దలఁపోయుచుండిన / తతినిఁ దనదు
ఆ కడకు నారదుండు / కరమర్థి రాఁజూచి, హర్ష మొప్ప నతని / శాసనంబు
నిడి నమస్కరించి / పృథుభక్తి నసె ముని, వంశదీప! వినుము / పరమదయను
వ మునీంద్రా! నీవు సకలలోకశుభాశుభము నెఱిఁగినవాఁడవు, నాతండ్రి యగు
వేనుఁడు దురాచారుఁడును దేవబ్రాహ్మణదూషకుఁడును స్వధర్మరహితుఁడై
వెలసి పరలోకగతుండయ్యె నన విని నారదుం డపుఁ డాత్మజ్ఞాననేత్రమున నా
మహీపాలునిగతి నెఱిఁగి పిదప రాజేంద్రున కిట్లనె; భవజ్జనకుఁ డగు వేనుఁడు
మ్లేచ్ఛులనడుమఁ బుట్టి క్షయకుష్ఠరోగములతోఁ బీడింపఁబడుచున్నవాఁడయ్యె
అని యిట్లు మహాత్ముఁడైన నారదుఁ డాడు నావాక్యము నాలించి నృపలలాముఁ
డు మిగుల వగచి నాచేఁ గార్య మెట్లు చేయఁదగిన దగు నని కొంతదనుక నా
లోచించుచుండ నామహాత్మునకు లోకమం దెవఁడు భయమువలనఁ బిత్రురక్ష
ణముఁ గావించునో యట్టినరుఁడు సుపుత్త్రుఁడుగాని తక్కినవాఁడు కాఁ డను
బుద్ధి పొడమె, నంత నారాజు నిజమనోగతభావంబు నారదునకు విన్నవించిన
నామునివర్యుఁడు హర్షించి ప్రశ్రయుఁ గాంచి రాజవర్య! నీ వాతనికళేబరము
తీర్థములయందుఁ బవిత్ర మైనదానిఁగఁ జేయుము; మహాతీర్థ మగుసన్నిహిత
సరస్సునకుఁ బొమ్మని చెప్పి నారదుం డరిగె అంత నృపాలుఁ డమ్మునినాథువచన
మును విని యాదేశమునకు నేఁగ నరసి గమనోన్ముఖుండై చని యట కుష్ఠక్ష
యరోగములతోఁ గృశించుచున్నతండ్రిం గని ఖిన్నమనంబున ఘనం
బగుశోకంబు వ్యాప్తంబై మిన్నందుచుండఁ బొగులుచు నమస్కరించి మ్లే
చ్ఛులం జూచి. 27

సీ. అయ్యయో మ్లేచ్ఛులారా! నేడు నాతండ్రి కెంతకష్టమువచ్చె / నేని యందు
నితని నాగృహమునకు / కెలమిఁ గైకొని పోయి గతరోగునిఁగ జేయఁ / గల నటంచు
దలఁపుఁడీ మీరని / ధరణీశుఁ డాడినఁ బ్రణతపూర్వంగులై / పరఁగి మ్లేచ్ఛు
లంద ఱాపురుషు దయాపరుఁ గాంచి యట్లు నీకుఁ దెలిసిన / దానిఁ జేయు

ఆ. మన నతండు వేడ్క / నంతటఁ బల్లకి
మోయఁ జాలినట్టి / పురుషవరుల
సొరిదిఁ బిలిచి దివ్యగుణశోభల్కమును నిడి సుఖ
గతిని జనకుఁ జేర్పఁ / గడఁగుఁ గాక 28

క అని యిటుల దయాపరుఁడౌ, జననాథుఁడు పల్క నతని / సరసపువాక్యం
బును విని మ్లేచ్ఛులు వేనుని, ఘనశిబికావాహు లగుచుఁ / గడునడితోడన్.

తే. భూరిపుణ్యకురుక్షేత్ర / భూమి కరిగి
సరవి నట నుండునట్టిదా / స్థాణుతీర్థ
వర్యమును దాఁటి యవ్వలి / వసుధ కేఁగి
రట్టిరొడ వేనసుతుఁడు మా / ధ్యాహ్నమందు 30

క. తనజనకుని నాతీర్థం, బున భక్తి స్నానంచుటయును । బుద్ధిఁ దలంపన్
గని వాయుదేవుఁ డాకస, మున నుండి వచించె నిట్లు । భూపతి వినఁగన్. 31

క. ఓతండ్రి! సాహసము సే, యీతని. గాపింపవలదు । ప్రసుతెరశ్రద్ధా
జాతోత్కర్షను దీనినిఁ, జేతఃప్రీతిఁ గనుఁ బ్రోవు । శివమగు నీకున్ 32

సీ. వినవయ్య యీతఁడు । విపులదారుణపాపసంహతితోడను । జాల వెలసె
నామ్నాయనింద యత్యధికపాపం బగుదానికిఁ దుద లేదు । తలఁప నట్టి
కలుషాత్ము నీతనిఁ । గడఁగి ముంచినయది నీపుణ్యతీర్థంబు । నిపుడె చెఱుపఁ
గలఁడు నిశ్చయమని । కరుణ నిఁక భాషింప నావాక్యములను నృపాత్మజుండు

తే. విని మహాశోకమాత్మలో । వెలయ జనకు
దుఃఖమునుఁ జూచి గురుతర । దుఃఖసహితుఁ
డగుచుఁ నిర్వేదపాటుతో । హా యటంచుఁ
బలుక సాగెను భక్తితోఁ । బరమపావని! 33

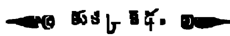
మ. ధరపై నీతఁడు ఘోరపాపయుతుఁడై । తానుండె నీకాలము
దరయన్నాకపురస్థులెట్టిపుడు ప్రాయశ్చిత్తమున్ సత్కృపా
కరులై నాకు వచింపఁగాఁ గలరొ నేఁ । గావించెదన్ దానిసు
స్థిరచిత్తస్థితి నంచు వేఁడు విబుధు । ల్చిత్తంబులం బొంగుచున్ 34

శా. ఆరాజన్యునితోడఁ బల్కిరి మహీశా! సర్వతీర్థంబులన్
సారెన్ మున్గి విశుద్ధవారిఁ గొనుచున్ । సద్భక్తియుక్తుండవై
చేరన్ వచ్చి సమస్తపాపములు నిశ్శేషంబులై దాఁకఁ బ
న్నారంగా నభిషిక్తుఁ జేయుము తతో । నత్యంతపూతుం డిలన్ 35

చ. అనఘ! సరస్వతీజలమునం దతిభక్తిని గ్రుంకి ముక్తికిన్
జను నితఁ డాత్మపోషణుఁ డసత్యచరిత్రుఁడు నై సురౌఘమున్
బనిఁగొని నిందచేసి గురుపాపవిముక్తుఁడు నై ధరాస్థలిన్
దనరుటచేత నెన్నటికి । దగ్ధయి నిర్మలుఁ డౌనె చూడఁగన్ 36

సీ. నరపాల! యాకారణంబున నీవు డితని నుద్దేశించి । పృథులభక్తి
మొనసి తీర్థములందు । మునిఁగి యాజలములచే వీని నభిషిక్తుఁ । జేయు మపుడుఁ
గతకల్మషుండు కాఁగలఁ డని భాషింప నాలించి యతనికి । నాశ్రమంబుఁ
నిర్మించి నృపుఁ డంతఁ । నిజపితకొఱకు నై తీర్థయాత్రకుఁ జని । దినదినంబుఁ

తే. తీర్థములఁ గ్రుంకి యాతీర్థదివ్యపుణ్య, వారితో నాత్మజనకు నవారిఁ గాఁగ
స్నాతునిగఁ జేసె నత్యంతకౌతుకమున, తాపసామలకులచంద్ర । ధర్మసాంద్ర!,

ఆ. అట్టితరుణమందు । నచ్చోటి కొకశునకంబు వచ్చె దానికథను వినుము
పూర్వమందు స్థాణుపుణ్యమఠంబున, నద్ది ధర్మకర్త । యగుచు నుండు. 38

క. అనిశము పరిగ్రహించె, తనరెడివిత్తంబు దేవ। ధనసందోహం
బును దమిరత్న యొనర్చెడి, జనుఁడై విలసిల్లి మఱియు। జగముల కెల్లన్. 39
క సరసప్రియుఁడై నిర్జర, వరకార్యరతిఁ జెలంగుఁ। వాఁడును నై సు
స్థిరబుద్ధితోడ నతఁ డట, బోరిఁబోరి వర్తించుచుండెఁ। బుణ్యనిధానా! 40
తే ధర్మమార్గస్థితుండు నై। తనరి పెద్ద, కాల మీమాడ్కి నాతండు। గ్రాలుచుండ
నతని కాయెడ దేవర్షి। త్రాపహార, వలన మా చిత్త మొప్పారెఁ। గడిమి మౌని!.
ఉ. అంతనె వాఁడు ధర్మమున। నట్టి ధరాస్థలిఁ గూలి శ్యామలా
కాంతుని చెంగట న్నిలువఁ। గ్రౌర్యముతోడ నతండు కోప మ
త్యంతరయంబునన్ బెరుగ। నాతనిఁ గన్గొని యోదురాత్మ! నీ
వింతటఁ గుక్కవై పెఱిఁగి। పృథ్విఁ జనింపు మటంచుఁ బల్కినన్ 42
సీ. సంయమీశ్వర! వాఁడు। సౌగంధికారణ్యమున సారమేయమై। పుడమిఁ బుట్టి
పెద్దకాలం బటఁ। బ్రీతితో విహరించి తద్దయు శునకయూ। థములవలన
నంతఁ బరిత్యక్తుఁ। డై పరిభూతితో వెలయుచు నా కుక్క। విపులశోక
మునఁ బొగలుచు దైవ్వత। పుణ్యవనంబును విడిచి వేగంబున। విమలపుణ్య
ఆ సన్నిహత్యనామ। సరసికిఁ జని నంత, మాత్రముననె స్థాణు। మహితవీర్య
శక్తి నధికకామ। సహిత యై యస్సర, స్సతినిఁ గ్రుంకి విగత। పాప యగుచు
క. అనఘా! భక్షణలోభ, మ్మున నాశునకంబు మిగులఁ। బొగలుచు స్థాణ్వీ
శుని దైనపుణ్యమఠమున, కును జనె నా కాలమందు। ఘోరపుఁ దృష్ణన్. 44
ఆ భయముతోడఁ గూడి। వచ్చినకుక్కను, వేనుఁ డప్పు డంటి। వేగ స్థాణు
భవ్యతీర్థమందు। భక్తితో స్నానంబు, చేసె నట్టితటినిఁ। జిత్తశుద్ధి 45
చ పలితుఁడు నయ్యు నాతఁ డతి। పావనపుణ్యదపూర్వతీర్థబిం
దులలిని సంప్లుతుండు నయి। దోషవిముక్తినిఁ జెందెఁ నామహీ
పతితనుజాతవారివర। బంధురశీకరసిక్తుఁడై విర
క్తత సువిలోకనత్వమునఁ। గ్రాలిన యయ్యను కుక్కరూపం బటన్ 46
ఆ. వేనుఁ డపుడె స్థాణు। విపులప్రభావంబు, తోడఁ బుత్త్రతారి। తుండు భవ్య
తనుఁడునై చెలంగి। స్థాణునకును మ్రొక్కి, సన్నుతింపఁ దొడఁగె। సత్యనియతి.

వేనుఁడు స్థాణునిఁ బొగడుట

క. ఈశ నచంద్రభూషా, ధీశా లోకేశ పార్వతీ। రమణీశా!
కేశవవినుత మహాదేవా శంకర సత్యనికర। నందన మభవా!. 48
సీ. సర్వశత్రువినాశ। సర్వదేవాధీశ బలవైరిసంహారి। పరమశూర
సర్వదైత్యామర। సంఘసంపూజిత రాజరాజప్రియ। రమ్యగేయ
చారుసహస్రలో। చన విరూపాక్ష నేత్రత్రయ నీవు స। ర్వంబు నగుచు
బహుపాదబహునేత్ర। బహుశీర్షముఖుఁడవై వేదమయస్థితి। వెలయుచున్న

ఆ. వాఁడ వబ్ధి సదన । వరద మహాకర్ణ, శంకుకర్ణ నాగ । చటులనాథ
కర్ణ కుంభకర్ణ । కరకర్ణ గోకర్ణ, వందనంబునీకు । వంద్యవంద్య! 49

క. శతదశపటుశీర్షంబుల, శతదశపాదాంబకముల । సర్వస్థలమం
దతిదీప్తి వెలయు నీకును, సతతము మ్రొక్కెదను భక్తి । సర్వాభరణా! 50

క. దేవా! గాయత్రీముఖ, దేవీచక్రంబు నిన్ను । దృఢతరభక్తిన్
భావించి పాడుచుండును, భావంబలరారుచుండఁ । బ్రత్యహమందున్. 51

క. హరిదశ్వాయననిరతులు, సురనాథుని మూర్ధ్వమందు । సురుచిరలీలన్
గరము వసించుచు నుండెడి, వరమేష్ఠినిగాఁ దలంతు । పటుభక్తి నినున్. 52

ఆ. భూరిరూప! నీదు । మూర్తి నుండ వబ్జభూ, సర్వదేవచయము । సరవి నెప్పుడు
గోష్ఠభూమియందుఁ । గోవత్సగోవుల, వలె వసించుచుండు । బాలి మెఱసి

సీ. భగవానుఁడా! నీదు । భవ్యకాయంబున వాణీశగురుసూర్య । వరుణ సోమ
పద్మనాభాగ్నుల । బహుకార్యకారణ త్వత్ప్రయోజన్మ హేతు । సర్వవిశ్వ
సంభవలయవృద్ధి । సకలతులను దైవతంబును సర్వభూతముల నెల్లఁ
గనుగొంటి భవశర్వ । వరదోగ్ర బహురూప పాపాంధకాసుర । ప్రాణహరణ
తే. దేవలోకేశ త్రిజట త్రి । శీర్షశూల, సక్త ఖర పురసంహార । సర్వహార
వామదేవ త్రినేత్ర వి । భావ్యవంద్య, వందనమ్మిదె నీకు నే । నాగభూష! 54

క. డిండిమయుతకరయుగళా, దండాంచితుదండిముండ । దారుణ విలయో
ద్దండపరాక్రమ పటుతర, చండాఖిలజన్మహేతు । సమధికభావా! 55

క. శ్వేతోర్ధ్వకేశదంష్ట్రా, పాతకిమాద విశ్రుతఘూమ్ర । పాటలనీలా
జాతాప్రతిరూప శివా, చేతోభవహరణ వినుతి । సేసెద భక్తిన్ 56

క. నిజరూపధ్వజమాలా, సుజనాశ్రయసూర్యసూర్య । సుందరమాలా
కుజనవిదూరశుభప్రద, రజనీకర చూడ ఘోర । రాక్షసమథనా! 57

క. నానాభిరామపటుకర, మానితగజరాజరాజ । మంజులతేజో
ధాన వృషాంసస్కంధర, దీనావన నీకు జోత । దృఢభక్తిమెయిన్ 58

క. వరపర్ణధారపుట గురు, కరుణాకర కనకవర్ణ । కనకాభ దయా
కర సంక్రందన సంస్తుత, సురదేవస్తుత్య వందనము నీ కభవా! 59

క. సర్వస్తుతి సమ్యక్స్థిత, సర్వేశ్వర సర్వభూత । సంఘశరీరా
సర్వాదనహరణ మహా, సర్వశ్వోగ్రకేతు । సంయుతదేవా 60

సీ. గతమాయ కృశనాశ । కటకటోత్థిత శివ ధామసారస్థిర । ధైర్యపదన
వరచండకుల్పిత । వాదిత్రసంయుత నర్తనశీలవి । నాశకార
రమ్యనాట్యోపహా । ర ప్రసక్తమహాబలనాశపుష్కల । ప్రథమకాల
గర్వసంయుతరూప । కాలసంహారహి । మాచలజాహృద । యామలాబ్జ
తే. హంస దశకరనిత్యోగ్ర । హారకపాల, సక్తహస్తవిభీషణ । చారుచిత్ర

భస్మవిప్రియబహుహిమ।వారసతత, ధరమహేశ్వర నీకు వం।దన మొనర్తు. 51

క. దేవా! వృషాంకహర్షణ, దేవేశ్వర పచపచాలి।దీపిత భీమా
గోవాత్సల్యకటంకట, భావజ్ఞా భావదూర। వందనము తగన్. 52

క. ప్రాలేయ వ్రతధర సుర,జాల విరక్తాన్యభావ।సంహార మహా
శీలాజపమాలాభే, డాలఘుఖేదప్రభిన్న।హార నతి నీకున్ 53

తే. ఘోరఘోరతరాఘోర। ఘోరరూప, శాంతతమశాంత బహుళవి।శాలనేత్ర
యాగభాగప్రియైకమ।హాశరీర, నీకు నే మ్రొక్కుచున్నాఁడ। నియతితోడ 54

తే దివ్యయమనియమాన్విత।దేవ పంచ, సదనశుభ్రాంగలుబ్ధ వి।స్తారభోగ
భాసురముద్రచిత్రోరు।భద్రఘంట, వందనము నీకు కైలాస।వాస మిగుల. 55

క. ఘంటాఘంటనిఘంటా, ఘంటామాలావిభూష।కామితవేషా
పంటించక నన్నేలుము, మింటను జేజేలు నిన్ను। మేలనిపొగడన్ 56

సీ హుంకార సతత హుం।హుంకారః శుగణసంఘుట్టఘుట్ట వి।స్తారశూర
కిలకిల ప్రియపార।కృత్తివస్త్రప్రియ సమసమవేశ్మ వృ।త్తిప్రశస్త
సదన సద్గర్భ మాం।సప్రగాలకతరోరుతారకప్రహ్మాతసం।దహనయాగ
యజ్ఞవాహావ్యయ। యజ్ఞేశ హుతహవ్యతఃనతప్యనిరాశ। దైత్యనాశ
తే తుండ నాయకభవతుండ। తుండ్యభక్త, నాథ నానాన్నభోజనా।న్నప్రదేశ
భక్తమందార నతజన।పాపహార, వందనము నీ కిదె సహస్ర।వదనభక్తి 57

క. పరమపహాస్త్రాభరణా, వరదసహస్రోద్యమాత్త।భాస్వచ్ఛూలా
గురువృద్ధబాల నీకౌఁజ, కరముడి వందన మొనర్తు। నతులితభక్తిన్ 58

సీ. బాలానుచరగోత్ర। బాలలీలావిలాసక్షోభణాధిక। సత్యపాల
గంగాలులితకేశ। కమనీయతరముండివాలస్థవిరబాల।వారపాల
షట్కర్మసంతుష్ట।సమధికత్రిక్రియానిరతనగ్నప్రాణ। నిపుణబాణ
బంధురాస్ఫోటన। బహుధర్మకామార్థమోక్షకాధ్యాపక।మురహరాప్త
తే సాంఖ్యయోగముఖామల।సాంఖ్యముఖ్య, సాంఖ్యరూపాభిరామ।సుచారుసీమ
సకలపాతకహరనామ।సత్ప్రికామ, వామదేవ మహాదేవ। వందనంబు 69

వ సర్వజ్ఞ, స్థవిరరథరథ్య, చతుష్పథరథ, నీలోత్తరీయ, హరిచికుర, త్ర్యంబ
కాంబికానాయక, వ్యక్తావ్యక్త, పరబ్రహ్మస్వరూప, తర్షాతర్షర, తుష్టాతుష్ట
విచార, సర్వపాపవినాశ, కల్పసంధ్యావిలోకన, మహాసత్త్వ, మహాహస్త, మహా
బల, మహాభృధర, ప్రఖ్య, మహాకాల, మహాప్రభ, మేఘావర్త, చంద్రార్కాశ
నీకౌఁజకు నమస్కార మని వెండియు నిట్లని స్తుతించె 70

క అన్నము నీవభవాయా, యన్నము భక్షించువాఁడ। వైయుందువు ప
ర్యాన్నావనదహనా నీ, కున్నతమతి మ్రొక్కువాఁడ। నుజ్జ్వలభక్తిన్. 71

సీ భూమిని భేదించి । పుట్టులతాదులు మావితోఁ గలిగెడి । మానవాదు
లండజోద్భవములై । యలరు పక్ష్యాదులు స్వేదోద్భవంబులై । చెలఁగు సూక్ష్మ
జీవు లీవైయుండి । చెన్నారుచుందువు । సర్వచరాచర । సహితమైన
విశ్వంబుఁ బుట్టించి । వేడ్కతోఁ బాలించి విలయంబుఁ గావించు । విభుఁడ వీవ
తే బ్రహ్మవేత్తలు నినుఁ బర । బ్రహ్మ మనుచుఁ
గడిమి భాషింత్రు చిత్తంబు । నంటె బయల
వెలుఁగు విలసిల్లుచుండు నా । వెల్గు నీవు
వెలుఁగులకు వెల్గు నీవునై । వెలయు దభవ! 72

చ పరమబుధేంద్రులెల్లనినుఁ । బాదపషట్పదహంసమూర్తిఁగాఁ
గరము వచింత్రు యాజకులు । గణ్యులు సజ్ఞునిఁగాను నిన్ను సు
స్థిరగతి నెంచి పల్కుదురు । శ్రేష్ఠతరోపనిషచ్ఛ్రుతీడ్యభా
సురనుతులన్ బరింపఁబడి । శోభిలుచుందువు నీవు శంకరా! 73

తే బ్రాహ్మణులు క్షత్త్రియులు వైశ్య । పాదజాత, జలధరాశనిగర్జిత । చంచలాబ్ద
పక్షయుగమాసనక్షత్ర । పటలదిగ్గ్రహ, హాదు లీవని పల్కుదు । రార్యు లభవ!

చ. గిరిపతిపుత్త్రికారమణ! । గీష్పతివంద్య! ద్రుమాళిలోపలన్
వరవటవృక్ష మీవు పటు । పర్వతసంఘములయందుఁ బర్వతే
శ్వరుఁడవు సర్వఘోరమృగ । వారములోపల వ్యాఘ్ర మీవు నీ
వరయ బిలేశయావళుల । యందహిరాజవు కోరి చూడఁగన్ 75

తే అబ్ధులం దీవు క్షీరాబ్ధి । వగుచు నుందు
వఖిలమైనట్టి యంత్రౌఘ । మందు దివ్య
కార్ముకాభిఖ్యయంత్రమై । క్రాలుచుందు
వనయ మీవన్నిచోటుల । యందు భర్గ 76

క ఆయుధములలో వజ్రం, బై యుందువు వ్రతములందు । నతిశయసత్య
వ్రాయుండవు బుధగేయా, మాయామహితాప్రమేయ । మంజులకాయా 77

సీ వైరక్షమాక్షమ । వ్యవసాయ ప్రద్రాగధృతిజయాజయములు । పృథులలోభ
కామమోహక్రోధ । ఘనదైన్యములు నీవ చటులగదాశర । శస్త్రచాప
ములు నీవ భేత్తవు । మోక్షప్రదుండవు నేతవు చేత్తవు । నిఖిలహర్త
వగుచు మంతవ్యుఁడవై । చెలంగెద వీవ దశలక్షణాన్విత । ధర్మపర్వ
తే తార్క్ష్యకాసారసరిదర । ణ్యాబ్ధి పక్షి, రాశి బహుకర్మగుణగణా । రంభకాల
పుష్పఫలదోషధీలతా । పుంజజీవ, మనుఁడ నీ వోమహేశ! యు । మాసతీశ! 78

తే ప్రణవగాయత్త్రు లాదిత్య । భద్రసిద్ధ, సాధ్యగంధర్వకిన్నర । చారణాది
నిర్జరులు నీవె సర్వేశ । నిత్యవీర, పండితాబ్జాబ్జభాస్కర । భాగ్యనికర! 79

వ. శ్వేత, సిత, పీత, హరిత, లోహిత, కపోత, కాల, నీల, కపిల, కద్రు కృష్ణ వర్ణంబులును, సర్వవర్ణావర్ణంబులును, వాసవాగ్నియమనిరృతివరుణపవనధనేశ శానాద్యష్టదిక్పాలురును, వ్యాఘ్రసుహంసోపద్రవంబులును, శిష్యులును, యజుస్సామశ్రుతపద్ధీయంబులుఁ బవిత్రాతిపవిత్రంబులును, శుభాశుభంబులు నద్రిజములందుఁ దుమ్మికిచెట్టును, సర్వాశుగణాధార మగుముద్గంబును, ప్రాణంబులును రజస్సత్త్వతమోగుణంబులు సకలపతిత్వంబుఁ, బ్రాణాపానవ్యానోదాన సమానవాయువులును, నిమేషోన్మేషజృంభితక్షుతములును, లోహితాంతర్గతదృష్టియును, మహావక్త్రులును, మహేశ్వసులును, శుచిరోమంబులును, హరిశ్మశ్రువులును, ఊర్ధ్వకేశంబులును, మీనజాలంబులును, జలౌకంబులుఁ, గాలకేళికళాకళలుఁ, గాలాకాలదుష్కాలశివకాలంబులును, మృత్యువును, మృత్యుకర్తయు, సర్వాంగంబులుఁ, దద్విఘ్నకరులును, సంవర్తకాంతకసంవర్తబలాహకఘంటలును నీవై రాజిల్లుచుందువు మఱియు ఘంటధరుండవు, మహాఘంటివి, సంచరుండవు, మాతలివై యుందువు, శతానందయమదిమానులకు దండప్రచండత్రిదండకరుండవు, మహేశ్వరా! చతుర్యుగంబులు, చతుర్వేదంబులు, చతుర్హోత్రంబులు, భవద్రూపమయంబులై రాణించు, మహేశా! నీవు చతుర్హోత్రప్రవర్తకుండవును, చతురాశ్రమనేతవును, చాతుర్వర్ణ్యకరుండవును, నిత్యాలక్షప్రియుండవును, గణాధ్యక్షుండవును, గణాధిపుఁడవును, శోణితమాల్యవసనధరుండవును గిరికుఁడవును, గౌరీప్రియుండవును, శిల్పులలో శ్రేష్ఠశిల్పివైనవాఁడవును, సర్వశిల్పప్రవర్తకుఁడవును, భగనేత్రాంశకుఁడవును, శంభుఁడవును, పూష్ణోదంతనాశకుఁడవును, స్వాహాస్వధావషట్కారనమస్కారమయుండవునై రాణించు నీకు వందనం బని పేర్కొని వెండియు నిట్లని స్తుతించె 80

సీ. గూఢతత్త్వర। గూఢవ్రతానిశ తారక తారకాధార వీర
ధాతవై నీవు సంధాతవై పరమవిధాతవై తవరి భూధరణపరుఁడ
వగుచు మహాదీప్త। నలరారుచుందువు సత్కాంక్షవంబులు। సర్వజితంబు
లతులితవ్రతచర్య। లభవ నీవే కద భూతాత్మభూతేశ। భూతభవ్య
తే. భూతకరసంతతోద్భవ। పూర్ణభావ, భూర్భువస్స్వరాత్మక। ముక్తధామ
భవ్యదంష్ట్ర ధ్రువోన్నత। పరమజాత, నిన్ను వర్ణింపఁజాలను। నిఖిలనాథ! 81

తే. దాంత సంభవదుర్దాంత। దాంత శాంత, దీక్షితాదీక్షితోద్భవ। దివ్యభావ
కర్ణికారసుమప్రియ। గాఢమాయ, మౌని జనకామ సమధిక। మంజుసీమ! 82

క. స్థూలాంబుబిందుకాంతా, జాలయుగావర్తభూరిసంవర్తమహా
శీలాజ్ఞావర్తగురు, కాలహర సంప్రవర్తక। ప్రమథేశా! 83

క. శ్రీమహితనందివక్త్రా, హేమాస్య కమ్రవదన। విమలాచరణా
సోమార్ధమకుట సర్వ, స్తోమాధికరాజరాజ। సురుచిర తేజా! 84

క. శకునివి హిరణ్యగర్భుఁడ, వకళంకుఁడ వీవు ధర్మ । హరణధ్వంసా
సకలగణోత్కటదుష్కట, సకలేశాదండధర । సత్యవిహరణా! 85

క. గోవర్ధ గోప్రణాం, మానిత గోనాథ రాజ । మంజులవాహా
దీనావన బహు పావన, గానాభిజ్ఞ ప్రశస్త । కలుషాపహర్తా! 86

సీ. గోవిందకరుణ । గోమార్గ మార్గస్థితి నాదవాదిన । పూర్ణ గాన
సత్తమ సుస్థిర । స్థాణురూప గోప పటుకోపదుర్విష । వంశనాశ
దురతిక్రమానిశ । దుస్తరణాధిక దుస్సహ దుర్ధర్ష । దుష్ప్రకాశ
దుర్జయ దుర్దర్శ । దుఃఖవినాశనమృత్యు మయవహ్ని । సోమత్వష్ట
తే. లాదు లైనట్టి రోగము । లధిప నీవె, తన్ని వారికుఁడవు నీవె । తలఁచి చూడ
నాది దేవుండ వజరుండ । వతిరుండ, వచ్యుతుండవు నీవు సర్వాత్మరేశ! 87

చ. అని కరము ల్సముచ్ఛాములు । హర్షము సత్క్రియలన్ని నీవు నై
తనరుదు వబ్జలోచన విశ్వతిక్రతుపద్మవనాలయా మహా
జనసుత దండహస్త జయ । సంభృత త్వ్రింబక దుష్టదూర పా
వన వరదోగ్రదంష్ట్రముని । భావన ప్రోవుము నన్ను సత్కృపన్ 88

క. మనుదధిప నీవు ఎంక్ష్వ, మరపతివి ను సోమపాన । మహితుఁడవు సుధా
వరభోజనుఁడవు దేవే, శ్వరుఁడవు గణాతివి నిత్య । సంధుంగవజా! 89

క. తీ రాజ్యవిషాగ్నిపవి, స్ఫార మధుచ్యుతకదంబ । సన్మధుపజయా
ధార మధుచ్యుత నిస్తుల, వీరా బ్రహ్మస్వరూప । విశ్వాధారా! 90

ఆ. సకలభువనభోక్త । సర్వలోకపితామహ, హా! హిరణ్యవీర్య । యుత్త కార్య
పురుషులందు బుణ్య । పురుషుండ వీవౌఁ, దవె తేజోమూర్తి । భవవిరహిత!91

ఆ. పుణ్యదేవ పున్న । పుంస్త్రీమూర్తి, ధర గిరీశ బాల । తరుణజీర్ణ
దంతవృద్ధరూప । తతవిశ్వధరవిశ్వ, తార ఘోర ఘోర । కలుషహరణ! 92

క. లోకంబుల సృష్టించెడి, లోకేశుఁడ వీవు సాధు । లోకార్చిత ని
న్నాకేశాదులు ప్రణతులు, నై కడుపూజించుచుండు । రనవరతంబున్. 93

తే. తరణి చంద్రులు నీకు నేత్రములు దేవ, పార్వతీదేవి నీకు సద్భార్య యగును
నీవు వైశ్వానరుండవు । నీవు ధాత, తాత వఖలేశ పాలింపు । దయను నన్ను.

సీ. పురహరవాగ్బల । మూలభూతయు నగు వాణి నీవాణియై । వాసిఁగాంచె
రాత్రిందివములకు । రహినిమిషోన్మేష కాలంబునకు నీవు । కర్త వనఘ
పరమేష్ఠి గోవింద । పరమమునీంద్రులు యామాధ్యమ్ముఁగను ని । న్నరయునట్టి
శక్తి లేకుండురు । జనకోటి యెద్దాని వ్యాపించి యుండునా । యట్టిలిమిర
ఆ. పారమందు నీవు । భాసిల్లుచు నిరంత, రంబు నంతవగుచు । రక్షణంబు
చేయుచుండు వధిక । శివమహాసుందర, సాధుహృదయలోల । సత్యశీల 95

ఆ. సంయతేంద్రియులును । సత్వస్థు లపగత, భూరినిద్రు లైన । బుధులు యోగ
రూపి నెవని హంస । రూపుఁ గాఁ గందురో, భక్తి నట్టి నీకు । వందనంబు 96

చ సురుచిరరూప! నీ తనువుఁ । జూచుట కట్టి సుసూక్ష్మవర్ష్మముల్
పొఱిఁబొఱిఁ జాలకుండునొ వి । మోహితభావనిరూఢినట్టి శ్రీ
కరవరమూర్తుల న్నిగులఁ । గావుము నన్ను నిజాత్మజుం దమి
న్నిరతము నేలు తండ్రిగతి । నీవు కృపారస ముల్లసిల్లఁగన్ 97

క నే నిపుడు రక్షణీయుఁడ, మానుగ రక్షింపు మీవు । మానస మలరం
గా నన్ను; నీకు మ్రొక్కెద, దీనావన విశ్వభవన । దేవ మహేశా! 98

క నీయందు భూరిభక్తి, న్నాయక వర్తించు చున్న । వాఁడ న్ననీ
తోయంబున భగవానుఁడ, సాయమ్మొనరించి ప్రోవు । సాధులు మెచ్చన్ 99

సీ జడలతోడను మహా । చటులదండముతోడఁ బొడవు నాలుకతోడ । భూరిభయద
తీక్ష్ణదంష్ట్రలతోడఁ । దేజరిల్లుచు జన్నమందు గణేశుఁడ । వైనరుద్ర
కాయ నీకును నమ । స్కార మేశర్వనికుంతల సర్వాంగ । కుక్షిభాగ
గతము లై జలధర । ఘననదీచతురపాంపతు లుండునో యట్టి । వారి రూపుఁ

ఆ డైన హరున కిప్పు । డభివందనము యోగాం
తంబునందు భూత । తతుల మ్రింగి
నీటి నడుమనుండు । నీరశాయియు నగు
వామదేవునకును । వందనంబు 100

ఉ రాతిరియందు నే విభుఁడు । రాహుముఖంబునఁ జొచ్చి చంద్రుని
ఖ్యాతిఁగ మ్రింగునో యెవఁడు । కాండజమిత్రు గ్రసించుచు న్మహా
భీతిదగాహురక్షితుఁడు । విస్తృతతేజుఁడు నై వెలింగె నా
భూతగణాధినాథునకు । మ్రొక్కెద భక్తి చెలంగుచుండఁగన్. 101

క. అనుపాలితగర్భములే, వనయం బెద్దాని కభవు । వలనను రక్షిం
దన రెనో యాస్వాహాస్వధ, లనిశము మోదంబుతోడ । నలరు న్నిగులన్ 102

ఆ దివ్యదేహు లగుచు । దీపించి యంగుష్ఠ, మాత్రులై చెలంగు । మాన్యు లెల్ల
భూతతతులఁ బ్రోచి । పూర్ణదయ న్నాకు, నధికతోషకారు । లగుదు రెపుడు.

సీ దేవ! ఒర్ణోద్యాన । ధిష్ణ్యనదీవృక్షమూలాశ్వరథహస్తి । ముఖ్యవాస
సాగరకాంతార । సకలచతుష్పథరథ్యాసభాచత్వ । రములయందు
దిక్కులయందు వి । దిక్కులయందునుఁ బంచభూతములందు । భాస్కరాబ్జ
మధ్యస్థలంబందు । మతిసూర్యచంద్రదీ । ధితులందు నిరతము । తిరుగునట్టి

ఆ భవ్యమతులకేను । బలుమరు మ్రొక్కెద, విగతరూపసంఖ్య । వెలసి మేరఁ
దప్పినట్టి రుద్ర । తతికి నిత్యం బేను, వందనం బొనర్తు । వాంఛతోడ 104

ఆ శర్వ! నీవు సుప్ర । సన్నుఁడ వగు మింక, యుష్మదీయభావ । యుతుఁడ నగుటఁ

జేసి భద్ర మగును ౹ జెలఁగు నీయందు నా, హ్వానయమానసంబు ౹ లధికభక్తి.
క ఘనముగ నిట్లావేనుం, డనితరమతి యగుచుఁ బొగడి ౹ యంతట విరమిం
చెను జితసర్వేంద్రియత, న్మునివర గతవాతదీపమునుం బోలి ధరన్ 106

ఈశ్వరుఁడు వేనునకు వరంబు లిచ్చుట.

సీ త్రిభువనాధీశుఁడు ౹ దేవదేవుఁడు వాక్యవేత్తయగు భవుఁ డంత ౹ వేనుతోడ
నాశ్వాసకరమునై ౹ యత్యుత్తమం బైనవాక్యంబుఁ బలికెను౹వ్రతమహీశ!
చిత్రమయ్యెను నీవు ౹ చేసినస్తుతితోడ నీకొఱ కిప్పుడు ౹ నేను మదిని
నధికమోదంబున ౹ నలరితిఁ బలుమాట లేటికి నాకడ ౹ నీవు భూరి
తే కాలపర్యంత ముండి మహాత్ముఁడగుచుండ
వగుచు నీ వంతటను హిరణ్యాక్షుసద్మ
మందు నంధకదైత్యుండ ౹ వగుచుఁ బుట్టి
విబుధవైరత్వమున విజృంభించి పెరిగి 107
క. సర్వామరనిందాకృత, వర్యుండై ఘోర మగుచు ౹ వర్తించెదికా
పూర్వాధర్మముతో నని, వార్యుండవు నాదు వంతఁ ౹ బటుభక్తిమెయిన్. 108
ఆ భువనమాత యగుచుఁ ౹ బొల్పారు పార్వతి
సతినిఁ జూచి కామసస్పృహుండ
వగుచు నెప్పు డవని ౹ నడరెదవో యట్టి
తరుణమందు నేను ౹ దర్ప మొప్ప 109
చ అరుదుగ ఘోరశూలమున ౹ నబ్దము లర్బుద మాతతి న్నినున్
ధరఁబడఁ గొట్టితోయఁగలఁ ౹ దద్దయు దాన సమస్తభూరిదు
ష్కరకలుషంబుల న్విడిచి ౹ క్రన్నన నన్గని భృంగిరూపునన్
బరఁగి గణేశ్వరుండ వయి ౹ వాసి వహింతువు నీవు భూవరా! 110
క మన్నికటస్థుఁడ వగుచున్, బన్నగ సిద్ధాదిదేవపతులెల్ల నినున్
సన్నుతి నొనర్ప సిద్ధి, న్మిన్నగఁ బొందెదవు బుధులు ౹ మే లని పలుకన్ 111
క. భూవర! భవదుక్తస్తుతి, భావించి పఠించునట్టి ౹ భవ్యుండు మహా
భావుకమును దీర్ఘాయువు, వావిరిఁ జెందంగఁ గలఁడు ౹ వసుధాస్థలిపై 112
క. భగవంతుఁడ నగు నే నొగి, నగణితదేహంబులందు ౹ నతిభవ్యుఁడనై
పొగడొందురీతి నీ స్తవ, మగపడు నఖిలస్తవంబులం దాఢ్యంబై. 113
మ. ధనవిద్యాసుఖరాజ్యకీర్తులు యశోధర్మార్థసంభూతులున్
ఘనమానాత్మజపౌత్రసంతతులు వేడ్కం గోరువారి స్తవం
బును శ్రద్ధాయుతులై వినం దగును సంభూతార్తిదుఃఖంబులన్
వనటన్ జెందినదీనమానవులు సద్భక్తిన్ వినంగా నగున్ 114

తే. నృపతి కార్యవిముక్తు లై । నెగడువారుఁ
దస్కరేశ్వరు భయమునఁ । దల్లడిల్లు
మనుజులును స్తోత్రరాజంబు । మహితభక్తిఁ
జదివి గతభీతు లగుదురు । సంతతంబు. 115

క. వేనకృత స్తవము న్విని, మానవుఁ డేమేనితోడ । మహిపై దీప్తిన్
మానితవర్ణశ్రేష్ఠుఁడు, నై నిర్మలమానసమున । నలరును జూడీ 116

సీ. ఎవ్వనిపద్మమం । దీస్తుతి పరితమై సొంపారుచుండునో । సొరిది నట్టి
సదనంబునందు రా । క్షసపిశాచోరగభూతవినాయక । పుంజ మెల్ల
విఘ్నంబుఁ జేయక । వెలయు; భవాజ్ఞనుఁ బొంది యీ స్తవరాజ । మును వెలంది
తమి విని తనతల్లి । దండ్రులపక్షములందు సంపూజ్యయౌ । నార్య మాడ్కి

ఆ. మనుజుఁ డెవ్వఁ డిట్టి । మాన్య స్తవంబు ప
మాహితాత్ముఁ డగుచు । మమత వినునొ
సార భక్తితోడఁ । జదువునొ వానికి
నఖలకార్యసిద్ధి । హరువు నొందు. 117

క. మానసవాణిచింతిత, మైనట్టిఫలంబు నొందు । హర్షాన్వితుఁ డౌ
మానుగ నీ స్తవపఠనము, చే నరుఁడు నిజంబుగాను । సిద్ధులు మెచ్చన్ 118

క. నరవీర నీకు శివ మగుఁ, బొరిఁబొరి నీచిత్తమందుఁ । బొంగారెడి యా
వరమునుఁ గోరు మొసంగెదఁ, బరమానందంబు మిగుల । వఱలుచు నుండన్.

క. మునినాథ! యిట్లు శంభుం, డన వేననృపాలుఁ డంత । నభవుండును దు
ర్జనగణహరుఁ డగుశంకరు, వినుతించుచుఁ బల్కెనపుడు । విస్తృతభక్తిన్ 120

తే. ధరణి నీలింగమాహాత్మ్య । దర్శనముల
నిన్ను దర్శించినందున । నేను విగత
కల్మషుఁడ నైతిఁగద తుష్టి । కలిగనేని
వరము నొసఁగంగఁ దగు నాకుఁ । బార్వతీశ! 121

శా. దేవా! దేవధనాపహారి యగుచున్ । దీపించినీసేవకుం
డీవిశ్వంబున శ్వానయోనిజుఁడు నై । యేపారెఁ బల్గానితో
నీవేళన్ దయతోడ నీతనికి నీ । వింకన్ బ్రసాదత్వమున్
భావస్ఫూర్తినిఁ జేయ నర్హుఁడవు గో । వాసస్థ లోరాయనన్. 122

సీ. వరద! యేతత్సరో । వరవారిజలమధ్యమునఁ బూర్వమందు నే । మునుఁగఁబోయి
సురనివారితుఁడ నై । శోకింప నీతఁడు బహులోపకారి యై । పరఁగ నాకు
నాకారణంబున । నడిగెద వరముఁ దద్విషయమై యని యిట్లు । విభుఁడు పలుక
నావేనువచనంబు । నాలించి తుష్టుఁడై భవుఁ డాడె నోరాజ । వరమ దీయు

ఆ. భవ్యలింగసంభ । వమును సరఃకురు, క్షేత్రమహిమ నెల్ల । శిష్టమతిని

విని సమస్తపాప।విరహితుఁ డై ముక్తి, కరుగు ననుచుఁ బలికి । యాక్షణమున
తే. అఖిలలోకనమస్కృతుం।డా మహేశుఁ
డట నదృశ్యుండు నయ్యె బ।శ్వత్సమస్త
నరుల కంతెట నాశ్వాస । మరయ నాత్మ
పూర్వజన్మగతస్థితి । బుద్ధి నెఱిఁగి 124
చ. అనుపమమూర్తితో నలరి । యానరపాలునిఁ జేరియుండె నా
జనపతిపుత్త్రుఁ డంతటను । స్నాతుఁడు నై పితృధర్మనాభిలా
షనుఁ జను దెంచి స్థాణుతల।సంగతతీర్థమునందు శూన్య మై
తనరు కుటిం గనుంగొని యొ।దర్ గతశోకుఁడు నయ్యె నంతటన్ 125
చ. మునివర! వేనుఁ డత్యధిక।మోదముతో ననెఁ బుత్త్రుఁ జూచి స
త్తనయుఁడ వైవ నీవలనఁ । దద్దయు నే నభిషేక మందుచున్
బొనరి దురంతనారక।సముద్రము నెల్లఁ దరించి స్థాణుపా
వనసరసీమహాపులిన।వాసమునందు విముక్తిఁ జెందితిన్ 126
తే. వసుధ నీపుణ్యసత్కృప।వలన స్థాణు
మూర్తి సందర్శనంబున । ముక్త సకల
కల్మషుఁడ నై శుభంబునఁ । గ్రాలు నాక
పురమునకు నేఁగఁగలను నేఁ । భూరిదీప్తి 127
శా. ఈమాడ్కిన్ సుతుతోడఁ బల్కి యటఁ బృథ్వీశుండు నా వేనుఁ డా
భూమిన్ భక్తవశంకరుండు నగుశం।భు న్నిల్పి సర్వామర
స్తోమంబు ల్నుతిచేయ నాస్థలమునం।దున్ బుత్త్రసంతారితుం
డై మాని క్రియసిద్ధి నొందెను మహా।హర్షంబుతోఁ దాపసా! 128
ఆ. దివ్యభక్తి స్థాణు।తీర్థప్రభావమ్ము, వలన శ్వాన మప్పు । డఖిలఘోర
పాపములను వీడి । భాసురదీప్తితో, స్వర్గమునకు నేగ । సరవి నంత 129
క. విను వైన్యుండు పితౄణం,బుననుండి విముక్తుఁ డగుచు । భూమిని ధర్మం
బున నేలి కీర్తికరు లై, తన రారెడిసుతులఁ బడసి । తజ్ఞులు మెచ్చన్ 130
చ. క్రతువు నొనర్చి కామముల । బ్రాహ్మణవర్యుల కిచ్చి పేర్మి వి
స్తృతవివిధాఢ్యభోగగణ।సిద్ధుల నొప్ప భుజించి ద్రావిణో
న్నతవరకామయుక్త లగు।నాతులఁ దుష్టినిఁ జెందఁజేసి శం
సితుఁ డగుపుత్త్రవర్యు నభి।షిక్తునిఁ జేసెను రాజ్యమం దొగిన్ 131
ఆ. పార్థివుండు పిదపఁ । బరమకురుక్షేత్ర
మునకు నేగి భక్తి । భూరితపము
చేసి హరునిఁ గొల్చి । బాసె స్వేచ్ఛ శరీర
మంతఁ జనిరి దివికి । నమలుఁ డగుచు. 132

క. ఈతీర్థ దివ్యమహిమము, భూతలమున నెవఁడు వినునొ । భూరితరాఘ
వ్రాతముల వీడి ముక్తికిఁ, జేతోమోదమున నతఁడు । చేరు మునీంద్రా! 135

క. అన విని మార్కండేయుం, డనె ననఘా నృపచతుర్ము।ఖాద్యుత్పత్తి
న్విన గోరెదఁ బలుకు మనం, గనికరమున నతఁడు చెప్పఁ।గడఁగెఁ గ్రమమునన్.

సృష్టిచిత్రము.

సీ. వినుము తామరచూలి । వృత్తాంతము వినుపింతుఁ గడిమి సమగ్రంబు।గాను దొల్లి
భగవంతుఁ డైనట్టి । బ్రహ్మదేవర పుట్టి సకలచరాచర।సహిత మైన
భూతజాలంబునుఁ । బుట్టించి క్రన్నన సృష్టిచింతాధిక।స్పృహుఁడు నగుచు
రాణించు నలువకు । రమ్యనీలోత్పలపత్రాభగాత్రయు । భావ రమయు
ఆ. కమలనేత్ర యైన । కన్యక జన్మింప
నామనోజ్ఞరూప । నబ్జజుండు
కన్నులారఁ జూచి । కడుఁ దమితోఁ దానిఁ
గలియ నాత్మఁ దలఁచెఁ । గౌతుకమున. 135

క. మునివర! యాపాపముతో, వనజజుతల శీర్షమయ్యె । వడి నంతటఁ దా
నినిఁ జూచి శతానందుఁడు, ఘనముగ మదిలోనఁ జింత । గ్రాలుచు నుండెన్.

ఆ. సకలపాపములను । సమయించి పుణ్యంబుఁ, గలుగఁ జేసి లోక।గణ్య మగుచు
వెలయుసన్మహాత్మ్య । విమలసరోవర, పుణ్యతీర్థమునకుఁ । బోయి భక్తి 137

మ. సరిదాఢ్యోత్తరతీరరాజితము నై । సన్మాని సిద్ధామరో
త్కరసంసేవిత మై సుపుణ్యకరమౌ । స్థాణ్వీశుతీర్థంబునన్
గిరిశాధీశుఁ బ్రతిష్ఠచేసి గురుభ।క్తి న్నిత్యముం గొల్చె భా
సురపుష్పాదులరుద్రసూక్తముల సం।శుద్ధోపహారంబులన్. 138

మ. అనఘా! యిట్లు భవార్చనారతుఁడు నై । యత్యంత మౌ భక్తితో
ననిశంబుం వెలుఁగొందు ధాత కడకుం । హర్షంబుతోడం దనం
తనె భూతేశుఁడు గాఁ గనుంగొని జగ।ద్గణ్యుండు పుణ్యుండు పా
వనుఁడౌ వేల్పులతేఁడు మ్రొక్కి భవునిం । బ్రార్థింపసాగె న్మునీ! 139

బ్రహ్మ శివునిఁ బొగడుట.

సీ. దేవ భవాశ్రయ।దివ్యమహాదేవ భూతభవ్యస్తుతి । పూర్ణనిత్య
విష్టపత్రయపాల । విగతకల్మషజాల నిర్మలశుభకాయ । నిత్యగేయ
సకలవిపన్నాశ । సద్వైద్యబహురోగహరణ బిలేశయా।భరణ నిపుణ
కౌరవాజినవీత । రౌద్రాఘకల్లోల బుద్ధిసంఘట్టన । పుణ్యసదన
తే. హరభవన్నామజాపకు । లైనమర్త్యు
లెల్ల భావాశ్రయులు కారు । పృథ్వియందు

నిత్యానిత్యమహోదార । నిఖిలలోక
నాథ! మ్రొక్కెద రక్షింపు । నన్ను దయను 140

ఆ. వరద గుహ్యగుహ్య । బంధురాతపకర, భాసమానగాత్ర । భావజైత్ర
విశ్వగురువరేణ్య । విస్తృతాఖిలపుణ్య, వంద్యగణ్య నీకు । వందనంబు. 141

క. శేషోత్తమమహిమ! సంతత, శేషాంగదశేషహార । శేషాభరణా
దోషాకర నాశనసుర, వేషాగతబాధ మౌని । విభుగణనాథా! 142

ఆ. శంకరాప్రమేయ । సర్వభూతప్రియ, సిద్ధవందివినుత । శిష్టచరిత
భూతభావదుర్గ । మోక్షేశ స్థాణ్వీశ, పరమహేశవరద । పాపదూర! 143

క. వనజాననుఁ డ్రైవడి, ననితరమతిఁ బొగడ శంభుఁ । డని నన్నటపై
నను మది భవిష్యదర్థం, బునఁ గినుకనుఁ జేయఁదగదు । పొరి నీచేతన్ 144

సీ. భూసురజ్యేష్ఠ! నీ । మూర్ధంబు నాచేతఁ బ్రాఁకి వరాహకల్పంబునందు
ఛేదింపఁబడె నట్టి । శీర్షమెన్నటికైన నగునె శిక్షిత మైన । దయ్యు నీకు
నరయ నీసన్నిధా । నాత్మ్యాఖ్యతీర్థంబందు మల్లింగములభక్తి । మలయుచుండ
నిలిపి నీవంతట । నిర్గతాఖిలఘోరకల్మషయుతుఁడ వై । క్రాలఁ గలవు

తే. సృష్టికాముఁడ వైన నీ । చేతఁ బ్రేరి
తుండ నై నిన్నుఁ గూర్చి సం । తోషి నగుచు
నట్టు లగునని పలికి భూ । తాళి కెల్ల
దివ్యదర్శనగతుఁడ నై । దీప్తి నలరి 145

క. నేసన్నిహాత్యసరసీ, వాసుఁడ నై తపమొనర్తు । వాంఛాప్తికినై
వాసిఁ గను తపమునన్నీ, వాసించి యుపేతుఁ డుండు । వనితరకాంతుల్ 146

ఆ. శిష్టచరిత! నీదు । చిత్తంబుతో నేను, సర్వభూతములకు । స్రష్టఁగాఁగ
గల్పితుండ నాఁడు । ఘనతరదీప్తితో, విబుధవరులు చూచి । వింత నొంద. 147

శా. ఆవంద్యం బొగి నిన్ను నంత జలమ । ధ్యస్థుండ నా నన్ను బల్
గ్రీవిన్ గన్గొని సర్వభూతములకం । టెన్ బూర్వసంజాతుఁ డౌ
దేవాధీశుఁడు లేనిచో విడప నే । దీప్తిన్ బ్రజాసర్గమున్
భావోల్లాసుఁడ నై సృజింతు ననఁగాఁ । బా గొప్ప నీవత్తఱిన్ 148

సీ. అపుణ్యుఁ గనుఁగొని । యనఘాత్మ! నీకంటె నగ్రజాతుండు నై । యలరునట్టి
పరపూరుషుఁడు లేఁడు । పరముఁడౌ స్థాణుండు జీవనమగ్నుఁడై । చెలఁగి విభుఁ
డయ్యె నాకుహితంబు । నాచరింపన్ దగు నని యిట్లు భాషించు । వాలేఁ డప్పు
డఖిలభూతంబుల । నాద్యదక్షప్రజాపతుల నిర్మించును । బాలి నంత

ఆ. నాల్గురీతులైన । నవి యెల్ల క్షుధితులై
వచ్చి ప్రాణికోడ । వాని మ్రింగఁ
గడఁగ నతఁడు వెఱచి । వడి వచ్చి శరణా
యగుచు నిన్ను గూర్చి । యపుడు పలుకు, 149

క. సురసేవ్య! బ్రతుకఁ జేరు వీ, పురుషులకు విధించు టొప్పు । బుధు లగ్గింపన్
గర మటు చేయనిచో న, గరకిరి భక్షింత్రు వీరు । గాఢక్షుధతోన్. 150

వ. ఇట్లా పురుషగణ్యుఁడు పలుక విని నీ వంత నా ప్రజలకు నన్నంబును స్థావరంబు
లగు పర్వతములకు మహౌషధులు బలిష్ఠభూతములకు దుర్బలజంగమజీవులు జ
గ్ధిగా విధింపఁగలవు పిదప నా ప్రజ లిట్లు నీచే విహితాన్నులై వచ్చినదారిఁ
బట్టి చని పరస్పర మతిప్రీతియుక్తు లగుచుఁ బెంపుసెందెదరు భూతగ్రామవృద్ధి
యందు లోకగురుండ వగునీవు తుష్టుఁడ వైయుండ నే నపు డాజలమునుండి
పైకివచ్చి ప్రజలఁ జూచి పిదప స్వకీయతేజస్సుతో వారిని వివాహితులఁ జేసి
గురుకోపసంయుక్తుఁడనై లింగముఁ బెకలించి కొలఁకునడుమ దాని నూర్ధ్వ ము
గునటుల నుండఁజేసెద అది మొదలుకొని యాలోకమం దిది స్థాణులింగ
మని ప్రసిద్ధికెక్కును సకృద్దర్శనమున నఖిలమానవులు గతకల్మషు లగుచుఁ
బునరావృత్తిరహిత మగుపరమపదంబు నొందుదురు కృష్ణాష్టమియం దీతీర్థమున
సమాహితుఁడై వసించువాఁ డగమ్యాగమనోద్భవము లగుసమస్తపాపముల
వలన విడువంబడు ననుచు నిట్లు వక్కాణించి భగవంతుఁ డగుభవుం డంతర్హి
తుండయ్యె అంతట వాణీశ్వరుండు విశుద్ధపంకుఁడై చతుర్ముఖుఁ డగుశంకరునిఁ
బూజించి తల్లింగముల నాల్గింటిని శరాంతరమునఁ బ్రతిష్ఠించె వానియందు

సీ. భవుని పార్శ్వంబున । బ్రహ్మసర స్సమీపంబుతోడను । నలిఁ జెలంగి
పుణ్యదాయకము నై । పాల్పారులింగంబు । మొదటిలింగంబు నై । మొనయు బ్రహ్మ
సదనాఖ్యఁ లది యై । స్వస్థానమున ద్వితీ । యంబు నై నట్టిలిం । గంబు వెలయు
దానికిఁ దూర్పునఁ । దళ్కొత్తుచుండుఁ దృతీయమౌ లింగంబు । దీప్తితోడ
తే. గణ్య మైనచతుర్థలిం । గము సరస్వ
తీనదీకూలమందునఁ । దివురుచుండు
నామహాలింగముల నిరా । హారు లగుచుఁ
గనెడుమనుజులు మోక్షంబుఁ । గాంతు రనఘ! 152

క. శితికంఠపార్శ్వలింగము, కృతయుగపూజ్యంబు నగును । గీర్తిలు ద్రేతన్
జతురాననాశ్రమస్థల, గతలింగము సేవ్య మగుచుఁ । గ్రాలును ధాత్రిన్. 153

క. మానుగ ద్వాపరయుగమున, దానికిఁ దూర్పునను దీప్తిఁ । దనరారిన దా
మానితలింగము పూజ్యం, బై నరులకు వెలయుచుండు । ననిశం బనఘా! 154

ఆ. కలియుగంబునందుఁ । గడిమి సరస్వతీ, తీరగతము నగుచుఁ । దేజరిల్లు
నట్టిలింగ మెప్పు । డర్చనార్హంబు నై, తనరుచుండు నెపుడు । ధాత్రిలోన 155

క. నరు లీలింగములను గని, గురుభక్తిఁ బూజచేసి । గోపతి కరుణన్
దురితముల నీఁగి పొందురు, పరమపదంబునకు వేడ్క । భాసిలుచుండన్. 156

ఆ. అఖిలసృష్టికాల। మందు సరస్వతీ
దివ్యదుత్తరస్థ। తీరమందు
నలువచేతఁ దొల్లి। నాల్గుమోములతోడ
వఱలు భవుఁడు నిలుపఁ। బడెను మౌనీ! 157

క. పురుషుఁడు జితేంద్రియుండై, పరఁగి నిరాహారుఁ డగుచుఁ। బరమశ్రద్ధా
పరుఁడై యాలింగము గురు, తరభక్తినిఁ బూజచేసి। ధన్యుం డగుచున్. 158

ఆ. నిర్మలాత్మ నొప్పి। నిఖిలపంకంబుల, నెడలి బాఱఁద్రోలి। నీలకంఠుఁ
డైనహరుని లోక। మందు రాజిల్లును, సంగియంబు లేదు। సంయమీంద్ర! 159

సీ. గణ్యాత్మ! త్రేతాయు। గంబు సంప్రాప్తమై। తనరారుచుండ నా। స్థాణుదేవ
నికటగతంబునై। నెగడు మహాలింగ మతిపూజితంబునై। యలరునట్టి
ఘనచతుర్ముఖలింగ। మునకు శ్రద్ధాన్వితుఁడై మానవుండు స। త్యంతభక్తి
మ్రొక్కి సర్వాఘని। ర్ముక్తుఁడై రాజిల్లు నుగ్ర లీలాశంక। రోద్భవుండు

ఆ. ఖ్యాను శంభుఁ డైన। పరమేశుఁ బూజించి, సర్వదుష్టజాతి। సంకరోద్భ
వాధిఘోరరాజ। సాత్త్వభావవిముక్తుఁ, డై చెలంగు మనుజుఁ। డార్య యెన్న.

క. మనుజుఁడు కృష్ణచతుర్దశి, ననితరమతి నభవుఁ గొలిచి। యంత నభోజ్యై
దనజాతకలుషములచే, తెనువిడువంబడును నిజము। తజ్ఞులు మెచ్చన్ 161

క. మునివర! కలికాలము రా, జనులు వసిష్ఠాశ్రమమునఁ। జతురాస్యుఁడు నా
మనసిజహరు నిలిపి ముదం, బున నేగుదు రభవు లోక। మునకుం దీప్తిన్. 162

తే. ఆవసిష్ఠాశ్రమంబున। నతులభక్తి
నలరి నరులు నిరాహారు। లై జితేంద్రి
యత్వమున శివుఁ బూజించి। హర్ష మొప్ప
నమలపదమున కేగుదు। రనఘు లగుచు. 163

క. స్థాణునితీర్థమహాత్త్వము, మానుగఁ జెప్పితిని నీకు। మహిపై దీనిన్
మానవుఁ డాలించి యుమా, జానిదయ న్విగతపాప। చయుఁడౌ ననఘా! 164

సీ. నారద! యిట్లు స। నత్కుమారుఁడు తీర్థమాహాత్మ్యముల నెల్ల। మందలించి
మగుడ మార్కండేయ। మౌనినిఁ గనుఁగొని దేవమునీ! నీవు। తీర్థయాత్ర
కేఁగఁ దలంచితి। వేకత్వమునఁ బృథూదక మనువేర నీ। ధరణి నమరు
తీర్థంబు శ్రేష్ఠమై। తేజరిల్లుచునుండుఁ బుణ్యమౌ తత్తీర్థ। మునకు నేగ

ఆ. సర్వ మనుచుఁ బల్కె। నమరులారా! యది
కలుషహరము పుణ్య। కరము కాన
దానిఁ గోరి మీరు। దద్దయు భక్తితోఁ
జనుఁడు భావికార్య। సరణిఁ దలఁచి.

క. శీతకరసూర్యగీష్పతు, లేతిథియం దింపుఁ గూడ । మృగశీర్షగులై
ఖ్యాతిగ నుందురొ యాతిథి, భూతలమున నక్షయత్వ । మున గణ్యముగున్
చ. సురవరులార! దానఁ గడు । శోభనమై యది గ్రాలుచుండు నా
వరతిథియందుఁ బోయి పితృ । వర్యుల నందఱ శ్రాద్ధసత్క్రియ
న్నిరతము ప్రాక్సరస్వతిని । నిశ్చలభక్తులు నై యజింప నా
గర మని చెప్పిపోయె హరి । క్రన్నన దేవత లంతఁ దాపసా! 167

దేవతలు పృథూదకమున కేగి పితృదేవతలఁ బ్రార్థించి మేనకం దెచ్చి హిమవంతునకు భార్యగా నిచ్చుట.

క. పురుషోత్తమువాక్యంబుల, గురుబుద్ధుల నాలకించి । గోపతియుతులై
కురుభూమిస్థపృథూదక, వరతీర్థమునకును భక్తి । వాటిల్లఁ దమిన్. 168
క. చని తజ్జలమజ్జనులై, ఘనగురుచోదకులు నగుచుఁ । గమలాప్తుని భ
క్తినిఁ గని భగవంతుఁడ వై, తనరెదు నోసూర్యదేవ! । దయ తలోర్కత్తన్
క. పనిఁ గాని యీనక్షత్రం, బును మృగశీర్షంబు గానుఁ । బుణ్యాకర మై
పొనరెదురీతిఁ బృథూదక, మునుఁ జేయుము తీర్థరాజ । ముగ బుధు లెన్నన్.
తే. ఇటుల ప్రార్థించి తారకాధీశు వేఁడి
విబుధులందఱు భక్తితో । విబుధగురుని
గాంచి వినుతించి వినయసం । కలితు లగుచుఁ
బలికి రాకాలమందున । భవ్యచరిత! 171
క. దేవాచార్య! చంద్రరవి, భావసులామృగశిరోడు । వాసులు నై స
ద్భావమున వెలసి రతీ ముతీ, నీవిపు డీతారఁ జేయు । మింపొందంగన్. 172
క. మాకార్యము నీవశమై, ప్రాకటముగ నొప్పుచుండుఁ । బరమప్రీతిఁ
జేకొని దానిం జేయుము, నీకు మహాకీర్తి వచ్చు । నిజముగ ధాత్రిన్ 173
క. సురవర్యు లిట్లు నుడివిన, సురగురుఁ డాలించి వారిఁ । జూచి వచించెఁ
గరమేను వృష్టిపతి నై, పరగినఁ బోఁగల నటంచుఁ । బరమమునీంద్రా! 174
క. అంతట సర్వామరు ల, త్యంతముదం బొప్పనట్టు । లగు నసఁ దారా
కాంతుఁడు మృగశీర్షపదా, క్రాంతుఁడు నై సంతసమున । రాణించెఁ దమిన్
సీ. మార్గర్క్షసంయుక్త । మానితశుచిమాసమున నెట్టి తిథిచంద్ర । ముక్త యగుచుఁ
దనరారునో యట్టి । దర్శఁ బురందరుఁ డధికసంతుష్టుఁడై । యలరి సర్వ
పితృదేవతలకును । విమలాజ్యతిలమధుసహితాన్నపిండంబు । సరవి నిచ్చెఁ
గరుణ నంతన పితృ । గణము లాత్మజయునై చెన్నారుమేనతోఁ । జెప్పి రంత
తే. నమరు లామేన నప్డు నీహారయుక్తుఁ
డైనన గపతి కిడ నతఁ । డట్టిమేనఁ

జెంది సురలందుఁ బ్రీతుఁడై చెలఁగి దానిఁ
గలిసి క్రీడించె స్వేచ్ఛతో గిన్ను లెన్న 176

మేనయందు రాగిణి కుటిల కాళీ సునాభులు పుట్టుట.

చ. పరమముదంబుతో నగరి పర్వతరా జఖిలేంద్రియంబులన్
బొరిఁ దనివోవఁ జేసె బుధపూజితుఁడై వెలుఁగొందు మేన భా
సురవరదేహకాంతులను శోభిలి మోదముతోడ నొప్పి ని
ర్జరవనితోపమానలయి రాగిలుసూతులఁ గాంచె మూఁగురన్ 177

క. నారద! విను పిమ్మట నా, నారీరత్నంబు కనె సునాభాఖ్యుఁ డెం
పారుకుమారుని సద్గుణ, వారుని బటుధీరుశాంతభవనాధారున్ 178

తే. అపుడు మేనాత్మజలయందు నాదిపుత్రి
రాగిణీనామయుతయును రక్తదేహ
నేత్రయును రక్తవసనయై నెగడుచుండు
సకలవిబుధులు తనుఁ జూచి సంతసింప 179

సీ. పరిశుభ్రదేహయు భాస్వదాయతపద్మపత్రనేత్రయు మహాభాగ్యశీల
లక్షణసద్గుణలక్షితాఖ్యయు నీలవక్రకేశియు శుభ్రవసనమాల్య
పుంజరంజితయు నై పొల్చారి కుటిలాఖ్యవలన రెండవపుత్రి వఱలుచుండఁ
గాలాంజనోపమగాత్రయు మేచకేందీవరనయనయు దివ్యభావ

ఆ. కలిత యగుచు మేన కన్నట్టిమూఁడవ, పుత్రి కాళినామమున వెలుంగు
సరవి వారు నబ్జభవపూర్వజాతలై, తప మొనర్పఁ జనిరి తాల్మి నపుడు. 180

చ. సురవరు లాశుభాంగనలఁ జూచిరి ద్వాదశసూర్యు లంత భా
సుర శశిసన్మయూఖసమశోభితగాత్రయుఁ జారుశీలసుం
దరయుఁ దపోవిలాసినియు ధన్యయు నా కుటిలాఖ్యభామినిన్
బొరిఁ బరమేష్ఠిలోకమునుఁ బొందఁగఁ జేసిరి తాపసోత్తమా! 181

ఆ. పిదప విబుధులెల్ల విధినిఁ గన్గొని మహా
మాన్యచరిత యీమె మహిమ నాశ
కరుఁడు నైనసుతునిఁ గన నేర్చునా దయఁ
బలుకఁ దగుదు వీవు పాలి ననఁగ. 182

చ. విని వనజాసనుం డపుడు వేల్పులఁ గన్గొని యీతపస్వి నీ
వనిత పురారివీర్యమును వాసినిఁ దాల్చుట కెట్లు శక్తయై
పొనరు వరాకి కాన నిది ముక్తయు నా నని పల్క నావరా
నన పరమేష్ఠితో నని మనంబునఁ గోపము పిచ్చలింపఁగన్. 183

మత్తకోకిల. వారిజాసన! శార్వవీర్యము వాహ్యమై తనరారినన్
ధీరభావముతోడ దానినిఁ దెంపుపెంపునఁ దాల్చి వి

స్తారఘోరతపస్స్ఫురణఁ గురు।తప్తనై హరిఁ గొల్చి యా
మారవైరి శిరంబు వంచెద । మాన్యులెల్ల నుతింపఁగన్. 184

క. ఇనచంద్రులు గతిదప్పినఁ, బనిఁ గాని నే నుడివినట్టి । పలుకు నిజంబై
తనరారుచుండు నని పొగ, రునఁ బల్కిన నలువ యపుడు । రూక్షేక్షణుఁడై.

క. కటకటము లదర భ్రూకుటి, నిటలస్థలమందు నాడ, నేత్రములందున్
జిటచిట నిప్పులు రాలఁగఁ, గుటిలాత్మం గనుచుఁ బల్కెఁ । గోపస్ఫూర్తిన్.

బ్రహ్మ కుటిలకు రాగిణికి శాప మిచ్చుట

తే. దారుణం బైనమూర్తితోఁ । దనరునట్టి
కుటిల! వతి! విను శంభుండు । గుణగణాఢ్యుఁ
డక్షరుండు మహేశ్వరుఁ । డాద్యుఁ డమిత
బలుఁడు భగవంతుఁ డగుచును । వెలయుదీప్తి 187

క. మునులెల్ల శార్వశక్తిని, గనఁజాలక వెఱ్ఱు లగుచుఁ । గ్రాలఁగ గర్వం
బున విఱ్ఱవీఁగి యీకర, ణిని బల్కుట ధర్మ మగునె । నెలతా నీకున్. 188

సీ. పాపాత్మురాల! నా।పలుకు నీచేతను తొంతమైనది కాక । సమసె నందు
వలన మచ్ఛాపోరు।వహ్ని నిర్దగ్ధవై సర్వభాగములందు । సలిలరూప
కలితవై యొప్పారఁ । గలదాన వని పల్కెఁ । క్షోణీధరకుమారి । కుటిల పిదపఁ
బరమేష్ఠిశప్తయై । వారిరూపంబునఁ గదువడి బ్రహ్మలో।కంబు ముంచె

తే. నుద్ధతజలాభియుక్తయై । యొనరుకుటిలఁ
గని చతుర్వేదములతోడఁ । గమలభవుఁడు
కడిమి నద్దాని బంధించెఁ । గదలకుండ
మానికులచంద్ర! సద్గుణ।మహిత! మౌని! 189

ఉ. అంత హిమాద్రిపుత్త్రి యిటు । లాఘనశాపముచేత బద్ధయై
వంత మఱిం జిగుర్పఁగను । వారిమయాకృతినుండి వాక్పతీ
కాంతునిదా నిశాంతమునుఁ । గ్రక్కున ముంచుచునుండె నింత బల్
సంతసనకట్టి నిర్జరులు । చయ్యన నయ్యెడ కేగి రాగిణిన్. 190

క. పరమేష్ఠి లోకమునకును, గరమర్థినిఁ దెచ్చి నలువ।కడ నత్తరుణిన్
గురుభక్తి నిల్పి తెలిపిన, సరగున యోజించి పద్మ।సంభవుఁ డంతన్ 191

క. ఆరాగవతినిఁ గని యో, సారసముఖి! నీవు శార్వ । సద్వీర్యంబున్
గోరి భరింపఁగఁజాలవు, చేరకు మిటఁ బొమ్ము వేఱు । చెప్పక తరుణీ! 192

తే. మండిపడి మహిపాంతయై । మామకాఖ్యఁ
దనరు పుత్త్రుండు కలుగునం।దాఁక ఘోర
తపముతోఁ దప్త నయ్యెదఁ । దాల్మి ననిన
విని విరించి మహాకోప।వివశుఁ డగుచు. 193

వ. నారదా! విను మారాగిణినిం జూచి దుష్టాత్మురాలా, దేవతలకైన దాటరాని నామాటను నీవు గర్వించి ధిక్కరించితివి. కాన సంధ్యారాగరూపిణివై భాసిల్లం గల వనిదానికి శాప మిచ్చె నాభామినీలలామ మావిధిశాపసంవర్ధయై రాగవతి యగుచుం గృత్తిభాగమున శైలేయధృతవిగ్రహాను నపేక్షించుచుండె నంతం దపస్విని యగు మేన తనకూతు లిద్దరు బ్రహ్మశాపమునం బెదుటం దెలిసికొని చింతాసాగరమగ్నయై తల్లడిల్లి తపోధురంధరయు మూండవకొమరితయు నగు కాళికడ కరిగి యుమా యని పిలిచి తపమునుండి దాని నివర్తింపంజేసి యాపుత్రికి నుమ యనునామం బొసర్చె తండ్రియైనహిమవంతుం డట్లె యాపుత్రినిం బిలుచుచుండె నంత 194

— ఉమ పరమేశునిం గూర్చి తపంబుం జేయుట —

ఉ. ఆయుమ దీక్షతోడను మహోగ్రతపంబున సుర లెల్ల మెచ్చ నా
తోయమునందుం జేయ మరిం । దోంచం దపోవని కంత భక్తితోం
బోయి పినాకపాణియయి । పూర్ణుండు గోధ్వజుండై మహేశుండై
కాయజ వైరియౌ హరునిం । గాఢముగా మది నిల్పి తాపసా! 195

క. గురుతర మైనతపంబును, గరమర్థి నొనర్చుచుండం । గమలాసనుం డా
తరుణీమణి యోగోన్నత, సరణిం గని సురలం జూచి । చయ్యన నుడివెన్! 196

చ. సరససరలేఖులార! చని । సాహస మొప్ప హిమాలయంబునన్
బరమతపఃప్రభావమున । భాసిలు కాళిని నాసమీపమునన్
సగమునం జేర్పు డన్న విని । చయ్యన నిర్జరులెల్ల నా యుమా
తరుణినిం జేరి తద్విమల । ధార్మ్యతపోబలనిర్జితాత్ములై 197

క. ఆలలననుం గదలింపనుం, జాలకం జింతించుచుండ । శక్రుండు వారు
జ్జాలుండై చని దానిన్, గిలించెడిశక్తి లేకం । గెలుచుచుం బిదపన్ 198

చ. క్రతుభుజయుక్తుండై వెడలి । గ్రక్కునం బద్మజుం జేరి దేవయా
సతిం గొనివచ్చునట్టి దగు । శక్తియు మాకును లే దటన్న గీ
ష్పతి యగుపద్మజుం డపుడు । వారిం గనుంగొని మీకు తత్తపో
జితరుచులై యడంగితిరి । చిత్తములం దతిక్షితితోంచంగన్ 199

— బ్రహ్మ దేవతలకుం గాళి శివభార్య యగు నని చెప్పుట —

క. సురలార! యాతపస్విని, పరశివసతి యగును నిజము । భావింపంగ మీ
రరయంగ నిత్తతి విగత, జ్వరులై స్వాలయములకునుం । జను డింపొందన్

క. తారకయుతమహిషునిం బటు, దారుణరణమందు మిగుల । దర్పించి వడిన్ 200
ధారణిం గూల్పం గలరని, కూరిమి భాషింప జిష్ణుం । గూడి ముదమునన్ 201

తే. వేల్పులెల్లనుఁ దమతమ వేశ్మములకుఁ
జనిరి మేనాసమేతుఁ డై సత్త్వాధరేశుఁ
డైనహిమవంతుఁ డావేళ నధికయోగ
పరయుఁగా నున్నయుమనుఁ దపంబువలన 202

చ. మరలెడు నట్లు చేసి తనమందిరభాగముఁ జేర్చెఁ; రౌద్రమై
పరఁగి నిరాశ్రయం బగుచు భాసిలునట్టి వ్రతంబుఁ బూని సు
స్థిరమతి యైనశంకరుఁడు సిద్ధసుమేరుమహామహీధ్రసుం
దరవనభాగసీమను ముదంబునఁ గ్రుమ్మఱుచుండి యారయుఁడన్ 203

క. భూరిహిమాచలమునకును, గోరిక నొకనాఁడు వచ్చి కుధరేశ్వరవి,
స్తారశ్రద్ధార్చితుఁ డై, యారాతిరి నట వసించె నంతటఁ బ్రీతిన్. 204

క. మనసిజహరు రెండవదిన, మునఁ దగమంత్రితునిఁ జేసి భూధరవిభుఁ డిం
పున నిట నుండుతపోసా, ధనమునకు మహేశ నీవు దయ దలఁకొత్తన్ 205

క. అని హిమవంతుం డాడిన, మనసార మహేశుఁ డాయు మాసలియందున్
దనమతి నిల్పి తదాశ్రమ, మున విగతనిరాశ్రయత్వపూర్ణవ్రతుఁ డై 206

సీ. తన రారుచుండినతతిని దదాశ్రమమున నుండ వాఁడును బుణ్యరూప
పరివృతుఁ డగుశూలపాణి యుండినచోటి కగరాజపుత్రి యైయలరి మిగులఁ
గళ్యాణి యైనట్టి కాలి యేతెంచినఁ జూచి గిరీశుఁడు చోద్య మొంది
పదఁపడి పుట్టినభార్యగా మది నెంచి స్వాగతంబునఁ బూజ సల్పి యోగ

ఆ. తత్పరుండు నగుచుఁ దన రారుచుండినఁ, జెలులఁ గూడివచ్చి చేతు లెత్తి
భక్తితోడ భవునిపాదంబులకు మ్రొక్కె, శైలతనయ యష్ట శైలమందు

ఉ. పిమ్మట నావధూవణిని బ్రీతి చెలంగుచునుండఁ దెద్దకా
లమ్ము నిజాత్మలో హరుఁడు లాలితదృగ్గతిఁ జూచి యుత్తికా
దిమ్మెయి నంచుఁ బల్కె ప్రమథేశులఁ గూడి యదృశ్యుఁ డయ్యె నా
కొమ్మయు నట్టివాక్యమును ఘోరముగా విని విహ్వలాత్మయై 208

క. సఖ్యస్థిలి తనమదికిని, దుర్గమమై తోఁచ మిగుల దుఃఖాకులతన్
దుర్గ చని తండ్రితోడను, భర్గుని వాక్సరణిఁ జెప్పి పదపడి పలికెన్. 209

ఉ. తాత మహాటవీస్థలిని దద్దయు భూరితపంబు చేయ నే
ఖ్యాతి తలిర్ప నేగి సురగణ్యుఁడు శంకరుఁడున్ బినాకియున్
బాతకహారుఁడా హరుని భక్తి భజించెద నంచు దీక్షతో
నాతతిఁ బల్కెఁ దండ్రి విని యచ్చెరువొందె మనంగఁ బ్రీతితోన్ 210

— కాళి లలితాఖ్యగా శివుని గూర్చి తపంబుఁ జేయుట —

చ. మునివర! యాలతాంగి పటుమోదముతోడఁ దదీయపాదమం
దనితరభావ మొప్ప లలితాఖ్యయు నై శివు నాత్మ నిల్పి పెం

పునుఁ గనునట్టి దా తేపముఁ । బొందుగ సల్పుచు నుండె నిర్జరు
ల్గనుఁగొని వింతతో నపుడు । క్రాలుచు నుండిరి వేడ్కఁ నంతటన్. 211

సీ. నిజసఖీమణు లెల్ల । నిర్మలకుశసమిత్ఫలపుష్పములఁ గొని।వచ్చియిచ్చి
నిత్యసపర్యను । నేర్పుతోడ నొనర్ప నాలలితాదేవి । యధికభక్తి
తేజోమయుండయి।దీపించు మృణ్మయశివునిఁ గాంచి యా।శివుఁడె నాకు
గతి యని భావించి । కరయుగ్మ నాకు ద్రుఁ బలుమఱుఁ బూజించి । వామదేవు
తే. సారెఁ గనుఁగొనుచుండె నా।సారసాక్షి
యంత శ్రద్ధాగరిష్ఠుఁడై । యఖిలపతియు
నైన త్రిపురాంతకుండు మ।హాముదంబుఁ
జెంది వటురూపమునుఁ దాల్చి । చిత్త మలర 212

ఉ. హస్తమునందుఁ గుండి యల।రారను మోదుఁగుకోలమూఁపుపై
శస్త్రినిఁ జెందఁగా నొడుగు । జందెము రంజిల భక్తపాలనా
సక్తుఁడు ఫాలిపాటలిత।చారుశిరోరుఁడు ముంజమేఖలా
న్యస్తకటిప్రదేశుఁడు మృ।గాజినధారియునై శివుం డొగిన్ 213

శివుఁడు వటురూపమునఁ గాళికడకు వచ్చి సంభాషించుట.

ఆ. వార్ష మొప్ప నప్పు । డఖిలాశ్రమంబుల, యందు సంచరించి । యద్రిరాజ
పుత్రి మెలఁగునట్టి । పుణ్యాశ్రమమునకు, వచ్చె దీప్తిఁ గుటిల।వటుఁడు నగుచు
క. అరుదెంచిన గని పార్వతి, సరగునఁ దనచెలులఁగూడి।సర్వాత్మం డౌ
పురహరుఁ బూజించి యనెఁ, బరమానందమున నిట్లు । పరమోక్తులతోన్.

ఉ. ఎక్కడనుండి యిక్కడికి । నింపునఁ జేరితి వాశ్రమంబు నీ
కెక్కడనుండునో యిచటి । కేగదవో కరుణించి భిక్షుఁడా!
మక్కువతోడ నా శివుడు । మానుగఁ దెల్పు మటన్న నాతఁ డా
చక్కనికల్కితోఁ బలికె । సంతస మొప్పుచు నుండఁ దాపసా! 215

ఉ. కన్నరొ! మామకాశ్రమము । కాశినిఁ జెన్నలరారుచుండు నేఁ
దున్నతతీర్థయాత్ర మది । నొప్పఁ బ్రసాదకదివ్యభూమికిన్
బన్నుగఁ బోఁ దలంచి యిట।వచ్చితి నే ననఁ గాళి సత్యసం
పన్నుఁడు నైనధూర్జటినిఁ । బాలిఁ గనుంగొని పల్కెఁ గ్రమ్మఱన్ 217

సీ. అనఘ పృథూదక।మందు నేపుణ్యంబుఁ బొందఁ బోదువొ దాని।పుణ్యఫలము
నయనప్రతీర్థము।లందు మునింగి ఫలమును భాషింపుము । లలిన నంగ
నంగన నేముఁ బ్ర।యాగలో మును మున్గి యంతటఁ గుబ్జామ్ర।మందుఁ గోటి
తీర్థమందున జయం।తినిఁ జండికేశ్వరమునఁ గౌవటం బను।ముఖ్యతీర్థ
ఆ. మందు బంధుబృంద।ముండుఁ గర్కంధము, నందుఁ గనఖలంబు।నందు నటు

లగ్నికుండమునకు । నాపగేశ్వరియందు, భద్రతపకముల । భక్తితోడ. 218

క. వనితా! నిష్కాముఁడ నై, మునిఁగి త్వదాశ్రమతలంబుఁ । బొందితి నిట నుం
డినదాన వైన నీతో, మన మలర న్మాటలాడి । మంజులసరణిన్. 219

క. నేనుఁ బ్రసాదకమునకును, మానిని పొఁగలను వినుము । మతియొకమాటన్
మానుగ నడిగెదఁ గ్రోధము, బూనకు మొగి దానియందు । బుద్ధి న్మిగులన్

క. ఓసూక్ష్మోదరి! నిత్యో, ద్భాసిత సుగుతపముతోడఁ । బరువడి నాత్మన్
గాసిలఁ జేయుచు యోగా,భ్యాసంబున నున్నవాఁడ । భావం బలరన్. 221

క. భూసురులకు బాల్యంబున, నే సంయుత మైనగాత్ర । మెలమిని శ్లాఘ్యా
వాస మగుచుండుఁ దలఁపఁగ, భాసుర మగుదీప్తితోడఁ । బ్రత్యహమందున్.

క. భామా! ప్రథమవయస్సున, భీమం బైనట్టితపముఁ । బ్రేమం గాని నీ
వీమాడ్కి నుంటఁ గనుఁగొన, నామదిలో విస్మయంబు । నలిఁ బెంపారెన్ 223

తే. వనితలకు నెల్ల మొదటి జవ్వనమునందుఁ
గవ భోగాస్పదంబు లౌ । కాలములు సు
భోగితంబులు నై చనుఁ । బుడమిలోనఁ
బతులతోఁగూడి వర్తింపఁ । బద్మనేత్ర 224

క. విరిబోఁడిరో! నీ వస్థిర, తర మగుయౌవనమునందు । దారుణతపముం
గరమర్థిఁ గోరితివి దుర్భర మని నామదికిఁ దోఁచె । భావింపంగన్ 225

శా. నానాస్థావరజంగమాళులు తమి । న్నవ్యాభిరూపోన్నతా
ధానప్రాభవనిత్యసంపదలతోఁ । దళ్కొత్తుచున్నట్టి వా
నా నైశ్వర్యములందు సంతతము విశ్రాణంబుతో నుండఁగా
హానిం గైకొన కేలఁ బెంజెడలతో । వర్తించెదో భామినీ! 226

క. కట్టి దుకూలాంబరమును, గట్టక తమి నారచీరఁ । గట్టితివి బలే
పట్టుదలతోడ నీమది, నెట్టన జిహ్మార సాగ । నీరజనయనా! 227

సీ. మానీంద్ర! భిక్షుఁ డీమాడ్కి నన్నిన శీలాభిరామయై । చెన్ను మిగిలి
కాళికిఁ జెలియ నై । ఘనతపోవృద్ధయౌ సోమప్రభానామ । సుదతి యతనిఁ
గని విప్రసత్తమ! । కడిమిఁ దపఃప్రీతిఁ గ్రాలెడి పార్వతి । రమ్యకథను
విను మామహేశ్వరి । విభునిఁగా శంభునిఁ దలపోసి నిష్ఠతోఁ । దపము మిగులఁ

గీ. చేయుచున్న దనుచుఁ । జెప్పినఁ దలయూచి, పెద్దగాను నవ్వి । విశ్వవిభుఁడు
నైనవామనేవుఁ । డాడె నంతట సుమ్మా, కాంతతోడ నపుడు । కౌతుకమున

క. బోఁటిరో వినుమా! యేనొక, మాటాడెద నిట్టి బుద్ధి । మహి నెవ్వనిచేఁ
బాటింపఁబడెనో నీకీ, పాటిఁ గనఁగ విస్మయంబు । తళుకొత్తెఁ దమిన్ 229

క. ఆర్యా! పల్లవకోమల, కార్యం బగు నీకరంబు । తర్కింపు మహా!
వార్యబిలేశయయుతమా, శార్వకరంబును వహింపఁ । జాలునె చూడన్. 230

క. బాలా! చీనాంబరధరవై లలి వర్తింతు వీవు హరిణాజినవ
స్త్రాలంకృతుఁడై శంభుఁడు, వాలాయము మెఱయుచుండు భావింపఁగన్
క. సుందరి! చందనయుతవై, పొందుగ రాజింతు వీవు పురహరుఁ డోలిన్
సుందరభూతివిభూషిత, ముం దగుకాయమున మిగులఁ బొలుపారుఁ జుమీ.
క. అనఁ బార్వతి భిక్షునితో, ననె నాతో నిట్లుపల్క ననఘా! తగునా
ఘనుఁ డఖిలగుణాధికుఁ డా, మనసిజహరుఁ డైనభవుఁడు మది యోజింపన్
సీ. బ్రాహ్మణోత్తమ! విను భవుఁడు శివుం డైన ధనియైన మిగుల నిర్ధనుఁడు నైన
రహి నలంకారుఁడై రాణించినను నలంకారవర్జితుఁడు నై కనఁబడినను
దారుణాకారుఁడై ఆలోకత్తువాఁడైన నెటువంటివాఁడు నై యొనయుచున్న
మఱియుఁ జర్మాంబరసమహితుఁడైనను నాగభూషణంబులతోడఁ బొనరుచున్న
ఆ. నట్టిశివుఁడె నాకు నాత్మప్రియుండు గాఁ, గలఁడు పెదవు లదఱఁ గడిమి నిట్లు
పలుకనిశ్చయించి భావనిమాసిని, వెలయుచుండునట్టి భిక్షుఁ డింక 234
క. వారింపఁబడును శ్రోతియు, ఘోరాఘవిముక్తుఁ డగుచు గురుతరనిందా
ధారుఁడు కాఁడని యిటు బ, ధిరతతోఁ బలికి యప్పుడు తెంపు గనఁబడఁగన్

శివుఁడు నిజరూపమునఁ గాళిని గృహంబున కనుపుట

ఆ. వరద యైనకాళి వడి లేచి పోనెంచ, రుద్రుఁ డంత భిక్షురూప మెడల
విలసదాత్మరూపవిభ్రాజితుండు నై, పూలతాంగితోడ ననియె నంత 236
చ. తరుణిరో! నీవు నీజనకుస్థానముఁ జేరుము నీ నిమిత్తమై
ధరణిధరేశుసన్నిధికిఁ దాపసవర్యులఁ గూర్మిఁ బంచెదన్
బరశివకామవై యిట విభాసితమృన్మయరూపశంకరున్
నిరుపమభక్తి నిల్పితివి నీవు వినిర్మలచిత్త మొప్పఁగన్ 237
తే. అట్టి రుద్రుఁడు భద్రేశ్వరాఖ్యతోడ
భువనమందున విశ్రుతిఁ బొందు మిగుల
భక్తి నీ శర్వు సర్వదేవతలు దైత్యు
లోలి శుభకాములై కొల్వఁ గల రటంచు 238
చ. పరమమునీంద్ర! రుద్రుఁ డిటు పల్కినఁ బర్వతరాజపుత్రి భా
సురమతి నింగిదారి పితృసుందరసద్మముఁ జేరె నంతటన్
వరదుఁడు నైనశంకరుఁడు పార్వతిఁ బాసి కృష్ణోదకాఖ్యతో
బరఁగెడి తీర్థసన్నిధికి వచ్చి తదీయవిశుద్ధవారిలోన్. 239
చ. మునిఁగి విశుద్ధగాత్రుఁ డయి మోదముతో వృషభంబు నెక్కి నం
దినిఁ బ్రమథేశులన్ గలిసి దివ్యమహీధర మైనమందరం
బనుగిరిఁ జేరె నాయది గణాన్వితుఁడై చనుదెంచినట్టి శం
భునిఁ గని భూరికౌతుకము పొల్పెసలారుచు నుండ నత్తఱిన్ 240

ఆ. భవ్యకందమూలఫలశుద్ధజలముల, చేతఁ బూజచేసి చేతు లెత్తి
వందనం బొనర్చి భక్తితో నొప్పారి, సన్నుతించె మిగుల సంయమీశ. 241
ఆ. అభవుఁ డంత మందరాద్రిపూజితుఁడు నై, తివిరి యాయరుంధతీసమేత
ముగ మునీంద్రవరులముదమున నత్తఱిఁ, దలఁచె నాత్మ నట్టితరుణమందు
చ పరశివుచేత నిట్లు మునివర్యులు సంస్మృతు లై సుచారుకం
దర యగుమందరాద్రికి ముదంబున వచ్చిరి దేవదేవుఁడై
పరఁగు పురారి యాయెడను వచ్చినవారలఁ జూచి లేచి సు
స్థిరగతిఁ బూజసల్పి గురుశేముషితో నిటు లాడె నారదా! 243
ఉ. తాపసులార! మీచరణతామరసంబులచేత నిద్ది ని
ష్పాపత నొప్పి ధన్యమయి పావనమై సురపూజితంబు నై
ప్రాపితపుణ్యయుక్తమయి భాసిలి జ్ఞానసముద్భవంబు నా
తాపము వాపునట్టిదయి ధారణ సొంపెసలారె నియ్యెడన్. 244
క. అతులితశుభసమసద్వి, స్తృతగురుమందరమహీధ్రసానుస్థమహా
స్నుతమృదుసారసువర్ణాం, చితశిలల వసింపుఁ డిపుడుఁ చెలువము మీఱన్
చ పరమమునీశ! శంభుఁ డిటు పల్క నరుంధతితోడఁగూడి మం
దరగిరి సానుసచ్ఛిలలఁ దాపసు లెల్లనుఁ జేరి రంతటన్
స్థిరమతి నుండునట్టి మునిశేఖరులన్ గని దేవముఖ్యుఁ డై
పరఁగెడునందికేశ్వరుఁడు భక్తి చిగుర్చుచు నుండ నారయన్ 246
క వారల నర్ఘ్యాదుల వి, స్తారంబుగఁ బూజచేసి సంప్రయతాత్ముం
డై రాజిలె నంతట జగ, దారాధితుఁ డైనశంభుఁ డమలగుణాఢ్యా! 247
సీ ఆత్మయశోవృద్ధికై వినయాన్వితు లైనట్టిఋషులతో నపుడు ధర్మ్య
మై దేవహితము నై యలరువాక్యంబునుఁ బలికె నోకశ్యపవారుణేయ
గాధేయగౌతమ గార్గ్యాత్రివరభరద్వాజులారా! మును దక్షపుత్రి
యగుసతి నాభార్య యైయుండి తనతండ్రిచే నవమానంబుఁ జెంది ప్రాణ
తే. ములనుఁ బాసెఁ గదా యట్టిముగుద యిప్పు
డద్రిపతిపుత్త్రి యై యుమాఖ్యనుఁ జనించెఁ
గాన నగపతి నడిగి యాకంబుకంఠి
నిపుడు మత్ప్రియఁ గాఁ గూర్పుఁ డింపుతోడ. 248

సప్తర్షు లరుంధతీసహితు లై హిమవంతుని యింటికిఁ బెండ్లిపెత్తనము చేయఁబోవుట

చ అని యిటు పల్క సప్తఋషు లల్లి యొనర్చిర మంచు నోన్నమో
మనసిజనాశనాయ యని మానుగ నాడివిశేషభక్తితోఁ
జనిరి హిమాచలంబునకు శంకరుఁ డంత నరుంధతీసతిన్
గనుఁగొని వేడ్కమైఁ బలికెఁ గార్యగతి న్మదినిం దలంచుచున్ 249

సీ. చాన! పురంధ్రులు । సత్పురంధ్రులకును ధర్మంబులకును సంగతిగ నిన్ను
భావింత్రు చనుమని । భవుఁ డాడవినియా వెలఁది గ్రక్కున నోన్న మో । భర్గయనుచుఁ
కనెను లోకాచార । సరణి నంతట మాను । లోపధిప్రస్థమ । హోరుశైల
నాథుని శిఖరంబు । నకు నేఁగి యక్కడ వాసవపురివలె । వఱలు తత్పు
ఆ. రంబుఁ జూచి దాని । రామణీయకమునకు, మిగుల హర్ష మొంది । మించినట్టి
వింతతోడ నలరి । వీక్షించుచు నుండి, రట్టియెడను భక్తి । యతిశయిల్ల 250

ఆ. అద్రికన్యలంద । ఱాయరుంధతి బల్, శ్రద్ధతోడఁ బూజ । సల్పి కష్టు
డాముసీశవర్యు । లద్రీశ సుతుచేత, తదనుచరసుదేవ । తతులవలన 251

ఉ. పూజితులై నగేశ్వరుని । భూరిసువర్ణమణీంద్రసుప్రభా
రాజివిచిత్రమందిరము । రమ్యముగాఁ గని మెచ్చి సత్తపో
రాజితులైన సర్వముని । రాజులు నిల్చిరి దానిముందు వి
భ్రాజితమైన ద్వారమున । ద్వార్స్థనిరోధము నెంచి నారదా! 252

ఉ. ఆయెడ గంధమాదనస । మాఖ్యుఁ జెలంగెడి ద్వాస్స్థశైల మా
తోయముఁ జూచి విస్మయము । తోఁపఁ గరంబునఁ బద్మరాగసం
ధాయకభూరిదండమునుఁ । దాల్చి రయంబున రా మహాతపః
శ్రీయుతులై చెలంగు ముని । శేఖరు లాడిరి వానితోఁ దగన్ 253

శా. సారోదారమహాశుభాకరుఁడు నా । శైలేంద్రుతో నీవాగిఁ
మారాకన్ దయమీఱఁ దెల్పుము జగ । న్మాన్యక్రియాసక్తిమై
చేరన్ వచ్చితి మంచుఁ జెప్పు మనఁగాఁ । జిత్తంబులోఁ బొంగి యా
ధీరుం డాయెడఁ బర్వతేశు కడకున్ । దీపించు సద్భక్తితోన్. 254

ఆ. వచ్చి జానువులను । వసుధాస్థలి న్మోపి, మొగమునందు హస్త । ములనుఁ బెట్టి
పద్మరాగదీప్తి । భాసిల్లుదండంబుఁ, గక్ష నుంచి పలికె । గాంతతోడ 255

క. అనఘా! భవదీయాంగణ, మున నుండెడి ద్వారమందు । మును లురుకార్యం
బునుఁ గల్గివచ్చి నీద, ర్శనలోలత నున్నవారు । సారె ననంగన్ 256

క. ఆవాక్యము నగపతి విని, భావం బలరార లేచి । పరమార్ఘ్యంబుల్
దేవం గొని ద్వారంబున, కావేళ న్వచ్చి భక్తి । హరువొందంగన్ 257

క. ఎదురేగి యామునీంద్రుల, పదములకును మ్రొక్కి యర్ఘ్య । పాద్యంబులచే
తఁ దమిం బూజించి సభా, సదనస్థులఁ జేసి తృప్తి । సహితుం డగుచున్ 258

ఆ. భాషణజ్ఞుఁ డైన । పర్వతేశుండు స, ద్భాగ్యవాసనముల । భాసమాను
లై చెలంగుమునుల । నందఱఁ గని పల్కె, సరసభాషణముల । సంయమీశ!

సీ. ఘనులార! యుష్మదా । గమనంబులో నిట వారివాహవిహీ । నవర్ష మొదవెఁ
బువ్వులు లేక బ । ల్పూలు పొందె ఫలములు పాదపంబులయందుఁ । బాలిమీఱ

నిది యప్రతర్క్యమై । పొదలి యచింత్యమై చెన్నారసాగెను । విచిత్రగతిని
ధన్యుండ నైతిని । ధరపతి నై శుద్ధ । గాత్రుండ నైతిని । గడిమి మాకు
తే. కాంగిణము సత్యయుక్తమై । యలరి దృష్టి
పూత మై పావిలిత మై । పొసఁగి పుణ్య
దాక్షిణ్యసారవశ్యతాఖ్యతి । క్షత్రకోశ
మఱియు మా రాకఁ జేసి । హరువుతోడ 260
క. భూసురులారా! యుష్మ, ద్దాసుండ నై భూరిపుణ్య । తతితో మిగులన్
భాసిల్లితి నీధరపై, నానరివారి దేవుఁడు కలఁడు । నలి భావింపన్ 261
క. మీ రేమి నిశ్చైవచ్చిన, వారో కా యానిని సత్కృపా । యుతు లగుచున్
గారిమి నాజ్ఞాపింపుఁడు, ధరత నేదాని జేయఁ । దివ్యరుడు భక్తిన్ 262
ఉ. దారలతోడ భృత్యులము । దాయములోడను బుత్రపుత్రకా
వారములోడ సర్వయుఁడ । భద్రగిరీశుఁడ నై చెలంగి వి
స్తారభవాబ్ధిపారమును । దాఁటితి నిక్కము యుష్మదాజ్ఞ నా
ప్పారెడివాఁడ నాఁ ననిని । హర్షములోడను దెల్పుఁ డీయెడన్ 263
మ. అని తా భక్తి నటింప సంశ్రితగుణా । యతాత్ముఁడా పూను లా
ఘువశై లేంద్రునివాక్యము న్విని జగ । ద్ధన్యుండు బున్యుండు స
న్మునివర్యుం డయినట్టి యంగిరసునిన్ । మోదంబుతోఁ గాంచి నీ
వనఘా! వచ్చినకార్యభాగమును శై । లాధీశుతోఁ దెల్పుమా 264
క. నారద! యి ట్లానతినులు, గారవమునఁ జెప్ప నతఁడు । కర మర్థినిఁ ద
త్పౌరితుఁడై కార్యస్థితిఁ, గారిపుఁ దెలుపంగఁ దొడఁగెఁ । గుధరేశునకున్.
చ. ధరణధరేశ మే మిపుడు । తాలిమి నేపనిఁ గోరి దివ్యసుం
దరభవదీయమందిరప్ర । దేశంబులుఁ జొచ్చి యరుంధతీమహా
తరుణినిఁ గూడివచ్చితిమొ । తత్ప్రబుద్ధని నట్టికార్యమున్
వారి వినుపింతు వెక్కు విను । భూరియశోరమ చందు నిన్నొగిన్. 266

—— అంగిరసుఁడు కాళిని వరున కిచ్చి పెండ్లిచేయుమని హిమవంతునకుఁ జెప్పుట ——

సీ. ఏవాఁడు సకలదేవేశ్వరుఁ డధ్వరభోక్తయు సత్యలోకపూర్వుఁ డజుఁడు
సర్వాత్ముఁడును దక్షాధ్వరహరుండును శూలధరుండుఁ ద్ర్యక్షుండు వృషభ
వాహనుండును జటావాటదకేలనుఁ డరమర్దనుఁడు ప్రత్యక్షగాత్రుఁ డయ్యె
నేమహాదేవేశు । నీశుఁ గాఁ గొందఱు భావించుచుందురో । భావములను
ఆ. శర్వ శివ మహేశ । చంద్రశేఖర హర, భూతనాథ ప్రము । పురవినాశ
యనెడునామములను । జనులు కొందఱు తలం, చెదరో మిగుల నట్టి । శివునివలన
క. సరగునఁ బ్రోత్సాహితుల మై, పరఁగుచు నీ నికటమునకు । వచ్చితిమి భవ
ద్వరసుతయును ద్రిజగత్పూజ్యం, దటియా నీకాళివారుఁడు । లద్దయుఁగోరెన్ 268

క. విను మెవ్వనిపుత్రిక శో,భనవరుని రూపగోత్రభాసురలక్ష్మిన్
దనరారఁ జెందునో యా, మనుజుఁడె ధన్యుండు గాని మఱియొకఁ డగునే? 269

మ. అనఘా! స్థావరజంగమాత్మకమునై హర్యుండు భూతౌఘ మెం
దనుకన్నాల్గు తెఱంగులన్ దనరునో తల్కుంప నందాఁక నా
ఘనభూతాళికి నీయుమాకుమారమణి వీకన్ జలియా మేఘుకే
తనుఁడౌ నీలగళుండు తండ్రియగుచున్ దల్కొత్తు నిక్కంబుగన్ 270

వ. ఓనగాధిరాజా! అదియునుంగాక వినుము 271

చ. పురహరుఁ గూర్చి దేవతలు మ్రొక్క భవత్సుత యైనకాళికిన్
బొరిది నమస్కరించెదరు చూవె విభూతి పరిస్ఫురత్తుంబు నా
చరణము శత్రుమూర్ధమునఁ జక్కఁగ నుండె నొనర్పనాను మే
మరయఁగ యుష్మదర్థులము యైతిమి భూరికృపారసంబుతోన్ 272

క. గిరివర! హరువిషయంబై, వరదుఁడ వగు మీవుపూనికఁ బార్వతి త్రిజగ
ద్గురుజననిఁగానుఁ జేయుము, చిరకీర్తియుఁ బొందఁ గెందు క్షితితలమందున్

క. నారద! విను మంగిరసుం, డీరీతినిఁ బలుక విని నగేశునిసుత వి
స్తార మగుసిగ్గుతో ముఖ, సారసమును వంచి హాస్యసహితయు నగుచున్ 274

క. ఘనసాహసమున గర్వం, బునుఁ గడిమినిఁ జెందియుండె భూధరతతి త్రి
న్నన గంధమాదనాద్రిన్, గని కల్గను వేడ్క మదినిఁ గ్రాల మునీంద్రా!

హిమవంతుఁడు కులపర్వతంబులఁ బిలిపించుట.

క. ఓగంధమాదనా! నగ,పుంగామంత్రణముతో జనుఁ బొమ్మీ వనఁగా
వేగయుతుఁ డగుచు నతఁ డ న్నగము మిన్నందుచుం బ్రతిగృహమునకున్

క. చని సర్వపర్వతంబులఁ, గని నగవరులార! యద్రిగణనాథుఁడు వే
డ్కను మిమ్ము బిలిచి రమ్మనఁ, గను వచ్చితి ననుచుఁ బలుకఁ గౌతుకమలరన్

క. గిరినాథునివాక్యంబులఁ, గర మర్థి మనస్సులందుఁ గ్రాలుచు నుండన్
సరగున స్థిరమగుసమ్మద, భరసంస్థితి నట్టితఱినిఁ బరమమునీంద్రా! 278

వ. హేమకూటోదయ రమ్యక మందరోద్దాలక వారుణ వరాహ గరుడాసన శుక్తిమ ద్వేగసాను శృంగి దృఢశృంగ చక్రకూట చిత్రకూట హేమ... లగిరికులును మఱికొన్ని చిన్నపర్వతంబులు దిట్టములై రూపంబులు దాల్చి చేరంచి హిమవంతుని సభామండపంబుఁ జేరి యట నున్నవానులకుఁ బొందుగ వందనము లొనర్చి కనకరత్నమయాసనంబులఁ దదాజ్ఞఁ గూర్చుండిరి. అంత నగరాజు తపస్విని యగు నిజభార్య యగు మేనను బిలిపింప నాకళ్యాణి పుత్రీపుత్రసహితయై వచ్చి సభాస్థలంబునందు రాజిల్లుమునుల పాదపంకజంబులకుఁ బ్రణమిల్లి సకలక్షాంతులతోఁ గుశలభాషణంబులు భాషించియవు …

నంబున వసించె; నంతఁ బర్వతేశ్వరుం డర్ఘ్యాసనోపవిష్టు లగు బంధుగుల నెల్లఁ
గని తేమ ప్రశ్నంబుఁగా నుడివి పిదప స్వరయుక్త మగువాక్యముం జెప్పె
నవధరింపుము 279

సీ. ఈపుణ్యసత్కర్త తెలిమి నాపుత్రిని హరుని నిమిత్తమై యడిగి రట్టి
సద్వార్త తెలియదు జ్ఞాతులారా! మీకుఁ దెలిపితిఁ గావున దీనియందుఁ
గలధర్మగతినెల్లఁ గని చెప్ప నగుమిమ్ముఁ గాదని సుత నియ్యఁగలనె చూడ
నని యిట్లు భాషింప నాతనిపలుకుల నాలించి రత్నసింహాసనములఁ

ఆ. జెలఁగునట్టి సర్వశిఖరు లున్నతిఁ బల్కి
రద్రిరాజ! సూను లర్థు లైరి
హరుఁడు మనకు నల్లుఁడయ్యె గాళినిఁ ద్రిపు
రాంతకునకు నియ్య నగును బ్రీతి 280

క. ఇటు లాకులగిరులన్నియుఁ, బటుతరమోదంబుతోడఁ బల్కుచు నుండన్
దటుకున మేనాసతి తను, నటనుండినభర్తతోడ ననియె మునీంద్రా! 281

చ. ధరణిధరేశ! నాపలుకుఁ దద్దయు నీ విపు డాలకింపు మీ
పరమసుతామణిన్ పితృసువర్గము లీనిదోసమ్మై దయా
కరమతు లొప్ప నా కిడిరి కాన మహేశునివీర్యశక్తి నీ
తరుణికిఁ గల్గువీరుఁ డతిధైర్యసమన్వితుఁడై మహోద్ధతిన్ 282

క. ధీరతరణరంగమ్మునఁ, దారకమహిషులను జంపి ధారుణిపై వి
స్తారయశోరమతోఁ జెన్నారన్ గలవాఁడు నిక్క మద్రిగణేశా! 283

క. అని వాక్రుచ్చిన మేనా, వనితామణివాక్యములనుఁ బరమప్రీతిన్
విని హిమవంతుఁడు పుత్రిన్, గనుఁగొని యీరీతిఁ బల్కె గాఢాదృతితోన్

క. బాలా! నిను సత్కీర్తిం, ఫాలాక్షుఁడు సతతసత్కృపాళుం డగునా
శూలికి నిచ్చితి నని ముని, జాలంబుల మ్రోలఁ బల్కె సమరసభణితిన్ 285

— హిమవంతుఁడు సుతను హరున కిచ్చెద నని మునులకుఁ దెలుపుట —

క. పరమతపోధనులారా! తరుణీమణియైన మదీయతనయను నా నీ
విరిబోఁడి భవునిసతి గాను, పనఁగు ధ్రువంబుఁగను భక్తిపరయగు మీకున్ 286

క. మునివర యిటు లద్రీశుం, డనిన నరుంధతి ప్రశేష కాసిగ్గున మో
మును వంచి యున్న కాళిన్, దనతొడపైఁ జేర్చి శిరముఁ దడువుచు బ్రీతిన్ 287

క. హరనామోచితములు నైసరఁగి శుభప్రదము లగుచు భావానందా
కరము లగునట్టిమాటల, గరమాశ్వాసించె నపుడు గన్యలు మెచ్చన్. 288

సీ. అంత సప్తర్షు లగాధీశులో నని రనఘ శుభావహామై చెలంగి
జామిత్రసద్గుణసహితోత్తరాఫల్గునీ యోగరాశిని నెగడు దివస,

మందహోభాగత్రయమునకుఁ జంద్రుండు చనుచేఱఁ గడిగినసమయమరయ
మైత్రాఖ్యతోడనుమలయుముహూర్తమై యలరుచుండునుదానియందుఁ బ్రీతి
ఆ. శివుఁడు నీకుమారి చేతిని వేదోక్త, సరణిఁబట్టఁగలఁడు జగము లెన్నఁ
గాలిఁ గూర్పఁబోవఁ గాతించుచున్నాఁగ, నాజ్ఞ నిచ్చి మమ్ము ననుపు మనిన.
వ. విని యప్పుడు. 290
చ. మునివర! యద్రిరాజు శుభమూలఫలాదుల నంత సద్విధిన్
మునులను బూజచేసి మదిఁ బొంగుచు వారల మెల్లమెల్లనన్
బనుప మహానిశాంతమును బాలిని వేగమె మీఁతిమందరం
బునకును మానులేగి సురపూజ్యుని నాహరుఁ గాంచి భక్తితోన్. 291
ఆ. చేతులెత్తి మ్రొక్కి శివ! నీకు నగపుత్రి
భార్య యగును నీవు భర్త వగుదు
వఖిలలోకవాసవాదులు కనఁగల
రభ్రకేతనుండ వైననిన్ను 292
క. అని పూనులాడఁ బురసూ, దనుఁడు ముదంబున సమస్తతాపసులను భ
క్తివరుంధతిఁ దగ సక్రమ, మున నపు డర్చింప వారు పోయిన పిదపన్ 293
చ. హరుఁడు తలంచె దేవతల నప్పుడె పద్మజచక్రిచంద్రభా
స్కరముఖదేవతాధిపులు శంకరదేవునిఁ జూడ నేగి సు
స్థిరమతు లొప్పమ్రొక్కి నివసించిరి క్రమ్మఱ నాత్మలోపలన్
బురదమనుండు నందిముఖభూతతతిన్ దలపోసెఁ బేర్మిమై 294
శా. సారాచారవిశారదా! వినులసచ్చారిత్రులైనట్టి యా
ధీరు ల్సర్వసుపర్వసంయుతుఁడునై దీపించు గంగాధరున్
జేరన్ వచ్చి వసించి రాయెడ జగత్స్రష్టృండు నారుద్రుఁ డిం
పారన్ వారలఁ జూచి సుందరతనుండై యంతయున్ రాచెలెన్ 295
ఉ. అంతట నంది వచ్చి యమరాధిపులన్ గని క్షేమవార్త న
త్యంత మొనర్చి లేచి జగదాఢ్యుఁడు నా హరిఁ జేరి కౌఁగిటన్
బంతువహింపఁ జేర్చి తనుబాధ నొనర్చి సరస్వతీమనః
కాంతునిఁ గూర్చి మ్రొక్కెఁ దలఁగాంతును వంచి విధాతృనందనా. 296
క. తిరుగ నతఁ డింద్రుతోడను, సురుచిరగతిమాటలాడి సొంపున నుండన్
బురహరుఁ డఖిలామరతతిఁ, బోరి సన్మానించెఁ జూచి పొంగారుమతిన్ 297
తే. సరవి పాశుపతాదిశస్త్రములు దివ్య
వీరభద్రపురోగమవిమల శైవ
గణముల భవుఁడు జయముతోఁ గ్రాలు మిగుల
నని ప్రవేశించిరో తాపసాధివర్య 298

దేవతాపరివృతుఁడై శివుఁడు హిమవంతుని గృహంబుఁ జేరుట.

వ. అంత భగవంతుఁ డగు శర్వుఁడు పార్వతిఁ బెండ్లాడ నెంచి సర్వసుపర్వపరివృతుఁడై సుందరబంధురకందరం బగు మందరనగంబుననుండి నానావైభవంబున శైలరాజసదనంబునకుఁ బోవ సమకట్టె. అట్టియెడ వేల్పులతల్లి యగునట్టి యదితియును శోభనయు సురసయు నగుసురభియు మఱికొందఱు చెలులు లాకైలాసంబు నలంకరించుటకై వెడలిరి. ఆసమయమునం ఇందుధరుఁడు మహాస్థిమాలావిరాజితశేఖరుఁడును, మంజురోచనాతిలకోద్భాసితలలాటుండును, మృగేంద్రాజినుండును, కాకోదరకృతకర్ణకుండలుండును, సమున్నతజటాకలాపభాసురుండును, దప్తకాంచన మహారత్నఖచితకంకణకేయూరహారనూపుర రుచిశోభితుండును, గోరాజవాహనుండునై రాణించె ఆశివాగ్రభాగమందుఁ దమతమ వాహనములపై నధిష్ఠించి ప్రమథగణంబులు చనుచుండిరి అగ్నిపురోగములైన దేవతలు ముక్కంటి వెనువెంట నంటి పోవుచుండిరి 299

ఉ. తోయజసంభవుండు బహుతోష వెలుంగఁగ వంచ నెక్కె యా
తోయము నందుఁ బోయె గత।దోషుఁడు నా హరివంతిమూఁపునన్
హాయని వత్తినో వెలసి । పాండుర ఛత్రసితాతప
త్రాయతదీప్తితో నడరి । యత్తతిఁ బోయె శచీసమేతుఁడై 300

క. వరబాలవ్యజనంబును, సరిదగ్రణిద్వయి నయమున । సంతస మలరన్
గరమునఁ గొని కచ్ఛపమున, నరిగెను గురుభక్తితోడ । నాకాలమునన్ 301

తే. హంసకుందేందుసంకాశ । మైనక్రొత్త
విసనకఱ్ఱను జేఁబూని । విమలకాంతి
నడరి వచ్చెను సరిదాఖ్య।యా సరస్వ
తీతరంగిణి నిజకాంతి । దిశలఁ గుల్క 302

ఉ. తావులకెల్లఁ దావులయి । తద్దయుఁ బంచసువర్ణకాంతితో
వావిరిఁ గుల్కుపుష్పములను । బాలిని ఋతుగుపు ల్ధరించి స
ద్భావనిహాటి నేగ సుర।వారసన్నిభము ల్తనాగమున్
వినిన నెక్కు ఫ్రాలఁగొని । రేవఁ బృహాగ్రక మేగ నాయెఁనన్ 303

సీ. గంధర్వతుంబురుల్ । కరమర్థి నెంతయుఁ గాంతస్వరంబునై । త్రాలునట్లు
గానంబు చేయుచుఁ । గదలి రం గిన్నరకాతులు వాయించుచుఁ । బాలి నడువ
నచ్చరలెల్లను । ముచ్చటతో నాడ సర్వమునీశులు । సరస నేగ
భూరితపోనిష్ఠఁ । బొల్పారుమహానులు పరిపరివిధములఁ । బ్రస్తుతింప
తే. మూఁడుకన్నులు కలవాఁడు । పురహరుండు
నిర్జరేశుఁడు శూలపాణియు మహేశుఁ

దైనశంభుని సిద్ధు లత్యధికభక్తి
వెలయఁ గొలుచుచుఁ బోయిరి విప్రవర్య! 304

వ. మఱియు నేకాదశరుద్రకోటులును, ద్వాదశాదిత్యులును, భాసురాష్టకోటివసువులును, సంతతోర్ధ్వవీర్యు లగుచతుర్వింశతికోటి ప్రమథులును, లెక్కలేని యక్షరాక్షసులు, కిన్నరులును వెండ్లికొండకు వచ్చుచుండిరి మృత్యుంజయుఁ డిట్టివైభవంబున నలరారుచు నొక్కక్షణమాత్రమునవచ్చి హిమవన్నగతలంబుఁ జేరె. అంత నఖిలదిక్కులనుండి కుంజరస్థము లగుచు సర్వపర్వతంబు లరుదెంచి నిలిచె అపుడు భగవానుఁ డగుముక్కంటిస్థావరాధిపుఁ డగుహిమవంతునకు నమస్కరించె నగంబులెల్ల హరునకుఁ బ్రణమిల్లిన నామృత్యుంజయుండు హర్షవ్యమానుఁడయి పార్శ్వచామరగ్రాహియుం డై నందీశ్వరుండు దర్శింపఁజేయుదారిని బట్టినగాధిరాజు దివ్యభవనంబుఁ జొచ్చె నంత 305

హిమవంతుని పురస్త్రీలు హరునిఁ గాన బోవుట

ఉ. ఆనగరంబున న్వెలయు నంగన లంబుదకేశనుం బిటా
సూనశరారివచ్చె నని సొంపునఁ బల్కుచు నుండ నక్కడన్
మానుగఁ జేయుకార్యముల మాని ముకన్వితలై చెలంగి యీ
శానుఁడు నైనశంకరునిఁ జయ్యన జూడఁగ వచ్చి రంపురన్ 306

చ. మునివర యొక్కచేడె కడుఁ బొంగుచు నొక్కకరంబుతోడఁ గొ
ప్పును మఱియొక్కహస్తమునఁ బుష్పలదండనుబట్టి వచ్చె శం
ఘని కెదురేగ నవ్వనిత పొల్పుగులత్తుక నొక్కకాలఁ బూ
సినదయి యన్యపాదమునఁ జేర్పక వచ్చె హరుం గనం దమిన్ 307

సీ. కలికి యొకర్తుక కంటికి మృదుకజ్జలాంకమునఁ గాటుకఁ దీర్చి కన్నెక శంభుఁ
డరుదేర నంజనాయత్తశలాకముఁ బూని వేగంబునఁ బోయిఁ జూడ
సొంపుతో వేఱొకసుందరి సరసనావస్త్రంబుఁ జేఁబూని వామకేవుఁ
గనులారఁ జూచెడికాంక్ష వివస్త్రయై వచ్చె వేఱొక దివ్యవనిత యపుడు

ఆ. విశ్వవిభుఁడు రాఁగ విని నిజకుచభరా
లసయు నగుచు నాత్మ లలితతరుణ
నవ్యగురుతరస్తనంబుల నిందించెఁ
జిత్తమందు మిగుల శిష్టచరిత! 308

క. పురహరుఁ డాపురిలోఁ గను, వరిబోణుల కెల్లఁ గలఁత విపులస్థితి నీ
కరణి జనింపఁ జేసెను, బరిపరివిధములుగ నపుడు భాసురలీలన్ 309

తే. సరవివృషవాహనుండు నై శంభుఁ డట్టి
వైభవంబున నలరారి శ్వశురదివ్య

దాలయముఁ జేరె నంతట । నటవసించు
భామలందఱు నగరాజు । వాసమునకు. 310

కం. చనుదెంచిన శ్రీశంభునిఁ, గని కాళీపదమునందు । గడుదుర్భరమై
తనరు తపమెల్ల సడలించె నితం డమరేశుఁ డనుచుఁ । జెప్పుచు మరలన్ 311

ఉ. ఈరమణీయగాత్రుఁడు రతీపతినాశుఁడు దక్షయాగసం
హారుఁడు దక్షహంతయు మ।హాత్ముఁడు శూలపినాకహస్తుఁ డౌ
నారయ నంచుఁ బల్కి రపు । డన్యులు కొందఱు భక్తి నామహా
వీరునిఁ జూచి లేచి మది । వింత జనింపుచు నుండ నారదా! 312

చ. వరద ఫణీశచిహ్నితవి।భాసితకుంతల శూలహస్త భీ
కరశమగర్వభంజన న।గప్రభుజాధిప నీకు మేము సు
స్థిరమతు లొప్ప వందనము।చేసెద మంచని పల్కి రిట్టు లా
సురపతి సంస్తుతిం గనుచు।సొంపున నుండెను వేడ్క నంతటన్ 313

చ. కరముల నాతపత్రమును । గైకొని పట్టుచు వాసవుండు బం
ధురగతి రాఁగఁ గిన్నరులు । తోషితులై వినుతించుచుండ భీ
కరఫణయుక్తసర్పకృత।కంకణహస్తుఁడు భూతిలిప్తభా
సురవరకాయుఁ డౌ హరుఁడు । శోభిలె నిట్టులు తాపసేశ్వరా! 314

సీ. అంతట నగ్రస్థుఁ । డగ్రజాతుఁడు మహాకౌతుకయుతుఁ డను।గతుఁడు నైన
హరిఁ గూడి మంగళా।ర్ఘ్యం బగ్నిమిళితమౌ పెండిలితిన్నెపైఁ । బ్రీతిఁ జేరెఁ
బురహరుఁ డిటు చేరఁ । బొల్పారఁ గనుఁగొని సప్తర్షిసహచర।సహితుఁ డగుచు
నద్రీశుఁ డతులిత।హర్షయుక్తుం డయ్యె నాతనిగృహమున । నలరు జనులు
తే. తివిరి కాళీసమాలంకృ।తిని జెలంగఁ
జేయుచుండిరి మేటిజో।జేలు మిత్ర
వరులు కులపర్వతములు వై।వాహికోత్స
వమున ముదమున నలరిరి । ప్రాయికముగ 315

ఉ. చానలు పార్వతీసతినిఁ । జారుదుకూలవిశుద్ధవస్త్రసం
ధానశరీరఁ జేసిరి ము।దమ్మునఁ దమ్ముఁడు నౌ సునాభుఁ డా
మానినిఁ బెండ్లిపండుగును । మారవిరోధిసమీపసంస్థితన్
గానొనరించె నాత్మఁ గడుఁ।గౌతుక ముల్లసిల న్మునీశ్వరా! 316

చ. సురుచిర హేమదివ్యమణి।శోభితసౌధమునందు వెల్గు ని
ర్జరు లొగిఁ బార్వతీభవుల।చారుగతిన్ గనుచుండి రంత శం
కరుఁడు గిరీశజన్ గలిసి । కౌతుకియై భువనానుజుష్టమౌ
వరపదమందు భాసిలె న।వారితదీప్తి చెలంగుచుండఁగన్. 317

సీ. తాపసేశ్వర, యటఁ దనరు శ్రీదారామచిత్రపుష్పాగముల్ చెలువుమిగుల గంధాఢ్యములు నైన గంధచూర్ణములతోఁ బ్రవిరళవనములై ప్రబలికుంకి తంబులై గిండిలోఁ దనరు పుష్కరబిందుపాతనంబులతోడఁ భాసమాన సింధూరపుంజవిశిష్ట ముక్తాదానుములఁ బార్వతికి శూలిభిజాని కధిక
తే. మైనవేడుకఁ గావించినట్టి వరయ్య, వార లంతట భూదేవి భావ మలరఁ జేసి రావేళఁ గౌతుకచిత్త సరణి, మానులందఱు సంతోషసహితులైరి

శ్రీశంకరులు వివాహవేదిపైఁ గూర్చుండుట.

ఉ శంకరుఁ డిట్లు క్రీడఁదమి సల్పి నగాత్మజఁ గూడి శోభతోఁ బొంకము నైదృఢత్వమునఁ బొల్పెసలారి మునీంద్రసంస్థితిన్ వంకట మొందునట్టిదయి చాలవెలింగెడు యాగ్యవేదిపై సంకలితప్రమోదభరితాత్ముఁడు నై తగఁజేరె నంతటన్ 319
క గిరిపతి శుద్ధినిశుద్ధాం, బరుఁడై కుశపాణి యగుచుఁ బ్రత్యగ్వదనోఁ బరఁగు మధుపర్కమును గొని, వరదీప్తిఁ జెలంగెఁ బూర్వవదనుం డగుచున్.
తే. ఇట్టు లుపవిష్టుఁడౌ పర్వతేశుఁ డచట, నొప్పు సద్రత్నులఁ గాంచుచుండి గద్ద నలరు శంభునకును మ్రొక్కి యాత్మసాధ, నాకరం బగువాక్యంబు నాడె భక్తి.
సీ. పురనాశకర విను పులహాగ్రజునిపౌత్రి యై పితృనాహిత్రియై మదుక్తి యగుచు నాపుత్రియై యలరు నీకాళినిఁగోరుమా యని యిట్లు కుధరనాథుఁ డాడి శంభునికర మాత్మహస్తంబునఁ బట్టి నాకోమలిఁ బాలి నీవు దయఁ గొనుమని యిట్టు తెగఁబల్కి సుతనియ్యఁజతిముతిభవుఁడప్పుడాడెనొంటి
ఆ వాఁడ గిరిచయంబు బాంధవపితృమాతృ, దాయవిరహితుండ దపుని నేనుఁ గోరుచున్నవాఁడఁ గిరాత్మి నీదుకుమారి, భావ మలరుచుండఁ బర్వతేశ

పార్వతిని బరమేశ్వరుఁడు పెండ్లాడుట

మ వరదుం డిట్లు వచించి కాళి కరమున్ భద్రంబుఁగా నాత్మసుం దరహస్తంబునఁ బట్టెఁ గోరి యపు డుద్యద్గాత్ర యా దేవి శం కరసంస్పర్శముఁ జెంది హర్షయుతయై క్రాలెన్ దరారూఢుఁ డై కరమర్థిన్ భవుఁ డార్యఁగూడి మధుపర్కంబు న్మహాప్రీతితోన్ 323
ఆ కొని మనోజ్ఞశుక్లగుడులాజలనుసతి, కరమువందుఁ బెట్టెఁ గమలజాతుఁ డంత నగజఁజూచి హార్ఘంబు విన్నంచె, చెలఁగుచుండెఁ బలికెఁ శిష్టచరిత.
క గిరిజాచంద్రప్రభతో, బరఁగి మనోహారము నైన భర్గునిమోమున్ బరికింపుము సమదృష్టిని, బొరి వలనొను మగ్ని కిపుడు పూర్ణిపుభక్తిన్. 325
క అనఁ బార్వతి శివవచనముఁ, గనుఁగొని పులకాంచితయయి కాశ్యపికంజా ప్తుని ఖరకిరణిస్తరయు నై, ఘనవృష్టినిఁ జెందు కరణిఁ గనుఁగొన నలరెన్.326

చ మునివర! యంతఁ గాళిఁ గని పుష్పశరజాతుఁడు పల్కె దేవి యా
వనసిజవైరి నెమ్మొగము మానితబుద్ధి చెలంగఁ జూడు మీ
వన గిరిపుత్రి ప్రీతి యలరార మొగంబును వంచి చూతు మె
ల్లన నని కెంపెఁ డాయెను లాలితభావసమన్వితుండు నై 327
క వనజజగిరిజాన్వితుఁడై, తనయుచు నగ్నికిని ప్రదక్షిణముల శ్ర
ద్ధనుఁ జేసి సాజ్యలాజల, మునిచె హోమాగ్నియందు నురుతరభక్తిన్. 328

హరుఁడు మాలినికిఁ గోరినవరం బిచ్చుట

సీ. అంత మాలినివచ్చి హరుపదకంజంబుల క్షాలితకారణమునఁ గడిమిఁ బట్టఁ
నభవుఁ డేమి కోరెదవన్న దా నత్యుతి నీదు పదముల విడువ ముదిత యనుడుఁ
బురహారసఖితోడఁ బోరి నిజగోత్రియ సౌభాగ్యమును నాకు సరవి నిచ్చు
నట్టిదుండవు నైన ననఘునిచరణద్వయంబు నే విడిచెద నన గిరీశుఁ
ఆ డిట్లు నిలిచి విడువు మట్టి సౌభాగ్యంబు, నే నొసంగువాఁడ వినుము నిజముగాను
శంఖధరుఁడు నైన చక్రియు తోడ్వథ, మా సుభాగ్య మగుచు నలరు నీకు
క. అన హరుని వదలి యామా, లిని నిజకుచతలమాలినియు నయ్యెఁ బురా
రిని నది పట్టినసమయం, బున గంగాధరుఁడు వేడ్క పొల్పారంగన్ 330
ఆ. కసలి వెన్నెకంటెఁ గడుమించునట్టి దా, కాళిముఖముఁ జూచి గాఢమోహ
వశుఁడు నయ్యె నంత భవునికి వీర్యంబు, జారె నంత నతఁడు చాల నదరి
క చతురత్వబుద్ధితో నై, యతనుండును దాని దాఁచి కడువడి వాణీ
పతితో ననె నీభూసుర, తతి వధ కిద్దానిఁ జెప్ప రాదు తర్కింపు మదిన్ 332

వాలఖిల్యమునినామోత్పత్తి.

క వీను వాలఖిల్యనామం, బున నీమను లుండు గనుచుఁ బురహరుఁ డనఁగా
నెనుబది యునిమిది వేలయి, తన నారెడినట్టి హరానితల్లజు లంతన్ 333
ఆ. వచ్చి నిలిచి రిట్లు వైవాహికము నెఱ, వేర్చె నాఁటఁ గ త్రిపురవిభుఁడు
కాళితోడఁ గ్రీడఁ గావించి ప్రొద్దున, మరల లేచి హర్షమహితుఁ డగుచు.
శా. శైలాధీశునిచేతఁ బూజితుఁడు నై జాయాసమేతుండు నై యా
కాలం బందు సమస్తభూతములు వేడ్కన్ గొల్వ సద్గాంవముల్
వాలాయంబునఁ జేరి దివ్యమునిసంహద్భక్తిఁ బొందింది జానాథ గో
పాలారాధితసుపద్మపత్త్రములకున్ భావంబు రంజిల్లఁగన్ 335
క వినయమున మ్రొక్కి సక్రమ, మున వారికిఁ బూజఁ జేసి భూతంబులతో
డను సుందరతరకందర, ఘనమందరగిరినిఁ జేరెఁ గణ్యమునీంద్రా 336
సీ. భవుఁ డట్టి గిరియందు వర్తించి విహరించుచును విశ్వకర్మను సొంపుదీరఁ బిలిచి
నిర్మింపు మిట నొకనిలయంబు మాకన విని యతఁ డపుడు నాల్గువేలయోజ

నములంత నిలి కల్గి । నవ్యముక్తాజాలమధ్యంబుకలది యై । మణిసువర్ణ
రమ్య మై దంతతోరణకలనిర్వ్యూహాలసిత మై స్వస్తికాలక్షణములఁ
తే గ్రాలి శుద్ధంబు లౌ స్ఫటికములమెట్లు
కలిగి వైడూర్యకృతపీఠకంబు నగుచు
శివము నై సర్వకుక్షిమై । చెలఁగునట్టి
దివ్యగృహమును నిర్మించె । గిరిజ యతఁడు 337

తే అంతఁ గార్హస్థ్యలక్షణయై చెలంగు, సవన మొనరించి పూర్వానుచరితములఁ
నాశ్రయించి ఒగత్పతి యైనశ్రవుఁడు, వెలయుచుండినవాఁడు నై । ఒకనాఁడు

చ నరుఁడు త్రినేత్రుఁ డౌ శివుఁడు । భావము గొంజలుచుండఁ బార్వతీ
తరుణినిఁ గూడి ధర్మసదనం । బాల్మి వసించుచుఁ బెద్దకాల మీ
కరణిఁ జెలంగి యొక్కతతిఁ । గాంతను గార్చి పరించి వేడు మా
కరమని పల్క నాతరుణి । గ్రక్కున రోషపరీతచిత్త యై 339

వ శర్వాణిం గని యిట్లనియె. 340

సీ పరశుభగ్నతనొప్పు । బాణభిన్నతనంబు సారఙ్గివ్యాఘ్రాదు । వఱలుచుండు
వాగ్దుష్కంబు లేక న్ప్రనగా వాక్షుత దయనంబునమున । వడర దెందు
వదననిర్గతః టు । వాక్స్యయనాహతుఁ డై రేఖఁబగళులు । యందుఁ గుండు
నరుఁడు సర్వజ్ఞుఁ డై । నను నోప్పునవ్వని వనఘాత్మ నీవేటి । పవితంబు

ఆ నైన ధర్మ మిప్పు । డాచరింపంబడెఁ, గాన నామనంబు । కిమిఫేన
విషధిఁ గ్రుంకెఁ జూడ । విస్తార మగునట్టి, తపసుతోఁ నేఁడు । దక్ష నగుచు

క నను నీవు కాళి యనుచున్, బనిఁ గొని భాషింతు వట్లు । భాసిల్లనిరై
పొనరెడిపేరిలఁ గలిగెడి, దనుఁ బ్రయత్నింపఁగలను । దగువగుదారిన్. 342

కాళి బ్రహ్మను గూర్చి తపంబు సేయుట

చ వరదునితోడ నిట్లగజ । వల్కి తదాజ్ఞను బూని మ్రొక్కి పు
ష్కరమున కేఁగి పూన్కి నటఁ । గింజజు చేతను టంకలూనమై
పరఁగి శివంబు నై చెలఁగు । పర్వతవాహుని దివ్యలింగముల్
బరువడి మాతృ యోనివలనాగముతందు వసించి యర్చ్యయెన్. 343

క జయను జయంతిని విజయను, జమనఁగాశితను బుద్ధి । ప్రియయుంగగా
భయనయములతోను నా, జయ మొదలగు చెలులు వచ్చి । పలయుచుండ సయ్యె

క ఘనభక్తితోడఁ గాళిన్, గనుఁగొని కలుహలు మ్రొక్కి । సమర్థిఁ దదా
జ్ఞను బూని దేవికిని సే, వను జేయుచు నుండి రపుడు । భావము లలరన్

ఉ అంతటఁ బార్వతీరమణి । యత్యధికం బగునిష్ఠవాక్సతీ
కాంతునిఁ గూర్చి బల్తపము । గాఢముఁగా నొనరించుచుండ న

చ. మునివర! యంతఁ గాళిఁ గని / పుష్పరజాతుఁడు పల్కె దేవి యా
మనసిజవైరి నెమ్మొగము / మానితబుద్ధి చెలంగఁ జూడు మీ
వన గిరిపుత్రి ప్రీతి యల / రార మొగంబును వంచి చూచు మె
ల్లన నని పెంపు దాయెను / లాలితభావసమన్వితుండు నై 327

క. వనజజగిరిజాన్వితుఁడై, తనయుచు నగ్నికిని ప్రదక్షిణముల ప్ర
ష్ఠను జేసి సాజ్యలాజల, మునిచె హుతాశనునియందు / సురుతరభక్తిన్. 328

హరుఁడు మాలినికిఁ గోరినవరం బిచ్చుట

సీ. అంత మాలినివచ్చి / హరుచరణంబుల క్షాలికారణమున / గిడిమిఁ బట్టఁ
నభవుఁ డని కోరినట్టి దంతటను నిత్య పదముల విడువు మిమ్మునిత యనుడుఁ
బుడమాలతోడఁ / బోరి నిజగోత్రయ సౌభాగ్యమును నాకు / నరవి నిచ్చు
నట్టిదుండవు నైన / యఘవిచరాన్వయంబు నే విడిచెద / నన గిరిశుఁ

ఆ. డక్కి నిలిచి విడువు / మట్టి సౌభాగ్యంబు, నే నొసంగెద వినుము / నిజముగాను
శంకరుఁడు నైన / చక్రి యిత్తు ధర, మహా సుభాగ్య మగుచు / నలరు నీకు

క. అని హరుని వదలి యామా, లిని నిజగృహ చరితమాలినియు నరుగ్యఁ బురం
ధిని నది షట్పదమయం, బున గంగాధరుఁడు వేడ్క / పొల్పారంగన్ 330

ఆ. కాలివెన్నకింటఁ / గడువఁ బంచునట్టి దా, కాళిముఖముఁ జూచి / గాఢమోహ
వశుఁడు నయ్యె నంత / భవునికి వీర్యంబు, జారె నంత నతఁడు / చాల నడరి

క. చతురత్వబుద్ధితో నై, యతఁ డందున దాని దాఁచి / కడువడి వాణీ
పతితో నని నీవు సుకర, తతి వధ చేయుము కావు / తర్కింపు మదిన్ 332

వాలఖిల్యమునివా సృష్టి.

క. విను వాలఖిల్యనామం, బున నీమును లందు గనుచు / బురహరుఁ డనఁగా
నెనుబది యొనిమిది వేలయి, తన గాఁచినట్టి పుణ్యాని / తల్లజు లంతన్ 333

ఆ. వచ్చినిలిచి రిట్లు / వైవాహికము నెఱ, వేర్చె నాఁటిరాత్రి / వైవస్వతుఁడు
కాళితోడఁ గ్రీడఁ / గావించి ప్రొద్దున, మరల లేచి హర్మ్య / మహితుఁ డగుచు.

శా. శైలాధీశునిచేతఁ బూజితుఁడు నై / చాయామనోజ్ఞాడి యా
కాలం బందు సమస్తభూతగణుల వేడ్కన్ గొల్వ స్వాగారముల్
వాలాయంబునఁ జేరి దివ్యమునిరా / డ్వర్గాంతికిఁ నాథ గో
పాలాద్యాశ్రితపుష్పపత్రములకున్ / భావంబు రంజిల్లఁగన్ 335

క. వినయమున మ్రొక్కి సక్రమ, మున వారికిఁ బూజ సేసి / భూతంబులతో
డను సుందరతరకంధర, ఘనమందరగిరినిఁ జేరెఁ / గన్యామునీంద్రా 336

సీ. భవుఁ డట్టి గిరియందు / వర్తించి విహరించుచును విశ్వకర్మను / సొరిది బిలిచి
నిర్మింపు మిట నొక / నిలయంబు మాకన విని యతఁ డెనుబదినాల్గు / వేలయోజ

నములంతె చెలి కల్గి । నవ్యముక్తాజాలవద్యంబుకలది యై । మణిసువర్ణ
రమ్య మై దంతతోరణాలనిర్యూహశాలశ్రిత మై స్వస్తికలక్షణములఁ

తే. గ్రాలి శుద్ధంబు గా స్ఫటికములచేటు
కలిగి వైడూర్యకృతసూపకంబు నగుచు
శివము నై సక్తకుడ్యమై । చెలఁగునట్టి
దివ్యగృహమును నిర్మించె । గిరిజ యంత దు 337

తే. అంతగార్హస్థ్యలక్షణ మై చెలంగు, సవన మొనరించి పూర్వానుచరితమార్గ
నాశ్రయించి జగత్పతి యైన పుష్టి, వెలయుచుండినవాఁడు నై । పెక్కుఁగాని

చ. హరుఁడు త్రినేత్రుఁ డా శివుఁడు । భావము రంజిలుచుండఁ బార్వతీ
తరుణినిఁ గూడి ధర్మగుణ । దాల్మి వసించుచు ముద్దుకౌల మీఁ
కరశిఁ జెలంగి యొక్కతఱిఁ । గాంపను గూర్చి విరించి వేడు మా
కరమని పల్క నాకుసతి । గ్రక్కున రోషకరీతచిత్త యై 339

వ. శర్వునిం గని యిట్లనియె. 340

సీ. పరశుభగ్నుతనాశ్రయ । బాణాస్త్రవనంబు దివ్యతిథి । వఱలుచుండు
వాగ్దుకంబు సంసారమున । వసర వెండు
వరవనిర్గతః టు । వాక్స్వయంవాహుఁడై రేవిఁబగళులం జుండుఁ గుండు
సరుఁడు సర్వజ్ఞుఁడై । నను నోర్పు నీ వేరోవవితపంబు

ఆ. నైన ధర్మ । డాచరింపంబడెఁ, గాన నామనంబు । కిటిమిఫేత
విషధిఁ గ్రుంకెఁ జూడ । విస్తార మగునట్టి, తపసుతోడ నేనుఁ । దప్త నగుచు

క. నను నీవు కాళి యనుచుర్, బని గాని భాషింతు వట్లు । భాసిల్లనిదై
పౌనరెడిపేరిలఁ గలిగెడి, వను బ్రయత్నింపఁగలను । వగువగు గాకిన్. 342

కాళి బ్రహ్మనుగూర్చి తపంబు చేయుట

చ. వరదునితోడ నిట్లగజ । వల్కి తదాజ్ఞను బూని మ్రొక్కి పు
ష్కరమున కేగి పూన్కి నటఁ । గింపజ చేతను టంకిలూనమై
పరఁగి శివంబు నై చెలగు । సన్నుతవాఘని దివ్యలింగముర్
బరువడి మాతృకాదుల । నాగములందు వసించి యుద్యమున్. 343

క. జయను జయంతిని పరిచారి, జయనగ చారిణిను బుద్ధి । ప్రియయుంగ
భయనయములతోడను నా, జయ మొదలగు చెలులు వచ్చి । సంయమివర్య.

క. ఘనభక్తితోడఁ గాళిర్, గనుఁగొని లుచూలు మ్రొక్కి । వమర్థిఁ బదా
బ్జను బూని చేవికిని సే, వను జేయుచు నుండి రపుడు । భావము లలరన్

ఉ. అంతటఁ బార్వతీరమణి । యత్యధికం బగునిష్ఠవాక్పతీ
కాంతునిఁ గూర్చి బల్తపము । గాఢముగా నొనరించుచుండ న

త్యంతరయంబుతోడఁ గుధ । రాధిపు కాననసీమనుండి యా
కంతువిరోధిభార్య యగు । కాళి వసించెడిచోటి కుద్ధతిన్ 346
క ఖరనఖదంష్ట్రాయుధమై, పరఁగెడి పులివచ్చి యేక । పాదముతోడన్
స్థిరగతి నుండినదేవినిఁ, బరికించిన దగుచు నిట్లు । భావించె మదిన్ 347
క ఈమానిని దన నెప్పుడు, భూమిని బడఁగలదో యపుడె । పూనిక నస్మ
ద్భీమవ్యాపారంబును, గామించి యొనర్ప గలను । గడిమి నటంచున్. 348
ఉ మానుగ వ్యాఘ్ర మీకరణి । మానసవృత్తిను జింతచేసి యా
మానవతీమణిప్రాభవము । మానని దృష్టిని జేర్చి నిత్యసం
ధానవిలోకనత్వమున । దద్దయు శోభిలెఁ గాలి నిష్ఠను
బూని సహస్రతీర్థవుని । పుణ్యవిధంబును జెంది భక్తితోన్ 349
క ధారణిశైలసుత యలనియమతి, సాకోదారముగఁ జేయ । సకలేశ్వరుఁ డా
వారిజజుం డాగిరిజను, జేరన్ జని కరుణ మదినిఁ । జెన్నలరారన్ 350
ఆ పరమభావమునను । భాషించె నోదేవి, తపముతోడ నీవు । దగ్ధపాప
వైతి వాత్మయందు । నలరెడివరము నే, నిత్తుఁ గోరు మనుచు । నిట్లు పలుక
క గిరిజ వచించెను వాణీశ్వరు గని నీ విపుడు మిగుల । వ్యాఘ్రంబునకున్
వరదుఁడ వగుమందున దయ, బరఁగెద నే ననుచు నిట్లు । భాషింప మునీ 352

బ్రహ్మ శార్దూలమునకుఁ బార్వతికిని వరము లిచ్చుట.

సీ. పద్మసంభవుఁ డంతఁ । బరమాద్భుతక్రియాపకబుద్ధి నలరారు । వ్యాఘ్రమునకు
భూరిగాణాపత్య । మును విజయత్వంబు హరునిమీఁదను భక్తి । నధికధార్మి
కత్వంబు నిడి భవ । కాంతతో ననె దేవి శాశ్వతవరమును । సరవి నిచ్చు
దడుగు మొసంగెద । నన నచలాత్మజవారిజాసనుతోడఁ । బలికె నిట్లు
ఆ బ్రహ్మదేవ నాకు । స్వర్ణసన్నిభమైన, వన్నె నొసఁగు మనుచుఁ । బలుక నాతఁ
డట్లు లగును నీకు । నని చెప్ప చనె శైల, పుత్రి యైనకాళి । పొలుపు మిగిలి.
ఆ కృష్ణవర్ణ మగుచుఁ । గాఱెడి కోశంబు, వదలి పద్మమధ్య । భాగకేస
రప్రభాసమాన । గసవర్ణంబున, వెలసె నట్టికోశ । మందు మరల 354
క అసలికాఖ్యయని నై, భాసిలె వేలుపు దాని । పద్మజుఁ డీ ప్రీతిన్
వాసవునకు వచ్చె దక్షిణ, నాసమయమునన్ గ్రహించి । యగజకనిఁ దమిన్
క. విను మగసుత కోశంబున, సకౌశికి జనించె । బుధు లగ్గింపం
గను నేఁ గౌశికి యనునా, మను నిది పోదరియు నగుచుఁ । గామవారుఁ దగన్
శా కారుణ్యంబున నిట్టి కౌశికిని వేడ్కన్ నాకు నిమ్మంచు వి
స్ఫారప్రాభవుఁ డైనశక్రుఁడు లసచ్చారిత్రయా దేవినిన్
ధీరత్వంబునఁ గొంచు వేగమె ప్రభన్ । దీపించు వింధ్యాద్రినిన్
జేరం బోయి తదద్రిపై నిలిచి తాఁ । జెన్నారు సద్భక్తిమై 357

తే. కాశికిని జూచి యాదివ్యకాశిపనగంబు, నందు నుండి సురార్చిత యై చెలంగి
వింధ్యవాసిని యనుపేర విశ్వమందు, వాసి కెక్కెడు పీవని పలికె యంత.

ఉ. ఆనగమందు నావరద నాదట నిల్పి మృగారి నిచ్చి దు
ర్దానవసంహతిం దునుము దానవు భక్తజనాళికెల్ల వి
జ్ఞానదవై చెలంగుమని సన్నుతిచేసి సురేశుఁ డంతటన్
మానిత నాకలోకమును మానుగఁ జేరెనుఁ దాపసేశ్వరా! 359

క. గిరిజయు నట్టివరంబును, సరసిజభవువలన నొంది సంతసమున సుం
దర మగునిజమందిరమున, కరుదెంచి విశేషభక్తి యలరుచు నుండన్. 360

ఆ. ప్రాణనాథుఁడైన భవునకుఁ బ్రణమిల్లి
వినయసహిత యగుచు వెలయుచుండ
నంత నమరనాథుఁ డగువాఁడు శ్రీమంతుఁ
డవ్యయుండు నైన వారుఁడు పేర్మి. 361

భవుఁడు భవానింగూడి మహామోహన మొనర్చుట.

చ. వరసతి యైనపార్వతిని భావము రంజిలఁ గూడి వేయి వ
త్సరములదాఁకఁ గాయజుని సంగరమందుఁ బెనంగుచుండె నీ
కరణి పురారియుంట సురకన్యలు భీతిలి రబ్ధు లింకె దు
స్తరగతి సర్వలోకములు సంచలనంబును జెందె నారదా! 362

ఉ. అంతట వేల్పులెల్ల నమరాధిపుఁ గూడి సరస్వతీమనః
కాంతుగృహంబుఁ జేరఁ జని గాఢపుభక్తిని మ్రొక్కి దుఃఖ మ
త్యంతరయంబుతో నదర నాతని జూచి మహాత్మ! యేలకో
వంతను గుందె లోకములు వారిరి నిత్తతి నంచుఁ జెప్పినన్. 363

చ. అనఘ! సురేశు లిమ్మెయిని నాడినఁ బద్మజుఁ డంత వారితో
ననె ఘనులార! శంభుఁ డగజాసతిఁ గూడి సుమాస్త్రకేళిలోఁ
దనరెను దానలోకములు దద్దయు నాక్రమితంబు లై పెనం
గొనఁబడుచున్న వీకరణి ఘోరభయంబున విఱ్ఱవీఁగుచున్. 364

సీ. ఈరీతిఁ గను వాక్పతీశుఁ డాడినసుర లనిరి శక్రునితోడ నమరనాథ!
పోరిఁ బోరి శంభుని మోహన మెందాక నసమాప్తి నొందిన దగునో చూడ
నంతకుముందుఁగ నరిగెద మారతి ముగిసినతోడనె పుట్టునట్టి
బాలుఁ డవ్యయుఁడు నై భాస్వదైంద్రపదమ్ము నపహరింపంగలఁ డనిరి; పిదప

ఆ. విబుధభాషణముల విని భవిష్యత్క్రియా, చోదకప్రభీతి సొరిది నఖిల
కర్బురేశ్వరులకు జ్ఞానమెల్ల నశింప, సాగె నపుడు మిగుల శక్రుఁ డోలి 365

క. సురదవానసహితుఁ డై మం, దరముఁగన్ బొందికనుఁ జేరెఁ దచ్ఛిఖరములన్
సుర లుండి రామహాత్మా, చిరముఁ బ్రవేశింపలేక చిడిముడిపడుచున్. 366

ఆ. పెద్దకాల మిట్లు । పెనుపగుచింతతో, నగరి వార లగ్ని । ననుప నాసు
పర్వసత్తముండు । భవునిముఖద్వార, మందుఁ జేరి నంది । నపుడు చూచి 357

శా. ఈ నందీశుఁడు దుష్ప్రవేశకుఁ డై । యేపారుచున్నాఁడు నే
నూనాస్త్రారిని నెట్లు గాంతు ననుచున్ । క్షోభంబు మిన్నంద వి
జ్ఞానం బేమియు లేక దుర్గ్రలధిలో । గాఢంబుగా మున్గి సం
ధానోపాయముఁ గానకుండె మఱి యుల్లంఘించుచుం గ్రన్ననన్ 358

చ. హరుగృహమధ్యనిర్గతయు । నా పృథువాంసవిశుద్ధపంక్తినిన్
గరమటఁ గాంచి యిద్ది కడు । గర్వ్రగొయ్యుక్తి యటంచు నెంచి భా
సుర ప గుహాంసరూపమున । శోభిలి వంచనతోడ నందినిన్
సరగున మీఱి పావకుఁడు । శంకని నంగిలి జొచ్చె నారదా! 369

ఆ. అభవు శీర్షదేశమం దతిసూక్ష్మరూ
పమున నుండి సవ్వి । భర్గుబుధ
వరులువచ్చి భక్తి । ద్వార్థులై రని చెట్టి
దనుగఁ బల్కె నపుడు । ధైర్యవృత్తి 370

క. పురహరు డామాటను విని, వరమతిని స్వాడిచి లేచి । పరువడి వైశ్వా
నరు డు తనవెంట రాఁ జ, త్త్వరనిర్గతుఁ డగుచు వేడ్క । దలుపల వచ్చెన్ 371

చ. పరమమునీశ! శంకరుఁడు । వచ్చినఁ జూచి సురేశచంద్రభా
స్కరదహనాదిదేవతలు । కార్యము మీఱగను వ్రాలి మ్రొక్కి నా
హరుఁ డనెఁ బ్రీతి నెక్కొనవి । నాత్మలఁ గోరి సురేంద్రులార! నా
సరసకువచ్చి నమ్రులయి । ప్రస్తుతిగుర్చుచు నుండ్రు భక్తిమై 372

ఆ. నిలిచియున్నవారు, । నెఱి నెట్టి కార్యంబుఁ
బలుకుఁ డిపుడు మీరు । భయము దక్కి
కోరినట్టివరముఁ । గొనసాగఁ జేసెద
ననఁగ విబుధు లనిరి । హర్ష మొప్ప 373

క. పరమేశ! మేము కోరిన, వరము నొసంగుటకు నీకు । వాంఛ కలిగినన్
నిరసింపుము మోహనమును, గరుణామతి నన్నభవుఁడు । కౌతూహలియై 374

సీ. బర్హిర్ముఖులతోడ । భాషించె నీరీతి వేల్పులారా! నేను । విపులమోహ
నంబును వదలితి । నలి నాకు నిస్తేజీయ్య నుద్రేకమై । వెలసె; దానిఁ
గోరి నా నొక్కఁడు । కోరిక మీలోన । బుద్ధిలో బడి చిక్కి । పోగలు దేను
చయములచందాన । సర్వనిర్జరు లంత భయయుక్తులై యున్నఁ । బావకుండు
ఆ. చంద్రధరునిఁ జేరి । శర్వ రేతోమోహ, ముప్పుఁ జేయు మీవు । నెమ్మి దాని
వలఁచివాడ ననిన । వడి జాలువీర్యంబు, నగ్ని విడిచె నభవుఁ । డంత బూని.

మ. అనలుం డాభవువీర్యమున్ గొనెను నా।జ్యంబున్ దమిన్ గ్రోలియం
తనె బల్తృష్ణను నీరుఁ ద్రావునరుచం।దం బొప్ప నీ రీతి శం
భుని వీర్యమ్ము కృశానుపీత మగుచున్ । బొల్పార దేవేశు లీ
తుని నామంత్రితుఁ జేసి స్వస్థమతులై । శోభిల్లుచున్ బిమ్మటన్ 375

చ. అరిగిరి శంభుఁ డాయెడ ని।జాలయసీమనుఁ జొచ్చి పార్వతీ
తరుణినిఁ జూచి దేవి! సుర।తల్లజు లందఱు వచ్చి పావకున్
పారువునఁ బంపి నీయుదర।మందు సుతుం డుదయింపకుండ నా
సరస వచించి యాజ్ఞఁ గొని । చయ్యన నేగి రటంచుఁ బల్కినన్ 377

పార్వతి సురలకు శాప మిచ్చుట.

ఆ. గోత్రరాజతనయ । గోపతి నుడి విని, శోణనేత్ర యగుచు । సారిదిఁ బలికె
నస్మదుదరమందు । నావిర్భవించెడి, సుతునిఁ జూడలేని । సురలు రతిని 378

క. తనయులఁ గనఁజాలరు తమ, వనితలయం దనుచుఁ గోప।వతి యై శాపం
బును బెట్టి శౌచశాలకుఁ, జని జలకము నాడఁ దలఁచి । సంతస మలరన్ 379

క. లాలితహేమాభయు గుణ, మాలినియు శుభాంగి యైన।మాలినిఁ దమి నా
కాలమున బిలువ నది శుభ, జలములు నగులలితకడకు । సద్భక్తి మెయిన్ 380

క. చనుదెంచి శుష్కపరిమళ, మున నుండిననలుఁగు హస్త।ములఁ బార్వతి మే
నునఁ బెట్టఁ గీటగుణమునఁ, దనపుడిలో దానినగజ । తలఁపక యుండెన్ 381

క. ఆయుపిద దాని నొప్పని, దై యుంటం జూచి క్రొత్త।గాగంధద్ర
వ్యాయతపిష్టమ్మునఁ గా, త్యాయనికిని నలుఁగుఁ బెట్టి । హర్షము మీఱన్. 352

సీ. స్నానకారణమున । సద్మంబునకు నేగ నాసవ యంబున । నద్రితనయ
యమలలక్షణలక్షి।తాతిశయుఁడు, జతుర్బాహుఁడు వరపీవ।వక్షుఁ డైన
గజవక్త్రపురుషునిఁ । గాంతు స్వేదమలంబువలన నిర్మించి యా।వసథ మునిచి
భద్రాసనంబుపై । భాసిల్ల నేతెంచి నవ్వుచు మాలిని । నగజ నపుడు
తే. నుష్ణజలముల స్నానంబు । నొగి నొనర్పఁ
గొంచె మగునట్టి నవ్వుతోఁ । గూడియున్న
మొగము కలమాలినినిఁ గాంచి । భూధ్రపుత్రి
పలికె నో చెలి! యేటికిఁ । బ్రాఁకె నిట్లు 383

క. మెల్లఁగ నవ్వుచు నీవిపు, డుల్లసనముతోడ మిగుల । నొప్పెద వన నా
పల్లవపాణి యుమాసఖి, యుల్లము రంజిల్ల నుడివె । నుజ్జ్వలమూర్తీ! 384

మ. వనితా! నందిగణేశ్వరుండు సుతుఁడై । భాసిల్లు నీవేళ నీ
కని పుత్రేప్సితవాంఛితుం డగుభవుం । డాడెన్ దయన్ దాని వే
డ్కను నాలించుటచేత నాకుఁ గలిగెన్ । గాఢోల్లసద్ధాస మం
చని చెప్ప న్విని దేవి స్నానము విధిన్ । హర్షించఁ జేసె న్మనీ. 385

క. ఈరీతి నలరి యపుడా, సారసముఖి యైనగౌరి స్నాతయు నై వి
స్తారపుభక్తిని బురహరు, నారాధితుఁ జేసి స్వాలయమునకు నరిగెన్. 386
ఆ. అథవుఁ డంత వచ్చి యట్టిభద్రాసన
మందునుండి స్నాతుఁ డై చెలంగ
నట్టి నీటివలన నట నున్నసములుఁ డౌ
నరుఁడు స్నాతుఁ డగుచుఁ బరఁగుచుండ 387

శ్రీవినాయకోత్పత్తి

సీ. వరమునీ! పార్వతీపరమేశ్వరస్వేదవారిచేఁ దడిసిన వసుధ చేరి
కను సముత్థితుఁ డయ్యెఁ గజవదనుఁడు కరపూర్వకమొనరించి పాలుపుమిక్కిలి
భువనేశ్వరుం డంతఁ బుత్త్రుఁ గా నాతని భావించి సంతోషభరితచిత్తుఁ
డై వచ్చి నందికి నావిధమును జెప్పి స్నాతుఁడై పదపడి సకలదేవ
తే. తలనుఁ బూజించి జలమున దవాను సర్వ
పితరులనుఁ దృప్తులనుఁ జేసి వేయినామ
ములఁ జపించుచు నగపతి పుత్త్రికడకు
వచ్చి యాదేవినింజూచి మచ్చికలర 388
క. ఓ నగపుత్త్రీ! గుణయుతుఁ, డౌ నీసుతుఁ జూడు మనుచు నాడిన విని యా
మేనాత్మజ చని యక్కడఁ, గానంబడు నట్టివింతఁ గనుఁగొను వేళన్ 389
క. మనసిజహరుఁ డంతటఁ దన, వనితను బొడఁగాంచి దేవి! భాస్వద్వ్యక్త
త్తనుమలజనితుం డీసుతుఁ, డన నావిరిబోఁడి మదిని హర్షము చెలఁగన్ 390
క. తనయునిఁ గైకొని తొడపై, మనసార న్నిల్పి యతనిమస్తకమును మూ
ర్కొని కౌఁగిలించుచుండను, మనసిజహరుఁ డనియె మఱి యుమాసతితోడన్.
తే. మూర్తి నాచేతన వినాయకుండు నైన
సుతుఁడు నిర్మింపఁబడెఁ గాన శోభ నీయందు
నీతఁడు వినాయకాఖ్యతో నెపుడు కీర్తి
నీయుఁడై యుండఁగలవాఁడు నిజముగాను. 392
క. వనితరో వేల్పుల కొడవెడి, ఘనవిఘ్నసహస్రములను గరుణామతినిన్
దనరుచు నీగణపతి నా, శన మొనరింపఁగను జాలుఁ జంచచ్ఛక్తిన్. 393
క. స్థావరజంగమకలితము, లై వర్తిలు విష్టపంబు లమరులు భక్తిన్
భావించి పూజచేయుదు, రీవారణవదనతనయు నెసఁగెడివాంఛన్. 394
క. అని పల్కి గిరిజకథవుఁడు, ఘనకుంభోదరుఁడు సర్వగణ్యుఁడు వినయా
వనతుఁ డుపకారి యగుసుతు, మనసార నొసంగె లోకమాన్యచరిత్రా! 395
వ. అంత విఘ్నకరంబు లగుదారుణమాతృగణభూతంబులు గంగాధరు నానతిఁ
బూని లలితకు నిత్యప్రీతిఁ జనింపఁజేయుచు సేవించుచుండె పార్వతి నిజ

సుతునిఁ గని ముదితయుచుఁ జారుకందరంబగుమందరగిరిమందిరమ్మున నిందు శేఖరునిఁగూడి మహానందమునఁ గ్రీడించుచుండె నారదా! మున్ను శుంభని శుంభాదిదైత్యనాథులవధించినకాత్యాయనీదేవి మరల నీవిధంబునఁ గుధర పుత్త్రి యై జనించె నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 396

చ వరమునిచంద్ర! నే నిటులఁ । బాగుగ నీకు వచించినట్టి భూ
ధరపతిపుత్త్రి దివ్యకథ । తద్దయు నాకపదప్రదంబు నై
పరమయశంబు నిచ్చి పటు। పాపవినాశ మొనర్చి యూర్జసం
భరితము నై నిరంతరము । భాసిలుచుండును వాసిమీఱఁగన్ 397

క. ధర నీకథఁ జదివెడు నరు, లురుపాపాంబుధిని దాఁటి । యుజ్జ్వలమతు లై
పురహరులోకంబున సుస్థిరులై సొంపారఁగలరు । దీప్తిచెలంగన్ 398

వ. ఇట్లు పులస్త్యుఁడు పార్వతీసంభవంబునుఁ దద్వివాహంబును వినాయకోత్పత్తిని భాషించిన విని నారదుండు సంతసించి తరువాతి వృత్తాంతంబు నొడువు మనుటయు. 399

క. కరుణారసభరితాంత., కరణా! దుష్టారిహరణ । కమలాభరణా!
సురకిన్నరగణపూజిత, చరణా! నానాప్రపంచ । సన్నుతకరణా! 400

క. శ్రీజానకీ మనోత్పల, రాజా! రవికోటితేజ । రంజితచరణాం
భోజ! భవపూజ! విద్యా, రాజా! జితశత్త్రురాజ! । రాజబిడౌజా! 401

ఉత్సాహము సూరిసంఘపాలనిరత । శోభనాలవాల వి
స్తారఘోరదైత్యనికర । దర్పభంగతత్పరా
సారసాక్ష విబుధరక్ష । సాధుపక్షదీక్ష సం
సారఘోరకలుషదూర । చారురామభూవరా! 402

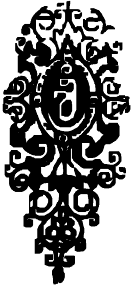
గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణా సమాసాదిత కవితాప్రాభవ, హరితసకులాన్వయ ప్రభవ, రామవర్యుల వంశదుగ్ధసాగరసుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయ, కొండయనామధేయ ప్రణీతమగు తెలుగు వామనమహాపురాణమందు షష్ఠస్కంధము

శ్రీరస్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

ప్రథమస్కంధము.

సీతాహృద్వాసా!
భాసురకరవాల! ధర్మ । వాసా! నిత్యో
ల్లాసా! పటుచిద్విలాసా!
దాసావనలలితకామ! । దశరథరామా! 1

తే. అవధరింపుము దయఁ భక్తి । నంత దివ్య
మౌని యైనపులస్త్యుఁడు । మాననీయుఁ
డైననారదుఁ గని యిట్టు । లాడఁదొడఁగె
సరసభణితిని సంతోష । సహితుఁ డగుచు 2

క. విరజామాహాత్మ్యంబును, స్థిరమై చెన్నారునట్టి । చిత్తంబున నేఁ
గర మది తెల్పెద వినుము, దుష్కరపాపహరంబుఁ బుణ్య । కరమగు మౌనీ! 3

అంధకశుంభవరీదుంచకము

సీ. పుణ్యుండు నా కశ్య । పునకు భార్యయగు నయ్యె దనువను సుందరి । దానికిలము
పుత్రులు మువ్వురు । పుట్టిరి వారిలో సారె శుంభుఁ డగ్ర । జుఁడు నిశుంభుఁ
డనువాఁడు రెండవ । తనయుఁ డౌను వరిచి మూఁడవపుత్రుఁ డౌ । ము న్నతండు
బలసమన్వితుఁడు నై । పరఁగి జగంబులయందుఁ బ్రఖ్యాతితో । నలర శత్రుఁ
ఆ. డపుడు హస్తమందు । ప్రాణిని గొని వానిఁ
జంప నెంచి రాఁగ । జడిసి వడిని
దపనురథమునందు । దాఁగె విచ్యుతుఁడు నై
పాపదైత్యుఁ డంతఁ । బరమమౌని! 4

తే. అపుడు సుమనస్కుఁడై నిజ । రాజ్యనాథుఁ
డట్టిహేతువుతో వాని । కస్త్రశస్త్ర
వితతితోడ నవధ్యత్వ । విపులవరము
నిచ్చి సమయమ్ముఁ గావించె । నెలమి నంత 5

క. ఘనవాహనుఁ డొనరించిన, ఘనసమయము నెఱిఁగి వాఁడు | కమలాక్షుశా-
బును విడిచి నాగలోకం, బునకును జని వారియందు | మునిఁగి రయమునన్.

శా. పారావారసముద్భవంబు నగుచున్ | భాసిల్లుఫేనమ్ము నా
ధీరుం డాయుడఁదాల్పు దృశ్యగతితో | దేవేంద్రువాక్యంబు పెం
పారు న్నన్నిపు డంటు నీనురుగు సత్యం బంచు హస్తంబులన్
సారెన్ ఫేనముఁ బూని గాత్రమును స్వేచ్ఛన్నిండఁజేసెన్ దపన్ 7

క. కని కనలి శక్రుఁ డంతట, దనుజునిపైఁ బూన్కి నేసె | దాచినవజ్రం
బును దాన భగ్ననాసా, ననుఁడై యతఁ డీల్గె దేవనాథులు మెచ్చన్ 8

క. చెడనిది లైు సమయంబ, న్గడరినయడఁ గడిమి బ్రహ్మహత్య సురపతిన్
వడి వెంట వంట నాఱఁడు, సుడివడి నీటిస్థమందుఁ | జొచ్చి సభర్తన్ 9

క. మునిఁగి విశుద్ధత్వంబునఁ, దన నాకనిదేహముఁ దగుచుఁ | దహతహపడుచుం
డిన మనసున సంకటపడు,చును మెలఁగుచు నుండె మిగుల | సుభగచరిత్రా! 10

ఉ. అంతట వానిసోదరులు | నై వెలుఁగొందు నిశుంభశుంభు ల
త్యంతదురంతచింత యల | రారుచు నుండ విశేషరోషులై
సంతతకట్టిపోయి సుర | సంఘముతో నెదురించి పోరఁగాఁ
జింతిలి వారు భీతిఁ గడుఁ | జెందె రయంబునఁ బాఱి పమ్మటన్ 11

తే. హరిపురస్కరు లగుచు సైన్యములఁగా చి
పాఱిపోయిరి తమతమ | పదములకును
పిదప నాదైత్యనాథులు | పృథులశక్తి
శక్రుగజమును యమమహి | షమును మఱియు 12

క. ధనదుని వగువవనిధులను, వనవిభునతనాలగొడుగుఁ | బద్ధాత్మునిదై
లేనరారుగదను నిజభుజ, ఘనశక్తినిఁ జూపి వారు | గైకొని రంతన్ 13

క. కన నాయుడ భువనము లా దనుజులవశగతములయ్యె | దర్పోన్నతితో
డను వారు భూమిపృష్టం,బునకు మహోత్కర్ష మొనరఁ | బోయి మునీంద్రా!

ఉ. దారుణరూపముం గలుగు | దానవు నక్కడఁ గాంచి యోమహా
వీర! యెవండ నీ విచట | వింతఁగ నుండినవాఁడ వంచు నా
ఘోరనిశాటులాడ విని | కుంఠితోడను రక్తబీజలే
భారి వచించె వారిఁ గని | హర్ష మెలర్పుచు నుండ నుద్ధతిన్ 15

సీ. మానిశాసురులార! | మహితవీర్యబలుండ రక్తబీజుం డను | రాక్షసుండ
మఱి మహిషాసు | రామాత్యుండ విను డలిదీప్తులై నిరతముఁ | దేజరిల్లి
భువనప్రసిద్ధులై | పొంగారుచున్నట్టి చండముండులు వాని | సచివు లరయ
నట్టిమహాభుజా | ర్గళ వ్యాలం బిప్పుడ మగ్నులై యున్నారు | మాకు మేటి

ఆ. రాయఁడైనమహిష | రాక్షసాధీశుండు, విస్తృతంబు నగుచు | వెల్గునట్టి

వింధ్యశైలమందు । విగతవీర్యులందు నై, సమసె దేవివలన । సంగరమున 15

క మీ రెవ రెవ్వనితనయులు, ధారణి నే నామములనుఁ । దనరారుదురో
సారపటుశౌర్యములు మీ, కారయ నేపాటిఁ గలవొ । యంతయుఁ జెప్పుఁడీ.

క అన నాశుంభనిశుంభులు, ఘనబలుఁ డగురక్తబీజుఁ । గని పల్కిరి యో
దనుజేశ! వినుము నేఁడను, వనితకు జన్మించినట్టి । వాఁడనుఁ బేర్మిన్. 18

క శుంభుం డనునామంబునఁ, గుంభిని వెలసెదను వీఁడు । గురుసాహసుఁడై
జంభారిని సమరంబున, శుంభద్దర్వమునఁ దోలెఁ । జూవె దితిజా! 19

చ స్ఫురిది నిశుంభనామమున । సొంపెసలారుచు నాకుఁ దమ్ముఁడై
పరఁగును ధాత్రి నీఘనుఁడు । బంధురవిక్రమ మొప్ప నాటి దు
ర్భరబలశౌర్యవీర్యముల । భాసిలు నిర్జరు లన్యు లుద్ధతిన్
గర మురుదెంచి యోడి రనిఁ । గ్రక్కున నీతనిఁ దాఁకి చెచ్చెఱన్. 20

క. పోరునఁ బచ్చె న్మహిషుం, డేరీతినిఁ జెప్ప మిప్పు । డేమాత్ర మహా
వీరబలశోషితుల మై, వారలఁ జెండాడఁగలము । వసుధాస్థలిపై. 21

క. ఇటు లాదైత్యులు యమునా, తటమున భాషింప దుష్ట । దైత్యేశ్వరులున్
గుటిలు లగుచండముండులు, పటుగతి జలమందునుండి । పఱతెంచి మునీ! 22

ఆ వీరుఁ డైనరక్త । బీజునికడఁ జేరి, పల్కి రసురనాథ! । భాసురముగ
నగ్రసంస్థు లగుచు । నలరువా రెవ్వరు, పలుకుమనిరి శ్లక్ష్ణ । భాషణముల 23

క. అన నాలకించి యతఁ డా, దనుజులతోఁ బల్కె నన్న । దమ్ములు కన నీ
ఘను లాగి శుంభనిశుంభా, ఖ్యనుఁ గలిగినవారు నిర్జ । రామరు లరయన్. 24

శా. నే నీవీరులతోడఁ గ్రొత్తి మహిషున్ । నేలన్ వడిన్ గూల్చి సం
ధానోత్సాహయు నైనదేవిఁ గనబ । ద్ధైర్యంబుతో నేగి స
న్మానత్వస్థితిఁ జారురత్నయుత యై । తళ్కొత్తుచున్ దీప్తితోఁ
గాన న్వచ్చెడి యాశుభాంగినిఁ దమిన్ । గామించి పెండ్లాడెదన్ 25

క అని రక్తబీజుఁ డపు డి, ట్లనఁ జండుం డతనితోడ । ననియె న్నీచే
తనుఁ జెప్పఁబడినమాటలు విన నింపైనవియుఁ గావు । విను వివరింతున్ 25

తే నృపుడు రత్నార్హుఁ డగుఁగాని । నీవు మణుల
కర్హుఁడవు కావు భావింప । నందువలన
నెలమి శుంభనిశుంభాసు । రేశు లధిపు
లట్లు కావునఁ దగుదు రా । యసురు లసుర! 27

మ వినుతింపన్ ధర నిట్లు పుట్టినది యై । వెల్గొందుచున్ రూపయౌ
వనయాశాశివారికిన్ దగినదై । భాసిల్లు నం చిట్లు వాఁ

దన శుంభుం డపు డాత్మ మెచ్చుకొని ప్రకాశ్యాసక్తుండై దూత యా
దనుజుఁ బంపెను దేవిసన్నిధికి మోదం బొప్పుచుండ న్మునీ! 28

శుంభాసురుఁడు తన్నుఁ బెండ్లాడుమని కౌశికి సన్నిధికి సుగ్రీవాసురునిఁ బంచుట

ఆ. అంత వాని దూత యైన సుగ్రీవాసురుండు వెడలిపోయి రుచిఁ జెలంగు
వింధ్యశైలమందు వేడ్క నుండినదేవి,కడనుఁ జేరి నేర్పు కడలుకొనఁగ 29

క. తావచ్చిన కార్యంబును, భావం బలరారఁ బలికి పరమేశ్వరి సం
భావించి పలుకు పలుకుల, వావిరి విని వాఁడు వచ్చి పటుకోపమునన్ 30

వ. శుంభనిశుంభులఁ గని యిట్లనియె. 31

సీ. మానుషాశనులార! మఱిమఱి మీచేత నేబోధితుండ నై యిప్పు డేఁగి
కౌశికినిఁ గని సరమర్థి నిట్లంటి దేవి! శుంభుఁడు మహాకీర్తియశుఁడు
కనుదుండు పటుశౌర్యశ్చారేశ్వరులలో నగ్రుఁడు నీతోడ నాకుమన్న
విధము భాషింతెద వేడ్కతో విను మీవు చానరో! నేఁ డ్రివిష్టపవిభుండ

ఆ. నగుదు భూమి పృష్ఠమందునఁ బాతాళ, మందు వెల్లువట్టి వైనసకల
మానికములు హేమమయశుద్ధగృహాంతర, సీమకోశమందుఁ జెలఁగుచుండు.

క. వనజాక్షి! చండముండులు, మణిమయకౌశికి యటంచు మమత న్బలుకన్
విని కోరితి నిను గావున, ఘనమతిఁ బెండ్లాడు నన్నుఁ గౌతుక మొప్పన్ 33

చ. నెలఁతరో! నన్నుఁ బొందుటకు నీకు మనస్సున వాంఛ లేనిదై
చెలఁగిన నాకు సోదరుఁడు శ్రేష్ఠుఁడు నైన నిశుంభుఁ గోరి సొం
పలర రమింప నౌ ననుచు నాడె నతం డని నేనుఁ బల్క నా
చెలి వినుమంచు నాకపుడు చెప్పినమాటల నాలకింపుమా. 34

ఆ. నిజము చెప్పఁబడెను నీచేత సుగ్రీవ, శుంభదైత్యవరుఁడు శూరుఁ డఖిల
భువనవిశ్రుతుండు భూరిరత్నార్హుండు, కానివాఁడు కాఁడు గణ్యుఁ డతఁడు

క. విను దుర్వినీతవనితోఁ, దనరెడి నాకొకమనోరథం బలరును దా
నిని బోర్మి నీకుఁ జెప్పెద, నని నను నెవ్వండు గెలుచు నాతఁడె మగఁడౌ 35

మ. ఇటు లాసుందరి పల్కఁ గ్రమ్మఱను నే నిట్లంటి నాదేవితోఁ
బటుశౌర్యంబున శుంభుఁ డాజిని సురవ్రాతంబులన్ గెల్చి దు
ర్ఘటుఁడై యుండినవాఁడు నిన్నుఁ గెలువన్ రాఁగా లేఁడె గర్వించి బల్
పటిమన్ బల్కుచు నున్నదాన వన నాపద్మాక్షి రోషంబునన్ 37

ఆ. కనలి పల్కె నపుడు కడిమి నవాలోచి, తంబు చేయఁబడెనుఁ దలఁప లేచి
పొమ్ము నామనోరథమ్మును శుంభాసు, రునకుఁ దెలుపు మీవు రూఢి మిగుల

క. అన దహనకోటిసన్నిభ, గను దానిన్ దలఁచి తలఁచి కంపించి వడిన్
జనుదెంచితి నీకగకును, దనుజేశా! యిపుడు చేయఁదగినట్టిపనిన్ 39

మ. ఒనరింపఁ దగునన్న శుంభదనుజుం । డుగ్రాత్ముఁడై ధూమ్రలో
చననామాసురదూతఁ బిల్చి పలికెన్ । సంభ్రాంతుఁడై దానవా!
ఘనశౌర్యంబున విఱ్ఱవీఁగుచు మహా । గర్వంబు మిన్నందఁ బోం
పునఁ జెన్నొందెడిదేవిఁ గానఁ జని స । మ్మోదంబుతో నంతటన్. 40

ఆ. కుంతలములఁ బట్టి । కూయివెట్టఁగ లాగి, సాపరాధదాసి । చంద మొప్పఁ
జేసి తెమ్ము దానిఁ । జెచ్చెఱ నందఱు, సంతసించి నిన్ను । సంస్తుతింప 41

సీ. ఉద్ధతి నీ వట్టు । లొనరింపఁ దత్పుత్రకరుఁడు నై నినుఁ గాల్చు । కాంతవచ్చు
నట్టివాఁ డబ్జజాం । డైన విచారించి చంపెడ నతని ని । స్సంశయముగ
నని యిట్లు శుంభుఁడు । నాడినవాఁ డంత నాతండు పంప ధై । ర్యంబుతో న
డక్షౌహిణీశత । దత్తురాతుసబలసహితుఁడై వింధ్యకు । నరవి నరిగి

ఆ. భూరిదీప్తితోడఁ । బొల్పారు విరజను, గాంచి భ్రాంతదృష్టిఁ । గ్రాలి పలికె
దేవి రమ్ము రమ్ము । దితిజేశుఁడౌ శుంభుఁ, జెందు మట్లు చేయ । కుందువేని 42

ఆ. నీ శిరోజములను । నెతిలాగి విహ్వలఁ, జేసి యతనిచెంతఁ । జేర్త నంచుఁ
బలుక దేవి మరల । భాషించె దత్పురి, శుండ వగుచు నీవు । దుష్టదైత్య! 43

క. నను బలవంతముతోఁ గై, కొనిపోవుటకొఱకు నీవు । కుతుకంబున వ
చ్చినవాఁడ వబలనై యే, పని చేయఁగ దగినదాన । భావింప మదిన్ 44

ఉ. ఓరి నిశాట! నీకు మది । నుండినకోర్కె నొనర్పు మంచు నా
సారసనేత్ర యా విరజ । సర్వసుపర్వులు పొంగుచుండ వి
స్తారబలుండు దుర్జయుఁడు । సైన్యయుతుం డగుధూమ్రనేత్రు హుం
కారముతోడ నాయెడనుఁ । గ్రక్కున భస్మముచేసె నుద్ధతిన్ 45

క. అనఘా! యతిభీషణమై, తనరెను హాహాకృతంబు । ధారణి విరజా
ఘనశక్తివలన దనుజుఁడు, తనసైన్యముతోడఁ గూలు । తరుణమునందున్. 46

శా. శుంభుం డట్టి మహారవంబు విని సం । క్షుబ్ధాత్ముఁడై యుద్ధసం
రంభవ్యస్థితి నొప్పి చండునిఁ గ్రూర । రక్షేశుఁడౌ ముండునిన్
శుంభద్దర్వముతోడఁ బంప నపు డా । తుర్యాసురుల్ వ్యగ్రహా
రంభాయత్తము లైనచిత్తములతో । రాగిల్లి పొంపారఁగన్. 47

చండముండులు శుంభాసురప్రేరితులై సేనఁగూడి కౌశికిపై యుద్ధమునకుఁ బోవుట

క. ఘనగజరథతురగంబులఁ, బొనరెడిసైన్యమునుఁ గూడి । పోయిరి రోషం
బున దేవి యున్నచోటికి, దనుజాధిపుశాసనమున । ధరణి చలింపన్. 48

క. కోటిశతాధిక మగుచుఁ, బాటంబుగ వచ్చునట్టి । వైరిబలంబుల్
ఘాటించి కాంచి సింగం, బాటోపముతోడ వచ్చి । యతిధుతసటమై. 49

క. కొందఱఁ గరఘాతంబునఁ, గొందఱ నాస్యంబుతోడఁ । గొందఱఁ గాళ్లన్
గొందఱ నురమున నని లోఁ, జెందఱవందఱగఁ జేసి । చేవఁ గూల్చెన్. 50

వ. ఇట్లు శైలకందరంబున వసించు వారిచే నాదైత్యులు హతు లగుచుండ దుర్గా
నుచరభూతగణంబులచేఁ బొదువఁబడిన చండముండులు వగతోఁ బొగలెడిదై
త్యసేవలఁ గని మనంబుల ఘనం బగుకినుక జనింపఁ బ్రస్ఫురితాధరులై నీటిపా
పనిమీఁది కరుగు పక్షులచందంబున గౌశికినిఁ గూర్చి చనుచుండి రట్లేతెంచు
చున్న ఘోరచండముండదనుజవీరులఁ గాంచి పరమేశ్వరి క్రోధఘూర్ణమాన
మానసయగుచుఁ ద్రిశిఖభ్రూకుటినిఁజేయ నాకుటిలభృకుటికలితలలాటఫలక
ముననుండి కరాళముఖయుఁ బరమకళ్యాణియు యోగినియు నగుకాళి జనించి
దీప్తిఁ జెలఁగి యపుడు. 51

కాళి భ్రూకుటిఁ గాళి జనించి ముండాదిరాక్షసుల వధించుట.

సీ. కాళోగ్రఖడ్గంబు । ఖట్వాంగమునుఁ దనకరమునఁ గైకొని । కడిమి నంత
సంశ్లిష్టదేహయు । సంరక్తసిక్తాంగసహితయు నృపశిర । స్స్రజయు నగుచుఁ
దోడరి ఖడ్గంబునఁ । దుంచెనుఁ గొందఱ ఖట్వాంగమున నవ్య । కర్బురులను
భస్మంబుఁ గావించి । పటుకోప మేపారఁ గరిరథగంధర్వ । కలితు లైన
తే. రక్కసులఁ జంపి యంకుశ । ప్రధితచర్మ
చాపముద్గరఘుంటికా । చక్రకూబ
రాశ్వసారథికరులతో । నలరు నరద
ములను యోధుల బలబృంద । ములనుఁ బట్టి 52
ఆ. ఘోరవదనమందుఁ । గూర్చి నటించుచు
మొనసి యొకనికేశ । ములను వఱియుఁ
గరమునందు నొకని । గాలియం దొక్కని
సరవి నాక్రమించి । చంపె వడిని 53
సీ. కాళిచే నీరీతి । గణనాథయుతమైన సురవైరి బలమెల్ల । సొరిది ద్రుంగఁ
బడఁదానిఁగనుఁగొని । పదరుచు రురుఁడంతఁజండదైత్యుఁడు చూచు । చుండఁ బాతి
పోవంగ ఖట్వాంగ । మున శీర్షమును దేవి యడఁచిన నాతండు । హతుఁడయి చెస
ఆ. విగతమూల మైన । వృక్షంబు చాడ్పున, క్షోణిఁబడిన నతనిఁ । జూచి వడి వి
భావరియు సకోప । వశ మైనచిత్తంబు, పెంపుఁ జెందుచుండ । భీషణముగ 54
క. చరణాదికరాంతము నై, పరఁగెడికోశంబుఁ గినుకఁ । బతువుపకువలెన్
బోరిఁ జీల్చి దానిఁ గొని తన, గురుసటలన్ గట్ట నద్ది । గొరఁగొను బలిమిన్

చండమారికంధవము.

వ. ఒకజడకైనఁ గట్టుపడక పైకొగిరి భూతలంబునఁ బడె ఆకాశముననుండి పార్థ
కృష్ణశుక్లవర్ణస్వశరీరయును, స్నేహసిక్తకేశయు భయంకరయు నగుదేవి యొక
ర్తు పాడమి మహాసురుని వధించుచున్నా నని వర మిచ్చి పలికె అంతఁ బరదేవి

యాదేవికిఁ జండమారి యనునామ మొనర్చి యోసుభగా! నీవు చని చండముండాసురుల నిటకుఁ దెమ్ము నే సమయించెద వారిని గైకొని వచ్చుటకే వస్తావై యుండుము పొమ్మని భాషించిన నావాక్యమును విని యాదేవి చండముండులఁ గొని రా వెడలె 56

ఉ. అంతటఁ జండముండులు భయార్తులునై వగఁజెంది శ్యామలా
కాంతుని దిక్కుఁగూర్చి చనఁ గన్గొని కాళి విముక్తవస్త్రయై
యంతనకట్టి తార్క్ష్యగతిఁ జయ్యన బోయెడి రాసభంబుపై
మంతుగనుండి యాదురభిమానులవెంబడి పోయె నుద్ధతిన్ 57

క. వారెట్లు చనినఁ గని తా, నారీతిని దేవిపోయి యటఁ జాండాఖ్యా
దారుణ మగుచుండిన యమ, వీరుని మహిషంబుఁ జూచి వింత జనించెన్ 58

క. ఘనపర్వతసన్నిభం బయి, పొనరెడి తద్విషాణములను లాగి రయం
బునఁ బూని వారివెంటను, జనుచుండెను ఘోరరూపసహితయు నగుచున్

తే. అప్పుడాదైత్యసత్తము లవని విడిచి, పుష్కరంబున కేగినఁ బూన్కి దేవి
జవము కలిగినదైన రాసభములోడ, నరిగి విషధరసర్పంబు లందు మిగుల.

సీ. ఘనతవహించిన కర్కోటకునిఁ దార్క్ష్యుఁ గని యూర్ధ్వరోమయై క్రాలెనంత
వినతాత్మజుఁడు భయవిహ్వలుఁడై మాంసపిండోపముండునై యుండ నతని
లలితోరుపక్షంబులను గుంజి వానినిఁ గొని పడిఁ గర్కోటకుని గ్రహించి
వేగంబుతో నంత వెడలి యాదైత్యులవెనువెంటఁ జని భీతి వెలయుచున్న

తే. చండముండులపైఁబడి గండు మిగిలి
పట్టి కర్కోటకునితోడ నట్టె కట్టి
తెచ్చి వింధ్యాద్రిపైఁ జేర్చి దీప్తయైన
కౌశికీదేవికినిఁ జెప్పి కాంతి వెలయ 61

క. ఘనభైరవకోశంబుల, గొని గరుడునిఃఖములను ఘోరంబులు నా
దనుజులతలలనుఁ దులఁదూఁ, గని మాల నొనర్చి యంబికకు నిడె మరలన్ 62

క. హరిచర్మభవ్యమృదుఘు, క్షుర మొప్పగిన వేశ్య నొంది కౌశికి దాసిక
గర్వమున గైకొని తెమ్మఁ దన, శిరమునఁ దగఁ దాల్చి రోషచిత్తం బలరన్ 63

చ. పరువడిదైత్యరక్తమును బంధురకాంతి చెలంగఁ గ్రోలి దు
స్తర మగుశక్తితో నడరి సాహసవిక్రమ శౌర్యసంపదన్
బరఁగినచండముండులను బట్టి ధరిత్రినిఁ గూల్చి యంతఁ ద
చ్ఛిరములశేఖరంబు గను చేసి సురేశులు సన్నుతింపఁగన్ 64

ఆ. చండమారిఁ గూడి చండికకడఁ జేరి, చండముండమూర్ధసహిత మగుచు
వెలసి సప్తవాక్ష్ఠ వేష్టితం బగుదండఁ, గొను మటంచుఁ బలికె కూర్మి నొనఁగ.

సీ ఇచ్చినఁ గౌశికి । హితమతిఁ గొని దానిఁ గాళిమస్తకమునఁ । గాంచి నునిచి
పటిమతో నిట్టి దు।ర్ధరకార్య మతిముఱిఁ జేయఁగాఁ బరెను నీ।చేత మిగుల
భవ్యులందఱు మెచ్చ । భాసురచండముండాసురశీర్షా త్త । మొనశేఖ
రముఁ దాల్చినందున । రమణచాముండాఖ్యవిఖ్యాతంబులలోన । వెలయు నీకు

ఆ. ననుచు నట్టిమాల । నలరి దిగ్వాస య్యై, మూఁడునేత్రములను । మొనసియున్న
కాళి నరసి దేవి । కడిమి బ్రతిత య్యై, చంపు మసురచయము । సాహసమున

క అని కౌశికి భాషించిన, విని కాళి ముదంబుఁ జెం । వేగాన్విత యై
ఘనదివ్యశృంగకోటినిఁ, దనరెడిపిలుహాస్తమందుఁ । దాల్చి యదేచ్ఛన్ 67

చ పొరిపొరి శత్రుక్షీమబల।ము న్ గసిమీఱుచు నన్యదైత్యుల న్
దురమునఁ ద్రుళ్ళఁ జేసి గురు।రోషముతో ప్రహరించుచుండె నీ
కరణిని జండముండులను । గౌశికిఁ జంపెను నాబలాబుధిన్
కరగతిఁ గూల్చె మున్ను వారి । కౌతుకముల్లసిల న్మునీశ్వరా! 68

సీ హతులైనచండముం।డాసురులను విని క్రోధంబు పెనఁగొనను । దైత్యనాథుఁ
డైనశుంభుఁడు కోపించి । యతిబలుఁడగు సహస్రాక్షుపక్షులఁ దా । రక్తబీజుఁ
గలహంబొనర్ప నా।జ్ఞాపింప నాతఁడు పరువి త్రింశత్కోటి।సంఖ్య నొప్పు
నక్షౌహిణుల నల।రారెడిదానవబలములతోఁ గూడి । బవరమునకు

ఆ వెడలె నపుడు వచ్చు।వీరరాక్షససైన్య, సంఘములనుఁ జూచి । చండికాంబ
కాళితోడఁ గలిసి । కడువడి సింహనా, దంబు చేసె మిగులఁ । దర్ప మొప్ప. 69

కౌశికివలన బ్రాహ్మిమొదలగుశక్తులు పుట్టి దుష్టాసురుల వధించుట

వ. ఇట్లు సింహనాద మొనర్చు కౌశికివదనారవిందమునఁ గలహంసగణరాజితవిమాన స్థయుఁ, దివ్యాక్షసూత్రకుండికాన్వితకరయు, బ్రహ్మేశ్వరియుఁ, ద్రినేత్రయు, గోరాజవాహనారూఢయు, మహాసర్పకంకణయుఁ, ద్రిశూలయుతయుఁ, గుండలినియుఁ, జంద్రమౌళియు నగు బ్రాహ్మీదేవి యుదయించె పిదప నాదేవికరముల నుండి మయూరాసీనయు, శక్తిహస్తయు, కుమారవాహనయు నగుకౌమారి పొడమె మఱి యావిష్ణుదేవి యంగంబునఁ దార్క్ష్యరూఢయు, శంఖచక్రగ దాశార్ఙ్గవిరాజితకరయు, రూపసంపన్నయు నగువైష్ణవి సంజాత యయ్యె వెండి యాదుర్గహృదయంబున నవిహారి సరిష్ఠయు, నటాటోపవతి దంష్ట్రివారాహి త్ర తారకయు, దీప్తనఖయు, దారుణరూపయు నగునారసింహి సంభవించె నంత 70

క మునివర యిట్లుదయించిన, ఘనశక్తులచేత దైత్య।గణ మాకులమై
పొనరుచు ధరనిచలితమై, చన నాసంగరము భీతిజనకం । బయ్యెన్ 71

ఉ అంతట దేవి రోష మలరారఁ దచ్చనుండ సమస్తదానవు
ల్చింత నడంగున ట్టణఁచెఁ । జేవను బిమ్మట శూలపాణియున్

గంతువిరోధియుఁ భువనసంగణ్యుఁడు భక్తవశంకరుం డుమా
కాంతుఁడు నైనశంకరుఁడు గ్రక్కునవచ్చి విశేషభక్తితోఁ. 72

శంకరుఁడు కాళికి దాస్యం బొసఁగుట.

వ. కాళికీదేవికి నమస్కరించి యి ట్లనియె 73
తే. దేవి! వచ్చితి నేను నీదివ్యదూత
నాఁడు నాకాజ్ఞ నొసఁగుము హర్ష మొప్ప
ననుచు శంకరుఁ డీమాడ్కి ననెడు తఱిని
శివ శివాంగంబునఁ బుట్టి శివున కనియె 74
చ. పురహర! నీవు దాత్యమునఁ బోయి దితిసుతులఁ గాంచి మాకు నీ
తరుణమునందుఁ బ్రాణములఁ దద్దయుఁ గోరికఁ గల్గెనేని యీ
ధర విడనాడి యేడవదంబగునట్టి రసాతలంబులోఁ
జొరుఁడు విశేషభోగములు శోభిలు నక్కడ నంచుఁ జెప్పుమీ. 75
ఉ. వాసవునుండి పొందనగు స్వర్గము నిర్గతదుఃఖరీతిగా
భాసిల నాను దేవతలు బ్రాహ్మణవర్యులు యజ్ఞసన్నిధిఁ
జేసి సుఖింప నా నటుల చేయుట కిష్టము లేనిదైనచో
వాసిని నే వచించెడిసుభాషితముఁ వినుఁ డింపుమీఱఁగఁ 76
క. బలగర్వోన్నతులతో నని, తెలుఁగుటకును గోరి దండు చెచ్చెర మీతోఁ
గలహించు దుర్గ నిజ మని, పలుకందగు నంచుఁ జెప్పు భర్గుం డరిగెఁ. 77
క. మనసిజహరుదాస్యంబునఁ, బనిచిన కారణమువలన భవదూతి యటం
చను నామము కాళికకుఁ, దనరారెను విష్టపములఁ దాపసవర్యా! 78
ఆ. చంద్రశేఖరుండు చని దేవి చెప్పిన, వార్తఁ దెలుప దైత్యవర్యులెల్ల
గర్వయుక్తమైన గరళకంఠుసమాట, నాలకించి రోష మతిశయింప. 79
క. కనలుచు హుంకారంబును, ఘనతఁ గావించి మించి కాత్యాయని యుం
డినచోటికిఁ బటురయమునఁ, జనుదెంచిరి రౌద్రరూప సరణినిఁ దెలుచఁ. 80
వ. ఇ ట్లసురు లరుదెంచి శరశక్తివరాంకుశపరశ్వధశూలభుశుండపట్టసప్రాసయష్టి
పరిఘాదిశస్త్రములవలన సరస్వతిని నొప్పించిన నామహేశ్వరి రౌద్రరసోల్లసిత
మూర్తిని యై నిజభుజదండమండితకోదండనిర్గతకాండకాండముల వైరిసకర
శరనికరముల బిరబిర ధరఁ గూలఁజేసె నంత 81
సీ. కాళిక కొందఱ ఖట్వాంగమునఁ జంపె భద్రత్రిశూలమ్ము వలన మారి
పడఁగొట్టెఁ గొందఱ బ్రాహ్మి మహావారివిశేషమున గతజీవ్యులుగనుఁ
గొందఱఁ గావించెఁ గొందఱ శూలంబువలన మహేశ్వరి బహుళభిన్న
వక్షులఁజేసెను వైష్ణవి కొందఱ దగ్ధముచేసెను దర్ప మొప్ప

ఆ. వడిఁ గుమారిశక్తి/వలనఁ జండియుఁ గూలి, శమ్మునన్ వరాహి/చక్రమునను
నారసింహి తీక్ష్ణ/నఖములతోడను, సమయఁజేసి రసుర/చయము నపుడు. 82

ఆ. అనఘ! రుద్రదూతి/యట్టహాసంబు, వలన రక్కసులను/వసుధఁ ద్రోసి
శూలమున భవుండు/స్రుక్కించెఁ గొందఱ, నొక్కపెట్టనప్పు/డుక్కుమిగిలి

క. గణపతి పరశ్వధంబును, దనకరమునఁ దాల్చి శౌర్య/దర్పోన్నతుఁడై
పోనరెడు దైత్యులఁ గొందఱ, నని గతజీవులను జేసి/యవనిని గూల్చెన్ 84

క. దానవు లిట్లా దేవీ, నానారూపములఁ జచ్చి/నల్దిశలందున్
మానుగఁబడి భూతంబుల, చే నలి భక్షితులు నగుచుఁ/జెడిరి మునీంద్రా! 85

క. హతశేషు లైనరాక్షస, పతులు మహామాతృభూత/పటుతరబాధా
యతగాత్రులు సంచలలో, లితదృష్టి విముక్తకేశ/లేఖాయుతులై. 86

క. మనసులవగ పెంపగుచున్, దనరన్ గన్నీరువెడల/దత్తరపాటొం
దినగతి కలపదములతోఁ, జెనఁగాడుచు రక్తబీజ/విభునకడ కేగిన్. 87

క. చని శరణాగతు లైనన్, గని కనలుచు రక్తబీజ/కర్బురపతి కి
న్కనుఁబోయి దివ్యబాణం, బును వింటనుఁగూర్చి మాతృ/భూతశ్రేణిన్ 88

తే. చించిచెండాడుచును మహా/శీఘ్రగతిని
కోపవిస్ఫురితాధరో/ద్దీపితుండు
నై ప్రవేశింపఁ గని రోష/మతిశయించ
మాతృభూతము లావేళ/మౌనివర్య! 89

క. చనుదెంచు రక్తబీజునిఁ, గని శితకోటిప్రకాండ/కాండంబుల నా
దనుజునిపై వర్షించిరి, ఘనతరకోపంబు మిగులఁ/గ్రాలుచు నుండన్. 90

వ. అత్తఱి. 91

ఆ. ఎట్టి రక్తబిందు/విలఁబడునో యట్టి
బిందువన్యరక్త/బీజదైత్యుఁ
డగుచు నుండఁ జూచి/యంబిక నగి మారిఁ
గాంచి పలికె నపుడు/క్రౌర్య మొప్ప. 92

వ. ఓచండీ! బడబానలోపమం బగునోరు తెఱచి వానిరక్తముఁ ద్రావు మన నాదేవి నవ్వి నిజవదనము నపుడు భూమ్యాకాశముల నంటునట్లుచేసి తత్తునిర్గతరక్తమును గ్రోలుచుఁ జిరము వసించుచుండె అంత మహేశ్వరి రక్తబీజునిఁ దన వెంట్రుకల నీడ్చి వికలవీర్యునిఁ జేసి నవ్వుచు ముఖమందుఁ బడఁద్రోచి శూలమున నొప్పింప నాతఁడు క్షతోద్భవరక్తసిక్తవపుండు నయి కూలె ఇట్లు విగతవీర్యుండు నై యున్న రక్తబీజుని దేవి కనకమయం బగుచక్రంబున నూఱుతునియలుగ ఖండించె నంత 93

సీ. అసురసేనానాథుఁ డగు రక్తబీజుండు దేవిచే మడియుటఁ దెలిసి యసుర
లన్న మేమి త్రైతి హేతులమై హేతులమై కూలితి మని పెద్దకూఁత వెట్టి
నీవెటఁ జనితివో నెమ్మి నుండఁ [illegible] కాలము కాఁకను జాలఁ గరుణ
[illegible] నన్నుఁ [illegible] వసుగుణ విలుల్ వస్త్రభూషణకేశపాశచర్మ
[illegible] లై మృడాని చేత [illegible] నై భూస్థల, సుందుఁ [illegible] నలరి గిరిని
[illegible] వెతలఁబడుచు [illegible] బాతిపోయి రంతఁ బరమ [illegible]!

[illegible] నిశుంభుఁడు [illegible] యుద్ధమొనర్చుట

చ. చినిఁగినచర్మ [illegible] హేతుల [illegible] బర [illegible] భూషణములన్
[illegible] దైవనిశుంభ [illegible] త్రతిన్
గని [illegible] చక్రముల [illegible] నెక్కి పెం
పొసఁగ మృడాని [illegible] ఛసి [illegible] సింబు నా. 95

తే. ఖడ్గమును [illegible] తలయూఁచి [illegible]
జూచి మోహించి [illegible] సుస్కి చిత్ర
విలిఖితునిమాడ్కి నాదైత్య [illegible] వెలయ
[illegible] గని దేవ [illegible] 96

ఉ. నవ్వుచుఁ బల్కెనో యసురనాయక! పెంపువహించినట్టి యీ
క్రొవ్వననేకదా సురలఁ [illegible] జేసితి వట్టి శక్తిచే
నివ్వెరపాటులేక వను [illegible] వరి [illegible] లో
నివ్విధ నన్ను నాగను [illegible] చెప్పినవాక్యముల్ దయన్ 97

చ. అని పటువాగ్మియై మిగుల వెఱ్ఱి నిశుంభుఁడు పెద్దకాల మా
త్మను గుఱుచింతచేసి సురశాసిని గ్రమ్మి తన [illegible] కాళికన్
గని యనె [illegible] రు! [illegible] తవంబునన్
వన [illegible] భంగులఁ [illegible] గల [illegible] టా! ధరన్ 93

ఉ. ఆయతనేత్ర! [illegible] సిసిన్ పయయించు బుద్ధినిన్
శేయనివాఁడ నైతి [illegible] నుఁ [illegible] భార్గవై
కాయజుఁ గెల్వ; నగ్ని [illegible] నిపాతము నింద్రుఁ డోర్వ నే
పాయుము యుద్ధరంగమున భాసిలు [illegible] నీయెడన్. 99

క. మునిచంద్ర! యిట్లు గనుఁగొని, జనినట్టి [illegible] దేవి యాలించి నిశుం
[illegible] భాగ్యకరం, బుగు గలవాక్యములను [illegible] మోదముమీఱన్

ఆ. [illegible]! యజిన సగుము [illegible] నెవ్వని, [illegible] గృహిణి నగుదు నేఁదలంప
భాగ్యగోష్ఠి [illegible] వాఁడవై యుండిన, నని జయింపు నన్ను నధికశక్తి 101

వ. అని యిట్లంబ వచింప వేగమె యసుర [illegible] కాలమందు దామె [illegible]
దను ఖడ్గంబును వైచె నంతట మహా [illegible] ద్దామంబుగా వచ్చు నా

ఘనచర్మావృతసాధనంబుఁ గినుకన్ । గాత్యాయనీదేవి కూ
ల్చెను షడ్వర్గసమేతబాణములఁ దాఁ । జిత్రంబు పెంపొందఁగన్ 102

దేవి నిశుంభుని నవనిఁ గూల్చుట

సీ. సంయమీశ్వర! వాఁడు । చర్మయుతంబగుఖడ్గంబు చూర్ణంబు । గాఁగఁ జూచి
గదఁ గొని పవమాన । గతితోడ దుర్గపైఁ జన నామహేశ్వరి । శౌర్య మొప్ప
వచ్చెడియావీర । పటుసమశ్లిష్టహస్తంబుల గదఁ దల । సరవి నర్థ
చంద్రాస్త్రమునఁ గూల్చె । క్ష్మాస్థలిలో వడి భయకరుఁడును సుర । వైరి యధిక
ఆ. రౌద్రుఁడౌ నిశుంభ । రాక్షసాధీశుండు
సమరమందుఁ జావ । జండికాది
మాతృగణము చూచి । మఱిమఱి కిలకిలా
ర్భటు లొనర్చె మిగులఁ । బరవశమున 103

ఉత్సాహము వైరి యా నిశుంభుఁ డవని । వ్రాలఁగా సమస్తదై
త్యారు లంత శక్రుఁ గలిసి । యంబరస్థులై మహా
ధీర! వేగ గెల్వ మఖల । దితిజాలన్ జయంబు వి
స్తారమగును నీ కటంచుఁ । జాలఁ బొగడి రంతటన్ 104

క. భూతౌఘము తూర్యంబులఁ, జేతోమోదమున మ్రోయఁ । జేసెను విబుధు
ల్పాతరలాడుచుఁ గురిసిరి, భూతేశ్వరిమీఁద మేటి । పువ్వులవానన్ 105

తే. అనఘ! యప్పుడు నిశుంభుఁ డ । య్యవనిఁ బడినఁ
గాంచి బృందారకాఖ్యతోఁ । గ్రాలు దంతి
నెక్కి ప్రాసంబుఁ జేఁబట్టి । రక్కసులనుఁ
గూడి వెడలెనుఁ శుంభుండు । కోప మొప్ప 106

ఉ. వారణయుక్తుఁడై వెడలి । వచ్చెడిశుంభునిఁ జూచి దేవి సొం
పారెడి సత్త్వరప్రవర । బాణచతుష్కముఁ బూని రెంట నా
వారణపాదయుగ్మమును । భస్మముచేసి తదీయకుంభముల్
ఘోరశరద్వయంబునను । గొట్టెను నవ్వుచు లీల నంతటన్ 107

శుంభుఁ డవనిఁ వ్రాల్చుట.

చ. శరహతమైనదై గజము । క్ష్మాస్థలమందునఁ గూలె నిర్జరే
శ్వరపతి చూర్ణితంబు నగు । శైలమహాశిఖరంబు చాడ్పునన్
సొరిదిని దంతినుండి పడు । శుంభునికుండలమండితోరుభీ
కరశిరముల్ హరించె వడిఁ । గౌశికి శస్త్రముతోడ నాయెడన్ 108

ఆ. భిన్నమస్తకమున । వెలసినవాఁడు నై
వాఁడు నీల్గెఁ గ్రౌంచ । పర్వతంబు

మహిమయుక్త మగుచు । మహిఁ గుమారునిచేత
భస్మమయినమాడ్కిఁ । బరఁగుమాని! 109

చ. దురమునఁ బండిచే నధిక । దుష్టులు శుంభ నిశుంభదైత్యు లీ
కరణిని సైన్యయుక్తులయి । కాశ్యపిఁ గూల సురేశుఁ డాదిగా
పరఁగెడు సర్వదేవతలు । భక్తిని వింధ్యనగంబుఁ జేరి యీ
శ్వరిని నుతించి రాయెడను । బాగుగ వేదహితోక్తులన్ దమిన్. 110

దేవతలు కౌశికిని బొగడుట

చ హరిహరరాజ్యదాయినివి । యై దితిజేశులదర్పభంగముల్
పొరిఁ బొరిఁ జేసి కిల్బిషస । మూహములన్ సమయించి సంతతా
మరచయకార్యకర్త్రివయి । మానుగ శక్రసుపూజితాంఘ్రివై
పరఁగెడి నీకు వందనము । భక్తి నొనర్తుము కావు మీశ్వరీ! 111

క. హరిహయభాస్కరనుతవై, కరమష్టాదశవిశాల । కరములతోడన్
నిరతము వెలుఁగుచు నుండిన, నరసింహి యొనర్తు మిపుడు । నతిసముదయముల్

సీ వరశిఖిగమనవు । వరదవు మాలావికటవు సుకేశివి । గాఢభీతి
గణనాశనివి దివ్య । ఖగపతిగమనవు యోగసంసిద్ధవు । యోగినివియుఁ
జర్మముండవు మఱి । శమగమనవు మహాధూర్వహగాత్రవు । తుష్టికరవు
సంతతైంద్రివి లస । చ్చారువక్త్రవు వజ్రసహితవు దుర్దర్శ । శార్ఙ్గధరవు

తే నై ప్రకాశించు నీచర । ణాబ్జములకు
వినయమున మ్రొక్కి సద్భక్తి । వెలసి గంధ
పుష్పములచేతఁ బూజించుఁ । బుణ్యనతులు
శుభము నొందుదు రెప్పుడు । క్షోణియందు. 113

దండకము శ్రీమన్మహాదేవహృత్పద్మసంచారిణీ, ఘోరశూలాత్తపాణీ, సదాభక్త
కపాలిసంహారిణీ, దివ్యనారాయణీ, చక్రసంధారిణీ, దేవసంస్తూయవాణీ, మృడానీ,
మహాబ్రాహ్మణీ, నారసింహీ, ఐంద్రీ వైష్ణవీ, సత్యవిశ్వేశ్వరీ, చారువింధ్యాద్రిసంవా
సినీ, నీవు వజ్రంబుఁ జేఁబట్టి నాగధ్వజం బొప్పఁ బైతామహాదివ్యహంసంబుపై
నెక్కి బృందారకారాలిబృందంబులన్ సర్వసర్వంసహాభాగమందు న్వెసన్ గూల్పు
చున్ గ్రన్ననన్ శక్తినిన్ బూని బల్ఘోరవక్త్రంబునన్ మూఁడునేత్రంబుల న్మించి
పాలిన్ గరాలించి సింహంబుపైఁ జేరి భూరౌఘమున్ గూడి దుర్మార్గులౌ చండ
ముండాఖ్యదైత్యేంద్రులన్ శుంభునిన్ రక్తబీజున్ నిశుంభాసురున్ దర్పల
శ్రేణినిన్ జంపి గంధర్వనాగాదిబర్హిర్ముఖానేకమానీంద్రసంస్తూయచారిత్రవై
వాసిఁ గన్నట్టి యోయంబ! యీలోకజాలంబు నిర్మించి పాలించి నాశంబుఁ
గావించి త్రైగుణ్యరూపాత్తవై వెల్గుచున్నావు యుష్మత్ప్రభావం బచింత్యం

జంబుప్రఖండంబు నై యుండ వర్తింప మా కెట్లుసాధ్యంబునా సత్కృపాదృష్టితో
మమ్ముఁ బాలింపు సర్వేశ్వరి! దివ్యదేవీ! నమస్తే నమస్తే నమః 114

ఆ. ఇట్లు వినుత యగుచుఁ । బృథుతోషమున దేవి, సర్వదేవసిద్ధ । సంఘములను
గాంచి నవ్వి పలికెఁ । గడఁగి యోసురలార!, భవదనుగ్రహంబు । వలన నిపుడు

క. దురమున దనుజుల నెల్లనుఁ, బరిమార్చితి నేను మీరు । భాషించిన నీ
వరనుతిఁ గీర్తించెడి స, త్పురుషులు దుస్స్వప్ననాశ । మునుఁ గాంతు రిలన్.

ఉ. కోరినకోర్కె లిచ్చెదనుఁ । గూరిమితోడను బల్కుఁడన్న నా
ధీరులు పల్కి రోజనని! । దివ్యవరంబు నొసంగు బుద్ధి చె
న్నారిననిత్తతిన్ ద్విజసు । రాధిపధేనుహితార్థమై మహా
వీరుల నన్యరాక్షసుల । వెండి రణంబునఁ గూల్పుమా యనన్ 117

క. అనలోపమరూపంబున, దనరారెడిచండి విబుధ । తల్లజులను వే
డ్కనుఁ గాంచి వేల్పులారా!, వినుఁ డని చెప్పంగఁ దొడఁగె । విమలగుణాఢ్యా!

వ. త్రిదశులార! మరల నే నందునిసుందరమందిరమందు యశోదాసుందరికి యోగ
మాయనై జనించి మహాసురు లగులవణాదిరాక్షసుల దంతప్రహరణాదులఁ
బోకార్చెద, పదంపడి పురందరునిసద్మమున దేవ్యంశమువలన మారి నై పొడమి
శాకసంకరములతో నేడుతెఱంగుల నమరుల భరించెద, వెండి ఋషిపాలనము
కొఱకును దైత్యమారణంబుకొఱకును వింధ్యశైలమందుఁ బుట్టి దుర్వృత్తి
నేపారునక్తంచరులఁ బరిమార్చి విజయమొందెద, క్రన్నన నరుణాక్షుం డను
మహాదైత్యుండు సంభవించి లోకంబులఁ గాఱించుతఱి నమరహితార్థమై మహా
పాళిరూపంబున నుద్భవించి యాపీరాసురుని సమయించి స్వర్గపురిఁ జెరెద, అని
యిట్లాడి వరద యగుకాళికి దేవతావర్యులకుఁ బ్రమాణ మొనర్చి భూతవిత
తుల విడనాడి యతోదినిర్జరులు వెంటనంటిరా మంటి కరిగె నని మతి యి
ట్లనిరి. 119

తే. కాళికజయమ్ముతోడను । గ్రాలి పావ, నంబు నైనట్టి యీపురా । ణము సమస్త
మనుజులకు నెల్ల నిత్యము । మంగళంబు, నగుచు భాసిల్లు మానికు । లాబ్ధిసోమ!

క. కర మిది దనుజవినాశన, కరమని భగవానుఁ డనియెఁ । గరుణామతితోఁ
బఠియింప నిద్ధి మోక్షా, కరమై పెంపొందుచుండుఁ । గాశ్యపియందున్ 121

చ. అన విని బ్రహ్మసూనుఁడు ప్ర । యత్నముతో ననె నోమునీశ్వరా!
ఘనమహిమాన్వితంబు నగు । క్రౌంచము స్కందునిచేత నెట్టు నా
శనమొనరింపఁగాఁబడెనో । సత్కృప దానిని విస్తరించి నా
కును దగఁజెప్పు మన్న విని । కూర్మి నతం డను సంతసంబునన్. 122

కుమారస్వామి జన్మక్రమము.

సీ. తాపసేశ్వర! పురాతనమైనవియుఁ బుణ్యఘనకీర్తివృద్ధులఁ । గ్రాలునట్టి
కార్తికేయునిదైన । కథఁ బల్కెదను విను భవనిస్రుతంబునై । పరఁగి యట్టి
వీర్యంబు మున్నాగ్నివీతిహోత్రునిచేతఁ బీతమయ్యెనా యట్టి । వీర్యమునను
బహుభారయుక్తుఁడై । పావకుఁ డంతట నమరులసన్నిధి । కపుడు మంద

ఆ. వీర్యుఁ డగుచుఁ బోయి । విబుధాళులనుఁ గూడి
బ్రహ్మలోకమునకు । బహుళ వేగ
మునను బోయి మార్గ । మున నున్న కుటిలాఖ్య
నదినిఁ గాంచి పలికె । నవ్యభణితి. 123

క. ఓకుటిల శంభునిర్గత మై కడుదుర్భరము నగుచు । నలరెడిదగు నీ
భీకరవీర్యము దాల్చిన, బ్రాకట మగుచున్నవిష్టపంబుల నెల్లన్ 124

ఆ. అందువలన దీని । నఖిలరక్షింపుము శక్తి, నెగడునట్టి సుతుఁడు । నీకుఁ గల్గు
ననుచు నుత్తమంబు । నగుస్వమతముఁ దెల్పఁ, గుటిల సంతసించి । కూర్మి నంత

కం. పావకుఁ గన్గొని వీర్యము, నీ వీ నా నీటవిడువు । మిప్పు డటంచున్
దేవర బల్కిన నతఁ డా, దేవీగర్భమునఁ గ్రక్కె । దివ్యమునీంద్రా! 126

క. ఆవీర్యము నది కైకొని, వావిరిఁ బోషించుచుండె । భగవంతుం డా
పావకుఁడు కామచారియు, నై వఱలుచుఁ గాంచె మిగుల । హరువును జెందన్

వ. పంచసహస్రవర్షములదాఁక నవ్వీర్యమునుఁ దాల్చినకతంబునఁ దదస్థిమాంసరుధిరమేదోమజ్జాశ్మశ్రురోమాక్షికేశాదులు కనకమయంబు లయ్యె దాన నతఁడు హిరణ్యవీర్యనామంబున భువనప్రసిద్ధుఁడయ్యె నంత. 128

తే. అనఘ! కుటిలామహానది । యైదు వేల, హాయనము లగ్నితుల్య । మైనట్టిదివ్య
గర్భమునుఁ దాల్చి బ్రహ్మని । కాయ్యమునకుఁ, జరుగ నంతట నావన । జాసనుండు.

క. గురుతరసంతాపంబునఁ, బరఁగెడి యాపెద్దనదిని । బరికించి తలో
దరి! నీ కీగర్భం బే, పురుషునిచేఁ గూర్పఁబడెనొ । పురుడింపు మనన్. 130

చ. విని యది పల్కెనో సకల । విశ్వవిధాయక! శార్వవీర్యమున్
ఘను లరుదెంచఁ బావకుఁడు । కైకొని దానిభరింపలేక పెం
పొనరెడికేళి నాకడకు । నుద్దవిడిన్ జనుదెంచి దేవి! శం
భుని దగుదివ్యవీర్యమునుఁ । బూనినప్రాన్కి ధరింపుమా దయన్ 131

సీ. అనిచెప్పి దాని నాయందు నాతఁ డుంచి పోయిన పిమ్మటఁ । బూన్కినట్టి
వీర్యంబు నే నైదు । వేలవత్సరములకాలంబు మోసితిఁ । గాని యట్టి
పుత్త్రుఁ డొక్కండైనఁ । బుట్టఁడన్న విరించి తమినట్టి నుడి విని । దాని కనియె
భామిని! యుదయపర్వతమునకును జని దారుణవిస్తార । దశసహస్ర

ఆ. యోజనములతోడ కాఱిల్లు తత్ప్రాను, శరవణమున దీనిఁ జాలభక్తి
వదలుమంత నిద్ది పదివేలవర్షముల్, దాఁట బాలుఁ డగుచుఁ దనరఁగలఁడు
చ. అను మని చెప్ప నాకుటిల సాహసనంభ్రమభాషణంబులన్
మన మలరారుచుండ విని మానినియై యుదయాద్రికేఁగి యా
మనసిజవైరివీర్యమును మానసగుప్తముతోడ నాస్థలం
బున విడనాడి వాగ్విభుని పొంతకు వేగమె వచ్చి యుంతటన్. 133
తే. వారిరూపంబుతోడను వఱలు కుటిల
మంత్రవశమున సతియయ్యె మన్మథారి
వీర్యశక్తిని నచ్చోట వెలయు సర్వ
పత్రివృక్షాదు లెల్లను బాళి మెఱసి 134
క. కనకమయశరవణచ్ఛవి, దనరెన్ బదివేలయేండ్లు దాఁటినసమయం
బున బాలభానుదీప్తిన్, ఘనతరతేజిబాలుఁ డొకఁడు పుట్టె మునీంద్రా! 135
చ. వెలికిలపాటుతో నతఁడు వెల్గుచు విస్తృతమైన తెల్లుపై
నలరుచు నాననంబునఁ గరాంగుళి వెట్టి ఘనంబుకై వడిన్
పలుమఱు నేడ్వ నయ్యెడను భవ్యమనోహరకాంతిపంక్తితోఁ
జెలఁగెడి యాఱుకృత్తికలు స్త్రీతనువుల్ దగ వచ్చి యచ్చటన్ 136
వ. శరవణగతుండై ప్రలాపించుబాలునిఁ గని కృపాయత్తచిత్తంబులన త్తతి 137
సీ. నేముందు నేముందు నేమ యందుఁ బాలిత్తు నడరి యీబాలుని కనుచు నిట్లు
వాదించుకొనుచుండ వారినిఁ గని యతఁ డాఱుమొగంబుల నలరె నప్పు
డాసర్వకృత్తికలపగిది భయలునై బాలకస్నేహంబువలన స్తన్య
మొసఁగి పోషించుచు నుండఁ దత్పరిపాలకుండునై యాడింతు రుండు ప్రీతి
ఆ. కరుఁడు నగుచుఁ బెరిగి కార్తికేయుం డను, పేరుతోఁ జెలంగి భీమబలులు
నైనవీరులందు నధికుఁడై విష్టప, త్రయమునందు వెలసెఁ దానవేంద్ర! 138
క. వనజజుఁ డంతటఁ బావకుఁ, గని నీసుతుఁ డెంత పెరిగి ఘనమగుదీప్తిన్
దనరారునో కనుఁగొని ర, మ్మన నాతం డట్టిమాట నాలించి తమిన్. 139
క. తనయునికథఁ దాఁ దెలిసియు, వనజాసనుతోడఁ బల్కె వాణీశ గుహుం
డనుపుత్త్రుఁ డెవఁడొ తెలియదు, ఘనదయ భాషింపుమనుచుఁ గడుభక్తిమెయిన్.
క. అన విని భగవంతుం డో, వనజజుఁ డనె నతనితోడఁ బావక! గౌరీ
శుని దగుశుక్రము నీచే, తను బీతం బగుచు మున్నుఁ దల్కొత్తెఁ దగన్.
క. శరవణమున నది లోకే, శ్వరుఁడౌ బాలుండు నగుచు భాసిలె నన నా
పరమేష్ఠివాక్యమును విని, పవనసఖి మేషంబు నెక్కి పావనుఁ డంతన్. 142
క. చనఁ గుటిల చూచి యనె నీ, వనఘా! యచ్చోటి కిప్పు డరిగెద వన నా
వనితకనె నగ్నిశరవణ, మున నుండెడిపుత్త్రుఁ జూడఁ బోయెద ననుచున్. 143

క. అన విని యతి నాతనయుం, డనె; దహనుఁడు నాకుమారుఁ । డౌ ననె; నీరి
తని వారు తర్కవాదం, బునుఁ జేయుచు నున్నకాల । మున మునీంద్రా! 144

సీ. చక్రి లేసంతటఁ । జనుదెంచి వారినిఁ గని యిట మీ రేమి । కారణమునఁ
గలహించుచున్నారు । కలకలఁ గెతిఁగింపుఁడన నని రాకుటి । లాగ్ను లభవ
పురహరువీర్యంబు । భూతుఁ డౌ బాలునికొఱకు నై మే మిటఁ । గూడి యిట్లు
వాద మాడెద మన్న । వైకుంఠుఁ డగు హరి చిత్తంబులోఁ గొంత । సేపు చింత
ఆ. చేసి యప్పు డనియె । శివుని సన్నిధిఁ జేరి, కార్యసరణిఁ జెప్ప । గరళగళుఁడు
చెప్పినట్లు మీరు । చేయుట సమమని, పలుక నాలకించి । వారు భక్తి 145

తే. ప్రమథనాథునికడ కేఁగి । ప్రస్తుతించి
దేవ! శరవణమందునఁ । బెరుగుబాలుఁ
డెవని తనయుఁడొ తెలియదీ । విపు డెఱుంగఁ
బలికి మాసంశయంబునుఁ । బాపు మనిన 146

చ. మునికులసోమ! యావచనముల్ త్రిపురాంతకుఁ డాలకించి బల్
పొనరెడి కౌతుకంబు మదిఁ । బొంపిరి వోవుచు నుండ వెండ్రుక
ల్దనువున నిక్క వర్ధిల ము । దంబు ముదం బని భార్యతోడఁ జె
ప్పెనఁ గుధరేశపుత్రి కడుఁ । బ్రీతి జనించుచునుండ నాయెడన్. 147

చ. సురపతి తానుశంకరునిఁ । జూచి తదర్భకుఁ గార్చి పూన్కితో
నరిగెద మాతఁ డేఘనుని । యంశము నెక్కునొ వానిసూనుఁడై
పరఁగి యశోరమన్ గనెడి । వాఁ డగునన్న వృషధ్వజుండు భా
సురకుటిలాద్రిజల్ శుచియుఁ । జొప్పెలుఁగన్ దనతోడ రా వెసన్. 148

ఉ. భావజవైరి పార్వతియుఁ । బావకుఁడున్ గుటిలాఖ్యదేవియున్
భావము లుల్లసిల్లఁ జని । ప్రాగ్గిరిసానుశిరస్థభూమిపై
వావిరిఁ గృత్తికాంకతల । వాసుఁడు నై చిఱునవ్వుమోమునన్
వావిరినున్నబాలకుని । వారితతేజునిఁ గాంచి రున్నతిన్. 149

చ. మునివర! యాస్తనంధయుఁడు । బుద్ధిని వారిమనోగతంబు నం
తను గని నాల్గుమూర్తులనుఁ । దాల్చి శిశుత్వమునన్ గుమారుఁడై
తనరి హరున్ ద్విశాఖుఁడయి । తద్దయుఁ గౌరిని నైగమేయుఁడై
యనలుఁ ద్రిశాఖుఁడై కుటిల । నందెను యోగముతోడ నత్తఱిన్. 150

తే. అంత వారంద ఱతులిత । వైనగుప్తి
నలర షట్కృత్తికలు చూచి । హరునిపుత్రుఁ
డేమొ షణ్ముఖుఁ డని పల్క । నీశ్వరుండు
హర్షమునఁ బల్కె సవిశేష । మైనభణితి. 151

సీ. పావకసతులార! భవదాత్మజుండు నా, గార్తికేయాఖ్యతోఁ గ్రాలి వీఁడు
సారస్వతాహ్వయసహితుఁడై శరవణమునకుఁ బుత్త్రుండునై మొనయుఁ గుటిల
కునుఁ గుమారుం డను కొమరుఁడై రాజిల్లు స్కంధాభిధానుఁడై పరఁగ గిరిజ
కును సుతుఁ డగును నాకును గుహుం డను పేర వెలసె విప్రప్రియుఁడై వెల్గు జ్వలను
తే. నకు మహాసేనుఁ డనునట్టి నామమునను
నలరు తనయుండు నగును షడంశకలితుఁ
డగుటచేతను షణ్ముఖుఁ డగును సర్వ
మిట్టు లీతఁడు ప్రఖ్యాతి నెసఁగు ధాత్రి 152

క. అని గంగాధరుఁ డీవిధ, మునఁ బల్కి సమస్తదేవముఖ్యులవిధి నా
త్మను సంస్మరింపఁ జెచ్చెరఁ, జని వా రపు డధికభక్తిసహితులు నగుచున్ 153

సీ. శైలనందిని యగు శర్వాణికిని మారపరిపంథి యైనట్టి భర్గునకును
బ్రణమిల్లి పావకపత్నులౌ షట్కృత్తికలను హుతాశను గాంచి పిదప
నత్యుగ్రవీర్యుఁడై హర్పతితుల్యుఁడౌ పావనిఁ గనితీక్ష్ణభానుఁ గాంచు
కనులచందంబునఁ గ్రాలిత తేజంబువలన మోహితులునై వఱలి సంత
ఆ. సమున విఱ్ఱవీఁగి సర్వదేవోత్తము, లిట్టు పలికి రోరి హేశ! దేవ
కార్యమెల్ల నిపుడు కవిచేత నీచేత, జేయఁబడెను దానఁ జెలువ మొప్ప

క. మనమందఱ మిత్తఱి నా, శనరహితం బయిన కావ్య సత్తీర్థముఁ గా
ననుఁబోయి కురుక్షేత్రం, బునఁ బుణ్యాయు నగుచు మిగులఁ బూజ్యతమంబై.

దేవాదులు కుమారునకు సేనాధిపత్య మొసంగుట

వ. మునిజనస్తుత్యంబైన సరస్వతీనదియందుఁ గిన్నరసిద్ధసాధ్యమునికింపురుషాది దేవతల కెల్ల సేనానాథునిఁగ నీకుమారు నభిషిక్తుఁ జేసెదము. ఇతఁడు భయంకరులగు తారకమహిషాసురుల దారుణరణమునఁ బరిమార్పఁగలఁడు నిజమనిన విని భవుఁడు వల్లె యని పలికె, అంత దేవతలు కుమారసహితులై మహాఫల దాయకం బగుకురుక్షేత్రమునకుఁ జని యట బ్రహ్మేంద్రాచ్యుతయుతులై షణ్ముఖాభిషేకంబుఁ జేయ సమకట్టి మునిగణంబులఁ గూడి పుణ్యదంబు లగుసప్త సముద్రవాహినీనదీజలంబుల నెల్లఁ దెచ్చి నానౌషధీసహస్రమూర్తులతో నతని నభిషిక్తుఁ జేసిరి దివ్యరూపశాలి యగుస్కందుఁ డట్లు దేవసేనాపతియై భాసిల్లుతతి. 156

క. వీడిరి భయమును నిర్జరు, లాడిరి రంభాదికాంతలానందమునన్
బాడిరి మునిగంధర్వులు, పోఁడిమిఁ దళ్కొత్తుచుండఁ బుణ్యమునీశా! 157

తే. అద్రిసుత యప్పు డభిషిక్తుఁడైన స్కందుఁ
గాంచి తొడమీఁదఁ గ్రాలెడి కార్తికేయు

శీర్షమును సారెసారెకుఁ । స్నేహ మొప్ప
మూర్కొనెను మోద మాత్మలోఁ । బొంగుచుండ 158

క మునివర! యభిషేకార్ద్రితుఁ, బౌనరారెడి కార్తికేయు । మూర్ధంబును మూ
ర్కొను దేవి శక్రమూర్ధం, బును నాఘ్రాణించు నరిలి । పోలిక వెలుఁగన్.

క పురహరుఁ డభిషిక్తుం డై, పరఁగెడిసుతుఁ జూచి మోద । భరితుం డయ్యెన్
వరకుటిలాకృత్తికలునుఁ, గరువలి చెలికాఁడు ప్రీతిఁ । గని రాలోనన్. 160

వ అంత సురాకాంతుఁ డానందకందళితహృదయారవిందుఁ డై సర్వసుపర్వసేనాధి
పత్యమున దభిషిక్తుం డగు కార్తికేయునకు ఘంటాకర్ణ లోహితాక్ష, నందిసేన,
కుముదమాలి, సమాఖ్యల నొప్పువారును, జ్వలనార్కసన్నిభ లగు ప్రమథుల
నలువుర నొసంగె. అట్టి యా స్కందునకు హరుఁ డిచ్చిన ప్రమథగణవీరుల నవ
లోకించి బ్రహ్మాదిదేవత లతనికి నిజాంశప్రముఖుల నిచ్చి రెట్లనిన 161

ఉ సారససంభవుం డొసఁగె । స్థాణుగణంబును సంతసంబునన్
సారసనాభుఁ డై నవహరి । సంక్రమవిక్రమసత్పరాక్రమో
దారగణత్రయంబు నిడెఁ । దామరసాప్తుఁ డొసంగెఁ బ్రోల్లస
త్సారసయుగ్మమున్ హరి యొ । సంగెను దండకపింజలంబులన్. 162

తే వేలుపులబుజ్వ వసుఁ డి । వేరఁ బరఁగు, శిష్టరత్నంబు నిజ జ్వాల । జిహ్వావలన
నలరు వెలుఁగనువగరంబు । నగ్ని దేవుఁ, డిచ్చె గుహునకు నత్తఱి । నెసఁగు పేర్మి

ఆ అనుచరత్రయంబు । నమలకుందముకుంద, కుసుమముల నొసంగె । గూర్మి ధాత
వత్సనందినులనుఁ । బరమమోదంబుతోఁ, నిచ్చి రాశ్వినేయు । లింపుమిగుల

సీ కడఁగి చక్రానుచక్రంబులఁ ద్వష్టయు నెఱి నిచ్చె సుస్థిర । నిస్థిరముల
వేధ యొసంగెనుఁ । బ్రాదుబలు లైనట్టి పాణిత్యజోత్కట । భద్రకాళి
కలనుఁ బూషుండు తా । గరమర్థి నిజ స్వర్ణమాలఘువాహ్వయ । మహితు లగుచు
నలరెడు ప్రముఖుల । నద్రీశ్వరుం డిచ్చె నుచ్ఛ్రితవింధ్యాద్రి । యొసఁగెఁ గృష్ణ

ఆ సాక్షదుని నొసంగె । బహువర్చసుని సువర్చసుని వరుణుఁ డంత । సంగ్రహాఖ్య
విగ్రహాఖ్యు లనెడి । వీరుల వల్లి జయా, జయుల నాగరాజు । సరవి నొసఁగె.

క గిరిపుత్రి శంకుకర్ణుని, వరపుష్పోన్నాదవీర । వర్యుల వైశ్యా
నరుఁడు ఘనాతిఘనాఖ్యులఁ, బరఁగెడి యనుచరుల నిడిరి । పరమప్రీతిన్. 165

వ సూర్యుఁడు పరిఘ, వట, భీమ, దహ, విదహనులను, బంచప్రమథులను,
యముఁడు ప్రమథో, న్మాథ, కాలసేన, మహాముఖ, తాలపత్ర, కాలజంఘాఖ్యుల
నొప్పు షడనుచరులను, ధాత సుప్రభ, శుభకర్మ, నందికేశ్వరులను, మిత్రుఁడు
ద్విజవర్యు లగుసువ్రత, సత్యసంధులను, యతులు శంకుపీడా, నంత, నికుంభ,
కుముదోం, స్థై, కాత్ష, కునటి, చతు, కిరీట, కలలోదర, సూచీవక్త్ర, కోకనద,
ప్రహాస, ప్రియకో, చ్యుతాఖ్యల నొప్పు పంచదశగణనాథుల గుహునకిడిరి

సీ. కాళిందికలకంఠుఁ గడిమి నర్మదరణోత్కటుని గోదావరి కడఁగి సిద్ధ
యాత్రునిఁ దమసామహానది సాద్రికంపనుని శీతసహస్రబాహు నొకనిఁ
దమిని వంజుల స్మితోదరుని మందాకిని పరమసుగంధునిఁ బాశప్రీతి
నిచ్చెఁ బ్రియంకరు నేరావతీనది పొరిఁ జతుర్దంష్ట్రునిఁ బుణ్య యగువి

ఆ. తప్త షోడశాఖ్యుఁ దగ బాహుదానది, శాతశీర్షవాహ సారనంది
కులను బలుఁడు నైనగోనందు నిడె మహా, సేనునకును వేడ్కఁ జెలఁగుచుండ

క. గౌతమి క్రోధక్రౌంచులఁ, జేతోమోదమున నిచ్చె శిప్రానదివి
ఖ్యాతుఁ డగుచిత్రరథుసం, జాతోత్కర్షమున నొసఁగె సంయమివర్యా! 169

తే. భీమరథి భీము నిచ్చెనుఁ బ్రీతి మిగుల
నిచ్చెఁ గౌశికి మాణిరి నెలమిఁ గాళి
యష్టబాహుని గండకి హర్ష మొదవఁ
గా నొసంగె సుబాహునిఁ గాంతతోడ 170

వ. సరయూనది వేగారిని, మహానది చిత్రదేవుని, గుహానది కువలయుని, మధూక మధుపర్ణుని, ధూతపాప జంబూకుని, వేత్ర శ్వేతాననుని, మహార్ణవయగు రేవానది సింధువేగుఁడును, సన్నుతుఁ డగు ప్రమథుని, గాంచన ప్రభావార్థసమర్థుం డగుకనకేతుణుని, మనోహర చారుపత్రుని, ధూతపాప మహారావునిఁ, గర్ణ విశ్రమసన్నిభుని, విష్ణుమోఘవతి సుప్రసాదసుపర్ణులను, విశాల యజ్ఞవాహుని, సరస్వతులు గణాధ్యక్షులను, గుటిల త్రింశచ్ఛక్ర బలపుత్రగణంబులను, గృష్ణ కరాళ సితకేశులను, జటాధర మేఘనాథ చతుర్దంష్ట్రి విద్యుజ్జిహ్వ దశాననులను, సోమ సదాయశో గ్ర దేవయాలినులను, షట్కృత్తికలు హంసాఖ్యకుంత జరర ముద్గగ్రీవ హయానన కూర్మగ్రీవనామములగుపంచవీరులను, సప్తర్షులు స్థాణుజంఘ లోహజంఘ కుంభవక్త్ర మహానన పిండకారులనుఁ, బృథూదకతీర్థము నాగజిహ్వ చంద్రభాస పాణికూర్మా శితుకచాపవక్త్ర జంబూకులను, చక్రతీర్థము సుచక్రాఖ్య మకరాఖ్య గయాశీర్ష గణప శివ కనఖల స్వకులను, నజేశర బంధుదత్త బాహుశాల పుష్కర సర్వౌజో మహామహిష మానస పింగళులను శౌనసుఁడు రుద్రుని, మిగిలినమాతృగణంబులు మతికొందఱను, సోమతీర్థము వసుదామునిఁ, బ్రభాసతీర్థము నందిని, నింద్రతీర్థము విశోకను, నుదపానతీర్థము ఘనస్వనను, సప్తసారస్వతతీర్థము చతురాద్భుతమాతలను, నాగతీర్థము గీతప్రియా మాఘవతీ తీర్థనేమి స్మితాననులను, విశేషపుణ్యప్రదంబగుకురుక్షేత్రమేకచూడను, భద్రయోని చండశీతను, భద్రకాళి త్రివిష్టపుని, ద్వారదపావనుఁడు రోండీ సేండీ పోషభేండినులను, భూదేవి మోపలీయను, మానసహ్రదము ఛాలికను, శతానంద శతఘంటకులను, ఉలూఖల మేఖలాదేవిని, బదరికాశ్రమము పద్మావతీమాధవినులను,

సుషుమ్నైకచూడను, దేవి ధమధమను, మత్కాపథని వేదమంత్రను, కేదారా
మము మాతృభూతంబులను, రౌద్రమహాలయము సునక్షత్ర కలూలా, సుప్ర
భాత సుమంగళ దేవమిత్రా, చిత్రసేనలను, ప్రయాగ కోటరో ర్ధ్వవేణి శ్రీమతీ
బాహుపుత్రికా పలితా కమలాక్షీ ఎవాఖ్యనలరు దేవతాంగనలను, సర్వపాప
మోచతీర్థము సుమయా మధుపింగళా తూంతి దహాదహా పరా కోటికలను,
శ్వేతతీర్థము సంతానికా విమలా క్రముకాంబరవాసినీ జలేశ్వరి కర్కుటిలా
సుదామా లోమమేఖలా వపుష్మత్యుష్మ కాక్షీ కోకనామా మహాసనీ రౌద్రా
కర్కటికౌతుమాంగళాభిఖ్యల నొప్పువారినొసంగిరి 171

సీ. అనఘ! మహాత్ము డై / యలరు తార్క్ష్యం డట్టి గణమాతృభూతాళిఁ / గాంచిసంత
సించి పుత్త్రుండు నై / చెలఁగి మహాజవుం డైనమయూరుని / నరుణుఁ డగుచుఁ
దామ్రచూడాఖ్యతోఁ / దనయపుత్త్రుని నిచ్చెఁ బావకుఁ డిచ్చెను / భద్రశక్తి
దనుజ రిగురుఁ డిచ్చె / శంఖంబు నొక్కటిఁ గుటిలామహాదేవి / కుండి నిడెను

ఆ. మాధవుండు మాల / మారారి తమిఁ బతా, కయును వాసవుండు / కంఠహార
సత్త్వమంబు నిడిరి / సంతోషభరితాంత, రంగు లగుచు మరల / రమ్యమతుల

తే. అపుడు సేనాధిపత్యమం / దాగుహుండు
హరునిచేఁ దగ నభిషిక్తుఁ / డగుచు శక్తి
హస్తుఁడై మాతృగణముల / నలరి నెమిలి
నెక్కి కదలెను రవిమాడ్కి / సిద్ధచరిత 173

క. స్కందుండు సేనాపత్యము, నం దమరగణాభిషిక్తుఁ / డై శంభుకతా
నందగిరిజాగ్నికుటిలా, వందిత షట్కృత్తికలనుఁ / బ్రణమిల్లి యనెన్ 174

చ. భగవతి శైవపార్వతికి / భక్తిని మ్రొక్కెద మానులార! మీ
కౌగిని నమస్కరింతు భవ / దుజ్వలభూరికృపారసంబుతో
నగణితవీర్యుఁడై ప్రహిమ / నర్త్యధినాథహితుఁ డైవతారకున్
జగములు మెచ్చ నే నిపుడు / చంపఁగలన్ ధృతవీర్యసంపదన్. 175

క. వేలుపులారా! కడు పసి, బాలుఁడ నా కేమి తెలియు / భాషించుటకై
చాల దయ నాజ్ఞ నిడుఁడీ, కాలంబునఁ బద్మయోనిఁ / గలిసి ముదమునన్

చ. పరమమునీంద్ర! స్కందుఁ డిటు / పల్కిన నత్తతి సర్వనిర్జరే
శ్వరులు తదాననంబుఁ గని / సంతస మొందుచు వీతభీతులై
పరఁగిరి స్నేహభావమున / భర్గుఁడు లేచి ప్రహృష్టసవ్యమా
కరమునుఁ బూనివచ్చెఁ దమి / క్రాలఁ గుమారుని చెంత కాయెడన్ 177

సీ. నగజ యంతట స్కందు / నకు ననె రిపుహరుఁడవు నైనపుత్త్ర / రా! జగత్త్ర
యంబులోఁ బూజ్యంబు / లైనశ్రీహరిపదముల కతిభక్తితో / మ్రొక్కుమన్న

నారదుఁడు నగి పల్కె నంబ విష్ణుం డెవ్వఁ డెవని కాదరమున నెసఁగి మఱివి
ధప్రజాతతులచేఁ దగ నీప్రణామంబు చేయనౌనో వానిఁ జెప్పు మనఁగ
నంబిక యాతని కని వెండి నీవిప్రు లొనరించుపనికి నాదనుజహరుఁడు

ఆ. సాయుఁ డగు నటంచు సరసిజాసనుఁ డనె
సత్యముగను నీదు జనకుఁ డైన
హరుఁడు నన్నుఁ జూచి హరికిను గా రెవ్వ
రనుచు నుడివె నన్న నారదుఁ డంత 178

చ. కరములు మోడ్చి శౌరికిని గాఢపుభక్తి చెలంగ మ్రొక్కి సు
స్థిరమతి లేచి నిల్చి సురసేవితకేశవ! నాకు నానతిన్
శౌరి నిడు మంచు వేడఁగనుఁ ఘాతభావ్యుఁడు నైనమాధవుం
హరుఁ డవు డాసుమారుఁ గని హర్ష మొనర్చుచు నుండ నారదా. 179

క. సంతతశుభచరణుని భగ, వంతుం డగుచక్రి చేసి భవసుతునకుఁ దా
నంతట నానతి నిడె బ, ల్వంతప ములర రుచుండ సంయమివర్యా! 180

చ. అనుటయు నారదుం డనె మహామునిరాజ! సుపర్ణకేతుఁడై
తనరెడు నట్టిమాధవుఁడు తద్దయు స్వస్త్యయనంబు పార్వతీ
తనయున కొల్లనర్చె మును దారకదైత్యుని దుంతరక్కసున్
దునుమను బంపెనో చెప్పుమ తోషముతో నన నారదుఁ డంతటన్. 181

ఉ. నారదుఁ జూచి పల్కె మునినాయక! కాంచనదానవేశునిన్
ఘోరరణోర్విభాగమునఁ గూల్పఁ గుమారుజయంబుకోస మై
శౌరి వచించినట్టి దగుస్వస్త్యయనంబును నీవు భక్తిపెం
పారఁగ నాలకింపు మని యాడఁ దొడంగె నతండు ప్రేమతోన్. 182

హరి స్కందునకు స్వస్త్యయన మొసంగుట.

క. శరజన్మ! రజోగుణుఁడై, పరఁగెడు దుగినుండు నీకుఁ బరమశుభంబుల్
గర మిచ్చుఁ జక్రచిహ్నితకరుఁ డగుహరి నీ కొసంగుఁ గళ్యాణంబుల్. 183

క. గోరాజకేతనుండును, గౌరీయుతుఁ డైనహరుఁడు ఘనభద్రంబుల్
గూరిమి నిడు నీకొలకుఁ గు, మారా! పావకుఁ డొసంగు మహితశుభంబుల్.

క. హరిదశ్వచంద్రకుజబుధ, గురుభార్గవశనులు నీకు గురుకుశలంబుల్
బరువడి నిత్తురు నిత్యము, కరుణాసాగరులు నగుచు గాఢాదరణన్. 185

తే. క్రతువసిష్ఠులు పులహాండు గగనసంస్థు
లైనసప్తర్షు లత్రియు ననఘులైన
భృగుపులస్త్యమరీచులు మృగకళంక
సంభవు లొసంగుదురు నీకుఁ జాల శుభము. 186

సీ. అశ్వినేయులు మరు। దగ్నులు సాధ్యులు ద్వాదశరుద్రులు । భృగులు యక్ష
గంధర్వవసువులు । గరుడకిన్నరపిశాచతతి విశ్వేదేవ। సత్తములును
నాగనదీసుర। కన్యప్రభృతిసారపుణ్యజలాశయ। భూరిసార
భూతగణంబులు । ముఖ్యగణేశ్వరచయచతుష్పదబహు। చరణజంతు
తే. చక్రము ద్విపాదవులు । సారె శుభము
నిచ్చి ప్రోచుచుఁ బ్రాగ్దిశ । నెలమి వజ్రి
దక్షిణంబునఁ గాలుండు । ధనదుఁ డుత్త
రాశఁ బ్రాచేతసుండు ప। డమటి నేలు 187

క. జ్వలనుఁడు దక్షిణపూర్వం, బుల దక్షిణపశ్చిమలఁ । బురహరసఖుఁడు
జ్వలనవనుం డుత్తర, మ్ముల నూర్ధ్వగతములందుఁ । బ్రోచు శివుఁ డొగిన్

తే. అద్రు లెల్ల నధోభాగ। మందు నేలు
నూర్ధ్వమునఁ బ్రోచు ధ్రువుఁడు మ। హోత్సవమున
ముసలలాంగలభిదుర కా। ర్ముకులు మేటి
కరుణతోడను బాలింత్రు । కన్యచరిత! 189

క. నరహరికిరిమస్తులు శ్రీ, కరసామశ్రుతిరవంబు । కమలేశుఁడు నై
పరఁగెడిమాధవుఁ డోముల, పరమదయాయత్తచిత్త। భరితులు నగుచున్. 190

క. పురహరసుతుఁ డగుగుహుఁడు శ్రీ, కరణిని స్వస్త్యయనుఁ డగుచు। ఘనమగుశక్తిన్
గరమునఁ గైకొని నిర్జర, వరులకుఁ బ్రణమిల్లి వ్యోమ। పదమున కెగసెన్ 191

స్కందుఁడు తారకాదిరాక్షసుల జంప నరుగుట.

క. అత్తఱి నన్యగణామర, సత్తము లాగుహునివెంట । సంయమియుతులై
చిత్తములు పొంగ నెగసిరి, మొత్తముగను గామరూప। ముల ఖగములునై
ఆ. సకలమాతృభూత। సంఘమ్ము లంతట
దానవులను జంపఁ । దలఁచి భూరి
బలుఁడు నై చెలంగు । పావకిసుతుఁ గూడి
నింగి కెగసి రపుడు । నెసఁగుశక్తి 193

ఆ. అంతఁ గార్తికేయుఁ । డలదీర్ఘమా పథ
మునకు శీఘ్రగతిని । బోయి భూత
పతులఁ జూచి యపుడు । ఘనవీర్యులార! వీ
రవని కేగుఁ డనుచు । ననఁగ నంత. 194

క. మునివర! యాతనిపలుకులు, విని గణములు భూమిఁ జేరి । వేగమె శైలం
బున కేగి పరిసరంబున, ఘనదారుణమైనరవముఁ । గావించి రొగిన్ 195

క. ఆరావ మఖిలభూమిని, వారిగ వ్యాపించి కంధి। పటురంధ్రముతో

జేరెను దైత్యాలయమా, దారుణపాతాళమునకు । దర్పించి వడిన్ 196

ఆ. వజ్రతుల్య మగుచు । భాసిల్లు నానినా,దము నికుంభకుంభ । తారకులు మ
హాసురేశ్వరుండు । నగువిరోచనుఁ డాల, కించి ద్విమతులఁ । గెరలుచుండ

క. ఇది యెట్టి రావమో యని, పదరుచు యోజించి వారు । బలశాలియు నై
పొదలెడి యంధకదైత్యుని, సదనమునకు వేగ నేగి । సంయమిచంద్రా! 198

క. దనుజాధీశ్వరు లంధక, దనుజునితోఁ గలిసి మెలసి । తహతహపడి యా
ధ్వనిఁ గూర్చి మానసంబుల, ఘనముగ దర్కించుచున్న । కాలమునందున్.

పాతాళకేతుం డంధకుని జేరి శత్రుస్థితిఁ దెల్పుట.

సీ. వారాహవక్త్రుఁడు । పాతాళకేతుండు దానవపతి బలి । దైత్యవిభుని
విష్టపంబుననుండి । విశిఖవిద్ధాంగుఁడై పలువురు ఫలిచేఁ । బదరి పదరి
గడగడ వడఁకుచుఁ । గదలి రసాతలమునుఁ జేరియంధకుఁ । జొంపి మ్రొక్కి
దీనవాక్యముఁ బల్కి । దితిజేశ! గాలవాశ్రమభూమికిని నేను । సరవినొక్క

ఆ. మాసమునకుఁ గడఁక । మహితోద్ధతినిఁ బోయి
బలముతోడ దాని । బాడుసేయఁ
దలఁచి కోలరూప । ధరుఁడనై పోరిఁ దదా
శ్రమమునకును వేగ । చనితి నంత 200

క. గురుభయకర మగుబాణము, సొరిదిని నామేనియందుఁ । జొచ్చెన్ దానిన్
బరఁగించి వెలుఁగుచుండిన, పురుషునిఁ గనఁ జాల నైతి । భూరిబలాఢ్యా!

క. శరభిన్నజత్రువుఁడనై, పరిపరివిధములను భీతి । వణఁకుచు నుండన్
గురువేగంబున నాముని, వరుని నివాసంబు వదలి । పాఱి చనంగన్. 202

తే. అతఁడు ననుఁ గూర్చి వెనువెంట । నంటివచ్చి
నిలునిలు మటంచు భాషించె । నెఱిఁ దదీయ
వాజిఖురనాదమును విని । భయమువలనఁ
దక్షిణాబ్ధినిఁ జొచ్చితి । దైత్యనాథ! 203

క. నానావేషాకృతులన్, నానారీతులనుఁ జెలఁగు । నానాజనుల
న్నే నటఁ గనుఁగొను నంతట, మానుగ వారాడినట్టి । మాటల వినుమా! 204

ఆ. కడిమిఁ గొంద ఱభ్ర । గతిని గర్జించిరి
మఱియు మఱియు నల్ల । మలయు వేడ్క
కడలు గొనఁగ నొరులు । గర్జించి రావేళఁ
గొంద ఱపుడు మిగులఁ । గోప మొప్ప 205

క. త్వరితముగ మహీషు దురమునఁ, బరిమార్పం గల మటంచుఁ । బల్కిరి మఱియు
త్తరుణమునఁ గొంద ఱాడిరి, ధరఁ దారకుఁ గూల్తు మనుచు । ధైర్యస్ఫూర్తిన్.

మ. దనుజాధీశ్వర! దానిని న్వని మహో / త్సుండ నై సాగిం
బుచు నేనుండఁగ పాతి ఘోరాకృతిమై / పొల్పారుచున్నట్టి దా
ఘునరంధ్రంబున వ్రాల నాబలుఁడు నా / గాఁతెంపుఁగా వెంటఁ రా
గని చింతాకులమానసుండ నగుచున్ / గింపించి వేగంబునన్ 207

ఆ. అక్కటీయ మగుచు / నలరు హిరణ్యాక్ష, సోదరుం డు విడిచి / భయముతో భ
వాంతికంబు నొప్ప / విరవెంచితిని సముద్యమునకు నేలు / కర్బురేశ! 208

ఉ. అనిన వానిమాట / లాలించి యంధకుఁ, డభ్రగర్జ-గాభ / మైనవుడిని:
బలికె దైత్య! నిన్నుఁ / బాలింతు నిజముగ, వానివలన భయము / వల దటంచు

సీ. మాసీశ! యంతట / మహిషాసురులును బలిపంపనుండు నై / వఱలి తె
కిరుఁ డగుబాణుండు / కవలి యంధకుఁ జేరి నెఱి న్యగ్రహా / న్వితులునగుచుఁ
గదలి కార్శ్యపేయుండు / గపసంబుఁ గావింపఁ దలపోసి రువడి / దారుణాక్ష
బలవ నొప్పగణములు / తోచ మొప్పారగ పొరిఁబి శబ్దించెఁ / బోటి కపుడు

తే. పబలులును సాయుధులును నై / సకలదైత్య
వర్యు లేతెంచి రాయెడ / వచ్చునట్టి
కర్బురేశులఁ గనుఁగొని / కార్తికేయు
గణము లెల్లను జనుదెంచెఁ / గదనమునకు 210

స్కందసేనాధిపతులు రాక్షసబలనాశంబుఁ జేయుట

క. గణములకును నగ్రగుఁడై గిరికుఁడు పరిఘమును మ / హోగ్రహ మొప్పన్
వేగమునఁ దాల్చి దానవ, పూగము నాశంబు చేసె / భూరిబలుండై 211

క. దనుజాలఁ జంపెడిపురహరుఁ, గని కలశోదరుఁడు కో / కలితుం డగుచున్
ఘన మైనకుఠారముఁ గర,మునఁ బూని మహాసురేంద్ర / సుఖ్యులఁ గూల్చెన్.

ఆ. నరథవాజిహస్తి / సైన్యంబు నంతయు, విస్తృతంబు నగుచు / వెలయునట్టి
వదనమందు వైచె / బలిమి జ్వాలాముఖుఁ, డని సమస్తదైత్యు / లదరి వెడల

చ. ఘనతరకోపయుక్తుఁడయి / త్రాలెడిదండకుఁ డంతఁ బ్రాసమున్
దనకరమందుఁ దాల్చి పటు / ధైర్యమునన్ రథ మెక్కి పూన్కితో
ననిఁ జెనుగాడు భూరిదితి / జాధిపు నొక్కని నెత్తి త్రిప్పి కం
ధినిఁ బడవైచె సర్వముని / దేవత లందఱు సంతసింపఁగన్ 214

ఆ. సారముసలి యైన / శంకుకర్ణుం డురు, ముసలముననుఁ జూర్ణ / ముగను దైత్య
వరులఁ జేసె హీన / పౌరుషుఁ డగుమహి, పాలుఁ జంపు మంత్రి / పగిది మాని

సీ. పుష్పదంతాఖ్యచేఁ / బొల్పారుచును ఖడ్గచర్మధరుండు నై / చక్రవెలయు
వీరగణేశుండు / ద్వివిధత్రివిధబహుసరణులతోడను / సకలదాన
వశ్రేణి సమయించె / వడిఁ బింగళుఁడు దండమందులతోడను / మోహరించి
కదనంబులోపలఁ / గనఁబడు రాక్షసబలముల నెల్లనుఁ / బాడుచేసె

ఆ. సకలగణవరేణ్యుఁ డగుపాకశాసన, సూనుఁ డాజిలోన శూలసాధ
నమును బట్టి త్రిప్పి నాగాశ్వరథయుక్త, దైత్యదానవులనుఁ దరిమి చంపె

ఉ. భీముఁడు భీమమై మిగుల వెల్గుశిలోన్నతవృష్టితోడ ను
ద్దామబలాఢ్యులౌ సకలదైత్యులఁ గూల్చెను వింత తోఁప సు
త్రాముఁడు మేటికొండలనుఁ దద్దయు వజ్రముతోడఁ గొట్టి యా
భూమినిఁ గూల్చుకైవడిని ఘూర్ణితపోధనవంశమండనా! 217

ఆ. పంచశిఖుఁడు రౌద్రవంతుఁడు గురుబల, నాథుఁ డైనశోటనాముఁ డతి
దీప్తముద్గరమునుఁ ద్రిప్పుచు దైత్యుల, ధరణిపాలుచేసెఁ ధైర్య మొదవ

క. భూరి జవ మొప్పఁగా వృ, త్రారాతి రణోర్వి గూల్చె నతిదుష్టుండౌ
ఘోరాసురు నాతనికిని, సారథియుత మైనరథము శౌర్యస్ఫూర్తిన్ 219

క. చాలుగ నాడీజంఘుఁడు, వాలాయం బైనముష్టిపాతంబున మో
కాల భిదురాభశరరుచి, కీలల నుగ్గాడె రిపులఁ గెరలెడిపూన్కిన్ 220

మ. తురగగ్రీవుఁడు కూర్మకంధరుఁడు తోడ్తో లుంఠన ప్రక్రియా
గురుశీర్షంబులచేత వైరిబలమున్ క్షోణిన్ ధూళిన్ గూల్చి రా
తరుణాంబుదమున వాజిదివ్యరథవిస్తారోగ్రదంతీంద్రభీ
కరదైత్యేంద్రయుతంబుగా సురలు వేడ్కన్ జెందుచుండ న్వెసన్. 221

క. పిండాకారుఁడు తలతో, భండనరతు లైనదనుజవరులనుఁ గూల్చెన్
జండపటుశృంగముల వడి, ఖండించెఁ గవిప్రియుండు కడిమి దనుజులన్ 222

క. అంతట గణనాథులచే, నంతముఁగను దైత్యసేన నారసి సేనా
కాంతుఁ డగుతారకుఁడు బల, వంతుం డగుమహిషుఁ డనికి వచ్చిరి మౌనీ!

మహిషతారకులు స్కందునిపై యుద్ధమున కేగుదెంచుట.

క. దనుజులు ప్రమథుల నందఱ, సునిశితశరజాలములను సుక్కించిన నా
ఘనుల సురల వారించుచుఁ, గినుకన్ బవరం బొనర్పఁ గెరలిరి పిదపన్ 224

క. పరమానందము నొందుచు, శరచయములు కరములందుఁ జాల వెలుంగన్
దురమునఁ బోరిబోరి నిర్జరు, లురవడిఁ బోరాడఁ జొచ్చి రుద్ధతి చెలఁగన్

వ. అత్తఱి హంసాఖ్యుఁడు పట్టసంబునను, పోకశాఖ్యుఁడు త్రిశూలంబునను, శత
శీర్షుఁ డసిచేతను, శుక్రాయుధుండు గదచేతను, విశోకుఁడు ముసలంబునను,
బంధుదత్తుఁడు శూలంబునను, మహిషుని మూర్ధంబుపైఁ గొట్టిరి తక్కినపార్ష
దులు శక్తిముద్గరపట్టిసాదుల బాధించిరి వాఁడు వానిని సరకుఁగొనక కలహో
ద్యుక్తచిత్తోద్యమానుఁ డగుచు మైనాకకుధరంబు చందంబునఁ జలింపఁ డయ్యె
భద్రకాళియు నులూఖలయుఁ గోపించి తారకుని బంధింప, నేకచూడవానిఁ
బరమాయుధంబులఁ గాఱించె అంత నావీరు లిద్దఱట్లు సురమాతృగణంబుల

వలనఁ గలహమందుఁ దాడ్యమానులై వెలవక సమధికరోషులై గణనాథులఁ
జిందఱవందఱఁ జేయఁదొడఁగిరి మహిషుఁడు కరఘాతముల వడిఁ బ్రమథుల
ఛేదించి జయించి మించి బాణబాణాసనపాణియై కుమారునితో సమర మొనర్ప
విజృంభించె నంత. 225

క. శరసంజాతునిమీఁదికి, నరిగెడుమహిషాసురేంద్రు । నారసి కినుకన్
బరఁగుచుఁ జక్రాక్షుఁడు తన, కరమునఁ జక్రంబుఁ దాల్చి । క్రౌర్యం బొప్పన్.

సీ. ఆదైత్యనాయకుఁ । డడ్డగించెను వడి వా రిద్ద ఱావేళఁ । బవరమందుఁ
జక్రగదాంకిత । సహితోరువాస్త్రులై విస్మయలఘుతర । వితతరీతు
లడరఁ బోరిరి; తమి । నంతట మహిషుండు గణనాథుపైఁ దన । గదను ద్రిప్పి
వైచినఁ గనుఁగొని । వాఁ డుద్ధతుండునై చక్రంబు మహిషుని । స్యందనమ్ముఁ
ఆ. గార్చి వ్రేయ నద్ది । ఘోరంబుగాఁ జని
వాడి మొనలగదను । వసుధఁ గలిపి
వానిమీఁది కేఁగ । దానవు లయ్యయో!
కూలె మహిషుఁ డనుచుఁ । గూఁత లిడిరి 228

క. మునివర! బాణుం డాధ్వని, విని ప్రాసముఁబట్టి వచ్చి । పృథురక్తాక్షుం
బున నుండుచక్రమును భువి, జనఁ జేసెను ముష్టిపంచ । శతమునఁ బెలుచన్.

క. పంచశతద్వయకరముల, నంచితబలుఁడై చెలంగు । నట్టి గణేశున్
మించినశక్తి గ్రహించెను, తెంచుచు దానవులు వేడ్కఁ । దివురమునీంద్రా!

తే. అప్పు డాగి నాసుచక్రాక్షుఁ । డధికబలుఁడు
నయ్యు బాణునిచే నిష్ప్ర । యత్నుఁడుగను
జేయఁబడి దిక్కుతోఁచక । చిక్కి విగత
వీర్యుఁడై యుండె ఘనమగు । వెఱపుతోడ 231

క. ఘనబలుఁ డగుమకరాక్షుం, డని బాణునివలనఁ జిక్కి । నట్టి గణేశున్
గనుఁగొని గదఁగొని చని యా, దనుజుని తలదానితోఁడ । దద్దయు మోఁదన్.

శా. ఆలో బాణుఁడు తద్గదాహతియుతుం । డై యుద్ధమున్ బాసి యా
కాలం బందుఁ బరాఙ్ముఖుఁడు నగుచున్ । గంపించి బల్విగ్గునన్
శాలిగ్రామముఁ జేరెఁ । బిమ్మటను నా । సైన్యంబు నిర్నాథమై
జాలిన్ జెందె గణాధినాథులు మహా । శౌర్యంబు మిన్నందఁగన్. 233

క. ఆసకలాసురసేనను, గాసిన్ బెట్టుచును వారు । కడిమినిఁ గోపో
ద్భాసితులై పరుగిడఁగాఁ, జేసిరి సమరముననుండి । శిష్టచరిత్రా! 234

ఉ. అంతఁ బ్రభగ్నసేనఁ గని । యుత్తతి తారకుఁ డాగ్రహంబునన్
బంతముఁబట్టి ఖడ్గమును । బాహుతలంబునఁ దాల్చి విక్రమా

క్రాంతులు నా గణేశ్వరులఁ । గ్రక్కునఁ దాకి శితాస్త్రపంక్తి న
త్యంతము నొవ్వఁజేసె, దనుజాధిపు లందఱు సంతసింపఁగన్ 235

ఆ. అసిధరుండు మఱియు । నప్రతిముఁడు నైన,తారకాభిధాన । దనుజచేతఁ
గదనమందు సకల । గణమాతృచయములు, విఱిగి లగుచు వెడలి । విపులభీతి

స్కందుఁడు తారకాసురుని శక్తితోఁ గూల్చుట.

సీ. శరజన్ముకడఁ జేరి । శరణుఁజొచ్చిరి తగ భవసూనుఁ డంతట । భగ్నగణము
నసియుక్తుఁడై యని । నరుదెంచుతారకుఁ గని వానిదీర్ఘవ । క్షమును శక్తి
భేదింప నాతండు । భిన్నమర్ముండు నై క్షోణిపై నురవడిఁ । గూలె నపుడు
భగ్నదర్పుండును । భ్రాంతియౌ నాతారకాసురుఁ డవనిపై । హతుఁడు నగుచుఁ

ఆ. బడినదుష్టుఁ డగుచు । వఱలెడిమహిషుండు,సమర భూమివాసి । త్మాధరేంద్ర
భూరిగహనతలముఁ । బొందెనుఁ జిత్తంబు, నుత్తలంబుఁ జెంద । నొప్పగాను

క. మునివర భూస్థలిఁ దారక, దనుజుఁడు మృతుఁ డౌట మహిష । దైత్యుఁడు భీతిన్
దనరి కుధరేశుఁ జెందుటఁ, గని కదలిరిఁ దూరఁ బ్రమథ । గణములు వెంటన్

క. చని సాపరాధునిఁగ నా, దనుజుని బంధించి రపుడు । తారకు నని శం
భునిసుతుఁడు చంపి ఘనజవ, మునఁ బటుతరదివ్యశక్తిఁ । బూని ముదమునన్.

చ. అనఘ శిఖండిమండితము । నైనమయూరము నెక్కి కిన్క పెం
పున మదిఁగ్రాల నామహిష । భూస్థలిఁ ద్రోయఁ దలంచి పోవ శ
క్తినిఁ గరమందుఁ దాల్చి గురు । దీప్తశిఖండిపతాక మొప్ప వే
డ్కను జనుదెంచుస్థాణుసుతుఁ । గ్రక్కునఁ గన్గొని వాఁడు నారదా! 240

తే. వలిమలను విడిచి క్రౌంచపర్వతముఁ జేరి
యామహాకందరంబున । నణఁగె, గుహుఁడు
వాని సమయింపఁ గోపించి । బంధువధను
జేయఁదగ దని మదినిఁ జిం । తించుచుండ. 241

క. పరమేష్ఠి చక్రి పురహర, సురపతు లరుదెంచి గుహునిఁ । జూచి కుమారా!
పోరిఁ గ్రౌంచసహితమహిషునిఁ, బరిమార్చుము శక్తి ననుచుఁ । బలికిరి పిదపన్.

స్కందుఁడు క్రౌంచగిరిని భేదింప నని పలుకుట.

క. శరజన్ముఁడు వా రాడిన, సురక్షత్ప్రియములైన । సూక్తు ల విని శం
కర హరి విరించి వాసవ, వరులన్ గని నవ్వి యపుడు । పలుకఁదొడంగెన్.243

తే. తల్లి తండ్రికి మనుమఁడై । తనరి మాతృ
సోదరాత్మజుఁడును నాకు । సోదరాభుఁ
డైనక్రౌంచుని నే నెట్టు । లకట! కూల్తు
ధర్మమానే తలంప నో । ధన్యులార! 244

క. చిరకాలసంస్థితము నై, పరఁగెడిశ్రుతిఁ దెలిసినట్టి । పరమమునీంద్రుల్
పురుడించుచుందు రనిశము, గురుతరపుణ్యములనెల్ల । గుంభినిమీఁదన్. 245

క. ధరనుత్తమధర్మా! యన, పరులై సతతంబు మిగుల । భాసిల్లు మహా
పురుషులు నిర్జరపురికిని, గరమేఁగుచు నుందు రధిక । కాంతి చిగుర్పన్. 246

క. గోవుల విప్రుల విలస, ద్భావుల నాధ్యులనుబంధు । బాలస్త్రీవృ
ద్ధావేకులనాచార్యుల, భావజ్ఞులఁ గురుల జంపఁ । బాడియె? చెప్పుఁడీ! 247

క. సురవర్యులారా! నేనా, వరధర్మస్థితినిఁ దెలిసి । భావ్యసముండై
బరఁగెడిమాతులతనయు న, కరుణఁ సమయింతు నెట్లు । కార్యం బొప్పన్ 248

ఆ. కడిమి నాతఁ డెపుడు । గదతో హతుండు నై, వెడలి రాఁగలండొ । విపులశక్తి
వలన వాని నేను । వడిఁ గూల్తు నత్తఱి, ననిన శక్రుఁ డంత । నలని నుడిని.

వ. అంత. 250

శక్రస్కందసంవాదము.

సీ. అలించి తనమది । యందు మన్నతమతంబుఁ గలించి వడిఁ గార్తికేయుఁ గాంచి
మాటాడె నాకంటె । మతిమంతుఁడవె నీవు భావింప నేటి కి । పగిది మిగుల
భాషించెదవు మును । పద్మనాభుం డనినట్టివాక్యము విను । మనఘ యిూరుని
కొఱకు నై వెక్కండ్రఁ । గూల్పరాదనియునుఁ । బెక్కండ్రకోసమై । యొక్కనరుని

ఆ. ధరణిఁ గూల్ప నొప్పు । దానఁ జూడ నరుండు
పాపకాఁ డటంచుఁ । బరమశాస్త్ర
విధియుఁ గలదు దాని । విని నేను సమయంబు
చేసినట్టివాఁడ । శిఖకుమార! 251

క. విను తొల్లి నముచి యనువాఁ, డనుజానిచే నీల్గె సోదరా । న్వితముగఁ బూ
ర్వీనిఁ జంపు క్రౌంచయుతమహి, షునిఁ బదమున నాక్రమించి । సుభగచరిత్రా!

క. అని యిట్లింద్రుఁడు పలికిన, విని స్కందుఁడు క్రోధరక్త । విక్రుతాయతలో
చనుఁ డై హరిఁ గంపింపం, గనుఁ జేయుచుఁ బల్కెసాఁగి । క్రౌర్యస్ఫూర్తిన్.

ఆ. మూఢ! లోకమందు । బుద్ధిమంతునివలె, నన్ను మిగులఁ జెనకు । చున్నవాఁడ
వరయ నీశరీర । హస్తసారం బెంత, వదర నేల ననుచుఁ । బలికె నంత. 254

చ. శరవణసూనుఁడా గుహాంని । శక్రుఁడు కన్గొని కార్తికేయ! సు
స్థిరనిజశక్తితో మిగులఁ । జెన్ను వహించెద నన్న! స్కందుఁ డా
హరి కనె; నంత నోసురగ । ణాధిప! రా వడిమాఱ యుద్ధముల్
గర మొనరింపు దోర్బలము । గాలినవాఁడవు నైనఁ దెంపునన్. 255

ఆ ఇట్లతండు పలుక । నెలమి నాలో నింద్రుఁ
డధికబలుఁడు నగుచు । నాడెఁ గ్రౌంచ

పర్వతంబుచుట్టు । వడి ముందుఁ దిరిగెడి
వాఁడె భూరిబలుఁడు । చూడ నిజము. 256

క. అని పలికెడు నీలకంఠుం, బును దిగి వడిఁ గామరూపమున నగ్గిరికిన్
మును పూన్కిఁ దోఁ బ్రదక్షిణ, మొనరించెను వింత మిగుల । నుద్ధతి మీఱన్.

చ. కరిపతినుండి వాసవుఁడు । గ్రక్కున భూమికి డిగ్గి క్రౌంచ భూ
ధరమునకున్ బ్రదక్షిణముఁ । దక్షిణమే యొనరించివచ్చి భా
సురముగ నుండె శంకరుని । సూనుఁడు చయ్యనవచ్చి మాధవా!
తిరమున నుంటి వెందు కని । తెంపున నాడిన నాతఁ డత్తతిన్. 258

సీ. పలికె నవ్వుచు నిట్లు । భవసుత! ముందుగఁ గౌటిల్యమున నేను । గ్రౌంచగిరికి
మొనసి ప్రదక్షిణ । మొనరించి నిలిచితి నన విని స్కందుఁడే । నద్రి చుట్టి
వచ్చితి మున్నని । పలికె వారిమాడ్కి నేమున్న నేమున్న । నిశ్చయముగ
నగముచుట్టుఁదిరిగి । నాఁడ నేవడి నంచు నన్యోన్యవిధి వాద । మాడి బ్రహ్మ

ఆ. శివరమేశులకును । జెప్పిన పిమ్మట
నచ్యుతుండు గుహుని । కనియెఁ గ్రౌంచ
గిరిని నడుగు మద్ది । తొలి యెవ్వఁడు ముందుఁ
దిరిగె ననునొ వాఁడు । దివ్యబలుఁడు. 259

క. అన విని స్కందుఁడు క్రౌంచం, బునుఁ గన్గొని యెవఁడు పొరిది । ముస్సుందర నీ
కును వలగొనెఁ దగఁ బలుకుము, యన నది గుహుఁ గాంచి పలికె । నమలగుణాఢ్యా!

క. అనఘా! గురుమానసమున, బొనరెడు శక్రుండు నాకు । మును వలఁ గొనె నె
న్నను నీచేఁ జేయంబడెఁ, ఘనతఁ బ్రదక్షిణము నేఁడు । కడువడితోడన్. 261

గుహుఁడు మహావయాత క్రౌంచగిరిని భేదించుట.

చ. ఇటుల వచించుక్రౌంచకుధ । రేశునిపై గుహుఁ డగ్గియాయుధ
బటుతరకోపుఁడై వెలసి । ప్రస్ఫుటితాధర మొప్పుచుండఁగాఁ
గుటిలపుశక్తితో మహిమఁ । గూడినక్రౌంచుని సంహరించె నం
తట నిజసూనుఁ డీల్గఁ గని । తద్దయుఁ గోపము ప్రజ్వలింపఁగన్. 262

క. అగపార్థివతనయుండు, త్యగణితబలుఁడౌ సునాభుఁ । డపు డరుదెంచెన్
గగనమునకు సుర లేగిరి, సొగసున గుహునిహతమహిమఁ । జూచి మునీంద్రా!

క. ఘనబలుఁ డగుస్కందుఁడు శక్తిని వడిఁ జెకలించి పట్టి । తెగువన్ గాని వ
చ్చిన మేనమామఁ గూల్పన్, దనమదిఁ గాంక్షింపఁ జక్రధరుఁ డట్టితఱిన్.

ఆ. అధికవేగుఁ డగుచు । నాతనిఁ గరములఁ బట్టి కౌఁగిలించి । భర్గతనయ!
యితఁడు డిలెందు కూల్పఁ । గాద చెన్నటి కని, చెప్పి చంపకుండఁ । జేసె నంత.

క. గిరిపతివచ్చి సునాభునిఁ, గరమునఁ దగఁ బూని వానిఁ । గడఁ జేర్చెఁ గనే

శ్వరుఁడు హరిగుహుల వడిఁ బురస్కారముఁ బొందించె నపుడు । కడు వేగమునన్.
వ. అత్తఱి సర్వసుపర్వులు ప్రమోదభరితాంతరంగు లై యుండిరి. 267
సీ. అంత రుద్రాత్మజుఁ । డసురేశ్వరుం డగుశౌరినిఁ గన్గొని । సారసాక్ష!
పరమవివేకియు । భ్రాతయు భగవంతుఁ డగుమాతులేయు న । త్యాగ్రహమునఁ
జంపితిఁ గావునఁ । జటులతపస్సునఁ గావింపఁగలవాఁడఁ । గాంతు ననిన
హరి వానితోఁ బల్కె । నపు డోకుమార! నీ వధికపాపహరంబు । నా పృథూద
ఆ. కాఖ్యతీర్థమునకు । నరిగి స్నాతుండవై, పాలినాఘువలిని । వఱలుహరుని
భక్తితోడఁ గాంచి । భాస్కరసమపరాక్రముఁడ వౌదు వనుచుఁ । గడకు నిట్లు
చ. పలుకఁ గుమారుఁ డంత హరి । పల్కినతీర్థముఁ జేరి శ్రద్ధమై
నలరి మునింగి ధూర్జటియు । నా శివుఁ జూచి సమస్తనిర్జరే
శుల ముద మొందఁజేసి రవి । శోభుఁడు నై తనరారి భక్తితోఁ
జెలఁగి పురారిమందిరముఁ । జేరెను మానులు సంతసింపఁగన్. 269
క. మునినాథ! చక్రనేత్రుం, డనిలాశనుఁ డగుచు నామ । హాశ్రమశైలం
బున వృషభధ్వజుఁ డగుశంభునిఁ గూర్చి తపంబుసేయఁ । బురహరుఁ డంతన్.
వ. తుష్టిఁ బొంది వరదుం డగుచు సాక్షాత్కరింపఁ గని వాఁడు భవునకుఁ బ్రణమిల్లి
దేవా! రణరంగమున నస్మచ్చక్రము బాణాసురకరవిద్ధం బయ్యె దానికి వానికరం
బుల ఖండించునట్టి వర మొసఁగు మని ప్రార్థించిన శంకరుఁడు గణేశునిఁ జూచి
ప్రమథేశ్వరా!, నీవు కోరినవిధంబున భవదాయుధం బగుచక్రంబునకు వరమిచ్చితి
పొమ్ము. మిగులఁ బెంపారినబాణబాహువనంబును భేదింపం గలదు. సందియం
బు వలదని పలికి యపు డంతర్హితుం డయ్యె ఇట్లతండు భవదత్తవరుండై స్కం
దునిఁ జేరి యతనిపదములకు నమస్కరించి హరప్రసాదంబు నివేదించి ముద
మున నుండె నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె 271
క. నారద! గుహుఁ డీమాడ్కిన్, ఘోరాసురుఁ డైనమహిషుఁ । గూల్చెను శక్తిన్
ధారణి నీకథఁ జదివిన, వారికి స్కందుం డొసంగుఁ । బరమపదంబున్. 272
క. ఇటుల పులస్త్యుఁడు పలికినఁ, బటుతరసంతోష మొప్పఁ । బ్రహ్మాత్మజుఁ డా
దటఁ బల్కె నో మునీశ్వర!, కుటిలాసురులెల్ల మిగులఁ । గూడినవేళన్. 273
క. ఏరాక్షసవర్యుం డే, దారుణశస్త్రమునఁ గూలె । దయ నుడువు మనన్
నారదుఁ గన్గొని యాముని, ధీరుఁడు భాషింపఁ దొడఁగె । దివ్యోక్తులతోన్.

ఋతధ్వజనృపచరితము.

సీ. అనఘ! రిపువ్రజ । హంతకుఁ డగురాజ రఘువంశమందున । రమణఁ దెలఁగెఁ
బరసైన్యదమనుండు । బటుశౌర్యవరుఁ డురుబలుఁడు మహోదయా । పరుఁడు సర్వ

విప్రతతీనాంధకార।వితతార్తినాశుండు సుగుణైకనిధి యతి। సుభగవర్యుఁ
డమలబుధధ్వజా।ఖ్యంగల పుత్త్రుఁ డాభూపాలమణికినిఁ।బుట్టె దీప్తి

ఆ. నతఁడు గాలవార్థ। మై తురంగారూఢుఁ
డగుచుఁ బూన్కి మిగులఁ । నర్ధచంద్ర
పరమశరమువలనఁ । బాతాళకేతుని
బృష్ఠమందుఁ గొట్టి । పృథివిఁ గూల్చె 275

క. అనఁ గలహాశనుఁ డపు డా, మునినాథునిఁ గూర్చి పలికె । మున్నాతం డా
దనుజాధ్ము నేల గాలవ, మునికొఱకై చంపె నెట్టి । ముల్కి మునీంద్రా! 276

ఆ. ఇట్లు నారదుండు । పృథుభక్తి ననఁ బుల
స్త్యుండు నుడివె వెండి । సూనృతాత్మ!
గాలవుండు మున్నుఁ । గడఁగి స్వాశ్రమమందు
నుండెఁ దపసుతోడ । నొప్పి యపుడు 277

క. పాతాళకేతుఁ డనువాఁ, డాతాపసవరుఁ డొనర్చు।నట్టి తపోయో
గాతతనిష్ఠాభంగముఁ, జేతోమూర్ఛత్వ మొప్పఁ । జేయుచు నుండెన్. 278

ఆ. అసురుఁ డాచరించున।ట్టి విఘ్నములను, సరకుఁగొనక మౌని।సత్తముండు
తపముతోడ మిగులఁ । దనరియు దైత్యునిఁ,గూల్పఁజాల కధిక।కోపుఁడగుచు.

క. మిన్నుఁ గన్గొని ఘోరస్థితిఁ,దన రెకి నిట్టూర్పువిడిచెఁ । దద్దయు దానన్
గన గగనచ్యుతమై యొక,ఘనతురగము వ్రాలెఁ అత్ర।గలి నంత మునీ! 280

ఆ. గగనవాణి యపుడు । గాలవుఁ గాంచి యీ
దివ్యతురగ మొక్క।దివసమునకు
నలిసహస్రయోజ।నములు పోఁగలదని
పలుక నామునీశ।వర్యుఁ డొంది. 281

క. ఆవారువరతవముఁ గొని, వావిరి నపుడాత్తబాణ।వంతుండు మహా
పావనుఁ డైనఋతధ్వజ, భూవిభున కొసంగి దివ్య।బుద్ధి చెలంగన్ 282

క. పరమతపోనిష్ఠారతి, నరుదుగ వర్తించుచుండె । నంతటఁ బృథ్వీ
వరుఁ డేతెంచి శరంబున, సురవడిఁ బాతాళకేతు । నుర్విన్ గూల్చెన్. 283

మ. అన బ్రహ్మాత్మజుఁ డంతఁ బల్కె మునిచంద్రా! యశ్వ మెవ్వానిచే
తను వ్యోమంబుననుండి త్రోయఁబడెనో । తర్కింపఁగా వాఁడె యే
ఘనుదేహంబుననుండి పుట్టెనొ విన । న్గౌతూహలం బయ్యె నా
కని ప్రార్థింపఁ బులస్త్యమౌని పలికెన్ । హర్షంబుతోఁ గ్రమ్మఱన్. 284

సీ. విను మునినాయక! । విశ్వావసుం డనువానితోఁ దనరారు।వాఁడు భూరి
బలుఁడు యశస్వియౌ।బంధుజనోల్లాస।కరుఁడు నైనమహేంద్ర।గాయకాఖ్య

గంధర్వనాథుండు గంధర్వరత్నంబు భార్యార్థమై బుద్ధిధ్వజునికడకు
నవనితలంబున కనిచె నం చనిచెప్ప నారదుఁ డని మునినాథ! యువఁడు
ఆ. పనిచె మేటితేజిఁ బరువడి గంధర్వ, పతి! నెందుకొఱకుఁ బాలి నతఁడు
కువలయాశ్వనామకుం డగుభూపాల, సుతుని కేల పనిచె సొరిదిఁ జెపుమ.
క. అన నతఁ డని విశ్వావసుఁ, డనఁబడుగంధర్వవిభుని తాలాక్కటి సొం
పునుండ దానిసొగసును, మును నే భాషింతు వినుము పుణ్యమునీంద్రా!
ఉ. శీలగుణాభియుక్తయయి చెన్నలరారి జగత్త్రయంబునన్
లాలితరూపసుందరవిలాసములన్ సుభగత్వసంపదన్
జాల వెలింగి చంద్రరుచిసన్నిభయై సుమహాలసాఖ్యతో
నాలలితాంగి భాసిలు మదాలసమాడ్కి నిరంతరం బొగిన్. 287
తే. ఆసొగసుకత్తె నందనోద్యానమందుఁ, దిరుగుచుండినఁ గన్గొని త్రిదశవైరి
యైనపాతాళకేతుఁ డాయలివెఁ గొనినఁ, జూచి గంధర్వనాథుఁడు చోద్యమంది.
చ. సతికొఱకై తురంగమముఁ జయ్యన నిచ్చినఁ బార్థివాత్మజుం
డతిముద మొప్ప దానిపయి నాదట నెక్కి సురారిఁ గూర్చి స
మ్మతిని గురంగనామణిని మానుగఁ గూడి శచీసమేతుఁడై
సతతము వెల్గువాసవుని చాడ్పున నావిభుఁ డుండె నత్తఱిన్. 289
క. అని నుడివినఁ గలహాశనుఁ, డని నిట్లు మహాసురేంద్రులయి గర్వముతోఁ
దనరిన తారకమహిషులు, మనసిజరిపుసుతునివలన మడిసినవేళన్. 290

అంధకుఁడు మందరగిరియున్న పార్వతినిఁ జూచి మోహించుట.

ఆ. దివ్యతాపసేంద్ర ధృతిమంతుఁడును హిర
ణ్యాక్షసుతుఁడు నైన యంధకుండు
పిదప నేమిచేసెఁ బ్రీతిలో భాషింపు
మనిన నాతఁ డిట్టు లాడఁదొడఁగె. 291
క. అనఁ గూలినతారకమహి, షునిఁ గని దుష్టాత్ముఁ డఖిల సురసైన్యవినా
శనుఁ డగునంధకుఁ డత్తఱి, ఘనముగఁ గోపంబు మదినిఁ గ్రాలుచు నుండన్.
సీ. కరమునఁ బరిఘంబుఁ గైకొని మితపరివారంబు వెనువెంట వచ్చుచుండఁ
బాతాళముననుండి పఱతెంచి భూస్థలి నిచ్చవచ్చినరీతి ముచ్చటలరఁ
దిరిగి పిమ్మటఁ జారుదివ్యకందర మగుమందరనగమందు మమతతోడ
సంచరించుచు నట సకియలనడుమను శోభిల్లునదియైన శుభయు గౌరి
ఆ. యా నగతనూజఁ గాంచి మనసిజబాణార్తుఁ
డగుచు నెట్టకేల కతఁడు చారు
సర్వగాత్రయైన నగాధరేశునికూర్మి
తనయ చెంత కేఁగి తాపసేంద్ర! 293

ఆ. చక్కఁదనముతోడ । సర్వాంగసుందర
వైభవంబుతోడ । వనమునందు
నెలమిఁ దిరుగునట్టి । యీచాన యేవాని
రాణి యగునొ తెలియ । రాదు మదికి 294

ఉ. ఈవనజాయతాక్షి హృద । యేశ్వరియై తనకౌఁగిట న్ననున్
వావిరిఁ జేర్పఁ జేని కనఁ । బ్రత్యహముం జెలువొందునట్టి నా
జీవము నిప్పుడీయువతిఁ । జెందును చక్కఁదనాలకొల్లనుం
ప్రోవగు నాస్వరూప మిలఁ । బొందును ధిక్కృతి దాన మానుగన్. 295

క. నెలరా మొగముది నునువె, న్నెలరా వాల్గంటనవ్వు । నెఱి నీలవువ
న్నెలఁగురెక్కడిమేల్కొల్పిద, నెలరాలసరాల మించు । నెలఁతె నఖంబుల్ 296

చ. బిగిబిగిజంకకన్నుఁగవ । చే నసితాతులకేశకాంతిచే
సొగసగుమేనిచే మిగుల । శోభిలుచీని నెవండు పూన్కినై
తెగ సమకూర్చునో యతఁడు । ధన్యుఁడు మిత్త్రుఁడు బంధుగుండు ప
ల్ప్యగముఁడు సాంపరాయికుఁడు । సోదరుఁడై వెలుగొందు నా కొగిన్ 297

ప్రహ్లాదుఁ డంధకునకు నీతి బోధించుట

క. వెడఁగున నంధకుఁ డీకై, వడి నన ధీజలధి యైన । ప్రహ్లాదుఁడు వె
న్వడిఁ జెవులుఁ గరయుగంబునఁ, గడుమూసి శిరంబుఁ ద్రిప్పి । కనలుచుఁ బలికెన్.

క. దనుజా! యీసతి త్రిజగ, జ్జననియు హరునాతి యగును । సంతతి నాశం
బునుఁ గావించెడిదుర్బుద్ధినిఁ బూనకుఁ బాప మొదవు । దృఢముఁగ నీకున్.

క. పరభామ యగును నీ కీ, తరుణీమణి నాత్మఁ గోరఁ । దగునే? చూడన్
సరవి రసాతలమందున్, గరము మునుంగకుము మంచి । గతిఁ గనుమసురా! 300

క. అనిశము సదసత్కల్పిత, మును మఱి పెరబోటిఁ బొందు । మూఢాత్ములు నా
జను లాచరింతు రిటు స, న్మనుజులు గావింపకుండ్రు । మహి నట్టిపనిన్ 301

సీ. కర్బురేశా! తొల్లి । గాధిభూపతి పెఱచేడెలవిషయమై । చెప్పినట్టి
దివ్యమౌ శ్లోకంబు । తివిరి నీచే నశ్రుతము నయ్యెఁ గాఁబోలుఁ । దానిఁబూన్కి
విను మానృపాలుఁడు । విప్రియాంతాసక్త మైనసేననుఁ గని । యకట! పరుల
బాధపెట్టుటకన్నఁ । బ్రాణంబులను వీడి విడుచుట మేలగు । విపుల వెలయ

ఆ. సకలజనుల కహిత । మైనవాక్యముఁ బల్క, వలదు పండులైనఁ । బరకళత్ర
రతిని బుద్ధిఁ దలఁపరా దన్యవిత్తాప, హార మొనర్పఁ దొప్ప । దనుచు మరల.

తే. పరులధనములపై నాశ । పడుటకంటె
హైతుకవృత్తిఁ జరించుటఁ । బరమధర్మ
మార్గ మనిచెప్పుచుండురు । మాన్యు లనుచు
నిట్లు నలఁ దన నని చెప్పు । నెసఁగుఁ దమిని. 303

అంధకుఁడు ప్రమథపతి వలనఁ బార్వతిపైఁ జేరి మూర్ఛ నొందుట.

క. మునివర! వాఁ డామాటను, విని గర్వాంధుండు కామ। విశిఖార్తుఁడు నై
తనమేనుఁ జెలియ కిది రిపు, జననియు నగు ననుచుఁ బలికి। చనె వేగమునన్.

క. ఘనయంత్రముక్తమై చయ్యనఁ బోయెడి రాళ్లమాడ్కి। నసురేశ్వరు లా
దనుజాని వెంటనె చనఁ గని, కనలుచు నందీశ్వరుండు। క్రౌర్యస్ఫూర్తిన్. 305

క పటుచక్రోద్ధృతకరుఁ డై, పటపట దంతములు గీటి। బవరంబునకున్
చటులగతి వచ్చు రాక్షస, పటలంబులఁ దాఁకె దోలె। బలిమి న్మౌనీ! 306

క. తారాదిలత్సురారులు, దారుణభిదురంబుచేతఁ। దద్దయు హతులై
చేరిరి దశదిశలకుఁ జెం, పారెడిసాధ్వసముతోడ। నదరి మునీంద్రా! 307

క. అని నంది కులిశహతు లై, పెనుభీతిం బోవుదనుజ। వీరుల నెల్లన్
గని యంధకుండు నందినిఁ, దనపరిఘముతోడఁ గొట్టి। ధరఁ ద్రోసె వడిన్.

క. పతితుం డగునందీశ్వరు, నతివేగముతోడ వచ్చు। నంధకుఁ గని పా
ర్వతి యాదానవుఁ దెలిసి, శతరూపయు నయ్యె నపుడు। సౌజన్యనిధీ! 309

సీ. అంత మహాసురుఁ। డైనయంధకదైత్యవరుఁడు దేవీమధ్య। భాగసంస్థుఁ
డై లోలదృష్టితో। నలరారి తమిమీఱఁ గరిణులనడుమనుఁ। గడిమిఁ దిరుగు
గజరాజుకైవడిఁ। గామియై తిరుగుచు మదలోభమునుజాల। మాడ్కి మఱియు
జాత్యంధరాగాంధ। జనులవిధంబున నట నుండుసుదతుల। నరసి పూన్కి

ఆ నగజ యువతి యగుట। నత్తఱి భావించి, తెలియలేక కుంది। తివిరి తన్ని
రాకృతుండు నగుచుఁ। బ్రస్ఫుటశరగణ, బద్ధుఁడై ధరిత్రి। వ్రాలె నంత. 310

చ గురుబలుఁ డైనయంధకుఁడు। కూలఁ గనుంగొని మూఁడురూపులన్
బరఁగిన దేవి యాస్థలము। వాసి రయంబున మాయమయ్యె నా
కరణి నటించు నాదనుజుఁ। గాశ్యపిఁ జూచి రణార్థు లైనని
ర్జరరిపులెల్ల ఘోరతర। రావమొనర్చుచు నేఁగి రంతటన్. 311

చ. చిరచిర నేగురక్కసుల। భీషణరావము నాలకించి సు
స్థిరబలుఁ డాగణేశ్వరుఁడు। తెంపున వాసవుమాడ్కి వజ్రమున్
గరమునఁ దాల్చి కంపమున। గ్రాలి వడిం జను దైత్యనాథులన్
గరముఁ జయించి వచ్చి భవు। కాంతనుఁ గాంచి విశేషభక్తితోన్. 312

ఆ పాదకమలములకుఁ। బ్రణమిల్లె నాయెడ, గోత్రరాజపుత్రి। కూర్మి మిగుల
నాత్మరూపములను। నలరు వలంతులఁ, గాంచి పలికె వేడ్క। గదలుకొనఁగ.

చ. వలఁచినచోటి కత్తతిని। బాలిఁ జనుండు మహీతలంబులోఁ
జెలఁగెడుమానవోత్తముల। చేత సుపూజిత లై కడింది సొం
పలరెడుపూలతోఁటల మ। హామలదివ్యవనస్థభూములన్
లలితనగోరువృక్షచయ। లక్షితవాసములం జరింపుఁడీ! 314

ఆ. సంయమిశిఖామణి! యిట్లు శైలజ భాషింప, నాలించి వార లంబికాంఘ్రి
పద్మయుగళమునకుఁ బ్రణమిల్లి కిన్నర, స్తూయమాన లగుచుఁ దుష్టి నొప్ప.
తే. అఖిలకిన్నరగణసుతు లగుచు సర్వ, దిక్కులకు నేగి రంధకదితిజుఁ డంత
మూర్ఛఁదేఱి హిమాచలపుత్రి నాత్మ, దనుజబలమును గానక తల్లడిల్లి. 315
క. ఘనభీతి రసాతలమున, కును జని యామత్తదైత్యకుంజరుఁ డహమం
దు నశనముఁ గుడువక రా, త్రిని నిద్దుర లేక మిగులఁ దికమకపడుచున్.
క. పరదేవి యైనగౌరిని, బరిపరివిధములను మదిని భావించుచు దు
ష్కరమదనతాపయుతుఁడై, నిరతము వర్తించుచుండె నిర్మలచిత్తా! 318

హరుఁడు తపంబున కరుగుట.

చ. అని యిటు పల్కి బ్రహ్మసుతుఁ డాడె మునీశ్వర! శంకరుండు నం
దిని గిరిజాసతిన్ గలిసి దీప్తిఁ జెలంగుచుఁ బోయి దేనికై
పనిఁ గాని యంధకాసురుని భస్మముచేసెనొ పల్కుమన్న నా
మునిపతి చెప్పసాగె గురుమోదము డెందమునన్ దిగుర్పఁగన్. 319
సీ. శర్వుఁడు వేయివత్సరములు తమి మహామోహానస్థితితోడ మొనయుచుంట
నిర్గతసారుండు నిస్తేజుఁ డయి నిజగతవీర్యసరణిని గాంచి తపము
గావింప మది నెంచి కరమర్థి నద్దానిఁ బూని హిమాచలపుత్రినంతఁ
గూర్మి నాశ్వాసించి గోత్రాత్రియం దుంచి వసుధపైఁ దిరుగుచు భద్రమూర్తి
ఆ. సహితకంధరుండు చారుకటిన్యస్త, శంఖమేఖలుండు సవ్యదివ్య
కరకకుండలుండు కమనీయదక్షిణ, కరకపాలుఁ డగుచుఁ గణ్యులెన్న. 320
క. త్రైలోక్యస్థానంబున, వాలాయం బైనభక్తి వర్తించుచు స
న్మాలానిలఫలగణాశి, లాలాశనుఁ డగుచు యోగలక్షితబుద్ధిన్. 321
క తరుకలితాద్రితలంబుల, వరశైలప్రస్థసుమవనముల నొకవా
సరనియతిని నవశితవ, త్సరములు విలసిల్లి మరల వదనమునందున్ 322
ఆ. హిమవిదము నునిచి శ్వాసను బంధించి, సుమతిలాతలాధ్యసారదీర్ఘ
పర్వతేశ పృష్ఠపదమందు నిష్ఠతోఁ, దనరుచుండె నంతఁ దాపసేంద్ర. 323
క. పరమేష్ఠికపాలము నది, పరువడి భేదించి మించి బహుదీప్తిమెయిం
బరఁగుచు శంకరజూటాం, తరతలమునుండి వ్రాలె ధరపై నంతన్ 324

కేదారతీర్థోత్పత్తి

క. వరుసగ నాపీఠని భూ, ధరమతి పీఠితము నగుచు ధరణికి సమమై
బరఁగి తపించుచుఁ బుణ్యా, కర మగు కేదార మనెడుఖ్యాతిం గాంచెన్. 325
తే. పురహరుం డంతఁ గేదారమునకు మోక్ష, సాధనము వీతకల్మషసహిత మధిక
పుణ్యవృద్ధికరంబు నై ఫాదలు వరము, నిచ్చె దాని వచించెద నిద్ధచరిత!

వ. అట్టి కేదారతీర్థమందు వెలయు జలంబు మనుజులు త్రావి మధుమాంసభక్షణమ్ము వర్జించి బ్రహ్మచర్యవ్రతస్థితితో నియతులై వర్తింతురేని వారు షణ్మాసములకు సకలదురితములం బాయుదురు. ఇంతియే కాదు వారిచే త్రికులములం దట్టిలింగ ముద్ధరింపఁగలదు. దాని కొకతల్లియైనను దురితాసక్తి కలుగదు. ఆతీర్థమందుఁ జేసినపితృశ్రాద్ధం బక్షయం బయి రాణిల్లు. సందియంబు లేదు. మఱియు నిట మృతులైనమనుజుల గుఱించి చేయుస్నానదానతపోహోమాదిక్రియ లక్షయంబు లగునని వాక్రుచ్చె. అందువలన నాతీర్థ మభవునివలన నట్టి వరంబుఁ జెంది తద్వచనప్రకారముగ దేవతలను నరులను బవిత్రులఁ జేయుచున్నది. ఇట్లు మహాదేవుఁడు కేదారమునకు వరమొసఁగి పిదపఁ బాపనాశనియు భానుపుత్రియు నగు కాళిందీనది కేఁగి దానిం దాఁటి యామహాజలంబున మునింగి యంతర్వారిస్థితుఁడై ద్రుపద యనుపేరుగల గాయత్రిని జపించుచుండె మునీశ్వరా! వృషధ్వజుఁడు దేవియైనకాళిందీహ్రదినియందు గాహమానుం డగుచు నొకటిన్నరయేఁడు జపించుచు లేచి రాకుండ నట్టియెడ. 327

ఉ. తారలతోడఁ గూడుకొని । తద్దయు రాలిలు బుష్కరాసు ల
వ్వారిగ వ్రాలె భూస్థలిని । వార్ధులు విష్టపము ల్చలించె వి
స్తారప్రభీతితో నడరి । శక్రపురోగులు నైన సర్వదై
త్యారులు తల్లడిల్లిరి నిజాసనవిచ్యుతులై రయంబునన్. 328

క. మునివర్యులు లోకంబుల, కనయము కళ్యాణ మొదవు । నని సద్భక్తిం
దనరి జపించుచు నుండిరి, వనజాక్షుని నాత్మలందు । భావించి మునీ! 329

ఆ. వివిధభువనములను । వెలసినవిబుధులు, వెఱచి సర్వదేవ।విభుఁడు నైన
బ్రహ్మ నడుగుటకునుఁ । బరువడిఁ జని కని, భక్తితోడ మ్రొక్కి । పలికి రపుడు.

మత్త. సారసోద్భవ! యెందుకోసమొ । సర్వలోకము లార్తితో
సారెకుం జలియింపసాగెను । సంకటస్థితిమీఱఁ జెం
పారివచ్చితి మన్న బ్రహ్మయు । నాసురేశులఁ జూచి యా
కారణంబును నే నెఱుంగను । గాన శ్రద్ధను బూనుచున్ 331

క. వరదుఁడు చక్రగదాన్విత, కరుఁ డగుమురవైరి నడుగఁ । గదలుం డని యా
పరమేష్ఠిపలుక సురల, య్యరవిందాసనునిఁ గూడి । హరిగృహమునకున్. 332

సీ. చని రన నారద।సంయమి యనె నట్టిమురవైరి యెవ్వఁడు । మునివరేణ్య!
దానవుఁడో లేక । దైత్యుఁడో కిన్నరవర్యుఁడో యక్షుఁడో । భవుఁడొ లేక
దేవతయో యెంచి । తెల్పుమా యనఁ బులస్త్యుండు నారదమునిఁ । జూచి పలికె
సంయమీశ్వర! రజ।స్సత్త్వతమోగుణమయుఁడు నిర్గుణుఁడును । మధువిరోధి
ఆ. యగునాతఁ డన్న । నొగి వాఁడు నాముర
దైత్యుఁ డెవ్వఁ డవని।తనయుఁ డాతఁ

దట్లు శౌరివలన । నీల్గె దానినిఁ జెప్ప
మనఁ బులస్త్యుఁ డాదె । నపుడు పేర్మి. 333

చ. పొరిఁ బొరి విస్మయంబునయి । పుణ్యుఁడనై కలుషాపహంబు నై
దనుజసురేశ పుంజమయి । తద్దయు రాజిలునట్టి యాపురా
తనకథ నే వచించెద ను । దారమనంబున నాలకింప నా
ననుచుఁ బులస్త్యమౌనివరుఁ । డాడఁ దొడంగెను భవ్యవాక్యులన్. 334

— మురదానవచరిత్రము. —

సీ. కశ్యపునకు దను । కాంతకు మురనామదానవుఁ డుదయించెఁ । దనయుఁ డగుచు
వాఁ డాజి నిర్జర । వరులచే భగ్నులౌ దనుజులఁ బొడఁగాంచి । తల్లడిల్లి
మరణభయంబున । మలసి సరస్వతీవిభుఁడు నతేయుఁ డౌ । విధిని గూర్చి
బహువత్సరంబులు । భక్తితోడఁ దపంబుఁ గావింప నంతటఁ । గమలభవుఁడు
ఆ. పరమతుష్టి నొంది । పలికెంచి యోవత్స!
వరము నిత్తు ననుచుఁ । బలుక నతఁడు
బ్రహ్మ కపుడు మ్రొక్కి । పలుమాఱు వినుతించి
పలికె సంతసమునఁ । బరమమౌని! 335

క. కరుణాసాగర యుర్వరిఁ, గరతలమున నంటఁగలనొ । కదనంబున నా
పురుషులు నిర్జరు లైనన్, ధర నీల్గెడివరము నాకు । దయ నిమ్మనినన్. 336

క. విని లోకపితామహుఁడును, ఘనుఁడును భగవంతుఁ డైన । కమలాసనుఁ డా
దనుజేశుఁడు కోరినవర, మును వేడ్క నొసంగి యాత్మ । పురి కరిగె మునీ! 337

ఉ. భూరితరప్రభావుఁడయి । పొంగుచు నంత మురాసురుం డొగిన్
ధీరుఁడు నై సురాద్రికిని । జెంపున నేఁగి రణంబొనర్ప దై
త్యారులఁ జీర నావిబుధు । లం దొకఁ డైన నెదిర్చి వానితోఁ
బోర నశక్తుఁ డయ్యె మదిఁ । బుట్టెడిదారుణభీతి నాయెడన్. 338

క. మురదైత్యుఁ డంత నిర్జరపురికిని గోపమునఁ బోయి । పురుహూతుని సం
గరమునకుఁ బిలువఁ గలహము, హరిహయుఁ డొనరింపకుండె । నాదైత్యునితోన్.

ఆ. కరము లెత్తి పూన్కిఁ । గన వాఁడు సురపురి
యందుఁ జొచ్చె నంత । నమరులందు
నొక్కఁ డైన వచ్చి । యుండిన మురదైత్యు
నడ్డగింపఁ డయ్యె । నంత మౌని! 340

క. ఆరక్కసుఁ డమరేశా, గారంబునఁ జొచ్చి యతనిఁ । గని నాతో డన్
బోరాడుము కాదనినన్, సారస్వర్గంబు విడిచి । చనుమని పలికెన్. 341

చ. పరమమునీశ! వాఁ డిటులఁ । బల్కినశక్రుఁడు నాకరాజ్యమున్
సరసర వీడి పోవఁగను । ధాత్రిస్థలిపైఁ దిరుగాడుచుండె నా

తరుణమునందు నారదుజ। తల్లజుఁ డుద్ధతిఁ గుంజరేంద్రుని౯
వరకులిశమ్ముఁ గైకొనియు । వాసవుఁ డాత్మను ఖేదమొందుచున్. 342

క. తనసతినిఁ గూడి పుత్త్రుఁడు, వెనువెంట న్వచ్చుచుండ । విస్తృతభీతి౯
జని కాళిందీదక్షిణ, ఘనతటగతభూమిఁ జేరె । గళవళపడుచున్. 343

చ. మురదైత్యేశ్వరుఁ డట్టి నాకమున సామ్మోదంబుతో నిత్యము౯
స్థిరభోగంబుల నొందుచుండెఁ బరులై । దీపించు తారాదిదు
స్తరదైత్యేశ్వరు లామహాసురుకడ౯ । సంప్రీతితో నుండి రా
పురిఁ గ్రీడించెడిపుణ్యవంతులక్రియ౯ । నొల్పారి మానీశ్వరా! 344

ఆ. ఆమహాసురుండు । హర్షంబుతో నొక్క, తఱిని దంతి నెక్కి । ధైర్య మొప్ప
పోయెఁ దెవఁడు లేక । సరయూమహానదీ, తీరతలమునొంది । తిరిగి తిరిగి. 345

సీ. నారద! యామహానదికిని దక్షిణతటభాగమందు నధ్వరసుకర్మ
దీక్షితుఁడును గురుధీరుఁడు రవివంశజనితుఁడు రఘునామసహితుఁ డైన
పార్థివుఁ గని యోరి! । బవరమ్మునకు రమ్ము రణ మొనర్పుట కీవు । రానియెడల
సవన మొనర్పకు । సర్వామరుల యజింపకు మని పలుమాఱుఁ । బలుకుచుండ

ఆ. మాననీయఘనుఁడు । మైత్రావరుణికైన, వరవసిష్ఠుఁ డంత । వాని కనియె
నసురవీరవిజాతు । లగుపూరుషులతోడఁ, బోర లాభ మేమి । పోసఁగు జూడ.

చ. ధరఁగలమేటివీరులను । దండనచేయుట ధర్మమావిధి౯
గర మొనరించుకోరెక్క మదిఁ । గ్రాలినభూరిబలాధికస్థితి౯
బరఁగి త్వదాజ్ఞమీఱుబజముఁ । బట్టజయింపు మతండు చిక్కినా
సరవి నశేషభూతలము । చయ్యన లోఁబడు నీకు దానవా! 347

క. మునినాథ! యిటువసిష్ఠుం, డనవిని కడు వేడ్కఁ గదలి । యాతఁడు దండం
బును దాల్చి యున్నభాస్కర, తనయునికడ కేఁగుచుండె । దర్పోద్ధతితోన్. 348

క. చనుదెంచు మురునిఁ గని వీఁడనిఁ జావం డనుచుఁ గాలుఁ । డంతట వేగం
బున దుంత నెక్కి భర్త్రావనుఁ డగుహరికడకు నేఁగి । భయభక్తులతోన్. 349

చ. కరములు మోడ్చి మ్రొక్కి మురకర్బురుచేష్టితము న్వచింప శ్రీ
ధరుఁడు దినేశసూనుఁ గని । దండధరా! చని యామహాసురే
శ్వరు నిపు డీవు నాకడకుఁ । బంపు మటం చని పల్క భార్గవీ
వరుని సుభాషితంబు విని । వావిరి నంతకుఁ డాక్షణంబునన్. 350

క. చనుదెంచి కొలువుకూటం, బున నుండ మురాసురుండు । భుజబల మొప్ప౯
గనలుచుఁ గాలుని నగరం, బునకును జనుదెంచుచుండెఁ । బుణ్యనిధానా! 351

మ. ఘనవేగంబున వచ్చు నారదుజని౯ । గంజాప్తసూనుం డొగి౯
గని యోరాత్రిచరేశ! యేపనిని నీదక్క౯ జేయఁ గాంక్షించి పొం

ఘన సేవించినవాఁడ వైతివా మహా|మోదంబు చెన్నారఁ జె
ప్పనె దాని నొనర్తు నాదు మనుచు | స్వేదంగ వాఁ డంతటన్. 352

ఆ. దండధరునిఁ జూచి | దర్పించి పలికెనో, శ్యామలేశ! మనుజ|సంయమంబు
విడువు మట్టు లీవు | వినకున్న ధర వైతు, నీశిరంబుఁ ద్రుంచి | నేర్పుతోడ. 353

క. అన విని యాతం డని నో, దనుజేశా! నీవు ప్రాణి|తతిసంయమనం
బునుఁ జేయవేని నే నటు, లనిశము వర్తించువాఁడ | నగుదుఁగా గనుమా. 354

క. విను మొకవిషయము నుడివెద, ఘనబలుఁ డైనట్టిమురుఁడు | కలఁ డొక్కడతం
డనఘుఁడు నై పాలకుఁడై, యానరారు నటన్న దైత్య|పుంగవుఁ డనియున్ 355

తే. కాల! నీకంటె నధికుఁడై | క్రాలువీరు
డున్నఁ బలుకుము నేవాని | నుక్కడంచి
పాఱఁదోలి నివారింతు | బాహుశక్తి
ననుచుఁ బలికిన విని యముఁ | డనియె నంత. 356

క. భూతాధీశ్వరుఁ డవ్యయుఁ, డాతతబలుఁ డతులచక్ర|హస్తుండు మహా
శ్వేతద్వీపనివాసియు,నై తనరెడివిష్ణుఁ డధికుఁ | డగు నాకంటెన్. 357

చ. అని యిటు లంతకుం డనిన | నామురదైత్యుఁడు పల్కెఁ గాల! యా
ఘనబలుఁ డేనివాసమునఁ | గ్రాలునొ పల్కుము నే స్వయంబుఁగన్
జనఁగలఁ దద్యమోద్యతను | జయ్యన నచ్చటి కంచుఁ బల్కినన్
విని యతఁ డంత నారదముని|వీరునిఁ గన్గొని పల్కె నారదా! 358

ఆ. పాలకడలికడకుఁ | బటుశక్తిఁ జను మట, భువనపతియు లోక|మూర్తి మేటి
బలుఁడు సత్యధనుఁడు | భగవంతుఁ డౌ హరి, తనరుచున్నవాఁడు | దైత్యవీర!

చ. పరమమునీంద్ర! యి ట్లతఁడు | పల్క మురాసురుఁ డాలకించి భీ
కరుఁడయి పల్కె నో శమన! | కంజదళాక్షునిఁ గూర్చి యిప్పు డే
నరిగెదఁ గాని ధార్మికుల|నార్తులఁ జేయకుమన్న శౌరి యా
కరణి నొనర్తు నే ననినఁ | గర్బురనాథుఁడు పల్కెఁ గ్రన్ననన్. 360

సీ. శ్రాద్ధదేవా! నీవు | సతతజయార్థమై యిటుచేయ నగునట్టు | లిపు డొనర్పు
మని యిట్లు భాషించి | యామురదానవుఁ డహిరాజశాయియు | నతఁ డుండు
చారుచతుర్మూర్తి | సహితుఁడౌ విష్ణుఁడు భాసిల్లుచుండిన|పాలకడలి
చెంతకుఁ జనె నని | చెప్పినారదుఁ డనెఁ బుండరీకాక్షుఁ | డఖిలలోక

ఆ. గతుఁడు నవ్యయుండు | ఘనుఁ డేకరూపుండు
నగు నటంచు నార్య|లాడి రెట్లు
నాల్గురూపములను | నలి నొప్పె హరిదానిఁ
బలుకు మన నతండు | పలుకఁదొడఁగె! 361

విష్ణుచతుర్మూర్తులలక్షణము.

క. పరమాత్ముఁ డేకరూపుఁడు, వరదుం డవ్యక్తుఁ డఖిల / వాసుఁ డనఁగ శ్రీ
ధరుఁడు చతుర్మూర్తులతోఁ, బరఁగినచందంబు వినుము / పరమశ్రద్ధన్. 362

వ. కలహాశనా!, మున్ను బ్రహ్మాదులచేఁ దర్కింపరానిదియు, ననిర్దేశ్యమైనదియు, శుభ్రమైనదియు, శాంతమైనదియు, నవ్యక్తమయినదియు, ద్వాదశపత్రసహితమును, వాసుదేవాఖ్యమును నగుపరమపదంబు కథితం బయ్యె నన విని నారదుండు మునీంద్రా! అపరమపద మెట్లు? శుక్లము, శాంతము, సంతతాప్రతర్క్యము నిందారహితము నగునది యయ్యె దానికి ద్వాదశపత్రము లెవ్వియో! కరుణించి భాషింపు మనఁ నతఁ డిట్లనె; నారదా! బ్రహ్మప్రోక్తమగుచు, మిగుల రహస్యమై భాసిల్లి సనత్కుమారునిచే వినఁబడినమద్వాక్యము నాలింపు మనఁ బరమేష్ఠిసుతుఁ డాపులస్త్యునిఁ జూచి మునీశా! సనత్కుమారుఁ డెవఁ డట్టిదివ్య యముఁగ బ్రహ్మోక్తమయ్యె సనత్కుమారుఁ డెట్లు బోధించె దానిఁ గ్రమక్రమంబుగ నాకు వివరించి భాషింపు మని పలికిననారదునితోఁ బులస్త్యుఁడు చెప్పఁదొడఁగె. 363

సీ. అనఘ! యహింసాఖ్య / వలరారుభామిని ధర్మునిపలి యయ్యె / దాని వలనఁ
బుత్రులు నలువురు / పుట్టిరి యోగశాస్త్రవిచారకులు మహా / సత్యశీల
మహితులందు సనత్కు / మారుఁ డగ్రజుఁడు నా నలిద్వితీయుండు సనాతనుండు
సరవిఁ దృతీయుండు / సనకనాముఁడు సనందనుఁడు చతుర్థుఁడై / తనరుఁ బుణ్య

ఆ. మాన్యుఁ డౌ సనత్కు / మారుఁ డొకానొక, తఱి దపోధనుండు / తత్త్వవిదుఁడు
సాంఖ్యయోగరతుఁడు / సర్వజ్ఞుఁడును నగు, కపిలనామమౌని / గాంచె నంత.

ఆ. పిన్నఁదనముతోడ / వెలయుచున్న సనత్కు, మారుఁ జూచి కపిల / మౌనివర్యుఁ
డాసనంబు నిచ్చె / నతనికిఁ దావృద్ధుఁ, డగుచు నుండి యంత / నతఁడు భక్తి.

క. మౌనియు గుమారుఁడు నిశ్చల, మానసుఁడును సాంఖ్యయోగ / మహితుఁడు సత్సం
ధానుఁ డగుకపిలమునితో, మానితవచనములఁ గొన్ని / మాటాడి తమిన్. 366

క. వనజాసనుసన్నిధికిని, జని యోగజ్ఞానపరతఁ / జక్కఁగఁ జెపుమా
యన నలువ ధర్మపుత్రునిఁ, గనుఁగొని భాషించె నిట్లు / ఘనభక్తిమెయిన్.

ఆ. ఓసనత్కుమార! / యోగి సాంఖ్యమును నీకు
నాడఁగలను సుతుఁడ / వైనయెడల
నస్మదుక్తసరణి / నాలించి యారీతిఁ
జేసి యోగి వగుచుఁ / జెలఁగఁగలవు. 368

క. అన నతఁ డను దేవా! నేఁ, దనయుఁడ నీకాదు నట్లు / తగు నగుశిష్యుం
డను నాదును శిష్యునకుం, దనయున కతిశయము లేదు / తర్కింప నిలన్. 369

క. అన నతఁ డనె నోధర్మజ!, విను పలికెడిధర్మకర్మ / విస్తృతయోగం

బునఁ బుత్త్రునకును శిష్యున, కును భేదము గలదు దానిఁ / గోరిఁ దెలుపుదుగా.

సీ. మునిగణాధీశ్వర! / పున్నామనరకంబువలనఁ బాలించెడి / వాఁడు పుత్త్రుఁ
డనియును; శేషపం / క్తాపహారుం డగు శిష్యుఁ డని వైదిక శ్రుతి / ఘనత చెప్పు
నన విని ధర్మజుఁ / డనె భూసురశ్రేష్ఠ! పున్నామకుం డగు / పుత్త్రుఁ డెవ్వఁ
డద్దానిరక్షించు / నెట్లు శేషాఘంబు పోరిది హరించు శి / ష్యుండదు? దానిఁ

ఆ. బలుకు మన్న నతఁడు / భాషించె నీ పురా
ణమ్ము పుణ్య మగుచు / నలి సుయోగ
విలసదంగసరణి / వెలయుఁ బల్కెద విను
మఘము లణఁగు నీకు / నందువలన. 371

బ్రహ్మ సనత్కుమారునకుఁ బుత్త్రశిష్యవిశేషంబుఁ జెప్పుట.

ఆ. మునికులేంద్ర! సర్వ / భూతపారుష్యంబు, పానసేవనంబు / భాసమాన
పరకళత్త్రరతియుఁ / బ్రథమదుర్గతి యని, విబుధమతము గలదు / విశ్వసింతు.

క. ఫలవృక్షచ్ఛేదనమును, ఫలహీనాటనము సర్వ / ఫలచౌర్యత్వం
బిల రెండవనరకం బని, పలుకం బడుచుండు నిజము / పరమమునీంద్రా! 373

ఆ. విడువఁదగినవస్తు / వితతి గ్రహించుటఁ, జంపరాని దుష్ట / జనునిఁ గట్టి
చంపుటయును బంధు / జనయుత వైవాహి, కము తృతీయనార / కంబు నగును.

సీ. భవభూతినాశంబు / బహుభూతభయదంబు నిజధర్మవిచ్యుతి / నెఱి చతుర్థ
నారక మగుచుండు / నలిమిత్త్రవంచనాసరణియు మిథ్యాభి / శంసనంబు
పంచమసంఖ్యతో / వఱలి విశ్వైకాంశనాఖ్యవృయాతనం / బై చెలంగు
సఫలాదిహరణంబు / యమనంబు యానర్వ యప్రహరణకార్య / మాఱవదియు

ఆ. నైన నరక మొప్పు / నవనీశ! భాగహా, రంబు రాజపత్ని / రతియు రాజ
పటలమునకుఁ గాని / పని సేఁత సప్తము, నిరయ మనిరి బుధులు / నిజముగాను.

క. మునినాయక! లోలత్వము, ధనలుబ్ధత్వంబు లబ్ధ / ధర్మార్థవినా
శన మగునష్టమనరకము, ఘనలాలాకీర్ణ నామ / కంబయి ధాత్రిన్. 375

తే. బ్రహ్మహరణంబు ద్విజనింద / బ్రాహ్మణోక్తి
నిరసనము బంధువైరంబు / నిజము నవమ
నిరయ మని సత్యశీలత / నెగడు బుధులు
పల్కుచుందురు నిత్యము / వసుధయందు. 377

క. సారాచారవినాశము, సారజనద్వేషసరణి / శాస్త్రస్తేయం
బిరసము ధర్మచౌర్యం, బారయ ధర దశమనరక / మండ్రు మునీంద్రుల్. 378

క. ఘనపాడ్గుణ్యనిషేధక,మును నిత్యవడంగనాశ / మును మున్ను మహా
జను లేకాదశనరకం, బని భాషింతురు సతం బ / హార్యచరిత్రా! 379

క. వరసంస్కారవిహీనతఁ, జోరి । చౌర్యము సల్క్రియాత్త । బుద్ధి యనాచా
రరతియు సజ్జననిందయు, ధరఁ బంద్రెండవది యండ్రు । తాపసవర్యా! 380

ఆ. అర్థధర్మకామ । హానియు నపవర్గ, భంగ మఖిలధీర । బహుళదుఃఖ
దము త్రయోదశాఖ్య । దారుణనారక, మనిరి పూర్వమందు । నార్యులెల్ల. 381

తే. ధర్మహీనంబు కృపణంబు । దహనకంబు, గర్హితము వర్జనీయంబు । కనఁ జతుర్ద
శాఖ్యమైనట్టి నారక । మనిరి తొల్లి, సత్యపరులైన పెద్దలు । సంయమీశ!

సీ. అశుభంబునైనట్టి । యాశౌచ మజ్ఞాన మసదుక్తియును నసూ । యయుత్వ మరయ
నెల్లఁ బంచదశనామ । నిరయమౌ నాలస్య మధికరోషత్వంబు । నాలయాగ్ని
దాపన మఖిలాత్మ । తాయిత్వ మగుఁ బదియాఱవనరకమౌ । నవనివీడఁ
బరకళత్రేచ్ఛయు । బహుగర్హితోత్థత్వము శాస్త్ర నిందయుఁ । దలఁప నరక

ఆ. దంబు కాన నిట్టి । దారుణపున్నామ
నరకవితతివలన । నరుఁడు వెలసి
విష్టపేంద్రుఁ డైన । విష్ణుఁ బూజించియు
నతఁడు భద్రదృష్టి । నలరి పిదప 383

క. దారుణపున్నామమహా, నారకము నశింపఁజేయు । నది నిత్యం బా
కారణమునఁ బుత్రుం డని, ధీరులు భాషింత్రు మిగుల । దివ్యమునీంద్రా! 384

క. ఇఁక మీఁదట మిగిలినపా, తకములలక్షణముఁ జెప్పెదను దేవపితృ
ప్రకరమునిసోదరులకుఁగా, బ్రకటితముగ నియ్య నగును । బహుసంతుష్టిగా. 385

వ. సనత్కుమారా! పరధనకాంక్షయు, సర్వవస్త్రైకతయుఁ, బరమోంకారనిర్వృతియు, గురువాదంబును, నిరతమగమ్యాగమనము, ఘృతాదిపదార్థవిక్రయము, ఘోరచండాలాదిపరిగ్రహము, స్వదోషాచ్ఛాదనము, పరదోషప్రకాశనము, మత్సరిత్వము, వాగ్దుష్టత్వము, నిష్ఠురత్వము, టోకిత్వము, కాలవాదిత్వము, ధర్మరహితనామభాషితము, దారుణత్వాధర్మత్వము లనునివి బహునరకము లని చెప్పంబడె నిట్టి నరకములతోఁగూడినవాఁ డయ్యు నెవఁడు శంకరుని సంతుష్టునిఁ జేయఁగలఁడో యట్టిపుత్రుఁడు జ్ఞానాధికుఁడై తక్కుదోషములఁబాయించును పిమ్మటఁ గాయిక, వాచిక, మానసిక, భ్రాతృబాంధవకృతపాపంబు లాజన్మకృతకలుషంబు లెల్ల నతనికి నశించు నట్టిఁడు సుతశిష్యులందు సధర్ముఁడై వెలుఁగు. అట్లు కానివాఁడు విపరీతపదక్రముండగు దానివలనఁ బుత్రశిష్యులు విద్వాంసునిచే నిర్దేశ్యులగుదురు ధర్మరాజా! యీయర్థమందు శిష్యునికంటె సుతుఁ డధికుఁడై యుండు నని తలంపుము. శిష్యుఁడు శివపాపహారియగు. సుతుఁ డన్నినరకముల నంతట హరింపఁజేయు నని పల్కిన నలువపలుకుల నాలించి సాధ్యుఁడును దపోధనుఁ డగుసనత్కుమారుఁ డిట్లనియె, 386

ఆ. మాట సత్యముగను । బుత్త్రుఁడ నీ వేను
బలుకు మనఘ! నాకు । భద్రయోగ
సరణి నను చుఁ బలుక । సరసిజాసనుఁ డంత
ధర్మసుతున కనియెఁ । దాపసేంద్ర! 389

క. నీతలిదండ్రులు యోగులు, నై తనరిన నీవు దాయ । వై యుండినచో
ఖ్యాతిఁగ వా రా యోగముఁ, జేతోముద మొప్ప నీకుఁ । జెప్పెద రనఘా. 390

క. అన విని సనత్కుమారుం, డని నీచే నెవరు జ్ఞాతు । లనఁబడుదురొ వా
రిని నాకుఁ జెప్పు నర్హుఁడ, వని సాధ్యశ్రేష్ఠుఁ డడుగ । నాలించితమిన్ 391

క. భగవంతుఁడు పరమేష్ఠియు, నగణితతేజోభిరాముఁ । డగుపద్మజాని
సుగుణిఁ గని వత్స! విను మని, సుగమోక్తి వచింప సాగె । సుస్థిరచిత్తా! 392

సీ. ఒగి నౌరసుఁడు క్షేత్ర । జాపవిద్ధులు గూఢసంభూతకృత్రిమ । జాతదత్తు
లనఁబడు నీయార్వు । రరయ బంధుగులును దాయలు నగుదు రా । తనయులందు
నెలమిఁ బిండక్రియా । ఋణగోత్రసామాన్యస్వయప్రవృత్తులు స్థిర । మా ప్రతిష్ఠ
తనరుఁ దుల్యత స్వయం । దత్తసహోఢులు పౌనర్భవక్రీత । పారశవులు
తే. కన్యకాసంభవుం డని । కడలు నిట్టి, తనయు లార్గురు వారికిఁ । దలఁపఁ బిండ
తతఋణాదికకథ లేదు । ధాత్రిఁ గోత్ర, సమ్మతాహ్వయధారక । సరణి కలదు.

క. అనవుడు ధర్మజుఁ డంతట, వనజాసనుఁ డాడినట్టి । వాక్యము విని బ్ర
హ్మనుఁ గాంచి యావిశేషం, బును బల్కుము కరుణతోడఁ । బుణ్యనిధానా!

బ్రహ్మ సనత్కుమారునకు ద్వాదశపుత్త్రులఁ దద్భేదమును దెల్పుట.

క. అని సనకాగ్రజుఁ డాడిన, విని పద్మజుఁ డనియెఁ బుత్త్ర । విను మా భేదం
బును నేఁ బల్కెద నౌరసుఁ, డనువాఁ డాత్మజుఁడు నగుచు । నలరుఁ జాత్మా.

తే. మగతనము లేక చింతను । మలసి పెత్తి
వాఁడు నై యున్న పెనిమిటి । వలన నాజ్ఞఁ
గాని యనాతురరయి భార్య । కామరుఁ గనిన
నరుఁడు క్షేత్రజుఁ డగునందు । రార్యులెల్ల. 396

క. జననీజనకు లొసంగిన, తనయుఁడు దత్తాఖ్య నలరు । ధారణిపై మి
త్త్రునిపుత్త్రుని స్నిగ్ధుండి, చ్చినసూనునిఁ గుటిలుగాను । జెప్పిరి పెద్దల్ 397

ఆ. ఇంటియందు నెవ్వ । రెఱుఁగకయే పుట్టి
నట్టి సుతుఁడు గూఢుఁ । డగును స్వేచ్ఛఁ
దెచ్చినట్టివాఁడు । లివిరి విద్ధుం డని
పల్కుచుందురు బుధులు । వసుధయందు. 398

క. మునివర! కన్నకుఁ బుట్టిన, తనయుఁడు కానీనుఁ డగును । దలఁప సగర్భ
ధుని భార్త్రి సహోఢజుఁగా, ననఘుము భావింతు రార్య । లమలగుణాఢ్యా!

వ. పుత్రా! వెలఁ గొన్నవాఁడు క్రీతుఁడగు. ద్వివిధుఁడు పునర్భవుండగు. తొలుత నొకని కిచ్చి మఱల నింకొకని కిచ్చినకన్య కుదయించినపుత్త్రుఁడు పౌనర్భవుం డనఁబడు. దుర్భిక్షవ్యసనములయందు నరునిచే సమర్పింపఁబడినసూనుఁడు స్వయం దత్తుఁ డనఁబడు; నూఢానూఢ యగుశూద్రస్త్రీయందు బ్రాహ్మణునకుఁ బుట్టినవాఁడు పారశవుఁ డగుచుండు నిట్టి కారణమువలన స్వయముగ నిన్ను నీ విచ్చుటకొఱ కర్హుఁడవు కావు. చెప్పుము నీతలిదండ్రులఁ బిలువు మన విని సనత్కుమారుఁడు తద్వచనప్రకారము నిజజననీజనకులఁ దలంచిన నాదంపతు లీశానుఁ డగుచతురాననుఁ దర్శింప నెంచి చనుదెంచి యతనికి నమస్కరించి వినుతించి యి ట్లనిరి. 400

సీ. అబ్జాసనా! మాకు । నానతి నిడనగు ననుచు నిచ్చోట సు।ఖాసనముల
వా రుపవిష్టులై । భాసిల్లఁగా సుతుఁ డాసనాగ్రజుఁ । డాత్మజనకుఁ
గని పల్కె నోతండ్రి! । కరమర్థి నేయోగవాంఛతో నొప్పారి । బ్రహ్మ నడుగ
నాసురాధీశ్వరుః । డాత్మజునకుఁ దప్పఁ నన్యున కెన్నటి । కైనయోగ
ఆ. భవ్యపరతఁ జెప్పఁ । బాడికాదని పల్కె, దాన నీవు దాని । దయ నొసంగఁ
దగుదు వనిన వాఁడు । తనయునితోఁగూడి, భక్తియుక్తులగుచు । బ్రహ్మ కనిరి.

క. సురనాథ! యువఁడు సుతుఁడై, పరఁగెనొ మా కిట్టి సుతుఁడు । భవదాత్మజుఁడై
సొరిది నీకడిగాఁడ నని వా, రరిగిరి నిజపురికి మరల । నబ్జజుఁ డంతన్. 402

క. వినయాన్వితుఁడై సుతుఁడై, ఘనుఁడై సనత్కుమారుఁ । గనుఁగొని కృపతో
డను ద్వాదశపత్త్రకమై, తనరినయోగంబుఁ జెప్పె । దానిని వినుమా. 403

నలువ సనత్కుమారునకు హరిచతుర్మూర్తివిధిఁ దెలుపుట.

క. అగణితతత్త్వోగమునకు, సిగఁ బ్రణవము వెలయుచుండు । శిరసున మేషం
బగురొత్తు రాధమాసము, సొగసగు తొలిపత్త్రమగుచు । శోభిలుచుండున్.

తే. వదనమందు నకారంబు । వఱలు దాని
యందు వృషభాఖ్యరాశి చెన్నారు దానిఁ
గూడి జ్యేష్ఠంబు నిత్యముఁ । గొమరు మిగులు
నెలమి రెండవపత్త్రమై । యిద్ధచరిత! 405

క. కరయుగమున మోకారం, బరలిని రాణించు మిథునమందు వెలుంగు
న్నిరతము మూఁడవదళమై, సరవిని శుచి మాస మలరు । సజ్జనతిలకా! 406

ఆ. నేత్రయుగ్మమందు । నెగడు భకారంబు, దాని నాశ్రయించి । తమిని గటక
రాశి యలరు నందు । శ్రావణంబు చతుర్థ, పత్త్ర మగును మాని । వంశదీప! 407

క. హృదయమునందుఁ గకారము, పొదలును హరిరాశి దానిఁ । బొంది సుకాంతిం
బదిలవుఁ బంచమదళమై, విదితంబుగ భాద్రపదము । వెలయును దీప్తిన్. 408

సీ. సనకాగ్రజా! కవచంబు వకారమై నలరి దానిఁ గూడి కన్యయుఁ జెలంగు
నాఱవపత్రమై । యాశ్వీజ మలరారు దేకారమూర్తియై । తేజరిల్లు
నట తులారాశి పెంపారుఁ గార్తికమాస మేడవదళము నై । యెసఁగు నాభి
నలరును వాకారమందు వృశ్చిక రాశి చెలఁగు నచ్చట మార్గశీర్షమాస

ఆ. మరయ నష్టమదళమగు సుకారము ఝఘు,నంబు నగును దానినడుమఁ గాంతిఁ
గార్ముకాఖ్యరాశి । గ్రాలునవమదళ, మగుచుఁ బౌష్యమాస । మలరుచుండు.

క. జానుద్వయగత మగుచుఁగా, మానితదేకార మలరు । మకరము దీప్తిగా
దానినిఁ గలియును మాఘము, మానగుదశమదళ మగును । మానిలలామా!

క. వాకారము జంఘద్వయ,మై కదఁగును గుంభ మదరు । నట సొంపారఁగా
శ్రీకరఫాల్గుణమాసం, బేకాదశపత్ర మగుచు । నెసఁగుచు నుండున్. 411

క. లలిత యకారము చరణం,బుల నుండును దానిఁ బొంది । పొందుగ మీనం
బలరును జైత్రము ద్వాదశ, దళమై రాణించు మిగులఁ । దాపసనాథా! 412

వ. మునీంద్రా! కేశవున కిద్ది ద్వాదశపత్రకం బనియు, ద్వాదశారమనియుఁ, త్రివ్యూహమనియు, నేకమూర్తియగుపరమేశ్వరుఁడనియుఁ జెప్పంబడును అది నిత్యమై మృతిలేనిదై రాణించు; రెండవమూర్తి సత్వాద్యమై చతుర్వర్ణముల నలరి జతుర్ముఖచతుర్బాహుయుత మగుచు నవ్యయుతే నొప్పి శ్రీవత్సాంకితోదారాంగమున భాసిల్లుచుండును; మూఁడవరూపము తామసాఖ్యతోడను, శేషమూర్తితోడను, సహస్రశితులతోడను వెలసి సంపద్యుక్తమై సహస్రశీర్షముల నలరి ప్రజాప్రళయకరమై భాసిల్లును; నాల్గవమూర్తి రాజసనామంబునఁ జతుర్ముఖంబుల శోభిల్లుచు మాలాలంకృతంబు నగుసృష్టికృత్యాదిపురుషుఁడై యుండును; ఇట్లు వ్యక్తబ్రహ్మమువలన నీమూఁడుమూర్తులు వ్యక్తంబులయ్యె. దాన ననేకవిధంబుల మరీచిప్రముఖులు మఱికొంద ఱుద్భవించిరి. పుత్త్రా! పురాతనమునై పటుపుష్టివర్ధక మగునట్టి యీవిష్ణుస్వరూపము నీకుఁ దెలియం జెప్పితి. సూక్ష్మదృష్టివలన దీనిఁ దెలిసికొని కృతార్థుండ వగుమని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 413

మ. మురదైత్యుండు కృతాంతువాక్యమును సమ్మోదంబుతో నంతటగా
సురనాథుండు జతుర్భుజుండు నగుచుఁగా । శోభిల్లుచున్నట్టి శ్రీ
ధరునిఁగా గాంచఁగ నేగ నాతఁడు మహాదర్పంబుతో వచ్చు నా
సురవైరిం గని చోద్యమంది పలికెం । సొంపొప్ప మౌనీశ్వరా! 414

క. దనుజా! యేకారణమునఁ, జనుదెంచితి వన్న వాఁడు । శౌరినిఁ గని యి
ట్లను నీతోడను బోరఁగఁ, జనుదెంచినవాఁడ నేను । జగములు మెచ్చన్. 415

క. వరతాపస! వాఁ డిట్లన, హరి యను ననుఁ గెల్వ దనుజ! । యరుదెంచితి వీ
తరుణమునఁ జిత్త మేలా, జ్వరితమునకు వ్రాలెను సారె । జతయును బొచ్చెన్.

ఆ. అందువలన భీతి । నడరిన నీతోడ, నని నానర్ప ననుచు । నచ్యుతుండు
పలుక నెవని కెట్లు । పదరె నెక్కడ మనం, బనుచు నాతఁ డప్పు । డాత్మకరము.

ఉ. బ్రొమ్మునఁ బెట్టి విస్మృతిని । బొప్పుచు నేడ్చు విపన్నబుద్ధితో
నిమ్మహిఁ గూలఁ జూచి కమ । లేక్షణుఁ డాయుధ ఘోరమైనచ
క్రమ్మును వైచె; నంత నది । గ్రక్కున వానిహృదబ్జముగా మృదు
త్వమ్మగులాఘువస్థితినిఁ । దద్ద హరించెను వింత దోఁచఁగన్. 418

క. అంతట దేవత లపగత, చింతగ దనరారి మిగుల । శ్రీసతిపతియా
దంతీంద్రవరదుఁ బొగడిరి, సంతోషస్వాంతు లగుచుఁ । బంచద్భక్తిన్. 419

ఆ. చక్రపాణియుక్తి । చాతుర్యకృతము నై, కడిమి మురవినాశ । కరము నగుచు
వెలయు నిట్టిగాథ । వివరించి తెలిపితి, భక్తితోడ నీకుఁ । బరమమౌని! 420

క. వనమాలికి నాకారణ, మున మురహరనామ మలరె । బుధు లగ్గింపఁగ
ఘనుఁడు నృసింహుఁడు సంతత, జనపతియా చక్రధరుఁడు । సజ్జనతిలకా! 421

వ. ఇట్లు పులస్త్యుఁడు దేవీమహాత్మ్యములం జెప్పిన నారదుండు తరువాతివృత్తాంతంబునుడువు మనుటయు. 422

ఉ. రామ! నృపాభిరామ! ముని । రాజసుకామ! విశేషసద్గుణో
ద్దామ! సమస్తఘోరతర । దానవభీమ! విరక్తతామర
స్తోమ! విశాలవిక్రమ!వి । శుద్ధయశశ్శరదిందుచంద్రికా
ధామ! సదాధ్యభోగగణ । ధామ! జగన్నుతనామ! రాఘవా! 423

క. కరుణాసాగర! శుభకర!, గరుడోరగసిద్ధసాధ్య । గంధర్వముఖా
మరవినుతభవ్యమందిర!, పరమేశ్వర! భూరిఘోర । భావవిదూరా! 424

ఉత్సాహము భానుకులవిశాలసింధు । భవ్యశీతభాస్కరా!
దీనజనగణార్తిహార । దీపితాంగబంధురా!
మానసీయకనకరత్న । మంజుహార! శ్రీకరా!
దానవప్రగోత్రభిదుర । ధర్మరామభూవరా! 425

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదిత కవితాప్రాభవ హారీతసకులాన్వయప్రభవ రామవజ్ఝలవంశదుగ్ధసాగరసుధాకర కొండయకుమారబుధజనవిధేయ కొండయ నామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగువామనమహాపురాణమందు సప్తమస్కంధము.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

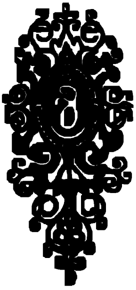

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

అష్టమస్కంధము.

రమ్యసుగుణనికరా!
కారుణ్యాకర! బుధేంద్రగణనుతసారా!
సారాచారవిచారా
ధీర! లసద్దివ్యధామ! దశరథరామా! 1

తే. అవధరింపు పులస్త్యుఁ డబ్జాసనాత్మ, జుండు నైనట్టి నారదుఁ జూచి పలికెఁ
విబుధ నమరులు వైకుంఠవిమలపురికిఁ, జని రమేశునిఁ గని మ్రొక్కి చాలభీతి

దేవతలు జగదార్తినిఁ జెప్పఁ దత్కృపానిధి వారికి హరి చెప్పుట

సీ. కడిమి నులించి లోకక్షోభహేతువు నాడ శ్రీహరి దాని నాలకించి
పురహరుమందిరంబునకు నేగెద మాతోఁ దరయ మహాజ్ఞాని యగుచు లోక
కష్టంబుఁ దెలిసినాఁ డనిపల్కిన నట్లుగా గని నిర్జరాధిపతులు
వాసుదేవునిఁగూడి వజ్రపురోగములై యంత సుందర మైనమంద
ఆ. రాద్రి కప్పు డేగి యట శివపార్వతి, వృషభములను నందివిభుని శూన్య
మైనమందరాద్రి నజ్ఞానగాఢాంధ, కారయుతులు నగుచుఁ గానరైరి. 3

ఉ. అంతట దేవదేవుఁడు మహాభుఁడు నా హరి మందదృష్టితో
వంతనుఁ గుందు వేల్పులను వారికిఁ గాంచి త్వదగ్రసంస్థుఁ డా
కంతు విరోధిఁ గాన కిటు రాలెదరా యన వార లట్టులే
చింతిలుచున్నవార మని చెప్పియుఁ గ్రమ్మఱఁ బల్కి రాయెడన్. 4

ఆ. అబ్జనేత్ర! దృష్టి హరిమయ్యె మా కివు, డేమికారణంబొ యెఱుఁగమైతి
మనిన లోకమూర్తి యగు హరి వారిని, జూచి పల్కసాగె సుభగచరితి!

చ. అరయఁగ మీరు స్వార్థపరులై గిరిజోన్నతగర్వహంతలై
పురహరసాహరాధలనుఁ బొల్పెసలారితి రందుచేత శం
కరుఁడు హరించె మీకుఁ గల జ్ఞానము నాతని మీరు ముందటన్
గర మొగిఁ జూచుచుండియునుఁ గన్గొనరైతిరి నేఁడు పూని, మై. 6

సీ. అమరేశులార! మీ । రందునఁ దనుశుద్ధిఁ గాఁ జేయుటకు నీశునిఁ జూచు । కోసమూఁద
రంబునఁ దప్తకృచ్ఛ్రంబుతోడ విశుద్ధులై స్నాన ముంచ నా । నతపువిధిఁ బిదపఁ
బోరిని క్షీరస్నా । నమునకు నై సాగ్రకుంభశతంబు చేర్ప నా । భక్తి నదుట
నర్హదధిస్నాన । మందు హవిఃకుంభములను దొంబదియాఱు । మొనయఁజేయ
ఆ. వలయుఁ బంచగవ్య । పరివృతషోడశ, కుంభములను శ్రద్ధఁ । గూర్చు టొప్పు
భూరిమధుసమేత । ములు నైనకుంభంబు, లష్టసంఖ్య నుంచ । నగును వినుఁడు.

వ. దేవతలార! జలకలశంబు లన్నిఁటికి ద్విగుణంబులై యుండవలయు. అష్టోత్తరశతం
బుగ రోచనాగంధహరిద్రాచూర్ణములు శివుని కలఁది మందారాలిముక్త పారి
జాతసారసపుష్పములు బిల్వదళంబులు భక్తి నర్పించి కర్పూరాగరుధూపము
లిడి పదక్రమంబులవలన ఋగ్వేదోక్త మగురుద్రసూక్తము జపింపనగు.
ఇట్లాచరించినచో హరునిఁ గందురు కాని వేఱొకఁ జూడఁజాలరని యిట్లు శౌరి
భాషింప విని దేవతలు క్రన్నన నతని కిట్లనిరి మధుసూదనా! ఎద్ది చీర్ణమైన
యెడల కాయశుద్ధి కాఁగలదో యాకృచ్ఛ్రవిధానము మా కానతిమ్మని ప్రార్థింప
మాధవుండు వినుఁ డని వాక్రుచ్చె. వేల్పులారా! మూఁడుదినము లుష్ణోదక
ము దినత్రయము వేఁడిపాలను మూఁడువారము లుష్ణాజ్యమును గ్రోలి వాతా
శనులై వాసరత్రయ ముండు టొప్పును. ఆజలక్షీరాజ్యములు ద్వాదశాష్ట
షట్పలక్రమంబునఁ బ్రతిదినమును గ్రహింప నగునని వైకుంఠుఁడు నుడువఁగా
నంతట 8

క. పురుహూతపురోగములై, పరఁగెడు నిర్జరులు దేహ । పరిశుభ్రతకై
గురుతప్తకృచ్ఛ్రగుప్తిని, నిరుపమ మగుపూన్కితోడ । నెఱపిరి మౌనీ! 9

ఆ. అంత వ్రతము పూర్ణ । మైనవేల్పులు దేవ
గుర్వుఁ డైనహరినిఁ । గాంచి విష్ట
పేంద్ర! పార్వతీశుఁ । డెట మెలంగుచు నున్న
వాఁడొ కరుణతోడఁ । బలుకు మిపుడు. 10

క. క్షీరాబ్ధ్యాదుల విశ్వా, కారుని నభిషిక్తుఁ జేయఁ । గడఁగితి మనుచున్
సారెకు వేఁడినఁ గరుణా, ధారుండయి చక్రధరుఁడు । దయ దళుకొత్తన్.

మ. అని నాదేహమునందు శంకరుఁడు యోగారూఢుఁడై దీప్తితోఁ
బొనరారంగ గన రైతి రేమొ యన నోభూతేశ! మాయంతటం
ఘనుఁ డా శంభునిఁ జూడఁ జాల మెట నా । కామారి భాసిల్లు మా
కును బోధింపు మటంచు నిర్జరవరు । ల్గూర్మి న్వచింపం దయన్. 12

హరి దేవతలకు దనహృదయమున శివునిఁ జూపుట.

ఆ. నాశరహితుఁ డైన । నారాయణుం డంత, నిజహృదబ్జసీమ । నెగడు కాంతిఁ
బొనరు భవుని లింగ । మునుఁ దమిఁ జూపించె, సకలదేవతతి । కట్టెదుట. 13

సీ. అంతట విబుధు లవ్యయము శాశ్వత మైనపార్వతీకాంతుని । భవ్యలింగ
మునుఁ బావనాద్యము।లనుఁ గ్రమంబుగ నభిషేకించి శ్రద్ధతోఁ । జెలఁగి గంధ
బంధురచందన।వారిజగోరోచనాబిల్వదళముల । నైజభక్తి
నర్పించి పిమ్మట । నగరుధూపం బిడి విమలౌషధుల సమ।ర్పించి దీక్షఁ
తే. బొనరుచును సప్తశతనామ।ముల జపించి
మ్రొక్కి రని చెప్ప నారద।ముని పులస్త్యుఁ
జూచి పలికెను మునినాథ! । సురలవలన
దివిరి హరిహరు లిట్లు చిం।తితులు నగుచు. 14
తే. శిష్టసత్వతమస్సుల।చేతఁ గలసి
నట్టి ధూర్జటిమాధవు । లరయ నెట్టు
కలితయోగంబుఁ జెందిరో । కరుణఁ బల్కు
మనఁ బులస్త్యుండు క్రమ్మఱ । నాడఁదొడఁగె. 15
చ. మునివర! దేవచింతితము । బుద్ధి నెఱింగి సమస్తభూతశో
భనగుణసంయుతుండుఁ బటు।బాణధరుండు విశేషతేజుఁ డౌ
మనసిజశాత్రయ త్తతని । మాన్యులు చూచుచు నుండ విశ్వరూ
పునుఁ దగఁ దాల్చెఁ జెప్పెదను । పొందుగ నీ విపు డాలకింపుమా. 16
వ. సార్ధద్వయనయనమండితంబై బంగారుకుండలమ్ములతోడను, జటాగుడాకేశ గరుడధ్వజంబులతో వెలసి మాధవయుతమై, హారసర్పభూషణంబుల రాజిల్లి, గౌరాజినాచ్ఛాదితకటిస్థలమున నొప్పి సుదర్శనాసిహాలశార్ఙ్గరాజితంబయి, పినాకశూలాజగవంబులఁ దేజరిల్లి, కపర్దఖట్వాంగకపాలశంఖారావసహిత మగునా హరిహరమయస్వరూపంబుఁ జూచి దేవత లచ్చెరువంది యవ్యయా! సర్వగతా, నీకు నమస్కార మని పలికి మ్రొక్కి తదేకాగ్రమనస్కులైరి; మాధవుఁ డట్టిదేవతలఁ గైకొని వేగమున స్వాశ్రమం బగుకురుక్షేత్రమునుఁ జేర్చెనంత.
ఆ. పుష్కరమున స్థాణు।భూతుఁడౌ భవుని దే
వతలు గాంచి పొంగి । వందనములు
భర్గ! నీ కటంచుఁ । బల్కుచు నుపవిష్టు
లయి చెలంగ శక్రుఁ । డపుడు పలికె 18
క. సురలార! రండు మనకును, గరుణాభవుం డొసఁగు వరముఁ । గనుఁగొనఁ గలఁ డా
బరఁగెను లోకము లకటా!, హరుఁడు జలాంతరమునందు । నలరుటవలనన్. 19
సీ. అని యిట్లు నిర్జరు । లాడుచుండిన నిరంజనుఁ డవ్యయుండు వృ।షధ్వజుండు
సర్వాంతరస్థుఁడౌ । శర్వుఁ డామాధుర్యవాక్యంబు నాలించి । వడిని బైకిఁ
జనుదెంచి నవ్వుచు । సర్వనిర్జరులకు వందనం బని యిట్లు । పలికె శక్ర
సంయుక్తు లైనట్టి । సకలామరులఁ గూడి వినయంబుతోడను । వెలసి ప్రణతుఁ

ఆ. దగుచు వచ్చు నంత । నఖిలామరులు పల్కి-
రభవ! యిట్టి ఘోర । మౌవ్రతంబు
విడు; భవత్తపోగ్ని । విష్టపత్రయమును
గలఁతఁబొందఁజేసెఁ । గడిమిఁ జూడ. 20

మ. ఇటు లాదేవత లాడుచుండ విని సర్వేశుండు నా శంభుఁ డా
దట వారిం గని నేను నీవ్రతము సర్వ్యం బొప్పఁ జాలించితిం
బటుమోదంబున నేఁగుఁ డన్న విబుధు । ల్పల్మారుఁ గీర్తించి యం
తట స్వర్గంబునుఁ జేర్చి పోయిరి మహా । ధైర్యంబుతో నారదా! 21

హరుఁడు శుక్రునకు సంజీవనీవిద్య నిచ్చుట.

క. అంతట నద్రిద్వీపా, క్రాంతం బగుపుడమి యదరఁ । గని యేలకో య
ల్లంతత్రుటియుర్వ్య ధర? యని, చింతార్ణవమందు మునిఁగి । శివుఁ డట్టిరతిన్. 22
క. కురుభూమినిఁ దిరుగాడుచుఁ, బరమాఘవతీసుతీర । భాగం బందుం
స్థిరఘోరతపోనిష్ఠం, బరఁగెడిభార్గవునిఁ జూచి । పలికె న్మానీ! 23
క. దనుజాచార్యా! జగముల, కును క్షోభకరంబు నైన । ఘోరతపంబుం
ఘనదీక్ష నేల చేసెద, వనితరమతి దానిఁ బలుకు । మన నతఁ డనియెన్ 24
సీ. అనఘ! భవారాధ । నాభిలాషార్థమై చేయఁ గాఁబడెను నా । చేత నిట్టి
గాఢతపఃక్రియ । కాన సంజీవని యనువిద్యఁ దెలియుట । కలదెఁ గోర్కి
యని వేఁడ శంకరుఁ । డనె నీవు చేసినతపముతోడను నేను । విపులతృప్తిఁ
జెలఁగితి నీవు సంజీవనీవిద్యను గడఁగి యొప్పఁ దెలుంగఁ । గలవు? నిక్క-
ఆ. మనిన నట్టివరము । నటఁ జెంది కావ్యుండు, బహుళతపంబు వదలి । స్వభవనంబుఁ
జేర మఱి ధరిత్రి । శిఖరి సాగరవృత, గణములోడ మరలఁ । గదలసాగె. 25
ఆ. శంభుఁ డంతఁ గదలి । సప్తసారస్వత
శుద్ధభూమిఁ జేరి । సారిది నృత్య
మానుఁ డై చెలంగి । మంకణసంజ్ఞతోఁ
గ్రాలు మౌనివరునిఁ । గాంచి మఱియు 26
క. వరయోగభావరూఢిం, బరఁగినవాఁ డగుచు శాలవత్సాంచితస
త్కరముల నిగుడ్చు నృత్యముఁ, గర మర్థి నొనర్చుచుండ । ఘను లెదమెచ్చన్

మంకణమునిచరితము.

క. ఘనగతి నావేగముతో, వననిధి నగకలిత మైన । వసుమతి శీఘ్రం
బునఁ గదలఁ జూచి హరుఁ డా, ఠనిఁ గరమునఁ బట్టి నవ్వి । దయమీఱ ననెన్.
క. అనఘాత్మ! యేమికారణ, మున నెటు భావితుఁడ వగుచుఁ । బుడమిని నృత్యం
బొనరించెద విపు డేముద, మొనఁగూడునొ నీకు? దాని । నొగిఁ బల్కనగున్?

చ. అని యిటు శంకరుం డడుగ । నాతఁడు పల్కె మహాత్మ! నాకుఁ దాం
పొసఁగినతుష్టికారణము । నయ్యెనఁ జెప్పెద నాలకింప నేఁ
దను పటుశోషణార్థమయి । దారుణమైనతపంబుఁ జెక్కు హా
యనముల దాఁకఁ జేసితిని । యత్నముతో నటయింపఁ జూడఁగన్. 30

ఆ. తురిజశాకరసము । సొంపున నాచెయి, నుండి వెడలె దాన । నొగిఁ బ్రమోద
కలితచిత్త మొప్ప । గడువడి నృత్యంబు, సేయుచున్నవాఁడ । శిష్టవిప్ర! 31

కం. మునివర! మంకణుఁ డీవిధ, మునఁ జెప్పిన నాలకించి । పురసూదనుఁ డి
ట్లనెఁ గరమున శుచిభస్మము, సొనరెను నాకొఱకుఁ జూడు । పుణ్యనిధానా!

కం. మునిచంద్ర! నాకుఁ దాదన, మున హర్షము లేదు నిజము । పొరి మత్తుఁడ వై
తనరితి వన నతఁ డానుడి, విని యావృషకేతనునకు । విస్తృతభక్తిన్. 33

ఆ. కరయుగంబు మోడ్చి । గణుతించి నృత్యంబు
వదలి మిగుల వింత । వఱలుచుండ
భవుని పాదములకుఁ । బ్రణమిల్ల నతనితోఁ
బలికె నిట్లు శివుఁడు । పరమదయను. 34

సీ. ద్విజ! దుర్గమంబునై । దీపించు పరమేష్ఠి విష్టపంబున శివు । వేడ్క నరుగు
మీపుణ్యతరతీర్థ । మిలఁ బృథూదకసంజ్ఞఁ గ్రాలు మహాఫల । కరము నగుచు
నాతీర్థసన్నిధి । కరిగిన మాత్రమె గంధర్వకిన్నర । గుహ్యకదితిజ
విద్యాధరానేక । విబుధుల కెల్లప్పు డతిపాపహరము నై । యఖిలధర్మ

ఆ. సన్నిధాన మైన । సప్తసారస్వత, ఫలము నది యొసంగుఁ । బ్రత్యహంబు
వినుత మైనదాని । విధముఁ జెప్పెద నీవు, భక్తి మిగుల వినుము । భద్రమూర్తి!

వ. మునీంద్రా! సుప్రభా కాంచనాక్షీ సువేణి విమలోదకా మహోదరా విశాలా ఘువతీ సరస్వతీ నామంబుల నొప్పు నీయేడుసారస్వతము లిందు నివసింపఁ గలవు. ఈనదు లతిపుణ్యదములై సోమపానఫలంబు నిచ్చుచున్నవి కురుక్షేత్రమందు నీఘనమూర్తిని స్థాపించి, దుర్లభమైనదియు బహుపుణ్యకరంబగు బ్రహ్మలోకమున కేఁగఁగలవని శివుఁ డాడిన విని మది హర్షించి మంకణుం డంతట

తే. అతుల మైనకురుక్షేత్ర । మందు నాత్మ
మూర్తి స్థాపించి పరమేష్ఠి । భువనమునకు
వశియు నై దీప్తితో నేగ । వసుధ యపుడు
వికలకంపంబుతోడను । వెలసె మిగుల. 37

చ. హరుఁ డొగి నిర్జనావస । థమై శుచి నొప్పెడి మందరాద్రి కిం
బరమముదంబుతోడఁ జని । భద్రతపోరతి నుండి శూన్యమై
పరఁగెడి శైలభాగమున । భాసిలు గౌరినిఁ జూచు బుద్ధితో
సరవి నటించ నంత నని । చక్కఁగఁ బల్కెలి ధాతృనందనా! 38

క. అని నారదుఁ డను నామును, జనతిలకా! యంధకుండు చని పాతాళం
బున నేమిచేసె సుందర, మున దేని హరుం డొనర్చె ముదమునఁ జెపుమా! 39

ఆ. ఇట్లు నారదుండు పృథుభక్తి ననఁ బల్కి, స్తుత్యుండు పల్కె నంధకుండు నాఁగ
భువనమందు నుండి భూరికామాగ్నిచేఁ, దప్తకాయుఁ డగుచుఁ దల్లడిల్లి. 40

మ. దనుజాధీశులతోడ నిట్లు లనె గోత్రస్వామికిన్ బుత్రకై
ఘనతన్ జెందిన గౌరి నాకడకు వేడ్కన్ దెచ్చువాఁ డెవ్వఁ డా
జనకుండున్ వరబాంధవుండును మహాచాతుర్యమిత్రుండు నా
వని కామాతురుఁడై వచింప విని ప్రహ్లాదుండు కోపంబునన్ 41

ప్రహ్లాదుఁ డంధకునకు హితము బోధించుట.

క. ఘనగంభీరధ్వనితోఁ, దనరెడువాక్యంబు నుడివె దైత్యేశ్వర! నీ
కును భవుఁడు జనకుఁ డద్రిజ, జనని యగుచుండు నెపుడు సత్యముగాఁగన్.

క. విను మందునఁ గలకారణ, మును గురుధర్మాయనుండ పుత్త్రుండగు నీ
జనకునిచేతను మును హరుఁ, డనిశము పుత్త్రార్థముగను నర్చితుఁ డగుచున్.

క. ఘనతుష్టిఁ జెంది యంధక, దనుజుం డగుసుతు నొసంగి తనయేచ్ఛను జెం
పొనరా రెడి నీజనకునిఁ, గని యిటు వాక్యంబుఁ జెప్పె ఘనుఁ డొగి మెచ్చన్.

తే. ఓహిరణ్యాక్ష! నాకు నింపొసఁగుతనయు
వలన నగుయోగసరణితోఁ బరఁగునట్టి
నేత్రములు మూఁడు హితములై నెగడ దాన
దివిరె నామీఁద దమసలి ధృష్ట మొప్ప. 45

క. దానన్ గురునీలాభ్ర, స్వానం బగుభూత మొకటి సరవినిఁ గలిగెన్
మానుగ నాయిది యుష్మ, త్సూనునిఁ గైకొనుము నిజము చూవె బలీశా! 46

సీ. దర్పించి వీఁ డెప్డు తతలోకవిధ్వస్తకార్యంబుఁ గావింపఁ గలఁడొ మూఁడు
జగములకును మహాజననియౌ పార్వతిఁ గాంక్షింపఁ గడఁగునో కడిమి నెపుడు
మఱియు నెన్నఁడు విప్రు మడియింప నెంచునో కర మప్పుడీతని కాయశోష
ణముఁ జేయఁగలవాఁడ సమధికశక్తితో నని యిట్లు శంకరుఁ డాడి నిజగృ

ఆ. హంబు నైన మందరాద్రికిఁ జనెను నీ, తండ్రి నిను గ్రహించి తాల్మితో ర
సాతలంబునకును జనె మది సంతోష, మావహిల్లుచుండ నసురరాజ! 47

క. విను మట్టిదైనకారణ, మున నీ కగుఁ దల్లి గిరిజ భువనంబుల కె
ల్ల నగున్ దండ్రియుఁ బురసూ,దనుఁ డగుగంగాధరుండు తథ్యం బరయన్.

క. నీ వరయ శాస్త్రవేత్తవు, పావనసుతశీలభూరి భాస్వద్గుణసం
భావితవిస్మయుఁడవు బుధ, భావుండవు నయిధరిత్రిఁ బరఁగితి వసురా! 49

ఆ. సరవి నిట్టి పాపసంకల్పమున భవ, త్సదృశుఁ డైనజనుఁడు సుమ్ముఁ గాని
మలిని చెట్ట నగునె మారారి సర్వజ్ఞ, మస్కృతుండు చూవె మందచిత్త! 50

క. అరసిని పీడాతాయణి, సతి యగు నాకుభదర్మైన శైలాధిపుర
త్పురఁ బొంద శక్తుఁడవు గా, వలిదోషమువచ్చు నర్హ మగునే తలఁపన్? 51

ఆ. సగణరుద్రుఁ గెల్వఁజాలని యాకోర్కె, పొందరానిదగును బురుషుఁ డవ్వఁ
డబ్ధి దాఁటి మేరుహారులఁ గరంబుల, గుంజ త్రోసనేని కువలయమున. 52

క. ఆవీరుఁ డోర్చు శంభుని, వావిరి నీపనినిఁ జేయ బటులులుఁ గైనన్
భావింప శక్తుఁ డగునే, కావరమున నిట్లు పల్కఁ గడఁగితి వకటా! 53

క. పరమాత్ముఁడు పరమేశుఁడు, పురసూదనుఁ డమరమాని పూజ్యుండు మహా
వరదుం డతఁడుఁ దగుశ్రీ, హరుఁ దెలియఁగ శక్యమౌనె యాలోచింపన్. 54

దండనృపాలచరితము.

సీ. కర్బురేశా! పరకామినీకాముఁ డలిమూర్తి గైనరం డావనీశుఁ
డఖిలరాజ్యముతోడ నబలార్థమై ధర నీల్గినవిధమును నీవు విన్న
వాఁడవు గా వట్టివార్తఁ జెప్పెదఁ బ్రాజ్యబలవాహనుండు నై ప్రజ్వరిల్లు
దండాఖ్యభూపతి ధరనుండు నతఁడు పురోహితత్వమునకై రూఢభక్తి

ఆ. దైత్యగురునిఁ గోరి తత్పాలకుండు నై, వివిధయజ్ఞములను వేడ్కఁ జేసె
గవికి నరజనామకలితయా నోకపుత్రి, వెలయుచుండె దీప్తి విబుధు లెన్న 55

క. దనుజాచార్యుం డొకతఱిఁ, ఘనుఁ డగువృషపర్వుఁ డనెడి కర్బురనాథుం
గన నేగి తదర్చితుఁడై, పనిగాని చిరకాల మచట భాసిల్లెఁ దగన్. 56

క. అరజ నిజాలయమందుం, గరువలినచ్చోలికి సేవఁ గావించుచు సు
స్థిరమతి నుండెను నాథా, వరుఁ డసురాచార్యుఁ గూర్చి వచ్చి ముదమునన్.

క. గురుఁ డైనకావ్యుఁ డెక్కడఁ, బరఁగుచు నున్నాఁ డనంగఁ బరిచారికలా
డిరి యాజనమునకై యతఁ, డరిగెను దనుసుతునికడకు నని వినయమునన్.

క. జనపతి యవ్వడాయువతుల, గని యివ్వేళ కలదు నేఁడు కావ్యాశ్రమమం
దనఁ బల్కిరి వా రో నృప!, ఘనకవిసుత యైనయరజ కలదని ప్రీతిన్. 59

క. అన విని యప్పుడాయిత్వా, మునిపుత్రిం దట్టి శుక్రకూఁతుం గన నెం
చినవాఁడై చనె నటకిం, తనరాని తలంపుతోడ నసురాధీశా! 60

మ. కని వాఁ డాక్షణమందె మన్మథుని బాణాకాండంబులం దప్తుఁ డై
ఘనకాలప్రబలోచితుండు నగుచుం గావ్యప్రతిష్ఠ్యాధముం
దినభృత్యాప్తులభారతల న్విడిచి యాతన్వంగినిం జేర వే
చనె నేకాకియు నయ్యో చెన్గానుచు సంజాతోంధదండుండు నై. 61

క. మునివర! వచ్చెడి యానృపుఁ, గని కీర్తిం దనరుచున్న కావ్యాత్మజ యా
జనపతి కెదురేఁగి ముదం, బునఁ దగఁ బూజించె భాగ్యబుద్ధి న్మిగులన్. 62

వ. ఇట్లు పూజితుండై. 63

సీ. క్షోణీశ్వరుం డంత । శుక్రపుత్త్రినిఁ జూచి బాలరో! మనసిజ । బాణజాల
తప్తుఁడ నగుచును । దయతోడ నిత్తతి నీదు పరిష్వంగ । నిత్యసుఖము
ననుగూర్చి సంతోష । మును ఘటింపు మటంచు నాడిన నవనత । రైనయరజ
మూఢాత్ముఁడైనట్టి । భూపతితో ననెఁ బాపిష్ఠ నాతండ్రి । బహుళకోపి

ఆ. యగును దేవవరుల । కైన దహించును
సోదరుఁడవు నాకుఁ । జూవె నీకుఁ
దెలియ లగుదు నేను । శిష్యుండ వగు దీవు
కరము నాదు తండ్రి । కరయ నిజము. 64

ఆ స్వయముగాను నీవు । చనుదెంచి నాచేత, నర్పితుండ వగుచు । వలరువిల్తు
కఱకుటమ్ములకును । గాసిల్లి వెత్తివై, కడఁగి యిట్టులాడఁ । గర్జ మగునె? 65

శా. ఓ నాసన్నిధి వీడి నీ వనుచు నా । పూబోఁడి యి ట్లన్న నా
భూనాథుం డని సూక్ష్మమధ్య వగుచున్ । బొల్పొందు నారీమణీ
సూనాస్త్రాగ్ని దహించుచున్నది ననున్ । శుక్రుం డొగిం గోపసం
ధానంబు న్ననుమానసంబున వడిన్ । దండించుఁ గాలంబునన్ 66

క. అన శుక్రపుత్త్రి వానిం, గని యొక్కముహూర్తమాత్ర । కాలమునను జే
ర్మని నేలుము గురుఁ డగుటను, క్రుని వేఁడు మతం డొసంగు । గురుతరకరుణన్.

ఆ. అనఁగ నా నృపాలుఁ । డనియె; నేఁ గాలయా
పనము నోర్వఁజాల । బహుళవిఘ్న
ముడకు సమయభంగ । మైనచోఁ బాలింపు
సుందరాంగి యనిన । సుదతి పల్కె. 68

క. జననాథపుత్త్ర! వను నీ, కును నే నిడ శక్తిలేదు । కుంభినియం దం
గన లస్వతంత్రశక్తిన్, దనరారెడి లోకసరణిఁ । దలఁపఁగవలదే. 69

క. మనుజాధమ! కవిశాపం, బున జ్జ్వాలిభార్గవభృత్య । పుంగవరతితో
డను నాశము నొందెద వీ, వని యరజ వచింప నాలిఁ । దన నట్టితతిన్. 70

దండరాజు చిత్రాంగదకథ నరజకుఁ జెప్పుట.

క. వనితరో! శుభ దేవయుగం, బునఁ జిత్రాంగద యటంచుఁ । బొల్పారినమా
నిని యొనరించిన చేష్టిత, మును నే భాషింతు వినుము । మోదం బలరన్. 71

సీ. చిత్రాంగదాఖ్యతోఁ । జెన్నారుభామిని మును విశ్వకర్మకుఁ । బుట్టె నద్ది
వరరూపయౌవన । పరివృతరై గరిపద్మయా పద్మిని । పగిదిఁ జెలఁగి
చెలువంబుతోఁ దన । చెలికత్తెలనుఁ గూడి స్నానార్థమై యొక । సమయమందు
నిమిషనామముతోడ । నెగడు మహారణ్యమునకును జని యట । మొనయు తీర్థ

ఆ. మందు మునుఁగుచుండ । నపుడు సుదేవుని
పట్టియై చెలంగు । నట్టి సురథ

పార్థివుండు రాఁగఁ । బరికించి మోహించి
పలికెఁ జెలులతోడఁ । బాలి మెఱయ. 72

చ. సురుచిరరూపభాగ్యముల । శోభిలు కంతునిరీతినుండు నీ
నరపతి కాత్మదేహమును । నర్మిలి నిచ్చితి నన్నుదాదులా
తరుణినిఁ గాంచి పల్కిరి స్వతంత్రత లేదు భవత్ప్రదానమం
దరయఁగ నీకుఁ దండ్రి కలఁ । డాతఁడు శాస్త్రవిశారదుండు నా. 73

ఆ. ధర్మరతు తనర్పు । తండ్రిని మీఱి భూ
పతికి నిన్ను నీవె । స్వయముగా నొ
సంగ యుక్తమగునె । జనులు నవ్వరె యని
దాదులాడుచున్న । తఱిని వేడ్క. 74

చ. ఘనుఁడును సత్యరతుఁడు । భూపతియౌ సురథుండు వచ్చి యా
వనితనుఁ గాంచి పల్కె స్మర । బాధితుఁడై మదిరాక్షి! నన్నుఁ
గనుఁగొని నీవు మోహమును । గంటివి నీనయనాంతశస్త్రఁ జా
మనసిజుచేత నే నిపుడు । మల్లడిఁజెందితిఁ జూడు మీఱెడన్. 75

క. భామా! సద్గుణసీమా!, కామాతురమానసమునఁ । గ్రాలిన నన్నుఁ
గాముని బారిని ద్రోయకు, వేమరు నినుఁ బ్రస్తుతింతు । వివిధవిధములన్. 76

సీ. తన్వీరో! నీకుచ । తలతల్పమున నన్నుఁ జెలిమితో శయనింపఁ । జేయ నర్హ
వగుదు వావిధమున । నాచరింపక నీవు మసలితివో నేడు । మన్మథుండు
ధర్షించుఁ బలుమరు । ధట్టించి యతిదర్పనంబుతో నన్నని । నరవిభుండు
పల్కఁ జార్వంగయుఁ । బద్మాక్షియైనట్టి విశ్వకర్మాత్మజ । వేడ్కఁ దాని

ఆ. తన్ను మున్నొసంగ । ధాత్రీశునకు సఖి
వార్యమాణ యగుచు । వాంఛ నిట్టు
లాడెలంది చేత । నరఁడు పాలితుఁడయ్యెఁ
గాన నేలు నన్నుఁ । గరుణతోడ 77

వ. ఇట్లతఁ డాడి యాత్మగతంబున 78

క. నగవు చిగురొత్తు మోమును, నిగనిగ మెఱుఁగాడు కురులు । నిద్దపుకన్ను
ల్దిగి రవణించెడుచను లీ, మగువకుఁ గల్పించె నలువ । మమతన్మిగులన్. 79

క. జడసౌరు మేనిచందము, నడుమునఁ జెన్నారుహావయులు । నడుగులచెడఁగుఁగా
దోడలఁ గలలీరు మతిరాయుక, లిడ కెక్కడలేదు చూడఁ । బృథ్వీస్థలిపై. 80

అరణ దండునకుఁ జిత్రాంగదగతిఁ జెప్పుట.

క. దనుజేశ! దండభూపతి, తనమనమున నిట్లు తలఁచి । తల్లడపడ శు
క్రునిపుత్రి దాని దగునడ, తను వానికిఁ జెప్పఁదొడఁగె । దమిమై నంతన్. 81

ఆ. రాజ! యాలతాంగి । రమ్యవృత్తము నీకుఁ, దెలియ కేమొకానఁ । దెలియునట్లు
నే వచింతు వినుము । నెతి నది స్వయముగ, సురథుఁగూడి రతుల । సొరిదిఁ దేలి.

క. వనితాస్వభావమున నది, జననాథుని స్వేచ్ఛఁ జెంది । సత్కుల ధర్మం
బును విడిచి మందబుద్ధిని, దనరారిన కారణమున । ధారణి యందున్. 83

ఆ. అవశపత్నియయ్యె । నంతఁ దాఁ దనుఁ దమి
నిచ్చినందువలన । నెలమిఁ బెండ్లి
జరుగదయ్యె మగని । సౌఖ్యంబు సున్నయ్యె
పుత్రఫలములేక । పొగిలె నపుడు 84

సీ. శాప ముత్సృష్టమై । దీపింపఁగా సరస్వతి యకృతార్థుఁడై । వఱలునట్టి
ధారుణీశుని త్రయో । దశ యోజనంబులు జలవేగమునఁ గొని । చనియె నాతఁ
డపకృష్టుఁ డగుచుండ । నామె మూర్ఛనుఁ జెందె నంతటఁ జెలికత్తె । లా సరస్వ
తీనదీజలములు । తెచ్చి పైఁ జల్లిన నాశితవారితో । నపుడు తడుపఁ
ఆ. బడినదయ్యుఁ దెలివిఁ । బడయనిదై మృత
కల్ప యగుచు విశ్వ । కర్మపుత్రి
విగతసంజ్ఞతోడ । వెలయ దాదులు మృత
తన్విఁ గాను దానిఁ । దలఁచి తలఁచి. 85

తే. కొంద ఱేఁగిరి కట్టెలఁ । గూర్చుకొఱకు
నగ్ని గొనిరాఁగఁ గొందఱు । యత్న మొప్ప
వనమునకుఁ బోయి రంత నా । వనజనేత్ర
తెలివిఁ బొందినదై దశ । దిశలఁ గాంచి. 86

క. జననాథుని స్నిగ్ధసఖి, జనమునుఁ బొడగానలేక । సంతాపముతోఁ
బోనరి సరస్వతిఁ బడె నది, వనకంపితనేత్ర యగుచుఁ । బరువడితోడన్. 87

ఆ. కాంచనాభ దాని । ఘననది క్రైనగో
మలిని వెలయు కుటిల । మహితభంగ
జలమునందు ముంచె । సరవి నా నది దాని
తెలుఁగునంత మిగులఁ । దెలిసి యపుడు 88

క. హరిశార్దూలాదిమృగో, త్కరములఁ బెంపొందు ఘోర । గహనమునందుం
బరువడిని వదలె నిట్లా, తరుణికి నటనీవ్యవస్థ । తనరె నటంచున్. 89

క. జను లాడ వింటి దానం, ఘనశీలము వదలి నన్నుఁ । గర మర్థి నిడం
గనుకర్తి లేదు నా కని, వినయోక్తులతోడఁ బల్కె । వింత జనింపన్. 90

క హరిసముఁ డురుబలుఁ డగునా, ధరణీనాథుండు కావ్య । తనయోక్తుల నా
దరమున విని యమ్మగఁటియు, కర మగుసార్థంబుఁ దెల్పఁ । గమునించె యనెన్.

సీ. ఉవిదరో! చిత్రాంగదో।త్తరవృత్తంబు లజ్జనకునికథ। ధరణిపాలుఁ
డగుసురథునిగతి। నాలింప మనసయ్యె సారిదిఁ జెప్పు దుటన్న। శుక్రపుత్రి
భావించె సురథుండు। వడిఁ బ్రకృష్టాంబైనవిశ్వకర్మాత్మజ। విపినమందు
వగచుచుండఁగ మంట। భాసిల్లు గుహ్యకుఁ డాలతాంగినిఁ జూచి। యచటికేగి
ఆ. పూన్కి ననునయించి। పొలఁతి రాసురథుని
నెలమిఁ జెందఁజాల। వందు వానిఁ
గలయఁగలవు పిదపఁ। గాన శ్రీకంఠునిఁ
గాన నీవు వేగఁ। గదలి పొమ్ము 92
వ. అని యతండు చెప్పి చనిన పిమ్మట. 93
క. జననాయక! గుహ్యకుఁ డి, ట్లన విని యాముగుద భక్తి। యమునాకూలం
బున దక్షిణో త్తరాంతర, మున నుండెడిపుణ్యాదిశను। మొనసెడిదీప్తిన్. 94
క. పరఁగెడు శ్రీకంఠుని గుడి, కరిగి మహేశ్వరుఁడు నీల। కంధరుఁ డగుశం
కరుఁ గని భాస్కరపుత్రి, వరపుష్కరమధ్యదివ్య। భాగమునందున్. 95
క. పరమశిరోనామంబున, హరిమధ్యస్థుండు నగుచు। నలరినదాఁక
గురుభక్తితోడ మ్రొక్కుచుఁ, గరమర్థి మెలంగుచున్న। కాలం బందున్ 96
ఆ. పరమసామవేద। పారగతుండును, శుభగలక్షణుండు। సుగుణయుతుఁడు
భవ్యశీలరతుఁడు। పాశుపతాచార్యుఁ, డగుఋతధ్వజుండు। నక్కడకును. 97

ఋతధ్వజుఁడు చిత్రాంగదను గోదావరీతీర్థమునకుఁ బొమ్మని చెప్పుట.

క. మునుఁగుటకు వచ్చి నిర్గత, వనితాంతర యగుచు వగచు। భామినిఁ గని యీ
వనితోఁడి యువతి యని లేన, మనమునఁ జింతించుచుండె। మనుజ ధీశా! 98
క. గురుభక్తితోడ నాసుం,దరి యత్తఱి నామునీంద్ర। తల్లజునకు సు
స్థిరమతిఁ గృతాంజలియు నై, పరఁగ నతం డపుడు దానిఁ। బరికించి యనెన్.
తే. సురసుతోపమ! యువ్వని। సుతవు నీవు
ఘోరమృగములతోడను। గూడి విగత
పురుష యగుచున్న నీవన। మునకు నేల
వచ్చితి వటంచుఁ బలుక నా। వనరుహాక్షి 100
వ. కన్నీరుమున్నీరయి ప్రవహింప వినయంబుతో నత్తఱి. 101
సీ. జరిగినవిధమెల్ల। సత్యస్థితిఁ జెప్ప నాలించి మునివరుఁ। డాగ్రహించి
నిజతనుజాతయై। నెగడెడి యీసతి కరదేయయైనను। బాపి ధవుని
చేనయోనిలయు నై। చెన్నారెఁ గావున నవనిపైఁ గపి యగు। ననుచు శిల్పి
వరుని శపించి యా। పరమర్షి క్రమ్మఱ సవిధాన మొప్పార। స్నాతుఁ డగుచు
ఆ. నుపవసించి సంధ్య। నురుభక్తి వారువిధిఁ, బూజచేసి వచ్చి। భూరిశోక
భరిత యగుచు భర్తృ। వాంఛ రాణించెడి,యాలెలందిఁ జూచి। యనియె నిట్లు.

క. తరుణీమణి! విను గోదా, వరశుభదేశమున కేగి । వస్తుండి జగ
ద్గురుఁ డాఢ్యుం డగుభర్త్రీశ్వరుఁ గొలుచుచు నుండు మధిక। భక్తి తలిర్పన్.

సీ. కదళీకాస్తంభోరు । కర్బురేశుండైన కంధరమాలికిఁ । గలిగి యచట
వర్తించుచున్న దే।వవతియు నంజనగువ్యాకపుత్రికై । కొమరు మిగులు
దమయంతియును శక్ర।తనయయును నగువేదవతియు నీముఫ్వురు । భక్తితోడ
సప్తగోదావర।జలమందు రాజిల్లు దివ్యహాటకమహా।త్రిపురహరు

ఆ. నెపుడు పూజసేయ। నెంచి వత్తురో వారిఁ
గలియఁగలవు నీవు । కాంత నవ్వ
డనుచుఁ జెప్ప బాల। లైనచిత్రాంగద
మునిజనేంద్రునకును । మ్రొక్కి యంత 104

క. త్వరితముగ సప్తగోదా, వరతీర్థముఁ జేరి కంద।ఫలభక్షణులై
హరుఁడుఁ ద్రినేత్రుం డగుశం, కరుని బూజించుచుండెఁ।గడుభక్తిమెయిన్

క ప్రాకటమా క్షానంబునఁ, జేకొన్నఋతుధ్వజుండు । శ్రీకంఠునకై
శ్లోకం బొకటి లిఖించెను, వీఁకను జెప్పెదను దాని । విను మవసీంద్రా! 106

క సురదైత్యయక్షమాన, వరులం దెవఁడైన నాత్మ।పటుశక్తిని నీ
హరిణాక్షునేత్ర దగువగ, ధరఁ గలుగునొ వాని కేను । దండ మొనర్తున్. 107

ఆ. ఆమునీంద్రుఁ డిట్టు । లాడి పయోష్ణిపై, పరఁగి సర్వహాని । వంద్యదీర్ఘ
నయన లైనదివ్య।నందినిఁ దలఁచుచు, గన్యాపుష్కరేశుఁ । గాన నేఁగె 108

కందుఁ డరలకు విశ్వకర్మ గతిఁ జెప్పుట.

తే దండుఁ డంతటఁ బలికె నో।తరుణి! వీర
సురథుఁ డింతించుచును యథా । సుఖముతోడఁ
బెద్దకాలమ్ము కడచెను । విశ్వకర్మ
తనయ లైనట్టి చిత్రాంగ।దకు ధరిత్రి 109

సీ. పరమర్షి యాఋతు।ధ్వజునిశాపము నొంది విశ్వకర్మయు మేరు।విపులశృంగ
భాగచ్యుతుండయి । వసుధాస్థలిం బడి శాలూకినదీ।సన్నికర్ష
తటతరుగుల్మాఢ్య । దారుణవనమందు విలసిల్లుతలమున । వెలయుచుండి
ఫలమూలములఁదిని । బహుకాలమటనుండి కంధరాఖ్యుండునా । కర్బురాధి

ఆ. పుఁడు డొక్కనాఁడు । ప్రియనిజాత్మజరైన, దేవవతినిఁ గూడి । దీప్తితోడ
నంబరముననుండి । యటకేగుదెంచెను, భూరిమోద మార్మఁ।బొదలుచుండ.

చ. జనకునితోడ నాయశవి । సంతస ముల్లసిలంగవచ్చు నా
వనితఁ గపీశ్వరుండు కని । బల్మిఁ గరంబునఁ బట్టుకొన్న యం
తన కపిసంగృహీతయయి । తద్దయు ఖేదము నొందుపుత్రినిం
గనుఁగొని కందరుండు పటు।ఖడ్గముఁ గేల ధరించి క్రుద్ధుఁడై. 111

క. సరసర రాఁ గని వానరవరుఁ డా సుందరినిఁ గొనుచు బహుళజవమున బం
ధురకనకగిరికిఁ జని భాసురయమునాతటమునందు శోభాధికతన్. 112

క. తన రెడి శ్రీకంఠేశ్వరుఁ, గని తత్సన్నిధిని వెలయు గహనంబున నుం
డినమునివాసమునం దా, వనితామణి విడిచి కీశవల్లభుఁ డంతన్. 113

ఆ. కందరాసురుండు కనుఁగొన యమునలో, మునిఁగి డాఁగఁ గీశపుంగవుండు
చచ్చె నాత్మపుత్రి శాఖామృగంబుచే, నని తలంచి శోక మడరుచుండ. 114

క. తనయిల్లగుబిలగృహమున, కనుఁ జనె రవిపుత్రి వానిఁ గాని చని వేగం
బున బహుళజవాశ్రితము నగు, ఘనకపిదేశంబుఁ జేర్చెఁ గపివరుఁ డంతన్.

క. గురుబలమున నాదేశముఁ, బరువడితో దాఁటి దేవపతియుండినభా
సురశాపిలవనభూమికిఁ, గర మేగెడితోరెఁ దలరి క్రమ్మఱ నబలా! 116

తే. వినుము దమయంతి యనుసుత వెంట నంటి
యరుగుచున్నట్టి యంజనాఖ్యప్రగుహ్య
కాధిపునిఁ జూచి కపివర్యుఁ డతనిఁ జంప
నరిగి తత్సుత యగుసతి నచటఁ గాంచి. 117

సీ. వారి మున్గినబాధ వ్యర్థమయ్యెను నాకు నారిది నీయులనాఁగఁ జూడ దేవ
పతియు నిజంబని భావించి రాఁగ హిరణ్వతీనదియందుఁ బ్రబలభీతి
నాతఁ డీపడె నంత నాపగాజలమందుఁ గూలినసుతఁ జూచి గుహ్యకుండు
భూరిశోకంబుతోఁ బొదలి యంజనగిరి కరిగి యక్కడ రుచియగుచు మిగుల

తే. మౌనమైనట్టి వ్రతమున మలసి బహుళ
వత్సరంబులదాఁకను బరమతపము
నమరనాథులు గని విస్మయమును జెందఁ
జేయుచుండెను బటులీల చిత్తశుద్ధి. 118

వ. అంత గుహ్యకసుత యగుదమయంతి హిరణ్వతీనదీజలవేగమునఁ బుణ్యాకరమును సాధుసంకలితమును నగుకోసలదేశమును జేరి నగపునఁ బోవుచుండి మిగులఁ జిగురుటాకులతోఁ గప్పఁబడి గొప్పనీడతో రాణించుచు జటాధరుఁ డగుముక్కంటి మాడ్కి నుండువటవృక్షంబుఁ గని యావృక్షంబుక్రింద నందమునఁ గ్రందుకొనుశిలాపీఠము నాసీనయై యుంత. 119

సీ. పరమతపోధనభాగ్యుఁడౌ నాతండ్రిఁ గని నీకుమారుఁడు కడఁక నిపుడు
వటవృక్షశాఖానిబద్ధుఁ డయ్యె నటంచుఁ బల్కెడిపురుషుఁ డెవ్వాఁడు లేఁడు
వసుధపై నని యిట్లు పల్కనశిష్టాక్షరాన్వితవాక్యంబు నాలకించి
యాయింతి యంతట నన్నిదిక్కుల మతితిర్యగూర్ధ్వంబులఁ దివిరి భువినిఁ

ఆ. గని పిశంగవర్ణకలితజటాబద్ధుఁ, డగుచు వృక్షశిఖరమందుఁ జూడఁ
బంచవత్సరముల భాసిల్లి భాషించు, బాలుఁ గాంచి శోకభరిత యగుచు,120

క. అని నో బాలక! యేము, గ్రన్నఁ గట బంధించి నిన్నుఁ / జయ్యన నాతో
డను బల్కు మన్న నలఁడా, వనితకు నిజవార్త నంతఁ / బలుక దొడంగెన్. 121

—జాబాలి తనకాలక్రమంబు దమయంతికిఁ జెప్పుట—

క. సుందరి విను మావృత్తం, బందుఁ గవీశ్వరుఁడు కోప / మలరుచునుండఁగా
గ్రందుకొనిపట్టి నను వడి, బంధించినఁ జిక్కు ద్రుక్కి / ప్రత్యహమందున్. 122
క. మునుచున్నాఁడఁ దపోబల, మున మును బగలెవ్వనివలనఁ / బొల్పారెడిదా
మనుపురమునఁ గలఁ డస్మ, జ్జనకుండు ఋతధ్వజుండు / సారసనేత్రా! 123
తే. తతతపోయోగనిష్ఠతోఁ / దప్యమానుఁ
డైన యతనికి సూనుండ / నగుచు దీప్తి
సంభవించితి నే సర్వశాస్త్రవేత్త
నగుచు గర్వాయమాణభృంగాళిఁ గలిసి. 124
క. ననతోఁడిరా జాబాలిఁగ, నను దలఁచి నమస్కరించి / నాతండ్రి వచిం
చినమాటల నీ కిత్తతి, వినిపించెద శ్రద్ధతోడ / విను విశదముగన్. 125
వ. బాలుఁడా! నీ వయిదువేలసంవత్సరములు బాల్యావస్థ నుండెదవు పదివేలహాయ
నంబులు కౌమారదశ నలరెదవు వింశతిసహస్రవత్సరములు జవ్వనంబున నివ్వటి
ల్లెదవు నలువదివేలసంవత్సరములు వృద్ధత్వంబున నటించెదవు విను వాని
యందుఁ గ్రమంబుగఁ బసితనమున నైదునూతేఁడులు దృఢబంధనంబును,
కౌమారావస్థయందుఁ బదినూతేఁడులు కాయశోషణంబును, జవ్వనంబున నిరు
వదిశతవత్సరంబులు సకలభోగంబులను, ముదిమివచ్చినతతి నలువదినూతేఁడులు
నేలఁ బవళించుచుఁ జెడుకూడుఁ దిని పెద్దకష్టంబులఁ బొందఁగల వని నాతండ్రి
వాక్రుచ్చె నంత 126
క. ఓయమవిదరా! యయిదేఁడుల, ప్రాయంబున దేశికత్వశాలుఁడ నగుచున్
బాయనిపూన్కి ధరాస్థలి, పాయం బెవ్వాఁడు లేక / చని తిరిగి తమిన్ 127
చ. వనితా! హిరణ్వతీవిమలవారి మునుంగ మదిన్ దలంచి నేఁ
జని కపిఁ గంటి నంత నది / చయ్యన నన్ గని మూఢ! నీ వెటన్
జనఁగొల విందు నుంపఁబడి / చారుశరీరవిమాత్ను శోభతోఁ
దనరెడునట్టి దేవవతిఁ / దద్దయు నీవు గ్రహింపు మింపునన్ 128
చ. అని యిటు లాశపిప్రవరుఁ / డాడి శిశుత్వమునన్ జెలంగు నన్
గొని చని యావటాగ్రమున / ఘోరజటాపటలంబుతోడ బం
ధన మొనరింప బల్వగలఁ / దద్ఘనయంత్రతలాంతరంబునన్
ఘన మగుదుఃఖవేదనను / గ్రాలుచు నుండినవాఁడ నిత్యమున్. 129
తే. అబల! కాంచనధైర్యమై / యలరు దీని
దాఁటఁగారాదు ఛేదింపఁ / దరముకాదు

సకలదిఙ్ముఖముల లతా। సంఘుయంత్ర
కలితమై సంతతం బిద్ది। త్రాలుచుంట 180

క ఇటు లాకపి నను వడి సం, కటపడ బంధించి స్వేచ్ఛ। కడలుకొనగా దు
ర్ఘటమేరుగిరికిఁ జన నే, నిట వగచుచు నిన్నుఁ గాంచి। యలమిఁ బలికితిన్.

సీ అబల! నీ వెవ్వతె। వధికాటవికి భర్తృవనితావిహీనవై। వాంఛ నెట్టి
పనిఁ జేయ మదినెంచి। పటితెంచితివొ దాని భాషింపు మన నది। పలికె విప్ర!
తల్లి ప్రమ్లోచన। తండ్రి యంజనగుహ్యుఁ డగును నాజాతక। మందు దివ్య
మునినాథుఁ డైనట్టి। ముద్గలుఁ డీతన్వి పార్థివేశ్వరునకుఁ। బత్ని యగును
ఆ నిక్క మనుచు వ్రాసె। నెతి నెల్లతెలుపు, లట్టిమాట నప్పు। డాలకించి
కూర్మి దుందుభులను। ఘోషింపఁజేసిరి, వంచకాళివార। వములు వెలసె. 182

క మునినాథుఁ డంత నన నీ, వనితామణి బాల్యమందు। బహుతరకష్టం
బునుఁ జెంది పిదప భూమీ, శునకు మహారాణి యగును। శోణి నిజముగన్.

తే ముద్గలుం డిట్లు భాషించి। పోయె వడిని
నంత నాతండ్రి ననుఁ గొని। యమల మాహి
రణ్వతీ ప్రాదినీతట। రమ్యతీర్థ
మునకుఁ బోయెను వాంఛతో। భూసురేంద్ర! 184

చ. వనచరుఁ డంతఁ గోపమున। వావిరి రాఁగ నదీజలంబునం
దునఁ గడుభీతి నేఁ బడఁగఁ। దోడనె యానది నిర్జనస్థితిం
బొనరెడియట్టి దేశమును। బొందుగఁ జేర్చెనటంచుఁ బల్కె నా
వనరుహనేత్ర పల్కిన సు। భాషితము న్విని యాతఁ డయ్యెడన్. 185

క. అనె శోభామామణిరో, ఘనయమునాతటమునందుఁ। గ్రాలెడి శ్రీకం
ఠునిఁ జేర నరుగు మట నా, జనకుఁడు మధ్యాహ్నమందుఁ। బంచద్భక్తిన్

ఆ. భవుని భక్తిఁ గొలువ। వచ్చు నత్తతి నీకుఁ
గలిగినట్టి కొఱఁగుఁ। గ్రమముగాను
దెల్పు మతని శివు। డిచ్చుట మేలును
బొందఁగలవు పొమ్ము। పువ్వుబోఁడి! 187

క. అని యిటు బాబాలి వచిం, చిన విని దమయంతి మానిశేఖరు రక్షిం
పను ద్వరపడి హిమనగమునఁ, బొనరెడికాళిందిఁ గూర్చి। పోవుచు దారిన్.

చ. నిరుపమదీక్షచే నగడి। నిర్మలకందఫలాశనంబుతోఁ
బరఁగి బుతధ్వజాం డపుడు। బంధురభక్తిగ నేగునట్టి దా
పురవరు దివ్యవాసమును। బొంది శయంబున సర్వనిర్జరే
శ్వరుఁడును బార్వతీశుఁ డగు। శంభునకుం బ్రణమిల్లి యంతటన్. 189

సీ. పరమర్షి యాఋతధ్వజుఁడు వ్రాసినవర్ణములఁ జూచి దమయంతి । మురము నొంది
సొంపారునగవుతో । శోభిల్లి యుత్తరీ ముద్దలోత్తంబునై । మొనయునట్టి
నిజకథాశ్లోకంబు । నేర్పుతోడ లిఖించి యామునీంద్రునిచేత । నవనిపతికి
నా లిపి యగునని । యాడఁగాఁ బడినట్టి దానినా నేనాగి । దారుణార్తిఁ
తే. బొందితిని నన్నుఁ బ్రోచెడి । భూతలాధి
వర్యుఁ డెవ్వాఁడొ యని శిలా । పట్టమందు
వ్రాసి స్నానార్థమై లేచి । భానుపుత్రి
యైన యమునానదిఁ గూర్చి । యరిగి యచట 140

ఉ. కోకిలనాదితంబు నయి । కొజ్జఁగిపువ్వులలోని తావులన్
గైకొని వీచుతెమ్మెరలఁ । గ్రాలెడి యాశ్రమభూమిఁ జొచ్చి సు
శ్లోకుఁడు నాఋతధ్వజుఁడు । శోభిలు నిక్కడనంచు నాత్మలో
వీఁక మెయిన్ దలంచుచును । వేగమె దానిని జొచ్చి యక్కడన్ 141

తే. అమరసంస్థయు శుభదయు । ననితశుష్క
వదనయును లోలనేత్రయై । పరఁగుదేవ
వనిత వాడినపద్మిని । వలెను చూచె
నాపె వచ్చెడి యాదమ । యంతి నంత. 142

క. కనుఁగొని యెవ్వతె యిది? యని, మనమునఁ జింతించి లేచి । మమత న్నిలిచెన్
బనిగొని గాఢాలింగన, మును బిమ్మట వారు స్నేహ । మును గాంచి రొగిన్ 143

సీ. మొనసి పరస్పర । ముగను బ్రశ్నించుచు క్షేమవార్తల నంతఁ । జెప్పుకొనుచుఁ
దమతమపాటులుఁ । దమసంగతులనెల్లఁ దేటతెల్లంబుగాఁ । దెలిసికొనుచు
బహురూపములతోడ । భాసిల్లుచున్నట్టి కథలతోఁ గాలంబుఁ । గడపుచున్న
తతిని ఋతధ్వజ । తాపసశ్రేష్ఠుండు పురవైరిఁ బూజింపఁ । బూర్ణమైన
ఆ. భక్తితోడ వచ్చి । వ్రాసినయక్షర
ములను జూచి చదివి । బుద్ధి దాని
తత్త్వమును గ్రహించి । తగమువారార్తము భావ్యన
సహితుఁడగుచుఁ దెలిసి । సత్వరమున 144

క. సురనాథుఁ డైనశంభుని, వరభక్తి భజించి పిదప । వాంఛ నయోధ్యా
పురపతియగు నిక్ష్వాకుని, పరిసరమున కేఁగి చూచి । భాషించెఁ దమిన్. 145

చ. జనపతిసింహ! విన్నదము । సత్కృపతో విను శాస్త్రవేత్తయై
ఘనగుణుఁ డైననాసుతునిఁ । గైకొని నీవిషయాంతమందుఁ గి
న్కను వటశాఖలందుఁ గడుఁ । గట్టఁ గపీంద్రుఁడు దాని మాన్ప నీ
తనయునికంటె వేరొకఁడు । ధాత్రిని శక్తుఁడు కాఁడు చూడఁగన్. 146

క. ఘనుఁ డెన్న శకునినామం, బనఁ నుండిన భూవిభుండు । పౌర నీకార్యం

బును దీర్పఁగలఁడు నిక్కం, బన నాతం డంతఁ దాపసాధిపుమాటన్. 147

ఇక్ష్వాకుఁడు తనసుతుఁడగుశకునిని జాబాలిబంధనములు విడిపింప ఋతధ్వజుని వెంటఁ బంపుట.

క. విని ప్రియుఁడును సత్యాత్ముఁడుఁ, దనసూనుం డైనశకునిఁ । దచ్ఛాంతికిఁ బో
మ్మన జనకప్రేరితుఁ డై, ఘనముద మేపార నతఁడు । కదలి రయమునన్ 148

చ. పరమమునీంద్రయుక్తమయి । భాసిలువావనసీమఁ జొచ్చి యం
కురసితదిఙ్ముఖంబునయి । ఘోరలతాకృతినొప్పి పెద్దదై
పరఁగెడి మఱ్ఱిచెట్టుఁ గని । వావిరిఁ దద్విటపాంతరంబులో
సొరిది జటానిబద్ధుఁడయి । సోలుచు స్రుక్కెడి మౌనిపుత్త్రినిన్ 149

సీ. కని లతాపాశసంకలితయంత్రస్థితి నంతటఁ జూడఁగాంచి । యవనివిభుఁడు
కరమున విలుఁబూని । కడువడి మోపెట్టి మును కపికృతమునై । మొనసి నాల్గు
దిగ్భాగములయందు । దీపించునట్టి లతాపాశముల వేగ । దారుణోరు
బాణాలి వెసఁగూల్చెఁ । బంచవర్షశతంబు కడచనుతతిని లాఘవమువలన

ఆ. నప్పు డతనితండ్రి యైనట్టి యాఋత, ధ్వజుఁడు ప్రతతిచేత । వ్యాప్తమైన
వటమహీరుహమును । వాంఛతోఁ బ్రాఁకుచు, వడిని వచ్చె నంత । వచ్చుచున్న

క. జనకునిఁ గని బంధనమునఁ, దనరుచు జాబాలి మిగులఁ । దనమూర్ధము వం
చిన వాఁడు నగుచు నయ్యెడ, వినయాన్వితుఁ డగుచు మ్రొక్కె । విస్తృతభక్తిన్

క. వనితా! మ్రొక్కినపుత్త్రునిఁ, గని యపుడు ఋతధ్వజుండు । కౌఁగిట వానిన్
మనసారఁ జేర్చి మూర్ధం, బున నాతనికాయమెల్ల । మూర్కొని పిదపన్. 152

ఆ. కపికృతంబు నయిన । గాఢలతాయంత్ర, చయము పీడఁజేయు । శక్తిలేక
కడిమి దల్లడిల్లఁ । గని బలవంతుఁడౌ, శకునిభూవిభుండు । సత్వరమున. 153

క. కరముననుండిన విల్లును, శరనికరము ధరను బెట్టి । జడదారి గనన్
గురుజటల విడువ నావట, తరుశాఖాతలముఁ జేరి । ధైర్యముతోడన్. 154

తే. కపివరునిచేత దృఢముగాఁ । గట్టఁబడిన
భూరియంత్రంబులను జటా । పుంజములను
విడువ సమకట్టి వానిని । పీడఁజేయ
శక్తుఁ డెటుఁగాక వగచుచు । శకునివిభుఁడు. 155

చ. కనలుచు మౌనితోఁ గలిసి । గ్రక్కున దానిని డిగ్గి దీప్తితోఁ
దనరెడికార్ముకాస్త్రములఁ । దాల్చి మహోద్ధతి రేగి యుత్తటిన్
ఘనమగు నర్ధచంద్రశర । కాండయుగంబున నామహావటం
బున నలరారు కొమ్మలను । భూస్థలిఁ గూల్చెను లాఘవంబునన్. 156

క. పరమతపోవిభవంబునఁ, బరఁగెడి జాబాలి యంతఁ । బటుకృతశాఖా
గురుభారవాహి యగుచున్, శరపోషానాయనమున । శాఖని డిగ్గెన్. 157

క. ధానుష్కుం డగుపార్థివ, సూనునిచే నిజసుతుండు సుఖి యగుచుంటఁ
మానుగఁ జూచి ఋతధ్వజ, మానవేంద్రుఁడు సంతసంబు మది నుప్పొంగన్.

ఆ. అధికభారవాహి క్షయినజాబాలితోఁ
గూడి వేడివేల్పు కూఁతురైన
యమున కరిగె ననుచు నవనీశుఁ డగుదండ
మనుజనాథుఁ డాడి మఱలఁ బలికె 159

క. వనితా! విను మాసమయంబున దానవయక్షసుతలు పుణ్యుండు మహా
మునినాథుఁ డౌ ఋతధ్వజుఁ గనుటకు మతులొలయ వేడ్కఁ గడలుకొనంగన్.

క. అరిగి ఋతధ్వజుఁ డేగిన, తతి వాఁడినపూలతోడఁ దతనిర్మాల్యో
త్కరములతోడను వెలసెడి, పురహరుఁ బొడఁగాంచి శ్రద్ధఁ బొదలుచునుండన్.

సీ. అమరాధిపుండు నాగహరుని స్నాతునిఁ జేసి బగళుల రేలను భక్తిఁ బూజ
గావించుచుండిరా కాలమందునఁ గాలవాఖ్యమునీంద్రుఁ డవ్యక్తుఁ డైన
భవుని దర్శింప నావనమున కేతెంచి కన్యకాద్వయమునుఁ గాంచి యువని
తనయలో! యని మదిఁ దర్కించుచును బోయి యమునానదీజలమందు మునిఁగి

ఆ. సుస్వరంబుతోడ సురదైత్యతనయలు, పాలిఁ బాడునట్టి పాట విని ము
దంబుఁ జెంది వీరు తథ్యంబు గంధర్వ,కన్య లనుచుఁ దెలిసి గాఢభక్తి

చ. ఘనమగు సంవిధానమునఁ గామవిరోధినిఁ బూజచేసి శ్ర
ద్ధను మదిలో జపించుచు విశంకగతి న్వెలుగొంద నంత నా
వనితలు వచ్చి మ్రొక్కి తన ప్రక్కను నిల్చి విశేషభక్తితో
బొనరుచునుండ వారిఁ గని పొంగుచు నాతఁడు పల్కె భామినీ! 163

క. ననబోఁడులార! మీ రె,వ్వనితనయలొ! భవునియందు బహుభక్తిమెయిన్
దనరి నిజాన్వయమందన, మున కనుగువగునట్టి కార్యమున నుంటి రనన్.

చ. వరశుభవక్త్ర! యిట్లతఁడు పల్కినమాటల నాలకించి యా
గరితలు యోగనిష్ఠుఁ డగు గాలవమౌనికి వాస్తవస్థితిన్
సరగునఁ జెప్ప నంత మునిసత్తముఁ డాత్మఁ దదీయమైనదు
ర్భరతరవార్తనంతయును బాగుగఁ దాను నెఱింగి వారిచేన్. 165

ఆ. పూజితుండు నగుచుఁ బొలుపొంద నటరాత్రి
నుపవసించి యుండి యుదయకాల
మందు లేచి మునిఁగి యద్రిజాధిపునకు
శాస్త్రవిధినిఁ బూజ సలిపి యంత 166

క. ఆమెలఁత లున్నకడకుఁ, బ్రేమన్ జనుదెంచి పలికె బిత్తరులారా!
నే మహితదివ్యపుష్కర, ధామాటవిఁ జేర నేఁడు పోఁగలవాఁడన్. 167

ఆ. అఖిలలోకనాథుఁ డావాసుఁ గొలుచుచుఁ, దథ్యముగ నటింపఁ దగును భర్త
నిడుఁడనుజ్ఞ నిచ్చు దేఁగాయి వచ్చెద, నన్న నాపొలంతులనిరి లమిని. 168

చ. మునికులచంద్ర! నీవిపుడు పుష్కరకాననసీమ కేలకో
చనఁగల వాదరంబునను జక్కఁగ దానిఁ దెల్పు నీసుద
ర్శన మతిదుర్లభంబు నయి రాగిలు నన్న మహాప్రభావతం
దనరుచు నాతఁ డిట్టులనెఁ దద్దయు గర్వము పిచ్చలింపఁగన్. 169

ఉ. అంగనలార! కార్తికము నందుఁ జెలంగెడిపుష్కరంబులన్
రంగుచెలంగుచుండఁగను రాఁగలకార్తికి భూరిపుణ్యస
త్సంగద మాను నిక్కమనఁ దర్పతు లాడిరి తాపసేశ్వరా!
పొంగెడి బుద్ధి నెక్కడికిఁ బోయెద వచ్చుట కేము పూన్కిమై 170

తే. వచ్చెదము నిన్ను విడనాడి వాస్తవముగ
నిటఁ బ్రవర్తింప మే ముత్సహింప మనిన
మంచిదని పల్కి మునిపతి మన్మథారి
కెలఁగి మునిపుంగవులఁ గూడి యింపుతోడ 171

క. చనెఁ బుష్కరగురుగహనం, బునకట్టులె వేలకొలఁదిభూపాలురు స
న్మునివరులు జనులు పోయిరి, ఘనుని బురిధ్వజాని విడిచి గాఢభక్తిన్ 72

సీ. అంతఁ గార్తికమున నలరు పుష్కరమందు మునుఁగుటకై మహాభుజబలిష్ఠ
లైన నాభాగాదు లగురాజు లిక్ష్వాకుసహితులై చని రొగి సంతసమునఁ
గడఁగి గాలవుఁడు నకాంతలతోఁ గూడి కార్మికప్లుతమునై క్రాలుమధ్య
పుష్కరనిర్మలపుష్కరములలోన స్నానంబు చేయును జని మునింగి

తే. మర్త్యకన్యాయుతంబునై మాటి కధిక
హర్షమున నీట నొప్పారు నట్టి పెద్ద
విమానమునుఁ గాంచె నంత నా మేటిఋషము
మలసి వేర్వేఱ దిరుగాడు మత్స్యసతుల 173

చ. కనుఁగొని యిట్టిధర్మమునుఁ గానరు వీరు సముల్బణంబునన్
దనరి జనాపవాదమునఁ దద్దయు దారుణమైనదీని నే
జనుఁ డొనరించు గాలవుఁడు సమ్మతితోడనుఁ జేసె నన్న నా
వనితలు వీనరాజుఁ గని పల్కిరి వింత జనింపఁ గోమలీ! 174

తే. మత్స్యరాజేంద్ర! స్వేచ్ఛతో మలసి సతుల
గలసి తిరిగెడిగాలవుఁ గాన మట్టి
మాని ధర్మాత్ముఁ డై యుండి మానవాప
వాదమున భీతి నొందక వఱలుచుండ 175

క. నీరాంతరమున దిరుగం, జేరిన నీవేల భీతిఁ జెందెద వనవే

సారిణము గోత్రభామలఁ, గూరిమిఁ గని పల్కె నవుడు కువలయనేత్రా. 176

ఆ. అతపోధనేశుఁ డధికరాగాంధుండు, బాలిశుండుఁ గాఁడు బరమధర్మ
గతిని గానలేక గర్వించి నిర్భయ, భావమలర నున్నవాఁడు పూన్కి. 177

క. అన గాలవుఁ డామాటల, విని జలమధ్యస్థుఁ డయ్యు వెలిఁ జేరక సి
గ్గుననుండి జితేంద్రియములఁ, బొనరారుచు నుండె నపుడు బుధు లగ్గింపన్ 178

సీ. కదళికాస్తంభోరు కాంతుతో నాచెలు లిద్దఱు జలమందు నెలమి మునిఁగి
వారిని విడనాడి వచ్చి తీరముఁ జేరి గాలవు దర్శించు కాంతవలన
వెలయుచుండఁగ నంత విమలమౌ పుష్కరయాత్రయుఁ బూర్ణమై యలరెనట్టి
తతిని మౌనీంద్రులు ధారుణీశులు జానపదు లన్యు లాత్మీయపదములకును

ఆ. బోవ నిర్జనముగఁ బొల్పారుతీరస్థ, కమ్రవారియందు గాలవుండు
దారుణంబునైన తప మొనరించుచు, నట వసించుచుండె నంత వినుము.

ఆ. మిన్ను చెన్ను దన్ను సన్ననినడుమున
మేటిపోరుఁ గలుగు మేన మిగులఁ
బొనరి విశ్వకర్మ పుత్రి యాచిత్రాంగ
దాఖ్య నొప్పుపొలఁతి యట వసించి 180

క. జననాథుఁ డైన సురథునిఁ, దనమదిలోఁ దలఁచి తలఁచి తహతహపడి యా
జనపాలచంద్రు రాకనుఁ, గనుఁగొనఁ గాంక్షించుచుండె కంజదళాక్షీ! 181

సీ. అంత గంధర్వకన్యయు ఘృతాచీగర్భసంభవయును మహాసాధ్వి దేవ
వతిపుత్రి యగు వేదవతి భక్తి నాపుణ్యమహితతీరముఁ జేరి మధ్య దివ్య
పుష్కరాంతరమందు మునిఁగి తీరద్వయమున నుందుమువ్వరి ముద్దరాండ్రఁ
గాంచి చిత్రాంగదకడఁ జేరి మృదుమధురాలాపములతోడ ననియె నవ్వ

ఆ. డవతె! ఏవు? బుద్ధి నేపనిఁ గావింపఁ, దలఁచి నిర్జనముగ దనరునట్టి
వనమునందుఁ బూన్కి వఱలెద వేలకో? పలుకు మనిన నద్ది పలికె నిట్లు.

చిత్రాంగద వేదవతిఁ దనకథ నెఱిఁగించుట.

క. మానిని! చిత్రాంగద యను, దానను నే విశ్వకర్మ తనయను భక్తిగా
స్నాన మొనర్పఁగ నైమిశ, కానన సీమకును జెలులఁ గలిసి యతేచ్చన్. 183

క. చని కాంచనాక్షినామం, బున నుండి విశేషదివ్య పుణ్యాకరస
జ్జనయుత్రి యాసరస్వతి, మునిఁగి తటోపరిని నేనుఁ బొదలుచు నుండన్.

క. ధరణీశుఁడు వైదర్భుఁడు, సురుచులుఁ డైనట్టి సురథుఁ డేగి నను మదనా
తురలోఁ గని నాపజ్జకు, నరుదెంచి నరోత్తముఁడాతఁ డనియెను వినుమా. 185

తే. కలకుటమ్ములఁ గంతుండు గాసిఁ బెట్టెఁ
గరుణ రక్షింపు మన సతి గనివార్య

మానవయ్యును నన్ను నా । మనుజపతికిఁ
గాంతుఁడొడ నొసంగిలిఁ । గమలనేత్ర! 186

క. జనకుం డంత శపింపఁగ, మనుజేశ్వరముక్త నగుచు । మగని స్మృతియుం
దునఁ దలఁచి గుహ్యకునిచే, దను వారితనగుచు భక్తి । తతభూత్తంగన్ 187

క. మనసిజహరు దర్శించుట, కును జని పూజించి పిదప । గోదావరినిం
గని మునిఁగితి నద్దానం, బనుదెంచితి నిట్టితీర్థ । సత్తమమునకున్ 188

క. నామానసప్రియుండును, భూమీశుం డైనసురథుఁ । బొడఁగానక నే
వేమరు వగచుచు నిక్కడ, నీమాడ్కి మెలంగుదాన । నిప్పుడు తపస్వీ! 189

తే. వృత్తయాత్రాఫలంబున । నీవు వేడ్క, నిపుడు వచ్చినదాన నీ । వెవతె? వట్టి
వార్తనెల్ల నిజంబుగఁ । బలుకుమన్న, నాతలోదరి తనగతి । నాడఁ దొడఁగె

వేదవతి చిత్రాంగదకుఁ దనకథఁ జెప్పుట.

సీ. ఓకృశోదరి! విను । మొప్పారుపుష్కర విపులయాత్రాఫల । వృత్తమందు
నపగతభాగ్య నై । యదరిలి నే ఘృతాచికిని దేవేశుఁడౌ । విశ్వకర్మకును
వరపుత్త్రినై వేద । వత్యాఖ్య నొప్పారి భాసురశృంగార । వనమునందుఁ
గ్రీడింపఁ గని యొక । కీశుఁ డేతెంచి పూఁబోఁడి నీ వెట్లు । పోవుచున్న

తే. దాన వని యామహాశ్రమ । ధరణినుండి, హాటకాద్రికి నను జేర్చి । నంత నేనుఁ
బలికినట్టి కపీశుని । వలన నట్టి, యద్రియందుఁ గృతాశ్రయ । నై చెలంగి

తే. వేదవతి యనుపేరున । వెలయుచుండి, పిదప నాదుష్టవానర । వీరుఁ గాంచి
భయముతోఁ బాల బంధుజీవప్రశస్త, శాఖపై నెక్కి నాతఁడు । సత్వరమున.

క. చనుదెంచి పదంబులచే, తను దానిఁ దన్ని కూల్పఁ । దలఁగనిభీతిఁ
దనరి తదీయాయతశా, ఖను గౌఁగిటఁ జేర్చి నేను । గదలక యుంటిన్. 193

శా. అంత న్మర్కటనాథుఁ డాగ్రహముతో । నావృక్షముఁ గంధితో
యాంతర్భాగమునందు వైచె నపు డే । నాచెట్టుతోఁ గూడ న
త్యంతార్తిఁ బడ సద్ది యంబరతలం । బందుండి తా స్వేచ్ఛలోఁ
గ్రాంతిం జెందుచు వ్రాలునట్టితరువుఁ । గారుణ్యమేపారఁగన్ 194

తే. సకలమైనట్టిస్థావర । జంగమాది
భూతములు చూచి లోకము । ల్ప్రాక్కి సోలి
పడెడునన్నుఁ గాంచి హాహా । రవముల మిగులఁ
జేయుచుండినవయ్య నో । చిగురుబోఁడి! 195

సీ. చారణగంధర్వ । సాధ్యాదిసురవర్యు లత్తఱి నను గని । యార్యనుతుఁడు
మహితశూరుండును । మనుపుత్త్రుఁడు సహస్రయాగకర్తయును మ । హాత్ముఁ డధిక
దర్పుఁ డైనట్టి యిం । ద్రద్యుమ్ను భూపతి యాలిది యని యడఁ । డాడి నట్టి
కాంతామణికి నిట్టి । కష్టంబు వాటిల్లె నక్కటా! యనియిట్టు । లాడునట్టి

ఆ. విమలమధురవాణి / విని యాధరేశుని, యందు మోహితాత్మ / నైతి నట్టి
వృత్త మెవనివలన / వేయివిధంబులఁ, దివిరి చెడినగతిని / దెలియ నేను. 196

వ. చింతించుచున్నతఱి. 197

క. ఘనుఁ డగునలమిత్త్రుఁడు రయ, మున నన్నుఁ బరిగ్రహించి / పుణ్యోన్నతితోఁ
దనరెడి యీపుష్కరధర, ణినిఁ జేర్ప న్నిన్నుఁ గంటి / నెమ్మితలిర్పన్. 198

తే. తన్వి! చూడుము పుష్కరో / త్తరతటంబు
నందు నుండినబిత్తరు / లరయ నిద్ద
తెవ్వ? రాబోటులనుఁ జూడ / నిపుడు లేచి
వెడలిపోదము రా యని / వేడ్కఁ బలికె. 199

చ. కనకశరీరయా సుతను / గన్యకతోడను గూడి వాంఛమైఁ
దరలుచు నాపొలంతులను / దద్దఁ గనుంగొని పృచ్ఛచేయఁగాఁ
జని తమ వారి వేడ విని / చక్కఁగ నత్తఱి నాలతాంగు లా
వనితలతోడ నాత్మకథ / వాస్తవరీతినిఁ బల్కె రోసతి! 200

తే. అంత నానల్వు రటనుండు/నట్టి దైన, సప్తగోదావరీనదీ/జలములోన
మునిఁగియాలిరచుండునఁ / బొదలుకనక, భవునిఁ బూజించుచుండిరి/భక్తితోడ

క. వనితా! బహువర్షంబులు, చన నాపూజలొండ్లకొలకు / శివునియు మఱి స
న్మని యగుఋతధ్వజుండును, ఘనుఁ డగుజాబాలికూడి / కాంతుఁ జనింపన్. 202

ఇంద్రద్యుమ్నాదులు చిత్రాంగదాదివనితల వెదుకఁ జనుట.

తే. అరిగి రత్తఱిఁ బంచశ/తాబ్దములును, దాఁట గతబంధనుండు నై / తండ్రిఁ గూడి
పోయె జాబాలి శాకల/పురమునకును, గౌతుకము చిత్తమందునఁ / గ్రాల నంత

క. మనుపుత్త్రుఁడు శ్రీమంతుఁడు, మనుజేశుఁడు భూరిశౌర్య/మహితుండు యశో
ధనుఁ డగునింద్రద్యుమ్నుఁడు, తనమనసున వారిఁ దెలిసి / తతభక్తిమెయిన్.

వ. సార్ఘ్యపాద్యుఁ డగుచు నెదురేగి 205

సీ. వరముని యగుఋతధ్వజుని దత్తనయుఁడౌ జాబాలిఋషిపతి / త్మాతలేంద్ర
తల్లజుండును భాస్త్ర్య/తనయుండు నిక్ష్వాకుసుతుఁడు నా శకునిని / సొరిది విధినిఁ
బూజించె నంత నా/మునినాథుఁ డగుఋతధ్వజుఁడు నింద్రద్యుమ్ను / పార్థివేంద్రుఁ
గని పల్కె నోరాజ/కాంత! మాపుత్త్రియై రమయంతి యనుపేర/ధాత్రి వాసి

ఆ. నడరుకన్య నష్ట / మయ్యెఁ దరర్థమై, వసుధ నెల్ల మేము / వడినిఁ జుట్టి
నట్టివార మైతి / మద్దాన మార్గన, పోయెఁ దపువు గమ్ము / యర్న వొప్ప.

క. అన విని యింద్రద్యుమ్నుం, డనె నోమునినాథ! యువతు/లం దుత్తమయా
వనిత యొకత్తుక నష్టం, బన వెలసెను నాకు నేఁడు / పొందుగ వినుమా 207

క. గురుతరబాధం గూర్చుచుఁ, బరఁగెడి తచ్చరితమేను / భామినిక్రమ నేఁ
డరయ వచించెదఁ; దరువం, బరవిచ్యుతి మగుచు ఘోర/పర్వతనిభమై. 208

ఆ. వ్రాలె ననుచు సిద్ధ।వర్యులాడినమాట, నాలకించి ఘోర।మైనవిశిఖ
పంక్తివలన దాని । భస్మంబుచేసితి, వేయివిధము లగుచు । విపులఁగూల. 209

క. కనుఁగొన నాశరలాఘవ, మున నాచెలి చెడనికయ్య । ముగుదను వెఱకగా
బనిఁగొనివోయెద నని యా, మనుజాధీశుండు పల్కె । మమత తలిర్పన్. 210

తే. పరమజాబాలికిని బురత।ధ్వజమహర్షి
చంద్రునకు భార్గవసూనుఁడౌ । శకుని విభుని
కరదముల నిచ్చె వారలా।స్యందనముల
వేడ్కతోడ నధిష్ఠించి । వెడలి పుడమి. 211

సీ. వరుసఁగాఁ దిరుగుచు । బదరికాశ్రమభూమి కరిగి తపోనిధి । యగుచు మేటి
తపసుతోడఁ గృశించి । తద్దయు దీనుఁడై మలపంకసహితమై । తులయు జడల
నొప్పారు మునినాథు।నొక్కనిఁగని చేరి పార్థివేంద్రుఁడు మహా।బాహుఁ డధిక
ధార్మికుఁ డైననిం।ద్రద్యుమ్నుఁ డని మునిచంద్ర! నీవేలకో । సాహసించి
ఆ. భీమయావనమునఁ । బెంపొంది మది నెద్దిఁ, గోరి దుర్ఘటములఁ।గూడుతపము
భక్తిఁజేయుచున్న।వాఁడ వాడుము దాని, నన్నఁ బల్కె నాతఁ । డపుడు పేర్మి.

క. ఘన మగుశోకస్థితితోఁ, బొనరి తపోనిష్ఠవలనఁ । బొగిలెడి నన్నుం
గని కరుణఁబలుకు నీ వె, వ్వనివాఁడవొ చెపుము వాస్తవస్థితి ననఁగన్. 213

ఆ. ఆలకించి యాతఁ । డనియె నే శాకల, పురము నేలునట్టి । భూవిభుండ
మనుసుతప్రియుండ । మానుగ నిక్ష్వాకు, సోదరుండ ననినఁ । జోద్య మొదవ.

క. విని సురథుఁడు సంతసమునఁ, దనకథ నెఱిఁగింప నతఁడు । తమితో నను నీ
తనువును విడు నాసోదర, తనయుండ వై యుంటివేని । తథ్యముగాఁగన్. 215

క. వనితను వెదుకను రాఁగల, నని యిటు భాషించి కూర్మి । నరదముకయి నా
జనవాథు నధిష్ఠితుఁగాఁ, గనుఁ జేసియుఁ దెలిపె మాని । గణ్యులకెలమిన్. 216

ఆ. పుత్త్రుఁగూడి తోషమున నొప్పుచున్నబు, తధ్వజుండు రాజ।తల్లజుండు
నైనసురథుఁ జూచి । యవనీశ! రారమ్ము, కడిమి మేలు చేయఁ।గలను నీకు. 217

సీ. చిత్రాంగదాఖ్యతోఁ । జెన్నారు చున్న యీసుందరి నీచేతఁ । జూడఁబడనొ
నైమిశంబున నట్టి।నాటి నాచేతను సప్తగోదావరీ।చారుతీర
ముందు విపద్వితత।యయ్యను బోఁగల మాభూమికిని మేము । హర్ష మొప్ప
నందున నక్కడ । కరుదేర నగునీవు కన్నులు మూఁగుచుఁ । గాంచుఁ గొంద
ఆ. తాప్థలంబులోన । నలరెడి మాకడఁ
జేరఁగల రటంచుఁ । జెప్పె యతని
ప్రాఅడించి శకుని । నొగి ముందరను నిల్పి
చిత్తమందుఁ బ్రీతి । చెలఁగ నంత. 218

క. ఘనుఁ డగునింద్రద్యుమ్నునిఁ, దనతనయునిఁగూడి వాజి। తల్లజములతోఁ
దనరెడితేపల నెక్కియు, మనముల సంతసము మిగుల। మతిమతివెలయన్.

క. అవనితలు కలిగిన గో, దావరతీర్థంబుఁ జేరఁ। దనమదిలోనా
భావించి పోఁదొడంగెను, వారిరి నాయుడ ఘృతాచి। భావం బందున్. 220

క తనసుతను దలఁచి దుఃఖం,బున నురదయునగంబు నంతఁ। బొరి చెదకి వగా
జనుచెంచి వానరేంద్రునిఁ, గనుఁగొని యావేళ నిట్లు। కడక వచించెన్. 221

తే. కపికులాధీశ! నీచేతఁ। గానఁబడదె
బాల యొక్కటి? నిజముగ। బల్కు మనిన
నాతలో దరివాక్యంబు। నాలకించి
వానరుం డిట్టు లత్తతేఁ। బలికె వినుము. 222

క. వనితరో! నే దేవవతిఁ, గని తొని మృగదివ్యదతి। గణములతోఁ జ
న్నున నలరారెడి యమునా, ఘనకూలాశ్రమమునందు। గణ్యస్థితితోన్. 223

క. పరఁగెడి జా శ్రీకంఠే, శ్వరుపదనమునకును ముందు। వదలితి నన నా
వితితోఁడి యపుడు వానర,వరునిఁ గొడగాంచి ప్రీతి। వాటిల్ల ననెన్. 224

సీ. వనచరేశ్వర! దేవ। వతి తాదు సత్యము భావింప నది దేవ। వతియు నగును
గాన వే చనెదము। కదలి రమ్మనిపల్క నామాట నాలించి। యాకపీంద్రుఁ
డతిలఘుక్రముఁడు నై। యాపె వెన్వెంటనె తాతికి పొంతెనె। తాంతు నరిగ
నాన్నృపన్హులు మూఁగు। రానదికడఁ జేరి సంయమిద్వయములోఁ। జాల వెలిఁగి

ఆ. పంచతురగవేగ। పరివృతములు నైన
నరదములను డిగ్గి। యాసరిత్తు
నందుఁ గ్రుంకుచుండి। రపుడు ఘృతాచి యా
పుణ్యనదిని భక్తి। మునుఁగుచుండె 225

తే. అంత జాబాలి యాకాంత। నాశ్రయించి
కాంతనుండిన వానర। ఘనునిఁ దఱచుఁ
గాను గని యాత్మజనకునిఁ। గడుబలుండు
నైనపార్థివుఁ గని యిట్టు। లాడఁ జొచ్చె 226

క. జనకా! బలమున మును నగ, మున జడలను నన్నుఁ గట్టి। పోయిన కపి శ్రే
ష్ఠున వచ్చె వేగమున; నన, విని శకునివిభుండు క్రోధ। వివశుం డగుచున్.

చ. శరయుత మైనవిల్లుఁగొని। శౌర్యముతో ననెఁ దారుసేంద్ర! యా
గురుబలుఁ డైనవానరుని। ఘోరశరంబునఁ గూల్చువాఁడ బ
ల్కురుద ననుజ్ఞ నా కిపుడు। గన్యలు మెచ్చనొసంగు మంచు నీ
కరణినిఁ బల్కు భూతహిత। కాముఁడు డైనబుతధ్వజుం డొగిన్. 228

క. వినుతయశోబలసద్గుణ, ధనుఁ డగుచున్నట్టిశకుని । ధరణీశ్వరునిన్
గని పల్కె హేతుయుతమై, పానరా రెడిమాట నొకటి । బుధు లగ్గింపన్.

క. జననాథ! యీవనిచే నే, జనుఁ డవనిన్ బద్ధుఁడగును । జచ్చును, వధ బం
ధనములు ప్రాక్తనకర్మం, బునకు నధీనములు కావె । బుద్ధిఁ దలంపన్. 230

క. అని యిట్లతఁ డన విని నృపు, తనయుం డని మానినాథ! । దర్పోద్ధతి నుం
డినకపిఁ గాతెంచెద నాకు ననుజ్ఞ నొసంగు మనియెఁ । గోపముతోడన్. 231

చ. వనితరో! యిట్లు పార్థివుఁడు । పల్కె ఋతధ్వజుఁ డట్టి వానరున్
గని ప్లవగేశ! నాసుతునిఁ । గైకొనిపోయి వటోరుశాఖలన్
ఘనమగుచున్న పెంజడలఁ । గట్టితి వక్కట! దానినుండి బం
ధనమును బాపఁజాల కటఁ । దర్దఁ గృశించుచు నుంటి నాయుడన్. 232

చ. ఘనుఁడగు నీనృపాలమణి । గ్రక్కున నావటశాఖలన్ శిరం
బున ధరఁగాల్చె వింతఁగను । మూఁడుతెఱంగుల నొప్పారిలి నా
తనయుఁడు వానిఁ దాల్చి వ్యథ । దార్కొనెఁ బంచశతాబ్దము ల్చనెన్
బనిఁగొని దానిఁ బాపఁగల । వాఁ డొకఁడైనను లేఁడు చూడఁగన్. 233

కపిరూపమున నున్నవిశ్వకర్మ జాబాలిబంధనము వదలించుట.

క. మునుకొని నీ వాబంధనమును వీడం జేయు మనుచు । మునివర్యుం డా
డినమాటల విని యాతఁడు, ఘనుఁ డగుజాబాలిజడలఁ । గడుయుక్తిమెయిన్.

ఆ. వెలఁది తిన్నగాను । విడిచె నాకొమ్మలు
వసుధఁ జ్యుతము లగుచు । వ్రాలె వానిఁ
గాంచి ప్రీతినొంది । కరుణ ఋతధ్వజుఁ
డాడ వరదుఁ డగుచు । నప్పు డిట్లు. 235

క. వనచర! నీమదిఁ గలవరమును గృపతో నిత్తు నడుగు । మోదమున నన నా
మునినాథునివాక్యంబును, విని యిట్టివరంబు ప్లవగ । విభుఁ డడిగెఁ దమిన్. 236

సీ. దివ్యతాపస! మహా । తేజోధికుఁడ విశ్వకర్మ నై యున్న నేఁ । గనఁ గపిత్వ
మున నున్నవాఁడను । మునిసి నాకు వరంబు నిచ్చుటకొఱకు నీ । విచ్చగించు
చున్నవాఁడవు ఘాన । సురఘోరతర మగు నాశాపమును బాపు । నన్ను మదినిఁ
దగఁ దపోనిధినిఁ గా । త్వష్టగా మఱియుఁ జిత్రాంగదాకన్యకుఁ । దండ్రిఁగాఁగఁ

ఆ. దేటతెల్లమొప్పఁ । దెలియుము నీశాప, మునను వానరత్వ । మును వహించి
చటులపాపములను । జపలతఁ జేసితి, వాని బాపి కీర్తి । వసుధఁ గనుము. 237

తే. అంత నతఁ డని నోప్లవ । గాధినాథ!
తతబలుం డగుఋతుధ్వ । జాచియుండుఁ

గలుగ నెప్పుడు చేయఁగాఁ గలవా? నీకు
నడరు నప్పుడు శాపాంతరమై ధరిత్రి. 238

చ. మునివరుఁ డిట్లు పల్కఁ గపిముఖ్యుఁడు వేగమె యామహానదిన్
దా నరెడినీటిలో మునుఁగఁ దోయి ఘృతాచియు సర్వ లంత భ
క్తిని గాని మున్ను పుణ్యతర దేవచయంబునుఁ జైత్రముం దగన్
దనిపి ముదంబు నొంది యరదంబులఁ గూర్చొని పోయి రాయెడన్. 239

కపిరూపి యగువిశ్వకర్మ ఘృతాచిఁ గూడుట.

చ. ఘనమగుసంతతంబు మదిఁ గ్రాల ఘృతాచిసురేశుపత్తనం
బున కరుగంగ నాప్లవగపుంగవుఁ డత్తతి నాపొలంతి చెం
తన బహుచేష్టఁ జై యరిగి తా వరరూపవిలాసరేఖలన్
గనఁబడునట్టి యాకృతిఁ గాంచెను గామము పిచ్చలింపఁగన్ 240

ఆ. అద్రి బిలియములందు సత్యుపమస్థితి, గామరుమిగులు కిశంకుంజరేంద్రుఁ
గాంచి బుద్ధి విశ్వకర్మునుగా నెంచి, కూర్మిరతుల వానిఁ గూడ నెంచె. 241

క. వానరవీరుం డాయెడ, నానాతినిఁ గూడి ధాత్రి ఖ్యాతి న్మిగులం
గానంబడుకోలాహల, మానితనగమందుఁ గ్రీడ మమతను సలిపెన్. 242

క. అరమణిమణి వానర, ధీరుని రతులందుఁ దేల్చెఁ దివిరెడికోర్కెన్
వా రిటు చిరకాలం బట, గూరిమిఁ గ్రీడించి వలపు కొమరారంగన్. 243

ఆ. వింధ్యఁ జేరి రంతఁ బృథుతరదీప్తితో
సరదములను మిగుల నలరునట్టి
పార్థివాదు లట్టి పరమతీర్థమునకుఁ
జేరి మింటఁ బ్రొద్దు చెలఁగువేళ. 244

సీ. సప్తగోదావరసజ్జలంబులఁ జెంది యధికతుపార్ద్రతు లగుచు శ్రమముఁ
బాపుకొంద మటంచు భావించి తేరుల డిగి రట్టియెడ వారిదివ్యవాజి
సారథు లట్టిదు జలములలోఁ గ్రుంకి యానీట దమిఁ గ్రోలి యధికతుష్టి
గనఁ గని వాని నాకక్రమవనంబులఁ దిరుగఁ బోవిడిచిరి కరుణవార

ఆ. లవియు నొకముహూర్తమందె శాద్వలదివ్య
దేశములఁ జరించి తిప్పుకోర్కె
వెలసి మేటరైన వేల్పుకోవెలకడ
కరుగుచున్న వయ్య నపుడు వడిని. 245

క. తురగఖురధ్వానము నా, వెరితోణులు విని యిదెట్టివిధమగు సడియో
నరయుగ నగునని కనకే, శ్వరుగుడికిని బోయి కొణిగపయిఁ జేరి లమిన్. 246

తే. సకలదిక్కులఁ బరికించి సాధుతీర్థ
దివ్యబలమున నాప్లుతదేహములను

గడఁగు మానవగణ్యులఁ గాంచి రట్టి
రతినిఁ జిత్రాంగదయు జటాతతినిఁ దాల్చి. 247

సీ. శోభిల్లుచున్నట్టి సురభునిఁ బొడగాంచి దానితోఁ బలికెను దరుణి మేటి
నీలాభ్రకాంతితో నెగడి సురూపుఁడై దీర్ఘభుజంబులఁ దివిరి శోభ
తాఁడునై రాణించు ఘనుఁడా రాజసుతుండు మూర్తి నాచే మున్ను కోరఁబడిన
పతి యగు సత్యము బంగరువన్నెతో వఱలి పాండురజటాభారమునను

తే. బరఁగుచున్నట్టి వరబుతధ్వజమునీంద్రుఁ
డనియె దమయంతి యంతట నాత్మసఖినిఁ
జూచి యట వేలుగా నున్నసుభగుఁ డతని
మానుఁ డైనట్టి బాలిచూపె నిజము. 248

క. అనిపల్కి నంత నాచెలు, లనితరచిత్తముల వలభి నప్పుడు వేగం
బున డిగ్గి శంకరాగ్రంబును జేరి సుభక్తిగీతములఁ బాడి రోగిన్. 249

చిత్రాంగదాదివనితలు హరుని స్తుతించుట.

క. పురహర! హృతదక్షాధ్వర!, కరుణాకర! భావదూర! కంధిగభీరా!
పరిపాలితసురనికరా!, పరమేశ్వర! సద్విచార! పరమోదారా! 250

ఉ. పన్నగభూషణా! సకలపండితపోషణ! భక్తరక్షణా!
పన్నగ మూఁడుకన్నులను భాసిలి చారుశరీర మొక్క నా
పన్నుల నేలి మన్మథుని భస్మముచేసి జగద్విభుత్వముం
జెన్నలరారు నీకు నతి చేసెద మెప్పుడు భక్తియొప్పఁగన్. 251

తే. సర్వసత్వభయంకర చారుచంద్ర, శేఖరా! భీమసేనేశ! చిత్ప్రకాశ!
శూలధర! జీవగణనాథ! సుభగచరిత!, చకితదేవప్రజాధ్యక్ష! సత్యదీక్ష!.

క. సురుచిరపింగజటాధర!, పరమశుభంకర! మహేంద్ర! భస్మప్రియ! చ
త్వరవాస! కటభభయకర!, శరనిధివరశయన! భీమశత్రువినాశా! 253

క. వరభగనేత్ర! శివా! త, త్పురుషమహోద్భవ! ప్రియావిముక్తకహార భూ
ధరకాళిందీప్రియకర!, వరదకృపాణాత్తహస్త! పంకజనేత్రా! 254

సీ. లలితకపాలమాలావిభూషిత! మహాపురుష! వృషధ్వజ! పుణ్యచరిత
సకలతీర్థనివాస! శమనగర్వధ్వంస! మానితముచుకుంద! మధునివాస
పరమాపరాజిత! పరిపూర్ణసుందర! శతదశవక్త్రాక్ష! చారుచరణ!
సర్పసంఘవిభూష! సజ్జనగణపోష! వితతచారిత్ర! సంతతపవిత్ర

తే. సురుచిరాకార! మునిసురస్తుతివిహార!, భక్తమందార! నతజనపాపదూర
భవ్యకైలాససంచార! బహుళసార!, నిన్ను నెవ్వరు వర్ణింప నేర్తు రభవ! 255

దండకము. శ్రీపార్వతీమానినీ దివ్యహృత్పద్మసంచార, ఘోరోరుబాధాఘసంహార, మాహేశ్వరా, శంకరా, ప్రాధనాద్యేశ్వరా, రుద్రరాద్రేశ్వరా, భద్రభద్రేశ్వరా, శర్వసర్వేశ్వరా, భవ్యకామేశ్వరా, సంతతాధిక్యఘోరామరాధార, కేదారలింగేశ్వరా, దైత్యసంహార, సంతోషనాథా, జగన్నాథ, శ్రీకంఠ, సన్నీలకంఠా, భవా, వామదేవా, లసద్దివ్యభావా, గణాధీశ, సర్వేశ, వాణీశ, సోమేశ, లోకేశ, భూతేశ, నానాభిరూపా, హరా, భూరిహంసస్వరూపా, మహాకోప, విద్యాధిరాజా, కళారాజ, రాత్రీశరాజా, నగాధీశరాజా, సమస్తప్రభీశా, మహోల్లాస, సత్యాధివాసా, నిరాభాస, స్వేచ్ఛానుచారిత్ర, శ్రీవామనేత్రా, జనాధీశ్వరా, ఘోరరూపా, శివా, స్థాణుగాత్రా, త్రినేత్రా, పవిత్రా, సదారౌద్ర, సర్వంసహాధార, భీమాతిభీమా, మహోద్దామ, నిష్కామ, సంపూర్ణకామా, కవీంద్రాంతరంగాబ్ధిసోమా, పరంధామ, నీదాప్రభావంబు వర్ణింపమా కెట్లు సాధ్యంబు నైయుండు భర్గేశ్వరా, దేవదేవా, నమస్తే నమస్తే నమః.

క. మొనసెడుపూనిక నిట్లా, వనితలు శ్రీకంఠుఁ గూర్చి । పాడెడిసమయం
బున నాతాపసవర్యులు, మనుజగణాధీశు లెలమి । మానితబుద్ధిన్. 257

చ. గురుఁడును లోకకర్తయును । గోపతిపూజితుఁ డైనహాటకే
శ్వరుగన నేగి స్నాతులయి । శంభునిముందటఁ గూరుచుండి సు
స్వరముగ మేటిగానమును । వావిరిఁ జేయుచు నున్నకాంతలన్
స్థిరమతిఁ జూచి రంతట సు। దేవుని పుత్త్రుఁడు విశ్వకర్మకున్ 258

క. తనయయు నగుచిత్రాంగదఁ, గని తోషం బాత్మయందుఁ । గ్రాల స్నేహ
ఘనముగఁ బులకలు పలుమఱు, జనియించిన యట్టిఁ దయ్యె । సారసనేత్రా!

క విను లతపోధనవిభవం, బున నున్నఋతధ్వజుండు । పొంగుచు నట నుం
డునడిఁయుఁ దనుగాత్రంబునఁ, దనరెడిచిత్రాంగదాఖ్య। తరుణినిఁ గరుణన్. 260

క. కనుఁగొని యోగాత్ముం డై, తనబుద్ధిని బాలఁగాను। దగఁ దెలిసి ముదం
బును జెందెఁ ద్ర్యంబకుం డగు, కనకేశ్వరుఁ డంత వారు । కదలని భక్తిన్. 261

వ. చేరి పూజాద్రవ్యంబుల సమకూర్చుకొని దివ్యపుష్పాక్షతలఁ గరంబులఁ గైకొని.

సీ. శ్రద్ధతోఁ బూజించి । సారెకు వినుతించి రాసమయంబునం । దట్టిమలను
దమిఁ గని చిత్రాంగ। దయుఁ గృశగాత్రి లా సకలాంగనలతోడఁ । జటులభక్తి
కదలుచుండఁగ మ్రొక్కఁ । గని ఋతధ్వజుఁ డట్టిసుందరులకుఁ దన। సూనుతోడ
గడిమిమర్యాదనుఁ । గావించి పార్థివసహితుఁ డై హాటకే। శ్వరునిగుడిని

ఆ సుఖముమీఱఁ జేరె । సొంపుతోడ ధృతాచిఁ
గూడి యపుడు కేశి। కుంజరుండు
కోమరుఁ గలుగుసప్త। గోదావరోత్తమ
పుణ్యతీర్థవారి । మునిఁగె నంత, 263

ఆ. వాడినట్టిమేన । వడలినదై భద్ర, దర్శనమున నున్న । లతనయు నట ఘృ
తాచి చూచె నంతఁ । దల్లినిఁ గని దేవ, వతి ముదంబుతోడఁ । బరఁగుచుండె.

క. అంత ఘృతాచి మనంబున, సంతస మొప్పారుచుండ । సుతతనయునకు ద
త్యంతము కౌఁగిటఁ జేరిచి, యంతఁగ మూర్కొనెను స్నేహ।బాష్పాంబకయై.

తే. అపుడు శ్రీమంతుఁడై యట । నలరునట్టి
యాఋతధ్వజుఁ డతిబలుఁ । డైనకపినిఁ
గాంచి చెంతకు రమ్మని । గౌతుకమునఁ
బిలిచి మర్యాదతో నిట్లు । పలుకఁదొడఁగ 266

ఋతధ్వజుఁడు వానవాదులఁ బిలిచి రమ్మని కపివర్యునిఁ బంపుట.

క. తరుచర! యంజనగిరిపైఁ, బరఁగెడిగుహ్యకుని నాగ।భవనుఁడు దైత్యే
శ్వరుఁడును వీరుఁడు నగుకం, దరమాలిని నాకవిభునిఁ । దతభక్తిమెయిన్. 267

ఆ. పిలువఁబొమ్ము వారిఁ । బ్రీతిఁ దోడ్కొనిరమ్ము, వడి ననంగ దేవ।వతి కపీశుఁ
గాంచి పలికె నీవు । గాలవమునినిటఁ, జేర్పుమా యటంచుఁ । జెప్ప నతఁడు

సీ. అతివిక్రముండు నై । యంజనగిరిఁ జేరి గుహ్యకాధీశునిఁ । గూర్మిఁ బిలిచి
వేల్పులకొండకు । వేడ్కతోఁ జని యింద్రు నామంత్రణము సేసి । యమలమైన
సప్తగోదావర।సాధుతీర్థాశ్రమసారభూమికి నీవు । సరవి నరుగు
మా యని పనిచి కీ।శాధీశుఁ డంతట దర్పంబుతోడఁ బా।తాళమునకు

తే. మానుగను బోయి కందర।మాలిఁ బిలిచి
బలిభువనమును విడనాడి । బహుళవేగి
యగుచుఁ బుడమినిఁ దిరిగి యో।గాధిరూఢ
చిత్తుఁ డైనట్టిగాలవుఁ । జేరి భక్తి. 269

వ. దేవపతి చెప్పిపంపిన వృత్తాంతమును జెప్పె యామునిచంద్రునిఁ గాని పైకొని మాహిష్మతీపురి ననుసరించి రయంబున సప్తగోదావరజలంబుఁ జేర్చె. అంత గాలవుం డాజలంబున సవిధానమున మునింగి హాటకేశ్వరుని దర్శించి యట నలరు దమయంతిని, వేదవతినిఁ గాంచె; నపు డామునీంద్రునిఁ జూచి వేదవతి లేచి నమస్కరించె. నారాజపుత్రులు పరమతపోధురంధరుఁ డగు గాలవునిఁ బూజించి మిగుల సంతసించి యథాసుఖస్థితిఁ గూరుచుండిరి. ఇట్లాపార్థివులు సుఖోపవిష్టులై యున్నతఱిని. 270

వానవాదులు సప్తగోదావరితీర్థముఁ జేరి పుత్రికలఁ గాంచుట.

క. వనచరనియంత్రితులు నై, ఘనతరా జెన్నారు యక్ష।గంధర్వమహా
దనుజు లరుదెంచి రాస్థల, మున కతిమోదంబు పెనఁగి । పొంగార నతీ!. 271

క. చనుదెంచినజనకులఁ గని, ఘనలోచనయుగళములను । గడువెలిఁగెడుసా

వనితలు స్నేహార్ద్రంబునఁ, దన రారెడికనుల వారిఁ దడిపిరి పిదపన్. 272

ఆ. జనకసహిత లగుచు సంతోషబుద్ధితో, మలయుచుండునట్టి మానినులను
జూచి విశ్వకర్మసుత బాష్పయుతనేత్ర, ములను దుఃఖవార్ధి మునిఁగె నంత.

క. ముని యగుఋతధ్వజుం డా, వనితామణిఁ గాంచి పుత్రి వగఁజెందకు నీ
జనకుం డీవానరవిభుఁ, డని సత్యం బైనమాట నాడెను గూర్మిన్. 274

క. వనితరో! యిది తద్వాక్యము, విని సిగ్గున బద్ధమగుచు వెలసెడిచిత్తం
బున నని నేలాతో యిపు డీ, ఘనబలుఁ డగువిశ్వకర్మ కపి యయ్యెఁ గనన్.

సీ. అధికకల్బషపుత్రి నై నేను బుట్టితి నాకారణంబున నాత్మదేహ
మును వదలెద నని బుద్ధితో నూహించి పలికె నంతట ఋతధ్వజునిఁ గూర్చి
యనఘ! మహాపాపహతచిత్త నగునన్ను సత్కృపరక్షింపు జనకుఁ గ్రోతిఁ
జేసిన దానను జీవంబు విడిచెద నా కాజ్ఞ నిడ నగు నంచు నట్టు

ఆ. లన నతండు పల్కె నబల! శోకించుట, తగదు భావ్యమైన దానియందు
హాని లేదు చూడ నటు గాన నీవేను, వగచి వగచి విడువవలదు వినుము

క. జనకుఁడు క్రన్నన సురవ, ర్ధనుఁడై పుట్టంగఁగలఁడు తనయాకృతితో
డను నీకొలకు ఘృతాచీ, వనితకు సత్యంబు చింత వలదని కూర్మిన్ 277

క. సుగుణియు భావితచిత్తుం, డగుసత్యధ్వజుఁడు నిట్టు లనుతతి వగతోఁ
బాగలెడి యాసలికడ కాగి, నగణితరుచియా ఘృతాచి యరుదెంచి తమిన్.

తే. కౌఁగిటను జేర్చి యిట్లనెఁ గలికి! నీవు
మాను మీదుఃఖమును బదిమాసములకుఁ
బుట్టుఁ బుత్త్రుఁడు జనకునిఁ బోలువాఁడు
సత్య మాత్మను నీకు సంశయము వలదు. 279

క. గరితరో! ఘృతాచి యపు డీ, కరణిని భాషింప విశ్వకర్మాత్మజయున్
సురుచియు నగుచిత్రాంగద, పరమానందమునఁ దాను భాసిల్లె పిదపన్ 280

క. మనసున వైవాహికమును, జనకునిఁ గనఁ గోరె నట్టి సమయంబునఁ ద [న్.
క్కనచోటులు ప్రియవాంఛగ, దనరుచు డెందములఁ జెండ్లిఁ దలపోసి రొగి

నలకన్మరు. విశ్వకర్మశాపనివృత్తికథ.

తే. అంత దశమాసములు పూర్ణ మై తనర్చు
తతిని నాటిర్థమందు ఘృతాచితండ్రిఁ
బోలుపుత్రుని గనెఁ గపిముఖ్యుఁ డపుడు
తనయుఁ డుదయింప వానరత్వంబు వాసి 282

క. చనుదెంచి ప్రియాత్మజఁ బ్రేమను దనకౌఁగిటనుఁ జేర్చి మానగుభక్తిగ
దనరెడిబుద్ధిని సురవర్ధనుఁ డగునలుఁ డాత్మయందుఁ దల్పమయమునన్. 283

క. సురకిన్నరసహితంబుగఁ, బరమేష్ఠిని సర్వదేవ / పతి యైనపురం
దరుఁ దలఁచె నంత వాణీ, శ్వరుఁడు శచీధవుఁడు ముదము / వాటిలుచుండన్.

క సురయుతులై యాహాటక, వరతీర్థముఁ జేరి రిట్లు / వాసవముఖని
ర్జరు లరుదెంచినతఱి న,ప్సరసలు గంధర్వపతులు / వచ్చిరి పిదపన్ 285

క. ఇంద్రద్యుమ్నుఁడు మునికుల, చంద్రుఁడు సత్యాత్ముఁడైన / సత్యధ్వజుతో
నింద్రాదిదేవతలు కన, సాంద్రంబగుభక్తి ననిరి / సరసపుభణితిన్. 286

సీ. మునికులనాథ! నీ / పుత్రుఁ డౌ జాబాలిమానికిఁ గందర్ప / మాలి పుత్రి
యగు దేవవతి నిడ / నగునది నీసుతుకరమును సవిధాన / సరణిఁ బూనఁ
దగు; సుందరంబునఁ / దర్కోత్తుకునిభూపాలుని దమయంతి / పాలిమాటఁ
బెండ్లాడ నగు నేనుఁ / బృథుభక్తి హవ్యంబు సవిధి చెన్నారఁగ / జ్వలనులోన

తే. వ్రేల్చి యావేదవతిని సం / ప్రీతిఁ బెండ్లి
చేసికొనిర నటం చని / చెప్ప నాతఁ
డపుడు మనుసూనుఁ గని మంచి / దనుచుఁ జెప్పె
నంద తావిధిఁ గొనిరంత / నధికతుష్టి 287

— చిత్రాంగదాదివనితల వివాహక్రమము. —

తే. గాలవాదిమునీంద్రులు / కౌతుకమున
హవ్యమును వ్రేల్చిరట నగ్ని / యందు మిగుల
నపుడు గంధర్వవరులాడి / రచ్చరలును
పాటఁ బాడిరి యంతట / భావమలర. 288

క. మును జాబాలికరంబును, మనుజాతను పుత్రి తాల్చె / మనుసుతుకరమం
తన వేదవతియుఁ గొనె య, త్తునిసుత మఱి శకునికరము / సారిది గ్రహించెన్.

క మంగళయగు చిత్రాంగద, పొంగడుమదినంత సురథ / భూవిభుకరముం
రంగుగఁగొనె నీక్రమమున, రంగద్వైవాహికంబు / రాణించెఁ జెలీ 290

ఆ. పెండ్లి ముగియ మాని / విభుఁడౌ ఋతధ్వజుఁ, డంత వాసవాదు / లైనసురలఁ
గని విశేషసరణిఁ / గ్రాలెడి వైశాఖ, మందు నిట్టితీర్థ / మందు మీరు. 291

చ. అరుదుగ నుండనా ననుచు / నాదటఁ బల్కిన నాలకించి ని
ర్జరవరు లట్లొనర్తుమని / చయ్యన నయ్యెడ నాడి తుష్టితోఁ
బోరయుచు నింటికిం జనిరి / పుత్ర సమన్వితుఁ డౌ ఋతధ్వజుం
గరమనురక్తిఁ దాపసులు / కైకొని పోయిరి రాజ లంతటన్. 292

సీ. భార్యలఁ గొని తమి / స్వపురంబులకు నేగి సంతోష మేపార / సతులఁ గలిసి
భూరిసుఖంబులఁ / బోరిసమ్ముఖంబున ననుభవించుచునుండి / రతులితముగఁ
జిత్రాంగదాపూర్వ / చిత్రవృత్తాంతంబు సరవి నీకై వడి / జరిగె మున్ను
కాన నోకములార / కరుణ నగ పెండ్లాడు మని యిట్లు కవిసుత / యైనయరజఁ

ఆ. గూర్చి దండవిభుఁడు కోమరారుచున్నమ్ము
ద్రుక్రమంబులోఁద స్తుతిని మిగులఁ
జేయ నాలకించి శుచిపాలుఁ డౌ దండుఁ
గాంచి యాపొలంతి కనలి పలికె. 293

క. నను నే నిడ బహుభాషిత్యమున నెట్టిఫలంబు నీకు మొనయును శాపం
బొనరించి రైన నను నేఁ, బనిఁగాని పాలించుకొండుఁ భార్గవ! కంటే. 294

దండుఁ డరజను బల్మి భోగించుట.

చ. అని యిటులాడుశుక్రసుత నాతఁడు కామహతాత్ముఁడై బలం
బునఁ బడఁద్రోసి కూడి గతపుణ్యచరిత్రను జేసి యామహా
మునివరువాసము న్వెడలి పొందుగ భృత్యులఁగూడి తేరిపైఁ
దనరి స్వపత్తనంబునకుఁ దాఁ జని మోదముతోడ నత్తఱిన్. 295

ఆ. శుక్లసంప్లుతమున శోభిలుకవిసుత
పొరి రజస్సుతోడఁ బొదలి వగను
వెలసి యాశ్రమంబు విడనాడి వెలిఁ జేరి
మొగమువంచి చూచు భూమి నునిచి 296

చ. జనకుఁడు నైనభార్గవుని సారెకు సారెకు నాత్మ నెంచి హా!
యని కడునోలి రాత్రిపతిరైవహిమాంశునిఁ బాసి దీనతం
దనరి మహాగ్రహంబులకుఁ దద్దయుఁ జిక్కినదైన రోహిణి
దనరెను బోలి పెన్వగను వారిరి వర్తిలుచుండె నంతటన్. 297

క. దనుజ! పెక్కుదినంబులు, చన జన్నము పూర్ణమగుచుఁ జాలవెలుంగం
గని శుక్రుఁడు పాతాళం, బును విడిచి నిజాశ్రమస్థభూమికి వేడ్కన్. 298

క. చనుదెంచి యాశ్రమాంతం,బుననుండి రజస్స్వలనఁ బొనరుచు సంధ్యా
జని రాగసంక్షితం బగు, ఘనరేఖనుఁ బోలుసుతనుఁ గని రోషమునన్. 299

క. అనెఁ బన్నగసమరోషం,బున నిను ధర్షించి యెవఁడు భోగించెనొ దు
ర్జనుఁడును బాపియు నగునా, జనుఁ డెవఁ డెచ్చోటి కిపుడు చను నేవడితోన్.

క. చనెదను శుద్ధాచారం,బున నుండిననిన్నుఁ జెఱచి పోయినపాపా
త్మునిఁ బల్కుమనిన నది తన,జనకునిఁ బొడఁగాంచి భయము సారెకుఁ బొడమన్.

చ. ఘనమగుదుఃఖవేదనను గ్రాలుచు సిగ్గు మనస్సులోనఁ బె
ల్లొన వచియించెఁ దండ్రి! విను కుత్సితభావుఁడు నీకు శిష్యుఁడుం
జనపతి రైనదండుఁ డురుసైన్యయుతంబుగ నీమహాశ్రమం
బున కరుదెంచి నన్నుఁ గని పూవిలుకానికిఁ జిక్కి స్రుక్కుచున్. 302

ఆ. వలఁపుపుట్టునట్టు పలికి నాతోఁ రతిఁ
జేయ నెంచఁ జూచి చేటువచ్చు

ననుచు నేను బల్క । నరుఁడు నానుడి మీఁతి
బలిమి నన్నుఁగూడి । పాఱిపోయె. 303

క. జనకా! నే నాతనిచే, తను భంగము నిట్లుచెంది । తలఁగనిదుఃఖం
బున నున్న దాన ననఁ దన, తనయోక్తుల నాలకించి । దనుజగురుఁ డొగిన్. 304

శుక్రుఁడు దండునకు శాపమిచ్చుట.

సీ. నలిఁ గోపసంరక్తనయనంబు లేపార నాచమనంబును । యత్నమొప్పఁ
జేసి శుచిర్భూతచిత్తంబుతో నపు డీలాటినుడిఁ బల్కె । నిల మఱియు
ముఖ్యశాసనభయంబును గౌరవస్థితి నడఁకువ లేని దండాఖ్యవిభుఁడు
గరువంబుతోఁ దిరస్కారంబుఁ గావించెఁ గాన దిగంబరఁ । గాంచి సప్త
ఆ. నిశలు గడచులోని । నిఖిలాశ్వరథబల, మంత్రిగణముతోడ । మఱియు నిక్క
మనుచు నిట్టుపలికి । యాతనికిని శాప, మిచ్చి పుత్రిఁజూచి । యిట్లు ననియె.

క. తనయా! పాపవిమోచన, మునకై యిటఁ దపముతోడఁ । దొల్పారుము నీ
వని యిట్లాత్మజకును నీ, తిని శుక్రుఁడు గఱపి పిదపఁ । దివిరిన కాంతున్. 306

చ. దనుజవరిష్ఠగేహముల । దగ్ధ వెలింగెడి నాగవిష్టపం
బునకును బోయె దండుఁడును । భూరిమదంబున సైన్యరాష్ట్రవా
హనబలరాశితో మడిసె । నాయెడ దేవత లట్టిదండకా
వని నెడఁబాసి పోయి రతిపాపపదం బని దైత్యశేఖరా!. 307

క. కరిచర్మవసనుఁ డగుశర్వం, కరుచే నది చేయఁబడెను । గర్వరగణమం
దిరముగ నిటు పెఱకాంతలు, గురుపుణ్యములన్ గ్రహించికొనిపోదు రొగిన్.

మ. దనుజా! ప్రాకృతు లైనమానవులు సత్యంబిట్లు గర్వంబుచే
తను బూబోఁదులఁబొందుఁగోరి ధర విస్తారావమానస్థితిన్
గని దుష్కీర్తినిఁ జచ్చి రక్కట! మహాకళ్యాణియా పార్వతీ
వనితన్ గోరుట నీకుఁ బాడియగునే । పల్మాఱు భావించినన్. 309

చ. పొరిఁబొరిఁ బ్రాకృతాంగనయి । భూమిని నిట్లు దహింప నిర్జరే
శ్వరునకు భార్య యైనగిరిజాసతి తాల్ప దటంచుఁ జెప్ప న
చ్చెరువగుఁ గాదె; శంకరుఁ డజేయుఁడు దానవదేవకోటికిన్
గర మతనిన్ జయించుటకుఁ । గాదు రణస్థలి నెట్టివారికిన్. 310

అంధకుఁడు ప్రహ్లాదునిబుద్ధి నిరసించుట.

తే. అనఘ! ప్రహ్లాదుఁ డిట్లాడ । నాలకించి
యంధకుఁడు కోపతాపరక్తాంబకుండు
నగుచు నిట్టూర్పు నిగుడించి । యధికవీర్యుఁ
డగుచు నాతనిఁ గని యపు । డలుకఁబలికె. 311

క. విను నా చేతను సంగర, మున శక్తుఁడు కాఁడ గెలువ । ముక్కంటి కనం
గ నధర్ముం డసహాయుఁడు, ఘనభస్మారుణితదీప్త । కాయుం డరయన్ 312

క. దనుజాధీశ్వర! యంధకుఁ, డని వాసవువలన భీతి । నందుని చెపుమా
వనచరులవలన నతనికి, జనియించెడిభయ మదెంత । చర్చింపంగన్ 313

తే. అతఁడు పురవీథులంబున । నడరునట్టి, భవ్యవృషపత్త్రనాముని । వలన భయముఁ
జెంద లే దేమొకో! యని । చెప్ప నాత, డంధకుని ఘోరవాక్యంబు । నాలకించి.

ప్రహ్లాదుఁ డంధకునకు నసితముని చెప్పినరీతి బోధించుట.

క. అని నీపలు కలిగర్హిత, మున నలరి యసహ్యాసరణిఁ । బొలుపొందినదై
కన ధర్మార్థవిరుద్ధం, బును నయ్యెను వినఁగ నేఁడు । బుద్ధివిహీనా! 315

క. ధర సింగమునకు నక్కయుఁ, గరికి న్మశకమున కగ్ని । ఖగములకును బం
గరునకు రాతికిఁ గల దం,తర మని భాషింపఁబడెను । దజ్ఞులచేతన్. 316

ఆ. అట్టి దైనమేర । యభవునకును నీకుఁ, గలదె? నీతిఁ జెప్పఁ । గా దటంచుఁ
దివిరి యనెద నీవు । దేవర్షియును మహా, మనుజుఁడైన యసిత । మహానివరుఁడు

వ. మంతనంబునఁ గొంతవడి లోకోద్ధరణహితబుద్ధిఁ జింతించి. 318

సీ. పలికినవాక్యంబు । భాషింతు వినుమెవ్వఁ, డతిధర్మశీలత । నడరి విజిత
గర్వరోషంబులఁ । గ్రాలుచుఁ బరులకు హానిఁ జేయక యవి । ద్యావినీతుఁ
డై స్వదారలఁ గూడి । హర్షించి పెఱతొంట్లఁ బొందు గోరఁ డా యట్టి । పురుషునకును
భయ మొకించుకయైన । వాటిల్ల దెవ్వఁడు పరుల నిత్యంబును । బాధపెట్టి

ఆ. కోరితమునఁ బ్రీతి । పొంగారఁ బరసతి, విత్తవాంఛతోడ । వెలసి శాస్త్ర
సరణి వీడి నీచ । సతులఁ గూడెడువాఁడు, పొందఁ డుభయలోక । ములసుఖంబు.

క. భగవానుఁడు ధర్మాన్వితుఁ, డగురవిసంత్యక్తరోషుఁ । డయి కీర్తిఁ గనెన్
సుగుణముని యైనవారుణి, జగములఁ గీర్తింపఁబడెను । సత్పురుషులచేన్. 320

క. తరణిసుతుం డగుమను వాగి, వరవిద్యాన్వితుఁడు నగుచు । వాసిని జెందెన్
సౌరిది వగస్త్యుఁడు మును నిజ,తరుణీసంతుష్టబుద్ధిఁ । దనరెన్ జూండీ!. 321

క. ఇటు లీధీరులు మున్నీ, కటులెరకలు పొఘదూర । బంధురధర్మో
త్కటపుణ్యంబులఁ జేసిరి, చటులస్థితి లేనివంశ । సక్రమభణితిన్. 322

క. కర మిట్లు వీరు నిర్జర, గరుడాద్యర్చితులు శాప । కరగణ్యులు దు
స్తరవీర్యకీర్తిగురుధన, పరివృతులై దీప్తితోడఁ । బరఁగిరి మిగులన్. 323

క. నీ వధిపుఁడవై నిత్యము, కావరమున ఘోరపాప । కార్యోద్యమసం
భావితుఁడవు కలహప్రియ, భావుండవు నైతి వకట! । పాపనికాటా!. 324

సీ. చెడుగగునడతతోఁ । జెన్నారి పరులను బాధించు నముచియు । బహుళగర్వ
మున నున్న పనకాఖ్య । భూపతియును బరార్థాభిలాషోన్నతి । నడరి దైత్యుఁ
డైనహిరణ్యాక్షుఁ । డతనికి సోదరుఁ డగుచు మూర్ఖస్థితి । నలరి పాప

కలితుఁ డైనహిరణ్య।కశిపుఁడు స్వర్ణాపహారుఁడు సు త్తముతేజుఁ।డైనయముఁడు
ఆ. మున్ను వీరు నాశ।మును జెంది రద్దాన, ధర్మసరణి దాఁటఁ। దగదు భవ్య
గతి నొసంగు నద్ది। ఘనతరకము గల, ధర్మ మొందుచుండ్రు। తథ్య మసుర.।
ఆ. బుధులు రెండులోక।ములయందు ధర్మంబు, సద్గతుల నొసంగు। జనుల కనిశ
మౌరి సధర్మ ముభయ।భువనవాసంబులఁ, బాతనంబుకొలకు। వలలు నెవుడు.
క. గురుధర్మాన్వితు లగుచు, త్పురుషులు విడువంగ నగును। భూభాగమునన్
బర లలనాసంగమమును, నిరతము గురుమానసముల। నిలిచి దితిజా! 327
క. పరకాంత లేకవింశతి, నరకంబులఁ జేరునట్లు। సలిఁజేయుదు రీ
ధర నఖిలవర్ణులకు సు, స్థిరధర్మమె యుక్త మనుచుఁ। జెప్పిరి పెద్దల్. 328
మ. పరదారార్థములందు నిత్యము మహా।వాంఛన్ బ్రవర్తించు దు
ష్పురుషుం డారయ రౌరవాఖ్యనరకం।బుం జెందుఁ బెక్కేండ్లు వి
స్తరదుఃఖస్థితి నంచుఁ జెల్పె హరికిన్। సర్వాశనస్వామికిన్
సరవి న్మౌనివరుండు నా నసితుఁడో। సర్వాసురాధీశ్వరా! 329
క. కనుకఁ గవి దూరముగఁ బర, వనితల విడనాడ నగును;। భామలు నికృతా
త్మను బరిభవమును నరులకు, ననయము సమకూర్చుచుందు। రవనినిఁ గనుమా.

అంధకుఁడు ప్రహ్లాదునిఁ దిరస్కరించి శంబరుని హరునికడ కనుపుట.

క. మునివర! ప్రహ్లాదుం డిటు, లన నంధకుఁ డతనితోడ। ననె ధర్మరతిన్
దనరిలి వీ వొకఁడవె నేఁ, గన ధర్మముఁ జేయువాఁడఁ। గాను ధరిత్రిన్. 331
మ. అని ప్రహ్లాదునితోడ నంధకుఁడు ని।ట్లావేళ వాక్రుచ్చి చెం
తనె వర్తించెడిశంబరున్ గని యనెన్। దైత్యేశ! రుద్రేశుఁడై
ఘనతన్ జెందినమందరాద్రికిని వే।గం బోగి గంగాధరున్
గని భాషింపు మదెట్టు లన్న విను కాం।తున్ దాని నేఁ బల్కెదన్. 332
మత్తకోకిల. ఓరిభితుఁడ! సుందరంబుగ నొప్పి।నాకసమంబు నై
భూరిదీప్తి వెలుంగుమందర।భూధరంబును నేలకో
వారకేఁ బరిరక్షఁ గూర్తువొ। వానిచే నిది దత్తమై
ధారణిన్ బొలుపారె నీకొగి। దానిఁ బల్కు నిజంబుగన్ 333
ఆ. వాసవాదిదేవ।వరులు నాయానతి, యందు బద్ధబుద్ధి। నలర నీవు
ననుఁ దిరస్కరించి। నలి నీమహాగిరి, కయి వసించుచున్న।వాఁడ వేల? 334
క. నీ కీవరనగ మిష్టం, బై కడఁగినయెడల నిప్పు। డాడెడినుడులన్
చేకొని చేయుము నీసలి, నా కిదు మని పల్కు ప్రమథ।నాథునితోడన్. 335
మ. అని యిట్లాతఁడు పల్క శంబరుఁడు ప్ర।త్యాసక్తమై మందరం
బునకుం బోయి యుమాసమేతుఁ డగుచుం। బొల్పారు గౌరీశునిం

గని వాఁ డన్న తెఱంగుఁ బల్కె సతి యా । కాత్యాయనీదేవి సొం
పున నాలించుచు నుండ నయ్యెడను శం । భుం డాడె నీకై వడిన్. 336

మ. దనుజా! వాసవుఁ డిచ్చె నీకు ఘనమహా । ర్ఘ్యంబుగా దమిగా దాని నా
రని దౌ నానతి లేక పీడ నగునే । తర్కించి నీ విప్పు డి
మ్మనుచుం బల్కెన శైలరాజసుత పో । నానే స్వకామంబుఁ దా
ల్పను శక్తుండను! గా నటంచుఁ గడఁక । న్భాషించె మానీశ్వరా. 337

ఆ. అంత నట్టిదనుజు । నంబిక పొడఁగాంచి, దైత్యయంధకాఖ్య । దనుజుఁ జేరి
నేను బలుకునట్టి । నీతిభాషణములఁ, బలుకు మనుచు నిట్లు । పలుకసాగె. 338

సీ. నేఁ గాలిబంటనై । నెగడుదు నని శంభుఁ డట్టివాఁడును నయి । యలరుమమ్ము
వడిఁ బ్రాణదూతను । బంపి యువ్వాఁడు చంపఁ గలఁ డొ వాఁడు ఫలంబు । గాంచు ననుచు
నాడ శంబరుఁ డంధ । కాసురు కడ కేఁగి పార్వతి చెప్పిన । పలుకు లెల్ల
వినిపింప దానిని । విని వాఁడు క్రోధాతుఁ డగుచు నిట్టూర్పుల । నదరఁ జేసి

తే. వినిక దుర్యోధనాసురుఁ । బిలిచి దుష్ట, శీల యగు పార్వతికి భీతి । చెలఁగ గాఢ
చటులసాన్నాహికి యనెడి । సమరభేరి, దెసలు ఘూర్ణిల్లఁ గొట్టుము । దీను లెన్న

దుర్యోధనాసురుఁ డంధకాజ్ఞాపితుండై రణభేరిఁ గొట్టుట.

మ. అనఘా! వాఁ డిటు లంధకాసురునిచే । నాజ్ఞాపితుండై మహా
దనుజ ల్విస్మయమంద నంత బలిమిం । దర్పించి ప్రాణంబురీ
తిని భేరి న్వడిఁ గొట్టె నద్ది బలుఁడై । దీపించుచున్నట్టి యా
దనుజగ్రామణిచేతఁ దాడితమునై । తళ్కొత్తి చిత్రంబుగన్. 340

తే. భైరవాకారమునఁ జాలఁ । బరఁగు భయద, రావమొనరించె రాసభ । రవము మాడ్కి
నట్టి భీకరనాదంబు । నాలకించి, దైత్యదానవు లెల్లను । దల్లడిలుచు. 341

క. ఈనాద మేమొకో యని, మానుగఁ దర్కించుకొనుచు । మహితాశ్చర్య
ధ్యానమతు లొప్ప వడి నా, దానవపతి సభకుఁ జనిరి । తాపసవర్యా! 342

క. చను దెంచినరక్కసులను, గనుఁగొని సేనేశ్వరుండు । కలతెఱఁగును జె
ప్పిన నాపటుబలదానవ, ఘను లతిసన్నద్ధు లగుచుఁ । గలహేచ్ఛఁ దమిన్. 343

అంధకాసురుఁడు సబలుఁడై హరునిపై యుద్ధమున కరుగుట.

మ. ఘననాగోష్ట్రరథాశ్వులై వెడలి రా । క్రవ్యాదనాథుండు క్ర
న్నన దివ్యోన్నతపంచనల్వపరిమా । ణం బొప్పుచున్నట్టి స్యం
దనముం ధీరత నెక్కె శంకరునియు । ద్ధప్రక్రియం గెల్వ నెం
చినచిత్తంబున నేఁగ దేవతలు ని । శ్చేష్టాత్ములై రాయెడన్. 344

సీ. జంభాసురుండు కుజంభుఁడు హుండుఁడు బలవంతులైన శం । బరతుహుండ
భాణకా ర్తస్వర । భాస్కరరిపుహస్తి దైత్యనాథులు మహో । దరుఁడు శిబియు

శాల్వుండు వృషపర్వ । శంకుకర్ణులు విరోచనహయగ్రీవులు । సంహ్రాదుండు
కాలనేమియు ఘోర । కాలానలుండును బలులును నగుచున్న । శరభవృత్ర
తే. బలులు దుర్యోధనుండు విపాకపాక
దానవేశులు మఱి పటు । దర్పవీర్య
లైనబలవంతదైత్యు లని సేయ । నఖిలశస్త్ర
పాణులై పేర్చి వెకలిరి । వసుధ కదల 345
చ. పరమమునీంద్ర! యిట్లసుర । పాలుఁడు దుర్జనుఁ డైనయంధకా
సురుఁడు రణస్థలిన్ బలిమి । శోభిల శంభునితోడ ఘోరసం
గర మొనరించుకోర్కి మదిఁ । గ్రాలఁగఁ గాలవిషాశబద్ధుఁ డై
గురునగ మైనమందరముఁ । గూడఁబెనె స్వరమాద్భుతస్థితిన్. 346
ఆ. శర్వుఁ డపుడు సమర । సన్నాహుఁడై నంది, గాంచి యుష్మదాజ్ఞఁ । గ్రాలునట్టి
పర్వతాదులైన । ప్రమథగణంబులఁ, బిలువు మన నతండు । ప్రీతి నంత. 347
క. గిరిశునివచనంబునఁ, బరువడిఁ జని బలము నంటి । భావములోనన్
స్థిరభక్తిని గణనాథులఁ, గరమర్థిని సంస్మరించెఁ । గమ్రచరిత్రా! 348
చ అటమునఁ నందిసంస్మృతులు । నై గణనాయకులెల్ల నుద్ధతిన్
వెలుఁగు జనింపుచుండఁగను । వేలకొలందినిఁ బైకిలేచి చె
చ్చెఱ నరుదెంచి నందివిభుఁ । జేరి శిరస్సులు వ్రాల్చి మ్రొక్కి ర
త్తఱిఁ జనుదెంచినట్టి ప్రమ । థప్రభులం గని భక్తి మీఱఁగన్. 349

నంది హరునకుఁ బ్రమథాదిగణనిరూపణముఁ జెప్పుట.

సీ నాశంబు లేనట్టి । నంది వారికి మ్రొక్కి యందఱ నభవుని । కపుడు తెలుపఁ
బూని భాషించెను । మూఁడుకన్నుల నొప్పి పావనులై జటా । పటలకాంతిఁ
గడఁగడపీర శేఖ । రాదశకోటిరుద్రులు మర్కటానన । రుచులవలన
వెల్గుచు శార్దూల । విక్రమగురుయశోధనముల నెప్పుడు । ఘనత నొందు
ఆ వీరు ద్వారపాల । వీరు లీశూరులు
షణ్ముఖముల ఘోర । శక్తిహస్త
ముల నెమిళ్లఁ బెక్కు । ముల నొప్పి యఱువది
యాఱుకోట్లు స్కందు । లగుదు రభవ!. 350
ఆ శర్వ యట్ల యివ్వి । శాఖాఖ్యఁ గలవారు, నైగమేయగణము । లిగతి యగు
సరవి సప్తకోటి । శతసంఖ్య నొప్పారు, నట్టి ప్రమథవర్య । లగుదు రోలి.
క కల రొక్కకనిశ శతమా, తలు కనుఁగొనుభస్మమిళిత । తనులును ముక్కం
టులు శూలకరులు నగువీ, రలు శైలగణాధిపతులు । రాక్షసదమనా!. 352
క. వరభూతిప్రహరణులై, పొరి దీప్తిగ బాణతతులు । పొంగారుచు నా
శరణి నసంఖ్యలుఁ గా వచ్చిరి సాయముకొఱకు నీకుఁ । దేవ చెలంగన్. 353

వ. దేవా! పినాకములఁ బూని మహాభయంకరులై కాలముఖంబుల నేపారి భవద్భక్తి
నలరురుద్రగణవీరులును, రక్తచందనముల మేనుల నలందుకొని దిగ్వస్త్రులై
దివ్యమాలల ధరించి గంటలవాయించుచుండు నిరాశ్రయాఖ్యయోధగణవీరు
లును, పార్శ్వద్వినేత్రములరాణించుచుఁ బద్మనేత్రముల విలసిల్లి శ్రీవత్సాంకితవ
క్షులై నాశములేక వృషభకేతనంబులఁ దేజరిల్లుచుఁ బతులపై నుండినభూతగ
ణేశులును, చక్రశూలములఁ దాల్చినమహాపాశుపతగణంబులును, భేదరహి
తుఁడును సర్వపూజితుఁ డగునారాయణుఁ గూడినభైరవుండును, శూలచాపశ
రంబులఁ గరంబులఁ దాల్చి భవద్రోమసంజాతు లగుసింహవదనులును, మఱి
కొన్ని భూతజాలము లిపుడు సాహాయ్యంబుకొఱకై వచ్చిరని భాషింప నట్టియుద
భూతగణంబు లెల్ల సేవించి భవునకు నమస్కరించి నిలిచినఁ గాంచి శివుఁ డా
గణనాథుల సత్కారమునఁ గూర్పుండ నియోగించి మహాపాశుపతులఁ జూచి
లేచి యెదురేఁగి గాఢాలింగన మొనర్చిన వారలిభక్తి మహేశ్వరునకు
మ్రొక్కిరి పిదప నట్టిపెద్దవింతను జూడఁగాంచి గణేశ్వరు లట్టిచిత్ర మేమని
చింతించుచు విస్మితులైరి అట్టితఱిఁ జిత్రితనేత్రు లగుగణేశుల నాలోకించి
యోగివర్యుఁ డగుశైలాది సవ్యశూలహస్తుఁడును సర్వభూతాధినాథుఁడును
నగు గంగాధరునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 354

చ. పురహర! నీవు పాశుపతపుణ్యగణంబులఁ గౌఁగిలించి నా
దరమలితో మెలంగినకతంబున విస్ఫుటలోకబృంహకం
బరలి గణాళికిం జోడమె నట్టులె జ్ఞానవిశేషరూపముల్
పరఁగును స్వేచ్ఛ వారికని బాగుగ దానిని దెల్పు సత్కృపన్ 355

— శివుఁడు హరికిని దనకు భేదములేదని ప్రమథులకుఁ జెప్పుట. —

క. అన భూతభావనుం డా, ఘనుఁ డాదివనుడుల నపుడు కరుణ న్వని శం
కనుఁ జెందినగణనాథులఁ, గని యిటు భాషించె మౌని గణ్యులు మెచ్చన్.

సీ. హరుఁడనా నను భక్తి నర్చించి వైష్ణవభవ్యపదంబు గర్వంబుతోడ
నలరి నిందించితి రట్టిదాజ్ఞానంబుచేత సాదృశ్యంబు చెదను మాకు
నజుఁడును భగవంతుఁ డగుహరి నే నాదు; నిత్యుఁడ నైనట్టి నేన చక్రి
నగుదు; మాయిరువురియందు లేదు విశేష; మెసఁగ రెండుగ నిట్టు లేకమూర్తి
ఆ. కాన భక్తిభావగణ్యులు నరసింహ
లైనభూతగణములార! నేను
తెలియఁబడితిఁ; జక్రి లిపిరి మాచేఁ దెలి
యంగఁ బడనివాఁడు నయ్యుఁ జూడ. 357

ఆ. హరి వినిందితుండు నయ్యు మాచే నట్టి, కారణమున మాకు జ్ఞానశూన్య
మయ్యె నందువలన నాలింగనంబు నా, వలన లేనిదయ్యె వాస్తవముగ. 358

సీ. అనఘ! యిట్లు పురారి । యన గణాధిపులు పల్కి రో పార్వతీ । ప్రాణనాథ!
నీవు మనోజ్ఞాన । నిర్మలుండవు నిరంజనుఁడ వక్షరుఁడవు । శాంతినిధివి
శుద్ధకాయుండవు । శుద్ధస్ఫటికవర్ణ సముఁడవై యుందు వా । శౌరి విలస
దంజనసంకాశుఁ । డగునాతనికి నీకు నైక్య మేరీతితో । నడరె ననిన
తే. నభ్రకేశనుఁ డాగణాగ్రాధ్యవాక్య, సరణి విని నవ్వి మేఘని । స్వనముకలిమిఁ
బలికెఁ జెప్పెద మీకు సర్వస్వకీర్తి, వర్ధనం బైనమాటను । భక్తి వినుఁడు.

—— హరుఁడు ప్రమథగణములకు శివకేశవైక్యంబుఁ జెప్పుచు విశ్వరూపకంబుఁ జూపుట. ——

మత్త. జ్ఞానమందున మీరు యోగ్యులు । కారె? యట్టిఁడు లైన నే
మానుగా నపవాదభీతిని । మానితంబయి ప్రీతి నా
మానసంబున నున్నగుహ్యము । మాన్య లెన్న వచించెదన్
గాన మీరట జ్ఞానవైఖరిఁ । గాంక్షతో వినుఁ డిత్తఱిన్. 360
క. నను నేకరూపకాయునిఁ, గను చేసియు జ్ఞానవాంఛఁ । గడఁగెడు మీ కిం
పున నభిషేకింపుఁడి పాలను హవ్యాదులను భక్తి । లాయుచు నుండన్ 361
ఆ. అమలదివ్యచందనాదులతో నాకుఁ
గలుగ జేపుడు ప్రీతి । కాన అంప
ముసు ధరించి కడిమి । పూన్కి నాకాయంబుఁ
గోయఁ డట్టులైనఁ । గోమరు మిగుల 362
క. కనఁబడు నస్మద్విగ్రహమున మధుసూదనుఁడు దివ్య । పురుషుండు మహా
దనుజహరుఁ డైన శ్రీహరి, ఘనతర మగుదీప్తితోడ । గణవరులారా!. 363
క. హరిభక్తుఁ డైనమానవ, వరుఁ డేకాహారమునను । భాసిల్లెడిస
త్పురుషుఁడు సము లీయిద్దఱు, ధరపై సందియము లేదు । తర్కింపంగన్.
క. వినుఁ డీలోకము చెప్పెన్, కన నెవరికి నైన భేద । గలి వెల్లడి త్రో
వను విస్మయమగు మీకర, మున నర్థము నిడను భేద । మున నలరుటచేన్. 365
సీ. నలినాక్షుఁడును లోక । నాథుఁడు కందర్పసన్నిభకాయుఁడౌ । శౌరి మీరు
నిందింపఁదగినట్టి । నిత్యేశ్వరుం డప్పు సర్వస్వరూపుఁడు । సకలభూత
గణనాథుఁ డఖిలలోక । వ్యాప్తుఁ డగుచుండు నతనికిఁ దుల్యుఁడై । యవఘళించు
జనుఁ డెవ్వఁడును జరా । చరములలో లేఁడు పరికింప నాథగ । వానుఁ డలమిఁ
ఆ. పాండురక్తపీత । వర్ణుఁడు నగుచుండు
వానికంటె నన్య । వసు వెట్టి
దైన లేదు త్రిగుణి । యై సదాశివమూర్తి
నలరి లోకపూజ్యుఁ । డగుచు నుండు. 366
ఆ. శంభుఁ డిట్టు లనఁగ । శైలాదులౌ ప్రమ
థేంద్రు లాడి రో మ । హేశ! మాకుఁ

బరమదయ సదాశివప్రభావోన్నతి
విస్తరించి చెపుము వీను లలర. 367

శివుఁడు ప్రమథులకు నద్భుతమూర్తిఁ జూపుట.

క. మునివర! ప్రమథేశులు చెప్పినమాటల నాలకించుఁడు విని వారికిఁ జూ
పెను శివసద్రూపం, బును దెలిపెద దాని వినుము పూర్ణప్రీతిన్. 368

సీ. శతసహస్రసుచక్రచరణదారుణదండ భుజముల రాజిల్లి భువనభాగ
తలములయందెల్ల దట్టంబుగాఁ బర్వి తాన నశక్యమై గరళకంఠు
గాఢస్వరూపంబుఁ గనుఁగొని దేవతాప్రహరణ దండోరుభద్రవాస
ములఁ జూచి యోగణముఖ్యు లేకముఖంబువలన రాణించెడిభవునిఁగాంచి

ఆ. పిదపఁ బార్వతీశు విష్ణుచిహ్నంబుల, వేయివిధము లగుచు వెల్లు రూపుఁ
గాంచి యర్ధవిష్ణుకాలారివిగ్రహ, కలిత మైన మూర్తిఁ గనిరి మఱియు.

వ. మునీంద్రా! విను మంత నాపరమేశ్వరుని లీలాస్వరూపంబు కొంతవడి వృష
భారూఢగరుడకేతనవిరాజితంబై మఱికొంతదనుక నాగాంతకారూఢ వృష
ధ్వజవిలసితంబయి చూపట్టు. అయ్యెడ సద్గుణగణమణి యగుత్రినేత్రుఁ డేయే
సమయముల నెట్టిరూపముల ధరించునో యన నట్లట్ల మహాపాశుపతగణంబు
లుద్భవించిరి. పిదప నిట్లు పెక్కుమూర్తుల నక్కజంబుగఁ దాల్చిన ముక్కంటి
యొక్కరూపమును ధరించి తత్కాలక్రమంబుగ శుక్లరక్తపీత నీల మిశ్ర
వర్ణుండుగను విగతవర్ణుండుగను మహాపాశుపతరూపుఁడుగను రాణించి బ్రహ్మన
రుద్రేంద్రశంభుప్రభాకరవిష్ణుపితామహసమమూర్తుల నలరె. అంతఁ దదద్భుత
దివ్యరూపమును జూడఁగని గణేశ్వరులు విస్మితులై పరమేశ్వరుఁడు బ్రహ్మ శౌరి
వాసవ భాస్కర తుల్యైక్యవిగ్రహుండనియును సనాతనుఁడనియును దేవ
దేవుండనియును భేదరహితుండనియును భావించిరి దాన నాపార్షదులు నిర్ధూ
తకల్మషులైరి వారిట్లభేదులును విగతపాపులు నై తేజరిల్లుచుండ హరీశ్వరుం
డగుశర్వుండు సంతుష్టాంతరంగుఁడై భాషించె 370

ఆ. సుప్రశాంతులార! సారిది మీజ్ఞానంబు, చేత నేను ముదముఁ జెందినాఁడ
నిడుదుఁ గోరుఁ డాత్మ నొసఁగుకోరికతోడ, నలరి కొలఁదిలేని దైనవరము.

ప్రమథులు భేదరహితపాశుపతవరంబుఁ గోరుట

చ. పరమమునీశ! శంభుఁ డిటు పల్కఁ గణేశ్వరు లాడి రీశ్వరా
హరిఁ బరి భేదదృష్టిమెయిఁ బుట్టినపాపము తెండిపోవ నా
వరమును మాకు నిమ్మనుచుఁ బ్రార్థనచేసిన మంచి దంచు శం
కరుఁ డొగి వారిని స్వగతకల్మషభావులఁ జేసి ప్రీతితోన్. 372

క. విను తా వ్యస్థితితోఁ, దొనరెడియాసుగుణగణముఁ దొంగారెడిబు
ద్ధిని దనకౌఁగిటఁ జేర్చెను, మనసిజహరుఁ డైనశివుఁడు మానిలలాక్షా! 373

తే. అంతఁ బ్రణతార్తిసంహారుఁ । దఖిలనిర్జరావతంసుండు మేఘర । వాన్వితుండు
నైనశంభునివలన వా । రట్టిమంద, రంబుపై మానితులునైరి । రహించెలంగ 374

చ. ప్రమథగణాత్తమై శివుని । పాదయుగంబున నొప్పి శ్వేతకా
యమునఁ జెలంగుమందరన । గాధ్యము నల్లనిలోలుతో విశే
షముగను గూడుకాయమునఁ । జాలఁ దనర్చుచు శారదాభ్రవ
ర్ణము కలపార్వతీశ్వరుని । రమ్యవృషంబును బోలి రాజిలెన్. 375

తే. కమలలోచనపార్వతీ । కాంతు లేక
రూపమున నొప్పి నిత్యము । రూఢి వెలయఁ
దెలివి లేనట్టిమనుజులీ । తెలుఁగు నెఱుఁగ
రైరి భిన్నత్వపరణుల । నలరు మతుల 376

క. అని యుక్కైవడి నతఁ డన, విని నారదుఁ డామునీశ । విభుఁ గని పలికెన్
మునిచంద్ర! యంధకుం డే, పని బిమ్మటఁ జేసె దాని । భావం బలరన్. 377

వ. భాషింపు మనుటయు 378

క. నీరజలోచన సత్యా, ధీర సువర్ణాద్రిధీర । ధర్మవిహారా
కారుణ్యాకర నిత్యా, చార మహాశూర రామ । చంద్రనరేంద్రా! 379

మానినీవృత్తము. పావనతాపస భావకుశేశయ । భాస్కరబంధురకీర్తిధరా
ధీవర సంతతవీర మహోన్నత । దీప్తశరాసన దివ్యకరా
భూవర దుర్జనపుంగవకుంజర । పూగమృగేశ్వర పాపహరా
పావనిసేవితపాదసుపుష్కర । భానుకులాంబుధిశీతకరా!. 380

తరల. వరదపావన భద్రమానస । భక్తసంచయపాలనా
గరుడకిన్నరసిద్ధచారణ । గణ్యవంద్యనికేతనా
పరమభూషణ పాపశోషణ । ఖండితస్తుతభాషణా
ధరణిజారమణా సురాధిప । తల్లజానిశభీషణా!. 381

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదితకవితాప్రాభవ, హరితసకులాన్వయప్రభవ, రామవఝ్ఝలవంశదుగ్ధసాగరసుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయ, కొండయనామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగువామనపురాణమం దష్టమస్కంధము.

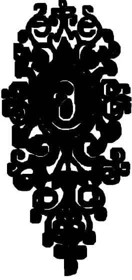
శ్రీరామార్పణమస్తు.

శ్రీరస్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

నవమస్కంధము.

రఘువంశవిశాలో

దారాంబుధిచంద్ర! ధర్మరతినిస్తంద్రా!

కారుణ్యభావసాంద్రా!

సారమహాచార! రామచంద్ర నరేంద్రా!. 1

క. అవధారు పులస్త్యముని, ప్రవరుఁడు నారదునిఁ జూచి పలికెను బ్రహ్మో
ద్భవ! యంధకుండు దానవ, నివహంబులఁగూడి యపుడు నీటుచెలంగన్. 2

చ. కదలినవాఁడు నై ప్రమథగణ్యసమాశ్రితకందరంబులన్
గదిగొని శైలపత్యమునఁ గ్రాలి లతాతరుపుష్పసంహతిన్
బొదలెడిమందరంబునకుఁ బోఁ బ్రమథేశులు వారిఁ జూచి వే
పొదలెడి రోషతాపములు బుద్ధులఁ దద్దయు దందడింపఁగన్ 3

క. పలువిధములఁ గిలకిలరవ, ములు చేయుచుఁ జెక్కుతూర్యముల వడి సంర
బ్ధులు నై కొట్టిరి వేల్పుల, చెలు లచ్చర లెల్లఁ జూచి చిత్రపడంగన్ 4

శా. ఆవిస్తారనినాద మంత లయకాలారావతుల్యంబు నై
తీవ్రం బుష్కరభూమిభాగములలో డీకొల్పఁగా సాగఁ ద
ద్రావంబున్ దగఁ బుష్కరస్థలమునన్ దర్పోత్కటవిఘ్నేశ్వరుం
డావేళ న్విని క్రుద్ధుఁ డై ప్రమథదివ్యానీకసంయుక్తుఁ డై. 5

ఉ. భాసురకందరంబులను భాసిలి శైలగణంబులందుఁ బ
ల్యాసినిఁ గాంచు మందరము బంధురవేగముతోడఁ జేరి ది
గ్వ్యాసుఁడు తండ్రి యైనహరుభక్తినిఁ గాంచి నమస్కరించి యో
దాసశరణ్య! యంచు నుతిఁ దద్దయొనర్చుచుఁ బల్కెఁ దాపసా!. 6

గణవిఘ్నేశ్వరు లంధకుఁ జంప హరునిఁ గొల్చుట.

ఆ. భువననాథ! దైత్యపుంగవు లనిసేయ, వచ్చి నిలిచియున్నవార లూర
కుండు రేల విగ్రహోత్సవరతబుద్ధి, చెలయు లెత్తు ప్రమథవీరు లెన్న. 7

క. మునివర! విఘ్నేశ్వరుఁ డిట్లన గంగాధరుఁడు పలికె। నని నంధకుఁ జం
పను బోవుచున్నవాఁడను, ఖనిఁ గాని నే నప్రమాద।పద్ధతి ననుచున్. 8

ఆ. అపుడు గౌరి సారె।కథపునిఁ గౌఁగిటి, యందుఁ జెలిమిఁ జేర్చి।యామహేశుఁ
గాంచి యంధకాఖ్య।కర్బురేశునిఁ గూల్పఁ, జను మటంచుఁ బలికె। సారభక్తి.

చ. అలరుచు రోచనోజ్వలము। నైన తనరారినచందనంబు ని
శ్చలమతిరాయి పురారిపద।సారసయుగ్మమునం దలంచుచున్
బలుమఱు మ్రొక్కి సంతసిలె। భర్గుఁడు నెచ్చెలి యైనమాలినీ
లలనను జూచి యంత నని। లాలితసూక్తులతోడ నర్తతిన్. 10

సీ. వెలఁదిరో! నీవును। విజయయు జయయును నపరాజితయు నా। జయంతి కూడి
మాటిమాటికి నప్ర।మత్తలై గిరిజను మానితరక్షిత।మందిరమున
భద్రముగా నుంచి। పాలింపుఁ డనియిట్లు లభవుఁ డాచెలులతో। నాడి వృషభ
మును నెక్కి తనగృహా।మునునుండి ముదమున వెడలె నారుద్రుని।వెంటవంటి

ఆ. గణము లరుగుచుండ। గణనాథు లావేళ, నట్టిమందిరమ్ము। నందు నుండి
విజయశబ్దములను। వేడ్కతోఁ జేయుచు, వెడలి రతనివెంట। విపులశక్తి.

హరుఁ డంధకుపై నరుగుట.

క. జగదవనుండు మహేశ్వరుఁ, డగణితవీర్యుండు శూల।హస్తుండు మహా
సుగుణియు నగుఫాలాక్షుఁడు, పగతుర సమయింప ననికి। వచ్చెడివేళన్. 12

క. గురుతరశుభసౌమ్యస్థితిఁ, బరఁగెడిచిహ్నములు జయము। బాగుగ శ్రీశం
కరునకుఁ గలిగెడిరీతిని, సరవిఁ బ్రశంసింపసాగె। సజ్జను లెన్నన్. 13

చ. సురసనినాదము న్మిగుల। శోభిలఁ జేయుచు నక్కలింపుతో
నరిగెను వామభాగమున। నామిషజగ్ధినిఁ గోరురాక్షసో
త్కరములు శోణితార్థులయి। గాఢపుఁదృష్ణచెలంగ నేగ శం
కరుని నభోంతరక్షణపుఁ। గాయము కంపముఁ జెందెఁ దాపసా!. 14

తే. శకునిహారితపక్షులు। సత్వరమున
నరుగఁ జొచ్చెఁ బరాఙ్ముఖు।లగుచు నట్టి
వరనిమిత్తంబులనుగాంచి। బహుళభూత
భావనుం డాద్యుఁ డైనట్టి। భర్గుఁ డంత 15

క. తనమొగమునఁ జిరునగ వొగిఁ, బెనఁగొన శైలాదిఁ జూచి। వినుమని పలికెఁ
గనఁబడె నిమిత్తములు జయ, మొనరఁ బరాజయముకలుగ। దూహింపఁగన్.

తే. అంత నతఁడు మహేశ్వరుఁ। డాడినట్టి
భాషణంబుల నాలించి। భవ! మహేశ!
సమరమున గెల్వ శాత్రవ।సమితినెల్లఁ
జాలి నని యిట్టు లాతఁడు। పల్కె నంత. 17

సీ. పరమమహాపాశుపతగణంబులనెల్ల నందీశరుద్రగణముల నెలమి
సమరంబునందు నాజ్ఞాపింప వారంతఁ జని మహాశస్త్రాస్త్రసహితు లగుచుఁ
బిడుగుల ట్లెల్లను బిండి చేసినమాడ్కి వడి దైత్యబలముల బాధపెట్టఁ
దద్బాధితులును నై దైత్యదానవులనిఁ బ్రమథుల గాఢింప మహాశకూట
ఆ. ముద్గరముల హస్తములఁబట్టి తమి రాఁగ, వాసవాదిదేవవర్యు లట్టి
కలహచిత్రగతినిఁ గనులారఁ గనుఁగొను, వలఁపుతోడ దివిని వఱలి రంత.
క. దుందుభిభవ్యకవిప్రియ, బంధురగీతాదివాద్య భాసురమగుచుఁ
సుందరసుస్వరఘోషము, పొందికతో నభమునందుఁ బుట్టెను బిదపన్. 19

ప్రమథరాక్షసులద్వంద్వయుద్ధము.

క. సురవరులందఱు కనుఁగొనఁ, గరము మహాపాశుపతులు గణనాథాదు
ల్లురుకోపమడర రాక్షస, పరివారముఁ బడమిమీఁదఁ బడఁగొట్ట రాగన్. 20
క. ధరగణనాథులచే నీ, సగణ జతురంగబలము సమయుటఁ గని దు
ర్భరకోపుఁ డగుచు వాలుం డా, సురుఁ డనిఁ గావింపవచ్చె సుర లరుదందన్.
ఆ. కట్లు మూఁడుకలిగి కడుఘోరమూర్తితో
నెసఁగుచుండునట్టి యినుపగుదెను
హస్తమందుఁ దాల్చె నది వెల్గె నింద్రధ్వ
జోపమాన మగుచు సురగుణాఢ్య! 22
క. అట్టిదుపరిఘము నాతఁడు, కట్టల్కను ద్రిప్పి ప్రమథగణనాథులపై
దట్టించి వైవ వెఱచుచుఁ, గొట్టిరి వా రతని మరల ఘోరాస్త్రములన్. 23
క. అని భగ్నమయినబలమును, గని సర్వగణేశుఁడైన గణనాయకుఁ డా
దనుజానిమీఁదికి రయమునఁ, జనుదెంచెను గోపమాత్ముఁ జాల వెలుంగన్
క. అరుదెంచుచున్న విఘ్నే, శ్వరుఁ గని యాదుష్టుఁ డశని సమపరిఘంబుం
బిరబిరఁ ద్రిప్పుచు వైచెను, గర మాతని నెత్తి నడుమఁ గ్రౌర్యం బొప్పన్.
క. చని యది తత్కుంభాంతర, మునఁబడి స్వర్ణాద్రిశిఖరమును దాఁకినశ
క్రునివజ్రముచందంబున, ననఁబడె శతవిధము లగుచు నతిరావమునన్. 26
క. పరిఘము భగ్నస్థితితోఁ, బరఁగినఁ గని వచ్చి విఘ్నపతి నాతఁడు దు
స్తరకరపాశముతోడను, బోరి వడి లాగుచును గట్టి భుజబల మొప్పన్. 27
క. దారుణముద్గరమున నా, వీరునితల నదర వ్రేయఁ బృథుకోపముతో
హేరంబుం డారాక్షస, శూరుఁ బరశ్వథముతోడ స్రుక్కఁగఁ గొట్టెన్. 28
ఆ. అడఁచఁ గట్టె పగిలినట్టుల రెండుగ, వాఁడు చీలి పుడమి వ్రాలియున్న
వాఁడు సయ్యు నాగవదనునిఁ గరముల, విడువకుండె నంత విఘ్నవిభుఁడు.
క. శరమోక్షణప్రయత్నము, సరసరఁ గావించి వికటశస్త్రస్ఫూర్తిఁ
బరఁగుచు సుంధఁగఁ గుంతో, దరనాముగణేశుఁ డట్టి దైత్యకరములన్. 30

క. నలిగడుగణపతిఁ గనుఁగొని, చలమున ముసలంబుఁ బూని । చని వాని కరం
బుల వడి నామహనీయుఁడు, విలసిత యుగశక్తి నటికె । విబుధులు మెచ్చన్.

ఆ. అంతఁ గలశకేతుఁ । డగుగణపతిపూన్కి
రాహులనామఁ డైన । రాక్షసేంద్రు
హృదయతలముఁ జించెఁ । బృథుతర ప్రాసంబు
తోడఁ బ్రమథగణము । తుష్టి నొంద. 32

క. మునినాథ! కుహాండాసురుఁ, డనిఁ గూలను రాహుదైత్యుఁ । డదరి విముఖుఁడై
చనఁ బంచవీరగణపులు, మనముల రోషంబు మిగుల । మల్లడిసెందన్. 33

చ. ప్రళయధనంజయోపములు । బాహుబలాఢ్యులు నై మహోద్ధతిన్
జెలఁగుచు రాక్షసేశ్వరుల । సేనలమధ్యను జొచ్చి యామహా
బలములఁ జంప భూరిబల । బంధురుఁడౌ బలిదానవుం డనిన్
మలసెదునాత్మ సేనఁ గని । మారుతవేగసమున్నతస్థితిన్. 34

సీ. గదఁ గరంబునఁ దాల్చి । గణనాథుకరకుంభకటములపైఁ గొట్టి । కలహవిముఖుఁ
జేసి కుండోదరు । శీర్షహస్తకపాలములఁ బిండి కావించి । మోహరించి
కుంభధ్వజాఖ్యుని । ఘూర్ణితసంధిబంధునిఁగ నొనరించి । లేమి ఘటోద
రాభిధేయుని గురు । హస్తాదిసంధుల భిన్నంబుఁ గావింప । బెదరి వారు

తే. విముఖులై పోయి రంతట । విశ్వవిభుని
గణములను గాంచి పటుశౌర్య । కలితుఁ డగుచు
నాశరేకుఁడు రేఁగి స్కం । ధాదియోధ
వర్యులనుఁ జంపఁ దిరుగుచు । వచ్చె నంత. 35

క. అరుదెంచెడు నారాక్షస, వరుఁ గని భగవంతుఁడైన । భర్గుండు గణే
శ్వరుఁ డగు శైలాదిని దన, పరిసరమున కవుడు పిలిచి । పలికె మునీంద్రా!.

క. అనిలో నీవాగి నీకు, ర్జనుఁబట్టి వధింపుమన్న । శైలాదసుతుం
డనితరమతి హరువాక్యం, బును విని చక్రంబు హస్తమునఁ గొని పెలుచన్.

చ. చని బలిదైత్యుఁ జేరి పటు । శక్తిని వానిశిరంబుఁ గొట్ట నా
దనుజుఁడు మూర్ఛనొంది వసు । ధాస్థలి వ్రాలఁ గుజంభుఁ డత్తఱిం
జనిఁ దనభ్రాతృనందనుఁడు । చయ్యన మూర్ఛనుఁ బొలఁ గోప మా
త్మను చెనుగాడ ముద్గరము । మానుగ హస్తమునందుఁ బూన్కిమై 38

తే. తాల్చి త్రిప్పుచు నంతినిఁ । దరిమి చంప
నెంచి రాఁ జూచి యాదను । జేశుచేతఁ
బరఁగు ముసలంబుఁ గొని భగ । వంతుఁడైన
నంది వానిశిరస్సును । నలియఁ జొడిచె. 39

క. మునివర ముసలముతో నా, దనుజుఁడు గతజీవుఁ డగుచు । ధాత్రినిఁ గూలన్

గని నంది వజ్రమున దలి, తనయుల ఖండించె వడి శౌ।రివిధము లొసరన్. 40

తే. అపుడు గణపతివలన నా।యసురులెల్ల, వధ్యమానులు నై మహా।భయముతోడఁ
గదలి దుర్యోధనాసుర।కడకు నేగి, శరణుఁ జొచ్చిరి కడువడి। సంయమీశ!.

క. శరణాగతులును లంబో, దరవజ్రాహతులు నైన। తద్దనుజాల న
త్తరుణమునఁ జూచి వాఁ డురు, తరకోపం బాత్మయందుఁ। దద్ద వెలుంగన్.42

సీ. అఖిలదిగ్వ్యాపిత।మగుపాశమును గేలఁ బూన్కితోడ ధరించి। పొలసె నంచు
నిటుపల్కి నందిపైఁ। దటుకునఁ బడనైవ నంత నందీశ్వరుఁ। డరుగుదెంచు
పాశంబు చూర్ణమై। పడఁజేసె గుహ్యాంబు చెనఁటియా పురుషుఁడు। చించుకిలి
భగ్నమై పోయిన।పాశంబుఁ గని వాఁడు పిడికిలి పైకెత్తి। పృథులవేగ

ఆ. వంతుఁ డగుచు రాఁగ। వానిశీర్షము వ్రచ్చి, ఆటపండుమాడ్కి। దర్పమొప్ప
వజ్రహతినిఁ గూల్చ। వాఁ డపగతజీవుఁ, డగుచు వడిని ధాత్రి। వ్రాలె నంత.

క. వెఱచుచుఁ బదిదెసలకు నత్తఱి రక్కసు లేగి రాత్మ।తనయుఁడు మృతుఁడై
వఱలుటఁ గని హస్త్యసురుం, డుతికెను వడి నందిపైకి। సురుకార్యమునన్.44

చ. అరిగి శరాసనంబుఁ గర।మందు సముద్ధతిఁ దాల్చి కిన్క భా
స్కరసుతదండతుల్యపటు।శాతశరంబులతోడ సర్వశం
కరగణనాథులన్ ధర నగంబును మేఘము వర్షధారలన్
సరవినిఁ గప్పుచందమునఁ। బయ్యన నయ్యెడఁ గప్పె నంతటన్. 45

తే. ఏకదంతాదిగణపతు।లెల్ల నీర
బలులు నై యుండి యాఘోర।బాణవృతులు
నగుచు సింగంబునకుఁ జిక్కి। నట్టి నైన
వృషభములమాడ్కిఁ దెసలకు। వెఱచి చనిరి. 46

వ. ఇట్లు సర్వగణేశులు విగతసారసంపన్నులై చనుచున్నసమయంబున. 47

చ. అనఘ! పరస్పరేతులు। నై చనుచున్నగణాధినాథులన్
గని శితశక్తిహస్తమునఁ। గ్రక్కున స్కందుఁడు దాల్చి ధీరతన్
జని రిపువర్యునందుఁ గల।శక్తినిఁ గైకొని వానిడెందముం
ఘననిజశక్తినో నడఁచెఁ। గార్య మవార్యము నై చెలంగఁగన్. 48

ఆ. సమరమందు శత్రు।సైన్యమధ్యంబున, శక్తి భిన్నహృదయ।సహితుఁ డగుచు
హస్తిదానవుండు। హతుఁ డైనలతి భగ్న, శత్రుసేనఁ గాంచి। సంతసించి 49

క. కినిసి గణేశులు నందీ,శుని వ్రాలను నిల్పి రాక్షసులఁ గూల్పఁగ నా
దనుజాలు తహతహపడుచుం, జని రాహవభూమి విడిచి। సంయమినాథా!. 50

చ. ప్రమథులచేత బాధపడి। రక్కసులెల్లఁ బరాఙ్ముఖస్థితిన్
భ్రమసి చనంగ భూరిబల।భాసితుఁడా దితిజేశముఖ్యులన్

క్రమమునఁ గూడి యాజికిని । గ్రమ్మఱి రాఁ గని వ్యాఘ్రతుల్యవ
క్త్రముఖల నందివేషుఁడు । తద్దయుఁ గిన్కను నిశ్వసించుచున్. 51

క. కరమునఁ బట్టిసమునుఁ గొని, కర మని కరుదేరఁ గాంచి । కాంతస్వరక
ర్బురుఁ దురుగదఁ గొని బిఱబిఱ, నరుదెంచె రణంబొనర్ప । నత్యుద్ధతిమై. 52

సీ. వహ్నిసంతాపుఁడై । వచ్చెదునా దైత్యవీరునిఁ గని నంది । వేషుఁడంత
పట్టిసంబునుఁ ద్రిప్పి । వానినెత్తినిఁ గొట్ట గలదంతశబ్దుఁడై । గాసిఁ గూలె
మేటిబలుండును । మేనమామసుతుండు నైనకార్తస్వరుఁ । డవని నీల్గ
వాఁడివక్త్రంబున । వఱలురక్కసుఁ డొక్కఁ డలుకఁ బట్టి సయుక్తుఁ । డధికవీరుఁ

ఆ. డైననందివేష । ణాఖ్యగణేశునిఁ, బాశమునను గట్టఁ । బటుబలుండు
శక్తిహస్తుఁడైన । షాణ్మాతురుఁడు కాంచి, బవర మొనరుపంగ । వచ్చి నిలిచె.

వ. అట్టితఱి. 54

ఆ. అనఘ! లోహవక్త్రుఁ । డధికబలాఢ్యుండు, నైనదైత్యవర్యుఁ । డాగ్రహించి
కుక్కుటధ్వజుండు । గురుశౌర్యుఁడౌ స్కంధుఁ, గదిసి బాణములను । గప్పి కట్టె.

క. అనిఁ జిక్కనక్రౌంచారినిఁ, గని శాఖుఁడు నైగమేయ । గణవర్యులు పెం
పున గనుకోపముతోనా, దనుజేశునిఁ జుట్టుముట్టి । తాఁకిరి కడిమిన్. 56

చ. పరువడి నైగమేయుఁ డొక । భాగముఁ గ్రక్కునఁ జించుచుండ దు
ర్భరబలుఁ డౌకుమారునకు । బాగుగఁ బ్రీతి నొనర్పు కోర్కెతోఁ
బరఁగి విశాఖనాముఁ డొక । పార్శ్వము నొంప గణేశ్వరుండు భీ
కరపటుబాణసంఘముల । గాసిలఁ గొట్టెను దానవేశ్వరా!. 57

ఆ. అపుడు వాఁడు శంక । రాత్మజత్రయశస్త్ర, పీడితాంగుఁ డగుచు । భీతితోడ
సంగరస్థలంబుఁ । జయ్యన విడనాడి, శంబరాసురేంద్ర । సరస కేగి. 58

క. దనుజేశ్వర! గణనాథులు, ననువడితో నేఁచ మిగుల । నలఁగి మహాభీ
తిని వచ్చితిఁ బాలింపుము, ఘనదయ నన శంబరుండు । కనలి మునీంద్రా!. 59

చ. పొరిఁబొరి రోష మార్మ్మవడిఁ । బొంగఁగఁ బాశముఁ బట్టి యాగణే
శ్వరులను నొంప నేగఁ గని । శర్వుని నల్వురుసూను లాయుధా
లి రయమున వానిపాశమును । భీషణశక్తినిఁ గూల్చ నద్దియుం
బరముననుండి భూస్థలిని । వ్రాలెను దేజము బ్రుంగ నత్తఱిన్. 60

క. ఘననిజపాశము భంగం, బును గాంచినఁ గాంచి భీతిఁ । బొదలుచుఁ దమి న
ద్దనుజాఁడు కాతరవృత్తులఁ, దనరుచుఁ జని దెసల కంతఁ । దహాలవాఁడుచున్.

వ. అట్టియెడ. 62

మ. శరజన్ముం డురుదైత్యసేన ననిఁ జం । చచ్చక్తిమై నొంప శం
బరసూను ల్పెలరేఁగి పీచమడఁప । గాసిల్లి యాసేన దు

ర్భరభీవిహ్వలగాత్రులై విగతధా।స్వర్వర్ణరూపంబులన్
బోరి నేపారుచుఁ బోయి శుక్రు।శరణంబుం జెందె దైన్యస్థితిన్. 63

సీ. అనఘ! కుజంభుఁ డ।ర్కాత్మజాలయమున కరుగ నేనియుఁ బ్రమ।థాధిపతుల
చేత హతుండయి । చెలువొంద నంధకాసురుఁడు భీతినిజెంది । శుక్రు కడకు
నరిగి పానుపయుండు।నై మ్రొక్కి యనె భక్తిభవదా।శ్రితులమునై । యవరమందు
నిర్జరులను మేము । నిర్జించితిమి నేఁడు పాలితముద్ధైర్య।వర్యసేన

ఆ. కలహమందుఁ బ్రమథ।గణములచేఁ జిక్కి, మగఁడు లేక వెలయు।మగువమాడ్కి
నడరె నాకు భ్రాంతి । యగుకుజంభాదిరా, క్షసులు నీల్గి రకట! । త్రాస్థలమున. 64

క. అది నాప్రమథులసంఖ్యన్, జెలఁగి కురుక్షేత్రభూమిఁ । జెన్నారెడి స
త్ఫలమువలెఁ బెంపుతో నిపు, డలరుచు నున్నారు చూడు । మటుకాన దయన్.

క. పగవారికి నవిఁ దెలియని, దగుమార్గ మొనర్పు మరుల । ననిలో మే మ
త్యగణితశక్తి జయింతుము, లగ నాకై వడిని నీవు । దయఁ జూడు మనన్. 66

క. దనుజగురుం డపు డంధకుఁ, డను నుడి విని యూఱడించి । యాతనిచిత్తం
బును సంతసింపఁజేయుచుఁ, బనిఁగొని భాషించె నిట్లు పరమమునీంద్రా!. 67

శుక్రుఁడు సంజీవనీవిద్యవలనఁ జచ్చిన రక్కసుల బ్రదికించుట.

క. దనుజా! వరతీర్థంబున, మును జని నీకోర్కెఁ బ్రీతిఁ । గూర్పంగలఁ డొ
మ్మని పల్కి పుణ్యపుష్కర, మునకును సద్భక్తితోడఁ । బోయి నియతుఁడై. 68

క. మునిఁగి శుచివ్రతదీక్షన్, దనరుచు సవిధానసరణిఁ । దనమతి సంజీ
వనిఁ దలఁచె దాన నత్తఱి, ననిఁ బ్రమథులవలనఁ జచ్చి।నట్టి దితిసుతుల్. 69

క. వెండి సముత్థితులై వడిఁ, జండకుజంభాదిదైత్య।సహితులు నగుచున్
భండన మొనరింప మహో, ద్దండగతి న్వచ్చి రపుడు । తాపసనాథా!. 70

క. కనలుచు వచ్చెడిదనుజాలిఁ, గని నందీశ్వరుఁడు నీల।కంఠునితో ని
ట్లనె హర! ప్రమథేశులు చం, పినదానవు లసురగురుని।విద్య న్మఱలన్. 71

ఆ. ప్రాణయుతులు నైరి । యవరంబునం దట్టి, విద్యవలన నిట్టి । పెద్దకార్య
మలరె నద్ది చూడ । నల్పంబు కాదంచు, నిట్టులాడఁ బార్వ।తీశ్వరుండు. 72

సీ. అన్వయానందదుఁ । డగునందిఁ గన్గొని కడురోష మాత్మలోఁ । గ్రాల స్వార్థ
వరసాధనం బగు।వాక్యంబు భాషించె; గణనాథ! శుక్రుని । కడకు నీవు
నరిగి నాచెంతకు । నాతనిఁ గొనిరమ్ము నే త్రోగరలినొంది । నిక్కముగను
బంపెద నని యిట్లు । శంభుఁ డాడిననంది కావ్యుతిఘృష్టతోఁ । గదలి దైత్య

ఆ. బలముఁ జేర నంతఁ । బటుబలుండును భయం
కరుఁడు నైనదైత్య।గణ్యుఁ డతని

నద్దగించె నడవి । హరిమార్గమును గిన్క-
దశువు పొదువుమాడ్కి । భద్రమూర్తి!. 73

క. దరువడి నంతన నంది, శ్వరుఁ డశనిసమంబు లైన । చక్రముతోడన్
గర మడచిన నిస్సంజ్ఞుఁ, బరఁగి రణస్థలిని వాఁడు । పడె నావేళన్. 74

తే. అంత జంభకు జంభవృ।త్రాఖ్యదనుజ, వర్యు లాహవసింహాలై । బహుళ ఘోర
చటులశస్త్రాస్త్రములఁ దాల్చి । చనిరి నంది, విభునిమీఁదికి నయ్యెడ । విపులశక్తి

చ. అతుల మయప్రదాదిదను।జాధిపు లెల్లను రోషయుక్తులై
పటపటఁ బండ్లుగీటుచును । బాహువులందు మహాయుధౌఘముల్
దటుకునఁ దాల్చి చివ్వ గణ।తల్లజుఁ దాఁకిరి పూన్కి నంత నా
కుటిలబలాసురాధిపతి । కోటనిరుద్ధుఁడు నై రయంబునన్. 76

క. పోరెడినందినిఁ గనుఁగొనఁ, గోరి ముదం బాత్మలందుఁ । గొమరార దివిన్
జేరి విలసిల్లుచుండిరి, వారిజసంభవుఁడు దేవ।వరు లావేళన్. 77

సీ. భగవంతుఁ డైనట్టి। బ్రహ్మదేవుం డంత నందినిఁ గని శచీ।నాయకాది
సురలతో నిట్లనె। సూనాస్త్రవైరికి సాయంబుఁ జేయుఁడీ । సాధుసమయ
మం దన్నవిధివాక్కు । నాలించి వాసవప్రముఖామరోత్తము । ల్వడినిగగన
భాగంబు విడనాడి । భర్గసైన్యముఁ జేర రా వారివేగంబుఁ । బ్రమథనాథ

ఆ. సేనలోన వెలసె । సింధుపతన్నదీ, భూరిజవము మాడ్కిఁ । బొలుపుమీఱ
నంత నుభయసేన । లం దాఁగి హలహల, శబ్ద ముద్భవిల్లెఁ । జడి గొనంగ. 78

క. మునినాయక! యాసమయం, బున నందివిభుండు గినుకఁ । బోరుఁ గడిమిమై
వనమృగమును హరి గోని వడిఁ, జనినట్టుల శుక్రుఁ గొనుచు । శర్వునికడకున్,

క. చనుచున్ దద్రథికులా, దనుజులఁ జెక్కాండ్రఁ గూల్చి । దర్పకు గర్వం
బును బాపి । భర్గుకడ నిలి, పినశివుఁ డాశుక్రు మ్రింగె । విస్మయ ములరన్. 80

వ. అయెడ. 81

చ. హరునిముఖంబునందుఁ గవి । వ్యాపృతుఁడౌటనుఁ గాంచి దానవే
శ్వరు లతిభీతులై రతఁడు । శంకరఖాదితుఁడై తదుత్తమో
దరమునసుండి యంతఁ బుర।దాహకుఁడు న్గిరిజేశుఁ డౌమహే
శ్వరుని నుతింపసాగె గురు।భక్తి తనర్చుచు నుండ నారదా!. 82

శుక్రుఁడు శివునిఁ బొగడుట.

క. హర భువనగుణనికరా, వరదాఖిలవిష్టపేశ । ప్రమథగణేశా!
పురహర వృషకేతన నీ, కురుభక్తి నమస్కరింతు । నుద్యమ ములరన్. 83

క. స్మరదహనకాలనాశన, నిరతగతి వామదేవ । నీరజసఖ యీ
శ్వర శర్వ భూరిదేవా, కరుణాకర నీకు జోత । కాపాడు నతున్. 84

చ. అవని మహాశ్మశాననిరతా కరశూల త్రినేత్ర సత్తమా
భవ ఘనకేశినా గణపపర్వతరాజసుతామనోహరా
కవిజనపోష తత్పురుష కర్బురనాశన భూతిలేపనా
భవహర నీ కొనర్తు నతి బంధురభక్తినిఁ బ్రోవు మాకృపన్. 85

క. మునినాథా! యిటు కవిచే, తను నుతుఁడై శివుడు ప్రీతిఁ దనరారుచు శు
క్రునిఁ జూచి కోరుమా వర,మును నొసఁగెద ననుచుఁ బలికె ముదమున నంతన్.

క. దనుజాచార్యుఁడు శంభుని, గని యో జగదీశ! యుష్మదుదరలోదరముం
దునసుండి వెలికి నిమ్ముగఁ, జనుదెంచు వరమ్ము నిమ్ము సజ్జను లెన్నన్. 87

ఆ. అప్పు శుక్రుఁ డిట్టులాడ శంభుఁడు తన
కనులమోడ్చి రమ్ము కావ్య! యనుచుఁ
బలుకి నాతఁ డంత భవుగర్భమందుండి
నిర్గమించుచుండి నీలగళుని. 88

సీ. ఉదరకోటరమందు నొప్పు చరాచరసహితలోకంబుల సాగరముల
నాదిత్యవసుమరుద్దస్రరోగణముల సత్యవిశ్వామరసాధ్యయుతు
మనుజకింపురుషాద్య మానిగంధర్వులఁ బశుసరీసృపముల బహుపిపీలి
కలఁ గీటకంబుల ఘననగఫలగుల్మసాకౌషధుల జలస్థావరస్థ

ఆ. భూతముల నిమేషముల నిమిషావ్యక్తములను గిరుల వ్యక్తములఁ జతుష్ప
దద్విపాదజంతుతతిఁ గని భయమొంది, కడిమి సంభ్రమింపఁ గావ్యనకును.

క. గిరిజేశునివదనంబున, సరగున దివ్యాబ్ద మొకటి చన నంతంబుగా
గనలేక మలసి శ్రాంతిగా, బోనరెడితనుఁ గాంచి వెడలిపోఁజాల కాగన్. 90

చ. స్థిరమగుభక్తితో శివుని చెంతకుఁ జేరి నమస్కరించి తా
వరద! సహస్రనేత్రపద! పన్నగభూషణ! పాపశోషణా!
హర! శివ! శర్వ! శంకర! మహాగురుమూర్తిధరా! మహేశ్వరా!
పురహర! విశ్వరూపధర! పూర్ణకృపాకర! ప్రోవు మ్రొక్కెదన్. 91

క. గంగాధర! నీకుక్షిని, రంగారెడిసర్వభువనరాశినిఁ గని బ
ల్వ్రాంగి భ్రమించుచు వెలుపలి, కిం గదలంజాల కేను గరలెడితగతోన్. 92

ఆ. సుభగ! నిన్ను శరణుఁ జొచ్చితి నని యిట్లు
భార్గవుండు నుడువ భర్గుఁ డతని
వినుతవాక్యములను విని నవ్వి ముదమాత్మ
యందు వెలయుచుండ ననిరి మాని!. 93

శివుఁడు శిశ్నమునున్న కవిని బయలునకు వెడలించుట.

క. భువభృగుకులచంద్రా! నా, తనయుఁడ విప్పుడైతి వరయఁ దగ మగుతిత్రో
తను రాఁగ శుక్రుఁ డనుచున్, నినుఁ బొగడుదు రార్యులెల్ల నిజముగ ధాత్రిన్.

క. అని భవుఁడు కోపమున వడి, చనఁ గవిశా చెదలివచ్చి । సితవర్ణత్వం
బునుఁ దాల్చి హరుని వలఁగొని, చని సంగట దానవేంద్ర । సైన్యముఁ జేరన్. 95

ఉ. శుక్రుఁడు వెండి రా దనుజ । శూరులు శర్వగణంబుతో ననిన్
విక్రమమొప్పఁ జేయుటకు । వేగముతోఁ జనుదేరఁ జూచి ని
ర్వక్రబలాఢ్యులౌ ప్రమథ । వర్యులు వేల్పులఁగూడి సంగరో
పక్రము లైనరక్కసులఁ । బట్టి వధింపఁగ నేగిరో మునీ! 96

వ. అట్టియెడ. 97

చ. ఇనుమడివాఁగు లుద్ధతజ । యేచ్ఛను సంకులసంగరంబులోఁ
బెనఁగుచునుండి రంతఁ బటు । విస్తతశక్తి నొనర్చునట్టి యా
దనుజసురేశసైన్యముల । ద్వంద్వరణం బతిఘోరరూపమై
కనుఁగొనువారికన్నులకుఁ । గానఁబడె న్మునివంశమండనా! 98

వ. అత్తఱి నంధకుండు నందిని, లోహశీర్షుఁడు శంకుకర్ణుని, ధీమంతుఁ డగుబలి దైత్యుఁడు కుంభధ్వజుని, విరోచనుండు నందిషేణుని, హయవదనుఁడు విశాఖుని, వృత్రుఁడు శాఖునిఁ దాఁకిరి. అట్లు నైగమేయుఁడు బాణాసురుని, రాక్షసాధిపుఁడగుజంబుమాలి మహావీర్యుఁడును బరశుధరుఁడగువినాయకునిఁ గవిసిరి. దానవు లంతఁ గుపితులై రేఁగి దాయలగు షట్పురప్రమథనాథులతోఁ గలహించుచుండి రత్తఱి. 99

ప్రమథాసురద్వితీయద్వంద్వయుద్ధము.

చ. కులిశముఁ దాల్చి వేగమునఁ । గ్రుద్ధుఁడు నై చనుదెంచి దీప్తితోఁ
జెలఁగెడియింద్రునిం దనుజ । సింహుఁడు నైనతుహుండు నుద్ధతిన్
గలిసియుఁ బోరసాగెఁ గడు । శౌర్యముతో హ్రదుఁ డంత వీరుఁడై
మలయుఁ ఘటోదరుం గదిసి । మార్కొనుచుండెను దర్పమొప్పఁగన్. 100

క. కుండోదరగణనాథుని, ఖండనమున హస్తిదైత్య । పతి దాఁకె మహో
ద్దండగతి షట్పురాసుర, మండలమా ప్రమథగణము । మార్కొనుచుండెన్. 101

క. సురగణపరివృతుఁ డై సంగరమున కెలంచుశక్రుఁ । గని కుంభదితీ
శ్వరుఁడు నివారించుచు వడిఁ, బరమేష్ఠినిఁ దాఁకె బాహా । బల మేపారన్. 102

క. మాయావి యొకుబంధుఁడు, మాయారహితుండునైన । మాపలిఁ దాఁకెన్
బాయని బల్కొనుకను వడి, ధీయుతుఁడగురవినిఁ గెల్వఁ । దెంపున నరిగెన్. 103

క. వరుణునిమీఁదికిఁ ద్రిశిరుం, డరిగె ద్విశీర్షుండు పెలుచ । ననిలుఁ గవిసెన్
వరమిత్రాన్వితుఁ డగుశశ, ధరుని విరూపాక్షుఁ డలుకఁ । దాఁకె న్బలుచన్.

సీ. అపుడు విద్యున్మాలి । యనురక్కసుఁడు రౌద్ర దానవుండును మహా । దైత్యుఁడైన
కాలనేమియుఁ బటు । కలహోత్కటాసురుఁ డేకనేత్రాసురుఁ । డలమి రోష

కలితులై కదలి హేతాదిశత్రుల నెదిరింపఁ బోయిరి । పృథులశక్తి
నరకుఁ డశ్వినుల శంబరుఁ డర్కులను మరుద్గణముల సాధ్యులఁ । గడిమిఁ గెలువఁ

ఆ. గాంతతో నిశాలి । కవచాదిదైత్యులు
పోయి రిట్లు ప్రమథ । పుంగవులకు
దివిజవరులతోడ । ద్విసహస్రవత్సరా
మరశరత్తు లరిగె । మౌనిరాజ! 105

ఆ. వేల్పు లెపుడు పోర । వెఱచి పోయిరో యపు, డసురు లడరి వారి । నాసనములఁ
దెఱచి మ్రింగ దాన । దేవతాప్రమథేశ,బలము శూన్య మయ్యె । నవరమందు.

— జృంభాంబికోత్పత్తి. —

క. ధరఁ బ్రమథామరబల మిటా, కరణిఁ బొలివోయి మిగులఁ । గ్రస్తోరుగణా
మరుల వశికాద్రిసానువు, నరుడుగఁ గని వశియు నైన । హరుఁ డావేళన్. 107

తే. కడిమిఁ గలుగించి జృంభాంబి । కను సృజించె
నామహాదేవిచేత దే । వారులెల్ల
నప్పు డాకృష్టులై యని । నలసు లగుచు
మూఢవాక్కులతోడను । మొనయుచుండ. 108

క. తమతమమొగముల వగ వికృ,తములను గావించి శత్రు । తతులఁ ధరణిం
గ్రమమున విడుచుచు వెడవెడ, గుము లై చెలరేఁగి రమల । గుణరత్ననిధీ! 109

ఆ. అంతఁ బ్రమథవర్యు । లమరు లభ్రప్రభఁ, బొనరుదైత్యకాయ । ములను విడిచి
వడినిఁ గార్తెముంగు । వలన వెల్వడినట్టి, మెఱుఁగుగుములమాడ్కి । మించి వచ్చి.

క. స్ఫారసనేత్రులు నై పెం,పారుచు నాదేవనాథు । లని దనుజాల ద
ర్వారశరనికరముల న,వ్వారిఁగ బాధించి మించి । వఱలుచు నుండన్. 111

క. అయెడ భవభుజపాలిత, కాయామరనికరులగుచుఁ । గర్వుదు లెల్లన్
హాయని వగచుచు వెఱచుచుఁ, బోయి రహర్నిశలయందుఁ । బుణ్యనిధానా!

— శివుఁడు సంధ్య నుపాసించి నృత్య మొనర్చుట. —

సీ. అథ వుఁ దంతన తుష్టి । నలరుచు సప్తాష్టశతకమా కాలంబు । చనుచు నుండఁ
గడఁగి యష్టాదశ । కరుఁ డవ్వయుండు నై పరమసరస్వతీ । వారి నంటి
నిష్ఠతో మునుఁగుచు । నిజసంధ్య సేవించి మించి కృతార్థుఁడై । మెఱసి మూర్ధ
మందుఁ బుష్పాంజలి । నలిడీతు సర్పించి వలగొని శిరముతో । వందనంబు

ఆ. చేసి కూరుచుండి । స్థిరబుద్ధి రవిఁ గూర్చి
హాటకోదరేతి । యని జపించి
నే నమస్కరింతు । నీకొఱ శివు డని
భక్తి మిగుల నిట్టు । పలికె యంత. 115

తే. భావగర్భితముఁ జైనట్టి భావజారి, చేతులార్చుచు నృత్యంబు చేయుచుండఁ
గాంచి ప్రమథాదిదేవతాగణ్యు లెల్లఁ, సంతసంబున నృత్యంబు సలిపి రపుడు.
శా. దేవాధీశుఁ డజేండు నిత్యుఁడు మహాతేజోభిరాముండు స
ద్భావుం డాహరుఁ డిట్లు నిత్యముగు సద్భక్తిన్ సేవించి బల్
రేవన్నృత్యము సల్పి మోదము మదిం జేకొల్ప దైత్యాళితో
నావేళం సమరం బొనర్చుటకు సైయన్నించె నత్యుద్ధతిన్. 115
క. హరభుజపరిపాలితులును, బరివర్ధితభయులు భూరిబలు లగు ప్రమథే
శ్వరసురులచేత రాక్షస, వరు లందఱు జితులు నైరి బవరమునందున్. 116

అంధకుఁడు శివరూపుఁడై గిరిజఁ గలియఁ జేరుట.

ఉ. అంధకుఁ డంత నిర్జితము నానిజసేనను జూచి డెందమం
దిందుధరుం డజేయుఁడని యెంచుచు వస్తువులందు నమ్మికం
బొందినసుందుఁ బిల్చి దితిపుంగవ! భార్గవు నాకుఁ గీర్తినిం
జెందినవాఁడ వీవగుటఁ జేసి వచించెద నొక్కవార్తనున్. 117

సీ. దయ విని చేయుము దాని నాశంకరు నరసి చూచినఁ గారణాంతరముల
వలన మహాత్ముఁడుఁ బటుకణాలోపిదుఁ డటుకాన దుర్జయుఁ డగుచునుండుఁ
గడిమి నాచిత్తంబు కళ్యాణియగువగ పార్థివపుత్రిపైఁ బ్రత్యహంబు
భాసిల్లుచున్నది పరిపరివిధముల నాచారువాసిని యలరుబోటి
తే. కరుగుదము పూన్కితోడ నే నభవుమూర్తి
నింపుగనుఁ దాల్చి దాని మోహింపఁ గలను
నీవు రుద్రానుచరుఁడును నిపుణుఁడైన
నందినాథుఁడ వగుము నేఁ బొంది కలర 118

చ. అతిముదితి దానితోఁ గలిసి యంగజకేళిఁ బెనంగి తుష్టితోఁ
వటలి సురౌఘముం బ్రమథవర్యులఁ గూల్చెదనంచు నాతఁ డీ
తెఱఁగున నాడ వాఁడు విని ధీర! బళా! యని వేడ్కఁ బల్కె యా
రతిఁ గన నంది యయ్యెఁ బ్రమథప్రభుఁ డంధకుఁ డయ్యె నింతగన్ 119

తే. అనఘ! వారట్టిమూర్తుల నడరి మంద
రంబునకు నేగి పటుతరబాణనిహత
కాయులై రంధకుఁడు నందికరముఁ బట్టి
భవునిగేహంబు దృఢబుద్ధి వలనఁ జొచ్చె 120

ఆ. అపుడు గిరిజ శంకరాకృతి నొప్పు ప్ర, హారజర్జరాభుఁ డయిశిలాద
సూనుమూర్తి నలరు సుందుని కరముల, బట్టి దూరముగను బాలిచెలయ.

క. చనుదెంచెడు నంధకునిం, గనుఁగొని వాఁడంతలోన కడిమిఁ బ్రవేశిం

చినఁ గీర్తివిత్త యగువిజ, యను మాలిని జయనుఁ గూర్చి । యనె గిరిజ తమిన్.

చ. కనుఁ డిపు డస్మదర్థమయి । కామవిరోధికి భీమరూపు లా
దనుజులతోడఁ బోరదరె । దానన కల్గె వ్రణంబు ప్రాఁతనే
యని లవణంబు జీరమును । యింపగుతక్రముఁ దెందు నేను నా
పెనిమిటిమేనిగాయమును । వేగమె మాన్పఁగఁ బూన్కి నియ్యెడన్. 123

క. అనియిట్టులాడి దివ్యా, సనతలమునుండి లేచి । శంభుండని యా
త్మనుఁ దలపోయుచుఁ గదుఁదమిఁ, జని భక్తిని నా వ్రణంబు । శరపత్రమునన్.

సీ. ఛేదించి క్రన్ననఁ । జిహ్నంబులను నెల్ల నరసి యత్తఱిఁ బార్శ్వ । మందుదీప్తి
గడఁగువారిద్దఱఁ । గని మాయతోఁ గప్పఁబడినట్టి మేనులఁ । బర్వె ఘోర
విగ్రహాలౌ దైత్య । వీరులఁ గా మదిఁ । దెలిసి మహాభీతి । లివురుచుండఁ
జాఱిపోయెను వాఁడు । పార్వతిచింతితమునుఁ గనలేక వి । మూఢబుద్ధిఁ

ఆ. దనరి సుందు విడిచి । తద్ద నిందించుచుఁ, దల్లడిల్లి యుట్టి । దారిఁ గాలి
నడక గిరిజ పోయి । నలి నట్టిమార్గంబుఁ, బట్టి యాతఁ డరిగె । వలపు చెలఁగ.

క. అరుదెంచునట్టియంధకుఁ, బురహరుసతి చూచి వెఱపు । పొనర న్నిజమం
దిరమును వదలి సఖీజన, పరివృత యయి యుపవనంబుఁ । బరువడిఁ జొచ్చెన్.

క. వెనుకొని యాదైత్యుం డ, వ్వనికరిగె మదాంధుఁ డగుచు । వావిరి నటురాఁ
గనుఁగొని యగజ తపోగో, పనమునకు శపింపకుండె । భయవిహ్వల యై. 127

తే. అమలశుక్లార్కపుష్పంబు । నందుఁ జొచ్చె
నంత గుల్మంబునడుమ జ । యాదు లైన
కామినులు దాఁగి యుండిరి । కాలి కాన
రాని దగుచుండ నంధక । రాతిసుందు 128

క. సుందాసురుకరయుగమును, బొందికఁ గొని యాత్మసేనఁ । బొందెను తెర్మా
గ్రందుకొని మరల నిర్జర, బృందంబుల కాహవంబు । పృథుతర మగుచున్.

వ. ఇట్లు ద్వంద్వసమరంబు పెర్గె. 130

హరిబ్రహ్మలు రక్కసుల వధించుట.

ఉ. అంత సురేశ్వరుండును మహాత్ముఁడు చక్రగదాధరుండు మా
కాంతుఁడు నైన శౌరి హర । కామ్యుఁడునై దనుజేశసైన్యముఁ
సంతనకట్టి కూల్చి పటు । శార్ఙ్గధనుర్గళితాస్త్రశస్త్రముల్
పంతముఁ బట్టి వైవ నని । బద్ధులునై దివిపుంగవు ల్వడిన్. 131

ఆ. భానుపాదబద్ధ । వారివాహంబుల
పగిదిఁ జిక్కి యష్ట । పంచసప్త
సంఖ్యగొలఁది మెఱయ । శౌరి రణోత్సాహ
శాలి యగుచు నపుడు । శౌర్యమొప్ప. 132

క. కొందఱ గదతోఁ జంపెనుఁ, గొందఱఁ జక్రంబువలనఁ । గుంభినిఁ ద్రోసెం
గొందఱ హలముసలంబులఁ, గొందఱ దృక్ఖడ్గములను । గూల్చె రయమునన్.

చ. గరుడుఁడు పక్షపాతమునఁ । గాళుల ముక్కున రోషమున న్వసుం
ధరఁ బడఁ గొట్టెఁ గొందఱఁ । బితామహుఁ డాదిజనుండు దేవతా
వరుఁడు పురాణదేవుఁ డగు । పద్మజుఁ డుద్ధతిఁ బెద్దతమ్మినిం
బరువడిఁ ద్రిప్పి యాకమల । వారి నవారిఁగ ముంచె నత్తఱిన్. 134

తే. అఖిలతీర్థమయంబు నా । నబ్జజన్ము, వారిసంప్రాప్తు లై దేవ । వరులుఁ బ్రమథ
ధీరు లందఱు గణశతా । ధికులు నగుచుఁ, జెంపుసెందిరి క్రొత్తగ । వింతదోఁచ.

క. కలుషహారం బగునావిధి, జలమున నాదైత్యు లెల్ల । సంసిక్తులు నై
కులిశహతాద్రులకైవడి, బలవాహనయుతులు నగుచుఁ । బడిరి ధరిత్రిన్ 136

చ. బవరమునందు రక్కసుల । భస్మము చేయుచు నున్న బ్రహ్మమా
ధవులనుఁ గాంచి యుద్ధమతిఁ । దాల్చి సురేశ్వరుఁ డేగ వచ్చువా
సవుని బలాసురుండు కని । సారవిమానగుఁ డై నపద్మసం
భవునకుఁ జక్రహస్తునకు । భక్తిని మ్రొక్కి క్రమక్రమంబునన్. 137

వ. ఆయోధనోద్యుక్తుం డై సంభ్రమించి చనుదెంచుచు. 138

క. ఘనముష్టి నెత్తికొని వడిఁ, జనుదెంచెడువాఁడు నధిక । శౌర్యుండు మహా
దనుజసురాజేయుఁడు బల, ధనుఁడగు బలదైత్యుఁ గాంచి । తమి శక్రుఁ డొగిన్.

ఆ. పటుసహస్రహస్త । బలమున శతకోటి, నపుడు త్రిప్పి యాసు । రారిశీర్ష
మందు వైచె నద్ది । యస్త్రాధ్య మైయుండి, వేయితునుకలగుచు । విఫలయందు.

క. పడె బలుఁ డలికాద్రాకృతి, నడరుచు వెడవెడను వడిని । నదుగుల నిడుచుం
జెడికంపుగలిని రాఁ గని, గడగడ వడఁకుచును దేవ । గణవిభుఁ డంతన్. 141

క. అని వీఁడి పెడమొగంబునఁ, జనుచుండిన జిష్ణుఁ గాంచి । దైన్యంబులతోఁ
దను గూడి జంభుఁ డుద్ధతిఁ, బొనరారుచు నిట్టివాక్య । మును భాషించెన్ 142

క. నిలునిలు నీవు చరాచర, ములనేలెడివాఁ రవునయ్యుఁ । బోవచ్చునె? భీ
తిలి చనుట యధర్మం బని, పలుకం బడె బుధులచేతఁ । బాకవిరోధీ! 143

మ. అని యాహ్వైవడి జంభుఁ డాడ విని దే । వాధీశుఁ డావేళ భీ
తిని వైకుంఠునిఁ జేరి భక్తి మదిలో । దీపింపఁగా మ్రొక్కి యి
ట్లనె, దామోదర! భావ్యభూతపతి వై । హర్ష్యించుచున్నావు నా
వినయోక్తిని నాలకించి దయతో । వీక్షించి పాలింపుమా! 144

చ. అనఘ! నిరాయుధుండ నగు । నట్టినరుం గని జంభదానవుం
డని నదలించి నిల్వుమని । యాడఁ దొడంగిన భీతి నొంది నే
ననిరతబుద్ధి నీశరణు । నందితిఁ గాన మహాయుధంబు చే
క్కొను నిడుమంచుఁ బల్కె విని । కంజదళాక్షుఁడు వజ్రితో ననెన్. 145

ఆ. అతని విడిచి యగ్ని / సతిభక్తిఁ బ్రార్థింపు, మారఁ దోఁచగు నీకు / నాయుధంబు
శంక లేదటంచు / శౌరి పల్కిన విని, శక్రుఁ డగ్నిఁ జేరి / శరణుఁ జొచ్చి.

సీ. పలికె నోపావక! / బలదానవునిఁ దాఁకి దంభోళి భిన్నమై / ధాత్రి నూఱు
విధములై పడ నట్టి / వీరాసురుఁడు నన్ను రక్షించుచున్నాఁడు / రణ మొనర్ప
గాన నాయుధమును / గరుణతో నిడుమని ప్రార్థింపఁ బ్రీతుఁడై / పావకుండు
తమిఁ బల్కె వాసవ! / దర్పంబు విడనాడి శ్రద్ధ దలిర్ప నా / శరణుఁ జొచ్చి

ఆ. నట్టివాఁడవైతి / వని యిట్లు భాషించి, యాత్మశక్తితోడ / నతుఁడు శక్తిఁ
గాని పురందరునకుఁ / గూర్మితో నిడె విను, వీథి రేగ నంత / విమలచరిత!

క. సురుచిరశతఘంటలతోఁ, బరఁగినదై ఘోరమగుచు / భాసిలు వైశ్వా
నరదత్తశక్తిఁ గొని దు, ర్ధరుఁడౌ జంభాసురేంద్రుఁ / బరిమార్చుటకై. 148

చ పరబలమర్దనుం డయిన / వాసవుఁ డామహనీయశక్తినిన్
బోరిఁబోరిఁ దాల్చి త్రిప్పుచును / బొంగి బలంబులఁ గూడి యుద్ధతిన్
బరఁగి రణంబొనర్పఁ జనె / వచ్చుపురందరుఁ గాంచి దానవే
శ్వరుఁడగు జంభుఁ డల్గి హరి / వారణకుంభముఁ గొట్టె ముష్టితోన్. 149

ఆ. జంభదైత్యముష్టి / చటులనిపాతంబు, వలన నతనిగజము / భగ్నకుంభ
కటము నగుచుఁ గూలెఁ / గదువడి మును హరి, వజ్రనిహతనగము / పగిది నంత.

ఇంద్రుఁ డంబరమున నుండి తలక్రిందుగఁ బడుట

చ. కరిపతి కూలఁ బైఁబడక / గ్రక్కున జిష్ణుఁడు భీతితోడ మం
దరగిరి వీడి భూమిపైని / దల్లడ మొందుచుఁ గ్రిందుమీఁదునై
పొరలుచుఁ బోవఁ గిన్నరస / మూహము సిద్ధులు సాధ్యచారణో
త్కరములు చూచి చిత్రపడి / గ్రక్కున నిట్లు వచించి రాయెడన్. 151

క. వాసవ! తలక్రిందై బ, ట్టేపటమునఁ బడకు పడకు / విస్తృతదైత్యో
ల్లాసాపాదితసరణిని, భాసిల్లుచు నుండు మవని / భావంబలరన్. 152

చ పరమమునీంద్ర! వారిటులఁ / బల్కినసూక్తుల నాలకించి యా
తరుణమునందు యోగివలెఁ / దా గుణకాలముదాఁక నిర్జరే
శ్వరుఁడు వసించి యంత సుర / వర్యులతో నని వేల్పులార! దు
స్తరగతి వ్రాలు నే సకల / దైత్యుల నెల్లదిరించి పోరుదున్. 153

తే. అప్పు డతఁ డిట్లు నుడువ వా / రనిరి నీవు
పోరి విషాదంబు నొందకు / భువనరథముఁ
బనుపఁగల మట్టి రథముపైఁ / బోరిఁ జేరి
కలహ మొనరింపు మత్యంత / కౌతుకమున. 154

సీ. సూనృతవ్రత! యిట్లు / సుర లాడి వానరధ్వజముతో సంహితా / శ్వములతోడఁ
గడఁగినదై చిరు / గంటల గుములతోఁ బ్రజ్వరిల్లుచు మణి / ప్రభలనొప్ప

యములహేమమయంబు।లగుచు స్వస్తికదివ్యలక్షణంబులతోడఁ । బలిఁ వెలుంగు
తేరును బనిచిరి । దేవతాధిపుఁ డంత సారథిలేనట్టి।స్యందనంబు
ఆ. జూచి యప్పు డనియె।సురలారా! నేనెట్టు, లని నొవర్తు స్యంద।నాశ్వములను
నడుపనేర్తు దైత్య।నాథుల నెదిరించి, గాఢశక్తి బోరఁగలనుఁ । జెప్పుఁడు 155
క. సారథ్యము నెవఁడైనను, ధీరతఁ గావించెనేని । దితిజాలనెల్లన్
ధారుణిఁ గూల్చెద నిక్కం, బారీతి హాసంగకున్న । నగునే పోరన్. 156
ఆ. పరమమానినాథ! వాసవుం డీమాడ్కిఁ
బల్క విబుధు లపుడు । పల్కి రోసు
రేశ! సూతుఁ డొకఁడు।డేని మాలో లేఁడు
నీవె కలహమందు । నేర్పుతోడ. 157
క. వారువముల నడిపించుచు, దారుణరాక్షసులఁ జంపఁ । దగుదు వటంచున్
వారాడిన శక్రుండా, తేరును విడనాడి ధాత్రిఁ । దికమకపడుచున్ 158
చ. పరువడిఁ గూలుచుండ నటు।వ్రాలెడివాఁడు విముక్తకేశజ
గరుఁడుఁ జలత్కిరీటుఁడును । స్కన్నశరాస్యుడుఁ దైన్యయాపురం
దరుఁ గని సారెసారెకునుఁ । దల్లడమందెను భూమి యట్లు డు
స్తరగతి నట్టిపాటునను । ధాత్రి నటించెడి కాలమం దొగిన్. 159

మాకలిజన్మక్రమము.

క. అనఘ! శమీకునికులసతి, తనపతిఁ గని ప్రాణనాథ! । తనయుని వేగం
బునఁ గొని వెలిఁజేర్పుము నీ, వన నావాక్యంబు నాథఁ । డాలించి తమిన్. 160
క. పలికెను బాలునిఁ గైకొని, వెలిఁ జేర్పు మటంచు నీవు । వినయోక్తులతో
నలరుచుఁ బల్కెద వేలకో, కలరూపెత్తిగింపు నాకుఁ । గంజదళాక్షీ! 161
సీ. మాన్యుఁడైనశమీక।మాని యాచందాన భాషింప నాచెలి । పలికె నాథ!
కడిమి నీభూదేవి । కంపించినంతనె శిశువు బహిస్థలిఁ జేర్ప ద్విగుణ
మగునని దైవజ్ఞుఁ । డాడినపుడె విని చెప్పితి నన్న నా।చేడె పలికె
నట్టిమాటను విని।యాత్మజాం దగుబాలు ముదమునఁ గొని బహి।ర్భూస్థలమున
ఆ. శంకలేక చేర్చి।సత్వరంబున గోయు, గార్థ మగుచు మరల । నాథఁ డేగ
నరుగవలదు హాని । యగునని నిజసతి, పలుక వెడలి మరల । వచ్చి ధాత్రి. 162
చ. ఘనసమరూపరేఖలనుఁ । గ్రాలుచు నుండినబాలకద్వయం
బును గురువిస్మయస్థితినిఁ । బొల్చెపలారెడి దర్శనంబుతోఁ
దనరుచుఁ బూజ్యురాలునయి । తద్ద వెలుంగుచు నున్నభార్యనుం
గనుఁగొని వింతచిత్తమున । గాఢముగాఁ జెనఁగంగ నిట్లనెన్ 163
ఆ. కోమల! కలకంఠి । దెలియఁజాలక నిను
నడుగుచున్నవాఁడ । నాడు మాద్వి

లియశిశువునకును । దేజరిల్లెడిభవి
ష్యద్గుణంబు లెట్టి । వగునొ యతియు. 164

ఉ. కామిని గాలవుం డనిన । కార్య మదెట్టిది చెప్పు మన్న నా
భామిని పల్కె; నీయొడను । బల్కఁగరాదు నిజంబు జీవితే
శా! మఱి నీకు వెన్క మన।సార వచించెద నన్ను నాతఁడో
కోమలి! చెప్పకున్నఁ దిన । గూడును నే నని పల్కె నాయొడన్. 165

చ. మిడికెడుబుద్ధితోడను శి।మీకమునీశ్వరుఁ డిట్లు చెప్ప నా
పడతి వచించె నాథ! హిత।వాక్యముఁ బల్కెద నాలకింపు భీ
తుఁడు నగుమానవుం డడుఁగఁ । దోడన దాని నొనర్చునట్టు వెం
బడి వడిఁ జింతసేయఁదగు । వావిరి నం చని పల్కె నత్తఱిన్. 166

ఆ. ప్రాణరహితుఁ డగుచు । భాసిలునట్టి యా, చిన్నిబిడ్డఁ డపుడు । జిష్ణునకును
సాయపడుటకొఱకుఁ । జని రథవైశార, దత్వబుద్ధితోడఁ । దాపసేంద్ర! 167

వ. అపుడు విశ్వావసుప్రముఖగంధర్వపతులు చనుచుండినట్టి యాబాలుని శక్ర
సహాయునిగఁ దమతమచిత్తంబుల నెఱింగి నిజతేజస్సులవలనఁ బెంపొందించిరి
తత్తేజోయుక్తుం డై యాడింభకుండు వాసవుకడ యి ట్లనియె. 168

చ. సురగణనాథ! నీకుఁ బ్రియ।సూతుఁడ నైతిని రమ్మటంచు నీ
సరణి ననన్ బురందరుఁడు । సంతస మొందుచు నాలకించి య
చ్చెరువు జనింప నీ వెవని।చిన్నికుమారుఁడ వెట్లు యంతవై
తురగములన్ రణస్థలిని । దోలఁగ నేర్తువు శంక కల్గెడిన్. 169

సీ. ఇటులన నాబాలుఁ । డింద్రునితో ననెఁ బాకశాసన! నేను।భద్రవాహ
యానవిశారదుఁ।డనుభూమిభవుఁడను సుభగుఁ డైశశి।మీకసుతుఁడ నతియు
సారగంధర్వతే।జోయుతుండను మది శంకింప వలదని । సారె కిట్లు
భాషింప నతఁ డట్టి।వాక్యంబు విని యోగివిదుఁడు నై దివియందుఁ । బ్రజ్వరిల్లె
ఆ. పొరిది నట్టివిప్ర।సూనుఁడు మాతలి, యనెడిపేరుతోడ । హరువుఁ గాంచె
సమరపుంగవుండు । నట్టిదివ్యరథంబు, నెక్కె మోదమాత్మ । నెసఁగుచుండ. 170

మాతలి రథంబు నడుప నింద్రుఁడు జంభాదిరాక్షసుల వధించుట.

చ. మిలమిల వెల్గువాఁడును శి।మీకునిపుత్త్రుఁడు నై చెలంగుమా
తలిని గ్రహించి మేటియర।దంబుపయిన్ వడి నెక్కె మందరా
చలమున కేగి శౌర్యభుజ।సారమదోత్కటజాతవృత్తితో
నలరెడిశత్రుసేనఁ గని।హర్షముచేఁ దనుపొంది యక్కడన్ 171

ఆ. అరుణపీతశుక్ల।హరితసితోజ్జ్వల, పంచవర్ణముగుచు । బాణతతుల
నదరి దేవశత్రు । మూవిలుఁ గని దాని, సంగ్రహించి దేవసత్తముండు. 172

క. రణమదిలోఁ ద్రిగుణులు నా, వనజాసనపార్వతీశవాణీశ్వరులన్
వినుతించి త్రైమూర్తి భక్తిఁ, దనరుచు శరచాపములనుఁ దాల్చి కడంకన్.

క. అంత శరంబుల సింగిణిఁ, బంతంబునఁ గూర్చి శత్రుబర్హిణుఁ డగుచున్
వింత జనింప రణంబున, సంతస మేపారఁ దిరిగె శక్రుఁడు వెలుచన్. 174

క. తోయజభవహరిహరులా, తోయంబున నింద్రునకును దోడై విలస
త్సాయకముల గర్వరసము, డాయము నని గూల్చె రథికదర్పోద్ధతిమై 175

ఆ. అమరవిభుఁడు పుష్కరావని దశదిశల్, నిండి వెలుగునట్లు నేర్పుమీఱ
బాణములను బఱపి పరపక్షములఁ గప్పె, సమరభూమి నంత సంయమీశ!

క. తడఁబడి రథకరిహయ లాగి, వడిఁ దచ్ఛరపాతనమున బలువిడిఁ జెడియెన్
మడిసిరి సైన్యేశులు జం, భుఁడును మహామాత్రుఁ డయ్యుఁ బుణ్యనిధానా!

చ. కడిమిఁ దదస్త్రభగ్నుఁ డయి గాసిలెఁ గాల్బలమెల్ల నోలుచున్
బడి వగతోడ దిక్కుసెడి పాఱెఁ దురాసదమైన నాబలం
బడరెడివాసవాస్త్రముల నార్తిఁ జెనంగొనఁ జంభుఁడున్ గుజం
భుఁడు కని ఘోరమౌగదలఁ బూని మహోద్ధతితోడ నాయెడన్ 178

క. సురరహితుఁ డైననిర్జర, వరుమీఁదికి నేగ నపుడు వచ్చెదునాదు
ర్ధరదైత్యులఁ గనుఁగొని శ్రీ, హరి కోపాయత్తబుద్ధి నార్చుచుఁ జెలుచన్.

ఆ. శత్రుహరము నైనచక్రంబుతోడఁ గు,జంభు నేయ నతఁడు సత్వరముగ
నవనిమీఁదఁ గూలె స్యందనచ్యుతినొంది, జీవరహితుఁ డగుచు శిష్టచరిత!

మ. హరిచక్రాహతితోఁ గుజంభదితిజుం డావేళ నీల్గ న్మహా
సురుఁ డౌజంభుఁడు కోపమాత్మఁ జెడఁగై శోభిల్ల దుర్బుద్ధితో
హరి డాఁకన్ జనుఖంకచందమున వృత్రారాతిపై కేగ సం
గరభూభాగమునందు హస్తవిలసత్ఖడ్గుండు నై పూన్కితోన్. 181

క. చనుదెంచుచున్న జంభుని, గని సశరంబయిన కార్ముకము విడిచి రయం
బునఁ గాలదండసమమగు, ఘనశక్తిఁ బురందరుండు కైకొని వానిన్. 182

చ. సరసర నేయ నద్ది స్వర సస్వనమై విలసిల్లుగంటలన్
బరఁగి లయాగ్నిచందమున వచ్చుచునుండ గదన్ ధరించి వాఁ
డురువడి దాని త్రెయ్య నదియుద్ధతి నాగదఁ గూల్చి యామహా
సురుహృదయంబు దూరి ధరఁ జొచ్చెను వేల్పులు సంతసింపఁగన్. 183

మ. అనఘా! జంభుఁడు శక్తిభిన్నహృదయుం డై సోలుచున్ జచ్చె వే
ద్కనుఁ దద్వీర్యముఁ బ్రస్తుతించిరి జగద్గణ్యుండు నాశక్రుఁ డం
తన గౌరీశ్వరుఁ డైనశంకరునిచెంతన్ జేరి సద్భక్తి బు
ద్ధినిఁ జెంపార నమస్కరించి నిలిచెన్ దీప్తి న్విజృంభించుచున్. 184

{ఇంద్రుం డంధకుని గని దయుచేఁ బూలాడ నని వాఁ డనిన సర్వదేవతలఁ జూచి నయుట.}

క. ఆరాత్రుసగురుసైన్యము, దారుణగతి నేలఁగూలఁ దైత్యుఁడు దు
ర్వారబలుఁ డైనయంధక, వీరునితోఁ బల్కె దేవవిభుఁ డావేళన్. 185
క. వీరా! రారా క్రమ్మఱఁ, బోరెద మిపు డద్రినలరుపురసూదనునిన్
జేరి మనమిద్దఱము సుర, వైరులు వగుదైత్యపతులు పడిరనిలోనన్. 186
క. అని యిట్లు వాసవుం డన, విని యంధకుఁ డనిరు నేను వెఱగంది కులం
బునఁ జెల్వొందెడిపౌరుష, మును విడిచినవాఁడ నగుచుఁ బోదునె తెలుఁపన్.
క. సురసింహా! కొల్చుటకు దు, ర్భరమగు నావిక్రమంబు పద్ధతిఁ గను నీ
స్సురవిధి శౌర్యముఖామర, వరుల జయించెదను బాహుబల మేపారన్. 189
సీ. అనఘ! యంధకుఁ డిట్టులాడి సారథి నంత నూరడించుచుఁ గోపమురవడింప
మధురాతురంబులమానైనమాటనుఁ బలికె నోసూతుఁడా! భవునిఁ జేర
వరదము నడుపుము శరముల సురసేన నేఁ జంపెదనుఁ జూడు నేఁ డటన్న
నామాట నాలించి యాతఁ డాయెడ భూరిగాత్రంబు లేపారఁ గాలవర్ణ
ఆ. ముల వెలుంగుగుఱ్ఱముల నరదమునకుఁ, గట్టి యత్నమొప్పఁ గరశికంరు
కడకుఁ దోలఁ గదలుకటులతోఁ గ్రమపడి, యవియుఁ బవనవేగమావహిల్ల.
క. అరదమును బూని ప్రమథే, శ్వరభూరిబలంబుఁ జేరఁ జని యంధకుఁ డా
తరుణంబున దృఢతరశర, ధరసన్నిభ మైనవిల్లుఁ దాల్చి రయమునన్. 190
క. సురుచిరబ్రహ్మేంద్రో, మా, వరమానాథాదిదేవవల్లభులను సం
గరమున దారుణశస్త్రో, త్కరముల బాధించి మించెఁ గ్రౌర్యస్ఫూర్తిన్ 191
వ. ఆకాలంబున 192
తే. కడిమి నాబాణములతోడఁ గప్పఁబడిన
బలముఁ గనుఁగొని త్రైలోక్యపాలకుండు
చక్రపాణియు నగునట్టి శౌరి విబుధ
సత్తములఁ గాంచి యిట్లనె సంయమీశ! 193

హరి దేవతలతో నంధకాసురునిరథసారథులఁ జంపుదని చెప్పుట.

ఉ. వేలుపులార! యంధకుని వేంద్రపుఁదూఁపులఁ గాసిఁ జెంది యి
ట్లేలకొ యోరకుంటిరిపు డేత్తరఁ గీడొనఁగూడుఁ గాన నీ
కాలమునన్ రణేప్సులయి క్రాలుఁడు వాని తురంగమంబులన్
మేలగుసారథిన్ రథము మేదినిఁ గూల్పఁ దగున్ రయంబునన్. 194
ఆ. విరథుఁ డగునుఁ బిదప వినుఁ డపగతరథుఁ
డైనవీనిఁ బట్టి యభవుఁ డాతఁ

గూల్చు శత్రుఁ డసుర। గురునిచే నుద్రిక్తుఁ
డయ్యె నూరకుంట। నర్హ మగునె. 195

చ. హరి యిటు లాడ నిర్జరస। మావృతు లౌ ప్రమథేంద్రు లుద్ధతిం
బరఁగి శచీమనోహరుని। బంకజనేత్రునిఁ గూడి ఘోరసం
గరమున నేగి రత్తతినిఁ। గాలుమెఱుంగులచాయ నున్న భా
సురహయకోటి నారగద। చోదనిఁ గూల్చిరి తెప్పపాటునన్. 195

చ. అరదముఁ బాసి కాల్నడ నద। భ్రనట్టి నియంతను లాగి పట్టి దు
ర్భరమగు శక్తితో నతని। వక్షము స్కందుఁడు గ్రుచ్చి చంపి స
త్వరముగఁ ద్రోసె నంత గణ। తల్లజు లౌ ప్రమథేశు లెల్ల ని
ర్జరవరయుక్తులై చటుల। సంగరభాగమునం జెలంగుచున్ 197

క. గురుకేలనాశ్రయులమా, శరదమున విచార మొనర। నస్త్రంబులతో
నురవడి నుగ్గుగఁ జేసిరి, శర మాత్మలయందు ముదము। కడఁగ మునీంద్రా!

తే. అంత వాఁడు మహావీర్యుఁ। డయ్యు విరథుఁ
డగుచు విల్లును వీడి గ। దాయుధంబుఁ
బట్టి త్రిప్పుచుఁ గ్రమమునఁ। బ్రమథదేవ
పతుల నెనమండ్రఁ దఱుముచు। భర్గుఁ జేరి. 199

మ. ఘనగంభీరము నై సహేతుకము నై। కన్పట్టువాక్యంబుఁ జె
ప్పెను నోభిక్షుఁడ! నీవు సైన్యములతో। వెల్గొందుచున్నావు సొం
పున నేసాయము లేనివాఁడ నగుచుం। బోల్పారినం నిన్ను నే
ననిలోఁ జంపెదఁ జూడు మీవపుడు ధైర్యం బస్మదీయం బౌగిన్. 200

సీ. అంధకుఁ డీమాడ్కి। నన విని పలుకుల భవుఁ డంతఁ బ్రమథుల। వాసవాది
సకలదేవతలను। జయ్యనఁ దనమేనఁ జొనిపి యాదైత్యునిఁ। జూచి పలికె
రారమ్ము దుర్మార్గ! । రాక్షసాధమ! నిస్సహాయుండ నై యని। నడరుచున్న
వాఁడ నే నని యిట్లు। పలికిన వాఁ డట్టిసకలామరక్షయ। సహితభూరి

ఆ. విస్మయంబుఁ గాంచి। విస్తారమగుగదఁ, బూని శివునిపైకిఁ। బో నతండు
బహుళగర్వమునను। వచ్చెదు నంధకుఁ, గాంచి రుద్రు డిగ్గి। క్రౌర్య మొప్ప.

హరుఁడు నష్టభైరవాకృతులఁ దాల్చి యంధకునిఁ ధరఁ గూల్చుట.

చ. కరతలమందు శూలమును। గైకొని భూధరఁ సానువందు దు
ర్భరగతినోఁ బదాలియయి। క్రాలి త్రివిష్టపభీకరుండు నై
సొరిదిని భైరవాకృతిని। శోభ మొనర్చెదు నాసురారి దు
స్తరహృదయంబుఁ జించె బుధ। తల్లజ! చెప్పెద నాలకింపుమా 202

సీ. దంష్ట్రాకరాళతఁ। దనరి భాస్కరకోటిసన్నిభమై హరి। చర్మసహిత
మగుచు జటాధర। మై మళఘుంకంబువలన రాణించుచు। భవ్యసర్ప

హారాళితోఁ గదు। హావణించి శార్దూలశరములతోడను। గ్రాలి చంద్ర
నేత్రయుగంబున। నెగడెడి యాదృశ మూర్తినిఁ దమిఁదాల్చి। పురహరుండు

ఆ. శివుఁడు శాశ్వతుండు। శివదుఁడు భగవంతుఁ, డజుఁడు భూతభావ। నార్తుఁ డైన
పార్వతీశుఁ డతని। వక్షంబుఁ జీల్చెఁ ద్రి, శూలమునను విబుధ। శూరు లెన్న.

చ. పరువడి వాఁడు భిన్నతర। వక్షుఁడు నయ్యు సశూలుఁ డౌమహే
శ్వరుఁ గాని క్రోసుదవ్వరుఁగ। వావిరి శంభుఁ డతి క్రమంబునన్
దొరలుచు వచ్చిశూలమున। భూరిగదాధరుఁడు స్మహాభయం
కరుఁడగువాని వక్షమునుఁ। గ్రుక్కనఁ గ్రుమ్మెను సంగరంబునన్ 204

తే అంధకుండంత శివుమూర్ధ। మందు గదను, వైచి కరముల శూలంబుఁ। బట్టి కొట్ట
సత్వమున కున్కపట్టైన। శంకరుండు, పరమయోగవిధంబునఁ। బరిఢవిల్లె. 205

వ. అంత వాని దారుణగదాపాతక్షతింజేసి నా ముక్కంటితలయందు నెత్తురు ధారలు జాలిఁ దొడంగె. తొలిధారం గాలినచ్చలివన్నె కలిగి తామరపూల దండలతోఁ బ్రజ్వరిల్లునట్టి భైరవుఁడు షోడశ విద్యారాజని ప్రసిద్ధికెక్కె. ద్వితీయశోణితధారవలన నఖిలభువనార్చితుండును, శూలమండితుండగు భైరవుం డావిర్భవించి రుద్రనామమున రాజిల్లె, నన్యరక్తధారం బుట్టిన నలుగురుభైరవులు చండాద్యేకకపాల్యనాము లై రాణించిరి నేలఁగారిన నెత్తురుధారచే జనించిన భైరవుఁడు శోభాంజనాభుఁడు శూలరాజితుండు నై లలితరాజాఖ్య నలరారె అట్లాశివుఁడు సప్తవిధభైరవరూపుఁ డయ్యె వినాయకుఁ డష్టమ భైరవుం డగు; నిక్కభైరవాష్టకం బగు అట్టిమూర్తులుకలశంభునిచే మహాసురుఁ డగునట్టి యంధకాసురుఁడు శూలప్రోతుఁడై వాసవాయుధప్రభాపుంజరంజితుం డగుచు గొడుగుమాడ్కి ధారితుం డై విలసిల్లె నయ్యెడ. 206

ఉ మునివర శూలపాతమునఁ। బుట్టినరక్తమునందు గొంతుదాఁ
కను మునిఁగెఁ బరాక్రమము। గ్రాలమహేశ్వరుఁ డేడుమూర్తులన్
గనలుచు నంతనావిభుని। కాయమునందు మహాప్రవాహమై
ఘనమగు స్వేదమాయెడను। గల్గెను మిక్కిలిఁ దందడించుచున్ 207

చర్చికాంగారకుల జన్మవిధి.

తే. గరళకంఠునిముఖఫల। కంబునందుఁ, గలిగె రక్తప్లుతాంగయౌ। కన్య ధరణిఁ
జెందినట్టివినాశక। స్వేదబిందు, వందు నంగారపుంజాభుఁ। డైన శిశువు. 208

క కలిగి తదాసురరక్తము, బలితవుఁ దృషతోడఁ ద్రావె। బాలికతులియం
దలరెడిశోణితమును మి, క్కిలిపానము చేసె నాశి। కెరలఁగ నంతన్ 209

క. బాలార్కసన్నిభాభుఁడుఁ, గాలారియు వరదుఁ డమర। గణనాథుం డా
శూలాయుధుఁ డత్తతి నా, బాలకుఁ జూచి ప్రీతి। బరిఢవిలంగన్. 210

చ. పరమమునీంద్ర! లోకహితబంధురవాక్యముఁ బల్కె దేవి! నిన్
నరసురమానిచారణులు నాగులుయక్షపితృవ్రజంబులున్
గురుబలిపుష్పధూపములఁ గూర్మి నొసంగి నుతించి మ్రొక్కుచున్
నిరతముఁ గొల్చుచుందురు నిక్కము మిక్కిలి నిర్మలాత్ములై. 211

క. విను శోణితార్చితవునై, పొనరినకతమునను నీకు భువనంబులయం
దనిశముఁ జర్చిక యనుపే, రొనరును శుభదంబు నగుచు నుజ్వలరూపా! 212

చ. పురహరుఁ డిట్లు చెప్ప విని పొంగుచుఁ జర్చిక వింధ్యశైలభా
సురతలమందు దీప్తిమెయి శోభిలు దుర్గనుఁ గూడి సర్వమా
ధర విహరించి హింగుళకధాత్రి ధరోత్తమచారువాసమం
దురురుచితోడ భాసిలుచు నుండెను నిత్యము సంతసించుచున్ 213

సీ. చర్చిక పోయిన శర్వుండు సర్వవరాధ్యమై జగములకన్నిటికిని
బరమశుభాశుభఫలద మౌగాముల దొరతనమును మహాతుష్టిఁ గుజాని
కవు డిచ్చి నీకు గ్రహాంతరవ్యసనంబు కాగలదని పల్కఁ గాంతుఁ నాతఁ
డరిగె నంధకు నంత నాభైరవుఁడు దివ్యసాహస్రవర్షములస్వత్రినేత్ర

ఆ. వహ్నితోడ శుష్క బలశౌర్యశక్తుని, గాఁ ద్వగస్థిశేషుఁగా నొనర్చెఁ
దత్త్రినేత్రవహ్ని దగ్ధుఁడై యపు డతఁ, డట విముక్తపాపుఁ డగుచు నంత.

ఉ. సర్వచరాచరేశుఁడుఁ బ్రశాబహురూపుఁడు దేవనాథుఁడున్
గర్వితదైత్యమర్దనుఁడుఁ గామవిరోధియు సర్వమానిగం
ధర్వపురందరాదిసురతల్లజసంతతవంద్యుఁడైననా
శర్వుని నంధకాసురుఁడు చక్కఁగఁ గన్గొని నీదృశ్యనాద్యుఁగన్ 215

క. మునివర! వాఁ డీశైవడి, మనసిజహరుఁ దెలిసి భక్తి మాటికిఁ బొడమన్
వినయమున మ్రొక్కి యీవిధ, మునఁ బొగడం దొడఁగె దివ్యబుద్ధి దలిర్పన్.

అంధకుఁడు హరుని నుతించుట.

ఉ. భైరవరూప! లోకగణపాలన! హస్తకపాల! శుద్ధ! దు
ర్వారమహాత్రిశూల! భయభాసితమూర్తిధరా! మహేశ్వరా!
సారభుజంగహార! బహుశత్రువిదార! విపన్నబుద్ధిఁ బెం
పారెడి నన్నుఁ బ్రోవు మనసారఁగ మ్రొక్కెద నీకు భక్తితోన్ 217

క. గురువిశ్వరూప! కర్బుర, సురవందితపాదపీఠ సుందర! విశ్వే
శ్వర! లోకజనక! నేనీ, శరణును జొచ్చితి జయింపు సగవి వృషాంకా! 218

చ. హరుఁడని సిద్ధులున్ శివుఁడటంచని వేల్పులు నుగ్రుఁడంచు ని
ర్జరరిపులు స్మరహరుఁ డని సర్వజనంబులు భీముఁడంచు గిం
పురుషులు యక్షపుంగవులు భూతగణేశ్వరుఁడంచు భూతముల్
వరభవుఁడంచు నిన్ను పితృవర్యులు పల్కుదు రోమహాధిపా! 219

క. పరమేశ్వర! లోకేశ్వర!, హర! దాసుఁడ నైతి నీకు । నస్మత్పాపో
త్కరముల నడంచి దయతోఁ, బరిపాలనచేయు మిపుడు । భావంబలరన్. 220

వ. దేవా! నీవు త్రిదేవుండవుఁ ద్రియుగుండవుఁ ద్రిధర్ముండవుఁ ద్రిపుష్కరుండవుఁ ద్రయ్యారుణివియుఁ ద్రినేత్రుండ వవ్యయుండ వామ్నాయమయుండ వఖిలవిభుండ వగుచున్నాఁడవు నేను శరణాగతుఁడ నైతిఁ బునీతుఁ జేయుము. లోకేశ్వరా! నీవు త్రినాథనాథుఁడవుఁ, ద్రిపదప్రవిష్టుఁడవు షడంగవిదుఁడవు లలనాలంపటుఁడవు నగుదువు. దాసుండ నగు నేను భీతుండ నై శరణుఁ జొచ్చితిఁ బవిత్రునిఁ జేయుము. 221

క. గిరిశ మహాశంకర గురు, శరభూతగణేశ! గర్వ । శర్వరమలితోఁ
బరఁగుచుఁ దప్పును నీకును, గర మొనరించితిని గావు । కరుణాధారా! 222

ఆ. అభవ! కామహీన । మాస్థిరబుద్ధితోఁ
బరఁగి నిన్ను వేఁడు । వాఁడ నగుచు
శిరము వంచి వినుతిఁ । జేసెద ననుఁ బునీ
తునిఁగఁ జేయు మిపుడు । తోషమొప్ప 223

ఉ. పాపుఁడఁ బాపకర్ముఁడను । బాపరతుండనుఁ బాపజాతుఁడన్
బాపమనస్కుఁడన్విపుల । పాపకరుండనుఁ గాన నో మహా
పాపవినాశనా! సకల । పాపచయంబుల నెల్ల నిత్తఱిన్
బాపి దయానిరూఢి ననుఁ । బాలనచేయుము నీకు మ్రొక్కెదన్. 224

క. పురహర! నీచే నేని, శరణి నొనర్పంగఁబడియు । గలపంకమునన్
బరఁగితి నేలుము స్పష్టతఁ, బొరి నఘవృత్తాంతసరణిఁ । బొందితి వితమిన్

క. సురుచిరుఁడవు ధాతవు సు, స్థిరమూర్తివి కర్త వమర । శేఖరుఁడవు భీ
కరుఁడవు హరుఁడవు నగుశశి, ధర! నీవు జయింపు మధిక । దర్పోత్కర్షన్. 226

సీ. నీవు మంగళుఁడవు । నీవీశ్వరుండవు నీవవ్యయుండవు । నీవు సృష్టి
కరుఁడవు నీవు పంకజలోచనుండవు నీవు శివుండవు । నీవు నాక
పార్థివుండవు నీవు । ప్రణవరూపుండవు నీవు ధర్ముండవు । నీవుకుశల
సత్తముండవు నీవు । సారవషట్కార మీవు సుసూక్ష్ముండ । వీవు ధీర
ఆ. వరుఁడ వీవు వ్యక్త । భాసురమూర్తివ, వ్యక్త మగుదు వీవు । భవ్యవీర్య
భక్తలోకపాల । బంధురసద్గుణా, జాల! నన్నుఁ బ్రీతిఁ । జాల నేలు. 227

క. స్థావరజంగమకలితం బై వఱలెడి యీ ప్రపంచ । మంతయు నీచే
వావిరి వ్యాప్తం బయ్యెను, పావనసుతనామ మోహ । భాస్వద్ధామా. 228

తే. ఆదిమధ్యాంతములు నీవె । హర్షమీవె
విజయుఁడవు నీవె భావింప । విశ్వరూప!

వేయిపడగులతోడను । వేయికనుల
తోడ రాజిల్లుదువు నీవు । దుష్టదూర! 229

ఉ. సారమహాభుజాండవయి । సర్వగతుండవు నై సుదీప్తితో
మీరి సమస్తభాగముల । మేమెయిఁ జొట్టి యనంతమూర్తివై
పారెదు హంసరూపమునఁ । జాల వెలుంగుచుఁ జిత్తవాఖ్యఁజె
న్నారెడి నిన్ను భక్తిచెలు । వార నుతించెద నేలుమీశ్వరా! 230

క. సురరాజ పూజ్యాధిక, పరమేశా వ్యగ్ర రుద్ర । పశునాయక దు
ష్టరవీర్యవిజితదుష్టా, కరుణఁ బవిత్రునిఁగఁ జేసి । కాపాడు శివా! 231

శా. త్రైవిద్యాన్విత శూలహస్త విజయా । రమ్యోదయా శాశ్వతా
భావజ్ఞా విజితేంద్రియా విజితదు । ర్వారాతిసందోహస
ద్భావా నిత్యనిరంజనా నిరుపమా । భద్రేశ! పాలింపు మో
దేవేశా! శరణాగతుండ నగుదుగా । దీపించు నన్నార్తితిన్ 232

చ. మునివర! యిట్లు దైత్యకుల । పుంగవుఁ డై చెలువొందు నంధకుం
డనితరబుద్ధితోఁ బొగడ । నత్తఱి బింగళనేత్రుఁడు న్మహా
ఘనుఁ డగుశంభుఁ డత్యధిక । కౌతుక మాత్మనుఁ బొందులాడఁగాఁ
గనకసులోచనంబులనుఁ । గ్రాలెడి యాసురవైరి కిట్లనెన్. 233

ఉ. దానవనాయకా! యిపుడు । తద్దయు హృష్టుఁడ నై చెలంగితిం
గానఁ ద్వదీయచిత్తమునఁ । గ్రాలుచునుండిన దావరంబునే
మానుగ నిత్తుఁ గోరుమని । మారవిరోధి వచింప నాతఁడా
దీనశరణ్యుతోఁ బలికె । దీపితవాంఛ దలిర్పుచుండఁగన్. 234

ఆ. జనని గిరిజ నాకు । శర్వ! తండ్రివి నీవు
మానితములు సతత । మంజులములు
నైనమాతృపాదు । కాబ్జంబులనుఁ గూర్చి
మ్రొక్కుచున్నవాఁడఁ । బూర్ణభక్తి 235

క. శారీరచిత్తకృతవి, స్తారము నై దుర్విచింతి । తంబును నగునా
క్రూరాఘము దనుజత్వా, ధారస్థితి వాపి యొసఁగు । త్వత్పదభక్తిన్. 236

హరుఁ డంధకుని భృంగీశ్వరుఁ డగునట్లు వరమొసఁగుట.

మ. అనఘా! వాఁడిటు లాడఁగాఁ బ్రమథదే । వాధీశుఁ డాశంభుఁ డి
ట్లనె నోదానవనాథ! నీకుఁ గలస । ర్వార్థంబు దైత్యత్వమిం
క నశిఁ బోవు గణేశ్వరుండవు మహా । గణ్యుండ వౌ భృంగి వై
ఘనకీర్తిం దనరారఁగాఁ గలవు ని । క్కంబంచు నీశైవడిన్. 237

క. అని వాని సంగరస్థల, మున నుండి తరింపఁజేసి । ముదమొదవఁ గరం

యునఁ దుడిచి విప్రుని జేసి నిలింపులఁ దలఁచె నంతఁ । జిత్తమునందున్. 238
క. మనసునఁ దలఁచినమాత్రమె, వనజాసనముఖ్యదేవ।వరు లతిభక్తిన్
జనుదెంచి భవునకును వం,దనములు గావించి రపుడు । తాపసనాథా! 239

ఉ. ఇందుధరుండు నందిని గ।ణేశుల నందఱఁ బిల్చి ప్రేమతో
ముందఱ నిల్పి యీయసుర।పుంగవుఁ డంధకుఁ డంచు భృంగినిన్
బొందుఁగఁ జూప విస్మయముఁ। బొందుచు వారెనలేనిమేనితో
నందు గణేశుఁడై వెలయు।నట్టి సురారినిఁ జూచి భక్తితోన్. 240

క. వరదుఁడు వృషభధ్వజుఁ డా, హరునిఁ బ్రశంసించి రంత । నతఁ డాసురలన్
బరికించి పలికె నీమం,దిరములకుం బోయి వేడ్కఁ । ద్రివిధసుఖంబున్.

తే. అనుభవించుచునుండుఁడీ । యమరవిభుఁడు
మంగళప్రద మైనట్టి । మలయగిరికి
నరిగి నిజకార్యమును నెఱ । నాచరించి
చేరనగు వెండి స్వర్గంబు । శిష్టులార! 242

ఆ. ఇట్టు లాడి శంభుఁ । డెలమి సన్మానించి
పనుప నేగి రంత । వాసవుండు
హరినిఁ గౌఁగిలించి । యబ్జాసనునిచర
ణాబ్జములకు మ్రొక్కి । యంతఁ గదలి 243

క. ఘనమైన మలయగిరికిని, జని తనపనిఁ బూర్తిచేసి । సంతోషంబా
త్మను వెలయ దివికి నరిగెను, దను నెల్లరుఁ బ్రస్తుతింపఁ । దాపసనాథా! 244

సీ. శక్రాదిదేవత।ల్చన సుస్థిరుండయి భగవంతుఁ డైనట్టి । భర్గుఁ డపుడు
మానితతనుమధ్య।మార్గంబువలనను విడిచెను బ్రమథుల । వేడ్క వారు
తగ శంభునకు మ్రొక్కి । తమతమవాహనముల నెక్కి నిజవర।పుణ్యలోక
ములకును జని కామ।ముల నిచ్చు సర్వకామాకరంబులు నగు।నట్టియాల
ఆ. వలయకావులందు । నమృతప్రదాపగా
చారుతలములందు । సారహాయ
సప్రకర్దమములు । సరసంబు లౌహ్రద
చయములందుఁ దిరుగఁ । జనిరి వేడ్క. 245

క. తమతమవసతుల కాయా, ప్రమథులు చన హస్తమందు । భవుఁ డంధకునిన్
సమమతిఁ గొని మందరశై,లమునకు శైలాదిఁ గూడి । లలి నరిగె మునీ! 246

ఆ. హరుఁడు రెండువేల।హాయనంబులకును, వేశ్మమునకు నేగి । శ్వేతభాను
కుసుమగతయునైన । కుధరజ గని జయ, లక్షణముల నంత । లలిఁ దెలంగి.

క. చనుదెంచు శివునిఁ గని గిరి, తనయయు శుభార్కపుష్ప।తల్లజమును జ

య్యన పీడ దాఁగియుండిన, తనచెలికత్తెలనుఁ బిల్చి । దయ చిగురొత్తన్. 248

ఆ. అంత దేవిచేర । నావహాలతలై విజ, యాదులైనచెలులు । హర్ష మొప్ప
రాఁగ నట్టిసఖుల । రహిఁ గూడి శివ శివ, దర్శనాభిలాషఁ । దనరుచుండె. 249

మ. అనఘా! శంభుఁడు నంది నంధకసురేం।ద్రారాతినిన్ గౌరినిన్
గని యంతన్ సతిఁ గౌఁగిలించి మదిలోఁ । గౌతూహలం బొప్ప ని
ట్లనె; నీదైత్యుఁడు దేవి! నీకుఁ కను దా।సాగ్ర్యేందు నై యుండు న
ట్లొనరింపంబడె యుష్మదాగతసుతున్ । సోత్కంఠతోఁ జూడుమా. 250

ఆ. ఇట్టు లాడి కర్పు।రేశులో నసఁ బుత్ర
రమ్ము రమ్ము సత్వ।రమున నిప్పు
డగజశరణుఁ బొందు । మది నీకు మంగళ
ప్రదము నగునటంచుఁ । బలికెఁ దమిని 251

మ. హరుఁ డీక్షైవడిఁ బల్క భృంగియను దై।త్యాధీశుఁడున్ సద్గణే
శ్వరుఁ డౌనంధకుఁ డంత వచ్చి గిరిజా।పాదాంబుజాతద్వయిన్
శిరమున్మోపి నమస్కరించి పలికెన్ । సేవ్యంబు పాపఘ్నమా
పరమ శ్రీ శ్రుతిసమ్మతస్తుతిని సా।ద్భావస్థితి న్నారదా! 252

అంధకుండు పార్వతిని పొగడుట.

క. శ్రీరంజిల్లెడిమొగమున, సారెకు రాణించి మించి । శర్వార్ధాంగా
ధారిణి వౌ నీకును మన, సారను మ్రొక్కెదను బ్రోవు।మా పరదేవీ! 253

క. ధీరవు విలసచ్ఛుభదా, కారవు నిర్మలవు భూరి।కౌతుకవు సదా
చారవు మాదోపాయా, ధారవు మ్రొక్కెదను గావు । దయతో గిరిజా!

చ. పురహరురాణి వై దనుజ।పుంగవులన్ బటుశక్తితోడ సం
గరమున గెల్చి సర్వసుర।కాంతసమర్చితపాదపద్మ వై
నిరతము భక్తసంఘముల । నేర్పున నేలుచుఁ బూజ్యపద్ధతిన్
బరఁగెడినీకు మ్రొక్కెదను । భావమురంజిల నేలు మాహేశ్వరీ! 255

క. నారాయణసోదరి వై, దారుణపంకముల నడఁచి । తత్త్వస్థితికా
ధారవగు నీపదాంబుజ, సారసములఁ గూర్చి జోత।సల్పెద నార్యా! 256

సీ. నీవు శరణ్యవు । నీవు మృడానివి నీవు విద్యవు నీవు । నిపుణశక్తి
వీవు త్ర్యంబకసతి । వీవు సంతతసర్వభూతార్చితవు నీవు । భూధ్రపుత్రి
వీవు మహామాయ । వీవు సుమాయవు నీవు లజ్జవు మతి । నీవు శుభద
వీవు సరస్వతి । వీవు ప్రీతివి నీవు వైజయంతివి మహా।పావనివియు

ఆ. నీవు దయయు స్మృతివి । నీవు వేదము నీవు, రసయు నీవు కాళ।రాత్రి వీవు
కామదవును నీవు । కళ్యాణివియు నీవు, కరుణతోడ నన్నుఁ । గావు దేవి!

వ. ఓమాహేశ్వరి! నీవు భవానివి, భూతభవ్యప్రియవు, కౌమారివి, మాతవు,

మహాదేవప్రియవు, స్కందినివి, త్రైలోక్యజనయిత్రివి, ధాత్రివి, దేవతవు, నగు
దువు, శరణుఁ జొచ్చితిఁ గరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల నీక్షణమందు దీక్ష నను
రక్షింపుమని వేఁడె. ఇట్లంధకుండు స్తుతించిన విభావరియగుపార్వతి సంతసిల్లి
పుత్రా! నీపొగడ్తకు నీభక్తికి మెచ్చితిఁ గావలసినవరంబుఁ గోరు మిత్తునన నా
దేవి కతఁ డిట్లనియె 258

క. గిరిజా మత్త్రివిధాఘము, పొరిఁబొరి నశియించునట్లు । పురహరుపై నా
కరణిని సంతతముఁగ స్థిర, తరమగుచున్నట్టిభక్తి । దయమై నిడుమా. 259

క. మునివర! యాతం డాయెడ, నన నట్లగునంచుఁ జెర్మి । నగసుత యన త్ర
స్నననాడె మదగ్రంబునఁ, దనరారుచు భక్తిబుద్ధి । తథ్యోత్తంగన్. 260

క. హరునర్చించుచుఁ బ్రమథే, శ్వరుఁడవుగా నుండుమనుచుఁ । బరమవరంబుం
గరుణ నొసంగిన వాఁడా, సరణిన్వర్తించుచుండె । సంతసపడుచున్. 261

సీ. హరుఁడు భయంకర । మైనట్టిభైరవమూర్తిని గైకొని । మోహరమున
యసురేశుఁ డైనట్టి । యంధకుఁ బరిమార్చి తనశక్తితోడ నా । దనుజవిభుని
భృంగీశుఁ గాఁ జేసె । రంగారునట్టియా హరకీర్తివర్ధన । మతులశుభద
కరము పుణ్యోదయ । కల్యాణం బగుగాథ నీకు నేఁ జెప్పితి । నమ్మి దీని

ఆ. వితతధర్మకామ । విత్తాయురారోగ్య, వాంఛ నలరువారు । భక్తితోడఁ
జదివిరేని మోక్ష । సామ్రాజ్యముఖసర్వ, భవ్యఫలము లెల్లఁ । బడయఁగలరు.

క. అని యిట్లు పులస్త్యుం డన, విని నారదుఁ డనియె దేవ । విభుఁ డుద్ధతితో
డను మలయంబున నేపని నొనరించెనొ దానిఁ బల్కు । ముజ్జ్వలతేజా! 263

ఇంద్రుఁడు మలయగిరిపై నున్న పాకాదిరాక్షసులఁ జంపుట.

ఉ. నారదుఁ డిట్లుపల్క ముని । నాయకుఁ డైనపులస్త్యుఁ డంత వి
స్తారదయన్వచించె! ముని । సత్తమ! యామలయాద్రియందు దై
త్యారియు నైనశక్రుఁడు ని । జాఖిలలోకహితార్థమై మహా
ధీరతఁ జేసినట్టిపనిఁ । దెల్పెద నీవిపు డాలకింపుమా! 264

క. సురవిజితు లగుచుఁ గర్బుర, వరు లఘుదైత్యోత్తమలనఁ । బాతాళమహా
పురగమనోత్సుకు లై చను, తరుణంబున దారియందుఁ । దాపసనాథా! 265

సీ. భూసురమునిసిద్ధ । పుంగవసేవితకందరంబుల నొప్పి । ఘనలతావి
మానావృతంబు నై । మత్తజంతువ్యాప్తమగుచు శీతలము నై । నలరి భూరి
భుజగగణాక్రాంత । ములు నైననిరవులచేత నల్లప్పుడు । సేవ్యమగుచు
మాధవీసుమపరి । మళగంధి యగునట్టి మందానిలతరమునా । మలయగిరిని

ఆ. దక్షిణస్థశిఖర । తలముల గురుసాను, కలితఝురుల దివ్య । కమలతతులఁ
గంధశైలధాతు । కమ్రకుంజంబులఁ, దెలుఁగాంచి కుతుక । మెసఁగుచుండ.

క. చని క్రమకర్శితులయి యా, దనుజాలు మలయాద్రియందుఁ । దనరారెడిచ

ల్లనితావులనర్పించుచుఁ, దనివిగఁ జెన్నొందునట్టితెరుఁగంబుండున్. 267

తే. ధూళిమునకును ముదమునుఁ గలుగఁజేసి
లేమినిఁ దాపులకెల్లను దావునగుచుఁ
జల్లఁదనమున నేపారి మెల్లఁగాను
దక్షిణపుగాలి వీచె సుస్ద్రామలీల 268

వ. అంత సంతసంబున. 269

క. తారకమయాదిదానవ, వీరులు నాస్థలమునందు వేడుకతోడన్
జేరి సమస్తసుధీజన, వైరులు నైయుండఁ దెలిసి భవ్యుఁ డమరేంద్రున్. 270

ఆ. కనిచె నపుడు నాక పార్థివుం డరుగుచు
మార్గమందు ధేను మాఱఁ గాంచి
దాని కెరఁగి దీప్తిఁ దనరెడుమలయాద్రిఁ
జేరఁ బోయి యుండుఁ జెలువ మమర 271

ఉ. పెక్కుసుఖంబులన్ జెలఁగు భీకరదైత్యులఁ గాంచి కిన్కఁబ
ల్పెక్కటిలన్ సురేశ్వరుఁడు పిల్చెను రమ్మని వారిఁ దవ్వరున్
మిక్కిలి యానిశాచరులు మేదుర సాయకపంక్తులన్ వడిన్
జక్కఁగ నేయుచున్ బృథుల శౌర్యమునన్ జనుదెంచి రత్తఱిన్. 272

క. సురనాథుం డాబాణో, త్కరమునదస్థుండుఁ జిత్ర దర్పునుఁ డగుచున్
గిరిమొయిలు కప్పినట్టుల, శరములఁ గలికలినిఁ గప్పెఁ జటులోద్ధతితోన్

వ. ఇట్లు విజృంభించి తూఁపులఁ గప్పి వెండి శరాసనంబున బిరానఁ గంకపత్రసమం
బులగు కఱకుటమ్ముల సంధించి వైచి మయతారకాదినక్తంచరులను బాకదాన
వునిఖండించి సకలదేవవిభుండగు వాస్తోష్పతినిజశాసనంబున నటఁ బాకశాస
నుండనుదృఢనామంబు లిఖించి క్రన్నన. 274

క. కరమావిధమునఁ బురక, ర్బురబాణాసురశరీరంబు భుజబల మొప్పన్
గురుపుంఖాస్త్రంబులతోఁ, బరువడి భస్మంబుచేసి వసుధఁ గూల్చెన్. 275

క. మునివర దాన పురందరుఁ, డనునామము హరికి నలరెనని విజయుఁడు నై
ఘనులందఱు వినుతింపఁగ, దనుజేశ్వరబలము నడఁచె దర్పస్ఫూర్తిన్ 276

క. ఈకరణి దైత్యసైన్యము, పాతాళబిలంబు నగుచుఁ బాతాళమహా
లోకమును జొచ్చె నప్పుడు, భీకరితం బగుచు సోలి వేగముతోడన్ 277

క. మునివర యాపనిలో నక్కై, ఘనవాహనుఁ డనుపఁబడెను గరకంఠునిచే
తను నీవిఁక సర్దానిన్, వినవలఁతువా యదుగు నీకు వినుపింతుఁ దగన్. 278

చ. అనుటయు నారదుండు మది హర్షము పెంపును జెందఁ దాతనిన్
గని యను నేలాకో విబుధ గణ్యుఁడు నాహరి గోత్రభేది యై

తనరెనొ యట్టిసంతతియును । దద్దయుఁ జెన్నొనసాఁగ నన్న నా
ముని యనె దానిఁ జెప్పెదను । మోదముతో విను నీవు నారదా. 279

మరుదుత్పత్తి.

సీ. కనకకశిపుఁడనిఁ । గమలాక్షుచేఁ జావ దితి నష్టపుత్రయై । తీవ్రబుద్ధిఁ
గశ్యపుతోనని । గణ్యాత్మ ! నాకును బలిమగుచున్నావు । పరమదయను
సురపతిఁ జంపెడి । సుతు నిదురుని వేఁడ । నాథునుఁ డాడెనో । యతివ ! వినవె
నీవు సదాచార । నిపుణవై వర్యేండ్లు నివసింపఁగలవేని । నిర్జరేంద్రు

ఆ. గెలుచునట్టివాఁడు । కీర్తివంతుఁడు నగు, గణ్యపుత్త్రుఁ బడయఁ । గలవు నిక్క-
మట్టు చేయకున్న । నాత్మేచ్ఛ కొనసాఁగ, దనుచు నిట్లతండు । ననియె నంత.

క. ఆనాఁటి నిష్ఠనుండెను, మానితుఁ డగు కశ్యపుండు । మమతను గర్భా
ధానము దాని కొనర్చియు, భానుండుదయించునట్టి । పర్వతమునకున్. 281

ఆ. అప్పుడేగ దేవ । రాధిశుఁ డాయాశ్ర, మస్థభూమిఁ జేరి । మహితనిష్ఠఁ
గడఁగుచున్న దితిని । గని పల్కెఁ గడుభక్తి, చెలఁగుచుండ నిట్లు । శిష్టచరిత

క. ఓతల్లి నీకు సేవను, జేతఃప్రీతుండ నగుచుఁ । జేసెద నిష్టం
బీతఱిఁ గలిగినచో నీ, వాతతమతి దానిఁ బల్కు । మార్యులు మెచ్చన్. 283

క. అన భావికర్మవశగత, మనమున నాదేవి యపుడు । మంచిది శక్రా
యన నంత నతఁడు సంతస, మున నట వర్తించుచుండె । పుణ్యనిధానా. 284

క. బిలమును వెదకెడిసర్పము, వలెఁ దనపనిఁ గోరి దుష్ట । భావంబున నా
లలనకు సమిదాహరణా, దులఁ దోడయి తోలుచుచుండెఁ । దోడ్తోడఁ దగన్

చ. పరమగుణాఢ్య యైనదితి । బంధురదివ్యతపోవిలాసభా
సుర యగుచుండి భూరితర । శోకముతోడఁ జెనంగి వేయివ
త్సరములు దాఁట మూర్ధసహి । తంబుగ ముక్తవిముక్తకేశయై
పరవి నిజోత్తమాంగమును । జానుయుగోపరిఁ జేర్చి యారయదన్ 286

ఆ. శ్లిష్టపాద యగుచుఁ । జెదరినవైనట్టి, కురులతుదలఁ దోఁదలి । కూర్కె నంత
నిర్జరుండు నయ్యె । నిర్జరేశుం డట్టి, యదను తెలిసి తుష్టి । యావహిల్ల. 287

క. నాసాబిలమున నాదితి, భాసుర మగు కుక్షిఁ జొచ్చి । పదఁపడి జఠరా
వాసంబునఁ జెనుపునుఁ గని, భాసిల్లుచునుండి యపుడు । భావంబలరన్ 288

క. కరములు మొలయందిమ్ముఁగఁ, దొరలాడుచునుండ నూర్ధ్వ । ముఖుఁడై రుచిఁ దొం
పిరి వోవు డింభకుని నా, కరణిఁ బటుమాంసపేశిఁ । గని మొగమందున్. 289

చ. పటికఁ పుటాల నైవడిని । భాసిలు నాగురుమాంసపేశినీ
దటుకున బాహుయుగ్మమునఁ । దాల్చి మహేంద్రుఁడు దానినిన్మహో

త్కటపటుకోపుఁడై పిసుకఁ । గ్రక్కున మూర్ఛగతం బధస్థమం
బట గతినంబునై వెలసి । తారసిలెఁగ గనసద్ది వింతగన్. 290

ఉ. నారద! పుట్టెఁ దానివల । నన్నరకోటులనొప్పినట్టిదా
దారుణవజ్ర మట్టిపవిఁ । దత్తణమాదితివృద్ధగర్భముం
ధీరుఁడునై పురందరుఁడు । త్రెంచెను సప్తవిధంబు లొప్పన
వ్వారిగ నాస్తనంధయుఁడు । బాధితుఁడై ప్రలపించె నారయన్. 291

క. పదఁపడి దితి మేల్కని హరి, యదయుఁడునై చేసినట్టిదగు చేష్టితమున్
మదిఁ దెలియక రోదనమునఁ, బొదలెడి సుతుఁ డాదువాక్యముల మానింద్రా!

క. విని సురపతి యాబాలునిఁ, గనుఁగొని రోదుష్ట! నీవు । ఘర్ఘరముఁగఁ జెం
పున నిటు ప్రలపింపకుమా, యని సప్తవిధంబు లొప్ప। నశనిన్మఱలన్. 293

వ. ఒక్కొక్కనిఁ గ్రమంబున. 294

సీ. నలుక వారలు దేవ।నాథుఁ డొనర్చిన సకలోపచారసం।చయముతోడఁ
గడఁగి మరుద్గణా।ఖ్యను దేవభృత్యులై వెలసిరి దీప్తితో । విబుధవరుఁడు
కులిశంబుఁ జేఁబట్టి । కుక్షిచ్యుతుండునై వచ్చిశాపభయంబు।వలన దితికి
దండమర్పించి యో।తల్లి! నాయం దపరాధంబు లేదింక।బాధకుఁడని

తే. పట్టి చంపితిఁ గ్రోధంబు । వలదటన్న
నామె యని శక్ర! సంపూర్ణ।మైనకాల
మందు నీలాటివధ మల।రారెఁ జూడ
నిట్టిదుర్వ్యధి మున్నయ్యె । నెంచ నకట! 295

క. అని యిట్టులాడి దితి నిజ, తనయుల నూరార్చి దేవ।నాథువెంటన్
బనిచెను మును హరి యిటు తన, యనుజుల గర్భగులఁ జంపె।ననిని భీతిన్.

వ ఇట్లామునిపలుకఁ గలహాశనుఁ డతనిఁ గాంచి ఋషిపుంగవా! యిపుడు నీచేతఁ జెప్పఁబడిన దితిజోత్తములగు మరుత్తు లెవరు? మరున్మార్గస్థులై మున్నున్నమరుత్తు లేవారు? తొల్లి మన్వంతరముల వెలసినమరుత్తు లెవరు? కరుణించి వారినిఁ దెలుపు మని ప్రార్థించిన మహానందకందళితహృదయారవిందుఁడై పులస్త్యుఁడు చెప్పఁదొడంగె. 297

స్వాయంభువమనుకాలమరుదుత్పత్తిక్రమము.

క. అనఘా! మన్వంతరముల, నొనరుమరు త్సంభవంబు । సురుతరభక్తిన్
గొనరారుచున్నబుద్ధి, న్వినుమా యనుమానమేల । వివరింతుఁ దగన్ 298

క. ఘనుఁ డౌస్వాయంభువునకు, జనియించెను సువ్రతుండు । సజ్జనవరుఁ డా
మనువాలనికిని సువనుం, డనుసుతుఁ డుదయించెఁ ద్రిభువ।నాధికకీర్తిన్. 299

క. అనపత్యుండయి యాతఁడు, చనెఁ దిల్పగలి కంత నతని।సద్భార్యయునై

తనరినసుదేవి దుఃఖం, బున విహ్వలమైనచిత్తమునఁ దనరుగనిన్. 300

తే. కాఁగిటను జేర్చి వెతపునఁ గ్రాలి నాథ
నాథ! యని సారె సారె కనాథరీతిఁ
గాను విలపించి యగ్నిలోఁ గాల్చుకొంటకు
నిడనిదయ్యెను బ్రాణేశు నిద్ధచరిత! 301

సీ. ఆసమయంబున నన నశరీరిణి వినువీథిపైనుండి వింతచెలఁగ
భూపతిసతి! నీవు పోగలకు మీఁదుడ నధికసత్యము నీకు నలరెనేని
పతిఁ గూడి చిచ్చునఁబడుమన్న నామాట నాచెలి విని రోషవిహాగము! విగత
తనయుండు నగునిట్టిధరణీశ్వరునితోడ నగ్నినేఁ బడఁజాలనని నద్ది

ఆ. పలికె నంత బాల! ప్రలపింపకుము వహ్ని
నడినిఁ జేరుము వాస్తవముగఁ బుత్రు
లేద్వ రావసుంధరేశునకుఁ గల్గఁ
గలరు శ్రద్ధఁ బూని క్రాలుమిపుడు. 302

క. అనఘా! యిట్లశరీరిణి, యన నాచెలి చితినిఁ బతిని నతిమోదముతో
డనుఁ జేర్చి దహను మదిలో, వినుతించుచుఁ జిచ్చుఁజొచ్చె విస్తృతభక్తిన్.

ఉ. అంత ముహూర్తమాత్రమున కాతఁడు శ్రీయుతుఁడై నిజాంగనా
సంతసమొప్పఁగాఁ గలిసి చయ్యన లేచి ధరిత్రిఁ జేరి ని
శ్చింత సునాథపుత్రియు విశిష్టయు నాసతితోడ నాయెడా
గంతునికేళిలో మెలఁగెఁ గౌతుకమాత్మఁ జెవంగ నారదా! 304

చ. వితతరజస్సుతోఁ గలిసి వెల్లునిజప్రియుఁ బొందినట్టియా
తులితలితన్మహామతులు శ్రేష్ఠులు బంధుర వీర్యయుక్తులుఁ
జతురమతుల్ మహీశ్వరులు సాహసశాలురు శౌర్యవంతులౌ
సుతు లుదయించి రత్యధిక శోభితదేహులునై ముదంబునన్. 305

చ మునివర! భవ్యరోగమున భూపతియా సువనుండునై మునా
దినములు జాయతో వెలసి దీప్తిని మింట వసించియుండి క్ర
న్నన ముద మొప్ప నాఅవదినంబునఁ బూర్ణరజస్త్వ మేర్పడం
గని ప్రియురాలితోడ రతిఁ గాంతుఁ డొనర్చను గామచారియై. 306

సీ. వినువీథివలన నావీర్యంబు జారె నావిధమైనవిదప నావిభుఁడు పేర్మి
భార్యాయుతుండునై బ్రహ్మదేవరకడ కమలమా గలితోడ నరిగ సత్య
వాదులు భుజబలవరులు కృతాస్త్రులై తర్చాను లలరిరి ధాత్రిమీఁద
నక్రవర్ణంబునై యంబరచ్యుతమునై దీప్తి నాభావరు దివ్యవీర్య

ఆ. మును గ్రహించి నలిని ముదమొందె నలినీల
చిత్రకద్వికాలశిష్టహారిత

విమలనామములను వెలిఁగెడిమునిసతు
ల్పుష్కరస్థ మగుచుఁ దొడిలి మిగుల 307

క. ఒనరెడినృపుశుక్రము స్వ,చ్ఛను గని తదమృతమునెల్ల సంతతతరుణం
బునవలరువలపుతోఁ గై, కొనఁదలఁచి తపోధనులను గూర్చి మునీశా! 308

చ. అడుగనివారలై సవిధినంత మునింగి విశేషభక్తితో
నడరుచుఁ బ్రాణనాథచరణాబ్జయుగంబులఁ గొల్చి పిమ్మటన్
వెడవెడఁ బుష్కరస్థమయి వెల్గుమహేశ్వరు దివ్యవీర్యమున్
గడునిజభర్తృశాసనముఁ గైకొని క్రోలిరి కాంతితో మునీ! 309

క. మానవపతివీర్యంబును, మానితగతిఁ గ్రోలినంతమాత్రంబుననా
మానినులు బ్రహ్మతేజో, ధ్యానవిహీనత్వసరణిఁ దనరారి రొగిన్. 310

క. దానన్ దదఖిలమునివరు, లానారులు దోషకలిత లగుదురటంచున్
మానసములఁ దలపోయుచు, మానుగ విడనాడి రట్టిమానినులు మునీ! 311

చ. కనిరట సప్తసూనులను గ్రక్కున వారలిదారుణంబుగాఁ
గను బ్రలపించి రట్టిగతిఁ గ్రాలినఁ దద్రుదితారవంబు పెం
పునఁ జెలరేఁగి సర్వమును బొంది సముద్ధతినిండవారిజా
సనుఁ దరుదెంచి యావిపులశౌర్యవిలాసులతోడ నాయెడన్. 312

మ. అని శోకాలకులార! దుఃఖపడ నేలా రండు విన్వీథిపైఁ
దనరారున్మరుదాఖ్య వీరుఁడి రమై పాల్పారి సత్యంబటం
చని వారిన్ గొని యభ్రమార్గచరుఁడై హర్యాంచున్ దీప్తితోఁ
జని వారంబులఁ గా మహాకరుణ నాజ్ఞాపించె మానీశ్వరా! 313

వ. నారద! ప్రథమస్వాయంభువమనుదిష్టమందు వారిట్లు మరుత్తులైరి. స్వారోచిష
మనుసమయమున నుద్భవించిన మరుదాఖ్యుల వివరించెద నాలింపుము. 314

స్వారోచిషమనుకాలమరుదుత్పత్తిక్రమంబు.

క. స్వారోచిషమనుపుత్రుకు, ధీరుఁడు శ్రీమంతుఁ డధికదీప్తుండు మహా
వీరుఁడు ఋతధ్వజాఖ్యుఁడు, మారుఁడు జన్మించెఁ దొల్లి మానిలలామా! 315

క. అతనికి ఘనుపరాక్రమ, లతిబలులగు పుత్రు లేదు గలరి తపస్సం
గతులై స్వర్ణాద్రికిఁ జని, తతతప్తపదంబుఁ గోరి తజ్ఞులు మెచ్చన్. 316

సీ. బ్రహ్మను భక్తి నారాధింప హరి భయాతురుఁడు విపన్నచిత్తుండు నగుచు
నచ్చరచేడియలందుఁ దొగద్దతో నలరారుపూతనాఖ్యాప్సరసను
రమ్మని పిలిచి తొరామా! పెద్దపసిండికొండకు హాయులుబల్మారుమిగులఁ
బోయి యాయద్రిపై భూరితపస్సునఁ దప్పలు నాఋతధ్వజానితనయు
తే. లతుఁ దపోభంగసరణి యేలాగుఁ దొనరఁ
గలుగునో యట్లు చేయుము కార్యసిద్ధి

భంగమగు ధారలకు నాకు । భావగతము
నైనభయమంతయును బోవు।ననుచుఁ జేర్మి 317

క. సురపతి యిట్లన విని సుం, దరవరరూపంబుతోడఁ । దనరెడియాయ
చ్చరయు ఋతధ్వజసూనులు, సొరిదిఁ దపోనిష్ఠనుండు।చోటికి వడితోన్. 318

ఆ. అరిగె నాశ్రమమున।కనతిదూరంబున, మందజలముతోడ।మలసిపాఱు
నట్టియేటియందు । నారాజసుతు లరి, గిరి మునుంగుటకును । గెరలుఁ జొక్కి.

ఉ. చారుతనూవిలాసమునఁ । జాల వెలింగెడు నావెలంది యా
భూరినదిన్ మునుంగుటకుఁ।బోయి జలంబునఁ గ్రుంకుచుండ నా
వీరులు దానిఁ గన్నులను । వేడ్కఁ గనుంగొన వీర్య మయ్యెలం
జేరెఁ దదీయశుక్రమును । జేకొని సంతస మొప్పుచుండఁగన్. 320

వ. శంఖాఖ్యగ్రాహవల్లభయు జలచారిణియు నగుశంఖిని త్రాగె. 321

శా. వారంతన్ జెడినట్టికాలపమునన్।వర్తించుచున్ జైత్రకం
బై రాజల్లెడి రాజ్యభూమికిని ధీ।దాయత్తచిత్తంబు లా
ప్పారన్ బోయిరి శక్రుసన్నిధికి న।త్యంతానుమోదంబుతో
నారామామణి వోయి యాస్థితిని స।ర్వంబొప్పఁ జెప్పెన్ దగన్. 322

ఆ. అనఘ! వార లట్టు । లరుగ నాగ్రాహిణి, పెద్దకాలమునకుఁ । దద్దఁ జిక్కి
ధాత్రినుండ దాని । దర్శించి జాలరు, లాత్మలందు విస్మ।యంబుపొదల. 323

క. చని ధీరులౌ ఋతధ్వజ, తనయుల కెఱిఁగింప యోగ।ధనవరు లగునా
జనవిభు లాయెడ నచటికిఁ, జని దాని గృహంబుఁ జేర్చి । సంతసమలరన్. 324

చ. ఘనపురవాపి వీడ నది।క్రవ్వునఁ బుత్త్రుల నేడ్వురన్ గనెన్
దనయులు పుట్ట మోక్షసుపథంబున కాయది చేరెఁ దండ్రియున్
జననియు లేక వారు జల।సంస్థితులై చనుఁబాలకోసమై
పెనఁగొనుచింత నేడ్వ విధి । వేగమె వచ్చి వచించె గాదిలిన్. 325

వ. బాలకులారా, ప్రలపింప వలదు స్వస్థచిత్తులై యుండుఁడు. మీరు వాతస్కంధవిహారు లగుదేవతలు గాఁగల రని పల్కి వారినందఱను గొని మరున్మార్గమందు దైవతస్థితులఁ జేసి విరాజమానుఁడయి నిజసదనంబున కరిగె. ఇట్లు స్వారోచిషమనుకాలమరుత్తు లాశ్వాసింపఁబడిరి ఉత్తమమనుసమయమున నెవ్వరు మరుత్తులైరో వారిని జెప్పెద నాలింపుము. 326

ఉత్తమమనుకృతమరుదుత్పత్తిక్రమము.

క. మునివర యుత్తమమనుకుల, మునను వపుష్మంతుఁ డనెడి।పుత్త్రుండు జనిం
చెను నిషధేశుఁడు రవిసమ, తనుఁ డొక్కఁడు మున్ను పండి।త ప్రభు లెన్నన్.

క. అతనికిం బుట్టెను వి,ఖ్యాతగుణోత్తముఁడు ధర్మ।యుతాత్ముం డౌ

జ్యోతిష్మంతుఁడు శాత్రవ, భీతికరుం డగుచు దీప్తి । వెలయుచునుండన్. 328

ఆ. అతఁడు పుత్రకాముఁ । డగుచు మిన్నేటిని
దపముతోడ మిగులఁ । దప్పఁ దయ్యె
నతనిభార్య యైన । నమరగురుప్రియ
పుత్రి యట్టి తివురు । బుద్ధితోడ. 329

క. మానితభూరితపోసం, ధానుం డగుపతికి భక్తి । దళుకొత్తంగా
గానసమిత్పలాళిని, మానుగ నర్పించి దాసి । మాడ్కి మునీంద్రా. 330

తే. వెలసి యాసారసాక్షి సం । ప్రీతి మిగుల
నతిథి సత్కారమును బ్రత్య । హంబు సలిపి
సతతధర్మాభిరతయు నై । చాలఁ జక్క
పతిని సేవించుచుండెను । బాళిమెఱసి 331

ఆ. భూరితపమువలనఁ । బొల్పారి తేజోభి, రామ యగుచు సతత । రామణీయ
గాత్ర మొప్పునట్టి । కాంతను సప్తర్షి, వరులు చూచి యిట్లు । పలికి రనఘ 332

క. వనితామణి నీపతినీ, వనితరమతు లొప్ప ఘోర । మగుచున్న తప
స్సునుఁ జేసెద రేకారణ, మునకై యన నామె పలికె । ముదము చెలంగన్.

చ. తనయులఁ గోరి మేమిపుడు । తద్దఁ దపఃక్రియనుంటిమన్న నా
వనితకుఁ బుత్రదానమును । వారిడ నాత్మలయందు నెంచి యి
ట్లనిరి మునిప్రసాదమున । నాఢ్యులు నాసుతు లేడ్వురింక వి
కును జనియింత్రు సత్యమని । కూరిమి నిట్లు వచించి యాయెడన్ 334

క. పోయిన నానృపమణి నిజ, జాయామణిఁ గూడి భూరి । సంతోషముతో
నాయెడ నిజపురమునకు సు, ఖాయతమతితోడ నరిగె । నార్యులు పొగడన్.

సీ. అంతఁ బెక్కుదినంబు । లరిగిన నారాజపత్ని మహారాజ । వరుఁడు నగుచు
భాసిల్లు తననాథు । వలన గర్భముఁ దాల్చి భూరిభారంబునఁ । బొదలె నప్పు
డాతఁ డుమ్మృతిఁ జెంద । నాపతివ్రత పతిఁ గలిసినదై యగ్నిఁ । గ్రాలుబుద్ధి
నలరి మంత్రులు వల । దనుచుఁ దన్వారింప వినక నిశ్చలభక్తి । వెలయుచుండఁ

ఆ. వరునిఁగూడి చితిని । బ్రాలఁగా నత్తఱి, నగ్నిమధ్యభాగ । మందు నుండి
పడె నపత్యమైన । పరమశీతలవారి, దానసిక్త మగుచుఁ । దానవేంద్ర. 336

వ. అంత నద్ది సప్తవిధంబులయ్యె ని ట్లానరినవారోత్తమమన్వంతరమందు జనించి
నశ్వసనులు తామసాంతరోద్భవు లగుగంధవహుల నుడివెద నాలింపు. 337

తామసమన్వంతరమహత్సంభవక్రమము.

తే. గానవాద్యకవిప్రియ । మానధనుఁడు
చారుకేతుఁడు గురుకీర్తి । సహితుఁ డైన

చిత్రకుఁడు కర్తిఁ దామస | క్షేత్ర మనువు
నకును బ్రియసూనుఁడును జన | నాథుఁ డగుచు. 338

సీ. ఆరాజశేఖరుఁ | డాత్మజాలనుగోరి నిజదేహమందున | నెగడునట్టి
మజ్జాయకృద్రక్త | మాంసాస్థిశోణితస్నాయువీర్యములఁ గో | శములనత్త
వీతిహోత్రులయందు | వేల్చెను గ్రమమున వీర్యపాతనమైన | వెనుకఁ దేల్చ
వల దనుశబ్దంబు | వఱలె నానృపుఁ డిర్దిఁ బదఁపడి యాయగ్ని | వలన నేద్వ
తే. రక్షకులు సుప్రకాశిత | నలరి కలిగి, భయకరంబుగ నేద్వ నా | బాలకోవ
నారవంబును విని కమ | లాసనుండు, వచ్చి వారి విచారించి | పరమదయను. 339

క. మరుదమరులఁ జేసి సురే, శ్వరుఁ డగుపరమేష్ఠి వోవ | వారలిశోభా
కరులై తామసమన్వం, తరమున రాజిల్లి రతుల | దర్పోద్ధతితోన్. 340

రైవతమన్వంతరమారుతోత్పత్తి.

క. రైవతయనుకాలంబున, నే వారు మరుత్తులైరొ | యిలమి న్వారిన్
భావించి చెప్పెదను గురు,భావంబున నాలకింపు | పరమేష్ఠిసుతా. 341

క. మును శాత్రవజిత్తను సుతుఁ, డనఘుం డగురైవతునకు | నలిదీప్తిని గ
ల్గెను వాఁడు పుత్రహీనతఁ, దనరి రవిఁ గూర్చి భ | క్తితత్పరుఁ డగుచున్ 342

క. సారోదారతపఃక్రియ, నారాధనచేసి సురలి | యనుకన్యను జె
ల్వారంగఁ బడసి కొని చనె, నారమణీమణి ప్రియాల | యంబునఁ గూర్మిన్. 343

ఆ. వెల్గుచుండఁ బ్రాణ | విభు డంతఁ బొలిపోవ
నాపె వగను మిగుల | నడలుమేను
విడుచుటకును బూని | వెలసినఁ దల్ప్రికు
లగుచు సత్తపోధ | నాఢ్యులైన. 344

క మును లేడ్వురు వలదని దా,నిని వారించినను వినక | నెలతవగ నాజ
వ్యనిరెగువ వెడద వెల్గున, బొనరెడి చిచ్చందునపుడు | పొగులుచుఁ గూలెన్.

క కనలుచునుండెడు నాసతిఁ, గనుచుఁ గడచ్చిత్తులగుచుఁ | గష్టం బకటా!
యని వాడించుచు నట నా, మునినాథులు శోకవార్ధి | మునిఁగి రెలుచన్ 346

ఉ. నారద! యంత నగ్నివల | నన్ సురసత్తక ముద్భవించి చె
ల్వారుచుఁ దల్లిలేక గర | హర్షులునై ప్రలపించుచుండ వి
స్తారదయానిరూఢమతి | దామరసోద్భవుఁ డట్టిచోటికిన్
జేరియు నూఱడించి తమిఁ | జేసెను వారి మరుద్గణేశులన్ 347

క. ఎనిక స్వీరులు రైవత, మనుకాలమరుత్తులైరి | మానుగ నింక
న్నేను మఱి చెప్పెదఁ దామస, మనుకాలోత్పత్తి నీకు | మానిభలాయా! 348

వాదున ముక్కంతరానిలోక్ష త్రిథి.

చ. రసికుఁడు సత్యవాక్యుఁ డతిరమ్యుఁడు సంతతదానాఢ్యుఁ డాఢ్యమా
నసుఁడు తపోధనుండు గుణసంపన్నుఁడు నైనసుతుండు దీప్తిఁ దా
మనునకుఁ బుట్టె నాతఁడు కుమారులఁ గాంచెడిరోర్చి సప్తసా
రస మునితీర్థమందు బుధ । రాజులు మెచ్చుచు నుండఁ బూనికతోఁ. 346

ఆ. తలఁపఁ గొన్నఁ బ్ర । దానిభంగముఁ జేయ, నమరులెల్లఁ దుహిత । నసుపదీప్తి
నా వెలందివచ్చి । యాపగాతటముందుఁ, దళుకుబళుకుతోడఁ । దారసిల్లె. 347

క. వలిచెల్వుఁ దోలుమోమునఁ, దిలకము బల్పాగసుతోడ । దివ్యరాగుచము
ల్వ్రేలఁ జేరి కులుకఁజూపుల, సలరించుచు హాయలువిలాసనరుగుచుఁ దమిమై.

క. పలుకుచుఁ బువ్వులు గోయుచు, వల పెలమిగ బెనఁగువట్లు । వలలుచు నిట్లా
కులనాగ మెలఁగి యామునిఁ, గలఁతపడగఁ జేయసాగెఁ । గాంతాస్ఫూర్తిన్.

వ. దానం జేసి. 350

క. నారద! తద్వీర్యం బా, సారస్వతతీర్థమందు । సరసరఁబడఁ గో
పారుణితనేత్రములు పెం, పారుచు నుండంగ నాతఁ । డుత్తరీఁ గినుకన్. 351

ఆ. పగతురాలు మూర్తి । భావయై నగుదానిఁ, గాంచి దుష్టబుద్ధి । గడఁగి యిట్టి
పాపమునకు నీవె । బహుఫలం బైతివి, తెలియ దుష్ట కాన । ధీరు లెన్న. 352

సీ. పరమాధ్వరక్రియ । ప్రాప్తమౌవేళలోఁ గలుగును భంగంబు । కడిమి నీకు
వెడలిపోపొమ్మని । విసిఁగి యిట్లు శపించి యతఁ డాశ్రమస్థలి । కప్డు చేర
నెలమి సప్తసరస్వ । తులనుండి సప్తాబ్ధులువుట్టె రాయుడఁ । గామరు మిగుల
సకలజగత్తుల । సంచరించెడునిట్టి పూర్వమరుద్గణ । పుణ్యగాథఁ
తే. చెప్పితిని నీకు నీకథ । దెలిని భక్తి
వినినఁ జదివినవారికి । విపులజన్మ
సంభవస్థితపాపము । ల్సమసిపోయి
హాయువుఁ జెందును నభ్యుదయంబు మిగుల. 353

క. విను మేలదర్థమున బలి, దనుజుఁడు రాజయ్యె; మంత్రి । తల్లజుఁ డగుచుఁ
దనరెను బ్రహ్లాదుఁడు; కవి, యొనరెఁ బురోహితుఁడు నగుచు । నుజ్జ్వలతేజా!

క. వైరోచని యగుబలి పెం, పారుచు నభిషిక్తుఁ డగుచు । నలరం గని దే
వారులు ముదమునఁ గనుఁగొనఁ, గా రహిఁ జెలంగె రప్పు । డార్యచరిత్రా!

క. చనుదెంచిన నాదనుజులఁ, గనుఁగొని బలిదానవుండు । క్రమమునఁ బూజిం
చినవారై కళ్యాణ్య స్మైనరెఁగదా నాకు మాకు । సురభాగ్యంబే. 356

క. అన విని వారాడిరి యో, యని నీకు శుభంబు నగుచు । నాటిల్లునా మా
కు నదియె హితమౌ విను నీ, జనకునకుం దండ్రి యగుచు । సారస్ఫూర్తిన్.

తే. చెలఁగినట్టి హిరణ్యకశిపుఁడు విష్ట
పత్రయంబందు వాసితో వాసవుండు
నగుచు పీఠుండు నై యల రారుచుండ
నమరగణగణ్యుఁ డైనట్టి యచ్యుతుండు 358

క. నరసింహాకృతితో భీ, కరగతి నావీరుఁ జేరి కర్బురు లెల్లన్
బరికించిచూడఁ గోళ్లం, గరకరఁ దునియలుగఁ జీల్చి కాశ్యపిఁ గలిపెన్. 359

క. విను శూలియు ముక్కంటియు, మనసిజసంహారుఁడు శివుఁడు మత్సరమున నీ
జనకుని రాజ్యపదచ్యుతుఁ, గను జేసెను సకలదేవగణములు పొగడన్. 360

సీ. హరిచేఁ గుజంభుఁడు హతుఁడయ్యెఁ బ్రత్యక్షపశుపుచందంబున వాసవుండు
నీకు సోదరుఁడు నై నెగడినపాకుని శంభుని జంభునిఁ జంపి మించెఁ
గాలె భవజ్జనకుండు చెప్పితి మున్న శక్రునిచేతను సమసినట్టి
విగతవంశస్థితి విని బలిదైత్యుండు గురుదానవశ్రేణిఁ గూడి కడిమిఁ

తే. గలహ మొనరింప సమకట్టి గరులనెక్కి
కొంద ఱేగిరి రథములఁ గూర్మిఁ జేరి
కొంద ఱేగిరి హయములఁ గూడి వడిని
జనిరి మఱికొంద ఱుద్ధతి సమరమునకు. 361

బలిపురస్కృతు లై రక్కసులు వేల్పుల జయింప నేగుట.

చ. అరిగిరి కాలిబంట్లు వడి నత్తఱి సర్వబలాధినాథుఁడై
గరువముతో మయాసురుఁడు గ్రాలుచుఁ బోయెను వేడ్క ముందు దు
ర్భరగతి నేగ వెన్క గురుబాహాబలుండగు కాలనేమియున్
బరువడి శాకలుండు కుడిప్రక్కఁ జనెన్ బటువిక్రమస్థితిన్ 362

క. మునివర! దక్షిణపుందెస, ఘనులు భయంకరులు దైత్యగణ్యులు నగుచుం
డినతారకాది దనుజులు, కనలుచు వడి నేగిరపుడు క్రౌర్యస్ఫూర్తిన్ 363

వ. ఇట్లసురు లాహవసన్నాహసంరంభులై సహస్రాయుతార్బుదసంఖ్యలఁ గొలంది నేపారి కడలితరఁగలమాడ్కి నెడతెగని గతిఁ దోడఁ బోరల భగవంతుఁడును బలియు నగుపాకశాసనుండు తత్సమరోద్యోగము నాలించి జన్నంపు దిండుల తోడ రక్కసులు చతురంగయుతులై కలహకాంక్ష నలరి వెలువడుచున్న వారని పలికి రథారూఢుఁ డయ్యె అంత మాతలి రథాశ్వముల నడుపఁ బ్రయత్నించె నయ్యెడ. 364

సీ. స్యందనస్థితుఁడయి శక్రుండు రాజిల్ల నాదిత్యవసుమరుదాశ్వినేయ
సాధ్యవిద్యాధర చారణపన్నగగంధర్వయక్షగరుడరాజ
సిద్ధమాహేశ్వరకిన్నరకింపురుషవర్యులు తమతమవాహనముల
నెక్కి రణేచ్ఛతో నేగి కరిరథాశ్వముల నధిష్ఠించి సరవిఁ గొంద

ఆ. అఱిగి రథికదీప్తి । నలరారి యుద్ధవి, మానుగులు విహంగ।మ ప్రరోహ
లగుచుఁ గొండ తేగి । రసురబలంబున్న, సమరభూమిఁ జేరఁ । జటులశక్తి.
ఉ. ఆసమయంబునందు విన।తాత్మజుఁ డాగతుఁడైన నామహా
భాసురమూర్తిపై విబుధ।వర్యుఁడు నాహరి యుద్ధకాంక్షతో
వాసిగ నెక్కి రాఁగ సుర।పార్థివుఁ డయ్యైన వచ్చినట్టి శ్రీ
వాసుఁ డజాండు లోకగణ।వల్లభుఁ డాహరిఁ గాంచి భక్తితోన్. 366

దేవతలు యుద్ధమున కరుగుట.

చ. అలరుచు సర్వదేవయుతుఁ।డై యెదురేగి శిరస్సు వంచి భూ
తలమున వ్రాలి మ్రొక్కి గదఁ।దాల్చి శరోద్భవుఁ డంత దేవతా
బలమున కగ్రభాగమున । భాసిలి తత్పరిపాలకుండు నై
బలము చలంబు శౌర్య మని।వార్యము నై హావణింప నుద్ధతిన్. 367
వ. బలంబుల నాశ్రయించి 368
క. చని మానాథుఁడు జఘనం, బున శక్రుం డెదిగె నడుమఁ । బొంగారుచుఁ ద
త్తనయుం డేగను గుడివై, పున నెడమను వాలి చేరి । పోరు మునీంద్రా!
చ శరజనితామరేశహరి।శక్రసుతాప్పలిపాలితంబు నై
సురబలమాధ్యకీర్తిఁ గని । శోభిలుచుం బహుశాస్త్రశస్త్రసం
భరితరథేంద్రహస్తసమ।వాహచయంబుల నొప్పి రాక్షసే
శ్వర! బలమున్న చోటికి న।వారితశక్తి చెలంగ నుద్ధతిన్. 370
ఆ. విగతవృక్షపత్ర।విరతితోఁ జెలువొంది, సమశిలాతలములఁ । జాల నలరి
యుద్ధరమ్యసరణి । నొంపారు ప్రాగ్గిరి, తటమునందుఁ గడిమిఁ । దానవేంద్ర! 371
వ. సురాసురులకుఁ బోరుపొసఁగె నిను నుభయసేన లురవడి డాయ భైరవార
వంబు వాటిల్లె. అంత ధూళిలేని యక్కొండయందు నుద్దండగతి మెండొడ్డి
యాపెద్దరక్కసులందందు గండు మిగిలి నడచునెడ. 372

దేవదానవయుద్ధము.

క. శరజన్మపాలితులు నై, బిరబిర సురసేన తొడరి । పెడదశరంబుల్
పొరిఁబొరిఁ బఱగించి మహా, సురులను బాధించె రోలి । సురుచిరమూర్తీ! 373
వ. ఇట్లు కలహంబునఁ బెడనొంది. 374
చ. అపుడు మయప్రగుప్తులు ప్ర।వర్తలునౌ కవిశిష్యు లెల్ల బల్
కుపితులు నై శరౌఘమునఁ । గొట్టిరి వేల్పులఁ దొల్లి నాగిరిం
గపికరులార్చి పోరునెడఁ । గల్గినపాంసువిధంబుగా వడిం
విపులము నై రణస్థలిని । బింగళధూళి జనించి పెన్గుచున్. 375
తే. సంజకెంజాయతో మించి । చదలునందుఁ
దనరుచుండిన మొగులుచం।దాన వెల్గ

నట్టికలహంబు లుములంబు । నగుచుఁ గాంచి
మైనఁ జెలియ నశక్యమై । యలరె నంత. 375

క. ఛేదింపుఁడు భేదింపుఁడు, వారము లింకేల ననుచు । వడిమీఱంగా
వాదించునట్టివారిని, నాదం బంబరము నిండె । నలి నామీఁదన్. 377

క. అని సురలవలనఁ జావా, దనుజబలంబునకుఁ గల్గె । దరదర క్తము పు
ట్టినదై శమింపఁ జేసెను, ఘనరణసంజాతధూళిఁ । గన విస్మయతన్. 378

ఆ. విగత మగుచు దుమ్ము । వెలసినరక్తి యజ్ఞ, భగ్గణంబు దైత్య। భూరిబలము
జారఁ దోలి స్కంధ।పరివృత మై యార్చి, పేర్చి కూర్చె నపుడు । విపులకీర్తి.

వ. ఇట్లు సురలు విజృంభించి పోరునెడ 380

క. పోరిది న్మయపాలనమునఁ, బరఁగినరక్కసులు విబుధ।వర్యులఁ గడిమిన్
శరనికరంబులవలనన్, బరువడి బాధించి రధిక।బలవిస్ఫూర్తిన్. 381

సీ. అంతవేల్పులు విగత।తామృతరసపాను లై సంగరస్థలి । నసురవరుల
చే జితులై రాగి । సేనలతోఁ గూడ నిర్జితు లైనట్టి । నిఖలదేవ
గణములఁ బోడఁగాంచి । గరుడధ్వజుఁడు శార్ఙ్గచాపంబుఁ జేఁబూని। శస్త్రతతులఁ
గడుఁగూర్చి యక్కడ। క్కడ నున్న దనుజులఁ గాండోత్కరంబులఁ। గనలఁ జేసె

ఆ. గరుడుఁ డాగ్రహించి । గరుదనిలంబున
గాఢతుండపాద। ఘాతమునను
జంపఁ గాలనేమి । శరణుఁ జొచ్చిరి దైత్య
వరులు భీతు లగుచు । వగను వాగిలి 382

క. అనఘా! వారికి నభయం, బును వాఁడావేళ నొసఁగి । మురసంహారుఁ డుం
డినచోటికిఁ జెనువృద్ధిన్, జన రుగపేక్షితుఁడు నైన।జనుఁ దోలి వడిన్. 383

క. ఏయే వేల్పులఁ గని వాఁ, డాయెడ హస్తములతోడ । నని దాఁకునో యా
తోయమువారిం గైకొని, పాయనితమి పాస్యమందుఁ । బడవైచి మునీ! 384

సీ. అస్త్రహీనుం డయ్యు। నాటోపమున వాఁడు కలహమందున దైత్య।గణముచేత
నమృతంబునై శశి । హరిపాకశాసనసహిత మహాసురసేన । సత్వరముగఁ
జావకాభంబు గా । పదకరనఖములవలనఁ బుష్కరమందు । వసుధయందుఁ
బయినఁ గ్రిందను నన్ని। భాగములందును వ్యాపించి సకలప్ర। పంచమయును

తే. నగుచుఁ గల్పాంతమం దల। రారువహ్ని
రూప మగుదానిఁగాఁ జేసె। రూఢి నంత
వర్ధమానుండుఁ బగవాఁడు । బలియుఁ డైన
కాలనేమి నిశాచర। కాంతుఁ గాంచి. 385

చ. తరళము లైననేత్రములు । తద్ద వెలుంగుచునుండ సాధ్య।
స్సురవరచారణాదిసుర।నాయకు లేగిరి భీతితో దిగం

తేరముల నెల్ల నుద్దవిడి । దర్పితు లై కవిశిష్యు లుద్ధతిన్
సురగణపూజనీయుఁడును । సుందరమాలియు నైనమాధవున్. 386

ఆ. చటులతరాస్త్రశస్త్ర । పాతనంబులతోడ
వికలమూర్తి మిగుల । వెలయఁ జేసి
రట్టిమయముఖాదు । లగురక్కసులఁ గాంచి
చక్రి శార్ఙ్గమందు । సాహసమున 387

క. ఎద దూరి పోవునవియును, భిదురసమానంబు లైన । వివిధాస్త్రములన్
బదిలమునఁ గూర్చి కినుకన్, మొదలెడి వారక్తనేత్ర । ముల నొప్పించెన్. 388

క. సరభాశ్వకరులు నా నా, గరుపవురక్కసులదృష్టి । గతవీర్యులఁ గాఁ
ద్వర హేమపుంఖశరములఁ, గర మద్రిని మొగులుమాడ్కిఁ । గప్పె న్బలుచన్.

తే. కాలదండాభములు హరి । కరగతంబు
లైన నారాచములతోడ । నర్ధచంద్ర
బాణములతోడ నాదైత్య । వరులు కప్పఁ
బడి మహాభీతు లై వెసఁ । బాఱి రంత. 390

చ. మునివర! కాలనేమి యను । ముందు సమస్తసురేశుఁ డైనజి
ష్ణుని నదలించి యిట్టుల । పోల నొనర్చి మహాబలుండు నై
ఘనసురసైన్యనాథుఁడు జ । గత్త్రయపాలుఁడు కేశవుండు నా
వనజదళాక్షుఁ డాఁకఁ జన । వ్రాలినశౌర్యము పిచ్చలింపఁగన్ 391

శ్రీహరి కాలనేమినిఁ గూల్చుట.

క. పదిపదులతలలతోఁ బటు, గదతో బృహదద్రిశృంగ । గణ్యాకృతితోఁ
గదనంబున నిట్టులం, బొదలెడు నాకాలనేమిఁ । బొడఁగని కినుకన్. 392

మ. హరి శార్ఙ్గంబును వీడి చక్రము వడిన్ । హస్తంబునం దాల్చె నా
తరుణాంబుదుండు విశుద్ధమాలియు మహా । దైత్యౌఘనాథుండు సు
స్థిరుఁ డాశౌరినిఁ జూచి వాఁడు కడిమిన్ । జెన్నారుచు న్నవ్వుచున్
గర మాహైవడిఁ బల్కె నభ్రరవుఁ డై । గర్వంబు మిన్నందగన్. 393

క. దనుపుత్రనాశనుండును, దనుజబలత్రస్తకరుఁడు । దలబంధురకో
పనుఁడు బహుళప్రపూజా, ధనరతుఁడు హిరణ్యనేత్ర । దానవహరుఁ డౌ. 394

క. అనిలోన నాకు భంగం, బును జేయుచు నసదృశత్వ । మున వెల్గెడునీ
వనజాక్షుం డస్మద్దృక్కునఁ బడ నట్టిగ నా నకుంఠితశక్తిన్. 395

సీ. ఈయంబుతోదరుఁ । డలమి నస్మద్గ్రామహారభూమినిఁ జెంది । మఱలి మరల
నాత్మమందిరమున । కరుగఁ జాలఁడు నిక్క మరయ నే నదరించు । నట్టిముష్టి
వలన బెండిఁగఁ జేయఁ । బడి భస్మమయి త్రాలు కాయంబుతో నున్న । కమలనాభుఁ
గాలరాత్రంబులఁ । గడఁగి చేల్పులు చూడఁగలరంచు నీమాడ్కిఁ । గడిమి వాఁడు

తే. నలుకతోడను విస్ఫురితాధరోష్ఠుఁ
డగుచు నింద్రుండు శైలంబునందుఁ బవిని
వైచుచుండాన గరుఁడునిపయిని గదను
బటురయంబునఁ బరపె నవార్యశక్తి 396

చ మునివర! కాలనేమి భుజములు త్రయ మై యతిదారుణాకృతిం
దనరుచు వచ్చి తద్గదను / దర్పితచక్రముతోడ శౌరి దు
ర్జనుని మనోరథంబు వెసఁ / బ్రాక్తనకర్మము ద్రుంచునట్లుగాఁ
గనలుచుఁ గోసి ధాత్రిపయిఁ / గ్రక్కునఁ గూల్చె సురల్ నుతింపఁగన్. 397

ఉ. దారుణ మైనవానిగదఁ / దద్ద హరించి మురారి పూన్కితోఁ
జేరి బలిష్ఠమా నతని / చేతులఁ జక్రముతోడఁ ద్రుంపఁ బెం
పారెడువహ్నిచేఁ దనరి / వర్తిలుచుండెడు కొండరీతి నా
వీరుఁడు యుద్ధరంగమున / వెల్గుచు నుండఁగ శౌరి పిమ్మటన్ 398

చ. కనలుచు వానిశీర్షమును / గ్రక్కునఁ దాళఫలంబుమాడ్కిఁ ద్రుం
చెను బటుచక్రసంహతిని / శీర్షకరంబులు లేక మొండమై
వనమునయుండు తాళగతి / వాఁడు కబంధుఁడు నై గిరీశమా
కనకనగంబు కైవడినిఁ / గాశ్యపిపై నలరారె నారదుఁడన్. 399

తే. మున్ను శక్రుండు పవిచేతఁ / బుష్కరమునఁ
డాఁడరురాహు శిరస్సును / ద్రుంప నద్ది
గగనమునుండి పడుమాడ్కిఁ / గదనమందు
వక్షమున వాని గరుడుండు / వసుధఁ బడియె. 400

క. అని వాఁడు చావ సురవర, ఘనపీడను జెంది సకలకర్బురు లతిభీ
- తిని గేశంబులు వీడ వ, సనములు జారంగ విగతశస్త్రాస్త్రులునై 401

క హా! యని సోలుచుఁ బడి యా, తోయంబున మిగుల బాష్పతోయములారగ
బాయనివగ బాణునికడ, కాయుడఁ జని శరణుఁ జొచ్చి రతిభీతిమెయిన్. 402

వ. ఇట్లు పులస్త్యుండు పలుక విని నారదుండు తరువాతి వృత్తాంతంబు నొడువు మనుటయు. 403

ఉ. శ్రీరఘువీర! రాజకులసింధుసుధాకర! సత్యభాషణా
ధార! భవాపహార! బుధతల్లజచిత్తవిహార! ఘోరసం
సారవిదూర! మేరునగసన్నిభధీర! నిరంతరాబ్ధిగం
భీర! దురంతసార! పరభీకర! రామనృపాలశేఖరా! 404

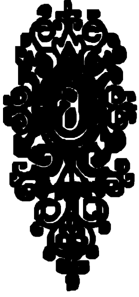
గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణా సమాసాదిత కవితాప్రాభవ, హరితసకులాన్వయప్రభవ, రామవజ్ఝల వంశదుగ్ధ సాగరసుధాకర, కొండయ కుమారబుధజన విధేయ కొండయ నామధేయ ప్రణీతంబగు తెలుఁగువామన మహాపురాణంబందు నవమ స్కంధము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

దశమస్కంధము

సాకేతమహాపుర
వాస! సముజ్జ్వలితధర్మ। వాసా! ధర్మో
ల్లాస! వరచిద్విలాసా!
దాసజనాశ్రాంతపాల! । దశరథబాలా! 1

క. అవధారు పులస్త్యముని, ప్రవరుఁడు నారదున కనియె । బలిబాణులు మా
ధవజితులై వచ్చిన దిలి, భవులకు నభయం బొసంగి । బవరంబునకున్. 2

దేవతలపై బలిబాణాదిరాక్షసు లని వచ్చుట.

క. గరువంబునఁ జనఁ గనుఁగొని, సొరిది శస్త్రాస్త్రలాలసులు నై దైత్యే
శ్వరు లుద్ధతిఁ గ్రమ్మఱ ని, ర్జరసేనను దాఁకి పోరఁ । జనిరి మునీంద్రా! 3

వ. ఇక్కైవడి రక్కసు లుక్కుమిగిలి పిక్కటిలుచు నొక్కుమ్మడి నురువడించి యరు
దెంచునెడ. 4

క. హరి బలిసుతుఁడౌ బాణా, సుర నలిబలుఁగా నెఱింగి । సురరాజముఖా
మరవరులఁ బిలిచి విగత, జ్వరులై సమరం బొనర్పఁ । జనుఁ డని పలికెన్. 5

సీ. అంత దేవతలెల్ల । హరిసమాదిష్టులై దనుజులతోఁ గూడ । దర్పమొప్పఁ
బోరుచుండిరి । మురహరుఁ డాయెడ నంతర్హితుం డైన । నసురగురుఁడు
తద్గమనంబును । దాఁ గనఁజాలక బలిఁ గాంచి యారీతిఁ । బలికె వీర!
నారాయణుఁడు దేవ। నాథుల నని వీడి చనె నీవు దేవతా। చయము నిప్డు
ఆ. సమరమందుఁ గొట్టి । జయమును గొనుమన్న
వాఁడు శుక్రుమాట। వలనఁ బ్రీతుఁ
డగుచు సాహసమున । నట్టి కాలమునందు
గదను గరమునందుఁ । గడిమిఁ బూని 6

క. ఉరవడి వేల్పులగుంపుపై, తరిగొను బవరం బొనర్ప । నంతన బాణా

సురుఁ డాహవరతబుద్ధిం, బరఁగుచుఁ బటు ధీరవృత్తి। వర్ధిలుచుండన్. 7

శా. శూరుండై చెన రేగి శౌర్యబలముల్। శోభిల్ల మోదంబుతో
నారక్షుబలి చేయిబాహువుల శ।స్త్రాస్త్రంబులం దాల్చి దు
ష్పారం బాసురసేనఁ జుట్టుకొని తీ।వ్రాణంబులం గొట్ట మా
యారమ్యాకృతి నొప్పునట్టి మయదై।త్యాధీశ్వరుం డోమునీ! 8

క. ఆయామాయంబుల వడి, నాయెడ నడరుచును దేవ।తాధిపులతో
వేయివిధంబులఁ బోరెను, డాయుచుఁ దెన్నాయఁ గప్పి। దర్పంబలరన్. 9

వ. అప్పు డసితేక్షణుం డగువృషపర్వుండును, భద్రవిద్యుజ్జిహ్వాఖ్యాలు, విపాకవివర్ధనా
సురులు కినుక సురవడించని 10

క. సురసేనఁ దాఁకి పటుతర, శరముల బాధింప శస్త్ర।చయపీడితు లై
హరిసేనందునఁ దలఁచుచుఁ గ, సరిగిరి వెడమొగము వెట్టి। యమరులు భీతిన్. 11

క అని విడిచి పరాఙ్ముఖు లై, చనుచుండిన సకలదేవ।సత్తములను గ
న్గొని బలిబాణాదిముఖ, దనుజులు త్రైలోక్యవిజయ।తత్పరబుద్ధిన్. 12

—బలిదైత్యుఁడు స్వర్గాధిపతి యగుట.—

చ. తొనయుచు వారివెంటఁ బడి।పోయినఁ దత్పరిపీడ్యమానులై
చనిచని నాకలోకమును। జయ్యన వీడి విరించివిష్టపం
బునకుఁ బురందరాద్యమర।పుంగవు లేగిన వాఁడు బంధుగుల్
తనయులు మిత్రులుం సకల।దైత్యవరేణ్యులు గొల్వుచుండఁగన్. 13

వ. నాకాధీశ్వరుం డయ్యె విను మయ్యెడ. 14

చ. పరమమునీంద్ర! భూరిబల।బంధురుఁ డౌబలి జిష్ణుఁ డయ్యెఁ బు
ష్కరపతి బాణుఁ డయ్యె మయ।కర్బురుఁడయ్యెను జంభమాయ దు
ర్భరుఁడగు ప్రాదనామ దితి।వల్లభుఁ డయ్యె విధుంతుదుండు భీ
కరుఁడగు సైంహికేయుఁడు వి।కర్తనుఁ డయ్యెను దీప్తి కుల్కఁగన్. 15

ఆ. అమరగురుఁడు శుక్రుఁ। డయ్యె నన్యులు నైన, దితిజవరులు సర్వ।దేవనాథు
లైరి ద్వాపరాంత।మందు దారుణపంచ, మాఖ్యనొప్పుకలియు।గాదియందు.

క. బలవిక్రమశాలియు నా, బలి శక్రుం డగుచునుండ। బంధురశక్తిఁ
వెలసె సురాసురయుద్ధం, బలరెను ఘోరంబు నగుచు। నలివిస్మయ మై. 17

సీ. పరమేష్ఠిసుత! సప్త।పాతాళలోకము ల్వ్యాప్తపత్రిలయ మా।విభున కొనరె
భూర్భువస్స్వాఖ్యతోఁ। బొల్పారుసీపదిభువనంబులకు నధి।పుండు నగుచు
నంతసుంబున వాఁడు। స్వర్గంబునందుండి పూర్ణభోగంబులఁ। బొందుచుండె
సిద్ధాదిదేవతా।శ్రేష్ఠు లక్కడ భీతిఁ దెలఁగుచుండిరి ఘృతా।చీతిలోత్త

ఆ. మూఁడిదేవవేశ్య । లట నాడుచుండిరి
చారణాదులైన । సకలదేవ
వరులు వాద్యములను । వాయించుచుండిరి
కడిమిఁ గాలగతినిఁ । గ్రాలి యపుడు. 18

శా. త్రైలోక్యాయతభోగముస్నఁడని యా।తం డాత్మఁ బ్రహ్లాదునిన్
వాలాయంబు తలంప విష్ణుపదసే।వాజాతసంతుష్టుఁడున్
శీలాచారరతుండు నైతనరునా।శిష్టాత్ముఁ డావేళఁ బా
తాళంబు న్వడి వీడి స్వర్గమునకున్ । దళ్కొత్త నేతెంచినన్. 19

క. చనుదెంచిన ప్రహ్లాదునిఁ, గని బలిపీఠంబు వీడి । కడుభక్తి నకు
రొక్కని వచ్చి కృతాంజలితోఁ, దనరారుచు మ్రొక్కెఁ దత్ప।దంబుల కెలమిన్.

వ. అక్కాలమందు 21

శా. పాదద్వంద్వమునందు వ్రాలినబలిన్ । బాగొప్ప నాతండు మ
ర్యాదన్ గౌఁగిటఁ జేర్చి యుత్తమవరా।త్మాధ్యంబు నాగద్దె పై
మోదంబొప్ప వసింపఁజేయ బలి తాఁ । బొంగారుచిత్తంబుతో
నాదైత్యేశ్వరుతోడ నిట్టులనె న।త్యంతానురాగంబునన్. 22

శా. తాతా! వేల్పుల నీకృపన్ గెలిచి యు।ల్లర్పించి యానిర్జర
వ్రాతాధీశుని నాఁడోలి విలస।త్స్వర్లోకరాజ్యంబు వి
ఖ్యాతిం బొందితి నిట్టిభోగపదముం । గన్యుల్లనుం జేర్కొనం
జేతఃప్రీతిని నేలు నీయుడుటనేఁ । జెల్వారుచున్నిత్యమున్. 23

సీ. తెల్లమేనుఁగునెక్కి । తిరుగుచు నీపాదనీరజార్చనతోడ । నగడి నీవు
కడువ కోపించిన।కూడు భరియించెద ధైర్యంబుతోడ నేఁ । దనరియున్న
వాఁడన్నై రాజ్యంబుఁ । బాలింప గురుపాద సేవయందు మదీయ।చిత్త మొదవె
నని యిట్లు బలిదైత్యుఁ । డన విని యాతఁడు ధర్మమోక్షార్థసా।ధకము దివ్య

ఆ. మైనపలుకు నుడివె । నసురేశ! నాచేత
మున్నకంటకత్వ । మొదవ రాజ్య
పాలనం బొనర్పఁ।బడెను మిత్రులు నిత్య
పూజ్యపాత్రులైరి । భూమియందు. 24

క. దనుజేశ! యుద్దిపుట్టిన, తనయులకు యథేష్టసరణిఁ । దగ దత్తం బ
య్యును యోగసాధనంబునఁ, దనరిలి నేనిపుడు ధాత్రిఁ । దర్కించుంగన్. 25

క. తనయుల విధిచొప్పునఁ గై, కొనఁబడి యుద్ఘటితదయ్యెఁ । గూరిమి నాచే
తను నీ కనుచు న్మనుమునిఁ, దనరక్షాకరములవలనఁ । దయఁబట్టి మునీ! 26

క. హరిరత్నపీఠముందున్, ద్వారితంబుగ నునుప నతఁడు । వత్రివిధమునన్
బోరి రాణించుచు నయ్యెడఁ, గరములు ముకుళించి కాంతఁ।గనుఁగొని భక్తిన్.

తే. ఘనదగంభీరసూక్తులఁ బలికెఁ బుణ్య, సత్తమా! ముజ్జగంబులఁ జాలనేలు
నట్టినాచేత ధర్మశాస్త్రమార్గమెట్లు, శిష్టఫలసిద్ధిగా నెట్టిద్ది చేయనగునొ!   28

వ. దానిం గరుణించి నాకానతిమ్మని ప్రార్థించిన విని ప్రహ్లాదుఁడు ధర్మమార్గా
కరంబు నుత్తమంబగుమాటఁ జెప్పె. వివరించెద విను.   29

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి రాజధర్మంబు సెప్పుట.

సీ. దనుజపార్థివ! యుట్టిధనము త్రైలోక్యహితంబుగ వచ్చునో ధాత్రి సద్ధి
యోధిని ధర్మావిరోధార్థసంపాదనంబు నో నెయ్యది యవ్యసరణి
నలరుచు సర్వసాక్ష్యానుగమనము నై తగఁ ద్రివర్గఫలప్రదంబు నగునో?
పరమందు నిహమందుఁ బాలి సేయక భద్రమగునో యాపనిఁ జేయుమనిశ మెట్లు
ఆ. నీకుఁ గీర్తి వెలయు నెంతి నెట్లు శ్లాఘ్యమే
తీరఁ గలదో యట్లు తివిరి కీర్తి
హాని కలుగకుండ నలరారు నవ్విధి
చిత్తశుద్ధి నీవు చేయనగును.   30

ఉ. ఇందునిమిత్తమై ధర నసారేతరులు దీప్తము నైనలక్ష్మినిం
బొందఁ దలంతు రెల్లెడలఁ బూర్ణవసంపద లస్మదాలయం
బందుఁ దొలంగనేని విను మన్వయజాతుఁడు లోకకంథినిం
జెంది బహిష్కృతుండు నగుఁ జెచ్చెర సర్వులచే దితీశ్వరా!   31

క. మునుపలివాఁ డగుజ్ఞానియు, వినితగుణాధారుఁ డైనవిప్రుండు యశ
స్పదనులు నగుచుండుదు రా, పరసదభిజ్ఞాలను గొల్వఁ జను నో పాత్రా!   32

ఆ. అనయ మందువలన నట్టిదు లిప్పుడు, ట్లయిన రాజ్యమందు నలరి వంశ
జాండ వైననీవు సారిది నిక్కడ నుండు, నట్టుచేయు మయుఁడ నధికకీర్తి.   33

క. సురలోకేశ్వరకలితయు నం, తరవిప్రగణేంద్రభూమిరయు గురుసేవా
రతిసంజాతయు దృఢవా, హిత యగుభువిఁ బొందుచుండ్రు నృపు లతివృద్ధిన్.

వ. దానం జేసి.   35

ఆ. ధర్మవేదశాస్త్రపరివృతు లాద్విజ
వర్యు లుండనగును వసుమతీశు
లంత అధ్వరముల నాచరించుచు నుండఁ
దగును సంతతంబు దైత్యనాథ!   36

క. పరమర్థి విప్రవరుల, ధ్వరముల నొనరించు టొప్పుఁ దన్మఖవైశ్వా
నరధూమముతోఁ బార్థివ, వరులకు నగుచుండు శాంతి వసుధను బొందీ   37

సీ. అఖిలవిప్రోత్తమాల్యాజనతపోధ్యయనాధ్యాపనారతు లగుచు నెపుడు
నీయానవలెనిఁ బొందినెంతి నృపార్చనతోడ నలరారు టొప్పు నాధ్యాయయజ్ఞ

నిరతులై పోఁడిఁబోరి । నృపలలాములు క్షత్త్రియులై ప్రజల రక్షించి ధర్మ
దారులై యుండుటఁ । దగు నధ్వరాధ్యయనాత్తులై దాతలై । యలరి కృషిని
తే. సేయుచును బాశుపాల్యంబు । చేత విపణి
జీవనముచేత వైశ్యులు । చెలఁగవలయు
విప్రనృపవైశ్యసేవఁ గా । వించి యాత్మ
దాక్ష నెప్పుడు శూద్రులే । పారవలయు. 38

క. ధర నాల్గువర్ణములు సుస్థిరనిజధర్మస్థు లగుచుఁ । జెల్వొందుదురో
కరమెపుడు ధర్మవృద్ధియు, సరవిని రాజిల్లునపుడె । చటులోత్కర్షన్. 39

ఆ. పుణ్యవృద్ధి కరయ । భూపులె గలి యగు, దాన వర్ణజాల స్వ । ధర్మపరులఁ
జేయు మట్టివృద్ధిఁ । జెన్నారుఁ బెంపు నీకునది చెడిన నేఁగి । కూడు నిజము. 40

మ. అనఘా! యిట్లలఁ డాడఁగా విని నరేం । ద్రాధీశ్వరుండుగ్ర యశో
ధనుఁ డా నాలి యూరకుండి మతి రోషా । ధన్యాత్మ! నీవానలి
చ్చినమాడ్కిన్ గురుబుద్ధి నెప్పుడయినం । జెల్వొందెద న్నే నటం
చని నిశ్శంకను గొల్వుకూటమునయం । దావేళ బల్కెం దమిన్. 41

కలిపురుషుఁడు బ్రహ్మకడ కేగి మొఱపెట్టుకొనుట.

చ. పరమతపోధనా! సురలు । బ్రహ్మపదంబున కేగ నంత దు
ర్భరబలుఁ డాబలీశ్వరుఁడు । బంధురధర్మసమన్వితుండునై
నిరతము ముజ్జగంబులను । నేర్పున నేలఁ గృతస్థధర్మసం
భరితజగంబుఁ గన్గొని స్వ । భావనిరోధతతోద నాయెడన్. 42

వ. కలి నలువ శరణార్థియై చని యట. 43

తే. సొరిది నిజదీప్తితో సురా । సురసమేత
మైననిజవాసమును గన్గొ । నట్టివాఁడు
శక్రముఖదేవతాజాల । సహితుఁడైన
బ్రహ్మదేవునిఁ గనుఁగొని । భక్తి మ్రొక్కి. 44

క. అని దేవ మత్స్వభావం, బును బలి మాటియించె నన్నుఁ । బుష్కరజాతుం
డును భగవంతుఁడు నిత్యం, దనఘుం డగునలువ వాని । కని నీరితిన్. 45

క. తనధర్మము జగమున కది, ఘనతరశౌర్యంబువలనఁ । గ్రాలెడు బలిచే
తను నీస్వభావగలితై, కొనఁబడినది కాదు మది ని । గుల రోషింపన్. 46

క. బలవంతుఁ డైనబలివిభు, బలమున రవి విగలదీప్తి । భాసిలసాగా
బలపమరుద్యుతుఁ డై వగ, నలరెడివారి లేచి చూడు । మా! యీవేళన్. 47

సీ. బలివిభుం డొనరించు । పనిని నిరోధించువాఁడు ముజ్జగముల । లేఁ డెవండు
పాదశీర్షసహస్ర । పరివృతుఁ డాశౌరి త్రిదివరాజ్యంబును । దీప్తి దీప్తి

లక్ష్మిబలంబుల లాలితధర్మగోచరగతి నిత్తతి సంగ్రహించి
సత్యంబుగా ననిసరసిజాసనుఁ డిట్టు లన నాశరహితుఁ డైనట్టికలివి

ఆ. భుండు దీనబుద్ధిఁ బొల్పారుశక్రాది
విబుధవరులఁ గని విభీతరాట
వికనిఁ బోయిఁ గృతము వెలసెఁ ద్రైలోక్యంబు
నందుఁ గలి విహీనుఁ డయ్యె నంత. 48

క. చరణచతుష్టయమున భువిఁ, బరఁగెను ధర్మంబు నాల్గువర్ణంబుల వా
రురవడి నింద్రియనిగ్రహ, పరులై యక్రూరభావపద్ధతితోడన్ 49

చ. తనరి యహింసయుం దయయు దానము సత్యము యాగకార్యముం
వనజదళాక్షుసేవయు నవారితశక్తిముదంబు లొప్పఁగా
ననిశము నుండి రెల్లెడల నాశ్రమభూముల కేగి నిష్ఠతోఁ
దనరి స్వధర్మయుక్తులయి భూసురు లుండిరి బ్రహ్మనందనా!. 50

తే. పార్థివు ల్నరపాలనపరమధర్మ, రతులు నై యుండి రిట్లు ధర్మంబు మూఁడు
భువనములయందు నభివృద్ధి బొదల సాగ, నంత నాలోకవిలసితమైనలక్ష్మి.

జయలక్ష్మి బలిం జేరుట.

వ. తత్కాలంబున. 52

క. దితిసుతసేవితుఁ డౌబలి, నతిముద మేపారఁ జేరి నరుదెంచిన నా
యతివను గని వాఁ డత్తతిఁ, జతురోక్తులఁ బల్కె నిట్టు సౌజన్యనిధీ! 53

క. వనితా! నీవెవ్వతె వే, పనికై వచ్చితివొ దానిఁ బల్కుమటన్నం
దని పద్మమాలతోడను, దనరెడు నాదేవి ప్రీతి పొంగార ననెన్. 54

మ. బలిరాజా! విను మప్రతర్క్యుఁడు మహాభాగుండు శ్రీవాసుఁడుం
జలజాక్షుండు గదాధరుండు విలసచ్చక్రుండు నాశౌరిచే
బలవిద్వేషి విముక్తుఁ డైనకతనం భావించి నిస్పృత్తిఁ గా
బలవంతంబునఁ గోరి వచ్చితిని నే భాగొప్ప నీభార్య నై. 55

క. నిగనిగ మెఱుఁగుడిమేనుల, నగడదువెలఁదుల నతండు నిర్మించెను నా
మగువల తెలుఁగును జెప్పెదఁ, దగు నాలింపంగ నీవు ధన్యచరిత్రా! 56

చతుర్విధరమాస్వరూపనిర్ణయము.

సీ. పాండురదేహయుఁ బాండురవస్త్రయుఁ బాండురపుష్పయుఁ బాండుగంధ
పరిమళమిళితయుఁ బాండుసత్త్వాధ్యయుఁ బరిశుభ్రదేవతావాహయు నగు
రమ యుత్కృష్ట యుండు; రహి మతియుక్తదేవి రక్తగాత్రాంబరరక్తపుష్ప
గంధయు నై రక్తగంధర్వమునకుండి కొమరారురాజసగుణముతోడఁ

ఆ. పీతదేహవస్త్ర । విలసిత యై పీత, గంధలేపపుష్ప । కలిత యగుచు
ధర్మరథమునుండి । భాసిల్లి తామస, గుణముతో నాకర్త । కొమరుమిగులు.

క. నీలాంబరగంధయు నై, వాలాయము మేటిభృంగ । వర్ణాభయు నై
నీలవృషవాహ యగుచున్, నాలవచెలి యలరుఁ ద్రిగుణ । నవ్యస్థితిలోన్ 58

ఆ. సర్వరూపదేవి । చంద్రవిప్రులఁ దదా
శ్రితులఁ జెందె నెఱుపు । సిరినిఁ బాలి
మనువునకును దక్షు । మారున కొసఁగను
సంతసంబుతోడఁ । జక్రధరుఁడు. 59

క. హేమాభతో వెలింగెడి, తామసగుణదేవి నిదెను । దయతో హరిసు
త్రామునకు మనుజనాథ, స్తోమమునకు వైశ్యులకును । సుభగచరిత్రా! 60

క. గురునీలయుఁ ద్రిగుణయు నగు, తరుణియుఁ గోణేశముఖ్య । దానవవిద్యా
ధరులకుఁ దదాశ్రితులకును, సరసీరుహనేత్రుఁ డొసఁగె । సంతోషమునన్ 61

ఆ. శ్వేతరూపమునను । జెలఁగెడునాదేవి, బాదరాదిసుకవి । వరులు బ్రహ్మ
వదనజనితవేద । వరమంత్రముల సర, స్వతిఁగఁ బొగడుచుంద్రు । భక్తితోడ 62

క జనపతులు రక్తవర్ణం, బున నలరెడిదేవి నెపుడు । భువనజయశ్రీఁ
గను మఱి యశస్వినిఁగ నా, మనుజేంద్రులు పొగడుచుంద్రు । మాటికిఁ బ్రీతిన్.

క. కనకాభ నొప్పుదానిం, గనకాంబికఁ గాను వైశ్య । గణ్యులు భక్తిన్
వినుతింతురట్టి లక్ష్మిఁగ, జనపతులు గణింతు రెపుడు । సమరసభణితిన్. 64

క. నీలద్యుతి నలరెడునా, బాలామణి నెపుడు శూద్ర । వర్ణులు దైత్యుల్
వాలాయము ప్రియదేవినిఁ, గా లలి వర్ణింత్రు హర్ష । కలితాత్మకులై. 65

వ. ఇట్లావెలంది లీశ్వరేశుఁ డైనదామోదరునిచే విభక్తలైరి తత్సర్వరూపస్థములగుచు నవ్యయంబు లైననిధు లుండును వివరించెద విను పురాణేతిహాసములు, దేవసంగమంబులుఁ జతుష్షష్టిశుద్ధవిద్య లనునివన్నియు, మహాపద్మనిధిరూపై యుండుఁ గనకరజతరత్న గజాశ్వరథభూషణశస్త్రాస్త్రంబు లనునివి రక్తపద్మనిధియని చెప్పఁబడును. గజోష్ట్రమహిషఖర సువర్ణాంబరవసుధాషధికళితతు లనునివి పీతమహానీలనిధి రూపై రాజిల్లు సకలజతుల కొకటాలి ప్రతిష్ఠితమైయుండుఁ బరహంత్రి యగునది మహానీలశంఖనిధి యగు. నీనాల్గునిధులతో జగంబులనలరారు నట్టిపూరుషులకుఁ గల రూపనిబోధమును భావించెద సావధానచిత్తుండ వై యాలింపుము 66

సీ. బలసర్వదేవోత్స । వప్రబుద్ధులు మహాపద్మాశ్రితులు నైన । ప్రజలు నగుదు
రధికకతీణ లగు । యజ్వలు సుభగులు మానితసర్వసా । మాన్యసుఖులు
మాలిను లైనట్టి । మానవవర్యులు పద్మాశ్రయంబునఁ । బరఁగుచుంద్రు
కరము ధర్మాధర్మ । కలితవ్యయులు దానమహితు లైనట్టిసో । మాసు లన్యులై

తే. సత్యు లగుదురు శ్యామలాశ్రయులు నైన
నరులు శుద్ధులు కృపణులు నాస్తికు లన్య
తోరుచోరకథాలాపయుతులు శంఖ
నిధిసమాశ్రితమనుజు లై నెగడుచుండ్రు 67

క. ఈనిధివిధులను జెప్పితి, మానుగ రాగంబుతోడ మలయజయశ్రీ
నా నే నరుదెంచితి నిను, మానసపతిఁ గాను గోరి మాన్యులు పొగడన్. 68

ఆ. సత్యశీలసాధుసమ్మతశపథంబు, కలదు నాకు ధైర్యకలితుఁ డైన
వానిఁ జేరుచున్న దానఁ గ్లీబుం డైన, పురుషు నెన్నటికిని బొందఁజాల. 69

క. కనుఁగొన నీభువనత్రయ, మున నీకు సముండు నధికభుజబలుఁ డెవ్వాఁ
డును లేఁ డురుబలమున నుం, డిన నీచేఁ బ్రీతి నాకుఁ డీకొనసాగన్. 70

క. అని విక్రమించి భుజబల, మున శక్రునిఁ గెల్చి కీర్తిఁ బొనరారితి వం
దున నాకు సుస్థిరత్వం, బున నలరెడివలపు మిగులఁ బుట్టె దితిజా! 71

సీ. అంతఱకంటె నత్యధికబలంబునఁ దనరు నీదివ్యసత్త్వంబుఁ గాంచి
శౌండీర్యమాని నై సంతతవీరుండ వగునినుఁ గూర్చి యే నరుగుదెంచి
నట్టిదానను హిరణ్యకశిపుకులజుఁడ వగునీకు నిట్టి దై నట్టికార్య
మగునె చిత్రంబు పరాహ్వాత మగునట్టి విష్టపత్రయమును విక్రమమునఁ
తే. గెలిఁగి నైకొన్న నీచే వరించుకొందు
నయ్యెఁ బ్రపితామహుం డౌర! యనుచు నిట్టు
లాడి శుభదయుఁ జంద్రాస్య యఖిలలోక
లలిత యగునట్టి యాజయలక్ష్మి బలిని. 72

వ. ప్రవేశించె నంత. 73

ఉ. అజయలక్ష్మి దీప్తి నట హాళివెలుంగ శ్రుతిప్రభాతమా
రాజిత భూతిసీలిమలిరంజిత తుష్టిసుశాంతి సర్వవి
ద్యాజయ ముఖ్యదేవసతులందఱు ననాథలు నై సుఖస్థితిగా
రాజిలిరా బలీంద్రుకడఁ బ్రాకటహర్షము పిచ్చలింపఁగన్. 74

వ. మునీంద్రా, ఇట్టి సుగుణగణంబుల నొప్పి యాదనుజపుంగవుండు మహాత్ముండును, శుభప్రవృద్ధుండును, సోమాసియుఁ, దపసియు, మృదుమధురభాషణుండును, దాతయు, స్వజనపాలకుండు నై త్రివిష్టపము నేలుచుండ క్షుధార్తుండు దీనుండు మలినుండు ధర్మహీనుండు విగతతేజుండు కామోపభోగియు నగుమనుజుఁ డెవ్వాఁడు లేఁడయ్యె నని చెప్పి వెండియు ని ట్లనియె. 75

ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మకడకుఁ జని నిజరాజ్యచ్యుతిఁ జెప్పుట

క. మునివరకులదీపా! త్రిభు, వనరాజ్యం బేఁగ దేవపరివృతుఁ డగుచుఁగా

ఘనవాహనుండు పోయెను, వనజాసను లోకమునకు । వగ పెనఁగొనఁగన్. 76

చ. చని యట దేవనాథుఁడును । సారససంభవుఁడు న్మహాతపో
ధనుఁడు మహాత్ముఁడౌ వలువఁ । దండ్రియుఁ బుత్త్రుఁడు నైనకశ్యపుం
గని విబుధాళితోఁ గలసి । గాఢభక్తిని మ్రొక్కి పల్కె నా
ఘను గలరాజ్యముఁ బలి య।కుంఠితశక్తి హరించె నో విభూ!. 77

ఆ. అన వలెండు పల్కె । నమరేశ! మనసార
చేసినట్టి యట్టి । చెడ్డ ఫలముఁ
బాలిఁ గుడుచుచున్న । వాఁడ వైతివికదా?
యన సురేంద్రుఁ డతని । కనియె మరల 78

క. మునిసేవితపద నేఁ జే, సినదుష్కృత మెద్ది యొకొ? । చెప్పు మని ప్రార్థిం
చినఁ గశ్యపుండు శక్రునిఁ, గనుఁగొని భాషించె నిట్లు । కమలజపుత్త్రా!. 79

ఆ. దేవనాథ నీవు । దితిగర్భమును బట్టు, బలమువలనఁ బెక్కు।పద్ధతులుగఁ
జేసినాడ వందు।చే భ్రూణహత్యసం, ప్రాప్త మయ్యె నన్న । నమరవిభుఁడు 80

సీ. అంతఁ దండ్రినిఁ గూర్చి । యని సశోచంబునఁ దనరెను దితియు నద్దానివలన
గర్భ మాకరణితోఁ । గ్రాలె నయ్యది తల్లి చేసినతప్పు నా । తెలఁగ నిక్క
మున్న నాతం డనె । నమరేశ! యది యట్టులెలసిన నీవేల । భృత్యవృత్తి
వఱలుచు నుండిన।వాఁడవై కులిశంబుతోడ నాగర్భంబుఁ । దునియలుగను,
తే. జేసితి కుటిలబుద్ధివై । చెప్పుమన్న, నట్టివాక్యంబు వాసవుఁ । డాలకించి
బ్రహ్మణో నన దేవ! యా।పాప మెట్లు, నేఁగఁ గనునట్టిమార్గంబుఁ।జెప్పుమన్న.

క. వనజజవసిష్ఠకశ్యపు, లని రో దేవేంద్ర! నీకు । నఖిలం బగుచుం
దినవిష్టపములకును బలి, వనజదళాక్షుండు తాన । బంధురభక్తిన్. 82

ఆ. అతని శరణుఁ జొందు । మాశౌరి సర్వంబుఁ, జేయఁగలఁ డటన్న । జిష్ణుఁ డట్టి
ఘనులభాషణములఁ । గరమర్థి లెస్సఁగా, విన్నవాఁడు నగుచు । వెండి పలికె.

క. ఘనత మహోదయ మొక్కటి, కనుఁగొనఁబడు స్వల్పమైన । కాలములో నా
కనిపల్కె యంతఁ దదను, జ్ఞను గొని భూపృష్ఠమునకుఁ । జని యచ్చోటన్

ఇంద్రుఁడు సరస్వతీతీరమందు హరిఁగూర్చి తపస్సుచేయుట.

క. ధరకాలాంజరమున కు, త్తరమయి హిమనగమునకు సు।దక్షిణమై భా
సురవసుపుర పశ్చిమమై, పరమకుశస్థలమునకును । ప్రాగ్భాగమునన్ 85

వ. తనరి తీర్థపుణ్యావాసము విలసిల్లె, మున్నట గయుఁ డనుతేఁడు పెక్కుదక్షిణల
లెక్కకు మిక్కుటమ్మున నిడి నరాశ్వ మహామేధంబుల నేయునెడఁ దద్విభ్రాంతక
రులై రక్కసు లుక్కుమిగిలి రాఁగని సర్వసుపర్వ సేవితుండును మురదమనుఁ
డవ్యక్తుండు భగవానుఁడు సుమూర్తియు నగుమాధవుఁ డాభూపాలునకు

ద్యార్థసర్వస్వము నొసఁగి గదాధరుం డని ప్రఖ్యాతినొందె నెక్కడ విప్రవరులు వేదశాస్త్రరహితులై యుండి బ్రహ్మతుల్యులైరా స్థలమందు నరులు పితృపూజ నొనర్చి మహామేధఫలంబుఁ జెందెదరో యట్టి పుణ్యభూమియందు దేవర్షి కన్య యగుమహానది సలిలాపదేశమున హిమనగముఁ జెంది దర్శనస్పర్శనమజ్జన ప్రాశనంబులవలన నరులను జగంబునెల్లఁ బవిత్రంబుఁ జేయుచున్నది. అట్టి మహాసరస్వతీనదీవిస్మయతీరమందు. 86

సీ. హరిపదసేవార్థమై యాశ్రమంబును గల్పించి విగతేచ్ఛుఁ। గాలి యేక
భక్షుఁడై నిత్యము। భూశయనంబుతో రాతిల్లి హృదయసా।రసమునందు
శంఖగదాచక్ర।సహితుఁ డౌ శౌరినిఁ బలుమరుఁ బొగడుచుఁ। బరమతపముఁ
జేయుచు నింద్రియ।చేష్టలఁ గ్రోధంబుఁ గామంబు విడనాడి। కడిమి నిష్ఠ
ఆ. నలర సాగ్రమయిన। హాయనం బొక్కటి
కడచె నంతఁ బ్రీతి। కలితుఁ డగుచు
నచ్యుతుండు పలికె। నమరేశ! గతకలు
షుండ వైతి నీవు। సొరిది నిపుడు 87

క. సురుచిర మగునీరాజ్యము, చిరచిరఁ జెందెదవు నేను। బృథుహర్షముతోఁ
బరఁగుచును భావిమంగళ, కరసరణిని నీకుఁ జేయఁ।గల నిక్కముగన్. 88

క. అనఘాత్మ! యిటుల జిష్ణుఁడు, వనజాక్షునిచేతఁ బలుకఁ।బడి వర్ధితుఁడై
ఘనభక్తి నామహానది, మునిఁగినవాఁ డయ్యె నపుడు। మోదము మీఱన్. 89

ఆ. అపుడు స్నాతుఁడయిన। హరి పాపజాలు నగు
మనుజు లలినిఁ జూచి। మమ్ము శక్ర
శత్రుతులనుగాను। జేయు మహోదయ
ననుచు నిట్టు వార। లాడి నంత. 90

క. హరి దారుణకర్మంబులఁ, బరఁగు పులిందులనుఁ జూచి। పలికెను నష్ట
దురితపాపజనితు లగుచుఁ, బొరలెడి తోవ్యాధులార! । పూర్ణప్రీతిన్. 91

క. ధరఁగల హిమనగశాలాం, బరమధ్యస్థలమునందు। సంతసమున మీ
రుకవడి వసింపుఁ డని యీ, కరణిని వారికినిఁ జెప్పె। గణ్యచరిత్రా!. 92

— ఇంద్రుఁ డదితికి నిజకష్టముఁ దెల్పుకొనుట. —

ఉత్సాహ. చారణాదిసకలదేవ।సంఘపూజ్యమానుఁ డై
చారుపుణ్యవాస మౌచుఁ। జాలనీడ్యతమము నై
ధారణిని వెలుంగుచున్న। తల్లియున్నచోటికిం
జేరి యదితిఁ జూచి భక్తి।చిత్తమందుఁ జెన్నొనన్. 93

చ. శిరమున హస్తయుగ్మమును। జేర్చి వినమ్రుఁడు నై రతీయసుం
దరశతపత్రసన్నిభప।దంబులఁ గూరిచి మ్రొక్కి యాత్మడు

ర్ఫురగతి నంతఁ దెల్ప విని వాసవుఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యంతఁ ద
చ్ఛరమును దృష్టివాదములచేతను మూర్ఛఁ దీని యామె పిమ్మటన్. 94

క. జరిగిన హేతువు నడిగిన, సురనాథుఁడు తనకు సర్వసురలకు దైత్యే
శ్వరకృతమైన పరాజయ, సరణిని భాషించెఁ బొరలు సంతాపమునన్. 95

క. మునినాథ! యిట్లు శక్రుం, డన విని శుద్ధగకాయ యై పుత్రుండా
ఘనవాహనుఁ డసురులచే, తను జితుఁ డని యామె తెలిసి తపతపపడుచున్.

తే. స్తుతుఁ డనాద్యుండు సంతతశోభనుండు
పరమదేవుండు నైన శ్రీవాసుదేవు
శరణమును జెందె నన విధిజనితుఁ డైన
నారదుఁడు పల్కె నో మునినాథచంద్ర 97

క. వినుత చరిత్రయు నిర్జర, జననియు నగునట్టి యదితి శౌరియు నగుచుం
డిన దామోదరు నెటు భక్తినిఁ బొగడెనొ నాకుఁ జెపుమ కృప చిగురొత్తన్.

సీ. అన నతఁ డిట్లను నసురేశుఁ డా బలిచే విజితుండు నై జిష్ణుఁ డొప్పఁ
గర్బురగణములు కనుఁగొని శుక్లపక్షంబున మకరనక్షత్రగతుఁడు
నై రవి భాసిల్ల నతికాంతి వెలిఁగిరి యదితి సప్తమదినమందు రమణఁ
దనరుచుండిన మహోదయమందు వాసవాశాధిరూఢుఁడు త్రిదశాధినాథుఁ

తే. డైనహరిఁ గాంచి నిరశన యగుచు నియత
వాక్ప్రవృత్తిని నలరారి భవ్యుఁ డయిన
నీరజాక్షుని మదిలోన నిల్పి యిట్లు
పొగడసాగను భక్తితో మునివరేణ్య! 99

అదితి హరిని పొగడుట.

ఆ. జలజదివ్యనేత్ర! చార్యభావకురార!, చటులపాపకాష్ఠ జాతవేద!
భానుదివ్యరూప! పాలి జయింపుము, సంతతంబు నీవు చారుకీర్తి 100

క. త్రైలోక్య శ్రీనాథా!, లాలితవనమాలధర్మలక్షణపాలా!
పాలితనిర్జరజాలా!, వాలాయము గెలువు మావు ప్రాభవలీలన్. 101

క. భూరిచరాచరమునకును, గారణుఁడవు పాలకుఁడవు గణ్యుండవు వి
స్తారయశోధనుఁడవు నను, గారుణ్యముతోడ నీవు కావు రమేశా! 102

వ. జగన్నాథా! జగన్మయుండవు సర్వనాథుఁడ వగు నీవలన నింద్రుఁడు నిజరాజ్య
విచ్యుతిని బరాజయంబు నొందె నాకారణంబున నిను శరణఁ జొచ్చితి న[illegible]
కృపాకటాక్షవీక్షణంబుల నను రక్షింపు మని యిట్లుపలికి క్రన్నన 103

క. సుమనోగణసేవ్యమురస్థము నగు శ్రీఖండ మలఁది కరవీరలస
త్సుమపుటలంబులతో స, క్రమముగఁ బూజించి భక్తి కడలుకొనంగన్. 104

ఆ. పూని ధూపదీపభోజ్యాజ్యనైవేద్య
పాయసాన్నములను । బంకజాక్షు
హితముగాఁ బూజ నిచ్చి । పృథులతరభక్తితోఁ
దెలుఁగునట్టి పనులు । చేయుచుండి. 105

క. నిరతసభక్తి రెండవనా, డరమున సవిధిఁగను మునిఁగి । శ్రద్ధాన్వితయై
కరపీఠంబులతోడను, గర మాహరిఁ బూజచేసి । కరలని నిష్ఠన్ 106

వ. పలుమఱు ప్రార్థించి తిలాజ్యయుతహోమంబు విప్రుల కిడి నియతయై యుండ
రవిమండలనిర్గతుండు ధృతతేజుం డగుశ్రీధరుఁ డేతెంచి ప్రీతుఁడై ముందట
నిలిచి యి ట్లనియె. 107

— అదితికి హరి ప్రత్యక్షమై సంభాషించుట. —

సీ. దక్షనందిని నేను । దవిలి ప్రీతుఁడనైతి నీకు నీవ్రతమున । నిజముఁ బొంద
గూడని దైనట్టికోర్కెఁ జెందెద నీవు మత్ప్రసాదంబున । మదిని శంక
వలదమ్మ! రాజ్యంబు । వాసవాదులు నైన నీకుమారులకును । నేర్పుతోడఁ
నిడఁగలదైత్యుల । నిలఁగూల్పఁగలవాఁడ నీగర్భమందున । నేను బుట్ట
ఆ. యనిన వాసుదేవుఁ । డాడినమాటల, నాలకించి సారె । కద్దిభీతి
వలరి లోకయోని । యైనట్టిమాధవుఁ, గాంచి యిట్టులనియె । గాఢభీతి 108

ఆ. అనిత మెవనికుక్షి । నలరారునో చరా, చరమయంబు నైన । జగము దీప్తి
నట్టిదుర్ధరుండ । వగునిన్ను నేఁ దాల్పఁ, జాల జఠరమందుఁ । జక్రహస్త 109

క. గురుతరలోకత్రయమును, ధరియించెడు నిన్నెవండు । దాల్పంగలఁ డీ
ధరయందు నరసిచూచిన, సరసీరుహపత్రనేత్ర! । సత్యచరిత్రా! 110

క గిరియుతములైనజలధులు, కర మే జగదీశుకుక్షిఁ । గాంచిస్ఫూర్తిం
బరఁగునో యట్టినిన్నున్ సు, స్థిరశక్తి ధరించు నెవఁడు । క్షితిపై శౌరీ 111

ఆ. జలజనేత్ర! దాన । శక్రుఁ డ ట్లమరేంద్రుఁ
డగునో; నాదుక్లేశ । మరయఁ జెడిన
దగునో; యట్టు లీవు । నాచరింపుము దయఁ
బరమపురుష! సర్వభక్తపోష!. 112

క. మునివర! దేవారణియును, వనితామణి యైనయదితి । బంధురభక్తిన్
బొనరుచు నిట్లు వచించిన, విని హరి యాదేవితోడ । వేడుకలూరన్. 113

సీ. భాషించె నోమహాభాగ! నీవాడినవార్త సత్యంబయి । వఱలు దేవ
దైత్యుల కేను దుర్ధరుఁడ నట్టినను గూర్మి జనింతు నీకుక్షియందు
సద్రిసమన్విత । మైనలోకంబును గర్వ్యరయుక్తనై । క్రాలునిన్ను
నను నేన తాల్పెద । ఘనయోగసరణితో నిపుడు ఖేదము నొంద । నేల వ్యర్థ

ఆ. మగుడ యుష్మదీయ । మైనగర్వమునందుఁ, గడిమి నే జనింపఁగలనొ యప్పు
డసురులెల్ల । నపగతతేజు లై, యుండఁ గలరు శంక । నూనవలదు. 114

మ. మునినాథా! భగవంతుఁ డాద్యుఁడు జగత్పూజ్యుండు దుష్టారినా
శనుఁ డా మాధవుఁ డిట్టు లాడి నిజతేజస్స్ఫూర్తితో నాముకుం
దుని దద్గాత్రములందుఁ జొచ్చె హరికిన్ । శిక్షించె మేలియ్యనం
చినవాఁ డై మతి సంతసంబు మదిలోఁ । జెల్వారుచుండం దమిన్. 115

తే. వామనాకృతితోడను । వాసుదేవుఁ, డమరజననీపిచండమం । దలరుచుంట
నసురులెల్లను నిర్వీర్యు । లైరి విశ్వ, యోని చెప్పినకైవడి । యోగ్యచరిత!

వ. అయ్యెడ. 117

బలి దనుజలోకహానికారణంబుఁ బ్రహ్లాదు నడుగుట.

క. అనఘా! బలి గతదీప్తిని, దన రేదురక్కసులఁ గాంచి । దానవసింహుం
డును విజ్ఞుఁ డైనప్రహ్లా,దున కనె నిటువంటిమాటఁ । దోడఁబడుబుద్ధిన్. 118

క. తాతా! నిస్తేజములై, దైతేయులు వెలసి రేల । ధర్మజ్ఞుఁడవున్
నీతిశుభాశుభవిదుఁడవు, నై తనరెడు నీవు నాకు । నాడుము దానిన్. 119

చ. అని యిటు పౌత్రుఁ డాడ విని । యాఘనుఁ డాయెడ వీర్యహాని యి
వ్వనిచరులన్ దితిసుతులకు । వావిరి వాటిలె నేమికారణం
బున నని యెంచి ధ్యానగతబుద్ధి వహించె ముహూర్తమాత్ర మై
తన రెడివేళ దాఁక నియతస్థితుఁ డై వనజాసనాత్మజా!. 120

శా. ఆతం డాయెడ నిట్లు యోగరతితో । హర్షొంది శ్రీనాథుచే
దైతేయాళికిఁ గల్గినట్టిభయముల్ । దర్కించుచుం గాంచి యా
భూతేశుం డటనున్నవాఁ డిపుడు సమ్మోదంబుతో నం చొగిన్
జేతంబందుఁ దలంచె భక్తిగరిమన్ । జెల్వొంది మిన్నంటఁగన్. 121

సీ. ఆధారచక్రంబునందుండుసప్తపాతాళలోకంబుల । దానిపైనఁ
గడఁగుధరాదిజగంబుల నేడిఁటఁ గ్రమమున యోజించి । కమలనాభు
మున నున్నభూమినిఁ । జొరఁగాంచి తన్మధ్యకమ్రస్థలంబునఁ । గమలమూర్తి
వెలసి నగేంద్రమై । వెల్గు బంగరుకొండఁ గని దానిమీఁదను । గ్రాలునట్టి

తే. పత్తనంబులఁ దత్పురీపాలకులను
తత్పురంబులపై దీప్తిఁ । దనరునట్టి
నగరమును దానిక్రిందుగ । నాకవాస
జననిదివ్యాశ్రమముఁ గని । సంయమీంద్ర!. 122

క. సురనిత్యపూజితము భా, సురనగమృగఖగసంఘశోభితము శుభా
కర మగునదితినివాసముఁ, గరమట నివసించు నదితి । గనుఁగొని యంతన్. 123

క. అరసితో విభుఁ డమలా, చారుండగుమధువిరోధి । సంతతసర్వా
ధారుని వెదకుటకొఱకై, ధీరత నాస్థలమునందుఁ । దేజస్స్ఫూర్తిన్. 124

సీ. చని దేవతామాతృ।జఠరమందున సర్వభూతవరేణ్యుండు । పుండరీక
చక్షుండు గతశంఖ।శక్రుండు నఖిలామరాసురాధీశ్వర।వ్యాప్తకాయుఁ
డగుశౌరిఁ గని యతఁ।డట్టియోగంబున వామనాకృతిఁ దాల్చి । బహుళదైత్య
తేజోహరుండు నై । దీపించువిష్ణునిఁ గాంచి పెన్మాయలో । గ్రాలి పోలె

ఆ. పిదపఁ బెద్దబుద్ధి । వెలయుప్రహ్లాదుండు, మాధవునకు మ్రొక్కి । మధురరీతి
ననియె దయ విరోచ।నాత్మజుం డగుబలి, దైత్యనాథుతోడఁ । దాపసేంద్ర!

క. దనుజేశ! మీకుఁ గలిగిన, ఘనసర్వభయంబు నెట్టి।కారణమున నీ
దనుజులు నిస్తేజోగతిఁ, దనరిరొ భావింతు వినుము । దానిఁ బ్రీతిన్ 126

క. పురుహూతరుద్రపావక, వరుణాదిసమస్తదేవ।పతులెల్లను సం
గరభూమిలోన నీచేఁ, గరము వినిర్జితులు నగుచుఁ । గడుభీతిమెయిన్ 127

ఆ. త్రిభువనేశ్వరుండు । దేవేశుఁ డౌహరి
చెంత కరిగి శరణు । చెంది లోక
విభుఁడు శ్రీధరుండు । వేడ్కతో నభయంబు
వారి కిచ్చి యపు డ।వార్యశక్తి! 128

చ. సుగముఁడు దీర్ఘబాహుఁడును । శోభనుఁ డౌహరి వామనాకృతిం
దిగి సురమాతృగర్భమున । దీప్తి వసించినకారణంబుతో
నగదను రాక్షసేంద్రులకు । నిర్గతవీర్యము ప్రొద్దుపుట్టఁ జె
జగిలిగినున్న చీఁకటిన।శించినకైవడి నోబలీశ్వరా! 129

బలి ప్రహ్లాదునితో హరిని నిందించి పలుకుట.

ఆ. అనఘ యిట్లతండు । నాడిన బలివిభుఁ, డట్టిభాషణముల । నాలకించి
రోషభాషితాధ।రుండు నై యని భావి, కర్మవశుఁడు నగుచుఁ । గ్రూరవృత్తి.

క. ఏవానివలన మాకును, వావిరి సాధ్వసము మిగుల । వాటిల్లెనొ సం
భావింప వాఁ డెవండో, నే వక్కాణింతు వినుము । నిజముగఁ దాతా!

సీ. అసురు లెవ్వరు సంగ।రాంగణమందున శక్రాదిసురలను । సాహసమున
భంజింప వారలు।భయమున స్వర్గంబు వీడి దర్పము లేక । వెఱపువలన
వడిఁ జనిరో యట్టి।వారును హరి బలాధికులైన దనుజులు । లివిరి నాకుఁ
గలరు కోట్లకొలంది । గణుతింప మతి వేగ కలితమై పౌనరాడు।కమలమిత్రు

ఆ. భవ్యరథమువలన । బహువేగవంతమౌ, చక్రమును గ్రహించి । చటులశక్తిఁ
జెలఁగువిప్రచిత్తి । సేనాపురస్కృతుఁ, డయ్యె నాకు నెంచ । నసురనాథ! 132

క. సురపూర్ణరాజ్యలక్ష్మి, వరుణిమణియుతుఁడ భూరి।ధైర్యుండ నిశా

చరనాథుఁడ నగునను సం,గరమున సిరిమగఁడు గెల్వఁ/గలఁడే చూడన్. 133

వ. మఱియు నయుశ్శంకు శిబివిరూపాసిలోమ త్రిశీర్షమకరాతువృషపర్వాసి లేతుణాఖ్యాసురులు బలాధికులు బహుళశస్త్రాస్త్రవిశారదు లగుపెక్కండ్రు రక్కసులు నాకుఁ గలరు కేశవుఁడు వారియందొక్కొక్కనికిఁ బదియాఱవపాలున కీడగునే యని బలిదైత్యుఁ డిట్లు గరువంబున నాడిన నతనిభాషణములఁ బ్రహ్లాదుఁ డాలించి క్రోధఘూర్ణితమానసుం డయి నారాయణనిందాకరుం డగుబలిఁ జూచి సత్కారంబుఁ గావించి యిట్లనియె. 134

బ్రహ్లాదుఁడు బలికి శాపమిచ్చుట.

మత్తకోకిల. ఓరి బాలిశ! దుష్టమానస! / ఘోరి పాపరతా! హరి
దూరసాగినవాఁడ వై బహు/దోషి వైతివి దాన నీ
ధారుణీ భవదీయవిభ్వము / ధ్వస్త మై పడునట్లు పెం
పారు నీ వెడమాట నిర్యుడఁ / బల్క నేల మహోద్ధతిన్ 135

ఆ. ఓరిదుష్టభావ! / యొగి నీవు త్రైలోక్య
జనకుఁ డైనశౌరిఁ / జాల నింద
చేసినాఁడ వందు/చే శోచ్యుఁడవు భక్త
గర్హితుండ వగుచుఁ / గనఁబడుదువు. 136

ఆ. కర్కశుఁడవు దేవ/గణావమానక, తుండ వగుచు నలవి/రోచనునకు
నాత్మజుండ వగుచు / నలరారినందున, శోచ్యుఁడవు నిజంబు / చూవె నిజము

వ. కుటిలచిత్త! వాసుదేవునికంటె వేఱగు ప్రియుఁడెవండు లేఁడనునది నీకు రక్కసులకుఁ దెలిసినదే కదా? సర్వేశ్వరుఁడును, జనార్దనుఁడును, నాకుఁ బ్రియతముఁ డగుచక్రపాణిని నీ వెఱిఁగినవాఁడ వయ్యు నెట్లు నిందించితివి; నీకు నీతండ్రి పూజ్యగురుఁ డయ్యె నట్టినీతండ్రికి నేనుఁ బూజ్యగురుండ నైతి భగవంతుఁడు సకలభువనజనకుఁడును బుధార్చితుఁడును నగుమాధవుండు నాకు గురుం డయ్యె నని మఱియు నిట్లనియె 138

క. గురుగురుగురుఁడగువాఁడును, బోరఁబోరి నర్చితులయందుఁ / బూజ్యుండగుశ్రీ
పరమేశుని నిందించుచుఁ, బరుషోక్తుల నాడుచున్న/వాఁడవు మిగులన్. 139

క. హరినిందవలనఁ గలిగిన, గురుపాపమువలన నెట్లు / కుంభినిమీఁదం
బరువడిఁ బడకుందువు దు,ర్ధరగతితో నీవు చూడఁ / బాపనిశాటా! 140

సీ. కర్కశుఁడవు దోష/కలితుఁడవును హరినిందాపరుండ వౌ / నీవు సర్వ
కర్బురపతి వై న/కారణంబున దురాచారులును నగుని/శాచరేంద్రు
లంతలు నీవంక/నతిశోచ్యు లగుదురు నిజముగాఁ బూజ్యుఁడు / నిఖిలపూజ్యుఁ
డగునట్టిమాధవు / నకట! నిందించితి వందున నీరాజ్య/హానికలుగు

ఆ. బుద్ధికర్మవాక్య।ములతోడ నాకు శ్రీ, హరికి మించినట్టి। దైవవస్తు
వేదియైన లేదొ। యిట్టులట్టుల నీవు, వికలరాజ్యలక్ష్మి। వెలయ మనుము.

ఆ. అచ్యుతునకు మిగిలి। యష్టాదశజగంబు, లందు నెద్ది లేదొ। యరయ నట్లు
పడుము నీవు రాజ్య।పదవిచ్యుతుండ వై, గణ్యు లెన్నఁ బాప।కర్బురేంద్ర!

క. ఇల నెట్టుసర్వభూతం, బుల కాపెద్దియును లేక। పొలయును గన నా
పొలుపున నిను నేఁ గాంచెద, బలివడుచున్నట్టి రాజ్య।లోలునిఁ గాఁగన్

బలి విశారదమాత్మునకుఁ జేయుమని ప్రహ్లాదునిఁ బ్రార్థించుట.

క. మునివర! ప్రహ్లాదుం డి, ట్లన విని బలి సత్వరమున। నాసనమును డి
గ్గి నతిఁ గృతాంజలిపుటుఁ డై, ఘనభక్తి శిరంబు వాంచి। కావించి యనెన్.

చ. అనఘ! కృతాపరాధు లగు।నట్టి స్తనంధయుల న్గురు ల్మహా
మనములఁ బ్రోతురట్టు లను। మానుగ నేలుము పాపి నైన నా
కును నతి శాపము న్నృపుల।కోపముతో నిడినాడ వద్దిస
ద్దనగణసమ్మతస్థితినిఁ। జాల వెలింగను గాదె చూడఁగన్ 145

క. గురుభోగంబులు సమసినఁ, బరపూరుషగణమువలన। వాటిల్లెడు ని
ర్జరరాజ్యభ్రష్టోన్నతిఁ, గరమొదవిన దుఃఖమాత్మఁ। గలుగదు నాకున్. 146

క. నాయపరాధముతో నీ, కీయెడ గురుదుఃఖ మొదవెఁ। బృథుదయ దానిం
బాయునటు చేయు నే నస, హాయుఁడ బాలుఁడను దుష్ట।యత్నాత్ముండన్. 147

ఉ. నేరము చేసి దైన్యమున। నిర్భయము వర్తిలు చిన్నబిడ్డల
న్భూరిదయానిరూఢగతిఁ। బ్రోతురు తండ్రులటంచు నిట్లు వి
స్తారభయాలిరేకమున। సారెకు దీనత నాడ నంత దే
వారియు నా బలీంద్రుఁ గని। యత్తఱిఁ బేర్మి చెలంగుచుండఁగన్. 148

క. పరమేశపాదభక్తుఁడు, గురుమోహవిముక్తుఁ డధిక।కోవిదుఁడు గుణా
కరుఁ డగు ప్రహ్లాదుఁడు తా, స్థిరయోగసమాధి నిష్ఠఁ। జెంది మునీంద్రా! 149

క. చిరకాలము మదిఁ జింతిలి, పరమాత్మున మిద్ధియనుచు। భావించి మహా
సురుఁడును బౌత్త్రుం డగుబలి, సురశాత్రవుతోడ మధుర।సూక్తి వచించెన్.

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి నీతిఁ దెలుపుట.

క. మనుమఁడ! సర్వగతుండగు, వనమాలినిఁ దెలిసి యిట్టి।బంధురమోహం
బున నిను శపించితినొ యా, ఘనతరమోహంబుతోడఁ। గన నీయెడలన్. 151

క. జ్ఞానవివేకంబులు చెడ, మానుగ నే నిన్ను దిట్టి।మందప్రజ్ఞం
బూని శపించితినో య, జ్ఞానం బగు నద్ది నాకుఁ। గడు భావింపన్. 152

క. ఘనభుజ! నాకును గలతెలి, విని నది బంధించి మించె। వెసనందున నీ
కును వలదు రాజ్యమునుగూర్చిన దగుఁ బటుదుఃఖబుద్ధి। చింతింపంగన్. 153

సీ. జగతి భావిప్రయోజనము లపేక్ష చెప్పటి సకలంపు । బంధుపుత్ర
దారార్థ మయ్యె రాజ్యప్రాగ్ర్యభోగవిత్తంబులు ముఖ్యతఁ । దనరుచుండు
నాగమనిర్గమ।ముండు భేదంబును గని యానర్చుఁడు పూర్వ।కర్మసరణిఁ
బోరి నెట్టు సుఖదుఃఖ।ములు వచ్చునో యట్టు లోర్వనా కడిమి నా।కోత్తముండు
ఆ. పొసఁగుచుండు దుఃఖ।ములఁ గని దుఃఖింప
రాదు; విపులమైన । రమ్యలక్ష్మిఁ
బొంది పొగరునోడఁ । బొంగారఁ గూడదు
సతతశాంతభావ।సహితుఁ డగుచు 154

క. పురుషోత్తము నాపెద్దలు, కరము ధనంజయము చేతఁ । గాసిల్లరు భా
సురలక్ష్మి వచ్చినప్పుడు, గరువంబును జెంద రెండుఁ । గదలనిపూన్కిన్. 155
ఆ అసురవర్య! యిట్టి।దని దీనిఁ దెలిసిన, వాఁడ వగుచు నెప్డు । వాస్తవముగఁ
బరితపింపవలదు । పండితుండవు కావె, కవికి దుఃఖసరణి । గలదె చూడ. 156
క. కనుఁగొన మహార్థకంబునఁ, బోనరుహితంబును వచింతుఁ । బూర్ణప్రీతిన్
విని సేవస్యులు నేఁ జె, ప్పినకరణి నొనర్చు టొప్పు । విస్తృతబుద్ధిన్. 157
క. వినుమా మాధవుఁ డభయ, మ్మును నుండియు భూరికరుణ । బొంగారఁగఁ బ్రో
చును నీవనన్యబుద్ధిని, వనజదళాక్షుని భజించి । వర్ధిలుము ధరన్. 158
ఆ. అతఁడ దనాదిమధ్యుఁ । డాద్యుఁ డీశుఁడు చరా
చరగురుండు భావ।జలధిగర్త
పతితతారకుండు । పరమేశ్వరుఁడు భక్త
పాలకుండు నైన । వాసుదేవు 159
క. నిరతము భక్తిశ్రద్ధా, పరులై సేవించునరులు । భద్రస్థితితోఁ
బరఁగినవారయి విగత, జ్వరమున వాటిలుదు రెపుడు । వసుధాస్థలిలో. 160
క. వనమాలికి భక్తుండవు, ఘనుఁడవు శ్రీశౌరివినుతి।కలితుండవు స
జ్జనుఁడవు నగుమా కృప నా, వనజాక్షుం డిడఁగలండు । భద్రము నీకున్ 161
సీ. ఇటఁ దీర్థయాత్రయం । దేను గల్మషహరణార్థమై భక్తినా।రాయణుని భ
జించినవాఁడ నై । తీర్థ మెన్న విముక్తపాపుఁడ నయ్యెదఁ । బరముఁ డఖిల
జగదవనుండును । శౌరియు నరసింహుఁ డచ్యుతుండును గాఁడె । యాతఁడనుచు
బలినిట్లు రెండు నా।శ్వాసించి యోగాధిపతియైన మాధవు।పాదపద్మ
ఆ ములను సంస్మరించి । భుజబలసర్వని, శాచరాధ్యభూరి।సైన్యవరులఁ
గార్మిమీఱ వీడు।కొని తీర్థయాత్రస, ల్పంగఁ జనెను మాని।వంశతిలక! 162
వ. ఇట్లు పులస్త్యుం డని నారదుండు ప్రశ్నన నిట్లనియె. 163
క. అనఘా! ప్రహ్లాదుం డే, ఘనతీర్థమ్ములకుఁ బోయెఁ । గరుణామతి వా
నిని దెల్పుమనఁ బులస్త్యుం, డనితరమగుబుద్ధితోడ । ననియెం బ్రీతిన్. 164

పులస్త్యుఁడు నారదునకుఁ బ్రహ్లాదతీర్థయాత్రాక్రమంబు సెప్పుట.

క. మునివర్య! పాపపంకం, బును బాపెడి దగుచు దీప్తిఁ బొనరెం బ్రహ్లా
దునితీర్థయాత్రఁ జెప్పెద, మనములరఁగ నాలకింపు మానితభక్తిన్. 155

క. వినుతుండగు ప్రహ్లాదుఁడు, దనుజగణవ్యాప్తితోడఁ దనరారెడి దా
కనకధరాధరమును వీ, డినవాఁడయి శ్రద్ధ మదిఁ గడిందిగఁ గదురన్ 156

మ. ఘనవైసారిణరూపశౌరియుతమై కన్పట్టుచు న్మానసా
ఖ్యను జెంపారుచు ధర్మశైలతలగన్యాం బైనతీర్థంబుఁ జే
రినవాఁడై యట మున్గి పైత్రమును దాఁ బ్రీతాత్ములం జేసి భ
క్తిని బూజించె శ్రుతిప్రయుక్తుఁ డగుచున్ శ్రీసర్వలోకేశునిన్ 157

క. వెండియు నుపవాసము దా, నుండి దృఢంబుగను మానవోత్తమగణముల్
మండితమునిపితృనిర్జర, మండలినిఁ దనిపె నపుడు మానితబుద్ధిన్ 158

సీ. అంతఁ గౌశికియందు నలరారునదియును విగతపంకంబున వెలయుకచ్ఛ
పముఁ గనఁ జని యట్టి పావననదియందు మునుఁగుచుఁ బూన్కితో మొనసి లోక
పూజ్యుఁ దామాధవుఁ బూజించి వెండియు విగతభోజనుఁడు నై విప్రులకును
దక్షిణ లిచ్చి శ్రీధరుఁడు కూర్మాకార మహితుఁ డౌ హరికి నమస్కరించి

ఆ. పిదపఁ గృష్ణయందు వెలుఁగొందు హయముఖుఁ
డయినశివునిఁ జూడ నరిగి యాప్ర
దంబునందు మునిఁగి దైత్యారి పితృతుష్టి
సలిపి దివ్యభావసహితుఁ డగుచు 159

క. తురగముఖుం డగుశంభుని, గరమర్థినిఁ బూజచేసి గజసాహ్వయభా
సురతీర్థమునకుఁ జని యట, వరవిధిని మునింగి శ్రద్ధ భాసిలుచుండన్ 170

క. గోవిందుఁడు జగదీశుఁడు, భావవిదూరుండు లోకపతియగు చక్రిన్
వావిరిఁ బూజించి మహా, పావనయగు యమున కపుడు భావంబలరన్. 171

క. చని యాదివ్యనదీజల, మున మునిఁగి విశుద్ధబుద్ధి ముని దేవతలన్
దనపెద్దలఁ దనిపి జగ, ద్వినుతుఁ ద్రివిక్రమునిఁ జూచె విమలచరిత్రా!. 172

చ. అనుటయు నారదుండు ముదమూర్తిఁ జెనంగొనఁ బల్కెఁ దాపసా!
కన బలిబంధనత్వమునఁ గ్రాలి జగత్త్రయమెల్ల నిండి పెం
పునఁ జెలువొందు కాయమును బూజ్యుఁడు నై త్రివిక్రముండుఁ దా
ల్చెను దమి నద్ది యెట్లు మునిసేవ్యుఁడు నా హరి వెండి ధాత్రిపై. 173

క. అరయఁ ద్రివిక్రముఁ డగుచుం, గర మెవనికి బంధనంబుఁ గావించెనొ దు
ర్భరశక్తి నట్టిదానిం, గరుణామతిఁ జెప్పు నన్నుఁ గాపాడు మునీ!. 174

చ. అనుటయు నాతఁ డిట్టులను నబ్జభవాత్మజ! యెట్టికాలమున్
దనఘులు మెచ్చుచుండ దనుజారి త్రివిక్రముఁ డై జనించి యె

వ్వని వడి మోసపుచ్చి కడు । వాసి వహించెనొ దానినంతయు
న్నీను వినిపింతు నీకనుచు । వేడ్క వచింపఁ దొడంగె నారదుఁడన్. 175

ధుంధుదనుజచరితము.

ఆ. మున్ను గశ్యపునకుఁ । బుట్టెను దనుగర్భ
సంభవుండు భూరి । సారశౌర్య
ధుర్యుఁ డొకసుతుండు । ధుంధ్వభిధేయుండు
దీప్తి దిక్కులందుఁ । దేజరిల్ల. 176

వ. ఇట్లుదయించి వాఁ డంతట 177

క. దేవతలవలనఁ జావని, యా వరమును బొందఁగోరి । యబ్జాసనునిన్
భావమున నిల్పి తపమును, వావిరిఁ గావింప మెచ్చి । వాణీశుఁ డొగిన్. 178

చ. కరుణను వచ్చి వానిమదిఁ । గ్రాలెడికోర్కె నొసంగి యాత్మమం
దిరమున కేగ భూరిబల । దీపితుఁడై యతఁ డంతఁ దుష్టితోఁ
బరఁగుచు సర్వదైత్యపరి । వారసమేతుఁడునై మహోద్ధతిన్
సురపతిదివ్యపత్తనముఁ । జొచ్చి సుపర్వులఁ గ్రౌర్యమొప్పఁగన్ 179

ఆ. కదనమునఁ జతుర్థ । కలియుగాది జయించి, వాసవత్వ మొప్పఁగ । ధర్మకళవు
నకును వాఁడు పిదప । నైపుణియలరఁగాఁ, గడిమి నాత్మమునదము । క్రాలుచుండ

క. నిరవధికశౌర్యయుతుఁడై, గరువంబున ధుంధుదైత్య । కలితుఁడు నయి మం
దరనగసుంకరతరకం, దరబంధురతలములందుఁ । దాఁ జరియించెన్ 181

క. అంత దితీశ్వరు లారయఁడ, సంతసమున స్వర్గమందు । సరవి నిశేచ్ఛా
క్రాంతసావ్యంతంబులతో, వింతఁగఁ జరియించి రోలి । వేడ్క మునీంద్రా!. 182

ఆ. అప్పు డమరు లంద । అతిభీతితో బ్రహ్మ, సదనమునకు నేగి । చాల భీతి
వలర ధుంధుఁ డమరు । లబ్జజాసభనుంట, నాలకించి కోప । మాత్మలోన 183

ఉ. కందడ సేయ నిట్టులన । దానవులార! పితామహాలయం
బందు శచీపతిప్రముఖు । లాసురు లుండిరి దాని దేవతా
బృందముల న్మహోద్ధతినిఁ । బేర్చి యదల్చి జయించుదీక్షనుం
బొందినవారమై మనము । పోయెద మన్న దితీశు లారయఁడన్. 184

ఆ. అసురారిమాట । నాలించి పలికిరో, జగదధీశ! మాకు । జలజయోని
భువనమునకుఁ గదలి । పోయెడిశక్తి లే, దెన్నటికినిఁ జూడ । నెందులకని 185

సీ. అడిగెదవా విను । యబ్జాసనాలయ మతిదుర్గమస్థితి । నలరుచుంట
దితిజేశు లెవ్వరి । దృష్టపూర్ణప్రచోదితరారు తేజుణ । దీప్తి దగ్ధు
లగుచుండు రట్టిమహా । మునీశ్వరయుతమైనదు మహార్లోక । మతిసహస్ర
యోజనంబులయందు । రాజిల్లుదాని కూర్ధ్వంబున సురభియా । క్రాంతంబునగుచు

ఆ. పరవి నేకసహస్ర। సంఖ్యయోజనదూర, మచ్చట జనలోక। మమరునందు
వెలయు వేల్పుగిడ్డ। విపులాగ్రహవ్యాప్తి, కెవ్వఁ డీల్గకుండు। నిల సురారి!

వ. అట్టిజనలోకమున కవ్వల ముప్పదికోట్లయోజనంబులందు భానుకోటిప్రదీప్తమయినదియు, భవద్వరప్రదుఁడగు విరించికి నివాసమైన సత్యలోకంబు రాజిల్లుచుండు; విను మేదేవునిశబ్దంబు వేల్పులకు ముదంబును దైత్యులకు దుఃఖంబు నిచ్చునో యట్టి వాణీశుసదనంబున కరుగఁ దలంచునట్టి బుద్ధి నీకుఁ గలుగుట సమముగునే! పరమేష్ఠిభువనమునకుఁ జనుట దుస్తరంబయియుండు నన నాభాషణంబుల ధుంధుఁడు విని యాదానవుల కిట్లనియె 187

ఆ. సరసిజాసనాఢ్య। సదనంబు గెలువఁ బోఁ, దలఁచునట్టి నరుఁడు। ధరణి నెట్టు
లెట్టిపని నొనర్చి। యేగు నింద్రుం డెట్టు, లక్కడికిని బోయె। నాకుఁ దనుచు.

చ. పనిగొని ధుంధుఁ డీకరణిఁ। బల్కిన సర్వనిశాచరేంద్రులా
దనుజునిఁ గాంచి నిక్కముగ। దానవనాయక! మేమెఱుంగ మా
పని నుశనుం డెఱుంగు నని। పల్కిన నాదితిజాళివాక్యము
న్విని యటఁ దంత దైత్యవర। బృందపురోహితుఁ డైనశుక్రతోన్. 189

మ. అనె నో భార్గవ! యెట్టిదైనపని సే। యన్బ్రహ్మగేహంబుఁ జే
రనగుం జెప్పుమటన్న నారిఁ దనె వృ। త్రద్వేషియుం బాకశా
సనుఁడౌ శక్రుఁడు నూఱువాజిమఖము। ల్సంప్రీతిఁ గావించి చెం
దెను వాణీశుపదంబు దానఁ గడిమిం। దీప్తిన్విజృంభించుచున్. 190

ఆ. అనుచు నిట్లు దేవ। తాధీశుచరితంబు, నసురగురుఁడు వాని। కపుడు చెప్పి
వాజిమఖశతంబు। భక్తిఁ జేయుము విధి, వస్త్యగతియు నీకు। వశులఁ గలదు.

వ. ఇట్లు భార్గవుం డనియె నంత. 192

క. గురుబలుఁ డగుదితిసుతుఁ డా, సురశాస్త్రవగురునిదివ్య। సూక్తుల విని తా
స్థిరమతి శతహయమఖములఁ, బోరిఁబోరిఁ గావింప నెంచి। పూర్ణప్రీతిన్. 193

క. దనుజశ్రేష్ఠుల శుక్రునిఁ, గనుఁగొని తమిఁ బల్కె నేను। గడుదక్షులగా
దనరెడిశతహయమఖముల, నొనరింపఁ దలంచినాఁడ। నోగి విహారు దయన్.

క. రానగు వసుధాస్థలికిని, బోనగు మనమిపుడు సకల। భూమీశ్వరులం
గానఁ జని గెల్చి ధనముల, మానుగఁ గైకొనుచు వచ్చి। మాన్యులు మెచ్చన్.

సీ. కాంతతోడను యథా। కామగుణంబులఁ దనరెడివాజిమే। ధములుఁ జేయఁ
దగు సర్వనిధులను। దగఁ బిల్వఁ దఖలగుహ్యకులకు నిదుఁ డొజ్జ। సవనిసురులఁ
బిలువుఁడు మనము దే। వికయనుపేరుతో వెలయుమహానదీ। విపులతటము
నకు నేగ నగునద్ది। నలి పుణ్యదము నదీవర మఖలార్థసం। భరిత మందు

ఆ. వలన దానిపూర్వ। భాగంబుఁ జేరి శ, తాశ్వమేధములఁ బ్ర। యత్నమొప్పఁ
జేయఁదగును మనము। స్థిరమతి నన దైత్య, యాజకులు విశేష। హర్షసరణి 195

క. పౌనరుచు నాతనికులుకుల, విని మేలని పల్కి రంత వితతోత్కర్షం
బనిగొని నవనిధిపతి యా, ధనదుని కానతి నొసంగి ధరఁ బావనియా. 197

సీ. దేవికానదికిఁ బ్రాగ్దిశయందు భార్గవేశ్వరుఁ డైనకవిచేత వాజిమేధ
దివ్యాధ్వరార్థ మై దీక్షితుఁ డయ్యె వాఁ డట్టిపన్నంబందు నట్టితని
భార్గవకులజాలౌ పరమద్విజాలు ఋత్విజాలు యాజకులునైరి సౌరిది భార్గ
వాజ్ఞతోఁ బండితు లగుసైంహికేయాది కర్బురులందఱుఁ గడిమి సవన

ఆ. భాగముల గ్రహింపఁ బడిరి ధుంధునిచేత, యజ్ఞ మవ్వ డిట్టులడర హాయము
విడువఁబడెను దానివెంట శ్రీమంతుఁ డౌ, ఖడ్గరోమనాము కర్బురుండు 198

క. చన యాగధూమ మారయుడ, ఘనమై దశదిశలఁ గడిమి త్స్మాధరవితతిం
దనరా రెడివసుధాస్థల, మును బొట్టినదయ్యె మిగుల మునికులతిలకా! 199

ఆ. అంతరిక్షమందు వ్యాపించినట్టి యా, మేటికావినల్ల మింటనెసఁగు
నట్టిగాలి సరసిజాసనులోకంబు, నిండున ట్లొనర్ప నిఖిలసురులు. 200

తే. మూరుకొని భూరిచింతా, వారిధిఁ బడి వాజిమేధవరదీక్షను జె
న్నారెడి ధుంధునిఁ దెలిసిన, వారై సురనాథుఁ గూడి వగ పెనఁగొనఁగన్.

ఉ. అంత జనార్దనుండును మహాత్ముఁడు లోకపరాయణుండు శ్రీ
కాంతుఁడు పద్మనాభుఁ డతిగణ్యుఁడుండు శరణ్యుఁడు న్దయా
క్రాంతుఁడు నైనచక్రధరుఁ గావఁగ నేగి నమస్కరించి య
త్యంతభయాతిరేకమున నాసురు లందఱు పల్కిరో మునీ!. 202

క. ప్రాకటధీర! చరాచర, లోకపరాయణ! రమావిలోలా! విష్ణూ
నాకనివాసార్తిహరా!, కాకోదరరాజశయన! కళ్యాణనిధీ! 203

ఆ. విన్నపంబు దయను విను బలవంతుఁడు, దనుజపతియు భూరిధనముతోడ
నలరుధుంధుదైత్యుఁ డఖిలామరుల గెల్చి, విష్టపత్రయంబు విపులశక్తి. 204

చ. పౌనర గ్రహించె నాకవిభుఁ బ్రోచెడివాఁ డెవఁడైన నారయన్
గనఁబడఁ డందుచే నతఁడు గర్వమునం జెనుపొందె నూరకుం
డినఁ బటుశక్తితోడ నడి డీకొను రోగము మాడ్కి నిప్పుడా
దనుజాఁడు బ్రహ్మలోకగతదైత్యవిరోధుల గెల్వ నాత్మలోన్. 205

చ. తలఁచినవాఁడు నై కవిమతప్రియబుద్ధి చెలంగ నియ్యెడం
గలితతురంగయజ్ఞవిధిఁ గైకొని నూఱుమహాశ్వమేధముల్
నలి నొనరించి బ్రహ్మభువనంబును జేరి విశేషశక్తితో
నలరి సురౌఘమున్ గెలువ నాతఁడు వేడ్కఁ దలంచె మాధవా! 206

ఉ. దాన నకాలహీనగతిఁ దద్దయు నీమదిఁ జింతసేయనా
మానుగ నీవు వానిదగు మానితయజ్ఞవినాశమున్ దాగిన్

దానవు లెల్ల భ్రష్టులయి । ధాత్రి పయిం బడునట్టిమార్గముం
జానుగఁ జేయుమా యనుచు । సర్వసురర్షులు పల్కి నయ్యెడన్. 207

క. భగవంతుఁడు మధుసూదనుఁ, డగు కేశవుఁ డంత నమర । లతిభీతులు నై
వగ నన్నుడుల విని దయ, నెగడినభావంబు నిగుడ । నిర్మలచరితా!. 208

ఆ. అపుడు వారి కెల్ల । నభయం బొసంగి పోఁ, బనిచి సర్వములను । భవ్యతేజ
ములను వీడి దైత్య । పుంగవుండును ధర్మ, శాలి యధిక ధైర్య । సహితుఁడైన

క. ధుంధుమహాసురనాథుని, బంధింప మదిం దలంచి । వామనమూర్తిం
బంధురలీలనుఁ గైకొని, గంధర్వప్రముఖదేవ । గణ్యులు మెచ్చన్. 210

వామనోత్పత్తి.

క. విమలనిరాలంబనకే, హముఁ బూనికొని విడిచి దేవ । కానదినీటం
భ్రమునొందుకాష్ఠవైఖరి, సమహీనస్థితినిఁ గ్రాలి । సంయమినాథా!. 211

ఆ. ముక్తకేశపంక్తి । మొనయ నిజేచ్ఛతోఁ, గొంతసేపు మునుఁగుఁ । గొంతదాఁకఁ
దైకి లేచి వచ్చు । భావింప నిటు శౌరి, నీటియందు లీల । నెగడుచుండ. 212

క. పరమర్షులు ధుంధుఁడు ని, ర్జరరిపు లైనట్టి సర్వ । రాక్షసు లాభూ
సురడింభకుఁ గనుఁగొని యు, ధ్వరకర్మము విడిచిపెట్టి । తహతహపడుచున్.

చ. కడుదయతోడ నాసరిద । గాధజలంబులఁ జొచ్చి యక్కడం
గడిమి సమర్థహీనగతిఁ । గ్రాలుచు నీటను మున్గి చింతతోఁ
గడఁగడువాఁడు పొట్టగను । గన్పడుపాఁడునిపట్టి నారయం
బడి నిజహస్తయుగ్మముల । భద్రముగాఁ గొని నేర్పుమీఱఁగన్ 214

క. దరిఁ జేర్చి సంతసంబునఁ, బరఁగుచు వారంద ఱట్టి । బాలునితో నీ
కరణి నని రోమహీసుర, వరతనయా! నిన్నవండు । వారనికనుకన్. 215

ఉత్సాహము. ఈనదీజలంబునందు । నేనరుండు త్రోసెనో
దాని నీవు మాకుఁ జెప్పఁ । దగు నటంచుఁ బల్క నా
మాననీయమూర్తి వాని । మాట నాలకించి సం
భావకంపితస్వదేహ । ధారి యగుచు నయ్యెడన్. 216

క. అనె నాధుంధ్వాదిమహా, దనుజాలఁ గని నాకు నిట్టి । దారుణదశగ
ల్గినకారణంబుఁ జెప్పెద, వినుఁ డని భాషించె మిగుల । వింత జనింపన్. 217

ధుంధునకు వామనుఁడు నిజవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట.

సీ. వారుణకులజాండుఁ । బండితుండును సర్వశాస్త్రార్థవేత్తయు । సత్యరతుఁడుఁ
బరమశాంతుండుఁ బ్ర । భాసనాముండగు జన్మిగట్టొక్కఁడు । జగతి నలరు
నతని కీ దుఃఖిత । మతి మందమానస మగునట్టిపుత్త్రద్వయంబు కలిగె
నందు నాకగ్రజుఁ । డతఁడు నేను గనీయసుండ నాడు మదగ్రజుండు నేత్ర

ఆ. భాసనాయకమునను బరఁగెడు గలిభాసుఁ, డనెడిపేరు నాకు నాత్మజనకుఁ
డొసఁగెఁ గౌతుకమున నుర్వి మార్తండ్రికి, గాంతసదన మొకటి కలదు దీప్తి.

క. త్రివిష్టపగుణముల వని, వానిరి విలసిల్లి స్వర్గవాసోపమ మై
రివి న్నిత్యముఁ గుల్కుచు, భావానందదము నగుచు భాసిలుచుండున్. 219

ఆ. అంతఁ బెద్దకాల మరిగిన మార్తండ్రి, కాలగతినిఁ జావఁ గాంచి యౌర్ధ్వ
దైహికము ముగించి తగనాత్మగృహమున, కరిగి ఖేదబుద్ధి నలరి నేను 220

సీ. సదనార్థములయందు సగపాలుఁ బంచి యిమ్మంటి; నాపల్కుల నాతఁ డాల
కించి యొకింతయుఁ గృపలేక భాషించె నర్థాలయాదులయందు నీకు
భాగ మర్థము లేదు వామనోన్మత్తాంధకులకు క్లీబశ్విత్రికుబ్జఖంజ
పురుషులకెల్లను భోజనాచ్ఛాదన ప్రియవాక్యమందిర ప్రీతివాస

ఆ. మాత్ర మిచ్చు టొప్పు మహి నర్థమున సగ
పాలు లే దటంచుఁ బలుకుచుండఁ
బితృగృహంబునందు వెలసినభాగంబు
ధనమహామణీంద్రతతులయందు 221

క. పా లెట్టి శాస్త్రపద్ధతి, చే లేదో నాకు ననుచుఁ జెచ్చెర ననఁగా
నాలించి యాతఁ డురుబల, శాలియు నైనందువలనఁ జటులోత్కర్షన్. 222

క. తనకరమున నాకురులం, గొని వడిఁ బైకెత్తి యిట్టె గురునదిలో వై
చిన నే నవతారణమును, మనమునఁ దెలియంగలేక మలసెడుగతితోన్. 223

క. మునుఁగుచు నుండఁగ నా కీ, ఘనసరిదంతరమునందుఁ గడచెను నొకవా
యన మిప్పు డేను వీచే, తను సలిలోద్ధృతుఁడ నగుచుఁ దనరితిఁ బుడమిన్.

క. వీ రెవ్వ రిటకుఁ జెలిమిని, జేరితి రాప్తులనుఁ బోలి శిష్టాపముఁ డౌ
కారుం డెవ్వం డగునో, వారనిదయ సర్వమంతఁ బలుకుఁడు నాకున్. 225

తే. వీరు బ్రహ్మర్షితుల్యులై మించుచుండి
కరుణ నాబోటివానినిఁ గాంచి సాను
కంపచిత్తంబు లేపారఁ గ్రాలి గట్టుఁ
జేర్చి రక్షించితి రటంచుఁ జెప్ప నంత. 226

క. అపలుకుల విని వారా, పాపనితో ననిరి మేము భార్గవులము సం
ప్రాపితకులవర్ధనులము, దీపితుఁడగు వీఁడు ధుంధుపతి జేశ్వరుఁడా. 227

ఆ. ఈమహాసురుండు పృథుదానతయును మహా, భోక్తదివ్యవిభుఁడు భుజబలుండు
యజ్ఞకర్మమందు హార్యాంక దీక్షితుఁ, డయ్యు ధర్మబుద్ధి నలరుచుండ. 228

చ. అని యిటులాడి దేవుఁడు మహాత్ముఁడు నై వెలుగొందు వామనుం
గని యిటుపల్కె యంత దితిగర్భజనాథుఁడు నైసధుంధుతో

నని కోరి వామనార్థకర । మైనసుడిగా దనుజేశ పీనిగా
ఘనబహురత్నగేహముల । గాదిలి నీదగు నంచు నాయెడన్. 229

క. మునివర ధుంధుం డాద్విజ, లనినట్టి సుభాషణముల । నాలించి మహా
వినయముతో నా వామనుఁ, గని యాకైవడినిఁ బలికెఁ । గౌతూహలియై 230

మ. కరులో భూరిధనంబులోఁ బశువులో । గ్రామంబులో భూములో
వరరత్నంబులొ కన్యలో రథములో । వజ్రంబులో రాజ్యమో
హారులో మేడలొ హేమవస్త్రములొ నీ । యాత్మస్థమై యుద్ది భా
సురత న్వేల్గునొ దానిఁ గోరు మిడెదన్ । సొంపార విప్రోత్తమా!. 231

క. అనఘా యిటువాఁడను నుడి, విని వామనుఁ డంత స్వార్థ । విస్తృతసిద్ధిన్
దనరెడువాక్యముఁ బల్కెను, దనుజేశుం డైనధుంధు । దైత్యునితోడన్. 232

మ. దనుజాధీశ! మదగ్రజాండు కడిమిం । దల్కొత్తు నాసంపదం
గొని నాయర్థవిచార మేల వినుమా । కూర్మి న్మహారత్నవా
హనదాసీగణదాసభృత్యజనగే । హారామరాజ్యంబులన్
ఘనులౌ విప్రుల కిచ్చి కీర్తిఁ గని వేడ్కం జెంద నా ధాత్రిపై 233

తే. కర్బురేశ్వర! నామేలుఁ । గాంచి నాకుఁ, దగిన దగునట్టిభూమిఁ బాదత్రయంబు
నీదిగా నాకొసంగుము । నేను దాని, గనకగిరిమాడ్కి భావింతు । గణ్యలెన్న.

క. ఘనుఁడు మహాత్ముం డగువా, మనుఁ డిట్లనువాక్యములను । మనసారంగా
విని బలిపౌత్రుఁ డగుధుంధుఁడు, వినయంబున నాసనంబు । విడిచినవాఁడై. 235

వామనుఁడు ధుంధునిఁ బాతాళమునకుఁ ద్రొక్కుట.

ఆ. వరదుఁ డైనహరికిఁ । బాదత్రయావని, భక్తి నొసఁగ దైత్య । పార్థివేంద్ర
దత్తమైనపుడమిఁ । దాఁ గ్రమత్రయముగ, నపుడు చూచె వెరియు । నైనశౌరి.

వ. ఇట్లు మాయామాణవకుం డగుమాధవుండు చూచి యంత. 237

చ. అనఘుఁ డనంతశక్తియుతుఁ । డైనరమేశుఁడు విష్టపత్రయం
బును గడు దాఁట నెంచి ద్విజ । పుంగవు లంతయు దానవేశ్వరు
ల్కని బహువిస్మయత్వమునఁ । గ్రాలఁ ద్రివిక్రమమూర్తిఁ దాల్చి స
న్మునులకు సక్రమస్థితిని । మ్రొక్కి దివౌకసులన్నెల్ల నాయెడన్ 238

సీ. చంపి సముద్రాద్రి । సహితయై వననిధి బహురత్నసందోహ । పరివృతాఢ్య
పత్తనరమ్యయౌ । వసుధ నొక్కపదంబుతో మీఱె దేవతా । తుష్టి నాత్మ
వలఁచి రెండవకాలి । వలన సోమార్కనక్షత్రమండితమైన । గగనతలము
నిర్జరావాసమై । నెగడు నాకపురంబు వడిఁ దాఁటె మూఁడవ । పదము పెట్టు

తే. భూమి లేనందువలనను । భూరిరోష
చిత్తుఁడై వామనుఁడు ధర్మ । శిఖరితుల్య

గాఢకాయంబు గల త్రివిక్రమమూర్తిఁ
దాల్చుచుండె వానిలల మహోద్ధతి చెలంగ. 239

వ. ఇట్లు త్రివిక్రముండునై హరి వానిపైఁబడ ముప్పదివేలయోజనంబుల నొక్క పుడమి పాతాళమునకు నడఁగి యట దృఢంబుగనుండె నంత శ్రీధరుఁ డా ధుంధుదైత్యునిఁబట్టి యెత్తి వడి నాగర్తముండుఁ బడవైచి సైకతవృష్టిఁ గురిపించి దానివలన నాయహిబిలంబు నిండఁజేసె నయ్యెడ. 240

క. హరిదయతో స్వర్గంబును, హరి వడసెను సకలదేవతాధీశ్వరులు
న్నిరుపద్రవగతివలనం, బరఁగి త్రివిష్టపమునందు భాసిలిరి మునీ!. 241

క. వరదుఁడు భగవంతుం డగు, పరమేశుఁడు ధుంధుదైత్యుఁ బట్టుసైకతసా
గరమందుఁ ద్రోసి యమునా, సరిదాకృతి నలరి దాఁగెఁ జంచద్దీప్తిన్. 242

చ. మును హరి యిట్లు ధుంధుదితిపుంగవుఁ గెల్వఁ త్రివిక్రమాకృతిం
దనరెనొ యట్టి ధర్మఫలదాయక మైనమహాశ్రమస్థలం
బునకును దానవాధిపుని పుత్త్రుఁడు మానసమందు భక్తి పెం
పును గనుచుండ బంధుజనపూగముతోడను గూడి వేడ్కనై 243

క. చని కాళిందీజలమున, మునిఁగి మహాశ్రద్ధతోడ మొనసియు నొకరే
యి నుపోష్యముండి వరవా, మనదేవునిఁ బూజచేసి మానిలలామా!. 244

ఆ. పరమలింగభేదపర్వతంబున కేగి, శాస్త్రవిధిగ నచట స్నాతుఁ డగుచు
శర్వునకును బూజసలుపుచు నొకరేయి, నుపవసించి పిదప నుత్సవమున. 245

క. ఘనమగు కేదారమునకుఁ, జని యట సవిధిని మునింగి సర్వేశ్వరునిన్
దినసప్తకంబునం దన, శనుఁడై పూజించి పొగడి శ్రద్ధ న్మరలన్. 246

తే. పుణ్యకుబ్జామ్రమునకును బోయి సవిధి
నట మునింగి జితేంద్రియుఁ డగుచు నశన
హీనుఁడై శౌరిఁ బూజించి పృథులభక్తి
బదరికాశ్రమమున కేగి భద్రబుద్ధి. 247

సీ. పుణ్యసరస్వతీపుష్కరంబున మున్గి యస్తుండి యధికమౌ భక్తితోడఁ
బొనరి నారాయణుఁ బూజించి వినుతించి సంతోషపరచియు శ్రద్ధతోడ
దివ్యమౌ వారాహతీర్థమందుండిన గరుడాసనంబును గాంచి పూజ
సల్పి విప్రోత్తమచయమునకును రత్నవిత్తాంబరాదులఁ బ్రీతి నొసఁగి
ఆ. వారిదీవనలను బడసి మోదంబున, వఱలి పిదప దివ్యభద్రకర్ణ
మునకు నేగి శివునిఁ బూజించి వశియునై, చని విపాశనామచారునదికి 248

ఉ. ఆవిమలాపగాజలమునందు మునింగి ద్విజప్రియుండు నా
భావజవైరి నర్తితని బాగుగఁ గొల్చి యుపావలీమహా

పావనభూమిఁ జేరి యట | భాసిలు లోకగురుండు దేవతా
దేవుఁడు భక్తపాలకుఁడు | దివ్యుఁడు నా హరిఁ గాంచి నారదా!. 249

ఉ. మున్ను గురూపియా భృగుఁడు | పుణ్యుఁడు శాశ్వతుఁ దక్షరుండు నా
పన్నశరణ్యుఁ డౌ హరిని | భక్తినిఁ గొల్చి సుదుర్లభస్థితిం
జెన్నలరారుచున్నసిరి | చిన్నికుమారుల దివ్యకాయముం
బన్నుగఁ జెందె నట్టిమురవైరినిఁ గొల్చె నతండు పూన్కిమై. 250

క. అన విని నారదుఁ డనె నిటు, ఘనుఁ డైనపురూరవుండు | కమలాక్షునిఁ గొ
ల్చి నియతిమై వరరూపం, బును బుత్రులఁ బడసె చెపుమ | మునికులదీపా!.

ఆ ఇట్లతండు నుడువ | హితమతితో బ్రహ్మ, తనయుఁ జూచి పాపతతులఁ బాపు
నట్టి దివ్యగాథ | నాదరమతిభక్తి, చెలఁగ విను మటంచుఁ | జెప్పఁదొడఁగె

సుధర్ముని చరితము.

సీ. తాపసాధీశ! త్రేతాయుగారంభంబునందు ము న్నొకకథ | యలరె మిగుల
విప్రసత్కృతి ధర | వెలసినదా మద్రదేశ మొక్కటి దీప్తి | దివురు దాని
యం దుత్తమస్థితి | నలరు శాకలమహాపుర మట్టిపట్టణమున విశేష
విపణిప్రవృత్తితో | వెల్గి సుధర్మాభిధేయుఁడై నిత్యముఁ | దేజరిల్లి

తే యఖిలశాస్త్రవిశారదుఁ | డగుచు భోగ
సహితుఁ డై గుణధనములఁ | జాల నొప్పు
నట్టివర్తకుఁ డేపారు | నాతఁ డొక్క
తతిని నిజరాష్ట్రముననుండి | తమిని మించి. 253

శా సౌరాష్ట్రాఖ్యను వెల్గుదేశమునకున్ | సంప్రీతిఁ బో నెంచి వి
స్తారానేకవిశేషవస్తువులతోఁ | దళ్కొత్తి సార్థుండునై
ధీరత్వంబున నేగి నిర్జనముగా | దీపించుదేశంబులో
నారూఢేచ్ఛఁ జనంగ నావణిజు దివ్యానేకవస్త్రౌఘమున్ 254

క. రేయిని దొంగలు దైకొని, పోయిన గతసర్వవస్తుపుంజుఁడు నై యా
తోయంబున నతఁ డార్తిగ, బాయనివగ పెంపుఁ జెందెఁ | బరమమునీంద్రా!.

తే. మలసి మరుభూమియందు నున్మత్తుపగిది
నిస్సహాయుండు నై వగ | నెగడఁ దిరిగి
మేటి దై మంగళంబుల | మెఱయు జమ్మి
చెట్టుఁ దాఁ గాంచె నప్పుడు | చిత్త మలర. 256

క. కని మృగపక్షివిహీనతఁ, జెనరెడునాతరువుకడకుఁ | జోయి మహోత్క
ష్టినిఁ జెందుచు తుత్తృష్ణలఁ, గనలుచుఁ దచ్ఛాయయందుఁ | గాసిని మాసి!.

తే. వేడివెలుగు నట్టింట | వెల్గువేళ, నిద్దురను జెంది విశ్రాంతి | నెగడి లేచి
వెండి ప్రేతశతంబుతో | వేడ్క నడరి, పాలితోఁ జాలఁ జెలువారి వచ్చువాఁడు.

క. భైరవాకారాయుధములతో, సారెకు విలసిల్లుచుండు । సర్వరగతిఁ జె
న్నారెడు క్రూరనిశాచర, వారంబులవలన మిగుల । వఱలుచు మఱియున్.

క. అటు లస్యప్రేతముతో, నట నీటున సుహ్యామానుఁ । డగుచుండిన దు
ర్ఘటధీరప్రేతాధిపు, డటుకున నాతండు చూచెఁ । దాపస! యంతన్. 260

క. అవుడుగ నాప్రేతాధీ, శ్వరుఁ డటఁ దిరుగుచును నట్టి । సాలము మొదటం
బరఁగువణిక్సుతుఁ గనుఁగొని, పరమానందంబు మిగుల । భాసిలుచుండన్ 261

ఆ. క్రొక్కు స్వాగతంబు । పొల్పారు నొందారు
ల్కుశలవార్తఁ జెప్పు । కొనుచు నట్టి
చెట్టునీడఁ బ్రీతి । చెలువొంది రంతఁ బ్రే
తాధిపుండు హర్ష । మాత్మ నొగడ. 262

సీ. వైశ్యాత్మజునితోడఁ । బలికె నో చెలికాఁడ! నీనివాసం బెందు । నెగడుచుండు
నందఱమ్మృగహీన । మైనట్టి యీపెద్దవనమున కే వెట్లు । భయము లేక
చేరితివో నాకుఁ । జెప్పు నా నీకును మేలగు నని యిట్లు । మేటిదయను
బలుక నాప్రేతేశు । పరమభాషణముల విని వాఁడు సంతోష । వివశుఁ డగుచు

తే. నాత్మకేశధనచ్యుతి । నంతఁ దెలుప, నాతఁ డాయుడఁ దత్కథ । నాలకించి
వానిదుఃఖంబు గాంచి తా । వగచి నైజ, బాంధవునిరీతిఁ బ్రలపించి । పలికె నిట్లు.

ఆ. ధనముఁ గోలుపోయి । తల్లడపాటులో, నలరుచున్నవాఁడ । వయ్య ఖేద
పడుటఁ దగదు ధైర్య । బలమున్న నర్థము, లొనరు నీకు మరల । సుగుణాఢ్య!

క. హయకరిధనములు భాగ్యో, దయమునఁ జెడు మరల వచ్చుఁ । గళ్యాణమహో
దయమున నావిషయం బై, భయపడరా దనుచు బుధులు । పల్కిరి ధాత్రిన్.

తే. అస్థిరంబగు మేనిపై । నలరునట్టి
చింత నర్థోదయము చెడు । శీలితలంబు
నందు నని యిట్టు లాడి భృ । త్యాళిఁ బిలిచి
సంతసముతోడఁ జెప్పంగ । సాగె మౌని! 266

క. ఈతం డలిధితుఁ బూజ్యం, డాతతగుణశాలి సహజుఁ । డనఘుండుఁ గదుఁ
బ్రీతుఁడు కేశజుఁడు వి, ఖ్యాతిని నాకనుచుఁ బలికి । క్రన్ననఁ బలికెన్ 267

వ. ప్రేతగణములారా! నేనీతనిఁ గనినంతమాత్రముననే స్వబంధువులఁ జూచి నట్లయ్యె నింతియ కాదు వినుఁ డితఁడు నాకడఁ జేర నతులప్రీతి వెలసె నని యిట్లాడుచుండి నాప్రేతనాయకుని చెంతకుఁ దధ్యోదనపూర్ణ మయినదియుఁ గోరినకోర్కుల నిచ్చునదియుఁ గ్రొత్తదగు మృత్పాత్ర మొకటి వచ్చె; నట్లు భవ్యోదకపూర్ణమయి నూతనమున రాణించు జలభాజన మొక్కటి తదగ్రభాగమున కేతెంచి నిలిచె నిట్లరుదెంచిన సలిలదధ్యన్నమృత్పాత్రముం జూచి సంతసించి ప్రేతేశుఁడు మహాముదితుఁ డై వణిక్సుతునిఁ గని యంత. 268

క. అనఘా! లెమ్మిపు డాహ్నిక, మొనరింపు మటంచుఁ జెప్పి యారయుమతి నతఁ డా
తనిఁ గూడి యాజలంబున, మునిఁగి కృతాహ్నికులు నైరి ముద మొదవంగన్.

తే. అంతఁ బ్రేతేశ్వరుండు దధ్యన్నమును య
థేచ్ఛ నైగమసుతునకు నింపుమీఱఁ
బెట్టి మిగిలిన కూడు సంప్రీతిఁ బ్రేత
సకలసందోహమున కిడ శ్రద్ధ నపుడు. 270

క. అందఱు. దిని కడుపారను, జొందిక జలములను గ్రోలి శృంగార మహా
నందంబున దివ్యాన్నం, బుం దగ నాతఁడు భుజించెఁ బూన్కి మానీ!. 271

క. ప్రేతాధీశుఁడు తిని బల్, చేతోమోదమున వెలయఁ జిత్రముగా నా
పూతోదకదధిపాత్రము, లాతఁడె నావైశ్యసుతుఁడు నాలోకింపన్. 272

వ. అదృశ్యంబు లయ్యె నంత 273

క. మునివర! యాయద్భుతమును, గని వణిగాత్మజుఁడు మిగులఁ గౌతూహల మా
త్మను జిందులాడఁ బ్రేతే, శునితో నిట్లనియెఁ బల్కి సురుచిరభణితిన్ 274

సీ. సాధుసత్తమ! గతజనమైనవనమందు నెట్లన్నసంభవ మెసఁగెఁ బరమ
వారిసంపూర్ణమై వఱలు పుష్కరపాత్ర మేరీతి నరుదెంచె నీస్థలాంత
రంబునకును మఱి రమణీయభవదీయవర్ణంబువలన నీబహుళభృత్యు
లపగతకాంతితో నలరిరి నీవాగఁ దేజస్వి వగుచును దివిరి కొంచె

ఆ. ముగను బుట్టి దేహమున నొప్పి ప్రేతాళి, పాలకుండ వగుచుఁ బాండువర్ణ
వస్త్రమునఁ జెలంగువాఁడవు నైతివో, పలుకు మట్టిదాని భావమలర. 275

క. అని సార్థవాహజుం డన, విని ప్రేతాధిపుఁ డాత్మ వృత్తాంతము నా
తనికిని జెప్పఁ దొడంగెను, మనమున మోదంబు మిగుల మల్లడిఁ గొనఁగన్.

క. విను నే బహుళాదేవికి, జనియించి ధరిత్రి సోమశర్మాఖ్యను జెం
దిన విప్రుఁడ నై శాకల, మనుపురిలో నుంటి మున్ను హర్షము మిగులన్.

మ. ధనవంతుండును క్రాలివేశ్యుఁడు యశోధన్యుండు సోమశ్రవుం
డను పేరం జెలువొందువాఁడు హరిభక్తాగ్రేసరుం డావణి
క్తనయుం డొక్కఁడు నాకు నెచ్చెలియు నై తళ్కొత్తు నేఁ గాంతతో
ధనముం దుర్గృపఁడు నై వెలసి మంత్రప్రజ్ఞఁ జెల్వారుచున్ 278

వ. నిజమందిరమందు వసించి యుండి. 279

క. నిరతము కూడు భుజింపక, ధరణీసురోత్తములకు నిడక దధిమిశ్రితమౌ
పరమాజ్యసిద్ధరాన్నముఁ, బొరపాటునఁ దింటి నేను బూర్ణప్రీతిన్. 280

సీ. అనఘ! యారాత్రియం దతిఘోరనాడీవ్రయాపాలి నేనాగి నలర వేగు
జామునఁ బటుమృత్యుసన్నిభంబగువిషూచివ్యాధి బాధమునఁ జెద నొక్క

బరదుగుం డైన నా/పుత్రకుఁ జేరందయ్యె బహుళప్రయాససం/భరితవృత్తి
నాదేశఁ బ్రాణముల్ /నలిధారితములయ్యెఁ దెలియదెట్లొకొ యిట్లు/లివిర బ్రతికి
ఆ. నట్టివాఁడ నగుచు / నట నిర్ఘృణస్థితి, నొప్పి పాపినగుచు / నుండి నూఁగు
లిండిఁ బుల్లనీళ్లఁ / జేలాలుఁ దవుదును, గుత్సితాన్నములను / గూరఁ బ్రతి.

వ. కుడుచుచుఁ బెద్దకాలం బటనుండ నంత. 282

క. శ్రవణద్వాదశితోడఁగఁ, బ్రవిమలమై వెలయు భాద్ర/పదమాసమునం
దవహితమతులై నాగర, నివహంబులు గుంపుగూడి / నిశ్చలభక్తిన్. 283

సీ. సొరిది నిరావలి/శోభనసంగమతలమున కరిగె నుద్దామలీల
నంత నాచెలికాని / దా ప్రసంగంబుతో నాభూమి నేఁ జేరి / యమ్మహాన
దీజలంబునఁ గ్రుంకి / దివ్యకాయంబున నడరి యేకాదశీ/యందు నియత
మైనవ్రతంబుతో / హవణించి తత్పుణ్యవారిపూర్ణంబు నై / వఱలి ఛత్ర
తే. పాదరక్షమ్ము లేపారి / పటువుతోడ, నడరి దధ్యన్నకలిత మై/నట్టి మృత్పి
ధానికను జాలికర్మసం/ధానుఁ డైన, విప్రవరునకు నిచ్చితి / విమలచరిత!. 284

వ. ఈదానముతప్ప నే నొకానొకతఱినైన నెవరికి నేమియు నిడక యెబ్బదివత్సరంబు లిట్లు మని చచ్చి ప్రేతనై యుండి నీకిపు డీయన్నముఁ బెట్టితి మద్దత్తోదనమున జీవించు నీప్రేతలు మున్నెవరికి నెద్దియు నిచ్చినవారు కారు నీకికారణంబుఁ జెప్పితి. నాచే మున్నిడ్డిరత్తరుయ్యె నట్టిజలాన్నవస్తు ప్రశస్తమృత్పాత్రములు నిత్యము మధ్యాహ్నకాలమునకు నాకడఁ జేరుచున్నవని పల్కి మరల నిట్లనియె. 285

క. అనయంబు పాత్రము లేఁ, దినుదాఁక నశింపకుండి / లిని గురుతుష్టిం
దనర నదృశ్యస్థితితోఁ, జనుచుండును వింతగాను / సరసగుణాఢ్యా! 286

క. విను మాతపత్రదానం, బున నిట నీజమ్మిచెట్టు / పుట్టెను గడునీ
డ నిటం జెప్పుల నిడినం, దునఁ బ్రేతావాహనంబు / తోడ్తో వెలసెన్. 287

క. కీనాశబుద్ధితోడను, మానుగ వర్తించినట్టి / మచ్చరితంబుల్
మానితగతి నంతయు నీ, కే నిపు డాడితిని సత్య/మేర్పడ మిత్రా! 288

క. శ్రవణద్వాదశి మిక్కలి, భవహర మగుచుండుఁ బుణ్య/వర్ధనకర మా
భువిఁ గలనరులకు నని యతఁ, డవిరళమతి వైశ్యపుత్రుఁ / డాదృతిఁ బలుకన్.

క. అనఘా! నాచే నేపని, యొనరింపం దగిన దగునొ / యొరుమతి దానిం
ఘనమగుదయ నానతి యి, మ్మని వినయము తోఁపఁ బలికె / నమ్మృతోక్తులతోన్.

ఆ. అంతఁ బ్రేతనాథుఁ / డాతనిమాటల, నాలకించి పలికె / నతనితో ని
జార్థసిద్ధికరము / నైనట్టివాక్యము, గూర్మి నొందమందుఁ / గొమరుమిగుల.

క. జనకా! నాకిపుడు శుభం, బును జేసెడి దైనవాక్య/మును జెప్పెద దా

నిని జేయఁదగును దయతో, నని చెప్పందొడఁగె శ్రద్ధ యలరుచునుండన్.

క. అమలగయాతీర్థమునకు, సుమహితమతి నేగి మునిఁగి । శుద్ధిని మన్నా
మనుజులను గూరిచి త్రైల్యము, సమర్తి బిండముల నిడుము । సజ్జనతిలకా!

సీ. అటఁ బిండములఁ బెట్టి నట్టి నేను ప్రేతాభావసరణితో । నలరి ముక్తిఁ
బొంది పైతృకలోక । మునకేగదను భాద్రపదమాసగతసిత । పక్షమందుఁ
దనరారునట్టి యా । శ్రవణాన్విత మైనట్టి ద్వాదశి । యధికభద్ర
కరమని యిటు పల్కఁ । గౌతూహలం బాత్మయందు మిక్కిలి చెందు । లాడుచుండ

ఆ. నాలకించి శుచియు । నగువణిక్పుత్రుండు, నట్లొనర్పు టుచిత । మని వచించి
విపులకాంతు నంతఁ । బ్రేతేశ్వరస్కంధ, భాగమందుఁ జేరి । పాలితులుక. 294

క. మరుభూమి విడిచి గురుసుం, దరబంధురశూరసేన । తతదేశము భా
సురగతిఁ జేరినవాఁడై, కరమట వసియించి భూరి । కౌతుక మలరన్. 295

క. తనకర్మధర్మయోగం, బున బహుమణిదివ్యధనముఁ । బొంది పొగడ్తం
దనరారుచున్న గయకుం, జని యాతీర్థంబునందు । స్నాతుం డగుచున్. 296

క. ప్రేతానుపూర్వకంబుగ, నాతతి బిండములఁ బెట్టి । యంతట శ్రద్ధో
పేతమతి నాత్మపితృసం, ఘాతములకు సర్వబంధు । గణముల కెలమిన్. 297

వ. పిండనిర్వాపణం బొనర్చి తిలరహితముగఁ దనకుఁ బిండముఁ బెట్టుకొని పిదప నాత్మేతరు లైన నిజజ్ఞాతులకు నటులొనర్చె; నిట్లతండు పంచపిండముల సుభావమున నెఱవేర్చిన నంతట విముక్తపాపులై బ్రహ్మలోకమున కరిగిరి. వణిక్సూనుండు మరలి నిజాలయంబున కేతెంచి శ్రవణద్వాదశిఁ జేయుచుఁ గాలగతి నొంది గంధర్వలోకమందు సుందరదుర్లభభోగసందోహములఁ జిక్కుకాలముదాఁక మహానందకందళితహృదయారవిందుఁ డై యనుభవించి యనంతరంబ. 298

క. మనుజత్వముఁ బొంది మహా, జనపతి యై యాత్మధర్మ । సత్కర్మములం
దనరుచు శ్రవణద్వాదశి, ఘనభక్తిం జేసి కాల । గతిఁ జెంది మునీ!. 299

క. భాసురతరమగుగుహ్యక, వాసంబును జేరి భోగ । వారంబు మనో
ల్లాసమున ననుభవించుచు, వాసినిఁ గని మరల ధాత్రిఁ । బ్రకటితదీప్తిన్. 300

క. జననాథపుత్రుఁ డగుచుం, జనియించి నృపాలవృత్తి । సహితుండు యశో
ధనదానభోగపరుఁడై, మన మలర నటించె నతఁడు । మానిలలామా!. 301

ఆ. ఇట్లతండు సత్య । హితవృత్తి నిత్యము, నలరుచుండి గోగ్ర । హంబునందు
సాహసమున వైరి । సముదాయమును గూల్చి, కాలగతినిఁ బొంది । గణ్యు డెన్న.

ఉ. నాకపదంబుఁ జేరి సుర । నాథముఖామరపూజనీయుఁడై
వీకఁ జెలంగుచు న్విగత । విస్తృతపుణ్యముతోడ భ్రష్టుఁడై

శాకలరాజధాని ద్విజసత్తముఁడై ప్రభవించి వైకృతిం
గైకొనునట్టిరూపమునఁ గ్రాలుచు శాస్త్రవిశారదుండు నై. 303

క. అనుపమరూపస్థితితోఁ, దనరారెడి విప్రసుతను దలతోషముతో
దను బెండ్లాడను నాసలి, తనవిభుని సుశీలుఁగాను దలఁచెను బిదపన్. 304

క. విను వైకృతరూపునిఁగాఁ, దనమదిఁ దలపోసి విసిఁగి ధరణిసురుం డా
వనితామణిరూపంబును, గని దుఃఖముతోడ మిగులఁ గ్రాలె మునీశా! 305

సీ. క్రన్నన వీరకోశంబున విలసితరావతీతటమందు రమణఁ గుల్కు
శిష్టాశ్రమస్థలిఁ జేరి సుందరరూపమును గోరి నక్షత్రపురుషసహితుఁ
డైనట్టిపరమేశు నతిభక్తి నర్చించి యాజన్మమందె శోభాభిరాము
తనువుతో భాసిల్లి తమి వచ్చు సతిఁ గూడి కూర్మి భోగంబులఁ గోటఁ జెంది

ఆ. వశియు నగుచుఁ బుడమి వాసిఁ బూర్వాభ్యాస
సరణివలన నతఁడు శ్రవణసహిత
మై విశేషపుణ్యమాద్వాదశీవ్రత
భక్తియందు మిగులఁ బ్రబలుచుండె. 305

చ. మునివర! యిట్లు పూర్వమున భూసురసత్తముఁడై జనించి క్ర
న్నన వికృతస్వరూపమున నాఁటఁగి వెన్నుని దా ననుగ్రహం
బున వలరాజురూపమును బొంది పురూరవుఁడై జనించెనీ
మనుజగణేశుఁ డన్న విని మానుగ నారదుఁ డంతఁ బ్రీతితోన్. 307

మ. అని విప్రోత్తమ ము న్పురూరవుఁడు దీవ్యత్తారకాఖ్యం బెటుల్
వనమాలిం దగఁ గొల్చె దానిఁ గరుణ న్భాషింప నోనన్న నా
ఘనుఁ డాడె న్విను మేను జెప్పెదను నక్షత్రప్రశస్తవ్రతం
బును వైకుంఠునితారకాంగముల సమ్మోదంబుతో నియ్యెడన్. 308

నక్షత్రపురుషవ్రతవిధి.

సీ. హరికిఁ బాదంబు లౌనసురనక్షత్రంబు జంఘలౌ రోహిణి చక్రి కెప్పు
డశ్వినీనక్షత్ర మగుఁ గబంధంబస్థి యాషాఢ మలరు గుహ్యంబు ఫల్గు
నీద్వయం బతిదీప్తి నెగడుఁ గటిస్థంబు లగుచుండుఁ గృత్తికల్ హరువుతోడ
ననురాధ తోడలందు నలరు ధనిష్ఠ పృష్ఠంబున నుండు విశాఖ భుజము

ఆ. లందు వెలయుచుండు హస్త యుత్తమకర
ద్వంద్వమందు దీప్తిఁ దనరుఁ గ్రింది
చీలమండజంటఁ జెలఁగుఁ బునర్వసు
తార మాధవునకుఁ దాపసేంద్ర! 309

క. ఉరగర్క్షము నఖతలమునఁ, బరఁగును గుత్తుకను జ్యేష్ఠ భాసిలుఁ జెవులన్
వఱలును శ్రవణము పుష్యమి, కరమోష్ఠమునందుఁ గాంతిఁ గ్రాలుచునుండున్.

వ. మునీంద్రా! దంతంబులయందు స్వాతియుఁ, జెక్కిళ్ళఁ బునర్వసు తారయు, నాసికమందు మైత్రంబును, గన్నవయందు రోహిణియుఁ, దలవెంట్రుకల నైఋతంబు రాశుల్లు, నిది చక్రికి దారకాంగ మగుచుండు. నావిధానమును యథాన్యాయముగఁ జెప్పెద వినుము ధీమంతుఁ డైనకేశవుఁడు పూజితుం డయి భక్తులకుఁ గోర్కె నొసంగును. చైత్రశుద్ధాష్టమియం దెపుడు చంద్రుఁడు మూలర్క్షగతుఁ డగునో యక్కాలమందు సవిధిని బుండరీకనయను చరణంబుల నర్చించు టొప్పు, పిదప నక్షత్రపురుషప్రీత్యర్థమై విప్రులకు భోజనం బిడనగు. రోహిణీయోగంబున జానుయుగంబుఁ బూజించి హవిష్యాన్నదోహదంబు నర్పించి బ్రాహ్మణుల కన్నప్రదానంబుఁ జేయనగును. ఆషాఢద్వయంబున విష్ణుఁడు స్ఫిగ్రూపమును బూజించి శీతజలంబు దోహదంబుగ నర్పింపనగు 311

సీ. తాపస! ఫల్గునీద్వయమందు గుహ్యంబుఁ బూజించి గోక్షీరములను భక్తి
హరికి నర్పించి విప్రాళికి భోజనమును బెట్టనగు గరభోజనులును
విజితేంద్రియులునై నవిద్వాంసులై కృత్తికలయందు శ్రద్ధతోఁ గటితలంబుఁ
బూజించి తావితోఁ దొల్పారుకుసుమజలంబు నర్పింప నొ లలితముగను

తే. భాద్రపదయుగ్మమునను బార్శ్వముల సవిధ
నదరి పూజించి శాలేయ మాగుడాక్త
దోహదము దానవారికిఁ దుష్టిగాఁ గ
నిచ్చు టొప్పును భక్తితో నిద్ధరిత్రి. 312

క. రేవతిఁ గుల్ఫద్వయమును, వావిరిఁ బూజించి ముద్గవరమోదకసం
భావిత దోహదమును గురు, భావంబున నిడఁగవలయుఁ బరమమునీంద్రా!

క. అనురాధయందు జొమ్మును, ఘనతను బూజించి షష్టికంబగుకూడుఁగా
వనమాలికి దోహదముగ, నొసరింపం దగును బూన్కి నెసఁగుచునుండన్.

క. మునివర! యట్ల ధనిష్ఠను, బనిగొని పూజించి శాలిభక్తంబున నుం
డిన దోహదమును నిశ్చల, మనమున నర్పింపనగును మానాథునకున్. 315

ఆ. అమలమతి విశాఖయందు భుజంబులఁ, బూజసేసి దివ్యభోజనంబు
దోహదమున హరికిఁ దోడ్తోడ నర్పింపఁ, దగును మేటిభక్తి నగడుచుండ.

క. కరతారఁగ గరయుగ్మముఁ, గరమర్థి యజించి యావకము దోహదమం
దురుతరమతితో నిడఁదగు, సురసేవితుఁ డైనహరికి సుభగచరిత్రా! 317

ఆ. అదితితారయందు నంగుళీయుగ్మంబుఁ, బూజచేసి శ్రద్ధ నెనయ దోహ
దమున బొట్లనుంచఁదగు హరినఖముల, సర్పతారఁ బూజసలిపి పూన్కి.

సీ. కుటిదాఁ ది త్తిరాయిమిషము దోహదమందు నర్పించి జ్యేష్ఠయం దధికభక్తిఁ
గంఠంబు నర్పించి కాంతితోఁ దిలమోదకంబు నిడందగుఁ గడిమి శ్రవణ

యందుఁ గర్ణంబుల । నదితిఁ బూజించి దధ్యన్నమును దోహ।దంబునందుఁ
బెట్టి నాఁ బుష్యమిఁ । బ్రీతిముఖంబును నర్చించి ఘృతయుక్త । మైనపాయ
తే. సంబు నర్పింపవలయును । స్వాతియందుఁ
పండ్లఁ బూజించి తిలలతోఁ । బరఁగు మేటి
చక్కిలంబుల దివ్యభోజనము నొసఁగ
వలయు హరితుష్టికై విప్ర।వరున కెలమి 319

వ. శతభిషయందు గండస్థలంబులఁ బూజించి మధువారమగు ప్రియంగుభోజనం బిడనగు. మఖయందు నాసికంబు నర్చించి మధురాజ్యంబు సమర్పింపఁదగు. మృగశిరఁ గన్నవను యజించి మృగమాంసము నివేదింపవలయుఁ. చిత్తయందు లలాటమును బూజించి మనోహరభోజన మర్పణచేయ టొప్పు. భరణినక్షత్రమందు హరిశీర్షంబును బూజించి దివ్యభక్ష్యంబుల నియ్యఁదగు, నార్ద్రఁ దల వెండ్రుకల నర్చించి గుడార్ద్రకాన్నంబు సమర్పించనగును ఇట్టినక్షత్రయోగములలో లోకేశుఁ డగునారాయణుఁ బూజించి వేదవేదాంగపారగు లగు విప్రులకు వస్త్రంబులు, గొడుగులుఁ, బాదరక్షలు, ఘృతపాత్రములుఁ, పాలిచ్చు మొదవులు, దక్షిణలు, దానము సేయనగును. ప్రతితారాయోగమందుఁ బుడమివేల్పులు పూజనీయు లయి యుందురు నక్షత్రజ్ఞుఁడైన బ్రాహ్మణునకుఁ బ్రత్యేకముగ దక్షిణల నిడనగు నక్షత్రపురుషాఖ్య నలరారునదియును, సకల కలుషహర మగునట్టి యిట్టివ్రతోత్తమంబు మును భృగువుచేత నాచరింపఁ బడెఁ; బూజ్యములగు వెన్నుని సర్వాంగోపాంగములఁ బూజించువారికి సురూపము లగు ప్రత్యేకాంగోపాంగము లౌనని కృపవలనఁ బోడము నని చెప్పి వెండియు నిట్లనిరి. 320

చ. ఘనకలిసంగమస్థితినిఁ । గ్రాలెడి పాపము సప్తజన్మసం
జనితమహాఘము న్ననక।జంబగు కిల్బిషము న్మహోద్ధతిం
దనరిన మాతృపంకమును । దారుణభూరిసమస్తకల్మషం
బును వెసఁ బాపు నీవ్రతము । పొందుగ నందఱకు న్మునీశ్వరా! 321

తే. తారకాంగుండు నైనట్టి। దానవారి, పూజితుండై మహోన్నత।పుణ్యములను
రమ్యరూపంబు వాక్మధు।రత్వసర్వ, కామకాంతుల నిచ్చును । గౌతుకమున.

క. పరవి నరుంధతి మున్ను, వరతారాయోగమందుఁ । బస్తుండి రమే
శ్వరుఁ బూజించి జగంబులఁ, గరమగ్ర్యఖ్యాతిఁ గాంచె । గన్యలు మెచ్చన్.

తే. అదితి నక్షత్రరూపుతో । నలరునట్టి
వాసుదేవుని రైవత।పర్వతమునఁ
బుణ్యపుత్రార్థ యై భక్తిఁ । బూజచేసి
వామనస్వామిఁ దనయుఁగాఁ । బడసె దీప్తి. 324

క. మును రంభ దివ్యరూపం, బును గాంచెఁ దిలోత్తమాఖ్యఁ । బొల్పారెడిదా
వనితయు వాత్మధురత్వము, ఘనులెన్నఁగఁ గాంచె దీని । గణ్యచరిత్రా! 325

ఆ. చందమామమూర్తి । సత్కీర్తినిం బురూ, రవుఁడు భవ్యమైన । రమ్యకాంతి
రాజ్యములను బడసి । రాజరాజయ్యె సీ, వ్రతముఁ జేసినంత । వలన ధాత్రి.

క. అనఘా! యిట్టివిధానం, బునఁ దా రాంగుండు నైన । పురుషోత్తము నే
జనుఁ డర్చించునొ వాఁ డా, త్మను గలకోరికలనెల్లఁ । దద్దయుఁ బడయున్.

క. వినయము నారోగ్యముఁ గీ, ర్తిని శుభమును పావనత్వ । కీలిని బుణ్యం
బును నిచ్చెడునీవ్రతవిధి, వినిలివి కద తీర్థయాత్ర । విను భాషింతున్. 328

ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రాక్రమము.

సీ. గాఢపుణ్యాయమునికన్యయనగు నిరావతిఁ జేరి ప్రహ్లాద । పరమభాగ
వతుఁ డట స్నాతుఁడై । భవ్యచైత్రాష్టమిఁ బావనంబైనయా । వ్రతము పేట
భక్తిఁ గావించిన । వాఁడునై నక్షత్రపురుషుఁ డౌ శౌరినిఁ । బూజచేసి
పుణ్యకురుక్షేత్ర । మున కేగి యేరావతాఖ్య మంత్రంబుతో । నట సుకర్మ

ఆ. నాభిధేయమునను । హరువొందుచక్రతీ, ర్థమును మంతరించి । దార్ఢ్యబుద్ధి
వేదకథితమైన । విధిఁ గ్రుంకి యొకరేయి, నుపవసించి యాతఁ । డుర్విపమున.

క. వినుతంబగు గోకర్ణం, బనకును జని తూర్పుదెసను । బొల్పారుచు నుం
డినదా తీర్థమునందు, స్మునిఁగి మహాపూజ్యుఁడైన । పురహరుఁ ద్రిలిన్. 330

క. పూజించి దాని కవ్వల, రాజిలు కామేశతీర్థ । రాజముఁ గానం
గాఁ జని యట మున్గి మహా, తేజం డగుహరునిఁ గొల్చి । దృఢభక్తిమెయిన్.

ఆ. భూరివారియందుఁ । బొదలెడిపుండరీ, కాఖ్యశివునిఁ జూడ । నరిగి యట్టి
జలమునందుఁ గ్రుంకి । సద్భక్తిఁ జెలరులఁ, గనిపి పుండరీకుఁ । దగ భజించి.

వ. మూఁడుదినంబు లాస్థలంబున నుపవసించి పిదప విశాఖయూపమున నతుఁడై యుండిన శంభుని దర్శించి యాకృష్ణతీర్థమందు మునిఁగి త్రిరాత్రము లవనిపై శయనించుచు నామహాదేవునిఁ గొల్చి పిదప హంసపదస్థుం డగుహంసేశునిఁ బూజించి పయోష్ణి నలరుశౌరిఁ గనుఁగొని యాజలంబులఁ గ్రుంకి జగత్పతి యగు నట్టి యఖండమాధవు నర్చించి పెండి విరక్తయందు రాజిల్లు కుమారిలతీర్థమున కరిగి యావారిఁ గ్రుంకి వాలఖిల్యాదిమునీశ్వరార్చితుఁడును బదివేలపాపముల హరించువాఁడగు చంద్రశేఖరునిఁ బూజించి నుతించి యంతట. 333

ఆ. కామధేను వెదటఁ । గపిలాఖ్యపుత్రిని, గనెనా సర్వలోక । గణ్యమాని
పతిహితార్థముగను । బరమకృపాబుద్ధి, నట్టివేల్పుమడుగు । నందుఁ బూని.

చ. మునిఁగి విధిప్రకారముగ । భూరిగణేశుఁడు నైనశంభునిన్
ఘనమతిఁ బూజచేసి ముని । గణ్యము నా మణిమంతతీర్థమున్

గనఁ జని యామనోజ్ఞతర । తాండవములం గృతమజ్జనుండు నై
తనపితృదేవసంఘములఁ । దద్దయుఁ దృప్తులఁ జేసి యక్కడన్. 334

ఆ. పౌనరుమారుని విధిని । బుండరీకాక్షుని
గాంచి కేలుమోడ్చి । గాఢభక్తి
సంస్తుతించి యచట । సప్తరాత్రము లుండి
పిదప వేడ్క మదినిఁ । బెంపు నొంద 335

క. వరమధునందినికిని జని, గర మట స్నాతుండు నగుచు । ఘనబాహుండు శ్రీ
ధరుఁ డగుగోవిందునిఁ గని, గురుమతిఁ బూజించి పొగడె । గుణరత్ననిధీ! 336

చ. అని యిటు లామునిప్రవరుఁ । డాడిన నారదుఁ డంతఁ బల్కె నో
మునివర! యేల చక్రమును । మున్ను హరుండు ధరించె నేలకో
మనసిజవైరి శూలమును । మాధవుఁ డౌహరి పట్టె దాని నా
కును దయఁ జెప్పుమన్న విని । కూరిమి నాముని పల్కె నిట్లొగిన్ 337

జలోద్భవాసురునికథ.

సీ. విను మేను భూమిపై । వెలసెద నని హరి యమరులతో నాడి।నట్టి యాపు
రాతనగాథను । రహి నాడెదను; జలోద్భవనాముఁ డైనట్టి । దనుజనాథుఁ
డబ్జాసనునిఁ గూర్చి । యతిఘోరతపమును గావించి మెప్పించి । కడిమి నతని
వలన సంగరమందు । సర్వసురాసురాస్త్రాళి బహుళవిరించిశా।పములతోడఁ

తే. చావు లేనట్టి వరములఁ । జాలఁ దాను, బొంది గర్వించి మునిదేవ।భూపమనుజ
వర్గముల బాధ పెట్టుచు । భయదరూప, శాలి యై ముజ్జగంబుల । సంచరించె.

వ. ఇట్లా దుష్టదైత్యుండు విచ్చలవిడి గరువంబున ముచ్చటలరఁ దిరుగుచుండె. 339

క. మునివర్యులు సజ్జనులును, జననాథులు చేయునట్టి । జన్నంబులఁ ద
క్కినపుణ్యకార్యముల నా, శనముగ గావించుచుండెఁ । జంచచ్ఛక్తిన్. 340

వ. తత్కాలమందు 341

చ. సురలు విషణ్ణులై భువని । సోలి శరణ్యుఁడు రాయఁ డైనశ్రీ
హరికడఁ జేరి వేడ నతఁ । డాయమరాళినిఁ గూడి పార్వతీ
శ్వరయుతమౌ హిమాద్రికిని । సత్వరబుద్ధినిఁ బోయి జాహ్నవీ
ధరుఁ డగుశంభునిం గలసి । తద్దయు నూహ యొనర్చె నాయెడన్ 342

చ. సొరిది జలోద్భవాసురుని । క్షోణినిఁ గూల్చి మునీంద్రదేవతా
వరులకు మేలు చేయఁ దమ।భావములం దలపోసి యాసురే
శ్వరులు వినిర్గతాస్త్రు లయి । శౌర్య మవార్యము నై చెలంగ దు
ర్భరమగునట్టి కృత్యమును । వారిరిఁ జేయుచుఁ బోయి రుద్ధతిన్. 343

ఉ. నారద! యంత దానుజ।నాథుఁడు తీఁగ సమయింపవచ్చునై
త్యారి పురారులం గని మహా।పటుశస్త్రవకోటిచేత సీ
పీరు లజేయు లాదురని । విహ్వలభావముతోఁ దలంచి వి
స్తారవనీజలంబున వెస న్బడి దాఁగెను దర్పహీనుఁడై. 344

ఆ. వాటిమత్స్య రాజి।పరిపూర్ణమానసరి, ద్విరదవారియందు । వెలయుచుండు
నట్టివాఁడు నిర్జ।రారియు నగుజలో, దృఢుని దెలిసి శౌరి।భర్గు లంత. 345

సీ. ప్రచ్ఛన్నమూర్తుల । భాసిల్లి గట్టుపైఁ దిరుగుచుండిరి వానిఁ । దెలియఁగాలేఁ
డారితి వఱలుచు । నరిగి స్వర్గముఁ జూచి భయకంపితాత్ముఁడై । బహుళవేగ
మున దుర్గమస్థితిఁ । బొనరెడి వలిమల కరిగె నంతట హరి।హరులు వాని
నటఁ గనలేక హిమా।ద్రిశృంగముపైన నివ్వాఱపాటున । నెగడి తిరుగు

ఆ. వానిఁ గా నెఱింగి । పడిఁ ద్రిశూలము హరి
పురహరుండు చక్ర।మును ధరించి
శస్త్రపాణు లగుచు । సరవి నాదైత్యేంద్రు
పయిఁ గినుకఁ బాహు।బలము మెఱయ. 346

క. సురసత్తము లగుహరిశం, కరు లాదైత్యేంద్రుఁ గాంచి । కదనంబున భీ
కరచక్రశూలములదు, ర్ధరగతిఁ దూటాడి రపుడు । పౌరుషమొప్పన్ 347

చ. హరిహర శస్త్రభిన్నతనుఁ । డై యతఁ డంబరవిచ్యుతంబు నై
ధరఁ బడునట్టి వా మనుజ।దారలమాడ్కి హిమాద్రినుండి వే
వరకనకాభుఁడై ధరణి । వ్రాలెను శత్రునిఁ జంప నెంచి యా
పరతఁ ద్రిశూలముం హరియుఁ । జక్రము శంభుఁడు దాల్చె నత్తఱిన్ 348

ఉ. శూలభవాభిఘాతమున । సోలుచు వాఁడు హిమాద్రినుండి బ
ల్దూలుచు ధాత్రిమీఁదఁ బడి । తోయము వాసి నిజాత్మసీమలో
మాలలనామనోహరుని । మారవిరోధి నెఱింగి వారి నా
కాలమునందుఁ జెందె రుచి । గాఢము నై దిశలందుఁ బర్వఁగన్. 349

క. వనమాలి శంభుపోషిత, మునసుండిన నాసుతీర్థ।మునకును భక్తిం
జని ప్రహ్లాదుం డాజల,మున మునిఁగి యుపోష్యముండి । మొనసెడితీరున్.

ఉ. మారమణాద్రిశేఖ! వర । మార్గము నై గిరిపార్థివంబు నై
పారలతాప్రసూనఫల । పాలమహోన్నతసానుయుక్తమై
భూరి మణీంద్రజాలములఁ । బొల్పెసలారు హిమాద్రిఁ జేరి చె
న్నారెడి దావిధానమున । నాగిరి నర్చన చేసి యంతటన్. 351

వ పెక్కుధనంబులఁ జెక్కుండ్రు విప్రులకు నక్కజంబుగు భక్తి నిచ్చి పిదప
నెక్కడ మున్ను ముక్కంటి దేవవరప్రదుండగు శౌరి శత్రునాశకర

మైనదియు నాయుధోత్తమంబగు చక్రమును నిచ్చెనో యట్టి హిమవన్నగస్థ
భృగుతుంగతీర్థరాజమున కా దైత్యపుంగవుఁ డరిగె నని పులస్త్యుఁ డాడ విని
కలహాశనుం డతని కిట్లనియె. 352

చ. అనఘ! మహాయుధంబు జగ । దర్చిత మైనసుదర్శనంబు దు
ర్జనహరుఁ డైనశంకరుఁడు । శార్ఙ్గికి నేల నొసంగె నావిధం
బును దయఁ జెప్పుమన్న విని । పొంగి పులస్త్యమహామునీంద్రుఁ డా
వనజజాసూనుతో మధుర । వాక్కుల నిట్లని పల్కె నారదున్. 353

ఉపమన్యునికథ

సీ. పరమమునీశ్వర! । పార్వతీశ! మహత్త్వవృద్ధికరంబు నై । పృథ్వి నలరి
దర్పితచక్రప్ర । దాననిబద్ధమై తనరారు నీపురా । తనచరిత్ర
చెప్పెద నాలింపు । చిత్తనిరూఢితో బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుండు । పరమభోగ
పరివృతుఁడును వేద । పారగుఁడును గృహస్థాశ్రమరతుఁడు కు । శాగ్రబుద్ధి
ఆ. శాలియును సమస్త । శాస్త్రవేదియు శాంత
కలితసర్వసుగుణ । కాంతుఁడు నగు
వీతమన్యుఁ డనెడు । పేరుతో రాణిల్లు
పురుషసత్తముండు । భువిని గలఁడు. 354

ఆ అత్రిపుత్రి యధిక । హర్షమహాభాగ, శిష్టశీల ధర్మ । శీలనామ
భర్తృజీవరూప । పరమపతివ్రత, యైన పొలఁతి వాని । కలదు సతిగ. 355

క. సుతవాంఛ నలరి యాతఁడు, ఋతుకాలమునందు జీవి । తేశ్వరితోఁ దగ
రతి సల్పఁ గలిగె వారికి, సుతుఁ డుపమన్యుండు భూరి । సుగుణాకరుఁ డై. 356

సీ. శ్రీమంతుఁడును మహా । శిష్టుఁడౌ నాతనితల్లి దరిద్రతఁ । దల్లడిల్లి
చనుఁబాలు లేని దై । శాలిపిష్టరసంబు స్తన్యమిద్దియటంచు । సంతతంబుఁ
బాలించుచుండె నా । పాల శార్దూలుండు పాలయందుండిన । స్వాదు నెఱుఁగు
వాఁడును గాకుండి । పాలని తద్రసమును దలంచుచునుండి । జనకుఁ గూడి
ఆ. భూమిసురునిగేహ । మున నొక్కతఱిఁ బ్రాణి
గణములకును దుష్టి । కరమునైన
పాయసంబుఁ గుడిచి । పాల నుండినమంచి
తీఁపు నెల్లఁ దాను । దెలిసి యంత.
తే. జనని మఱునాఁ డొసంగిన । శాలిపిష్టరసముఁ బానము సేయక । విసివిసికి
పయసుఁ గ్రోలఁగఁ జాలక । పట్టుమాడ్కిఁ, బాల్యమందునఁ గుయ్యిడ । వడినలేండు,
ఆ. అంతఁ దల్లి యేడ్చు । నట్టి నిజాత్మజుఁ
గాంచి దుఃఖయుతము । గద్గదంబు

నైన భాషణమున । నాయెడ నీరితిఁ
బల్కెఁ దాని వినుము । భావ మలర. 359

క. తనయ! యుమానాథుండై, ఘనశూలధరుండు భూత। గణవరుఁ డగు త్ర్య
క్షునిభార్యనుకంపయ లేకునికిఁ జేరాన్న మెట్టు । లాగి నీ కమరున్. 360

ఆ. బలము వృద్ధిఁ జేయు । పాలఁ గ్రోలెడి కోర్కె, కడిమి నీకు నిపుడు । కలిగెనేని
ఫాలనేత్రుఁ డైన । పశుపతి సేవింపు, మధికభక్తి బుద్ధి । నతిశయిల్ల. 361

చ. సకలశుభప్రదుండు పటు। శౌర్యసమగ్రుఁడు శూలి దేవతా
నికరవిభుండు నా శివుఁడు । నీవలన న్నతిఁ దృప్తుఁ డైనచో
సుకరము గాఁ బయోమధుర। శోభనభోజన మబ్బుఁ బాలపై
నాకలితి నైన నిక్కముగ । నుండదు కోర్కె కుమారరత్నమా! 362

చ. అన విని మాతృవాక్యముల । నాయుపమన్యుఁడు భక్తితోడ నో
జననిరో! నీవు పూజ్యుఁ డని । చాలవచించిన ఫాలనేత్రుఁడే
ఘనుఁడొకో పల్కుమన్న గురు। కౌతుకబుద్ధిని ధర్మశీలస
జ్జనుఁడగు పుత్రుఁ గాంచి యను । సత్యహితోక్తుల మౌనిశేఖరా! 363

క. ఏవాఁడు ఫాలనేత్రుఁడు, నై వాసిని గాంచె దీప్తి। నట్టి యుమేశుఁ
భావించి భక్తిఁ జెప్పెదఁ, బావనమతి దాని వినుము । బాగుగఁ దనయా! 364

శ్రీదామనామాసురచరితము.

సీ. మున్ను శ్రీదామనా। ముం డగు రాక్షసపతి యొక్కఁ డీధాత్రిఁ । బ్రజ్వరిల్లె
వైకుంఠుఁ డైవడి । వాఁ డన్నిజగములఁ గ్రుమ్మరి పొగరుతో । గొమరుమిగిలి
నిశ్రీకములు గాఁగ । నిఖిలలోకంబులఁ గావించి ప్రఖ్యాతిఁ । గాంచిబలిమిఁ
జెలఁగి విష్ణునిదైన। శ్రీవత్సమును గ్రహించెడికోర్కెఁ జెన్నార। శ్రీశుఁ డట్టి
ఆ. దానవేంద్రు దుష్ట । తాత్పర్యసరణిని, దెలిసి వానిఁ జంపఁ । దివురువాంఛ
నడరి శివునికడకు । నరిగె నాయెడ నతఁ,డధికయోగమూర్తి। నలరి పూన్కి.

చ. వలిమల వెల్లుసానుతట। భాసురవాసము నాశ్రయించి ని
శ్చలమతితోడఁ జెన్నలరి । శ్లక్ష్ణవిభూషితుఁ డై చెలంగ శ్రీ
కలితుఁడు నాజనార్దనుఁడు। గాఢపుభక్తిని బోయి వేయిక
న్నులఁ బడినూఱుశీర్షముల । నూల్కొనువాఁడును నైనశంభునిన్. 366

తే. తాన నిజబుద్ధిలోపలఁ । దద్ద నిల్పి, నిష్ఠఁ బాదాంగుళంబు పై । నిలిచి భక్తి
దివ్యసాహస్రవర్షము । ల్దీప్తతపము, దన్నగంబునఁ జేయుచుఁ। దాల్మి నంత 367

క. మానిధ్యేయుఁ డనంతుఁడు, మానితుఁడు సనాతనుండు । మనసిజహరుఁడుఁ
దానవహరుఁ డౌశంభుని, మానుగ సేవించుచుండె । మతిమతి పుత్రా!. 368

అ. భర్గుఁ డంత మెచ్చి ప్రత్యక్షవీర్యయు
క్తము సుదర్శనంబుఁ గమ్రపదము
నైనచక్రమును సనాథుఁడై భూతేశుఁ
డచ్యుతుని కొసంగి యనెను వెండి. 369

వ. గరుడధ్వజా! విను సుదర్శనం బనునట్టి యీచక్రంబు కాలచక్రతుల్యంబు. భవ్యాయుధంబు సర్వశస్త్రాస్త్రహరణంబునుం బదిరెండుబండికన్నులు కలదియు నై రాజిల్లి వేగమందుఁ బవనునిఁ బరుచుండు. దీనికిఁ గ్రిందుగ నాభియును, మీఁది వైపున నాభులుఁగాఁ గలిసి మెలసి నెలలును, రాసులు నుండు శిష్టరక్షణము కొఱకు ఋతువులాఱును. సూర్యచంద్రాగ్నివరుణ శక్రానిల విశ్వేదేవ వైద్యధన్వంతరి తపోధన తపంబులు దీనియందుఁ బ్రతిష్ఠింపబడి యుండు నట్టి యీచక్రాయుధంబు నీకిచ్చితిఁ గానఁ గైకొని దేవతలకుఁ బగవాఁడగు శ్రీదామనామదైత్యుని నిశ్చయముగఁ జంపుము. సురపూజితమై యిదియుఁ దపోబలంబువలన మంత్రగతంబై నాచే ధరింపఁబడినదయ్యె నీపరమాయుధంబు మిగుల నమోఘ మైనదని భవుఁడు భాషించిన విని విస్మయాకులమానమానసుఁడై గోవిందుఁడు పరమేశుండగు శంకరునితో మఱల నిట్లనియె. 370

క. హర! మోఘామోఘస్థితిఁ, బోరి నీచక్రంబునందుఁ బొసఁగుట నేనే
కరణిం దెలియుదు నిది దు, ష్కరమై యంతటను శక్తి వఱలినయెడలన్. 371

క. తెలియుటకొఱకై దీనిన్, బలిమి న్నీమీఁద వైచి భావంబందున్
గలతెఱఁగుఁ గాంచుకోరిక, లఁగెను నాకిపుడు నాగశేఖర! శంభూ!. 372

శా. మానీంద్రాత్మజ! యిట్లు శంకమిగుల న్మన్నాథుఁ డాడన్ గృపా
ధానత్వస్థితి శంభుఁ డట్టులతని న్నాదైత్యారివాక్యంబులన్
దానంతన్విని పల్కె శార్ఙ్గధర మోదంబొప్ప నిశ్శంకవై
దాని న్వ్రేయుము మటన్న శ్రీధరుఁడు తద్దర్పోక్తులం బొందుగన్. 373

క. విని తేజోజిజ్ఞాస, న్మనసిజహరుమీఁద నట్టిమానితచక్రం
బును వడి వైచిన నాయది, ఘనతరమగుదీప్తితోడఁ గనలుచుఁ జెలుచన్. 374

ఆ. యజ్ఞయాజకుండు యజ్ఞేశ్వరుండు వి
శ్వేశుఁడునగు శివునిఁ బృథులగతినిఁ
బొంది మూఁడుభాగములు గాఁగ నత్తఱిఁ
గడిమిఁ జేసె నతని గణ్యచరిత!. 375

క. శ్రీహరి మూఁడువిధంబుల, తో హవణించెడిగిరిశుఁ బోల్పోఁ గని ప్రీ
డాహతుఁడై యాచిత్రము, నూహించుట కలవిగామి నురుతరభీతిన్. 376

క. పదములపైఁ బడ నిర్మల, పదుఁ డైన మహాత్ముఁ డాత్మ। పాదంబులపైఁ
బొదలెడి దామోదరుఁ గని, పదయుండయి యంత। మిగుల। సరసోక్తులతోన్.

క. నారాయణ! లెమ్మా యని, సారెకు సారెకును బల్కి। జలజాక్షుని వి
స్తారమతిఁ, గరయుగమ్మునఁ గూరిమిఁ గూర్చుండఁ బెట్టి। గొబ్బునఁ బలికెన్.

సీ. అచ్యుత! బ్రహ్మంబు। నగునట్టినాదగు ప్రాకృతం బీవికా। రంబు నిజము
భావింపఁ గా మత్స్య। భావ మచ్ఛేద్యమదాహ్యంబు నానికృ। త్తంబు నగున
కడిమి నావికృతియు। కనుఁగొనఁగానిట్లు మూఁడంగములతోడ। మొనసె నవియు
బుణ్యాకరస్థితిఁ। బొనరు నీమూఁ గురియం దీతఁ డగుహాట। కాక్షుఁ డన్యుఁ

ఆ. డగుసువర్ణనేత్ర। హరుఁ డతనికి వేలు
గా వెలుంగునట్టి। ఘనుఁడు వికృత
నేత్రయుగళుఁ డైన। నీలగళుండు వీ
రందఱికిని బూజ్యు। లగుదు రెపుడు 379

క. అనఘా! లెమ్మా నాకును, ఘనశత్రుండగుచు మిగులఁ। గడఁగిన శ్రీదా
ముని జంపుము వాఁడీల్గినఁ, గని వేల్పులు సంతసమునఁ। గ్రాలుదు రోలిన్

ఆ ఇటుల శంభుఁ డనఁగ। నీశుఁ డాత్రివారి, ధర్మశిఖరిమీఁదఁ। బ్రజ్వరిల్లు
శిష్టస్థానుతటముఁ। జేరి శ్రీదామాఖ్య, దైత్యు దేవవర్గ। దర్పహరుని 381

క. కనుఁగొని తేఁడగు వెన్నుఁడు, దనుజా! చచ్చితి వటంచుఁ। దతవేగమునం
బొనరారుచున్నచక్రం, బును వైచెను వానిమీఁద। బొంగెడి ప్రాన్కన్. 382

తే. అక్షు డప్రతిపౌరుషు। మైననాసు
దర్శనముచేతఁ దునిఁగిన। తలయుఁ గలిగి
కులిశహతమైనపర్వత। కూటగతిని
వాఁడు శైలచ్యుతుండునై। వసుధఁ గూలె 383

ఉ. అసురవైరి ధాత్రిఁ బడ। నచ్యుతుఁ డంత విరూపనేత్రుఁ డై
భాసురసర్పహారుఁడగు। భర్గుని వేఁడి మహాయుధంబునై
వాసి వహించు చక్రమును। భక్తిని గైకొని స్తుత్యపక్రియా
భ్యాసన మా గృహంబునకు। నాయెడఁ బోయెను సంతసంబునన్. 384

మ. అనఘా! యట్టిశివుండ నిక్కము విరూ। పాక్షాఖ్యదేవుండు నా
విను మాదేవునిఁ గొల్వ నీకు మదిలో। వెల్గొందు శ్రీరాన్నభో
జన మబ్బున్ వడిఁ దత్ప్రసాదమున వి। స్తారంబు నా భక్తి నా
పనిఁ గావింపు మటంచుఁ జెప్ప జననీ। భర్త్రోక్తుల స్థితితోన్. 385

క. విని యావిరూపనయనుని, మనమలరం గొల్చి శ్రీర। మంజాతరాన్నం
బును దన్మనిసుతుఁ డత్తతి, ఘను లందఱు మెచ్చఁ బొందె। గాదెమునీంద్రా!

వ. మహోత్తమ మయినట్టి యాతీర్థము పరమమును బవిత్రము నైనదియుఁ బాపహర
చ్ఛేదనంబు నై యుండు నట్టి తీర్థరాజంబునకుఁ బుణ్యార్థియై ప్రహ్లాదుం డరిగె నని
పలికి వెండియుఁ బులస్త్యుఁ డతని కిట్లనియె. 387

ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రాక్రమము.

తే. అప్పుడు ప్రహ్లాదుఁ డాతీర్థ మందు మునిఁగి
ధర్మలోచనుఁ డైనట్టి పరమశివుని
భక్తిఁ బూజించి మది నెంచి ప్రస్తుతించి
నైమిశాటవి కేగెఁ బ్రసన్న మునీంద్ర! 388

సీ. ఆనైమిశాటవి యందు గోమత్యాది కమ్రతీర్థంబులు కాంచనాఖ్య
మొదలైనతీర్థము ల్ముప్పదివేలుండు నవి పాపములనెల్ల నడపఁజాలు
నట్టితీర్థములందు నాతండు మునుఁగుచుఁ గనకచేలుండును గమలనయనుఁ
డచ్యుతుండును నగు హరిని భక్తినిఁ గొల్చి యాకాననంబున నలరు మునులఁ

ఆ. దనిపి సర్వదేవ తల్లజాం డాఢ్యుఁ డౌ
శివునిఁ బూన్కిఁ బూజ చేసి గయను
వటలు గోపితమును వాంఛతోఁ జూడంగ
నరిగె నచటి కప్పు డమలతేజ! 389

క. చని యాబ్రహ్మతటాకం, బున నాతఁడు మున్గి మ్రొక్కి పుణ్యాత్ముం డై
తన పితరుల కెల్లనుఁ బూన్కినిఁ బిండంబులను బెట్టి నగడిళోర్కెన్. 390

తే. మొనసి యుదపానమం దట్టి మునుఁగుచుఁ బితృ
పటలతుష్టి నొనర్చి గోపతియు నైన
భవుని గదతోడ రాఁ జల్లు పంకజాక్షుఁ
డైన మానాథు సేవించి యంత మౌని! 391

క. మునినాథ! యింద్రతీర్థం, బున నట్టె మునింగి పితృసమూహము సురలన్
దనిపి మహానదిలో దగ, ననితరమతిఁ గ్రుంకి యంత హర్షము మీఱన్ 392

క. సరయూనదికినిఁ జని తద్వరవారి స్మునిఁగి గోప్రతారం డగు శం
కరుఁ గొల్చి యొక్కరాతిరిఁ, దొరి ననశనుఁ డౌచు నియతిఁ బూని మునీంద్రా!

క. పరమరజస్తీర్థంబున, కరిగి తదంభసులఁ గ్రుంకి హరదేవుని సు
స్థిరభక్తిఁ గొలిచి పితరులఁ, గరమర్థిఁ దన్పి హరిని గనుఁగొన నేగన్ 394

సీ. చని యచ్యుతుండును సారసనేత్రుఁడుఁ బరముఁ డక్షరుఁడు మహేశ్వరతేజుఁ
డగునట్టి వైకుంఠ నమలుఁ డై దర్శించి పట్టిశిలం దనశనత నుండి
శిష్టమహేంద్ర దక్షిణభాగమున కేగి యర్ధనారీరూపి యైనవాఁడు
నమలుఁడు దేవుఁ డైనట్టి శంభునిఁ గాంచి సేవించి పితృతుష్టిఁ జేసి యాన

తే. గోత్తరంబున కరిగి సు।రోత్తముండు
గోప్రుఁడును జంద్రచూడుఁడు। గోపవరుఁడు
నైనభర్గుని సేవించి। యధికభక్తి
తోడఁ బలుమఱుఁ బ్రార్థించి। తుష్టి మించి. 395

వ. అంత సోమతీర్థమున కరిగి. 396

క. ఆపాపతీర్థమందున, భాసురమతిఁ గ్రుంకి యాభ।వానీశు మహో
ల్లాసమునఁ గొల్చి యంతట, వాసింగన్నట్టి సహ్య।వరగిరి కేలమిన్ 397

క. చని యాశైలమహోదక, మునిఁగి మహాభక్తితోడ। మురహరు సేవన్
దనిపి పితృదేవవర్గము,లను దృప్తులఁ జేసి యంత। లాలితబుద్ధిన్. 398

తే. పారియాత్రాఖ్యతో నుండు।పర్వతమున, కరిగి తత్రత్యలాంగలి।యందుఁ గ్రుంకి
శంభుఁ గొల్చి శకోరుకే।శంబుఁ జేరి, విశ్వరూపుని దర్శించె। వినుతచరిత! 399

క. విను మట్టిదేశమందున, ఘనుఁ డగుశశిశేఖరుండు। గణపూజితుఁడై
తనవిశ్వమూర్తి వారికిఁ, గనఁబడఁగాఁ జేసె మున్ను। కరుణామతి యై. 400

ఆ. అట్టివిషయమందు। నలరుమంకణకాఖ్య, వారియందుఁ గ్రుంకి। భర్గుఁ గొలిచి
మహితసురభినామ్న।ములయాద్రికిని బోయి, యానగంబునందు। నలరుచున్న. 401

క. వినుతమహాహ్రదజలమున, మునిఁగి భవానీశుఁ గొలిచి। పొందుగ వింధ్యా
ద్రినిఁ గలపురారిఁ గానం, జని మనసలరంగ నవుడు। సాధులలామా! 402

క. చని యటనున్న విపాశం, దనరారెడి నీటియందుఁ। దద్దగుభక్తి
న్మునిఁగి హరుఁ గొల్చుచును నిర, శనతఁ ద్రిరాత్రంబు లుండి। సంతసమలరన్.

వ. పరమపాశుపతతీర్థమున కరిగి యా తీర్థజలంబందు స్నాతుఁడై కాశీనాథుండును
సాధుసంరక్షకుం డగుహరునిఁ బూజించి. 404

సీ. అంత నవంతికి। నరిగి శిప్రానదీజలనిమగ్నుండయి। శౌరిఁ గొలిచి
మున్ను శ్వేతకి యను।భూమిపాలుఁ గొనిపోవ వచ్చినకాలుని। భర్గుఁ డపుడు
తామసతనువుతో। దగ్ధంబుఁ గావించి ప్రమథార్చితుండు నై।వానిఁ గాచి
మునిసురదేవర్షి।పూజ్యుఁడై యేచోట భాసిల్లెనో యట్టి। భద్రభూరి
ఆ. పితృవనంబునకును। బ్రీతితోఁ బ్రహ్లాదుఁ
డరిగి యాస్థలంబు।నందు వెలయు
పుణ్యతీర్థవారి। మునిఁగి మహాభక్తి
వెలుఁగుచుండ నంత। శిష్టచరిత! 405

వ. దండధరసంయమనుఁడును, మృత్యుమృత్యురూపుండును, భూతార్థశ్మశానమంది
రుండును, జగన్నాథుఁడును, మహాకాలుండును, గాలకాలాంతకాంతకుఁ డగు

శివుని నర్చించి పిదప నిషధదేశమును గూర్చి చని యాదేశమందు మిగుల రాణించుచుండెను. 406

క. వరదుం డగునోమేశ్వరు, నిరుపమమగు శ్రద్ధఁ గొలిచి । నిర్మలమతితోఁ
బరఁగి మహోదయమునకుం, గరమర్థిం జేరి యచటఁ । గాంచెస్వామిన్. 407

తే. వ్రాలుచున్న హయగ్రీవుఁ । గాంచి యశ్వ
తీర్థమునఁ గ్రుంకి దీప్తితోఁ । దేజరిల్లు
వాజివదనుని శ్రీధర । స్వామిఁ గొలిచి
సారిదిఁ బాంచాలదేశంబుఁ । జొచ్చె యంత. 408

క. ధనదుని సూనుఁడు ధూర్జటి, ఘనగుణయుక్తుండు సత్య । కలితుండు యశో
ధనుఁ డగుపాంచాలికునిం, గని త్రుక్కి ప్రయాగఁ జేరి । దనునిద్ధమొయిన్.
క. పరఁగుచుఁ బ్రయాగయామున, వరవిష్ణుపదీజలాత్త । బంధురపుణ్యా
కరతీర్థమందు నిష్ఠా, పరుఁడై స్నానంబు చేసి । పదపడి మౌనీ!. 410

ఆ. అట వటేశ్వరాఖ్య । నలరారు హరురాగ
శాలి యైనవారిని । సాధుభక్తి
మలయఁ గొలుచుచుండి । మాఘమాసం బంత
ననశనుండు నగుచు । నంత భక్తి. 411

సీ. వారాణశికి నేగి । బహుళాఘహరమైన జాహ్నవీజలమున । స్నాతుఁ డగుచు
నట నున్నతీర్థంబు । లందు వేర్వేఱుగా మునుఁగుచు విప్రసుర । మునుల మిగులఁ
దనిపి యాపురికిఁ బ్ర । దక్షిణమ్మొనరించి యన్నపూర్ణాయుక్తుఁ । డైనభర్గు
నాదికేశవుని దీ । వ్యద్బిందుమాధవు భైరవలోలార్క । పరమధుంతి
ఆ. గణపదేవవరులఁ । గని తాల్చి మధువన
భూమిఁ జేరి యందుఁ । బొదలువిధిని
బూజచేసి యంతఁ । బుష్కరాటవి కేగి
యాస్థలంబునందు । నధికదీప్తి 412

క. ఒనరెడి తీర్థత్రయమున, మునిఁగి సురావళులను విప్ర । మునివరపితులన్
ఘనభక్తిఁ దనిపి ముదమునఁ, బొనరినవాఁ డయ్యె నపుడు । బుధు లగ్గింపన్. 413

క. అనఘా! యగస్త్యమునిచేఁ, దను జెప్పంబడిన దగుచుఁ । దగఁ గ్రొత్తెడియా
వినుతపురాణముఁ జదివిన, వినినఁ బఠించినను ముక్తి । వెలయు నరులకున్.

తే. పావనంబు పవిత్రంబు । భద్ర మగుచు
నలరఁ జెలంగెడి యీపురా । ణమ్ము మనుజ
పుంగవులకును ధన్యత్వ । మును సమస్త
పాపజాలవినాశంబుఁ । బాపి నొసఁగు 415

బలిశుక్రాదులు కురుభూమి కేగుట.

సీ. మునిచంద్ర! దానవ। పుంగవుఁ డైన ప్రహ్లాదుఁడు తీర్థయా। త్రాభిలాషి
యై చన బలివిభుఁ । డంతటఁ గురుభూమిఁ గనుఁగొనఁగా నేఁగెఁ। గాంతు నట్టి
పుణ్యస్థలంబునఁ । బౌనరుతీర్థమునందు ద్విజకులప్రవరుండు । దివ్యమూర్తి
యగుశుక్రుఁ డాయెడ । సకలభూసురులను బిలువ నాలించి సం। ప్రీతితోడఁ
ఆ. దర్వివిదులు దివ్య। తాపసప్రవరు లా, గౌతమాదిమౌని। గణము లెలమి
గుంపులుగను జేరి । కురుజాంగలోత్తర, దిక్కునందుఁ బాతి । తేజరిల్లు.
క. వినుతశిశిరద్రవతీనది, కని జని తజ్జలమునందుఁ । గరలెడిభక్తిన్
మునిఁగి యట విపాసంబున, కును జని యట వెల్లురలిని । గొమరార మునీ!
మ. కని యాతీర్థమునందుఁ గ్రుంకి పితృవర్గంబుల్ సురశ్రేణులన్
దనివిం జెంద నొనర్చి పిమ్మటను మి। త్రప్రాంశుసంపన్నమై
ఘనతం బొందుగభస్తినామనదిలోఁ । గాఢంబు నాభక్తిచే
తను దా మున్గి దినేశుఁ గొల్చి కడుమో। దం బొప్పఁగా నంతటన్. 418
క. గురుపుణ్యాకరం బగుచును, ధర నలరెడివేగవతికిఁ । దమితోఁ జని యా
సరిదమలతోయమందునఁ, గరమర్థి మునిఁగి భక్తి । గదురఁగ మౌనీ! 419
క. దేవిక యనునదికిని సద్భావంబునఁ జేరి మునిఁగి । భద్రపయోష్ణి
పావనజలమున నాయెడ, వావిరి మజ్జన మొనర్చి । భక్తి దలిర్పన్. 420
తే. మాఘవాఖ్యాదినదులందు । మహితరీతి
మునిఁగి భానుమతీనామ। పుణ్యనదికిఁ
బోయి యాపుష్కరంబందు । మునిఁగి వార
లాత్మబింబంబులను గని । యప్పు లేచి. 421
క. పరగున నిజబింబము లావరజలమునఁ గాంచి వింత । వఱలి యయోగం
ధిరమేశివాక్పతికులఁ, బొరిఁబొరిఁ బూజించి యంతఁ । బుణ్యనిధానా! 422
వ. త్రిభువనంబుల వన్నెగన్న మిన్నేటితీర్థమందుఁ గోటితీర్థమం దామునులు స్నా
తులై యాయాతీర్థముల రాణిల్లు రుద్రకోటి నర్చించి మఱియు నైమిషమాగధ
సింధుధర్మారణ్యపుష్కరకాననదండకారణ్యచంపేయ తారకచ్ఛదేవికాతటాకాది
మహాతీర్థస్థుం డగుపార్వతీశునిఁ గనఁ జని నేముందు నేముందు భవుని దర్శింతు
మని తద్దర్శనలాలసు లై రాగా నపు డాశంకరుఁడు నిజదర్శనాభిలాష నలరి
వచ్చువారను గరతోషు లగునామునులఁ గని వారియందుఁ గరుణించి కోటి
మూర్తుల ధరించె అంత నాఋషులందఱు హర్షించి యట వేర్వేఱుతీర్థముల
నిర్మించుకొని యాగిరీశునిఁ బూజించుచుండిరి. ఇట్లట ధూర్జటి కోటినామము
లతోఁ బాటిల్లె. నట్టిపురారిని నతియును మహాత్ముఁ డగుప్రహ్లాదుఁడు దర్శించి

తత్త్రత్యనిఖిలతీర్థములఁ గ్రుంకి దేవపిత్ర్యమునిసందోహములఁ దనిపి యాశివ
కోటినిఁ బూజించి పిదపఁ గురుజాంగలదేశంబున కేగి యట. 423

చ. అమలసరస్వతీజలము । నందు నిమగ్నుఁడు సద్ద్విజాముసు
కములవరప్రియుండు సురగౌగణ్యావిభుం దగుస్థాణుఁ జూచి యా
కమలమునందు గ్రుంకి మదిఁ । గ్రాలెడిభక్తిని నామహేశునిన్
సమధికత స్తుతించి మఱి । సారదశాశ్వముఁ జేరి నారదా! 424

శా. ఆతీర్థంబునఁ గ్రుంకి శుద్ధుఁ డయి దే । వాధీశపిత్రాదులం
జేతఃప్రీతినిఁ దన్పి యాస్థలమునం । జెన్నారుచున్ భూస్థలిన్
ఖ్యాతిం జెందినకోటిలింగముల దీ । వ్యద్భక్తి సేవించి సం
జాతోత్కర్షఁ గవిన్ భజించి దృఢమా । శాంతంబు వాటిల్లఁగన్. 425

తే. సోమతీర్థంబునకు నంత । సొరిది నేగి
యట మునింగి తదీశ్వరు । నధికభక్తిఁ
గొలిచి పితృదేవగణములఁ । గూర్మిఁ దనిపి
తివిరి చన శ్రీరికావాస । తీర్థమునకు 426

వ. ఇట్లతిభక్తి నాప్రల్లాదుఁ డేగి యంత. 427

క. మునినాయక! యాజలమున, మునిఁగి మహావరుణనగముఁ । బూజించియుఁ గ్ర
స్నన వరపద్మావలికిని, జని యాజలమందుఁ గ్రుంకి । సజ్జను లెన్నన్. 428

తే. అఖిలలోకపూజ్యు । లైనమిత్త్రావరుణాఖ్యభాస్కరులను । నధికభక్తిఁ
గడఁగి కొలిచి యంతఁ । గౌమారధారకు, నరిగి లోకనాథుఁ । డైనశివుని. 429

వ. పూజించి యాకుమారధారాతీర్థమునందు. 430

శా. స్నాతుం డై పితృదేవమానవులఁ । సంప్రీతులం జేసి వి
ఖ్యాతుం డైన కుమారుఁ గాంచి వినుతిం । గావించి పూజించి స
ద్యోతిప్రార్థ్యము నైన నర్మదను నా । రత్నోవిభుం దంతటం
బ్రీతిం జేరి తదీయపుష్కరమునన్ । బీతాఘుఁ డై శ్రద్ధతోన్. 431

సీ. మునిఁగి శ్రీమాధవుఁ । బూజించి క్రన్ననఁ జక్రాయుధుండును । త్మాధరుండు
పుణ్యుఁ డైన వరాహ । మూర్తినిఁ గన నేగి కోశాముఖాఖ్యచే । గొమరు మిగులు
తీర్థంబులోఁ గ్రుంకి । దివ్యవరాహేశు భద్రత్రిసౌవర్ణ । భర్తఁ గొలిచి
మధుదేశమున కేగి । మాన్యు డై రాజిల్లు నారిప్రాజంబిందు । స్నాతుఁ డగుచుఁ

తే. త్రిమఠపతిఁ గొల్చి కాలాంజరంబుఁ జేరి
నీలకంఠుని దర్శించి । నీలతీర్థ
మందును మునింగి భూతగణాధినాథుఁ
డైనశర్వునిఁ బూజించి । యంత మౌని! 432

సీ. సరిదధిపానీయ । చారుప్రభాసతీర్థమునఁ దా పార్వతీ । ధవునిఁ గాంచి
చని సరస్వత్యబ్ధి । సంగమస్థలమందు స్నాతుండు నగుచును । సర్వలోక
విభుఁడుఁ గపర్దియు । విశ్వనాథుఁడునగు సోమేశ్వరునిఁ గొల్చి । సారెఁ బంత
దక్షప్రజాపతి । తనపుత్రికలునగు దస్రాదితారల । తద్ద నగుచు
ఆ. గాంచి చందురునకు । గాఢశాపం బిడ
సలిఁడు దాన దగ్ధుఁ । డగుచు సోలి
చంద్రధరుని కృపను । శాపవిముక్తుఁ డై
యలరె నట్టిచోట । హర్ష మొప్ప. 433
వ. అట్టిపుణ్యతీర్థస్థలమునకుఁ బ్రహ్మాదుఁ డరిగి దేవాధీశ్వరులగు మురారిశంకరుల నర్చించి మహాలయక్షేత్రమున కరిగి యటనున్నరుద్రు సేవించి పిదప నుత్తర కురుదేశములకుఁ బోయి యాస్థలమున భాసిల్లుపద్మనాభుని సేవించి వెండి సప్త గోదావరిఁ జేరి తత్తీర్థమునఁ గ్రుంకి త్రిభువనార్చితుం డగుభీమేశ్వరునిఁ బూజించి తన్నన దారువనంబునకుఁ బోయి యందున్న శ్రీలింగమును గాంచి సేవించి యంత బ్రాహ్మణినది కేగి తత్రత్య త్రిదివేశ్వరు నర్చించి కదలి ప్లక్షావతరణ మునకుఁ జని యట భాసిలు శ్రీనివాసునిఁ గొల్చి మఱియుఁ గుండినపురవరం బుఁ జేరి యాస్థలంబున విలసిల్లు చతుర్భుజశూర్పారకేశుని భజించి యంత.
ఉ. మాగధకాననస్థలికి । మానుగ నేగి ధరాధినాథుఁడుర్
వాగధిపాదిసర్వసుర । వందితుఁడౌ భవుఁ బూజచేసి భూ
భాగమునందు నిత్యమును । వాసిని గాంచి ప్రజాసుఖాఖ్యతో
రాగిలుపుణ్యభూమికిని । బ్రాకటభక్తినిఁ జేరి నారదా!. 435
శా. శ్రీవాసు న్భజియించి యంత సురసం । సేవ్యంబు నాశీఁగకున్
భావానందము మీఱ నేగి విలస । ద్వ్యాకల్పప్రధర్మాధ్యుఁడుర్
శ్రీవిశ్వేశుఁడు నైనసీలగళునిన్ । సేవించి కీర్తించి భూ
దేవశ్రేణులఁ బూజచేసి మఱియు । న్దీపించుమార్గంబునన్. 436
తే. అమలమైన మహాకోశి । వలరుహాంస
నామయాతుఁ డైనపార్వతీ । నాథునంత
నరసిఁ బూజించి మోదించి । సైంధవోత్త
మాటవికిఁ బోయె మానికు । లాగ్రగణ్య!. 437
వ ఇట్లాసురనాథుఁ డేగి 438
క. ఆయటవి నలరుశౌరిని, శాయనిదగు భక్తిఁ గొలిచి । పదపడి తమిఁ దా
తోయమునఁ గనఖలమునకుఁ, బోయెను సంతోషవార్ధి । మునిఁగి మునీంద్రా!.
క. చని తత్తీర్థతలంబున, ఘనదీప్తిం దనరునట్టి । కాళేశ్వరునిన్
ధననాథవీరభద్రుల, కనకాచలరమణిఁ గొలిచి । కామూహలి తాఁ. 440

వ. అంత నచ్యుత. 441

తే. పుణ్యదంబైన గిరివ్రజమునకు నేగి
భూతపతియు మహేశుండు । భువనభర్త
యైనహరు విధిఁ బూజించి । యంతఁ గామ
మూర్తితీర్థంబునకుఁ జని । భూరిభక్తి. 442

ఉ. ఆవలతీర్థభూమి నల । రారెడివాఁడు శశిప్రకాశుఁడున్
దేవవరుండు త్ర్యంబకుఁడు । దీప్తహిమాచలపుత్రికాత్ముఁడౌ
భావజవైరినిం గొలిచి । భవ్యమహాఖ్యతలంబుఁ జేరి యా
పావనతీర్థభాగమున । భాసిలుశంభునిఁ గొల్చి యంతటన్. 443

ఆ శైలజాతంబు నచ్యుత । సహితమాద్రి
కూటగిరిఁ జూడఁ జని యటఁ । గామరుమిగులు
పీతవసను భజించి జపించె దంతి
పార్థివుని మోక్షణము దృఢభావుఁ డగుచు 444

క. మనమలర నంత నటఁ డా, వని మాసత్రయము దాఁక । ఫలమధుకందా
శనుఁడై వసించి మున్నన, ధనము ధరామరుల కిచ్చి । తాపసనాథా!. 445

ఉ. దారుణదండకాటవికిఁ । దద్దగు పూర్ణికిఁ బోయి యక్కడన్
సారతరోరుశాఖుఁడును । సాలవపుర్ధరుఁ డార్తిహారుఁడౌ
శౌరిని గాంచి యాదనుజసత్తముఁ డాతని క్రిందివైపునం
జేరి దినత్రయంబు గురుశేముషి స్థండిలశాయి యై మునీ!. 446

సీ. సరవి సారస్వతస్తవముఁ బఠించుచుఁ గడఁగి కృష్ణ సర్వకలుషనాశ
కరమైనతీర్థంబు । గాధాఘహరుఁ డైన హరిఁ గననేగి తదగ్రభాగ
మందుండి కిటరూపి । యైభగవంతుఁ డౌనజుఁడు మున్నాడించి । నట్టిపాప
హరస్తవంబుల । నతిభక్తి జపియించి స్థావరంబులు నగుస్తంభతతుల
ఆ. మురహరుండు నట్టిపుణ్యశాలగ్రామ, మందు నలరెఁ దొల్లి । యట్టిచోటఁ
దిరిగి యాస్థలంబునందు శ్రీవిష్ణుండు, సర్వగతుఁ డటంచుఁ । జాలఁ దలఁచి.

వ. పరమభాగవతుఁ డగు ప్రహ్లాదుఁడా శౌరి పాదారవిందద్వంద్వము నర్చించె నా
రదా! నీకు నేఁ జెప్పినట్టియీ ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రావిధంబు పుణ్యకరంబు ముని
సేవ్యంబు నై యుండు; దీని వినినఁ జదివిన మనుజులు కలుషరహితు లగుదు ర
నఁ గలహాశనుం డతనికి మఱియు నిట్లనియె. 448

తే. అనఘ! హరి నాత్మ నిలిపి ప్రహ్లాదుఁ డట్టి, నాల్గుజపస్తవంబుల । నైజభక్తి
నొసఁగి జపియించె నట్టిగజేంద్రమోక్ష, ణాదిసంస్తుతులను జెప్పు । మార్యచరిత!

గజేంద్రమోక్షణము.

మ. అని నాలించి పులస్త్యుఁ డాఘనునితో । నారదమునీంద్రోత్తమా
విను మానాల్గిటి భక్తితోఁ దలఁచిన । న్విఘ్నం బగుం బల్కినన్
ఘనదుస్స్వప్నహరంబు మానవులకుం । గల్గున్ ధరన్మందుఁగా
వినుతంబైన గజేంద్రమోక్షణము నే । వేడ్కన్ప్రశంసించెదన్. 450

క. పారస్వతనుతి నంతటఁ, గూరిమి భాషింతు వెనుక । గురుపుణ్యము లా
దారుణపాప ప్రశమన, కారస్తోత్రములఁ జెప్పఁ । గడఁగెదఁ బ్రీతిన్. 451

సీ. భాస్కరద్యుతిత్రోడ । భాసిల్లుచును నగపార్థివంబైనట్టి । ధర్మగిరికి
తనయుఁ డైనత్రికూట । ధరణీధరం బొండు కల దట్టిగిరి రత్న । గణమయంబు
నగుచు శ్రీమంతమై । యనిశము క్షీరాబ్ధి వీచ్యగ్రములతోడ । విమలమైన
పాషాణములతోడ । వఱలుచుఁ గంధిని భేదించి పైకి న । భేద్యవృత్తిఁ

ఆ. తెలఁగి వచ్చి మాని । సిద్ధాప్సరో దేవ, తాళియుక్తమైన । దగుచుఁ గొండ
కొలల నీటఁ గలఁతఁ । జెన్నారి దీప్తితో, సంతతంబు వెలయు । సంయమీశ!.

వ. అది మఱియు సపత్నీక గంధర్వ కిన్నర యక్ష చారణ గుహ్య విద్యాధర బహుల తపోధనులతోడను దృఢకాయంబుల నలరు వృకసింహశరభ శార్దూలసదామద దంతావళి జీవంజీవకపన్నగాదు లగుమృగములతోడను బిల్వామలకపాటలనీపకదంబ చందనాగరు చంపక సాల తాలరసాల తమాల సరళార్జున పర్వటాదివృక్షములతోడను, సకలభాగవ్యాప్త నానాధాతుగణాంకిత ప్రసవత్కూటములతోడను విస్తీర్ణసానుత్రయంబుతో రాణిల్లు దానియం దొక బంగరుశిఖరమును వేడివేల్పు గొలుచుచుండుఁ జెక్కుపుణ్యములవలనఁ బిక్కటిల్లుచుఁ దావులకుఁ దావగు రెండవవెండికూటముఁ జందురుఁడు సేవించుచుండు. శ్వేతవారివాహ సంకాశంబై వజ్రవైడూర్యాది నవరత్నగణప్రభా పటలమున దీపించు మేటి మూఁడవశృంగము నలువసదనం బైయుండు వినుము. 453

క. ధరఁ గలకృతఘ్నులును దు, ర్భరకలుషులు నరులఁ జంపు । రాక్షసులు తపో
భరితాత్ములు గాకుండిన, పురుషులు తత్పదనమునకుఁ । బోఁజాల రిలన్. 454

సీ. ఆగిరిమీఁద ధ । ర్మాబ్ధాళికలితమై కారండవాఖల । చక్రహంస
బకములతోడను । భాసిల్లి కల్హారపుండరీకోత్పల । పూర్ణకుముద
శతపత్రతతులతోఁ । జాల రాజిల్లుచుఁ గాంచనసంకాశ । కాంతమరక
తప్రభప్రసూనములఁ । దనరి కీచకవేణుగుల్మకాండంబులఁ । గూడినట్టి

ఆ. దివ్యమైనకొలను । తేజరిల్లును దాని, నీటనడుమ నెపుడు । నెగడి కరుల
కలవిఁ గాని దగుచు । నధికసారస్ఫూర్తిఁ, గడఁగు మొసలి యొకటి । గండుమిగిలి.

క. మదగంధపరిమళమ్మునఁ, బొదలుచు విహరించునట్టి । భూధ్రములమాడ్కిన్
గదలుచు నగ్గిరిగజపతి, మదఘూర్ణితలోచనముల । మసలి వసించున్. 455

చ. సురవిభువాస్తిచందమున । శోభిలి యంజనసన్నిభంబునై
గురుకుచదంతదీప్తి నటఁ । గ్రుమ్మలుచుండెడు నాకరీంద్రుఁ డా
సరసికిఁ దృష్ణతో నరిగి । సారసదివ్యవనంబునందు భా
సురకరిణీసమేతుఁడయి । సొంపున డిగ్గి విధాతృనాఁడలిన్. 457

చ. కర మట ముగ్గి మోదమునఁ । గ్రాలి జలంబులఁ గ్రోలి యాకరి
శ్వరుఁడు నిజోరుహస్తమున । భాసురసారసపంక్తిఁ ద్రుంచుచుం
గరిణుల కెల్ల నిచ్చుచును । గ్రక్కున నీళుల మింటి నంటఁగాఁ
బరువడిఁ జల్లుచుం దమిని । వాటిలు చుండెను భూరిలీలతోన్. 458

సీ. అక్కాలమందున । వ్యక్తరూపంబుతో నలరి మహారౌద్రమైన మొసలి
పెంటియేనుఁగులన్ని । బెదరి చూచుచు నుండఁ గనలి యానాగేంద్రుఁ గాలుఁబట్టె
కడు నీధ్వ గజపతి । వడి దాని మఱి లాగె నీరిలి నారెండు । పృథులశక్తి
వఱలి దివ్యసహస్ర । వర్షము లొప్పెను వారణాధిపుఁ డంత । బలిమి నొప్ప

తే. వాఁడునై ఘోరవారుణ । పాశబద్ధుఁ
డగుచు పూత్కారకలితుఁడై । యధికరవముఁ
జేసెఁ గర్మముతో వృద్ధిఁ । జెందు రోగ
మునకు వడి చిక్కి యలఁచెడి । పురుషు మాడ్కి.

ఉ. ఆపదఁ జెంది కుంది యపు । డాగజనాథుఁడు సుస్థిరస్థితిన్
దీపితమైన భావమున । దివ్యుఁడు భూతగణాంతరాత్ముఁడున్
బాపహరుండు సాధుజన । భావ్యుఁడు భాస్కరకోటి తుల్యుఁడున్
శ్రీపతియైన మాధవుని । శిష్టపదంబుల సంస్మరించుచున్ 460

సీ. అఖిలజన్మాంతరా । భ్యాసవశంబున గరుడధ్వజునియందుఁ । గరివిభుండు
భక్తితోఁ జెన్నారి । భగవంతుఁడును మహాదేవుఁడు సంతత । దీప్తతనుఁడు
మథితామృతసుఫేన । మంజులాభుఁడు శంఖచక్రగదాధర । సహితుఁ డజుఁడు
వాణీసతీశసం । భవనాభికమలుండుఁ బద్మాక్షశత్రుఁ డౌ । పరమశౌరి

ఆ. నాత్మ నిలిపి యంత । నాపన్నివారణే, చ్ఛారతుండు నగుచు । సరవి దివ్య
కేకచోదితంబు । విమలమౌ స్తుతిఁ జేయు, సాగె వినుము నిష్ఠ । సంయమీంద్ర!

గజేంద్రుఁడు హరిని నుతించుట.

క. శ్రీరమ్యరత్నమందిర, సారోదారప్రచార! । సత్యవిచారా!
పారావారగభీరా!, కారుణ్యముతోడ నన్నుఁ । గావు రమేశా! 462

క. గురుమూలప్రకృతివి పు, స్థిరుఁడవు వశితుఁడవు భూరి । దీపితుఁడవు భా
సురుఁడవు నిస్పృహుఁడవు నగు, వరదా! మ్రొక్కెదను నీకు । భక్తితలిర్పన్.

క. మునివరుఁడ వనాశ్రితుఁడవు, ఘనుఁడ వనంతుండ వఖిల । గణ్యుఁడవు సనా
తనుఁడవు నొకఁడవు నగునీకును మ్రొక్కెద నన్నుఁ గావు । కూరిమి మీఱన్.

క. ఆదిప్రవర్తకాద్యా!, సాదరసావ్యక్తగుహ్యా! చక్రి! సుగుణా
పాదిత! మాధవ! భూధవ!, నేఁ దమి మ్రొక్కెదను భక్తి నీకు మురారీ!.

తే. అప్రతర్క్యాప్రమేయ మహాత్ములాఢ్య
శాంతగురుకీర్తి సంయుత సత్యనిరత
రమ్య నిశ్చింత పూర్వపురాణపురుష!
భక్తి మ్రొక్కెదఁ బాలింపు పరమదయను. 466

చ. అమలుఁడ వై గుణాత్ముఁడవు నై గుణి వై పరమేశ్వరుండ వై
కుమతివినాశకారివయి గోపతి వై భువనేశ్వరుండ వై
సమధికశాంతియుక్తజనసంఘహృదబ్జవికర్తనుండ వై
సుమహితశక్తితో మిగులశోభిలు నీకు నమస్కరించెదన్. 467

క. భవనాశ! సాంఖ్యయోగా!, ధ్రువ! దేవా! పద్మనాభ! దానవనాశా!
భువనార్చిత! గోవిందా!, శివ! హర! మ్రొక్కెదను భక్తిచెలఁగ నీకున్ 468

క. విశ్వేశ్వర! నారాయణ, విశ్వంభరరూప విబుధవినుతచరిత్రా!
శశ్వత్సుఖ వామన హరి, దశ్వసహస్రాభ! వందనాలి నొనర్తున్. 469

క. పురుషోత్తమ! చక్రగదా, వరశార్ఙ్గధరా మహేశ భాసురసదనా!
గురుసర్పసింహదానవ, హర! నీకు నమస్కరింతు నఖిలాధారా! 470

ఉ. చారణసిద్ధసాధ్యముని సారససంభవరుద్రసన్నుతా
ఘోరవికారదూర సురగోస్థిత సత్తమ నాశహీన భూ
భారధురంధ రాహిపతి భాసురసచ్ఛయనా సనాతనా
ఉరసువర్ణనీలఘనచిత్రకుకోశమ! నీకు మ్రొక్కెదన్. 471

క. కనకాంబరవిశ్వోద్యద్ఘనమధుకైటభవినాశ కమలాధీశా
వనజాతా ఉర నినుఁ గడు, వినుతించెద నన్నుఁ గావు విశ్వాధిపతీ! 472

క. క్షీరాబ్ధిసదన సత్యాచారా నానావిచిత్రచామీకర కే
యూరకిరీటసుభూషణ, ధారాధర సన్నిభాంగ దయ నేలు ననున్. 473

సీ. భక్తప్రియాధిక బహుదీప్తకరచక్ర శక్రమహావిఘ్నశమనయత్న
విక్రమవికచాబ్జవిమలలోచన యోగివర వరదా బ్రహ్మవర్ణ్యదివ్య
కమరాయనా జగదయనా మహాయనా బంధురప్రవివాస భద్రవాస
నానాచరాచరనాథనిరాబాధభవహర శుభకర పరమశూర

ఆ. సాధుసంఘులోల పారమహోన్నత, శీలసుగుణజాల శిష్టపాల
చాలడస్సి మిగులఁ జదువుఁ జెందిననన్ను, నేలు కరుణతోడ నిందిరేశ! 474

తే. అక్షరుండు నచింత్యుండు నచ్యుతుండు
పూతదావ్యక్తుఁ డాదినిర్గుణుఁడు కూట

వాసుఁడును గారణుండును । బహుయుగాంత
శేషపురుషుండు నగుచున్న । శ్రీశుఁ దలఁతు. 475

క. కాంతవిచిత్రకిరీటా!, శాంతాక్షియోగ్యయోగిసత్తమ! లక్ష్మీ
కాంతాంతరాత్మభవ! మా, యాంతజ్ఞా! ప్రోవు నన్ను । నతిదయతోడన్. 476

చ. కనులకుఁ గానరాక నెతి। గణ్యుఁడు కాక సనాతనస్థితిం
దనరుచు భావ్యరూపములఁ । దద్ద వెలింగి యచింత్యుఁ డై యశో
ధనుఁడును వేదగుహ్యుఁడును । ధాతృమయుం డగునంచు మౌనులె
వ్వనినుతియింతు రట్టిహరి । భక్తి భజించెద నే మనంబునన్. 477

ఆ. అజుఁడు నాశహీనుఁ । డగునట్టి యేవాని
బ్రహ్మగాను మునులు । పల్కుచుండు
రెట్టిసర్వగుని నరేశులు విని మృత్యు
ముక్తులగుదు రట్టి। పురుషుఁ దలఁతు. 478

సీ. ఏవానిమదియందుఁ । బృథుభక్తి సేవింపఁ బాతకరాసులు । పాతిపోవు
నేపరాత్పరు శ్రద్ధ । నెసఁగి భావించిన జన్మరాహిత్యమై । జగతి వఱలు
నేవాఁడు బ్రహ్మరు।ద్రేంద్రార్చితపదారవిందుఁ డై నిత్యము । వెల్గుచుండు
నేవాని వీక్షింప । నిల నెవ్వరు నశక్తు లగుచుందు రప్రత్యహా।మందు మిగుల

తే. నట్టికార్యక్రియందు నా । హరినిఁ గొలుతు
నలినానాభుండు వరపద్మ।నాభుఁ డధిక
బలుఁడు బహుదేవనిధియును । భావ్యభావ్యుఁ
డప్రమేయుఁ డనంతుఁ డౌ। హరి భజింతు 479

ఆ. హాటకార్ఘ్యరత్న । హారకిరీటాంగ, దప్రభాభిరామ। తనుఁడు ఘనుఁడు
భావహరుఁడు భక్త। బంధనహరుఁ డైన, పరమశౌరిఁ గొల్తు । భావమందు. 480

క. తారోద్భవుండు ధర్మా, ధారుఁడు యోగాత్ముఁ డధిక। దర్పుఁడు సాంఖ్యా
చారజ్ఞపరుఁడు నగుహరి, సారెకు సారెకును దలఁతు । శ్రద్ధాభరతిన్. 481

క. హరిచంద్రాక్ష్యమరుద్గణ, గరుడోరగసిద్ధసాధ్య।గంధర్వమునీ
శ్వరనుతుఁడగు మానాథునిఁ, బరిపరివిధములను నేను । భక్తిం దలంతున్.

క. శ్రీవత్సాంకచునోగమ, దేవ మహాదేవ గుహ్య। దేవేశ్వర స
ద్భావవరేణ్యా సూక్ష్మా, ధీవంద్యా భీతిహరణ । ధృతిచెడ మిగులన్ 483

ఆ. ముక్తసంగులైన । మునులకు మేలగు, గతియు నగుచు జీవ।గణము నెల్లఁ
గలుగఁ జేయునట్టి । కంజాక్షుమృదుపాద, వనజముల కొనర్తు । వందనంబు 484

ఉ. అక్షరుఁ డంబుజేక్షణుఁడు । హాటకచేలుఁడు శాంతసద్గుణా
ఢ్యక్షుఁడు భక్తవత్సలుఁడు । ధర్మశరణ్యుఁడు నైనశౌరిని

దీప్తభవీతలోకముల । దీప్తి వెలింగెడువాఁడు దేవతా
దత్తుఁడు నైనమాధవునిఁ । దద్ద నుతించెదఁ జిత్తసీమలోన్. 485

క. సర్వజనప్రపితామహ, సర్వేశ త్రివిక్రమా సు।చరితాధారా
శర్వజనార్దన సలితా, ఖర్వతపోయోగభావ! । కావుము నన్నున్. 486

క. వ్యక్తావ్యక్తసనాతన, భక్తిప్రియ దేవదేవ! । భక్తావనసం
యుక్త ద్విజప్రియ భాసుర, ముక్తిపదా! ప్రోవు నన్ను । మ్రొక్కెద నీకున్. 487

సీ. నీవు సూక్ష్మమున కణీయాంసుఁ డవు దేవపతివి మహుండవు । భద్రుఁడవు
సర్వమహాండవౌ । సర్వేశ్వరేశ్వర మ్రొక్కెద నీకు నే । భూరిభక్తి
సేవమా మూర్తితో । నెసఁగి జగత్సేతువుఁడవు నగునిమ్ముఁగొల్తు । నమలబుద్ధిఁ
బరమాత్ముఁడా నిన్ను । బ్రహ్మమయుండని పలుకుదు రార్యులు । ప్రత్యహంబు
ఆ. నట్టివాఁడ వగుచు । నలరునీవే నాకు
గతియుఁ గాని వేఱు । గాన నన్నుఁ
గరుణతోడ వచ్చి । కనులకుఁ గనఁబడి
ముదము మిగులఁ బ్రోవు । పుణ్యపురుష!. 488

క. వరదా బ్రహ్మణ్యదయా, కర భక్తాభయద నిత్య।కరుణాధారా
శరణాగతుఁడను నగునను, గరుణను గాపాడి కీర్తిఁ । గనుమా మిగులన్. 489

శా. శ్రీవాగీశ్వరసన్నుతా మకరి బల్మేవన్ గొనెన్ జూడుమా
తావుల్దప్పుచు శోషఁ బ్రాణములు కంఠప్రాంతముం జెందె నా
భావానందము కుందె దేహము వడిన్ । స్వాధీనము దప్పె నో
దేవాధీశ్వర! నామొఱ న్విని దయ । న్దీపించి పాలింపవే 490

క. మునివర! గజేంద్రుఁ డీవిధ, మునఁ బొగడఁ దదీయమహా న।మోఘప్రభక్తిం
దనమనమున హరిఁ దలఁపో, సినవాఁడై కరుణ మిగులఁ । జెలఁగుచునుండన్.

హరి గజేంద్రుని రక్షించుట.

సీ. మణిగణహాటకమయకిరీటము తల నలరఁ గస్తురినామ । మాననమున
నమర నురంబున । నతులకౌస్తుభమణి ఘనదీప్తిఁ జెన్నారఁ । గంఠమందు
వనమాల రాణింప । బాహుమూలంబులఁ గేయూరకాంతులు । కెరలుచుండఁ
గరములఁ జక్రశంఖంబులు విలసిల్లఁ బక్షీశుపై నెక్కి । పైడిపటము
తే. పైన భాసిల్ల జిగిబిగి । పర్వఁ గడల
జలధరము చెంత వెలిఁగెడి । శంపమాడ్కి
లక్ష్మి తనవెంట రాఁగ నా । లలితసహసు
సన్నిధినిఁ జేరె వెన్నుండు । సంయమీంద్ర! 492

వ. ఇట్లు జగదాధారుఁడు దపోధనుఁడు నగుదామోదరుఁడు కరుణారసభరితాం
తఃకరణుం డగుచు నేతెంచి యుండె. 493

ఆ. వారిరుహుండుఁ జెనఁగు వారణమకరుల, నీటనుండి వెలికి నిపుణశక్తి
మొనసి లాగి చక్రమున మకరినిఁ ద్రుంచి, హస్తినాథుఁ గాచె నధికరయమున.

క. అనఘా! హాహాహూనామం, బున గలగంధర్వరాజు మును సురశాపం
బున నక్రమయ్యె నిట్టెడఁ, గనకాంబరువలన ముక్తిఁ గని వెలసి జనెన్. 495

క. హరి సుప్రసాదమున భా, సురతనుఁడై హస్తివిభుఁడు శోభిల్లెను నీ
కరణిని నాకరిమకరము, లురుశాపవిముక్తితోడ నొప్పెను దీప్తిన్. 496

క. శరణాగతవత్సలుఁడై, సరసీరుహనేత్రుఁడైన చక్రధరుం డా
తరుణమున వారిచేతను, బోరిఁ బోరి పూజితుఁడు నగుచుఁ దొంగి మునీంద్రా!

క. కరుణాకరుఁడును శ్రద్ధా, పరుఁడు విధేయుండు భక్తబంధుఁడుఁ డౌనా
కరివరుఁ గని మధురంబుగ, హరి యీచందానఁ బల్కె నాలింపు తగన్. 498

సీ. త్వత్స్థలి నవ్వఁ డీకాసారమును నన్ను గ్రాహవారణములఁ గాంచు నిన్నుఁ
గుల్మకీచకవేణుగురుమేరుసుతరూపమును రావిచెట్టును బ్రొద్దు సుస్థి
రాత్ములై పూన్కితో నాలించి కీర్తించి చదువుదురో యట్టిసజ్జనులకు
దుఃస్వప్ననాశనంబు దుఃఖసంహారంబు గలుగు సుస్వప్నము గ్రాలుచుండు

తే. మత్స్యకూర్మవరాహవామనఖగేశ, సర్పపతినారసింహాలఁ జాలవేఁకు
వను దలంచినవారు పాపముల వాసి, పుణ్యలోకంబులకు దీప్తిఁ బోదు రనఘ!

ఆ. ఇట్టు దంతితోడ హితవొప్పఁగా శౌరి, పలికి మదిని ముదము ప్రజ్వరిల్ల
హస్తమునను వాని నంటె నర్తతి దివ్య, శాయ ములర భక్తి గజవిభుండు.

ఉ. శౌరిపరాయణుండు నయి చక్కఁగ నాహరి భక్తి వేఁడిన౯
సారసనాభుఁ డాయెడ గజప్రభుపాశములన్ సడల్చి యా
వారిచరోగ్రపాపములఁ బాపి మహాసురగోప్యసక్తులా
ధీరులు మానులుం బొగడఁ దీప్తి నదృశ్యుఁడు నై చనన్మునీ! 501

వ. అక్కాలమునందు. 502

చ. సురలును బాకశాసనుఁడు సుస్థిరచిత్తులు నైనతాపసుల్
కరివిభుమోక్షణంబుఁ గని గ్రక్కున వింతను విచ్చుకన్నులన్
గరిమ వెలుంగువారు నయి కంజదళాక్షుఁడు నైనమాధవుం
బరిపరి ప్రస్తుతించి రతిభక్తి చెలంగుచునుండ నాయెడన్. 503

చ. భునకరినాథుమోక్షణముఁ గంజదళాక్షునిదివ్యచేష్టితం
బును గని భార్గవకింకరులు పొంగుచుఁ బల్కిరి దీని శ్రద్ధమై
వినిన స్మరించిన౯ జదువ విష్ణుపదంబును గూర్చి మానవుల్
చని యట సంతసించుచును జాల వెలుంగుదు రంచు వేడుకన్. 504

సీ. మునినాథ! యీగాథ భువి విన్నఁ జదివినఁ దలఁచిన మానవతల్లజులకు
దుఃస్వప్నదుఃఖములెల్లఁ బోలఁగుఁ బుణ్యహారంబు కలుగుచునుండు నీరకమలనేత్రు

కథ కీర్తనీయ మై / గణ్య మై పరమ మై పుణ్యాకరస్థితిఁ / బొనరు దీనిఁ
గనులార ధాత్రిలోఁ / గన్నట్టిమనుజుఁడు గజపతి కాదవనగతినిఁ జెందు.

ఆ. నజుఁడు పద్మనాభుఁ / డమరేశ్వరుఁడు బ్రహ్మ
నిధి సనాతనుండు / నిర్మలుండు
సమరగుహ్యుఁ డాఢ్యుఁ / డగునట్టిహరి కేను
మ్రొక్కుచున్నవాఁడఁ / బూని యిపుడు 505

దుష్టనృపతిచరితము.

వ. మునీంద్రా! సారస్వతస్తుతిని వక్కాణించెద సావధానచిత్తుండ వై వినుము

చ. కలఁడు నృపాధముం డొకఁడు / కాశ్యపిఁ దొల్లి యతండు దాష్ట్యసం
కలితుఁడు నిర్ఘృణుండు నయి / క్రౌర్యమునం బరపీడఁ జేయుచున్
బలిమిని విఱ్ఱవీఁగి వడిఁ / బాపలఁ బెద్దల మానులన్ దయా
కలితులు నైనవేల్పులను / గాని మదిం దలఁపం డొకప్పుడున్. 507

మ. అనఘా వాఁ డిటు దుష్ప్రవర్తనపరుం / డై సిల్లి తత్కర్మసం
జనితాఘంబున రాక్షసుండు నగుచున్ / జన్మించి యామీఁదటన్
దనుజత్వంబునఁ బాపకార్యముల విస్తారంబుగా నాచరిం
చి యనముల్చేసి తదీయకర్మమున దుష్టాత్ముండు నై నిత్యమున్ 508

సీ. కనులకు నెట్టిమృగంబులు మనుజులు కనఁబడునో వానిఁ / గ్రౌర్యవృత్తిఁ
బట్టి చంపుచు మహాపాపి యై బహుకాలపర్యంత మీరీతి / వసుధమీఁదఁ
దిరుగుచు నొకతఱి / దివ్యనదీకూలమునం దూర్ధ్వభుజముల / నలరి యోగ
కలితుఁ డై శుచియు నై / కడిమి దక్షుండు నై హరిపాదపంకజాయత్తబుద్ధి

ఆ. నిట్టిరక్తతోడఁ / గృతరతుఁడును దక్ష
కలితుఁ డైనమౌనిఁ / గాంచె నొకని
దత్ప్రభుత్వంబు నైన / దైత్యారిపంజర
మును పఠించు భక్తి / మొనయబుద్ధి. 509

వ. సావధానచిత్తుండ వై వినుము. 510

హరిపంజరము.

ఆ. చక్రధరుఁడు నైన / శౌరి తూర్పునగదా
ధరుఁడు నామురారి / దక్షిణమున
శార్ఙ్గధరుఁడు నైన / సారసాక్షుఁడు కడుఁ
బశ్చిమాశ నాకుఁ / బరఁగుఁ గాక!. 511

క. కరఖడ్గుం డగుహరి యుత్తరమునఁ గోణములయందుఁ / దచ్చక్రములం
దు రహిం హృషీకేశుఁడు భా, సురుఁ డైనజనార్దనుఁడు / శోభిలు నాకున్. 512

క. కిరిరూపి యైనశ్రీహరి, ధరణి నృసింహుండు గగనతలమున నాకుం
బరిపరివిధముల రక్ష, కరుఁడై సంతతము నుండి కాతురు ప్రీతిన్. 513

చ. అమలము సంభ్రమంబును తుషారాస్త్రము నిత్యసుదర్శనంబునై
సుమహితదీప్తితో నెపుడు శోభిలు చక్రము ప్రేతదైత్యులం
గ్రమమున ద్రుంచు నీగదయుఁ గాంతుల వేయిటి నొప్పు మింటిపై
నమరు వృకాదిభూతముల నన్నిటి నాశమొనర్చు నుద్ధతిన్. 514

ఆ. చాల వెలుఁగునట్టి శౌరిశార్ఙ్గం బస్త్ర
దీప్తమై నరిపుల ధృతి తలిర్చ
దిశలఁ జెలఁగునట్టి తిర్యఙ్మనుష్యకూ
ష్మాండగణము ప్రేతచయము నణఁచు 515

క అనిశము నా కహితము లగు, వనచరములు ఖడ్గధారవలన నశించుగా
వినతాత్మజుచేఁ బాములు, ఘనముగ నుగ్గగుచుఁ గూలు కైవడి మిగులన్.

సీ. దానవకూష్మాండ దైత్యయక్షప్రేత భీమమనుష్యులు విఘ్నపతులుఁ
గడిమి జృంభకమునా ఘనఖగస్తోమంబు సింహాదిమృగము లాశీవిషంబు
లచ్యుతు శంఖవరారావాలిచే శాంతిఁ జెందుచు నుండును జిత్తవృత్తి
సరణి స్మృతులనెల్లఁ జాల హరించెడి జనము లోజోబలతేజోహరులు
ఆ. చాయ నడచువారు సద్భోగలక్ష్మి
హారులు నై చెలంగునట్టిదులును
చక్రరయమువలన సమయుదు రనిశము
భీతి మనసులందుఁ బెంపుసెంద. 517

క మతిమానసేంద్రియస్థిర, గతి కలుగును నాకు దేవగణపుండు మహా
చతురుఁ డగువాసుదేవుని, వితతామలకీర్తనమున విశ్వంబందున్. 518

ఆ. అగ్రమందుఁ బృష్ఠమందు నికోణంబు, లందు నుత్తరంబునందు దక్షి
ణాశయందు నాకు ననవరతము లోక, పతియు నైనశౌరి పరిధవిల్లు. 519

చ. ఘనతరవిశ్వరూపమునఁ గ్రాలెడిబ్రహ్మము కేశవుండునై
యనిశము వెల్లునట్టిజగదాద్యుఁడు నిత్యుఁడు నైనచక్రికీ
ర్తనమున మూఁడులోకములు దండడిసెనెడి సేగి శాంతితోఁ
బొనరుచుచుండు నాకఖలభూస్థలమందు సహార్నిశంబులన్. 520

క. ఇటు లాత్మరక్షణార్థము, పటుతర మగుభక్తితోడఁ బద్మాక్షుని దు.
ర్ఘటపంజరంబు నాతఁడు, తటవటఁ గావించుచుండ దైత్యుఁడు దానిన్. 521

క. కని వెఱచి పాతి మతిరూ, మునిగణనాథుని సమాధి ముగిసెడి దనుకం
గన వానివలన గతజవ, మున నుండెను నాల్గునెలలు పొగులుచు నచటన్.

తే. అనఘ! రక్షోపహానంబునందుఁ గనుల
విచ్చి యాపాపసేంద్రుఁడు వెఱపుతోడఁ
గడఁగి గలితోపశక్తులఁ గ్రాలి సోలి
విగతవీర్యుఁడు నగుదైత్యవీరుఁ గాంచి. 523

మ. అనుకంపాయుతచిత్తుఁడై యతనితో నాడెన్మహాదైత్య! యే
పనికై వచ్చితివన్న వాఁ డతనితో బాగొప్ప నాత్మాగమం
బును రక్షంబున సంభవించిన భయంబుం జెప్పి నైజక్రియా
ఘనమౌదుఃఖము వింతగా మనసులోఁ గ్రాలంగ నిర్విణ్ణుఁడై. 524

క. అని యోమునినాయక! దుర్జనుఁడను బాపుఁడను బ్రాణిసంహారకుఁడన్
దనుజాధముఁడను గావున, గనికరము చిగుర్ప నన్నుఁ గాపాడఁ దగున్.

సీ. గణ్యాత్మ! విను మహాగర్వంబుతో నేను బలిసుతహీనలై పఱఁగునట్లు
చేసితిఁ జెక్కండ్ర చెలుల నిర్దోషులౌ పురుషులఁ జంపితి భూస్థలమున
నందుచేతను బాపినై నీప్రసాదంబువలన ముక్తిని గోరువాఁడనైతి
ధర్మనాశనమునఁ దనరెడునాపాపశమనంబుకొఱకునై చాలవెలయు
తే. నట్టిహితమార్గగతి నాకు నాడు మనుచు
ధర్మమోక్షార్థహేతుభూతంబు సత్య
భరిత మైనట్టిదౌ నిజభాషణంబుఁ
బలికె దానవుఁ డీమాడ్కి భక్తినంత. 526

క. మునివరుఁ డామాటను విని, యనె దైత్యా! క్రూరబుద్ధి నలరారెడి నీ
కును బలిమి నెట్లు ధర్మా, యనమున జిజ్ఞాస పొడమె నాదృతిఁ జెపుమా!.

మ. అన నాదైత్యుఁడు పల్కె నోమునివరేణ్యా! నిన్నుఁ జంప న్మనం
బునఁ గాంక్షించినవాఁడనై కినుక బల్వ్యాంగార నేతెంచి యా
ఘనరక్షాగతభీతి నే నిట మహాకంపంబున న్నిల్వఁగా
విను నీకూడికతోడ నాకు గురునిర్వేదంబు పుట్టెన్ వడిన్. 528

క. మాసింధ్రరక్ష యిట్టిదౌ, మానుగ నద్దానిఁగాన మఱి తన్మహిమం
గాన మహానిర్వేదము, దాన న్నాకొదవె మిగుల దర్పోద్ధతినై 529

ఆ. తాన నిప్పు డీవు గాఢమై వెల్గొందు, కరుణలోడఁ బాపగణము బోవు
నటులొనర్పు మన్న నాదైత్యునుడి విని, యాతపస్వివర్యుఁ డనియె మరల.

క. దనుజా! మహోపదేశం, బును జేయుమటంచు దీనబుద్ధి న్నన్నుం
గని పల్కితి వదియుత్తమె, కనఁ గలుషనివృత్తి భద్రకారియుఁ గాదే 531

ఆ. అట్లుచేయ ధర్మమైనరక్షసులకుఁ, బథ్యమైనపలుకుఁ బలుకవొల్ల
వేదవిహితశాస్త్రవిషయము నెఱిఁగిన, ధరణిసురుల నడుగఁ దగును దైత్య!

క. మునివర! యతఁ డీశ్వరుఁడని, నన వినిఁ దనపాప మెట్టు । లడఁగునొ యని బు
ద్ధినిఁ దలపోయుచుఁ గళవళ, మును జెందెదు నింద్రియములఁ । బొనరిన వాఁడై.

ఉ. భూసురదర్శనార్థమయి । పోవుచు నాఁకలిచేత నెంతయుం
గాసిలుచున్నవాఁడగుచుఁ । గంటికిఁ గన్పడు భూతవర్గమే
వాసములోనఁ జిక్కినను । వాంఛను మ్రింగక దీక్ష నాలునా
మాసము లేగఁ దాఁ దినును । మానుగ నాతఁడు నొక్క జంతువున్ 534

వ. ఇట్లా రక్కసుండు నాలునెలల కొకసారి యొకజంతువును బట్టి మ్రింగుచుఁ దిరుగుచుండి యొకానొకతఱి నావనమునందు ఫలగ్రహణముఁ గావించుచున్న బ్రహ్మచారినిఁ గని క్షుధార్తుఁడై కడువేగమున వచ్చి యంత 535

చ. కరమునఁ బట్ట నాద్విజుఁడు । కంపితుఁడై యిఁక జీవితంబు లే
దరయఁగ నాకు ధాత్రిపయి । నంచు నిరాశుఁడునై యపూర్వభీ
కరతనుఁడుం దురాత్ముఁడును । గాఢబలుం డగునట్టి యామహా
సురుఁ గని పల్కెఁ బాగ నిటు । సోలుచు సొక్కుచు బ్రహ్మనందనా! 536

క. దనుజా! నను నేకారణ, మునఁ బట్టితి వట్టి కార్య । మునుఁ గడు దయతో
డను జెప్పి చంప నొ నా, పని యొప్పిద మౌను నీకు । భద్రము కలుగున్ 537

చ. అని వగ నాద్విజప్రవరుఁ । డాడిన వాఁ డనె షష్ఠమంబునై
చను నెల నాఁకలిం మిగుల । సత్త్వముఁ బోయినవాఁడ నిర్దయం
దనరినవాఁడఁ గర్కశుఁడ । దర్పితపాపుఁడ నైననాకు నీ
వనమున నీవు దివ్యమగు । భక్షణమైతివి నేఁడు భూసురా! 538

క. అన నతఁ డనె దైత్యా! కో,సిన ఫలముల గురున కిచ్చి । చెలఁగెడి పూన్కిం
జనుదెంచి యంత నీచే,తను భక్ష్యుఁడ నగుదు వినుము । దయ నామాటన్ 539

తే. గురుని కార్యార్థమై భక్తిఁ । గోయఁబడెను
బండ్లు నాచేత నేనిట । భక్షితుండ
నైన యొడ నట్టిఫలముల । నతనికిడక
వాఁడు లేఁడింకఁ బాపంబు । వచ్చుఁ గాన 540

క. చని యతనికి ఫలముల నిడి, చను దెంచెద దనుక నన్నుఁ । జంపి తినక బ
ల్కనికరమున నేలందగు, నని వేఁడెదు విప్రుమాట । నాలించి మునీ! 541

క. అని వాఁ డో బ్రాహ్మణ! యే, జనుఁ డాహారంబు తోడ । షాణ్మాసములం
దున రాఁ డాశను విడువదు, కనుఁగొన నాపాపజీవి । కయ్యె నద్దానన్ 542

సీ. పురుషుఁ డొక్కఁడు భవస్తోమంబునకును గారణంబై యుండుఁ । గడిమి నిప్పు
డినుము నిక్కము నిను । విడుతు నీవారితిఁ గావించినట్టైనఁ । గౌతుకమున
నన విని యాభూసు । రాత్మజుఁ డాతనిఁ గని యిట్టు పల్కె నో । కర్బురేశ!
ధర్మావిరోధతఁ । దనరుచు గురునకు నవిరుద్ధమగుచుఁ జెన్నారి మద్వ్రతి

ఆ. తాపనాశకరణి హావణించుపని దైత్య కేయఁగలదటంచుఁ జెప్ప వలదు
మానిబాలుఁ జూచి మఱియు నీవందానఁ బలుకసాగ వినుము బ్రహ్మతనయ!
ఆ. వినుతచరిత! నిర్వివేకచిత్తంబునఁ, గర్మములను నేను గడిమి నెపుడు
దుష్టభావజాలి దోషంబుతోడను జేసినాఁడ మఱియుఁ జెనటి నగుచు 544
క. మనమా బాల్యమునందాఁగిఁ, బొనరె నధర్మోరుపాపములలోఁ దన్నా
శనమును నేనే కారణ, మునఁ జెందంగలనొ చెప్పుము మునికులతిలకా! 545
ఆ. చిన్ననాటనుండి చేసినసర్వపా
తకగణంబువలన ధరణి నిట్టి
పాపదనుజయోని భవుఁడ నైతినిఁ దద్వి
ముక్తిఁ బలుకు మాపు బుధులు మెచ్చ 546
క. ధరణీసురా! దీనిని గురు, కరుణా సర్వంబుఁ జెప్పఁ గలిగితివా యీ
తరుణంబున తుల్పిదం, బరఁగెడి నావలన ముక్తిఁ బడసెదవు వెసన్ 547
ఉ. నీవటు చేయవేని కడు నిర్దయనుండిన మానసష్టముల్
బోవఁగ నప్పు నేమనుజ పుంజమునెల్ల నృశంసకుండ నై
వావిరి రేఁగి ఘోరముగఁ బట్టి మహోద్ధతి మ్రింగెద న్వడిం
గావున దానిఁ జెప్పి నను గణ్యులు మెచ్చగ నేలు మియ్యెడన్. 548
మ. మునినాథా! యిటు లాదురాత్ముఁ డన నా భూదేవుఁ డామాటయం
దు నశక్తుండయి చాలఁ జింత మదిఁ దోఁడ్తోఁ బుట్టఁగా సంశయం
బునఁ జెన్నారుచు జ్ఞానదానమునకై పుణ్యుండు సద్గణ్యుఁడున్
ఘనుఁ డాఁ బావకునంతవేఁడఁ దొడఁగె న్గాఢంబు నాభక్తితోన్. 549
క. గురుదహనులకుశ్రూషన్, బోరి సువ్రతములను జేసి భూస్థలమందున్
స్థిరమతి నుండినయెడ నీ, తరుణంబున నన్నుఁ గాచు దహనుఁడు వేర్మిన్. 550
ఆ. గౌరవంబుతోడఁ గ్రాలి నేఁ బితృమాతృ
గురులఁ బ్రత్యహంబుఁ గొలుచుచున్న
వాఁడ నైతినేని పావకుం డత్తఱిఁ
గరుణతోడ నన్నుఁ గాచుఁగాత. 551
ఉ. మానసకర్మవాక్యముల మాన్యుని సద్గురువర్యు నెన్నఁడున్
మానుగ నిందచేయకయు మాటికిమాటికి నామహాత్మునిం
గానఁగ నేగి భక్తిమదిఁ గ్రాలుచునుండ భజింతునేని నన్
బూనికతోఁ గృశానుఁ డొగిఁ బ్రోచు నటంచని ధీరవృత్తిమై 552
చ. శపథముఁ బట్టి యాకరణి సంయమిబాలుఁడు దీక్షమీఱఁగాఁ
గపటములేనిభావమును గైకొని సత్యముఁ బల్క నాయెడన్

గృహ మదిలోఁ జెనంగొన సుకీర్తనుఁ డై విలసిల్లుపావకుం
డపగతదీప్తిఁ జెన్నలరు నట్టిసరస్వతిఁ బంపె జెచ్చెరన్ 553

క. జ్వలనప్రేరితరై యా, జలజాసనురాణి యపుడు సకలాశలయం
దు లలితనిజతనుకాంతులు, చెలఁగను సాక్షాత్కరించి శిష్టచరిత్రా! 554

సీ. అసురునిచేఁ జిక్కి నట్టియాభూసురుఁ గని పల్కె నో విప్రగణ్య! యిట్టి
డీబాధనుండి నీ బృథుదయ విడిపింతు భయపడ కే నాఁగి వాణి నీదు
జిహ్వాగ్రమందుండి చెనటియాదైత్యునకు నెట్లు క్షేమంబు వలికలుగునొ
తద్విధానము నెల్ల దయఁ జెప్పఁగలదాన నందున ముక్తుండ వగుదు వనుచు

ఆ. నాసురారికనుల కగపడ కిరిలి, ననుచు మాయ మయ్యె నంత నవని
దేవసూనుఁ డట్టి తిలికులజానిఁ జూచి, పలుకఁ దొడఁగె నిట్లు పరమమౌని!

క. వరులకు నీకునుఁ గలదు, ష్కరకలుషము నడఁచి పుణ్యచయమును శివమౌ
గర మొనరించెడునులి నే, స్థిరభక్తి వచింతు వినుము లివరి నిశాటా! 555

తే. అస్తమయమందు మధ్యాహ్నమందుఁ బ్రొద్దు
పొడుచుతఱి జాపకుఁడు దీని భూరిభక్తి
వెలయుచుండఁ జపింపనా విపులతుష్టి
శాంతికరమైన దై యిది జగతి వెల్గు. 557

క. శ్రీమంతుఁడు గోవిందుఁడు, గామితఫలదుండు నైన కమలాక్షునకుఁ
వేమఱు మ్రొక్కెద నన్న, ద్ద్యుమాఘుము నణఁచు నతఁడు ప్రీతి చెలంగన్.

క. వరదుండు హృషీకేశుఁడు, స్థిరుఁడు జనార్దనుఁడు వాసుదేవుఁడు నగుమా
వరునికి మ్రొక్కెద నాదు, ష్కరపాపముఁ బాపు శౌరి పాయనికరుణన్. 559

క. సకలోకచరాచరగురుఁ, డకళంకుఁడు శేషశయనుఁ డధిపుం డగుచ
క్రికి మ్రొక్కెద నాదుష్కృతి, నికరము నాశౌరి పాపు నెలిదయమీఱన్.

తే. పరమదేవుండు పరముఁడు భద్రుండు
శార్ఙ్గియును స్రగ్ధరుండును శంఖచక్ర
ధరుఁడు నైనట్టి హరికి వందన మొనర్తు
నామహాత్ముఁడు నాకలుషాళి నడచు. 561

క. దామోదరుం డుదారుఁడు, సామజవరదుండు నైన చక్రికి నుతి నే
వేమఱుఁ జేసెద నాగుణ,ధాముఁడు నాకలుషవితతి దయఁ బాపు నొగిన్.

తే. స్తుత్యసుతుఁడును సంతత సుగుణశీలుఁ, డచ్యుతుం డబ్జనేత్రుండు నైనహరికి
భక్తి మ్రొక్కెద నాశౌరి పాలిమిగుల,నస్మదఘములనడచుఁ బ్రయత్నమలర.

క. నారాయణుండు హరియును, శౌరియు మధుసూదనుండు సజ్జనుఁ డగుదై
త్యారికి మ్రొక్కెద నన్న, ఘౌఘము నామురారి కూరిమిఁ బాపున్.

ఆ. కేశిదైత్యహరుఁడు కేశవుండును మహా
భుజుఁడు కంసగర్వభుజగగరుఁడు
నసురుండు నైన హరి కేను మ్రొక్కెద
నతఁడు ప్రోచు నన్ను దయను నెపుడు 565

క. అతఁడు శ్రీవత్సాంకిత, వతుఁడు శ్రీశుండు శ్రీనివాసుండు సురా
ధ్యక్షుఁ డగుశౌరిని నెరి, దీక్షగ గావింతు నభవుఁ గ్రించు నతఁ డొగిన్

తే. సర్వభూతాధినాథుఁ డచ్యుతుఁ డైన, చక్రి సేమానివర్యులు చాలఁ దలఁతు
రట్టిభూనాథునింగూర్చి యధికభక్తి, శరణుఁ జొచ్చెదఁ గలుషప్రశాంతికొఱకు.

సీ. నెఱి నఖిలాలంబనంబుల మూలము వాసుదేవాఖ్యుని భావకులు
గాఁ జేసి తలఁతురొ కడిమి నావైకుంఠు శరణుఁ జొచ్చెద నేను సకలభూత
నఖిలజగంబుల కాధారుఁ డగువాఁడు సర్వభూతమయుఁడు సర్వగుండు
వాసుదేవుఁడు పరబ్రహ్మంబు నగుపరాత్పరునకుఁ జేసెద వందనంబు

తే. అధిపుఁ డవ్యక్తుఁడును బరమాత్ముఁ డైన
మాధవుఁ గవులు తలఁచి కర్మక్షయంబు
నందు ముక్తినిఁ గందురొ యట్టిశౌరి
శరణమునుఁ గోరి మ్రొక్కెదఁ బరమభక్తి. 568

క. మును దెవనిఁ జెంది పుణ్యంబును గని పాపముల వాసి భువిపై జన్మం
బునుఁ జెంద రట్టిశార్ఙ్గి, ననిశము శరణాగతుండ నగుచున్నాఁడన్. 569

క. పరమేష్ఠి యగుచు మానవ, సురదానవసమితితోడ శోభిలు జగముం
గరము సృజించెడు నచ్యుతు, శరణముఁ జొచ్చెదను భక్తిసహితాత్ముఁడ నై.

తే. వారిజాసనముఖములవలన నట్టి
శౌరికాయంబు శ్రుతి చతుష్టయమయంబు
నైన బ్రహ్మత్వముగను స్తుత్యంబు నయ్యె
నట్టిహరి కేను మ్రొక్కెద నతులభక్తి 571

వ. సృష్టియందు బ్రహ్మరూపియు జగద్యోనియు జనార్దనుఁ డగువాసుదేవుని
గూర్చి శరణాగతుండ నగుచున్నాఁడ. భూధరుండును దేవకీసుతుఁడును రాక్ష
సనాశకుఁ డగువానికి నమస్కరించెద. విప్రు లేవరదుని సవనభావనుఁ డగుయ
జ్ఞేశునిఁగా జన్మములందు మిన్నగ యజింతురో యాయజ్ఞపురుషునకు మ్రొక్కెద.
కాలరుద్రుఁ డై యేపరాత్పరుఁడు పాతాళస్థాదిసకలభూతంబుల హరించుచుం
డునో యట్టి జగదీశునకు వలగొనుచున్నాఁడ 572

సీ. నిర్మితంబులు నైననిఖిలవిష్టపములఁ గాలుఁ డై మ్రింగి యేఘనుఁడు తుష్టి
పుష్ట్యంబు నలుపుచు నెగడునో యట్టిదైత్యప్రభేదిని వందన మొనర్తు

నరసురగంధర్వనాగనభశ్చరతరుగుల్మనగపశుదండశూక
పతత్ర్యాదు లెవ్వాని పరమాంశభవములో నరసి నాశౌరికి శరణుశరణు
ఆ. హరికి మించినట్టి దైవవస్తువు గాంచ
మైన లేదొ యుపనిషయందు సకల
మందు నెవఁ డనంతుఁ డాగి సర్వగుఁడై యుట్టి
వాసుదేవునకును వందనంబు 573

తే. కట్టెలం దగ్ని దాఁగిన కరణి నెపుడు
సకలభూతంబులందు నే చక్రి వెలయు
నట్టివిష్ణుఁడు నాసమస్తాఘసమితిఁ
బాపి నిత్యము నన్నేలుఁ బరమదయను

క. చర మచరము బ్రహ్మాదులు, కర మెటువారిమయము లగునా కడఁ గెడు తెలివిం
శౌరి నడచెడిదగు నాడు, ర్ఘరపాపం బట్టె నశ్వరము నై పోవున్. 574

చ. నరవిశుభాశుభంబులును సత్త్వరజస్తమసు ల్సమస్తదు
స్తరతరజన్మకర్మగణసంభవకల్మషము ల్నిశావ్యాభా
స్కరపరమోదయాస్తమయకాలకృతాఘముఁ గర్మవాక్యహృ
త్కరపటుపాపజాలములఁ గంజదళాక్షుఁడు వాపి ప్రోవుతన్. 576

సీ. శయ్యాగతంబు లై సకలాఘములు లేచి సంచరించెడివేళ సంభవించు
కలుషచక్రంబులు కాయజదురితము లజ్ఞానజనితంబు లైనపంక [వృజిన
ములు జ్ఞానకృతకర్మములు మదకృతదోషములు చంచలాత్మతో మొనయు
సంఘము లెల్ల శ్రీశౌరినామోచ్చారణంబున నిత్యము నశ్వరంబు
ఆ. లగుచునుండు మఱియు నన్యదారావిత్త
బంధునాశవాంఛఁ బరఁగుదుష్కృ
తంబు నన్యపీడఁ దనరుపంకము హరి
స్మరణమునను మిగుల సమయుఁ గాక! 577

క. సురదీనసాధుగణములఁ, బోరిఁ బోరిఁ గాఱించు దానఁ బుట్టిన పాపో
త్కరములు నశించు దామో, దరునామస్మరణమునను దథ్యముఁ గాఁగన్.

ఆ. భోజ్యపేయభక్ష్యభూయిష్ఠచోష్యవి
లేపనములఁ గల్గు పాపగణము
లయముఁ బొందుఁ జూడ లవణభాజన మెట్టు
లప్పులందు మ్రగ్గునట్లు మిగుల. 579

సీ. బాలకౌమారయౌవనవార్ధకములందు జన్మాంతరములందుఁ జాలఁ జేయఁ
బడినపంకము కృష్ణవాసుదేవాచ్యుతనారాయణాసురనళిననేత్ర

గోపాలగోవింద।గోవర్ధనోద్ధారనరసఖ యనుకీర్తనంబువలన
జలగతలవణభా।జనము కైవడిని నశించు మహాముని।సేవ్యుఁ డతఁడు

ఆ. హరుఁడు వాసుదేవుఁ । డక్షరుండు మహాశి
వుండు వరజనార్ద।నుండుఁ గృష్ణుఁ
డైనచక్రపాణి । కనవరతము నేను
మ్రొక్కుచున్నవాఁడ । మొనయుభక్తి 580

తే. భావకర్మఘ్నుఁడును గంస।వైరియును న
రిష్టకేశిముఖామర।రిపుహరుండు
భక్తజనపోషకుం డగు।పరమశౌరి
పాదములఁ గూర్చి మ్రొక్కెదఁ । బ్రత్యహంబు. 581

ఉ. వారిధియందు సేతువును । వాలిని నవ్వఁ దొనర్చి నేమహా
పూరుషుఁ డాటి హైహయుని । పొంగు నడంచె నెవండు సర్వదే
వారియు నాబలీశువిభ।వాతిశయంబు గ్రహించె నట్టికం
సారికి మ్రొక్కువాఁడఁ దెలి।వారెడి భక్తి చిగుర్పుచుండఁగన్. 582

ఉ. రామనృపాలుఁ డై యెవఁడు । రావణు మంత్రిసమేతుఁ గాఁగ నీ
భూమినిఁ గూల్చె నేఘనుఁడు । పొంగుచు నందునిగోకులంబులోఁ
బ్రేమ నటించి పూతనను । భీషణమూర్తుల నొప్పురాక్షస
స్తోమముఁ జంపె నట్టిమధు।సూదనుఁ గూర్చి నమస్కరించెదన్. 583

తే. శిక్షకా! దేవదేవసు।సేవ్య యనుచు!
నిట్టి యీస్తోత్రరాజంబు । నెలమి నరుఁడు
భక్తితోడ జపింప నాఁ । బ్రత్యహంబు
ఘోరపాతకనాశంబు । గాటు నిజము. 584

క. జ్ఞానాజ్ఞానకృతంబులు, నైనమహాపాపరాసు । లన్నియు మఱి యి
ష్టానిష్టోక్తజకలుషా, ధానస్థితి యడఁగు దీన । ధరపై మిగులన్. 585

ఆ. ఇద్ది యజ్ఞహోమ । పృథుజపాదులఁ గల్గు
పుణ్యఫలము యోగి।పుంగవులకుఁ
జేర్పునీటియందు । జెలఁగెడి యానపా
త్రంబుకూడ్కిఁ బుణ్య।దంబు నగుచు. 586

చ. జనుఁ డొకవత్సరంబు తిల।సంభృతపాత్రములం బదాతిటో
ధనములతోడ విప్రులకు । దానముఁ బ్రత్యహముండఁ జేయునే
ఘనతరమైన పుణ్య మిలఁ । గ్రాలునొ యాస్తుతి శ్రద్ధతోఁ బఠిం
చినయెడఁ దత్సమానఫల।సిద్ధియుఁ గల్గును సత్య మారయన్. 587

తే. అసుర! చెడనట్టిబ్రహ్మచర్యమున నరుఁడు, నళిననాభుని సంస్మరణము నొనర్చి
చెందు హరివిష్టపంబు నేఁ జెప్పినట్టి, యిద్ది పుణ్యాలవాలమై తద్ద వెలయు.
తే. భక్తి నేఁ బల్కినట్టి యీభద్రవినుతి, లేశమైన నబద్ధంబు లేని దగుచు
సత్యమున నొప్పనేని రాక్షసునిచేతఁ, బట్టువడినట్టి నామేను వదలు గాక!
వ. ఇట్లనుచున్న నారక్కసుండు విప్రుని వదలె నంత నామునిబాలుఁడు వాని కిట్లనియె 590
సీ. దానవ! విన రోరి! దమనచోదితయానై యరుదెంచి నాశివ్యాయందు నిలిచి
పద్మాసనునిరాణి భాషించినట్టి యీదైత్యారిసారస్వతస్తవంబు
భక్తితో నీకు నేఁ బలికితి నిది సర్వభయశాంతికరంబునై ప్రజ్వరిల్లు
నీమహాస్తవముతో నీవు కేశవుఁడును జగదీశుఁ డైనట్టిశౌరిఁ గొల్వు
ఆ. మామురారి స్తుత్యుఁ డైన నీశాపంబు, పాతిపోవు నిజము ప్రత్యహంబుఁ
గనకవసను దీనఁ గడిమి నారాధింపు, సర్వపాపవితతి సమయుఁ బిదప 591
ఉ. ఈనుతి ఘోరపాపముల నెల్ల హరించు నిజంబు స్తుత్యుఁడై
దానవవైరి యైనహరి తద్దయుఁ గష్టము వాపి మోక్షముం
గానుగ నిచ్చునన్న విని మాటకి నాతనిఁ జేరి మ్రొక్కి యా
దానవుఁ డంత నాకరణిఁ దాల్మి నొనర్పఁ దలంచి పూన్కి మై. 592
వ. అక్కాలమందు. 593
శా. సాలగ్రామముఁ జేరి యాస్తవముఁ జంచద్భక్తితో నిత్యముం
బాలాయంబు పఠించుచుం సకలదేవప్రక్రియాసక్తుఁడై
త్రైలోక్యం బగుశౌరిఁ గూర్చి తపము న్నిష్టాత్ముఁ డై చేసి పా
పాళిం వేగమె పాసి పొందె విమలం బౌవిష్ణుసాయుజ్యమున్. 594
చ. మునివర! విప్రవక్త్రమునఁ జొల్పెసలారిన వాణిసత్కృపం
బొనరి వచించినట్టిదియుఁ బుణ్యకరం బగునట్టియీస్తవం
బును దయ నీకుఁ జెప్పితినిఁ బూర్ణఁపు భక్తిని దీని నేజనుం
డనిరతబుద్ధితోఁ జదువు నాతనిదుఃఖము లెల్లఁ బోయెడున్. 595
క. అని యిట్లు పులస్త్యుం డన, విని భక్తి మనంబులోన వెలయఁగ వనజా
సనుపుత్త్రుఁ డైననారద, మునివర్యుం డతని గాంచి పూన్కి వచించెన్. 596
క. మునినాథ! నీవు చెప్పిన, వినుతస్తోత్రంబు నేను వింటిని గురుభ
క్తిని నాదురితంబులు నా, శన మయ్యెను బుణ్య మబ్బె సంతస మలరెన్.
వ. ఇట్లనుచు పలికి తరువాతి స్తవంబులు భాషింపు మనుటయు 598
చ. దురితలతాలవిత్ర! ఖగా దుర్జనకానన వీతిహోత్ర! ని
ర్జరనుతిపాత్ర! భూరితర చైత్ర! వలాహకతుల్యగాత్ర! శం

కరవరమిత్ర! శాంతగుణ గణ్యచరిత్ర! పవిత్ర! దివ్యభా
స్కరకులదీప! సారశర చాప! మహేశ్వర! జానకీశ్వరా! 599

ఉ. అంగజభంగసంగ! పర మాంగ! నిశాటవిపత్పరంపరో
త్తుంగ! నిరామయాంగ! బుధ తోషణభాషణరంగ! దేవతా
చంగ! కృపాంతరంగ! కలుషప్రకరోత్కటఘోరమూర్తిమా
తంగ! ధరాత్మజాహృదయ తామరదీపితభృంగ! రాఘవా! 600

మానినీవృత్తము. సోమపురందరసాధ్యమునీశ్వర సూర్యముఖామరవంద్య! లస
ద్ధామ! మణిప్రకరాంచితవాటక ధామ! హిమాచలదేశసమా!
భీమతరోన్నతరాక్షససంచయ భీమపయోధరతుల్యతను
శ్యామ! నృపాలలలామ! బుధేశ్వర! సంతతమంగళ! రామవిభూ! 601

గద్య. ఇది శ్రీరామకరుణాసమాసాదిత కవితాప్రాభవ హారితసకులాన్వయప్రభవ, రామవజ్ఝలవంశసాగరసుధాకర కొండయకుమార బుధజనవిధేయ కొండయ నామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగువామనమహాపురాణమందు దశమస్కంధము.

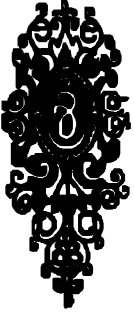

శ్రీరస్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము.

ఏ కా ద శ స్కం ధ ము

కరగుణగణమాలా!
పాకారిప్రముఖదేవవరగణపాలా!
భీకరదుర్జనకాలా!
ప్రాకటతేజోవిశాల! వామనృపాలా! 1

క. అవధారు పులస్త్యముని, ప్రవరుఁడు నారదున కధిక బంధురపాపో
ద్భవదోషప్రశమనసం, స్తవముల రెండిటినిఁ జెప్ప సాగెను బ్రీతిన్. 2

— ఈశ్వరకృతపాపప్రశమనస్తవము. —

క. శ్రీరమ్యమందిరా! వి, స్తారయశోదార! దురిత తతిసంహారా!
సారాచారవిచారా! నారాయణ నీకు వందనం బొనరింతున్. 3

దండకము. శ్రీమానినీచిత్తచోరా నిరాకార భక్తాళిహృత్పద్మసంచార దేవాది
దేవా జగన్నాథ దామోదరా వాసుదేవా మహాదేవ సత్యాభిరామా
కృతావర్త యజ్ఞధ్వజానంత ధర్మధ్వజా ధర్మవాసా మహామూలవాసా
మహానాథ కాలాధ్యనాథా మహావర్త వైకుంఠ కాలధ్వజైకాధ్య
శృంగా జయంతా లసత్పద్మగర్భా జలావాస శ్రీవాస శత్రుంజయా పృశ్ని
గర్భా మహావాక్పతిశ్రీప్రియా కాలనేత్రా మహాకల్ప సర్వాత్మ సర్వేశ
నిత్యేశ, నీలా మహానీల కాలాత్మ భూతాత్మ విష్ణూ వరేణ్యా వృషాంకా
ధరాధార భద్రంజయా గోధ్వజా పృశ్నిమూలా బలాధ్యక్ష పద్మాక్ష హై
రణ్యగర్భా గదాశంఖచక్రాన్వితా మానవాధ్యక్ష సామస్వరూపా భ్రహం
సాత్మ సూక్ష్మాత్మ వేదాత్మ కర్మాత్మ యజ్ఞేశ యజ్ఞాత్మ బ్రహ్మాభిధానా మహా
సేన, దివ్యాహృషీకేశ శ్రీకేశవా పద్మనాభా మహాకేశ సన్మంతికేశా గు
డాకేశ మృత్యుంజయా ద్వాదశాత్మానిరుద్ధా జగద్వీర దుష్టారిసంహార
సంసారదూరా సదాచార స్వర్ణాద్రిధీరా పయోరాశిగంభీర పీతాఖకేశా
రక్షేశా నిరాశా నమస్తే నమస్తే నమః. 4

క. విజయా విష్వక్సేనా, సుజనాకర పురుషవర్య సుస్థిరవీర్యా
గజరాజవరద ధర్మ, వ్రజ రవిశశిదహననేత్ర రమ్యచరిత్రా. 5
క. సత్యవృషధ్వజసంతత, కాత్యాయన ముఖ్యమాని గణసంస్తుత్యా
నిత్యమహేశశుచివ్రత, నిత్యజగత్పాల ధర్మ నిలయ నతియిదే. 9
క. భూరిపృథుశ్రవబహుళ, త్పారమ్యాగార ధీర పాలా విమలా
సారార్ష్టిషేణా భూ, భారహరా సతతభూరి భావా శౌరీ 7
తే. ఆదిమధ్యాంత రహిత సురాధినాథ, దివ్యదేవ శుచిశ్రవ దీప్తభావ
కాలకాల ధనంజయ గణ్యగణ్య, పరమశూరపురంజయ వందనంబు 8
సీ. కల్పనాముఖహారి గాఢోరుభీకర కాలపాండురచేల కాంతిజాల
వరకేశ పరమేశ పద్మజేశ జయేశ హర్షకారకభూత హంసరూప
శార్ఙ్గధ్వజాధోక్షజా వామనామ ధుచ్ఛేదకా సాహస్ర శీర్ష బ్రహ్మ
శీర్షసహస్రవిచిత్రసాహస్రనేత్ర ప్రభాకర కోటి తరణితుల్య
ఆ. బహుళశీర్ష భూరి బలధర్మనేత్రమ, హాసునేత్ర దుష్ట హర సహస్ర
పాదకర సమస్త పాపనాశనకర, పరమశూర నీకు వందనంబు
తే. క్రతువరాహప్రభారూప గరుడవాహ, విశ్వదేవ శివాత్మక విశ్వజనక
విశ్వరూప మహాదీప విగతకోప, పరమపూరుష! మ్రొక్కెద భక్తిమిగుల.
వ. నిర్వికారా! నిరాభాస! ప్రత్యగాత్మస్వరూపా! నీకు వందనములు 11
తే. చెలఁగి యీవిశ్వమెల్ల నీచేతఁ గల్పి
తంబు నయ్యెఁగదా వటతరువు దాని
శాఖలును బల్లవంబులు స్కంధపత్ర
సముదయము నీవె మ్రొక్కెద సరసిజాక్ష! 12
చ. మొదలు ధరామరుల్ నృపులు బోదెలు కొమ్మలు వైశ్యు లంఘ్రిజుల్
పదిలము లైనపట్టులయి భాసిలుచుండు వటస్వరూప నీ
పదముల కేను మ్రొక్కెదను బాధము లెల్లను బాపి నిత్యమౌ
ముదము చెలంగుచుండఁగను బ్రోవుము పాపహరా మహేశ్వరా. 13
సీ. సాగ్నులై చెన్నారు సర్వవిప్రులు నీముఖంబునఁ బటుతర కాండసహితు
లగునృపుల్ హస్తంబులం దుద్భవించిరి పార్శ్వోరుతలముల వైశ్యగణము
పుట్టెను వరపదములఁ శూద్రులును నేత్రముల సూర్యుఁడును మహా పుణ్యపదము
లందు భూమియుఁ జెవులందు దిక్కులు నాభియం దంతరిక్షమ్ము నాత్మయందు
ఆ. నబ్జవైరి యసువులందుఁ దెమ్మెరలునుఁ, గోర్కివలన బ్రహ్మ కోపమునఁ బు
రారి శీర్షమందు నమరపురం బుద్భ, వించెఁ గాదె పరమ విశ్వయోని! 14

క. అనలుం డింద్రుం డానన, మున నోషధులందు రోమములు పశువులు వి
ట్టునఁ బుట్టె నీకు విరటిరిఁ, దనరిన నీకేను మ్రొక్కెదను బద్మేశా!. 16

సీ. ప్రణవరూపుఁడ వీవ । స్వాహావషట్కారవౌషట్స్వధాస్వధా । భద్రవాక్య
ములు నీస్వరూపమై । యొనయు సర్వాకారుఁడవుడు నిరాకారుఁ । డవుడు వీవ
భద్రవాసుఁడ వీవెపరదేవుఁడవు వేదమయుఁడవు బహుతీర్థమయుఁడ వీవ
యజ్ఞమయుండవు । యజ్ఞపూరుషుఁడవు యజ్ఞభాగభుజుండ । వగుదు వట్టి
ఆ. నీకు వందనంబు । నెఱి దశశతధార, ధరుఁడ వీవు నూఱు । ధార లొనరు
వాఁడ వైననీకు । వందనం బొనరింతు, బరమపూర! ప్రోవు । కరుణ మెఱయ.

వ. భూర్భువస్స్వస్స్వరూపుండవు, గోదామృతప్రదుండవు, బ్రహ్మధరుండవు, సర్వధరుండవు, బ్రహ్మణ్యుఁడవు, పరబ్రహ్మవు, శబ్దబ్రహ్మంబ వగునీకు నమస్కరించెద. 17

ఉ. విద్యవు వేద్యరూపుఁడవు । విచ్యుతసారుఁడ వీవు వందనీ
యాద్యుఁడ వక్షరుండవు మహాత్ముఁడ వీవాగి భూరి సద్గుణా
పాద్యసుబోధ్యహవ్యవహ । పావనసర్వసుపూజ్యదేవతా
రాధ్యనిరామయా సకల । రాజమహేశ్వర ప్రోవు మ్రొక్కెదన్ 18

సీ. బుద్ధియు హోమంబు । పుణ్యంబు హవ్యంబు హాయమానుండవు । హోత వీవు
పాతవుఁ బోతవుఁ । బూతవు హంతవు హవ్యమానుండ వీ । వరయ నెపుడు
హర్తవు నీలియు । నగ్ర్యుండు విశ్వధార్యుండు నీ వగుదువు । రూఢిఁగాను
విశ్వధాముండును । విశ్వభావుండును సృక్స్రువంబులు నీవె । శిష్టచరిత
ఆ. యాజకుండ వీవె । యజ్ఞేశ్వరుఁడ వీవె, యజ్ఞ మీవె సర్వ । యాగఫలము
నీవె జ్ఞాన మీవె । నిజముఁగా గోపాల, ధర్మచేల! నీకు । వందనంబు. 19

తే. యజ్ఞపాత్రారణేయుండ । వగుదు వీవు
నీలిసుఖమోక్షములు నీవు । నిఖల మీవు
ధృతియు యోగంబు సత్యంబు । దివ్యపదము
నీకు మ్రొక్కెద నన్గావు । నిర్మలాత్మ!. 20

మ. యజమానుండవు నీద్యగణ్యుఁడవు యోగారూఢతత్త్వుండ వీ
వజరాధ్యుండవు సర్వగుండ వలిహార్ష్మాత్ముండ వీ వోమహా
సుజనావాస మహేశ భద్రచరణా । శోభాకరా కాలచ
క్రజనాధార నమస్కరింతు నను దీనుఁగా ప్రోవుమా శ్రీహరీ!. 21

క. ఒకటిఁగ మూఁటిఁగఁ జెప్పఁగ, సకలంబును నిండినట్టి, చతురుండవు నీ
వకళంకుండవు జ్ఞాతవు, సుకరుండవు నీవు మిగుల । సుజనాధారా!. 22

క. జ్ఞేయుండవు ధ్యాతవు ది, వ్యాయుధుఁడవు నరుఁడ వీవు । హరిహరరూపా

పాయసకృశరతో నన్నీ, తోయంబునఁ గావు మఖిల । దుష్టౌఘహరా. 23

క. ద్విగుణా త్రివ్యూహాపర, నిగమాంతవిచార శూర । నిఖిలాధారా
భగవాన్ కపాలా భవ, జగదీశ్వా నన్నుఁ బ్రోవు । విపులకరుణచేన్. 24

క. రవిచంద్రసమాప్రభా, భవ గృహేశాన మాని । వర్యా ధుర్యా
భువనేశ మహామేధా, భవహార వందన మొనర్తు । భక్తిన్నికన్. 25

క. విక్రమమైత్రావరుణా, చక్రాయుధరవానభూత । చతుమూలవిభా
చక్రోర్ధ్వధరాచ్యుతనా, వక్రపరాక్రమ భజింతుఁ । బాలింపు నను. 26

క. ధీయుండవు శరనిధిగం, భీరుండ వనేకదైత్య । భీకరుఁడవు వి
ఖ్యాతకృపాకరుఁడవు నీ, వారయ నన్నేలుఁ గరుణ । నలరి రమేశా। 27

వ: దేవా!, నీవు ద్విజుఁడవు, నూర్ధ్వకేతుఁడవు, నూర్ధ్వవీర్యుండవు, మహాపాతకోప పాపహరుండవు, మహాభూతాద్యుండవు, మహాపురుషుండవు, షడ్వారకారుండవుఁ, గ్రియమాణుండవు, సప్తరూపుండవుఁ, బాపరహితుఁడవుఁ, బ్రాగ్వంశదేహుండవు, సోమయాజుఁడవు, సుద్గాతవు నై రాజిల్లుదువు మఱియు దీక్షయుఁ బురోడాశంబులు మహాజనంబులు సులూఖలారణులు నీవకావె పక్షివాహనా! మ్రొక్కెద నక్షీణకరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల నీక్షణంబ నను రక్షింపుము 28

క. పరమేశ్వర కరుణాకర, వరసుందరమందిరా వి । భాకరకరచ
క్రధరమేశ్వర పాపోత్కర, హర మ్రొక్కెద నన్నుఁ బ్రోవు । మఖిలాధారా! 29

చ. మునివర చంద్రశేఖరుఁడు । మున్నొకదోషముచేతఁ జిక్కి బా
ధనుబడి శౌరిఁ జేరి యటఁ । దద్దవెలుంగు రమేశముందటన్
ఘనరుగు దీక్ష నిల్పి పటు । కల్మషహం బగునట్టియా స్తవం
బును బొనరించి శాంతిఁ గని । పూర్ణసుఖంబున నుండె దీప్తితోన్. 30

చ. పురహరుచేతఁ జెప్పఁబడి । పుణ్యద మై వెలుఁగొందునట్టి యా
వరనుతి ధాత్రి నేవరుఁడు । భక్తిఁ బఠించునో వాఁడు పాతకో
త్కరములఁ బాసి దేవగణ । గణ్యుఁడు నై హరిలోకమందు భా
సురతరశాంతిరూపమున । శోభిలుచుండును సంతసంబునన్ 31

— అగస్త్యకృత ద్వితీయపాపశమనస్తుతి: —

క. విప్రా! యిఁక రెండవపా, పప్రశమనసంస్తవంబుఁ । బల్కెద వినుమా
క్షిప్రమె యది పాపాళిఁ, బ్రప్రథమమునందె యడఁచు । పరమపదదమా 32

క. హరిణరూపా కూర్మా, శౌరా హయశీర్షభక్త । గణపాల మహా
వీర త్రివిక్రమ విష్ణూ, సారెకు మ్రొక్కెదను గావు । సంతోషమునన్. 33

క. ఈశానాచ్యుతుల వ్యాప్తి, కేశకుమారకులఁ గూర్చి । కీర్తించెద శ్రీ
శా శాంతా నారాయణ, పాశిముఖామరసుసేవ్య । పద ప్రోత్ర దయన్. 34

సీ. సవ్యజయోతుఁడౌ నారసింహాంశ తనురూపధారియు నాయుధధ్వజునకు
నకు నఖండుఁడు మహాప్రకటుఁడు బ్రాహ్మణలోకుఁ డా శాశ్వతుపాలునకు నతఁడు
డగువిశ్వకర్మకు నతిభక్తి మ్రొక్కెదఁ బుండరీకాక్షుఁడు భూసురేంద్ర
సంతతప్రియుఁ డగు శౌరికి హరునకు భక్తి మ్రొక్కెదఁ బ్రహ్మపతియు నైన
తే. బహ్మకును శూలపాణికి బరమచక్ర, ధరునకును చిత్రవసనునకు దాల్చినట్టి
విష్ణునకు స్వర్ణనేత్రుఁడు విరతగోప, పతియు నగుశ్రీధరాత్మకునకు వందనంబు.

తే అర్ధనారీశ్వరుండు బాలపాలిహారి, యైనశంభునకును గది యైనహరికి
నభవునకు దివ్యగోపాలుఁ దస్త్రధారి, యైనశివునకు మ్రొక్కెద నధికభక్తి.

క వరదుఁడు శ్వేతముండగు, మురహరునకు దివ్యపంచముఖుఁడును గౌరీ
శ్వరుఁడుఁ గుశేశయుఁ డగుశం, కరునకు వందన మొనర్తుఁ గడుఁ బ్రాఁక్కి మెయిన్.

సీ. బంబుకసహితుఁడు శాంతుఁ డైనమృకండుతనయునిఁ గూర్చి వందన మొనర్తు
బడభాముఖుం డైనపద్మాంతునకుఁ గార్తికేయునకును శంఖకిని నమస్క
రింతు స్థాణుండును బ్రీతుఁడౌ హరునకు మలహీనుఁ డౌ వనమాలిదేవు
నకును లాంగలమునఁ బ్రకటకీర్తిం గను బలరామునకు సిరిపతికి జోత
తే. వేసికన్నులవానికి వీతిహోత్రు
నకు ద్రిసౌవర్ణుఁడను ధాత్రి నైజశక్తిఁ
దాల్చు దేవేశ్వరునకు వందన మొనర్తు
నేను సద్భక్తి మదిలోనఁ బూనియుండ. 38

తే. పరుఁడును ద్రిణాచికేతుఁ డౌ బ్రహ్మమునకుఁ
జంద్రధరుఁడుఁ గపర్దియు సకలలోక
హరుఁడు నాశంభునకు నహర్పతికిఁ జంద్రు
నకును మ్రొక్కెద నిష్టఁ బూనంగ నేను. 39

మ. ఘనవీర్యాధికుఁ డైనరుద్రునకు రక్షోహంతయౌ శౌరికిన్
గనకాత్ముండును నాశహీనుఁడు జగద్గణ్యుండు నైనట్టిస్కం
దునకు న్మ్రొక్కెద భీమహంసల మదిన్ దోడ్తోడ భావించుచున్
గనకాఖ్యేశ్వరుఁ గూర్చి వేఁడదను భక్తశ్రేణి మెత్తైలనన్. 40

ఆ. నిత్యహంసరూపనిఖిలేశ్వరాధునీన, తత్పరా మహేశ దైత్యనాశ
రక్తకవచరూపగరుడేశ్వరా నేన, మస్కరింతు నీకు మహితభక్తి 41

క. పురుషోత్తముండుఁ జతుర్భుజ, పరివృతుఁడు సుధేశ్వరుండు బరముండు మహా
లక్ష్మధుపతి యయి తగు మా,ధవునకు వందన మొనర్తు భావనిరూఢిన్. 42

క. స్థిరుఁడై మునకును సుశ్రీ,కరుఁ డసితగ్రీవుఁ డధికగణ్యుఁడు శ్రీకం
ధరుఁడుఁ గులశేఖరుఁ దనఘుఁడు, వరదుండగు శివుని కేను వలగొనువాఁడన్.

తే. సారనయనుఁడు రుచ్యుఁడు చక్రహస్తుఁ
డధికకీర్తిధనుండు మహాభుజుండుఁ
గదియుఁ గిరప్రియుండు నాకప్రశంసి
తుండు నగుకృష్ణు నేభక్తితోఁ దలంతు 44

సీ. శంకుకర్ణుండును సారబలుండును భద్రాత్ముఁడౌ వీరభద్రుఁ గొలుతు
వృషభధ్వజుండు మహేశుఁడు గురువిశ్వసఖుఁడు చంద్రాభుఁడు సారసప్రి
యుండు నుపేంద్రుఁడు యోగియౌ గోవిందునకును మ్రొక్కెద నేను ప్రకటభక్తి
దశశతశీర్షుండు దానవారియుఁ గుందమాలాధరుండును మామనోబ్జ

ఆ. భాస్కరుఁడయి గృత్తివాసుఁడౌ కాలాగ్ని
రుద్రునకును నేను మ్రొక్కుచున్న
వాఁడ భాగధేయ పరమేష్ఠికిని గురు
భక్తి నే నొనర్తు వందనంబు. 45

క. హరిహరము సహస్రాక్షము, పరమం బగుకోకనదము భద్రాత్ముఁడనై
నిరతము నామదిలోపలఁ, గరము స్మరించుచును మ్రొక్కి గణుతింతుఁ దమిన్.

క. గరుఁడాగస్త్యుల విష్ణుని, గురుఁడును బ్రహ్మోక్తమయుఁడు ఘోరాఘమహో
త్కరహరుఁ డగుకపిలేశుని, వరభక్తిఁ దలంచి మ్రొక్కువాఁడను మిగులన్.

ఆ. కరచతుష్టయుండు గరుడవాహుం డప్ర
తర్క్యుఁడును సహస్రదార్ఢ్యకిరణుఁ
డక్షరుఁడు దపోమయాత్ముఁడు నగుధర్మ
పతికి నేనొనర్తు వందనంబు. 48

సీ. సర్వభూతగుఁడును శాంతుఁడు సర్వలక్షణుఁడు నిర్మలుఁడు దుష్కరమహాఘ
హరుఁ డక్షరుండు నవ్యక్తుండు బహుయోగపరుఁడైన హరికిని వందనంబు
నిర్గుణుండు విశిష్టనిలయుఁ డనాకారుఁ డజుఁడు నిరంజనుఁ డక్షరుండు
పరమశరణ్యుఁ డౌ పంకజాక్షున కేను మ్రొక్కెద నిత్యము మొనయఁపూని

ఆ. మనుచుఁ గుంభజాతుఁ డాడె నీప్రశ్నసంస్తవము నిద్ధఘోరసకలపాప
హరము పావనంబు నగు దీనిఁ జదివిన, వినినవారికెల్ల వెలయు ముక్తి. 49

బలికుత్రుల కురుక్షేత్రమునకు నరుగుట.

క. మునివర! హిరణ్యకశిపుని, తనయుఁడు తీర్థములఁ గూర్చి తలభక్తిని తో
యునవెనుకఁ గురుక్షేత్రం, బను గని బలిచక్రవర్తి పోయెను బ్రాన్కన్.

వ. అత్తఱి శుక్రుండు. 51

ఆ. అట్టిపుణ్యభూమియందున్న భూదేవ, వరులనెల్లఁ బిలువఁ బనుప నంత
నాలకించి భార్గవామంత్రితులు నయి, కౌతుకంబు మతులఁ గ్రాలుచుండ. 52

సీ. కురుజాంగలస్థలిఁ గామరూపవారును దర్భ్యజ్ఞులను దపోధనులు నైన
కశ్యపాత్రేయాది ఘనమునుల్ సేవించి కన్యకు నితోఁ గూడి కాశికి ధనదు
దెసయందు మిక్కిలిఁ దేజరిల్లు కలిద్రవీనదికినిఁ బోయి వేడ్క నలరి
యానదీజలమందు నాయెడ మున్గుచుఁ బితరుల వేల్పులఁ బ్రీతులఁగను
ఆ. చేసి రవికరవిచ్యుతిఁ జెలఁగి పుణ్య
కరయు నైనట్టి కిరణాఖ్యగను నిరావ
లికినిఁ జని యాజలంబందుఁ దివురు పూన్కి
మునిఁగి పిమ్మట వారతిమోద మొప్ప. 53
క. వావిరి భూరిపరోక్షి, పావనజలమందుఁ గ్రుంకి బహువిస్మయసం
భావితనిజబింబమ్ముల, నావనమధ్యమునఁ గాంచి యుద్యోడ మానీ!. 54
ఆ. నీటనుండి లేచి నెలి దానిఁ గన్నునఁ, గాంచి వింతతోడఁ గ్రాలునట్టి
చిత్తసరణి వారు చెన్నారి స్నాతులై, వారి విడిచి బయట వచ్చి పిదప.
చ. చనుచు నిదేమొకో యనుచు శంకను వారు పరస్పరంబుఁగా
మనములలోనఁ జింతిలుచు మాటికి మాటికి నాడుకొంచు నా
వినుతమహాస్థలి న్విడిచి విస్తృతభక్తినిఁ బోయి దవ్వునన్
వనచయశోభితంబునగు భాసురవాసముఁ గాంచి రాయెడన్. 56

సీ. అనిశ మాయదిఘనమగుచును ఘనదళశ్యామమై పతులకున్ శ్రమను బాపు
నదియు నైయున్నతి నదరుచు మిన్నంది సుమఫలవృక్షసంశోభితంబు
నగుచు దశార్ధబాణాళిసన్నిభము లౌచుక్కల మిక్కిలి సొంపుఁజెందు
వినువీథికై వడి వెడవెడ విలసిల్లు రక్తోత్పలంబుల రహిఁ జెలంగి
ఆ. పద్మవనమువలెను భాసిలునట్టిదు
శిష్టభూమి వారు చెన్నుమిగుల
నంచగుములు సరసి యందుఁ జొచ్చిన మాడ్కిఁ
జేరి రధిక తుష్టిచేవఁ గులుక. 57

వ. మునీంద్రా! వినుమా భూస్థలమందు ధర్మరూపమున జగదర్పితమగు చతుర్భువ
నపాలవర్గముల పుణ్యాశ్రమంబు కలదు దానికిఁ దూర్పుదెస మోఁదుగు
చెట్లతో నిండినదగు ధర్మాశ్రమంబును, దక్షిణంపుకడ రంభాశోకవనయుతం
బగు కామ్యాశ్రమంబును, బడమరఁ బుణ్యవనాశ్రమంబు, ఉత్తరమందు శుద్ధ
స్ఫటికసన్నిభంబగు మోక్షాశ్రమంబును గలవు. ఆయాశ్రమంబులఁ గృత
త్రేతాద్వాపరకలియుగాంతములయందు నొకమోక్షకామియగు మహర్షి
నిర్మించె నద్దాని నాశరహితులగు భార్గవాదులు చూచి యంత. 58
చ. పరమజలప్రపూర్ణమయి భాసిలు నాస్థలమందు వారలొగిన్
స్థిరరతి నిల్చి యక్కడఁ బ్రతిష్ఠితుఁడాద్యుఁ డఖండనాముఁడున్

వరదుఁడు విక్రముండు నగు వారిజనేత్రుని బ్రహ్మచర్యదు
ర్భరగురుయోగసేవలను భక్తినిఁ గొల్పుచునుండె రోమునీ! 59

చ. ఇరవిటు శుక్రయుక్తులయి గాఢపుదీక్షఁ జెలంగి యామునీ
శ్వరు లొగి నాల్గురూపముల వర్తిలు మూవురఁ బెద్దనిష్ఠతోఁ
బరఁగి భజించుచుండ నట భాసిలు మౌనులు దైత్యభీతులై
యరిగి రఖండపర్వతము లై సకలాశలఁ గూర్చి చెప్పెదన్. 60

తే. అత్రికుత్సమరీచిపాద్యన్యవిప్ర
వర్యు లారీతి యమునాప్రవాహవారి
యందుఁ గ్రుంకి భయంబుచే నలరి దక్షి
ణాభిముఖులై రయంబున నరిగి పిదప. 61

క. వినుతావంతీదేశం, బునకును జని యట వెలుంగుపురుషోత్తముచెం
తను నిలిచి నిర్భయస్థితిఁ, దనరారుచు నుండి రద్ది ధారణియందున్. 62

క. హరిసుప్రభావశక్తి, స్ఫురణను జెన్నారుచుంట సురవిద్వేషుల్
గురుభయమున నాచోటఁగా, దిరుగనివారైరి మిగుల ధృతిచెడి మౌనీ! 63

తే. వాలఖిల్యాదు లైనట్టి బ్రహ్మచారు
లంత నాదైత్యభీతిచే నవశు లగుచుఁ
బుణ్యమగు రుద్రకోటికిఁ బోయి శంక
రాశ్రితస్థితి నుండిరి హర్ష మొప్ప 64

కురుక్షేత్రమందు బలి హయమేధ మొనర్చుట

క. విను మిట్లరిగి రసాదులు, చనఁ గవిభార్గవుల వాణి సవవిధిలో ని
ల్పినవాఁడై గురుకాంతిగాఁ, దనరెడి బలిదైత్యనాథుఁ డన్మఖమందున్. 65

సీ. సవనదీక్షితుఁ జేసి సవిధిఁ దానంతన యాదైత్యవిభుఁడు శ్వేతాంబరముల
వరశుక్లమాల్యలేపనముల ధరియించి దివ్యమృగాజినదీప్తపుష్టుఁ
డై రహిఁ బర్హిపత్త్రాభిరామవిచిత్రకుండు నై వెల్గుచు ఘోరవాజి
శంబరతురమయఘనబాణముఖదైత్యగణసదస్యులతోడఁ గడఁగుచుండ

ఆ. చొక్కువనితలందుఁ జేరఁగన్నదియును, నాబలీశుభార్య యైనదియు ను
త్కృష్టదివ్యపుత్త్రి యైనవింధ్యావళి, యాగకర్మదీక్ష నలరె నంత. 66

ఉ. భాసురశుక్లవర్ణమున బంధురశాశ్వతలక్షణంబులన్
వాసినిఁ గాంచునట్టి దగు వాజిని భూస్థలి సంచరింప ను
ల్లాసముతోడఁ బంపెఁ గవి శ్లాఘ్యులు మెచ్చఁగ దానివెంట వి
త్రాసగతిన్ జనన్ గడిమి రాగిలి తారకనేత్రుఁ డాయడన్. 67

మ. అనఘా! యామఖమందు భార్గవునిచే యజ్ఞాశ్వ ముత్సృష్టమై
బానర స్థానముల ల్బనన్ గడిమి నై పొల్పారుచున్నట్టిల

జ్జను వైశ్వానరుఁ డుండ యుగ్మగతుఁడై । సప్తార్చిఁ దేపార దు
ర్జనులౌ రాక్షసులెల్లఁ బూఁటకులునై । రాఁగిల్ల నావేళలోన్. 68

వామనుం డుదయింప నలువ స్తుతించుట.

చ. సురజనయిత్రి ప్రాప్యతను । సుందరుఁడౌ పరమేశుఁ గాంచె నా
తరుణమునందుఁ బద్మజుఁడు । తాపసవర్గముఁ గూడి వచ్చి ని
ర్జరవరుఁడు న్మహేశ్వరుఁడు । త్మాధరుఁడు న్భగవంతుఁ డౌరమా
వరుఁ గని మౌనియుక్తుఁడయి । భక్తిని నిట్లు నుతించె నారదా! 69

క. శ్రీపురుషోత్తమ! పావన, పాపహరా! సత్యరూప! । పరివ్యాప్తశోభో
ద్దీపిత! విశ్వాకారా!, భూపా! మ్రొక్కెదను నీకుఁ । బూర్ణపుభక్తిన్. 70

ఉ. వైరిగణేంధన ప్రకట । పావక! పాపమహాకరీంద్రదు
ర్వారమృగేంద్ర! లోకగణ । భావన! సారసలోచనా! మహో
దార! సమస్తవిష్టపవి । ధాయక! హాటకచేల! విశ్వరూ
పా! రమణీయ! భ్రూగహర! । పావన! మ్రొక్కెద నీకు భక్తితోన్. 71

క. వరద! జనార్దన! భర్తా, కర! సర్వాధార! ఘోర । కలుషవిదూరా!
పరమేశ్వర! కరుణాకర, నరసఖ! నీకొఱకు వంద।నం బొనరింతున్ 72

సీ. నీవు రక్షకుఁడవు । నీవు గోప్తవు సర్వవిశ్వాత్మకుఁడ వీవు । విశ్వనాథ!
నీవు సర్వగుఁడవు । నీ వవ్యయుండవు సర్వాధారివి నీవు । సత్య మీవు
నీవు భూధరుఁడవు । నీవు వర్ధితుఁడవు దేవపూజ్యుఁడ వీవు । దేవదేవ
వర్ధిష్ణుఁడవు నీవు । వాసుదేవుఁడ వీవు పరమపావన నీవు । వాసవునకుఁ
ఆ. గలిగినట్టిదైన । కన్నీరు బోఁగాఁ, జేయు మీవు సత్య।శీలుఁడవు వి
ధాత వీవు సంవి।ధాతవు హంతవు, సకలమౌనిపాల । సాధులోల! 73

ఆ. యోగి వీవు భూరి।యోగశాయివి నీవు
సర్వ మీవు విబుధ।జాలవినుత
హారజనార్దనా! మ।హాలయ! గతలయ!
నే నమస్కరింతు । నీకు భక్తి. 74

క. అనఘా! దుగినుం డీవిధి, వినుతించిన సంతసించి । విశ్వేశ్వరుఁ డి
ట్లని యుపనయనము చే నా, కును జేయుము చేద్కా నిపుడు । గుణరత్ననిధీ!.

వ. ఇట్లు పురాణపురుషుండన విని మహామునివర్యులును దపోధనులు నగుభార
ద్వాజబార్హస్పత్యులు భక్తి నాసర్వేశ్వరునకు జాతకర్మాదిక్రియల జరిపించి
రయ్యెడ వామనేశునికిఁ బులహుఁడు జందెమును బులస్త్యుఁడు శ్వేతవస్త్ర
యుగ్మంబు నగస్త్యుఁడు మృగాజినంబును, భారద్వాజుండు మొలనూలును బ్రహ్మ
సుతుఁ డగుమరీచి మోదుగుదండమును వారుణి జపమాలయు, నంగిరసుఁడు

పట్టుగొంచిని వేడి వెలుఁగు గొడుగును భృగుమహర్షి పాదరక్షలును భూరితే
జస్వి యగుబృహస్పతి కమండలువును గ్రమక్రమంబున నొసఁగి రయ్యెడ. 76

ఆ. భూరిభావనుండు । భూతేశ్వరుఁడు భగ
వంతుఁ డాద్యుఁ డఖిల । వంద్యుఁ డైన
వరదుఁ డిట్టు లట్టి । వారిచే సుపసీతుఁ
డగుచు దీప్తితోడ । నలరుచుండె 77

సీ. తర్వాతఁ దా భరద్వాజమహామునివలన నంగిరసునివలన నంత
పారమహాఖ్యాన । సంభృతంబును మహాదార్థ్యసస్వరంబు గాంధర్వమైన
సామవేదంబును । సక్రమంబుగ నొక్కనెలలోనఁ దెలిసి మనీషి యగుచు
వేదార్థవస్థితి । వెలసి లోకాచార వృత్యర్థమై యిట్లు । విమలబుద్ధి

ఆ. విద్దెలందు మిగులఁ । బెద్దవాఁ డై సర్వ, శాస్త్రనైపుణమునఁ । జాల నలరి
యవ్యయుండు సత్యయాత్ముఁడు దేవుఁ డా, వామనేశుఁ డంతఁ । బాలి మెఱసి.

క. ఘనుఁ డైనభరద్వాజున, కనెను మహాదయముతోడ । నలరారెడిదా
వినుతకురుక్షేత్రమునకుఁ, జనునట్టి యనుజ్ఞ నిడుము । సంయమిచంద్రా!. 79

చ. బలి యటఁ బుణ్యదంబయిన । వాజిమఖంబును జేయసాగె నా
స్థలమునఁ బర్వతేజములు । చాల వెలింగెను జూడు మెవ్వి మ
ల్లలితమహాంశధర్మపటలప్రవిధానము లయ్యెనో కనన్
దెలియుదు వాని నన్నిటిని । దీపితచిత్తమునందుఁ దాపసా!. 80

క. నీవెట్టటుఁగుదువని మది, భావింపకు తెలియు దైత్యపతియా బలి యా
పావనకురువిభుభూమి, న్నావిరి నీమాడ్కి నున్న । వాఁడని మౌనీ!. 81

క అని యిట్లు వామనుం డన, విని భారద్వాజుఁ డనియె । విశ్వేశ్వర! యా
జ్ఞ నిడంగాఁ గూర్చుండుము, చనెదము మఱి బలి దితిసుతజన్నముఁ జూడన్.

క. ఏయేచోటులలో భవ, దీయాకారములు కలవొ । తెలియుటకొఱకై
నోయమునఁ గోర్కె పొడమెను, బాయనిదయ వానినెల్లఁ । బలుకు మురారీ!.

క. నారద! యిట్లన హరి యనె, ధీరా! యేయునికిపట్ల । దీప్తిఁగ నే వి
స్తారాకారంబులఁ జెన్నారెదఁ జెప్పెదను వాని । నాలింప నగున్. 84

సీ. వసుమతిపుష్కర । పాతాళవననిధిస్వర్గసము స్థపర్వతము లప్ప
దనురూపకస్థితి । నలరెడునవతారములతోడ నిత్యము । మొనయుచుండు
నెవ్వరు దివ్యులై । యొసఁగి రెవ్వరు ధరఁ బొడమిరి జలమందుఁ । బుష్కరమున
నెవ్వరుఁ దిరుగుదు । రెవ్వి స్థావరము లా నెవరు భాస్కరవాస । వేందువరుణ

ఆ. కాలదహనలోక । గణపాలవాణీశు, లై రొ యట్టివార । లంద అపగ
తాంగతలిఁ దనర్పు । నట్టినావలన భూ, పూరణంబుకొఱకుఁ । బొసఁగి రనఘ!.

క. ధర సన్నిహితులు నగుచుఁ, బురుషులు పుణ్యులు సమస్తమునికర్బురుని
ర్వరపూజితు లగుదురు తీర్థస్నానము దర్శనము కలుగుటఁ జాలు వినుమ. 86

క. మునిచంద్ర! మానసహ్రద, మున నాతోలిరూప ముండు భువినది సంస్ప
ర్శనకీర్తనాదివిధిలో, ననిశము సర్వాఘునాశమై విలసిల్లున్. 87

క ఘననపాశార్మకరూపము, బొనరుగఁ గౌశికిసమాఖ్యఁ బొందిన నది చెం
తను భూరిపాపచయునా, శనకరమై యుద్దీ జగతిఁ జాల వెలుంగున్. 88

సీ. అనఘ! కృష్ణానదియందు దలరారును హయశీర్షమూర్తియు హాస్తినాపు
రంబందు గోవిందరమ్యరూపంబుండు వెల్గుఁ గాళిందిఁ ద్రివిక్రమంబు
దనరును లింగభేదంబందు భవవిభుమూర్తి భాసిలుచుండుఁ బుణ్యమైన
శౌచ కుబ్జామ్రల సన్నాథవములందుఁ గేదారమందును గృష్ణమూర్థ

తే. జార్ధరూపంబు మిగులఁ జెన్నారుచుండు
వటిలు నారాయణాఖ్యరూపంబు బదరి
కాశ్రమంబున వారాహమందు దీప్తి
వెలయు గరుడధ్వజంబు వివేకధుర్య!. 89

క. వినుతజయేశ్వరరూపము, ఘనలను విలసిల్లు భద్రకర్ణమున విపా
శను గాంతిమీఱ నిత్యముఁ, దనరారు ద్విజప్రియంబు ధరణీస్థలిపై. 90

క. పరఁగు నిరావతిసన్నిధిఁ, బరమంబగురూపధారి భాసిలుచుండున్
గురుదివ్యక్షేత్రంబున, సరవిగురుధ్వజము వెలయుఁ జంచత్కీర్తిన్ 91

క కృతశౌచమున నృసింహము, తతదీప్తిఁ జెలఁగు విశ్వాధారయుఁ బుణ్యో
న్నతమగుగోకర్ణంబున, సతతము రాణించుచుండ సరసగుణాఢ్యా!. 92

సీ ప్రాచీనమందుఁ గపాలంబు వాసిల్లుఁ బుండరీకము వెల్గు భూరివారి
హంసపదంబందు హంసస్వరూపంబు పరఁగు విశాఖయూపమున నజితు
డొప్పుఁ బయోష్ణియం దొగి యమఖండంబు తమిఁ గుమారిలయందు వినుతసలరు
మణిమతీప్రాసమందు మానితమగు శంభుమూర్తియు బ్రహ్మణ్యముఖ్యతీర్థ

ఆ. మునఁ బ్రజాపతియును బొల్పారు మధునదిఁ
జక్రధరము వెలయు జ్యేష్ఠ నరేంద్ర
మందు శూలహస్తమనుమూర్తి నిత్యము
వెల్గుచుండు మిగుల వితతికాంతి. 93

వ. మునీంద్రా! ఔషధసానువందు విష్ణ్వాఖ్యవలన భృగుతుంగక్షేత్రమందు సువర్ణ
నామమున నైమిశంబునఁ బీతవాసాభిధేయమున గయాస్థానమందు గోపతి,
గదాపాణి త్రైలోక్యనాథ గోప్రచార వరదకులేశయాభిధానములవలన సేవా
రుచుండు; నాదగణనగమునం దర్ధనారీశ్వర ముండు నుత్తరమున గోపాలను

రాజిల్లు. మహేంద్రగిరిమీఁద సోమపీఠి వెలుఁగొందు. సహ్యపర్వతమున వైకుం
ఠముఁ గారియాత్రాద్రిపయిఁ బరాజితముఁ గోరుదేశమందు. దపోధనదేశ
మగు విశ్వమూర్తియు మలయకుధ్రమందు సౌగంధియు వింధ్యపాదమందు
సదాశివంబు నవంతివిషయమున ధిష్ణ్యాకారయు నిషధయం దమరేశ్వరంబుఁ
బాంచాలమందుఁ బాంచాలికస్వరూపంబు విలసిల్లు మఱియు. 94

చ. పరమమహోదయస్థలిని । వాజిముఖంబగు మూర్తినొప్పు శ్రీ
కరఫలదప్రయాగమున । గణ్యపదంబున యోగశాయియై
పరఁగెడిమూర్తి వెల్గు మధు । బంధురకాననభూస్థలంబులోఁ
గరము స్వయంభునామమునఁ । గ్రాలుచు నుండును మానిశేఖరా ! 95

తే. అబ్జగంధాఖ్యతోడఁ జెన్నారుపుష్క
రస్థలంబందు నిత్యము । రమణఁ గాశి
యందు భూదేవకులగణ్య । మగుచు నాది
కేశవాకార మలరారుఁ । గీర్తి మిగుల 96

క. దానిన యవిముక్తం బని, మానవులు సమస్తదేవ । మాన్యులు పెద్దల్
మానులు నిత్యశ్రద్ధా, ధానులు నై సంతతంబుఁ । దలఁతురు మిగులన్ 97

క. వననిధి బడబాముఖమను, ఘనతరనామంబుతోడఁ । గ్రాలుచు వరపం
పను వెల్గుఁ బద్మకిరణా, ఖ్యను నిత్యము దీప్తితోడ । గణ్యంబగుచున్ 93

ఆ. ధరణిపైఁ గుమార । ధారబహ్వాశసం, జ్ఞను జెలంగుచుండుఁ । గార్తికేయ
మనెడిపేరుతోడ । నలరు బర్హణమందు, భాసమానమగుచు । భద్రమూర్తి !.

క. వినుతంబగు కురుజాంగల, మున స్థాణుత్వంబుతోడ । మొనయును దీప్తిఁ
దనరెడిరాజస్సందున, మనసిజహరు మూర్తితోడ । మానుగ నలరున్. 100

సీ. కుబ్జాంధపురియందుఁ । గొరలెడిమునుజాలు వనమాలినంచు నగ్ర । బ్రస్తుతింత్రు
శంఖగదాచక్ర । సహితమై శ్రీవత్సచిహ్నితమును పీత । సేవ్య మగుచుఁ
గువలయారూఢమై । గుణగణోదారాంగ మగుచు నర్మదయందు । నలరుచుండు
నమలమాహిష్మతి । యందు హుతాశన త్రినయన మూర్తులఁ । దేజరిల్లు
ఆ. నర్బుదంబునందు । నమలత్రిసౌవర్ణ, మగుచు సూకరాఖ్య । నలరు గొండ
యందు క్ష్మాధరంబు । నను నట్టిపేరుతోఁ, జాల వెలయుచుండు । సంయమీశ!.

వ. మఱియుఁ బ్రభాసతీర్థమందుఁ ద్రిణాచికేతు, కపర్ది, శశిశేఖరమూర్తులతో
మిగుల రంజిల్లుచుండు. 102

క. ఇనశశిధ్రువనామస్థితి, ననిశము నుదయాద్రి నలరు । హాటకకూటం
బున హైరణ్యాక్షము శర, వనమున స్కంధప్రకీర్తి । భాసిలుచుండున్. 103

క. ఘనమగుచున్న మహాలయ, మున రుద్రాకారమునను । బొల్పెసలారున్

వినుతోత్తరకురుభూముల, ననఘస్థితిఁ బద్మనాభు । డగుచుండు మునీ! 104

ఉ. వారిరుహాటకాఖ్యఁ గడు । వాసినిగాంచుచు నుండు సప్తగో
దావరియందు నిత్యమగుఁ । దత్థ్సలమందురుహంసనామసం
భావిత మై మహేశ్వరత । భాసిలు శోణమహాస్థలంబులోఁ
బావనధర్మసత్కవచ । బంధురమూర్తిఁ జెలంగు నిత్యమున్. 105

క. కుండినపురమందున్నతి, నుండును నాసార్పణంబు । సురుచిరశోభా
మండితమగు భిల్లీవన, మండలిబహురోగమూర్తి । మానుగ వెల్గున్. 106

క. పురుషోత్తమంబు మంత్రోత్కరములలో వెల్గు విప్ర । గణ్యప్రియమా
వరవిశ్వమూర్తికాంతిఁ, బరఁగుఁ బ్లక్షావతరణ । వసుధాస్థలిపై 107

క. సుమహితసూర్పారకస్థ, లమునఁ జతుర్బాహుమూర్తి । రహిమాధవవా
సమున సుధాపితమురుదీ, ప్తము నై సంతతము మిగుల । భాసిలుచుండున్.

క. యమునాతటమున శ్రీకం, ఠమును గిరివ్రజమునందు । దక్కొనుచుండుఁ
విమలంబగు పశుపతిరూ, పము సుస్థిరశోభతోడఁ । బరమమునీంద్రా! 109

సీ. దండకావనమందుఁ । దనరువనస్పతిమూర్తియు రూఢిగా । భూరిదీప్తి
కాలాంజరమునందు । ఘనతరనీలకంధరము రాజిలుచుండుఁ । దద్దసరయూ
వం దుత్తమస్థితి । నలరుమహామూర్తి యరలిమహాకోశ్య । మందుఁ బాప
హారణ మై వెలుఁగొందు । హంసయుక్తంబురుశిష్టగోకర్ణద । క్షిణామునందు

తే. శర్వమునందుఁ బ్రజాముఖ । చారుతీర్థ
వాసమున వాసుదేవంబు । ప్రజ్వరిల్లు
దగ మహాగౌరవంబు విం । ధ్యస్థశిఖర
మందుఁ జెన్నారుచుండు ని । రత్యంబుదీప్తి. 110

క. అనఘాత్మా! । కంధస్థల, మున మధుసూదనము కూట । భూధరశిఖరమం
దునఁ జక్రపాణి మూర్తియు, ననిశముఁ జెన్నారుచుండు । నతిదీప్తిమెయిన్. 111

వ. లోహదండమందు హృషీకేశముఁ గౌశలమున మహోదయము సురాష్ట్రదేశ
మందు మహావాసమూర్తియు నవరాష్ట్రమందు యశోధనరూపము దేవికానదీ
తీరమున భూధరమూర్తియు, విదేహయందుఁ గుశప్రియము గోమతియందు
ఛాదితగదిస్వరూపము శంఖద్వారమందు శంఖము సైంధవాటవియందు సునే
త్రంబు, శూరపురంబున శూరంబు, నహిరణ్వతియందు రుద్రాఖ్యమూర్తియుఁ,
త్రివిష్టపమున వీరభద్రము శంకుకర్ణస్థలంబున నీలాభరూపంబు శాలవనమందు
భీమాకారము ఘటికమున విశ్వామిత్రమూర్తియుఁ, గైలాసమందు వృషభ
ధ్వజము, శుక్లప్రభాభాసితంబునై ప్రకీర్తి నలరారుచుండును. 112

ఆ. మహిలక్షైలమున హిమప్రభ నేపారుఁ
గాయమూర్తి యొకటి । కడునలభ్య

పుణ్యతీర్థమందుఁ । భూర్భువర్గోమిత్ర
మొందు దీప్తితోడ । నొప్పుచుండు. 114

క. మునినాయక ! సింహాళమునఁ, బొనరు నుపేంద్రంబొకండు । పొరిఁ జక్రాహ్వం
బునఁ గుందమాలి వెలుఁగును, వినుతంబై జగములందు । విస్తృతకాంతిన్.

మ. బలిసద్మంబున వేయిశీర్షములతో । వర్తిల్లి కాలాగ్నిసం
కలితంబై గజచర్మవస్త్రయుతమై । కన్పట్టు రూపంబు భా
సిలుచుండున్ సుతలంబునం దచలమై । శిష్టోరుకూర్మాఖ్యను
జ్జ్వలమై ముక్తకరంబునై వెలయు నస్మద్మూర్తి మహాతాపసా !. 115

వ. వితలమునఁ బంకజాసనాకృతిగను, మహాతలమందు మహావృషభేశ్వరాకారం
బుగను, దలమున సహస్రశీర్షభుజంబుల నేపారి ముసలాకృష్టదానవంబగుచు
సహస్రాఖ్య గలదిగను రసాతలమందు యోగీశమగుచు హరిశంకర మయం
బైనదిగను మన్మూర్తి రాణించుచుండు వినుము 116

సీ. భూతలంబందుఁ । దనరుఁ గోకనదంబు వసుధ యిందను జక్ర । పాణియగుచు
నలరు భువర్లోకమందు గారుడమూర్తి పావనించు స్వర్లోకమందు నవ్య
యంబు విష్ణుమయంబు । నామహాలోకంబునందు దీప్తి నగస్త్య । మగుచునుండు
జనవిష్టపంబున । సత్కపిలాకృతి నలరుఁ దపోలోకమందు సప్త
ఆ. యాతము వాఙ్మయంబు । యోగ్యంబు సకలంబు
నైనమూర్తి వెలయు । ననిశ మబ్జ
భవునిలోకమందు । బ్రహ్మస్వరూపమై
యస్మదీయమూర్తి । యలరు ననఘ !. 117

క. శైవమునందు సనాతన, మై వర్తిలు వైష్ణవంబు । నందాద్యంబై
కేవలపరబ్రహ్మము, నై వావిరి వెలయుచుండు । నతిదీప్తిమెయిన్. 118

ఆ. అనఘ ! నిర్గుణంబు । నందుఁ దపోమయ
మగుచు నప్రతర్క్య । మై నిరాకృ
తిని మహోన్నతముగ । దీపించు నామూర్తి
సంతతంబు సత్య । సంధ యెన్న 119

సీ. అతుల జంబూద్వీపమందుఁ జతుర్భుజ మొనరుఁ గుశద్వీపమునఁ గుశేశ
యంబు ప్లక్షద్వీపమందు ఖగేశ్వరవాహనంబును పేర । వఱలుఁ గ్రౌంచ
మందొగి బ్రహ్మనాభాఖ్యతోఁ దనరారు శాల్మలద్వీప వి । శాలభూమి
గరుడధ్వజంబునై । క్షాలు సహస్రాంశు మగుచు శాకద్వీప । మునను నంతు
ఆ. వామనస్వరూప । భాసిత మైయుండు
సర్వనగములందు । సకలవితత

మైనసర్వభూతము । లందు నామూర్తులు
బహుళమగుచు మిగులఁ । బ్రజ్వరిల్లు. 120

వ. మునీంద్రా! శాలిగ్రామమున సకలము సేసి యున్న వాఁడ నిప్పు డాడినట్టి యీపుణ్యమహాలయంబులు సనాతనములు బ్రహ్మప్రదంబులు తేజోభిరామములుఁ గీర్తనీయములుఁ బాపనాశనంబులు నై యుండు నీమహాస్థానములసంకీర్తనంబువలన నాస్థలస్థదేవతల సందర్శనంబువలన మనుజులు నిర్ధూతపాపులై ధర్మార్థసిద్ధిఁ బడసి దేవత్వమున మోక్షము నొందెదరు నీకు సేవసించునట్టి పుణ్యనివాసముల నన్నింటినిఁ జెప్పితి నింక మహాసురుఁడగు బలిచక్రవర్తి చేయుజన్నమునకు దేవహితార్థమై పోదము లెమ్మని యిట్లు వామనుండు భారద్వాజమునికిఁ బల్కె యంతట. 121

వామనుఁడు బలిసపభూమికిఁ బ్రయాణమగుట.

క. కురుజాంగలమ్మునకు శ్రీ, ధరుఁ డామునినాథుతోడఁ । దనరినవాఁడై
సురుచిరగమనస్థితితో, నరిగెను సంతోషమాత్మ । నలర మునీంద్రా. 122

ఆ. వాసుదేవుఁ డపుడు । వచ్చుచుండఁగ నంతఁ
బుడమి తిరుగసాగె । భూధ్రసంఘ
మెగురఁ జొచ్చెఁ గడలు । లెల్ల క్షుబ్ధము లయ్యె
గగనవిష్టపములు । గతుల దప్పె. 123

సీ. మధువిరోధియునైన । మాసతీనాథుఁడు చనుదెంచి తెలిసినఁ । శాంతినేమి
చేయకుండునె మహా । కులిపుఁడా బలిచేత నేఁ బ్రదగ్ధస్థితి । నెగడితేని
యలుకతో నేమైన । నాడఁడో యని జన్నమాకులముతోఁ । జాలఁ జెలఁగ
మఱియుబుత్త్వసన్మంత్రావాంతులతోడ నలరుతదాసురి । యావాంతులును

ఆ. భక్త్యములు ద్విజేంద్ర । వారప్రదత్తంబు
లై చెలంగుచున్న । వైనవాని
నపుడు కోరకున్న । వయ్యె నగ్నులు హరి
భయమువలన నలరి । భాగసరణి. 124

వ. అంత. 125

క. మునివర దారుణరూపం, బున నలరెడునానిమిత్తములను గని బలి శు
క్రునితోఁ గృతాంజలియునై, వినయంబున మ్రొక్కి పలికె విస్మితుఁ డగుచున్.

చ. కరువలిచేతఁ గొట్టఁబడి । కంపముఁ జెందెడిరంభమాడ్కి వి
స్తరగిరివృక్షజాలమునఁ । జాల చెలంగడిభూమి యేలకో
పరువడి సంచలించె సుర । వైరులభాగము లాహుతంబులం
గరువలిమిత్రుఁ డీయఁడను । గైకొనఁ డూన రిదేల భార్గవా! 127

తే. అబ్ధు లేలొకొ క్షుబ్ధంబు । లయ్యె మింటఁ
బూర్వవిధమునఁ జుక్కలు । పొదలవేల
దెసలు చీఁకట్ల నేలొకొ । తేజరిల్లె
నిట్టిదోసంబుతో నిట్టు । లెఱుఁగఁ జెపుమ. 128

క. అని యాకైవడి బలివిభుఁ, డనునుడి విని శుక్రుఁ డంత । నాహేతువు నా
త్మను దెలిసి పలికె దైత్యా, వినిపించెద నీకు దాని । వినుమా శ్రద్ధన్. 129

సీ. వసుదేవతనయుండు । వచ్చుచున్నండున నీమంత్రహుతముల । నిప్పు దగ్గు
లోఁగకున్నవి రాక్షసోత్తములకు నట్టి శ్రీహరిపాదవి । క్షేపమునను
నంటినై గిరియుతా । క్రాంతమై భూమియు దిక్కులు కంపించెఁ । దివిరి దాని
యందున్న మకరాల । యంబు లుద్వృత్తవేలాంతంబు లగుచుఁ బెం । పారసాగె
ఆ. దితిజు లెల్ల విగత । దీప్తులైరని యిట్లు, పలికినట్టి శుక్రు । భాషణముల
విని యతండు ధర్మ । విపులసత్యోత్సాహ, పథ్యసహిత మైన । పలుకు పలికె.

ఉ. భూసురవర్య! నాసదన । భూమికి శ్రీహరి వచ్చెనేని నే
వాసిని ధర్మకాముల । వర్ధిలు నేపనిఁ జేయనా మనో
ల్లాసముతోడ నీయెడను । లాలితరత్నసువర్ణవస్త్రస
ద్వాసములందు దేని నడ । వచ్చునొ నాకు నెఱుంగఁ బల్కుమా. 131

సీ. నిజహితమైనదై । నీరజాక్షునకును భవ్యమై తథ్యమై । భద్రదంబు
నై ప్రియమైనట్టి । దగు నెట్టివాక్యంబుఁ బలుకనర్హమొ దానిఁ । బరమదయను
భాషింపుమా నీవు । పల్కెడుచందానఁ జేసెద వేలుగాఁ । జేయననుచు
బలివిభుఁ డీమాడ్కి । వచియింప నాగురువాక్యంబు విని యంత । భార్గవుండు
తే. భూతభావ్యర్థముఁగఁ దన । బుద్ధిఁ గొంత
దాఁక యోచించి నుడివె నో । దైత్యనాథ
వేదశాస్త్రాగ్ర్యమార్గులౌ । విబుధవర్యు
లెల్ల నీచే బహిష్కృతి । నెసఁగి రిపుడు. 132

చ. వినుము శ్రుతిప్రమాణముగ । వేల్పులు యాగవిభాగదివ్యభో
జను లటుగాన వారికిని । శౌరి హితం బొనరింపఁ బూని వ
చ్చెను సవనంబుఁ గూర్చి తమిఁ । జెచ్చెర వచ్చెడు నామురారికే
లని సమకూర్పవచ్చునని । పల్కితి వాస్థితి నాలకింపుమా. 133

ఉ. ఆనలినాయతాక్షునకు । నధ్వరభూధనరత్నవాజిస
ద్మానిలవస్త్రవాహనవి । మానము లైనఁ దృణాగ్రమైన నే
మైన నొసంగరాదు హిత । మానుడి యారక నీవు పల్కఁగా
నా నెవఁ డీయ శక్తుఁ డగు । నారయ నీకు వరంబుఁ గాంతుమై. 134

క. కాఁగల మేలును వినుమా, వారిజదళనేత్రుకృప వననిధిభూదే
వారామాదులు నిత్యము, వారితమగు దీప్తితోడ భాసిలుచుంటన్. 135

ఆ. ఇట్లు శుక్రుఁ డాడినట్టివాక్యము నాతఁ, డాలకించి పలికె నర్థిజనుల
కొద్దియైన నిచ్చుకోటలను నీమాట, యందు నాకుచిత్త మలర దిపుడు. 136

సీ. విను హీనవృత్తితో వెలసి కదా యర్థి చనుదెంచు యాచింప జగతియందు
నట్టిదావృత్తి నాయచ్యుతుఁ డేటికి వరుదెంచునట్టు జనార్దనుండు
విష్ణుపేరుండైన విష్ణుఁ డేతేర లేదని యిట్లు పల్కుడు నట్టి విబుధ
సత్తమశ్రుతము నై చాల నాయది ధాత్రిఁ జెన్నారునే నట్లు చెప్పఁగలన

ఆ. కాన దానిఁ బల్కు గన్య లౌవిప్రులయందు సాధుభావ మలరు టర్హ
ముగును భూతివాంఛ నడరెడువానిచే, నద్ది నిజము దృశ్యమైనకతన 137

క. విను పూర్వాభ్యాసమున, న్మనుజాలకందఱకు యోనిమధ్యగములు వా
త్తనుచిత్తములగు కర్మము, లొనఁగూడుచునుండు మిగుల నుర్వీస్థలిపై. 138

ఆ. మున్ను మలయగిరిని మొనసెడికోశకా, రాత్మజాని ప్రవృత్తి మగుపురాణ
గాథనెల్ల నీవు కరమర్థి వినకున్న, వాఁడ వేమొ చూడ భవ్యశీల. 139

చ. పరమమునీశ! యిట్లు బలి పల్కిన భార్గవుఁ డాడె నోమహా
సురవర! కోశకారసుతు శోభనపుణ్యపురాణగాథను
స్థిరమతిఁ జెప్పెదా వినఁగఁ జెన్నలరారెను గోర్కి నాకు నీ
తరుణమునందన న్విని యతం డని శుక్రునితోడ నిట్లనన్. 140

కోశకారసుతుఁ డగునిశాకరు చరితము.

క. దనుజాచార్యా! యాకథ, వినిపించెద నేను భక్తి వినుమా శ్రీల
ఘనుఁడగు ముద్గలమునికిని, దనయుం డొక్కఁడు జనించెఁ దజ్ఞులు మెచ్చన్.

ఆ. అతఁడు కోశకారుఁ డను పేర ధాత్రిపై, నడరుచును దపోధనాన్వితుండు
ధీరవరుఁడు జ్ఞానదీపితమూర్తియు, నై నిరంతరంబు నతిశయిల్లు. 142

సీ. ధర్మశీలయును వాత్స్యాయనసుతయును భవ్యభావయుఁ బతివ్రతయు నైన
ధర్మిష్ఠనామసుందరి వానికిని సతి యయ్యె నాసతియందు నామహర్షి
కలికిని బ్రకృతితో బలిసి జడాకృతిఁ బొదలెడిసూనుండు పుట్టె నట్టి
బాలుఁడు మూర్ఖుని వలె నేమి భాషింప కంధునిచందాన ననిశ మేది

తే. గనుఁగొనం దయ్యె నంతటఁ గలిగినట్టి
వాఁడు సంధుండు మూర్ఖుండుఁ బండితుండు
నై నతనయునిఁ బొడఁగాంచి యతనితల్లి
యైనధర్మిష్ఠదుఃఖిత యగుచు నపుడు. 143

క. అరయ నాఱవదినమున, ద్వారంబున వైచె నంతఁ బరువడి దుష్టా
చారయు శూర్పాఖ్యయను శిశు, హారిణియగు దనుజభామ యచ్చోటఁ గాగన్,

ఆ. పారహీనుఁడైన । స్వసుతునిఁ గొనివచ్చి, చూచి పిదప నాత్మ । సుతుని విడిచి
కోశకారు పుత్త్రుఁ । గొని వేగ చనెఁ దిన, విపులశైలగుహకు । వేడ్క నపుడు.

క. అరుదెంచినట్టి నిజసుం, దరి గని యామగువమగఁడు । దర్పితుఁడు ఘటో
దరనామధేయుఁ డగుక, ర్బురుఁ డాయెడఁ బలికె నిట్లు । పుణ్యమునీంద్రా! 146

చ. వనితరో యేమి తెచ్చితివొ । పల్కవె నీవన నాపె చెప్పె నో
దనుజవరేణ్య! నేను జని । ధారణిలో విహరించి కోశకా
రునిసుతుఁ గాంచు నక్కడ వి । రూపుఁడు నానిజపుత్త్రునుంచి చ
య్యనఁ జనుదెంచితిం గుతుక । మాత్మఁ జెనంగొన నన్ను వాఁడనెన్. 147

ఆ. అబల నీవు చేసి । నట్టి యీపని శుభ, దంబు నగు నె యిట్టి । ధరణిదేవ
తనయుఁ డధికధర్మ । తత్త్వజ్ఞుఁ డలిగిన, శాప మొసఁగు మనకు । సత్యముగను.

క. వినుమా నీవాకారణ, మున నీతని విడిచి వికృత । మూర్తియు నగుచుం
డిన మతిమూకశాలునిఁ గై, కొని రా నీనేర్పుతోడఁ । గొబ్బునఁ జెలియా!

క. ఇటు లా దైత్యుఁడు పలికినఁ, బటురౌద్రియుఁ గామరూప । పరివృత యగు నా
కుటిలాసురి యింటికి దు, ర్ఘటగతితో నెగసిపోయి । గడువడి నంతన్ 150

ఆ. విప్రవరునిగృహము । వెలి నిలువంబడి, నట్టిదైత్యసూనుఁ । డానవమున
చోటనవ్రేలునునిచి । పొరిఁబొరి నేడ్చెన, సరవి నారవంబుఁ । జాల సేపు 151

సీ. ఆలించినట్టిదై । యుర్వ్యాదధర్మిష్ఠ ప్రాణనాథునిఁ జూచి । బ్రాహ్మణేంద్ర
శుభశబ్దుఁ డయ్యె నీ । సుతుఁడు చూడుము యని పలికి నివ్వెఱపాటు । వలలమంది
రాంతరంబుననుండి । యరిగె వేగముతోడ వర్ణరూపాదులఁ । బ్రబ్బరిల్లు
నిజసుతు పోలిక । నెగడెడు నాబాలుఁ గని నవ్వి యాకోశ । కారుఁ డంత

ఆ. నాత్మసతినిఁ గూర్చి । యనెను భూతంబిటఁ, జేరి మనకు వెఱపు । చెలఁగునట్టు
వసుధపై స్వరూప । వంతుఁ డానొకబాలు, నునిచి చనె నటంచు । నువిద తలఁతు.

మ. అని యాశైవడి భార్యతో నపుడు వి । ప్రాధీశ్వరుం డాడి ధా
త్రిని దర్భాన్వితపాణి గిచి యట నా । దివ్యార్భకు న్మంత్రశ
క్తిని బంధించెను పూర్వనేత్రములతో । దీపించుచున్నట్టి దా
దనుజస్త్రీ చనుదెంచి విప్రసుతు సం । దర్శస్థంబు నాభూమికిన్. 153

క. దూరమున నిడి యూరియ, కారంబున నేగఁ గోశ । కారుండు గుణా
ధారుం డగుతనసూనునిఁ, గూరిమిఁ గైకొనెను వేర్మి । గొమరార మునీ! 154

వ. తదనంతరంబున. 155

క. దనుజాంగన వచ్చినదై, తనతనయు గ్రహింపలేక । తల్లటపాటం
దీనమతి నట్టిటు తిరుగుచుఁ, జెనఁగొను నివ్వగను నెగడి । విభుకడకు నడిన్ 156

వ. చని యత్తఱి. 157

క. తనతనయుఁ గాంచినదని, ప్రునిదగువృత్తంబుఁ జెప్పె । రూఢిగ నీరి
తిని రక్కసి పోయినయెడఁ, దనసతి కా విప్రవరుఁడు । దనుజాత్మజునిన్. 158

సీ. అర్పించి దూడతో । నదరునల్లనియావుసంబంధమై యెంతయు । సద్రసోత్త
మంబగుపాలతో । మఱి దధితో విప్రుఁ డాత్మజాతునిఁ బెంప । నధికతుష్టి
నాబాలురిద్దఱు । హరువొంది యీడేండ్ల వయసుతో నలర నా । బ్రాహ్మణుండు
గాంతమీఱఁగ నిశా । కరదివాకరులను పేరులు వారికిఁ । బెట్టి నంత

ఆ. నసురసుతుఁడు పగటి । యందు స్వపుత్రుఁడు, రాత్రివేళఁ గిత్తిఁ । బ్రజ్వరిల్ల
నాద్విజుండు వారి । కపు డుపనయనంబు, వేదవిధి నొనర్చె । వేడుకలర 159

క. ప్రతిబంధమైనవేదము, సరితంబు దివాకరుండు । చదివెను మూర్ఖ
స్థితిని నిశాకరుఁ డొగిఁ, శ్రుతిఁ జదువక మొనయుచుండె । సోమరి యగుచున్.

క. జననీజనకులు బాంధవ, జనములు పలయస్థు లట్టి । జడబాలునిఁ గ
న్గొని నిందించిరి పనిగెడి, మనసులతోఁ బ్రత్యహంబు । మానిలలామా!. 161

క. కనుఁగొని జనకుఁడు కోపం, బున నిర్జలమైనకూప । మునఁ ద్రోసి రయం
బునఁ బుత్రుమీఁద గురుశిలఁ, గనికర మిసుమంత లేక । కదకఁగ వైచెన్ 162

క. అనితము వాఁడాకూపం, బునఁబడి యాచోటునందుఁ । బొదలెడిశిలమీఁ
దను జేరి దుఃఖమార్తుఁను, చెనఁగొన వర్తిల్లుచుండె । పిమ్మట ధృతితోన్. 163

ఆ. అట్టికూపమందు । నాబాలుఁ డుశిరిక, చెట్టునందుఁ గాచి । నట్టిపండ్ల
వాంఛ మెసవి బ్రతుక । వర్సరంబులు పది, చనెను బిదప వాని । జనని మాని!.

క. గురుపాషాణముతోడను, బరివృత మై వెలయునట్టి । బావికడకు నా
తరుణమున నేగి విస్తృత, తరగిరిసన్నిభమునైన । తతశిలతోడన్. 155

ఆ పఱపఁబడినపెద్ద । బావిని గనిదీని, యం దెవండు నిట్టి । దైనగొప్ప
బండవైచె ననుచు । బహుంరావ మేపార, ననఁగ నంతఁ గూప । మందు వెలయు.

మ. తనయుం డైననిశాకరుం డపుడు తద్ధర్షోక్తి నాలించి యో
జననీ! నాజనకుండు కోపమునఁ జం । చచ్చక్తి నీబండవై
చె ననఁ భీతిలి యూ వెలంది యని బల్పెత్రప్వరం బొప్ప నూ
తిని జెన్నారెడివాఁడ వీవెవఁడవో । తెంపొప్ప భాషింపుమా. 167

చ. అన విని వాఁడు పల్కె విను । మంబ నిశాకరనాముఁడంగ భవ
త్తనయుఁడ నన్ను నాకొకసు । విప్రవరుండు దివాకరాఖ్యతోఁ
బోనరు నిశాచరుండనఁడి । పుత్రుఁడు లేఁడని యద్ది పల్క నా
వనితకుఁ బూర్వవృత్తమును । వాఁడు సమస్తముఁ దెల్పె నాయెడన్ 168

క. తనసుతునిమాట విని యా, వనితామణి యట్టిగొప్ప । పాషాణంబుం
దనచేత నెత్తి దూరం, బున వైచిన వాఁడు మోద । మున నాయాలిన్. 169

ఆ. వీడె పైకి వచ్చి । విస్తృతభక్తితోఁ, దల్లిపాదములకుఁ । దద్ద మ్రొక్కె
నంత స్వానురూపుఁ । డగుసుతుఁ గని యామె, సంతసించి వాని । శ్రద్ధతోడ.

క. కాని బంధుజనులకడకుం, జనిపతితో నాత్మతనయు । సంగతి నెల్ల
న్వినిపింప నారఁ డేలాకొ, తనరారెను బాలమనుచుఁ । దగ మతి వల్కెన్.

క. మున్నట్టిది శోభఁగనొ నా, కున్నతమతిఁ బల్కుమాత్మ । నొప్పారె ముదం
బున్న విని యామునీంద్రుని, చిన్నికుమారుండు భక్తి । చెలఁగుచునుండన్.

తే. కౌశికాఖ్యతోడను । గౌరవమిగులు
జనకునకు సత్యసహితయౌ । జనని కలఁడు
చిత్రమైనట్టి తనవార్తఁ । జెప్పె దాని
విన్నవించెద నాలింపు । విమలచరిత!. 173

సీ. జనక నామాఢ్యాంధ । జడకారణము విను దేవవృషాక । పిదివ్యవిప్ర
మహితవంశంబందు । మాలాఖ్యసతి కేను బూర్వకాలంబునఁ । బుట్టి పెరుగఁ
దండ్రి యంతట నన్ను । ధర్మకామార్థమోక్షాకరమైన వేదాంతశాస్త్ర
మును జతుర్వేదంబు । లను బురాణేతిహాసంబులఁ జదివింప । జ్ఞాని నగుచు

తే. బహుళవిద్యావిశారద । ప్రాభవుండ, నగుచు గర్వంబుతోడ నే । నలర దాన
విపులకల్మషవిగతవి । వేకదీప్త, మానసంబుల నేపారి । మగిడి దాన. 174

క. గురుమోహవార్ధిఁ బడి దు, ర్భరజడభావంబువలన । బహుదోషినినై
పరదారార్థగ్రహణము, నిరతముఁ గావించుచుంటి । నే నలికాంతన్. 175

క. పరసతులఁ గూడినందునఁ, బరధనహరణంబువలన । బంధురపాపో
త్కరుఁడనయి చచ్చి యముకిం, కరబంధనమునకుఁ జిక్కి । కాలునిపురికిన్. 176

క. చని రౌరవాఖ్యనారక, మునఁ బడి వెయ్యేండ్లదాఁక । బొగులుచుఁ గష్టం
బున వెలసి భుక్తశేషతఁ, దనరుచు దోసంబు సెలఁగు । తతి నోజనకా!. 177

ఆ. కాననమున ఘోర । కలుషి యయామృగపతి
నగుచు నేను బుట్టి । వ్యాఘ్రచేష్ట
వఱలి యొక్కతఱిని । బంజరంబునఁ బడి
నొగడువగను మిగులఁ । బొగులుచుండ. 178

క. నరవిభుఁ డొక్కఁడు ననుఁ దన, పురిఁ జేర్చిన బోనులోనఁ । బొరి మ్రుక్కి వ్యధఁగా
బరఁగుచు వ్యాఘ్రస్థితితో, నిరతము వర్తించుచుంటి । నిర్మలచిత్తా!. 179

క. కామార్థధర్మశాస్త్రము, లామనుజాధిపుసద్మ । మంతట వెలయఁగా
గావించి నేను వానిని, వేమఱు వినుచుండ నంత । విభుఁ డొక్కతఱిన్. 180

సీ. ఒక్కదావతితోడ । నొప్పి గదాపాణి యై పురివెలుపలి । కరిగె నరుడు
తలయుసు వేరతోఁ । దెలఁగి రూపప్రతిమయు నై మహాదీప్తి । గులయునట్టి

ధరణీశ్వరునిపతి । ధవుఁడు పోయినవేళఁ గనుఁగొనుటకును నా । కదరు రాఁగ
నాభామఁ గనుఁగొంట్కా । నంతఁ బూర్వాభ్యాసమునఁ జెంపుసెందెను । బుద్ధియందుఁ
తే. బంధకరుఁ డందువలన నే । పాలిఁ గాదు
శాస్త్రపద్ధతిఁ గానట్టి । చానతోడ
నెగడుచతురోక్తులను గొన్ని । సేటుకులుకఁ
బలికితి వలపుమిన్నంద । వాని వినుము. 181
క. నవయౌవనసహితా! పార్థివతనయా! నిర్భయభద్ర! । దృఢనాదముతో
హావణించు పికమువలె న్నాకు వలలు మునమొప్ప నీవు । కొంటివి భీరూ!. 182
క. వలరాజచేలిచిలుకా!, పలుకులు కంతుండు రేఁగి । బలువాడిశరం
బులతో నవ్వుచు నిత్తతి, బలిమిగ గాతించె నన్నుఁ । బాలింపు దయన్. 183
తే. ఇట్లు లేసన నామాట । నెలమి నద్ది
యాలకించి నన్నుఁ గాంచి । వ్యాఘ్రిగన్య
మునకు రతిమోగ మేలాగుఁ । దొనరు నన్న
నాచకోరాక్షితోడ నే । నవ్వు డిట్లు 184
చ. అనితి సుమధ్యమా! విపుల । మోదయ వాకిలి దీయు మావు నే
మనమలరార రాఁగలను । మాట లికేటికి నన్న నావె నగ
గనియను వ్యాఘ్రి మా పగటి । కాలమునం దాగి నెల్లవారుఁ గ
న్గానదరు రేయి ద్వారమును । గూరిమిఁ దీసెద నంత స్వేచ్ఛమై. 185
వ. మనము సంతసమున రమింతమని. 186
క. పలికిన నేనాడితి నో, కలికీరో! నామాట వినుము । కాలతేపం
బలరుట కోర్వదు మది వా, కిలిఁ దెఱచిన దానవగుచుఁ । గఱలెడికరుణన్.
ఉ. కట్టినత్రాడు కట్టులనుఁ । గ్రక్కున వీడఁగఁ జేయుమంత నే
డిట్టిరి నై రమింప నరు । దెంతు ననన్విని యద్ది ప్రీతితోఁ
జొట్టిన వాంఛచిత్తమున । శోభిలఁ బంజరమందు గట్టిగాఁ
గట్టిన మూఁతవాఁకిలిని । వేడుకఁ దీసెను మెల్లమెల్లనన్. 188
క. అనఘా ద్వారముఁ దెఱచిరుఁ, గని వెలుపలిచోటి కపుడు । కడువేగముతోఁ
జనుదెంచి నేను ఘనబల, మున నిగడాదిప్రపాశ । ములఁ ద్రుంచి రతిన్. 169
క. మొనసెడివలపున వడి నా, జనపతిసతిఁ బట్ట నమిత । సత్త్వులు నగు నా
మనుజేశునిదూతలు ననుఁ, గని కరకరు లేచు నంతఁ । గ్రార్యస్ఫూర్తిన్.
సీ. వచ్చి యత్తతి నన్ను । వడిఁ జుట్టుకొని పటుముద్గరంబులచేత । మోఁది మిగుల
శృంఖలంబులచేతఁ । బృథుపాశములచేతఁ గట్టనే వారిని । గాంచి మీరు
నన్నిట్లు చంపుట । న్యాయంబు కాదన్న నామాట నాథటు । లప్పు డెలమి
నాలించి వటవృక్ష । మందు నన్బంధించి ఖండింప మృతిఁ జెంది । కాలుపురిఁ

తే. పోయి పిదప నరకములఁ బరదారని
పీడనమునఁ జాలఁ । జెంది వేయి
హాయనములదాఁక । నట బాధలం గుంది
భుక్తశేషకర్మమున ధరిత్రి. 191

తే. అఖిలవిద్యావిశారదుం । డై వెలుంగు
నగ్నివేశాఖ్యవిప్రగృహమున శ్వేత
ఖరము నై పుట్టి కలివితోఁ । గ్రాలి క్రీతి
నిత్యమావాసమందున । నెగడి నేను. 192

క. భూసురవనితావాహా, ద్యాసితవిధి నుంటి నొక్కతఱిని సురాష్ట్రా
ఖ్యాసహితదేశజయు నా, భూసురసతి కైన విమలి । పొంగారు మతిన్ 193

సీ. జనకాలయమునకుఁ । జన మదిఁ గోరఁ దత్పతిదానిఁ గన్గొని । భామ యాఖ
రంబు నధిష్ఠించి । రహి నేగి పితృగృహమం దొకనెలదాఁక । నధికతుష్టి
నుండి యాపై నట । నొప్పారుచుండఁగ రమ్మని పల్క నారమణి యిట్టు
పతిచేతఁ బలుకఁగాఁ । బడి గతబంధన మేపారు నామీఁద । నెక్కి వడిగ

ఆ. నొసఁగి యర్ధదూర । మేగి నాపై నుండి
డిగ్గి యేటిలోనఁ । దివురు నీట
యుందుఁ గ్రుంకుచుండ । నార్ద్రవస్త్రమున స
ర్వాంగసుందరమున । నదరుచున్న 194

వ. ఆచిలుకలకొలికిని దిలకించి వలరాజువాడికోలలకుఁ దాళఁజాల కేసరిగి పట్ట నా
బిడ పుడమి వ్రాలె నంత. 195

క. కడుఁదమి నాతురమతి నై, యదరుచు నావెలఁదిమీఁద । నత్యుద్ధతి నా
రూఢ వడిఁ బడ నాబిడ వెం, బడి వచ్చిననరుఁడు చూచి । పటుకోపమునన్.

ఉ. హస్తముచేతఁ గట్టెఁ గొని । యప్పుడె వాఁ డరుదెంచి కొట్టె నేఁ
ద్రస్తమనంబుతో నలరి । దాని వడి న్విడనాడి పోలి వి
ధ్వస్తముదంబున న్వెలసి । భాస్కరసూతిదిగాన నుండ నై
విస్తరమైనవేగమున । వెల్గుచు నేగగ నంత నోమునీ!. 197

తే. వారిరసనంబు వెడవెడఁ । బాలుమత్ప
దంబులకుఁ జుట్టుకొన నద్ది । లెద్దఁ బ్రాణ
హానికరమైన కలన వర్ధాన నాలు
నిశలు కదచడివఱకు నేసిల్లి యంత. 198

క. నిరయప్రాప్తుఁడ నై యటఁ, ఘోరకష్టము లనుభవించి । ముక్తుఁడ నై యా
తరుణమునఁ జిలుకరూపున, ధరపై జన్మించి గగనతలమున నొకటన్. 199

క. మనములరఁ దిరుగుచుండం, గనుఁగొని యొకడోయవాఁడు । గ్రక్కున నను నై

కొని పంజరాంతరంబున, నునిచి దయాహీనబుద్ధి నొప్పార మునీ! 200

ఆ. భాగ్యశాలురైన వణిగాత్మజుని కమ్మె
నంత నరుఁడు మేడ నడరు చెలుల
కడను నిలుప నేనుఁ గడుసర్వశాస్త్రార్థ
విదునిమాడ్కిఁ జోవ విగతుకీర్తి 201

క. నెగడుచునుండిన నటఁ గల, ముగుదలు దాడిమఫలాన్నములతో నను భా
గుగఁ బెంచుచుండఁ బెరుగుచు,బిగిబిగితో వెలయుచుంటి చెలువము మీఱన్.

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డబ్జదళాక్షియు శుభయు సుశ్రోణియు సుందరాంగ
సహితయుఁ బృథుతర స్తనయు భాసురతనుమధ్యయుఁ జంద్రాస్య మహితయధిక
వల్గుహాసినియగు వణిజునికూఁతురు పంజరంబును గొని పాలి నన్నుఁ
గరమునఁ గైకొని ఘననిజకుచయుగ్మమందుఁ బత్తమినుంచ నంత దానిఁ

తే. గలయ మది నెంచి రహిమించి కడిమి లలిత
గతిని మీఁదికి వలపుతోఁ గ్రాలి చనుచు
హరణవానరబంధన మందుఁ జిక్కి
యట మహాపాపమతినుండి యంత నీల్గి 203

క. కడుదారుణనారకమునఁ, బడి కష్టము ననుభవించి బహుదుర్గతితో
నడరి విముక్తస్థితిఁ బడఁ, బడి గోపతినగుచు నీచభవనములోనన్. 204

చ. కలిగితి నొక్కనాఁ డతఁడు గాదిలి బండికి నన్నుఁ గట్టి సొం
పి లెడి నిజాంగనామణిని వేడ్క నధిష్ఠితఁ జేసి కానన
స్థలికిని బోవుచోఁ ద్రొక్క మదిఁ జాలవెలుంగఁగ మున్నుఁ బోవ నా
చిలుకలకొల్కి పృష్ఠమునఁ జెన్నలరారుచు నుండి యయ్యెడన్. 205

ఉ. గాన మొనర్చుచుం జనిన గాఢముదంబున నాలకించి నే
నూనశరాస్త్రజాలముల నోలుచు సంవ్యథితేంద్రియుండనై
మానుగ వ్యత్యయస్థితిని మాటికి లాగుచు భూరివిభ్రమా
భానగతిం ధరాస్థలిని దద్దయు నాకణమంటె కూలితిన్. 206

తే అపుడు నామెడఁగట్టినదైన పలుపు
తోడ నాచోట నాగిని బద్ధుండ నగుచుఁ
జచ్చి దుర్గతి వేయివత్సరము లుండి
జాతిసంస్మృతితో నిట్టిజగతియందు 207

మ. జనకా నీపరమాలయాంతరమునం జన్మించితే ముందుఁబు
ట్టినజన్మంబుల నానుపూర్వికముగా డెందంబులో సారెఁ జె
న్వనటం జింతిలుచుంటిఁ బూర్వజనితాభ్యాసాత్తసంసిద్ధిచే
తను శాస్త్రార్థ జనించె నాకు నిపు డుద్దామస్థితిం దానొగిన్. 208

వ. విప్రేంద్రా! జ్ఞానవిజ్ఞానసహితుఁడ నై యుండియు నేనాశాస్త్రోచితాగమోక్తులసరణి నెన్నఁడైన నొనర్పనైతి విను మనోవాక్కాయకర్మములవలనఁ జేసినభీష్మకలుషములు శుభాశుభంబులు స్వాధ్యాయశాస్త్రజీవికములు వధబంధనాదులు పూర్వాభ్యాససరణిఁ గలుగుచున్నవి పూర్వజంబగు జాతినిఁ దలఁచువాఁడు సకలపంకనివృత్తి నొనర్పఁగలఁడు కానఁ గలుషముల నడంచి పుణ్యములఁ బెంపొందించుటకొఱకు నరణ్యమునకు నేగెద నీవిదివాకరాఖ్యపుత్రుని గృహస్థధర్మమందు నియోగింపు మని యిట్లానిశాకరుఁడు భాషించి తలిదండ్రులకు నమస్కరించి పుణ్యాద్యేశమైనదియు హరినివాసమగు బదర్యాశ్రమమున కరిగనని చెప్పి వెండియు నిట్లనిరి. 209

క. దనుజాచార్యా! యిట్లిలఁ, దనరుఁ బురాభ్యాససరణి । దానము ధర్మం
బును విత్తాదులు ధరఁ గల, మనుజాలకును సంతతంబు । మాటికిఁ జూడన్.

ఆ. కానఁ బూర్వమందుఁ । గడిమి నాచే నభ్య, సింపఁబడినదానిఁ । జెప్పినాఁడ
నీకు నన్యగతిని । నెగడెడుదానిని, బలుకనైతి నిపుడు । భక్తిమీఱ. 211

సీ. భార్గవా! దానత । పస్స్వాధ్యాయములు నగ్నిదాహకంబులు మహా । దారుణాఘ
ములు విమలజ్ఞాన । ములు ధర్మకామార్థసిద్ధ్యయనంబులు । క్షితితలమునఁ
బొనరఁ బూర్వాభ్యాస । మునమానవులకెల్ల నన్యంబుగా నెన్నఁ । డైన నగున
తలపోయ నని యిట్లు । దైత్యేశ్వరుండును బలవంతుఁ డైనట్టి । బలివిభుండు

ఆ. తనగురుండు ధర్మ । తత్పరుం డగు కవి, కపుడు చెప్పి కైట । భారి మధువి
దారి యైనచక్రిఁ । దతిభక్తిసహితుఁడై, తలఁచుచుండె మిగుల । ధర్మబుద్ధి.

వామనుఁడు బలిసవనస్థలిఁ జేరుట.

ఆ. అనఘ! యట్టితరుణ । మందు శ్రీభగవంతుఁ, డైనవామనుండు । హర్ష మొప్ప
యజ్ఞవాటభూమి । కరుదెంచి గట్టిగా, నాడె నొక్కమాట । నార్యు లెన్న.

సీ. ఓదైత్యపార్థివ! । యోంకారపూర్వంబు లైనవేదంబు లీ । యజ్ఞమందుఁ
గడిమిఁ దపోధన । గణ్యరూపముతోడ హవణించుచున్నవి । యాగభావ్య
మైనట్టిదగువాహ । యజ్ఞమేచందానఁ జేయ నా నారీతిఁ । జేయుమనుచు
భాషించె నట్టియా । వాక్యంబు నాలించి వశియు దితిసుతుఁ డా । బలివిభుండు

ఆ. సాధ్యపాత్రుఁ డగుచుఁ । జక్రియుండినచోట, కేగుదెంచి యంత । నీశ్వరుండు
దేవదేవుఁ డైన । దివ్యవామను వేగ, విధిని బూజచేసి । వేడ్కఁ బలికె. 214

శా. దేవాధీశ్వర యేమి నీవడిగెదో । యింపొప్ప నద్దానినే
భావానందముతోడ నిచ్చెద దయా । భాసిల్లి భాషింప నా
నీవన్న న్నిని యంత నవ్యయుఁడుఁ బ । ద్మేశుండు వైకుంఠుఁడున్
ధీవర్యుం డయినట్టివామనుఁడు బ । ల్దీపించుకాంతిన్ మసీ. 215

క. చిరకాలము నవ్వుచు బలిఁ, బరమతపోధనుఁడు నైన । భారద్వాజా
గరమాలోకించుచు బలి, ధరణీశునితోడఁ బలికెఁ । దాపసవర్యా. 216

క. బలినాయక! నాగురునకు, గలదగ్నిపరిగ్రహంబు । ఘనతరమై యా
జ్వలనుని శారక్యస్థలి, నలరారెడిపుడమిఁ జెట్టఁ । దామునిచూడన్. 217

క. ఆతాపసార్థమయి నే, నీతతి యాచింపవలసె । నెలమి న్నిన్నుఁ
గేతఃప్రీతిఁ బదత్రయ, భూతలమును మత్ప్రమాణముగ నిదు భూపా 218

క. అని వామనుఁ డపుడీవిధ, మున నన నాదైత్యవిభుఁడు । భుజసారుండుగ్
దనయుండగు బాణుని నిజ, వనితామణిఁ గాంచి యిట్లుపలికెను బ్రీతిన్ 219

ఉ. భూరిరమావిలాసమునఁ । బొల్పెసలారెడి నన్నుఁ బ్రీతితోఁ
జేరి క్రమత్రయంబు నిడు । చిత్తమురంజిలనంచు నేవిభుం
డారయఁ గోరివేఁడె ధర । నాలఘుకాముఁడు నైన వామనా
కారునిడా ప్రమాణమొగిఁ । గ్రాలెనకేవలమై విచిత్రతన్ 220

చ. వినుతము లైనపుణ్యముల । వెల్లనివారును స్వల్పబుద్ధులౌ
జనులకుఁ బ్రాయముల్ ధనము । శాంతిసుఖాదుల దుర్లభుండు నా
వనజదళాక్షుచందమున । వాగ్వనితాహృదయాబ్జహంస యా
వనజభవుం డొసంగఁ డిల । భగ్నదయారసయుక్త బుద్ధితోన్. 221

ఆ. ధనముఁ గోలుపోయి । తల్లడిల్లెడివాని, కిడదు నలువ ధనము । నెలమి దాత
నైననన్ను నేమినడుగఁ జేయక శౌరి, కిడెఁ బదత్రయేచ్ఛ । నెలమి నార.

చ. పరమమునీశ్వరా యిటుల । పల్కి జనార్దనుఁ జూచి దానవే
శ్వరుఁడు మహాత్ముఁడు న్విబుధ । చక్రవిరోధియు నాబలీంద్రుఁ డా
తరుణమునందుఁ గ్రన్ననము । దంబు మదిన్ బదిలంబు నై తమిన్
బరఁగుచునుండ నీకరణిఁ । బల్కుఁ దొడంగెను దెంపుపెంపునన్. 223

మ. వరదా రాజ్యమొ భూములో కనకమో । వజ్రంబులో సొమ్ములో
కరులో వస్త్రములో మహాధనములో । కంజాక్షులో మేడలో
హరులో గ్రామములో మణిప్రకరమో । యారామవాసంబులో
సిరిరూఢిక మతేమి నీమనసులోఁ । జెల్వారె భాషింపుమా 224

మత్తకోకిల. దేవతాధిప! నేను నీజగతిన్ విభుండను దాతనై
వావిరిన్ వెలయంగ నీవిట । వచ్చి నన్నుఁ బదత్రయం
బావసుంధర నిమ్మటంచని । యడ్గినాఁ డవు దానినే
నేవిధంబున నిత్తు నా కిపు । డెత్తరిన్ మదినిగ్గగిన్. 225

క. నాకుండినవసుధావర, నాకరసాతలములందు । నలి లేని మదిం
జేకొని యొక్కటనైనద, యాకరుఁ డవు నగుచుఁ గోరుమా మానాథా. 226

చ. అని యిటు లాదితిప్రవరుఁ | డాడిన వామనమూర్తిపల్కు నో
దనుజవరేణ్య రత్నహయ | దంతి హిరణ్యముల న్మహార్థు లా
జనులకు నట్టు లీఁదగు వి | శాలయశస్సులలార నేను గో
రినదగు నీపదత్రయముఁ | బ్రీతి నొసంగుము నాకు భూధవా. 227

క. దానిని హాటకగిరిఁగా, మానసమున నేఁ దలంతు | మాటికి నని యి
ట్లా నారాయణుఁ డన నా, దానవనాథుండు భక్తి | తళుకొత్తంగన్. 228

క. రంగారెడిదగు బంగరు, శృంగారపుగిన్నెఁ దాల్చి | సిరిమగనికి ను
త్తుంగమతితోడ నాదితి, పుంగవుఁడు పదత్రయంబుఁ | బొంగుచు నిచ్చెన్. 229

వామనుఁడు విశ్వరూపమెత్తుట.

తే. అంత బలిదత్తమైనతో | యంబు హస్త
మందుఁ బడినంతమాత్రమె | హర్షమాత్మ
నలర హరి ముజ్జగంబుల | నాక్రమించు
నట్టిదగు విశ్వరూపంబు | నపుడు దాల్చె 230

వ. మునీంద్రా, వినుమా విశ్వరూపాభిరామపరిణతి భాసింతుఁ బాదమందు భూమియు, జంఘలఁ ద్రైలోక్యపూజితంబగు మిన్నును, దిక్కులందుఁ దపోసత్యంబులును, కటిప్రదేశమున విశ్వేదేవతలును, వస్తిమస్తకములఁ బ్రశస్తమరుద్గణంబులును, లింగమం దనంగుఁడును, వృషణములఁ బ్రజాపతియును, కుక్షియందు సప్తసాగరోన్నతమహావిశాలచతుర్దశభువనములును, ద్రివళులందు నదీబృందంబులు నంతఃకుక్షియం దఖిలాధ్వరక్రియామంత్రేష్టాపూర్తాదులును, పృష్ఠమం దష్టవసువులును, స్కంధమున రుద్రులును, భుజములందు నఖిలదిక్కులును, హృదయమునఁ బరమేష్ఠియుఁ దదస్థుల వజ్రాయుధంబును, వక్షస్స్థలమందు సుందరీమణులును, మనసందుఁ జందురుఁడును, గంఠమున దేవజననియగునట్టి యదితియుఁ, దద్వలయమందుఁ జతుష్షష్టివిద్యలును ముఖమున నగ్నియుతులగువిప్రులును, దంతముల సంస్కారసూక్తధర్మకామార్థమోక్షశాస్త్రంబులును, లలాటమందుఁ బద్మయుఁ జెవులలో నశ్వినీదేవతలును, శ్వాసములందు శ్వసనులును, సర్వసంధుల మరుద్గణంబులును, జిహ్వను సరస్వతియు, నేత్రములందుఁ జంద్రసూర్యులును, రెప్పలలోఁ గృత్తికాదులును, భ్రూమధ్యభాగమున విశాఖాదులును, రోమకూపములందు మహర్షినక్షత్రలోమరాసులును గలిగి భూతభావనుండును భూతేశ్వరుఁడును భగవంతుఁడు నగువామనదేవుఁ డీతాదృశగుణంబులతో రాణించి యొకపాదముతోడ స్థావరజంగమాత్మకమగు జగంబు నాక్రమించి యంత 231

ఉ. ఎన్నుచు మిన్నుఁ బ్రాఁకివడి | నేర్తుల నద్భుతమైనమూర్తితో
నున్నతిఁ గన్నవామనుని | నొయ్యన దక్కనవైభవం గనఁ

వెన్నెలతేఁడు చెన్నలరి । వ్రేలెడు మిక్కిలి సవ్యపార్శ్వసం
పన్నుఁడునై విభాకరుఁడు । పాలిని భాసిలె బ్రహ్మనందనా! 232

వ. అంతఁ దత్కాలమందు. 233

సీ. అమలద్వితీయపా । దార్ధంబుతోడను స్వర్మహర్జనలోక । సంస్థులైన
మేటితాపసులను । మించితదర్ధంబువలన నభంబున । వార్యదీప్తి
దాఁటిమింట వసించి । దత్తుణాంతరమందు నతివృద్ధిఁ జెలఁగి బ్రహ్మాండవిలయ
మదరమాహాత్మ్యని । కోరువిష్టపమున వెల్లి చాఁచినదైన । విశ్వపాద

తే. మునఁ గటాహంబు భేదింప । మొనసి దాన
ధాతృవిష్టపమందునఁ । దనరు కుటిల
యామురారిపదంబున । నాకులాత్త
యగుచుఁ బ్రవహింపసాగె ము । హర్షిచంద్ర! 234

ఆ. దానఁ జేసి యమ్మ । హానది మానులు, విష్ణుపది యటంచు । వితతభక్తి
మొనయుచుండునట్టి । బుద్ధులతోఁ బ్రస్తుతించుచుందు రెపుడు । దివిజులెన్న.

వ. ఆసమయమందు. 236

క. హరిమూఁడవయడుగిడుటకు, నిరువద్దియులేనికతన । నీపుత్త్రు పరితా
ధరయుతుఁడై వచ్చి బలీశ్వరుతో భాషించెనిట్లు । పరమమునీశా. 237

క. దనుజేశబుణముతోడను, దనరిలివటుకాన ఘోర । దర్శనమగుబం
ధనమొనరుసమూఁడవ పద,మును బూర్ణము చేయుమీ ప్రపు । బుధు లగ్గింపన్. 238

క. నీ వాపదమును నా కిడ, వావడిబంధనముఁ గోర । నా సేవన నా
చేత్రుం డాడినభీషణ, మావాక్యము నాలకించి । యాకాలమునన్. 239

ఆ. భీతితోడ మిగులఁ । జెంపారువాఁడయి, బలితనూజుఁడైన । బాణుఁ డమర
వర్యపాలుఁడైన । వామనుతో హేతు, పరివృతంబునైన । పలుకుఁ బలికె. 240

బాణాసురుఁడు వామనునితో వాదించుట.

ఆ. జగదధీశ నీవు । సర్వవిష్టపముల, నేలునట్టిదొరల । కెల్ల తేఁడ
వగుచు నెల్లభూమి । నల్పమాస్థితితోఁడఁ, దివురునట్టుచేసి । తిది స్వశక్తి 241

క. మును విస్తారముగా భూ, మినిఁ జేయక నీవు వాంఛ । మెఱయ న్నీపులం
బును గల్గువుడమి నిడుమూ, యని యెటు బలిదైత్యనాథు । నడిగెద వనఘా.

క. జగదంతరాళమందున, నగడాడి యుట్టెఁడు ధరిత్రి । నీచేతను సొం
పుగఁ జేయఁబడెనో కన నా, జగతిని నాతండ్రి నీకు । సరవి నొసంగెన్. 243

ఆ. ఈశ! నరుఁడుతోడ । నెట్టు లీవిధుఁ గట్ట, నేర్తు వెట్టిదైన । నీవికేమ
బలముతోడఁ దొల్లి । భాసిల్లె నాశక్తి, వలన నిప్పు డిరేఁడు । వఱలె దీప్తి. 244

చ. మురహర! సర్వశక్తుఁడవు । పూజ్యుఁడ వీ వరయ న్మహాకృపా
కరమతితోడ నీయుదను । గావ నగుణ బలిదానవేంద్రుఁ దు

స్తర మగుబంధ నాజ్ఞను నొసంగను ధన్యునిఁ జేసి కీర్తితోఁ
బరఁగి ధరాస్థలి న్మిగుల । భాసిలఁ జేయుము నీవు త్రివిక్రమా. 245

క. ఉడుగనిపూన్కిని శాత్రుల, కిడుదానము సౌఖ్యమునకు । నిరవగు ననుచున్
గడు శ్రుతి నీచేఁ జెప్పం! బడెఁగద నిక్కంబు చూడ । భావవిదూరా. 246

ఆ. పద్మనేత్ర చక్రపాణివౌ నీయందుఁ, బుణ్యదేశకాల । ములు సమస్త
ధర్మరాసులెల్లఁ । దనరారుచుండును, సంతతంబు దీప్తిఁ । జాల వెలసి. 247

వ. దేవా! యవధరింపుము విన్నవించెద. 248

సీ. సకలకామంబుల । సమకూర్పు ధరదానమున ధాత్రుఁడవు సక । లాధిపుండ
వగు నీవె పాత్రంబు । సమదేశ మాలనక్షత్రయోగమ్ముగాంక । సహితసుప్ర
సిద్ధకాలము కురు । క్షేత్రంబు దేశమై భాసిల్లఁ గడుదుష్ట । భావరూఢి
నలరెడి మావంటి । యజ్ఞావదనుజాలచే నైన జెడు మేటి । శిక్ష నట్టు

ఆ. పొందనగును సకల । భూలోక క్రతులందు, నాదికర్తవై వరటించుఁ జెప్పఁ
బడెను నీప్రభావ । బంధురశక్తిని, నెవఁ డెఱుంగ నేర్పు । నెప్పు డవని. 249

మ. అనఘా! యుద్ధర నీవు । హీనగతి బకల్వార్వందు మానంబుతోఁ
దనరం జేసి పదత్రయంబు గురుమోదం బొప్ప నాకిమ్మటం
చని యాచించి సమస్తలోకతతిపూజ్యం బైనరూపంబుఁ గై
కొని యేక్రవడి సంగ్రహించెదవు నాకుం దెల్పుమా సత్కృపన్. 250

తే. జగదధీశ! సమగ్రమా । జగతి సరణి
దాఁట కర్తుండ వగునీవు । ధరణినెల్ల
మూఁడుపదములతోడను । ముగియఁ జేయు
దానియం దేమిచిత్రము । తనకు నీకు. 251

ఉ. నరసఖ! పద్మనాభ! మురనాశ! రమేశ! గతప్రమాణమా
ధరణిని నీవె చేసి పటు । దర్పముతో బలి నెట్టు కట్టనాఁ
గరము విచార్య మేదెటులు । కాంత నొసర్పఁ దలంతు వాత్మనా
కరణిని జేయుమా విబుధ । గణ్యులు నిం గొనియాడ నిత్యదన్. 252

క. అని యిట్టుల బలియును బలి, తనయుం దగుబాణుఁ డాద । రయతోడ జనా
ర్దనుఁ డాదికర్త యగుముర, దనుజాంతకుఁ దతనితోడఁ । దాఁ బల్కెఁ దమిన్.

ఆ. బాణదనుజ! నీవు । బలికినమాటల, కిష్ట నే వచింతు । నెలమి హేతు
కలిత మైనసుతులఁ । గరమర్థితో నాల, కింపనగును శ్రద్ధ । నెరలుచుండ. 254

మ. మును నీతండ్రిని గూర్చి నాకొలఁది నొభూపాల పాదత్రయా
వని నిమ్మన్న నతండు నాధువి నిరం । బాగొప్ప నాచేత ని
ట్టొనరింపంబడె నావిధిం దెలిసి తా । మాహింప కేదేశ చే
ద్యాను నాకురఁ బదత్రయంబు నిడె కం । కాహీనుఁడై ప్రన్ననన్. 255

వ. అక్కారణంబున. 256

సీ. బాలేయ! విను మొక । పాదంబుతో భూర్భువాదివసుంధర । నంత మిగుల
దాఁటితి నిక్కము । దానవేంద్రుండైన బలిచే లోవరించు । భావసరసి
నీక్రమత్రయమునే । నీమాడ్కిఁ జేసితి నీతంద్రిచే నట్టి । నీరమాత్మ
హస్తంబుతో దత్తమయ్యెనా యావారిచే నాయు వరలని । తెలిసి నాకు.

ఆ. కల్ప మొనరు ననుచుఁ । గరుణతో నీమాడ్కి
బలిసుతుండు నైన । బాణుతోడ
వామనేశ్వరుండు । పలికి క్రన్నన వాని
జనకుఁ జూచి పలికె । మునివరేణ్య. 257

ఆ. దైత్యనాథ! నీవు । దక్షిణాశా పుర, ణంబుతోఁ బఱుఁ గడలి । సఖ్యగతినిఁ
బొమ్ము భూరిఫలము । భోగ్యరసాతల, మున నిరామయత్వమున వసింపు. 258

క. అని యాకైవడి వామనుఁ, డనుడి విని దైత్యనాథుఁ । డగుబలి యాశ్రి
తునిఁ గాంచి పలికె భక్తిగ, దనరారెడిబుద్ధితోడఁ । దాపసనాథా! 259

క. అనఘా! సురలస్థలమునఁ, బొనరెడి నాకెట్లు దివ్య । భోగంబులు క
ల్గును నే నిరామయుఁడనై, యునికెం బట నెట్టులుందు । నాడుము కరుణన్.

క. అన విని వామనుఁ డనె నీ, కును సుతలమునందు నట్టి । గురుభోగ్యము లిం
పొనరఁగ గలవో యిప్పుడే, వినిపించెద వినుము వాని । పేడుక లూరన్. 261

తే. దనుజ యశ్రోత్రియ శ్రాద్ధ । కర్తలు నవిధి
దానములు నవ్రతులచేతఁ । దాల్మిఁ జదువఁ
బడినవియు నైనవిద్యలు । ఫలము నీకు
నెలవు నిడఁగల వంతటఁ । బృథులముగను. 262

వ. దనుజవరాపురుషవ్యాఘ్ర! మఱియు నింద్రమహోత్సవము జరగుతఱి దీపప్రదాన
మను పేరుగల పెద్ద పేడుక యొండు నీకుఁ గాఁగలదు. దానియందు హృష్టపుష్ట
లును, నిజాలంకృతు లగుజనులు నిన్నర్చించెదరు ఆదివ్యోత్సవము జగతి
యందు భవన్నామచిహ్నితమై వాసికెక్కు. నీరాజ్యమం దది మిన్నగ వెన్నెల
వలె మిన్నందుచు నంతట వన్నెఁగాంచు నని యాదరంబున. 263

చ. పరమమునీశ! యిట్టు బలి । పార్థివుతో నని వామనేశుఁ డా
దరుణమునందు వాని సుర । దారలతోడను పీడి యంతటన్
ధరఁ గాని మాని దేవతలి । బద్ధయూథక్తినిఁ గొల్వ దీప్తితోఁ
బరఁగుచుఁ బోయి శక్రునకుఁ । బాలినిఁ దాని నొసంగి పిమ్మటన్. 264

క. నియమము మగుస్వర్గము నట, సురుచిరముగ వెల్గఁజేసి । సురనాథుల న
ధ్వరభాగాశనులను గాఁ, గరుణన్ గావించి విబుధ । గణపూజితుఁడై. 265

క. సురనాథులు లెనుఁ గొడఁగన,వరదుఁడు విశ్వేశుఁ డైన వామనదేవుం
డురుకాంతి మాయమయ్యెను, గరమాశ్చర్యంబుతోఁడఁ । గమలజపుత్త్రా. 266

సీ. పరమధాతయు నైన । వాసుదేవుఁడునాకమున కేఁగఁ గనియప్పు । ముదము చెలఁగ
శాల్వాఖ్యుఁ డనువాఁడు । సాళోద్ధతిని మించి యాకాశమందున । సురులకును
నప్రతిమంబు మహా । ప్రసిద్ధం బైన సౌంభకం బనుపురిఁ । జతురసరణిఁ
జేసి యథేచ్ఛతోఁ । జెలఁగుచుఁ దిరిగెను మఱియుఁ దర్పకనకతా । మ్రముసలోహ

ఆ నుగ్రసుఖద మగుచు । నాప్పురనాత్రిపు
రంబునందు నెపుడు । రమణ దైత్య
కాసురేంద్రుఁ గూడి । యాత్మజబాంధవా
దులను గలిసి యుండెఁ । దుష్టసంత. 267

మ. బలిబద్ధస్థితితో రసాతలమున । న్బాసిల్లఁ జతుస్నానుఁడుగా
బలియాబాణుఁడు గుప్తిశోణపురము । న్బల్చిత్ర మేపార నీ
యిలపైఁ గల్పనచేసి భూరిబలులై । యింపొందురక్షోగణే
శులతోఁ గూడి వసించుచుండె మిగులన్ । శోభోన్నతి న్నారదా! 268

ఆ. ఇట్లు పూర్వమందుఁ । నింద్రగోబ్రాహ్మణ,
దేవహితముకొఱకు । దీప్తిఁ జక్ర
ధరుఁడు వామనుండు । దైత్యారి యగుహరి
బలిని బద్ధుఁ జేసెఁ । బ్రాజ్ఞ లెన్న. 269

వ మునీంద్రా! విను మెద్దిఁ గీర్తించినను సంస్మరించిన సకలపాపహరం బై పుణ్య
స్మృతికలి నలరారునో యట్టివామనప్రాదుర్భావగాథ నీకుఁ జెప్పితి నదిధర్మ
రయు మోక్షము నిచ్చుచుండు నీవిఁక భక్తి దేని వినఁ గోరెదవో
దాని నడుగుము నుడివెద నని పులస్త్యుండు పలుకుటయు. 270

ఉ. శ్రీరమణీయపాదసర । సీరుహబంధుర దివ్యసుందరా
కార సుకీవిహార! వర । కంధర సంతతపాపదూర వి
స్తారకృపాకరా! పరమ । ధర్మవిచార సమస్తవిస్తృపా
ధార సురార్తుకార్తికర! । దానవభీకర! రామభూవరా! 271

గద్య శ్రీరామకరుణా సమాసాదితకవితా ప్రాభవ, హారితసకులాన్వయప్రభవ,రా
మవరఘులవంశదుగ్ధసాగర సుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయకొండయ
నామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగు వామనపురాణమం దేకాదశస్కంధము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేతశ్రీరామచంద్రాయ నమః.

తెలుఁగు వామనపురాణము

ద్వా ద శ స్కం ధ ము.

కరశుభగుణజాలా!
భీకరసురవైరికాల । పృథుసంశీలా!
శ్రీకౌసల్యాబాలా!
ప్రాకటతేజోవిశాల! । రామనృపాలా! 1

క. అవధారు భద్రగుణుఁడును, భవహరుఁడు తపోధనుండు । బ్రహ్మాత్మజుఁడున్
గవివరుఁడు నైననారదుఁ, డవిరళమతి నిట్టు పలికె । నలిమోదమునన్. 2

మ. మునినాథా! భగవంతుఁ డాఢ్యుఁడు మహా । పుణ్యుండు నా వామనే
శునిచే బద్ధుఁడు నా బలీంద్రుకథ నే । సొంపారు సద్భక్తితో
వినినాఁడం దగఁ బ్రశ్న సర్వమగుచు । న్వెల్గొందు చేతోక్కడా
నిని మోదంబున నాలకించు తమితో । నేఁ బల్కెదన్ గ్రన్ననన్. 3

క. సకలాత్ముఁడు భగవంతుం, డకలంకుఁడు నైనశౌరి । యమరేశునకున్
బ్రకటితభువనత్రయమును, సుకరస్థితి నొసఁగి భూరి । శోభ చెలంగన్. 4

ఆ. మాయ మగుచు నేగి । మూఁగ నెటనుండెఁ
బల్కుమనుచు నిట్లు । బ్రహ్మపుత్త్రుఁ
డనఁగ విని పులస్త్యుఁ । డాతనితోడను
జెప్పె మోద మూర్తిఁ । జిందులాడ. 5

సీ. అనఘ యద్దానవుఁ । డాత్మాలయమునకు వచ్చిన మురవైరిపదయుగంబుఁ
దోరి విధిఁ బూజించి । మురహర నీవేల చిరకాలమునకు వొచ్చితి వనంగ
విని జగన్నాథుఁ డో । విష్ణుఁ డానలువతో భాషించె నే సురపతిహితంబుఁ
గోరియుఁ జని బలిఁ । గట్టి వచ్చితి నన్న నాహరివాక్యంబు । నాలకించి
ఆ. పరమ తుష్టుఁ డగుచు । బ్రహ్మదేవుం డనె, కేశవ యిట్టు లెట్టు । లీబలిష్ఠు
బలియుఁ డైనబలిని । బంధించితివో యదం, భయము నాకుఁ జూపుఁ । దగునటన్న.

వ. విని యుత్తటి. 7

క. భగవంతుఁడు సుగుణాఢ్యుఁడు, ఖగపతికేతనుఁడు నైన। కంజదళాక్షుం
డగణితదేవమహోన్నతి, నగడెడి లఘుమూర్తిఁ జూచి । నిపుణతతోఁబన్. 8

ఆ. పిదప నింతతోఁ । బెంపొందురూపంబు
వలన దెలిసి నంత । బ్రహ్మ యోజ
నాయతోన్నతుండు । నట్లూర్ధ్వమూనుఁ డా
మురవిదారిఁ జూచి । మ్రొక్కి యపుడు 9

బ్రహ్మ వామనుని బొగడుట.

మత్తకోకిల. సారె నీచరితంబు మేలిఁక । సారసాక్ష యటంచు వి
స్తారబుద్ధిని బల్కి యంతను । దారభక్తి రమేశుపైఁ
జేరి పెంపునఁ గుల్కుచుండను । జేసి తన్మయసంయుతా
త్మారుఁడై పొగడంగ సాగెను । గంజసంభవుఁ డోమునీ! 10

సీ. ఓన్నమస్తే జగ । దుద్భవానేకరూ,పా మహాసురదేవ । వాసుదేవ
దేవాధిదేవస । దీపితభూతభావనరూప నరపతి । వాస శ్రీని
వాస సురాసుర । వందిత సురగణనిర్మాణసకలము । నిప్రకాశ
కపిలమహోన్నత । కపిలవిష్వక్సేన విమలగుణోత్కర । వృషజయంత
తే. జయవిజయపురుషశ్రేష్ఠ । చారుహాస, నవ్యతరాగ పురంజయా । నంతసద్ధ
నంజయా వేదసంచార । నాగముఖ్య, నిర్జరార్చిత పదయుగ । నీరజాక్ష! 11

క. నిరతావిష్ణు వరేణ్యా, పరమేశా విష్ణుదేవ । వైకుంఠసురో
త్కరసంస్తుత నారాయణ, వరదా పృథుగర్భ నీకు । వందనము హరీ! 12

తే. కమలగర్భ పృథుశ్రవ । కనకగర్భ,
కమలసద్మాశ్రయా వృష్ణి । గణ్యమాల
భూతవాస వృషధ్వజ । పుణ్యపురుష
నీకు మ్రొక్కెద నిత్యము । నియతభక్తి. 13

క. అసురాళిత భవసేవిత, నిపుణాద్యంతోరుమధ్య । నిధనకృతావ
త్రపరాక్రమ గుణసంయుత, విపులానాదిస్వరూప । విశ్వాధిపతీ! 14

క. వర్గాధ్యక్ష గదాధర, భర్గత్మాధరసుకేశ్య । బహుకల్పప్రజా
సర్గకర విగతభవసం, సర్గ మహాకల్ప లోత । పరవిన్నిమా. 15

క. శ్రీధరరమాంగనాధర, భూధర వనమాల ఘోర । మురదైత్యహరా
సాధుహృదంబుజచర మధు, బాధాకర మ్రొక్కు నీకుఁ । బరమేశహరీ! 16

తే. నిఖిలలోకాధివాస వి । నీలవాస, పావనాలయ సంక్రీతి । వాస హంస
నీరశోభన సంతత । శీలరక్త, వస్త్ర వలగొనెదను భక్తి । వలులుచుండ. 17

సీ. పద్మనాభుఁడ వీవు। బ్రహ్మదేవుఁడు వీవు సర్వగుండవు నీవు। సర్వమీవు
శర్వాత్మకుఁడ వీవు। సర్వాత్మకుఁడ వీవు ద్వాదశాత్ముఁడ వీవు। భద్రమీవు
కేతుమంతుఁడ వీవు। కీర్తనీయుఁడ వీవు ధర్మకల్పుఁడ వీవు। ధర్మమీవు
ముంజకేశుఁడ వీవు। భూతాత్మకుఁడ వీవు సోమాత్మకుఁడ వీవు। చూడ్కి వీవు
తే. సర్వలోకేశ భవనాశ। చారుకేశ, నిర్జరేశ గుడాకేశ। నృపగణేశ
పాలభవ్య సనాతన। పాండువస్త్ర, నీకు మ్రొక్కెద నే నిత్య। 'నెగడుచుండ.
క. సేనాధ్యక్షా గురుతర, సేనపరిష్కృత సుసూత్ర। చిరసంస్థానా
మానాతీతాధోక్షజ, నానావిధరూప వందనము నీకు నజా!. 19
ఆ. పీతరక్త శుక్ల। ప్రభువర్ణ రక్తాంబ, రప్రియా మహేశ। రమ్యపదన
వామనాభిరామ। వంద్య జనార్దన, వందనం బొనర్తు। భక్తి నీకు. 20

వ. దేవా! దేవతలు నిన్ను సహస్రశీర్షవదన నేత్రకరపదములు గలవానిగ భా
వింతురు. విశ్వదేవుఁడవు, విశ్వధరుండవు, విశ్వాత్ముఁడవు, విశ్వరూపుండవు,
విశ్వంబు నీవగుదువు, నీముఖంబందు విప్రులును, బాహువుల రాజులుఁ దొడ
లందు వైశ్యులుఁ బాదముల శూద్రులును, నాభియందు మిన్నును, ముఖపంక
జమున నింద్రాగ్నులును, మనస్సందుఁ జంద్రుఁడును, భవదనుగ్రహంబున నేనును
క్రోధమున రుద్రుఁడుఁ బ్రాణంబుల సప్తమారుతమ్ములును, శిరస్సందు స్వర్గంబును,
శ్రోత్రంబుల దశదిక్కులును బాదములందు సమస్తవస్తుభృతనగాబ్ధి ప్రశస్తనిస్తు
లం బగునట్టిపుడమియుఁ గలిగె. ఆకాశనక్షత్ర స్వేదాండజ మూర్తామూర్తంబు
లన్నియు నీవకాన మ్రొక్కెద. పుష్పహాసుఁడవుఁ, బరముఁడవు, మహాహాసుం
డవు, నోంకారుండవు, వషట్స్వాహాకారుండవును, యాగచరుండవుఁ, త్రిశో
శిఖియును, హోతవును, హోమమును, హూయమానుండవును బరబ్రహ్మమును
నీవ కావె! హోతవు నీలిమేఘాపావక, విశ్వధామార్థ ధర్మసుశాస్త్రములు నర
ణియు సరణీయుఁడవు జ్ఞానమయుండవును ధ్యానధ్యేయములును యాగేష్టము
లును యష్టయు దానము సవనపశువును బాహ్యుండవు నిజ్యుఁడవు హోతవుగీతవు
యజమానుండవును జ్ఞానియుజ్ఞానము యోగియోగములును మోక్షకాములకు
మోక్షంబును శ్రీమల్లక్ష్మియును గృహ్యముఁబరము సోమము దక్షిణయు దీక్షి
తుఁడవు నరుఁడవును రుద్రుఁడవును భాను దీప్తుఁడవు శుచియాతుఁడవు నగు
చున్నావు. సర్వేశ్వరా చక్రము గగనము నభస్యముఁ గ్రతువు సహము సహ
స్యముఁ దరుంబుఁ దపస్యము విక్రమపరాక్రమంబులు మధుమాసకాల సంక్ర
మంబులు నీవగుదువు. హయగ్రీవుఁడవు మహామేఘుఁడవు శంకరుండవు హరిశ్వ
రుండవు సర్వస్వరూపుఁడవు స్వరమును మిత్రావరుణుండవు ప్రాగ్వంశప్రకాశుం
డవు మహాభూతం బవు భూతాద్యుఁడవు సూర్యకర్మాంతకర్తవు సఖలకలుషహ
రుండవు వామనదేవుఁడ వగుచున్నావు నీకు నమస్కరించెద 21

క. అని యిట్టులు సద్మసంభవుఁ, డనితరమతి వేద సంత। తాద్భుతకర్మం
బున వినుతి సలిపెడివా, మనదేవుం డనియు మోద। మహితాత్ముం డై. 22

ఆ. అనఘ దివ్యవరము। నధికాభిలాషతోఁ
గోర మిగుల ననుచుఁ। గూర్మి నన్ను
ముదితుఁ డగుచు నలువ। మురవైరితోఁ బల్కె
భక్తి మిగుల వెలయ। భద్రచరిత! 23

క. దేవా! నాగేహంబున, వావిరి నీమూర్తితోడ। వర్తించెడి దా
పావనవరమును దయతో, నీవేళ నొసంగు నాకు। హితమతి వగుచున్. 24

క. కరమిట్టులుత్తముం డగు,పరమేష్ఠి యచింత్యమైన। వాక్యములలుకఁగా
వరమిడు భక్తాత్ముం డగు,సరసిజదళనేత్రుఁ డతని। సద్మమునందున్ 25

చ. సరవిని బూజ్యమానుఁడయి। చాలవెలింగెడివామనాకృతిన్
బరఁగి వసించెఁ జెర్మి సుర। భామలు గీతముఁ బాడి రప్సరల్
పరమముదంబునన్ జెలఁగి। బాళినిఁ బాడిరి సర్వనిర్జరా
సురవరసిద్ధపన్నగులు। సుస్థిరభక్తి నుతించి రాయెడన్. 26

వ. మునీంద్రా! యక్కాలమందు సంతోషాక్రాంతస్వాంతులై వెలసి. 27

సీ. విద్యాధరులు తూర్య। విపులనాదంబులఁ జెలఁగుచు నుండఁగాఁ। జేసి రంతఁ
బరమేష్ఠి వామను। భక్తితో మిక్కిలి యర్చించి గతములుఁ। దగుచు నుద్ధుఁ
డయ్యె నంతట హరి। యబ్జాసనునిసద్మమును వీడి సురనాథు। పురినిఁ జేరి
రేయిరాజాననములు। వెల్గెడి మేరతో హరువొందె వామనుఁ। డయ్యెఁ జూడ

ఆ. నట సురేశ్వరుండు। నబ్జాసనునిమాడ్కి, నామురారి కధిక। మైనభక్తి
బుద్ధిలోన మిగులఁ। బొంగారి మిన్నంద, బూజసల్పె నపుడు। పుణ్యమాని!

మ. వరదుండు న్భగవంతుఁ డీశుఁడు జగ। ద్వంద్యుండు నా చక్రియా
దర మేపార సురార్థమై బలిని పా। తాళస్థునిం జేసి తా
స్థిరకీర్తిం గనినట్టి యీకథను బ। ద్ధిపించుభావంబుతోఁ
బరమశ్రద్ధ తలిర్ప నీ కిపుడు నే। భాషించితి న్నారదా! 29

బలి సుతలమందు నివసించుట.

వ. ఇట్లు చెప్పి మరలఁ బులస్త్యుండు. 30

క. మునినాథ చెప్పుఁ డోసఁగిన, ఘనవరగుణుఁ జుచ్చునట్టి యాజ్ఞఁ। గైకొని సుతలం
బునకును బలి తనసతితోఁ, జని యాకస్మికమునఁదు। సరగున నంతన్ 31

సీ. యగిలిగితోడను। జెలఁగెడి కటికపు శిలలతో బొందుగఁ। జేయఁబడిన
సోపానపంక్తుల। శోభిల్లుచును మహారత్నచిత్రితము నా। రమ్యపురముఁ
-దత్పురవరమధ్య। తలమందు మహాత్రికలాలలరద్వార। సహిత మగుచుఁ

కప్పు వేదికలతో | మెలయుప్రాసాదంబు విశ్వకర్మ సృజింప వేడ్కఁ జెందు:
నివసించి వేయికన్నులయందు మిన్నయై శిలమందనములఁ | జెలఁగుభార్య
తే. దైనవింధ్యావళినిఁ గూడి | హర్ష మొప్ప
దివ్యమానుషభోగముల్ | దీప్తిమిగుల
ననుభవించుచుఁ గామవాం|ఛార్తచిత్తుఁ
డగుచు వర్తించుచుండె మహార్షిచంద్ర! 52

చక్రము పాతాళమున కరుగుట.

చ. సుతలమునన్ బలీశ్వరుఁడు | సొంపున నీవిధ మొప్ప నుత్తుఁ డై
కుతుకముతో వసించునెడ | గొబ్బున నాస్థలభూమికి న్మహో
న్నతరవ మొప్పఁగా దనుజ|నాథుల తేజముఁ బాపునట్టియ
చ్యుతుని సుదర్శనంబు గుర|శోభను వచ్చెను భీషణాకృతిన్. 53
తే. సుతలమునకును జక్రంబు|సొరిది వేగ
నసురులకు నెల్ల భూరిభ|యంబు ఘోర
హాలహాలారావ మొక్కఁ డ|యత్న దన నొదవెఁ
గలఁత నొప్పారుచుండెడి | కంధి మాడ్కి. 54

క. ఆవిపులరవము విని బలి, తా వడి ఖడ్గమును బట్టి | దర్పించి యిదే
మో వచియింపుం డని యా, కైవడి భాషింప సాగెఁ | గడుఁగోపితుఁడై. 55
వ. అత్తఱి వింధ్యావళి ఖడ్గంబు నిజకరంబునఁ గైకొని మరల నొరయందుఁ జొట్టి
దృఢచిత్తంబున నుండువాఁడును దైత్యాధిపుఁడుఁ బ్రాణేశ్వరుఁడగు బలిని
నూఱడించుచు మధురోక్తులఁ బలికె. 56
క. దనుజేశ! దైత్యబలనాశనకరము సుదర్శనంబు | సద్భాగవతుం
బనఁ బొల్పునట్టి యీవామనుచక్రము పూజ్య మగును | మాట లిఁకేలా? 57
ఆ. దాన బూనికఁ బూజఁ | గావింపుమా యని
పలికె యావెలంది | పతినిఁ గూడి
చాల భక్తినెదురు | చని సహస్రారమా
పరమచక్ర మపుడె | వచ్చె దీప్తి. 58
క. చనుదెంచినఁ గని దానికి, దనుజాధీశ్వరుఁడు భక్తిఁ | దళుకొత్తెడు బు
ద్ధిని బూజ సల్పి వినయం, బున మ్రొక్కి నుతింప సాగె | మునికులదీపా! 59
సీ. ఏసుదర్శనమున | కెలమి బొడ్డునవిధి వైభాగమున మహా|భర్గుఁ డరము
నందు సమస్తాద్రు | లఖిలారములయందు విబుధులు పటుతర|వేగమందు
వాయ్వగ్నిపృథివీన|భస్సులాసంధుల మొగుళులుఁ జక్కులు | భూరితార
లాగి మెలుపలిచోట | సురుతపోధనులైన వాలఖిల్యాదులు | దలఁపఁ బొల్చి

తే. యట్టిహరిచక్రమునకు నే । నధికభక్తి
మ్రొక్కెదను వాఙ్మనఃకాయ । ముల జనించు
నట్టి త్రివిధాఘముల దీపి । తాంశువిష్ణు
చక్రరాజము ఖండించు । సంతతంబు. 40

క. పరమేశాయుధమా దు, ష్కరకలిపిత్రమాల్యరూప । పటుతరపాపో
త్కరము హరింపుము కృప నే, స్థిరమతినై నీకు జోత । సేసెద మిగులన్. 41

క. నీపేరుఁ దలఁపఁగా నా, యాపదలు మహత్తరంబు । లగుకష్టంబుల్
కోపకు నశించుఁ బోరిఁ బోరిఁ, బాపము నాశమును బొందుఁ । బరువడి ననుచున్.

తే. అనఘ! మతిమంతుఁ డగుబలి । యప్పు డిట్టు
పలికి పంకహరుండగు । పద్మనేత్రు
సారెసారెకుఁ దలపోసి । సారభక్తి
నలరి చక్రంబుఁ బూజించె । నమరు లెన్న. 43

— చక్రము మరలి చనుట. —

క. దనుజేశుం డగుబలిచే, తను బూజిత మగుచు నాసు । దర్శన మంతఁగా
గనదతులవిభవంబుం, దున సుతలము వీడి దీప్తితోఁ జన వడిఁగన్. 44

క. సరసరఁ జక్రం బేగిన, తరుణంబున విక్లబమానఁ । దనరుచు బలి దు
ర్భరశోకస్థితితోడఁగా, బరఁగుచుఁ బ్రహ్లాదు నాత్మ । భావంబందున్ 45

చ. తలఁచిన యంత నాదనుజ । తల్లజుఁ డాయెడఁ జేర్మితో రసా
తలమునుఁ జేరఁ జూచి బలి । దైత్యగణేశుఁడు సాధ్యపాత్రముఁగా
వెలఁగెడిభక్తితోడఁ గాని । చెచ్చెర వచ్చి గణేశ్వరుండు సు
జ్జ్వలమతి యాపితామహునిఁ । జాల యజించి వినమ్రభావుఁడై. 46

చ. కరములు మోడ్చి మ్రొక్కి యని । గాఢభయంబున నేస్మరింప బ
ల్కరుణను బూని వచ్చితివి । కాదె విషాదపుబుద్ధి వెల్ల నీ
చరణమునందు వచ్చుట హి । తంబును బధ్యము శోభనంబు సు
స్థిరఫలదంబు నై మిగులఁ । జేకుతె నాకు మహాసురేశ్వరా! 47

వ. పితామహా!, సంసారమందు మెలఁగునరుఁ డేమిఁ జేయఁ దగు నెద్దానిచే నాథ
వమునకు బంధనం బొనరు సంసారసాగరమగ్నులును, స్వల్పచిత్తులగు మాన
వులు తరించుకొఱ కెద్దిముఖ్య మగునో దానిఁ గరుణించి నాకుఁ దెలుపు మని
దనుజేశుఁ డగుప్రహ్లాదుఁడు మనుమఁడైనబలివిభుఁ డాడినపలుకుల విని కొంత
వడిఁ చింతించి తరించుటకొఱకు కర్తవ్యమగుపరమోక్తి వచించె వినుము. 48

— ప్రహ్లాదుఁడు బలికి హరిభక్తిఁ దెల్పుట —

సీ. దైత్యేశ! యుత్తతిఁ । దనరారినట్టి యీబుద్ధి ధర్మస్థితిఁ । బొనరె, నీకుఁ
బరులకు హితమగు । వాక్యంబు భాషింతు వినుము దాని శ్రద్ధతో । దెలిసి నిత్య

గాఢసంసారసాగరగతులును ద్వంద్వవాతాహతులు పుత్రపౌత్రపుత్రి
కాకళత్రత్రాణ ఘనభరార్దితులును వితతేంద్రియోత్కర విషమవారి
ఆ. మగ్నులప్పు డైన మానవులకు నొక, శౌరి యనెడినావ శరణ మగును
గాని యన్యమైన గతి యొక్కటైనను, ధరణి లేదు చూడఁ దథ్యముగను.

శా. ఏవా రండజయానుఁ డక్షరుఁడుఁ బర్మేశుం డనాద్యుండు స
ద్భావుం డాద్యుఁ డనంతుఁ డీడ్యుఁడు జగద్వంద్యుండు సర్వేశుఁడు౯
దేవాధీశుఁడు నైనశ్రీహరిని భక్తి౯ గొల్తురో యామహా
ధీవర్యుల్ హరిసూనుఁ బొందరు మహాదీప్తి న్విజృంభించుచు౯. 50

ఆ. యముఁడు పాశహస్తుఁ డగునిజభటుఁ గాంచి
తొలుతఁ జెప్పె భక్తిఁ దోయజాక్ష
భక్తవరుల వీడు పరులకు నే నధి
పుఁడనుగాను వైష్ణవులకు ననుచు. 51

క. హరిదాసు లెపుడు కాలుని, పురిఁ జూడఁగ నెన్నఁడైనఁ బోరని మున్నీ
ధరయం దిక్ష్వాకునరే, శ్వరుఁ డనియెఁ బుధులకడను సభ్యులు మెచ్చ౯.

సీ. శ్రీహరిఁ జింతించు చిత్తంబె చిత్తంబు హరినామమునుఁ బల్కునట్టిజిహ్వ
జిహ్వయౌ మాధవుసేవించుకరములుకరము లై భువి వాసిఁ గ్రాలుచుండు
శౌరిపాదద్వయసారసంబుల పూజఁ జేయనిచేతులు చిగురుటాకు
గుములసొంపునుఁ గని కూడియుండినవగు బొమ్మలకైవడిఁ గొమరు మిగులు
ఆ. వరదు సద్గుణముల వర్ణనచేయని
దైనజిహ్వ యొప్పు దధికరోగ
సమము కంఠభాగశాలూకతుల్యమౌ
మూలరసన యగుచు మొనయుచుండు 53

చ. గురుతరభక్తితో నడరి కుంజరపాలుఁడు నైనశౌరి నే
పురుషుఁడు గర్వయుక్తుఁడయి బుద్ధిఁ దలంపఁడొ జీవయుక్తుఁడై
ధరజని బంధుబృందములఁ దద్ద నటించియు శోచనీయతం
బరఁగి మృతోపమానుఁడయి వాఁడు చెలంగును గాదె యారయ౯. 54

క. పురుషోత్తము సేవించెడి, పురుషులు చచ్చియును గీర్తిఁ బొంగారుచు శ్రీ
కరసరణిఁ గుల్కుదురు నా, గురువాక్యము నిజము నిజము గుణరత్ననిధీ!

వ. వాత్మనికాయజ మూర్తామూర్త చరాచర దృశ్యాదృశ్యస్వరూపమును లగుని
ఖిలము నారాయణాత్మకము లై రాణిల్లును. 56

క. భగవంతుఁ డౌత్రివిక్రము, నొగి నెవ్వఁడు గొలుచు నట్టియుత్తముచే నే
ర్పగణితదేవాసురగణ, జగములు సేవితము లగును సత్యముగాఁగ౯. 57

ఆ. కదళియందు మణులు । కడు లెక్క లేనివై
వెలయుమాడ్కి సర్వ । విభుఁడు నైన
చక్రియందు సుగుణ । చక్రంబు లెప్పుడ
సంఖ్యతోడ నుండు । సంతతంబు. 58

చ. వరదుఁడు వామనోహరుఁడుఁ । బక్షిగణేశ్వరకేతనుండు భా
సురవరశంఖశార్ఙ్గగురు । శోభితచక్రకరాబ్జుఁడుఁ జగ
ద్గురుఁడగు పంకజేక్షణునిఁ । గొల్చెడివారు భవప్రగర్తముం
బోరరు నిజంబు క్రన్నన వి । శుద్ధయశోధను లై ధరణీశ్వరా! 59

క. గోవిందుఁ దేవనంబుల, భావంబున దీప్తితోడ । భాసిల్లునా యా
ధీవరుల పరిభవంబున, వావిరి వర్తించుచుండ్రు । వసుధఁ జూడీ! 60

ఆ. సర్వదేవవిభుఁడు । శౌరియు విష్ణుండు, భక్తవత్సలుండు । భవ్యుఁ డైన
చక్రి నాశ్రయించు । జనులకు యమపుర, నిరయగతులు లేవు । నిజము పౌత్ర!

క. శ్రుతిశాస్త్రవిశారదు లగు, వ[illegible]ుంతులు పోవునట్టి । మాన్యపదమును
స్మృతదీప్తి విష్ణుభక్తులు, కుతు[illegible]బునఁ బొందుచుండ్రు । గురుతరదీప్తిన్ 62

క సంగరమునఁ జచ్చినవర, పుంగ[illegible]లకు నెట్టుగతి । పొసఁగునో కనగా
తుంగగతి కన్న మిన్నఁగఁ, బొంగారెడి పదము వైష్ణ । వుల కొనఁగాదున్. 63

సీ. సద్ధర్మశీలురు । సాత్త్వికు లగుమహామనుజాల కెలాటి । మాన్యపదము
సమకూరునో యట్టి । సద్గతి యలరును హరిభక్తవరులకు । ననుచు బుధులు
పల్కుదు రఖిలసం । వాసుండు సూక్ష్ముండు వసుదేవపుత్రుఁ డవ్యక్తతనుఁడు
భవవిచ్ఛిదుఁడు నైన । పద్మాక్షుఁ గని విధి ప్రొక్కనపురుషులు । ముక్తిగాంత్రు

ఆ. సృష్టిచేయఁబడిన । జీవరాసులరేవ
పంక్తియందుఁ గాంతి । వఱలి శౌరి
కడిమి వెలుఁగుచుండఁ । గా సకలేశునిఁ
బొగడ ముక్తి దొరకుఁ । బురుషులకును. 64

క. సిరిమగఁ డేరికిఁ బ్రియుఁడో, కరమాతని కామనుష్య । గణ్యులు ప్రియులై
ధర మరల వారు పుట్టక, నిరతము నెగడుదురు ధర్మ । నియతస్థితితోన్. 65

క. వినయాన్వితమానసమునఁ, బొనరుచు నెవ్వాఁడు శౌరిఁ । బూజించునో యా
జనుఁ డీభవదుర్పంకం, బునఁ గూలఁడు నిజము దైత్య । పురుషాధిపా! 66

ఉ. వేకువయందు లేచి ముని । విశ్రుతుఁడుఁ సుగుణాలవాలుఁడై
శ్రీకమలాక్షునిం దలఁచి । చిత్తము నాహరినామసంస్తుతిం
బ్రాకటభక్తిఁ జేసి విని । భాసిలునో యతఁ డట్టివాఁడు దు
ష్కృతులు దెచ్చుఁ గష్టములఁ జోఁ । ట నడంచును నిత్య ముద్ధతిన్. 67

వ. దనుజనాథా! యెవ్వరిమనంబులు భగవంతుని నామామృతంబును భక్తితోఁ శ్రవణయుగ్మములం గ్రోలి సంతసంబున నుండునో యట్టిపురుషులు బాధలఁ బాసి స్తుతినొందుచు ముక్తినిఁ గాంతురు. 68

ఆ. చక్రగదల వెలయు । శౌరిపై నెవరికి, భక్తి దృఢముగాను । వఱలుచుండు
నట్టివారు శార్ఙ్గి । యనిశము నివసించు, చోటుఁ జేరుచుంద్రు । సొంపుమీఱ.

సీ. హరిచింతనాసక్తు । లగువారి కేగతి పొసఁగునో యద్దియు । భూస్థలమున
వెయ్యేండ్లు తపసుతో । వెలసిననరులకుఁ బొసఁగ దెవ్వానికిని । బుద్ధిలోన
భవ్యమౌ హరినుతి । వాటిల్లదో వాని కాశ్రమంబులతోడ । నతులజప్య
తరమంత్రములతోడఁ । దలితపోరతితోడ నెట్టిలాభము కల్గ । దెన్నఁడైనఁ

ఆ. పరమభక్తి మిగులఁ । బద్మేశ్వరునియందు
నిలుపునట్టి నరుని । నిఖిలదాన
యాగయోగభోగ । యత్నంబు లన్ని వ్య
ర్థంబు లగును జూడు । దైత్యనాథ!.

క. నారాయణుతో వైరము, సారెకుఁ గావించునట్టి । జనుఁ డున్నతినిం
గోరి యొనర్చిన సర్వో, దారక్రియ లన్ని చెడును । దలపోయ ధరన్. 71

ఆ. సంతతంబు శ్రీశుఁ । జింతించువారికి, నెన్నఁడైన భీతి । యొసఁగ దెందు
శౌరిఁ దలఁపనట్టి । జనులకు నాపద, లనిశ మమరుచుండు । ననిరి బుధులు. 72

వ. శ్రీమదష్టాక్షర మంత్ర మఖిలార్థసాధకంబగు జనార్దనుండు నిందీవరశ్యాముఁ డైనదామోదరుఁ డెవ్వరిహృత్పద్మవాసుం డగు వారి కపజయంబు వాటిల్లక జయలాభంబు లొనరు సర్వమంగళమాంగల్యుండు వరేణ్యుండు వరదుండుఁ బార్థివుం డగుహృషీకేశునకు నమస్కరించుమనుజాల సకలకార్యములు నిర్విఘ్నముగ నెఱవేఱును. విష్టవ్యతీపాతాదులు దుష్టగతిజనితము లగుదోసంబులు పద్మనాభుని స్మరింప నశించు. 73

తే. తీర్థకోటిసహస్రము । తీర్థకోటి
శతశతంబులు హరినమ । స్కారషోడ
శాంశకాలంబునకు సమ । మగునె బుద్ధిఁ
దలఁచి చూచిన నెప్పుడు । దానవేంద్ర. 74

వ. మఱియుఁ జెప్పెద వినుము. 75

చ. స్థిరఁ గల సర్వపుణ్యగురు । తీర్థఫలంబుల విష్ణునామభా
సురవరకీర్తనంబున వి । శుద్ధుఁడు నై నరుఁ డొందు సద్వ్రతా
చరణులు నై సపండితులు । చక్రధరున్మతులన్ స్మరించి సుం
దరమగుముక్తిసద్మమునఁ । దక్షులు మెచ్చ వసింతు రున్నతిన్. 76

సీ. పరదేవతాభక్తిఁ బలుకుచు మిథ్యతోఁ జక్రి నర్చించెడి జనుఁడు సాధు
పురుషులుండెడిచోటుఁ బొందునిక్కము జగద్వంద్యునిఁ బూజింపవచ్చుఫలముఁ
బరిపూర్ణతపముతో భాసిల్లువాఁ డొకరీతినైనఁ జెందఁడు తథ్య మరయు
భక్తిఁ ద్రిసంధ్యలఁ బద్మనాభుఁ దలంచుభక్తాత్ముఁ డుపవాసఫలము నొందు
ఆ సందియంబు లేదు శాస్త్రమహాదృష్టిఁ, బొనరునట్టి కర్మమున భజింపు
చక్రధరునిఁ దత్ప్రసాదముతో నీకుఁ, గలుగు ముక్తి నిజము గణ్యు లెన్న.

ఆ. అతనిమీఁద చిత్త మాతనిపై భక్తి, సంతతంబు గలిగి సర్వదేవ
తాధినాథు మిగుల నర్చించి సుఫలంబుఁ, జెందఁగలవు నీవు శిష్టచరిత! 78

మ. వనజాక్షుం డజరుం డనంతుఁడును సర్వవ్యాపకుం డచ్యుతుం
డనఘుండున్ బరమాత్ముఁడున్ బరముఁ డవ్యక్తుండు నాశౌరినిన్
ఘనభక్తిన్ దలపోయుమానవులు వేడ్కన్ శాశ్వతంబైనవి
ష్ణునిలోకంబును జెందుచుందురు మహాశ్లోకోన్నతిన్ దానవా! 79

ఉ. శ్రీయుతుఁ డచ్యుతుండు మునిసేవ్యుఁడు తేఁడు సురేశుఁ డైననా
రాయణునిన్ స్మరించు మనుజాధ్యులు ధౌతవిశుద్ధపుష్పసం
ధాయక రాజహంసలవిధంబున దుస్తరభావకంధితో
యాయతపారతారణులునై విలసిల్లుదు రార్యు లెన్నఁగన్ 80

ఉ. మాధవనామకలాబ్ధవర మత్తమధువ్రతుఁ డాశ్రితేశుఁడున్
భావనుఁడున్ గదాచటుల భాసురచక్రకశంఖహస్తుఁ డా
శ్రీవనమాలినామకుల శిష్టతమంబగు భక్తి విన్నవా
రానవజాతుసద్మగతు లౌదురు సత్యము దానవాధిపా! 81

చ. వినుతుఁడు కీర్త్యమానుఁ డురువిక్రముఁ డార్యుఁడు నైనశౌరి పా
వనతరనామకీర్తనము భక్తి నొనర్చినవాఁడు ద్రొల్లి చే
సినగురుపాపరాసులను జెచ్చెలి వాసి సుధారసంబుఁ ద్రా
వినఁ జనుమాడ్కి మోక్షమున వెల్గుచు ముక్తినిఁ గాంచుఁ బిమ్మటన్. 82

సీ. మనుజుఁడా! విను దాన మధువైరినామంబు ధ్యానించి కీర్తించి తద్దఁ జదివి
వినెడిసత్పురుషుల విమలాత్ము లై యుట్టమనుజాలు గొలుతురో మహితభక్తి
నట్టిపూరుషవర్యు లాచరించినపూజ హరిసేవ లైవడి నలరు ననుచుఁ
బలికిరి దేవతల్ బాహ్యంబుతోడ నంతఃకరణముతోడఁ దాల్మితోడఁ
ఆ. సకలకాలపుష్పసారపత్రముల
యోగులందు హరిని యోగ్యమైన
విధినిఁ బూజచేయు విమలు లౌ జనులెల్ల
నఖిలపూజ్యు లగుదు రన్నికడల. 83

క. మునినాయక ప్రహ్లాదుఁడు, వనజాక్షునిమహిమ నిట్టు । వర్ణించిన భ
క్తిని విని బలివిభుఁ డాతనిఁ, గని క్రన్నన బలికె నపుడు । కౌతూహలి యై. 84

వ. పితామహా! నీచేఁ జెప్పఁబడినసర్వగుఁడగు జనార్దనుఁడు లోకములఁ బురుషు
లచే నెట్టారాధింపఁ దగియుండునో యేనివలన వెన్నుఁడు మన్ననఁగ సుప్రసన్నుఁ
డగునో జగదధిపుఁడగు ఖగవాహనుప్రీతికొఱకుఁ దగినదానంబు లెవ్వియో
యతిథులందు నుపవాసాదు లానర్చనగునో తత్ప్రీతికై చేయనర్హములగు కార్య
ములెవ్వియో వ్రాప్తులు శ్రద్ధాళు లగునరు లేమి యాచరింతు రొక్కొ
వానినన్నింటినిఁ గరుణించి నాకుఁ దెలిపి రక్షింపుమని ప్రార్థించినఁ బ్రహ్లాదుఁడు
చెప్పఁ దొడంగె. 85

ప్రహ్లాదుఁడు బలికి దానాదిప్రశంసఁ జేయుట.

తే. శ్రద్ధధానులు సద్భక్తి । సహితు లైన
జనులు హరిఁ గూర్చి చేసిన । సర్వదాన
తతులు నాశంబు లేనివై । ధాత్రిలోనఁ
దనరు చుండును సత్యము । దైత్యనాథ! 86

మ. మనుజుం డెల్లతిథులందు లోకవిభుఁడౌ । మావల్లభు న్భక్తిచే
తను నర్చించునొ యవ్వి దివ్యతిథులౌ । దర్శింపఁ దద్రూపద
ర్పనచిత్తుం డుపవాసి యై సకలవి । ప్రశ్రేణి నర్చింప దు
ర్జనహారుం డగుచక్రి తుష్టుఁడగు నిస్సందేహ మూహించినన్ 87

క. నరుఁ డెవ్వఁడు విప్రులతో, నిరతము ద్వేషించె నేని । నిచ్చలతఁడు బల్
నరకప్రాప్తుఁడు నై దు, స్తరబాధల ననుభవించుఁ । దథ్యము పౌత్రా! 88

క. మును విప్రులు నాతనువని, వనజేక్షణుఁ డిట్టు ప్రీతిఁ । బల్కెను గాన
ఘనభక్తి నాద్విజేంద్రుల, మనుజుఁడు పూజింపఁ దగును । మాధవపరుఁడై. 89

ఆ. అవనిసురుఁడు ప్రాజ్ఞుఁ । డైన నపండితుఁ
డైన నిందింపఁ దగన । యాద్విజేశుఁ
డచ్యుతాధ్యదేహ । మగుదానఁ బూజింపఁ
దగుమనుష్యుఁ డతనిఁ । దగిన భక్తి 90

ఆ. భద్రరససుగంధ । వర్ణయుక్తంబులౌ, పుష్పజాతు లెల్లఁ బూజ కర్హ
మగును హరికిఁ బ్రియము । లగుతిథిదానము,లను వచింతు భక్తి వినుము పౌత్ర!

సీ. బహుళదళచంపక । జాజాలికుందకరవీరయూథికా కమ్రపారి
భద్రపీతకజపా । పాటలాశోకతిలకగిరికావకుళ । ప్రకృష్ట
తగరకేతక్యాది । తరులతాజాతపుష్పంబులుఁ దావుల । దనరునట్టి
నేలగుపూవులు । విష్ణ్వర్చనమునందుఁ దగిన వౌఁ గేతకి । తప్ప జమ్ము

తే. జాతి కురువకదళము మృగాంకభృంగ
దళములును మాలతీపత్త్ర మతి రమాల
దళము లతిముక్తి శ్రీరమాధవునిపూజ
యందు సౌభాగ్యంబు లగుచుండు నసురనాథ! 92

క. వినుము మాలతికుసుమములు శ్రీశుని పూజార్హంబు లట్టి శుభనగములఁ బు
ట్టినపల్లవములు హర్యర్చనమందుఁ బ్రశస్తములు విచారింపంగన్ 93

క. వీరుద్భూతప్రసూనల నల, రారెడిచిగురుటాల మురారి నర్చింపనగున్
ధీరుం డగునరవర్యుఁడు, సారం బగుభక్తి మదినిఁ జాల వెలుంగన్. 94

క. నానామూర్త్యనుభావము, లా నలినీభవ్యాకారవాదులతోడన్
మానితదూర్వాంబులతో, మానాథు యజించుటొప్పు మనుజుఁడు భక్తిన్. 95

ఆ. సూక్ష్మవారితోడ సారిదిఁ బ్రత్యాలిత,మై విశిష్టసరణి నలరు వృక్ష
పత్త్రతతులతోడఁ బంకజాక్షుని భక్తిఁ, బూజసేయనగును బురుషుఁ డవని

చ. జనుఁ డటు పత్త్రపుష్పవరచారు సుగంధసుమాలితోడ నీ
శునిఁ గడుఁబూజచేయనగు శోభనచందనకుంకుమంబులన్
ఘనముగుభక్తిఁ బూయనగుఁ గామునితాతకు నిత్యభక్తిచే
తను మది ముక్తిఁ గోరు జన తల్లజుఁ డోదనుజాధినాయకా! 97

వ. ఔశీర పద్మకకాలాగరు మహిషాఖ్యకణ దారుసిహ్లక నాగర శంఖజాతీఫలధూపము హరిప్రీతికొఱకు నిడఁదగు హవిస్సంస్కృతము లగుయవశాలిగోధూమ వ్రీహి మాష ముద్గంబులును బవిత్రములైన గోభూవస్త్రాన్నస్వర్ణములును మాఘమాసమునఁ దిలలుఁ దిలధేనుకామ్యంబులు మధువైరిప్రీతుఁ డగుఁగాకని మనుజుఁడు దానము చేయఁదగును వినుము. 98

తే. వ్రీహివస్త్రాదినాదులు విష్ణుతుష్టి
కొఱకుఁ బురుషర్షభుండు ఫాల్గునసమాఖ్య
నెసఁగుచుండిన నెలయందు నిచ్చుటొప్పు
ధరణిసురులకు నిత్యము దైత్యనాథ! 99

క. చైత్రంబున ధీమంతుఁడు, చిత్రాసనశయనవస్త్రశేఖరములను
బాత్రులగు ద్విజుల కిడఁ దగు, ధాత్రిన్ హరితుష్టికొఱకుఁ దదయకభక్తిన్.

తే. కావులకు దావు లగువస్తుతతులుఁ దాళ
వృంతగోచందనంబులు విమలవారి
కలశములు శౌరితుష్టికై కడిమి సాధు
జనులు విప్రుల కిడనగు శ్రద్ధతోడ 101

చ. సతత మెవండు పౌత్రసుతజాయలఁ గూడినవాఁడునయ్యు మా
సతిక నాలకించి విధి వాటిల నావిధుఁ గూర్చి మ్రొక్కునో

కీలిని సదక్షిణాశ్వసవ।శిష్టఫలంబును దత్తభూమిగో
తిలరథవాజి హేమకరి। దానఫలంబులఁ బొందు వాఁడొగిన్. 102

సీ. పురుషవర్యుం డైనఁ। బొలఁతి యైనను హరిపద్యంబునం దతి।భక్తి నాశ్క-
పాదంబు విని గత।పంకు లై శుచితోడ నలరుచు హరిభక్తు।లై విశిష్ట
లోకాముఖంబందు। గురుపుణ్యనైమిషగయాపుష్కరలస।ద్గాంగతీర్థ
ములయందు మనుజులు।పొరిఁబొరి శ్రద్ధతో మునుఁగ నెట్టిఫలంబు।మొనయునట్టి
తే. పుణ్యముఁ బ్రయాగజలమున। భూరిబుద్ధి
మాఘమాసంబులో మున్ను। మానవులకు
విప్రు లెట్టిఫలంబును। వెలయునందు
రట్టిఫలముల నెల్లవా। రందుచుంద్రు. 103

చ. మనసలరార నేనిపుడు। మానుగ నీ కతిభక్తిమీఱఁ జె
ప్పినదగు వామనోరుకథ। విన్నఁ బఠించిన సంతతంబు శో
భనమును రాజసూయముఖ। భద్రఫలంబును నాకభోగముల్
జన భువనంబునం దొనరు।సత్యము సత్యము ధాత్రిఁ బౌత్రుఁడా! 104

వ. విను రాహుగ్రస్తసూర్యచంద్రోపరాగకాలములందును రత్నముల దానము
చేసినవానికిని దుర్భిక్షమందు భార్యాపుత్రుల బ్రతికింప నెంచి వచ్చినవాయల
రక్షించువానికి దేవాగ్నిమునిపితృ నూతృగురుజ్యేష్ఠసోదరాదిపాలకునకు నెట్టి
పుణ్యము కలుగునో యట్టిఫలం బీవామనపురాణశ్రవణపఠన మొనర్చు పుణ్య
జనులకు లభించును. పాపహరం బగ్ర్యమగునట్టియీ వామనము పదునెనిమిది
పురాణంబులందుఁ బదునాల్గవది యగు ఈవామనస్థములగు శ్లోకములం దొక
దానిని వినిన వ్రాసినఁ జదివినఁ దాఁకినమనుజులు విగతాఘులై వామనదేవుని
కృపవలన నక్షయం బగుమోక్షమందిరముఁ బొంది సుఖింతు రని నామనంబు
నందు నిసుమంతయైన శంక కలుగదు వినుము. 105

క. సాముద్రోపానద్యుగ, ళామలకములను నరుండు। నాషాఢమునన్
వామను ప్రీత్యర్థముఁగా, నీమహి నిడవలయు భక్తి। నెసఁగి దితీశా! 106

తే. ఆద్యమధుయుక్తమైనపా।యసము లవణ
గుడసమేతంబు నగునట్టి। కూడు భాద్ర
పదమునందు మహాత్ములౌ। బ్రాహ్మణులకు
నొసఁగనగు శౌరితుష్టికై। యుర్వి జనుఁడు 107

క. మనుజుం డాశ్వయుజంబున, ఘనసీలతురంగ శస్త్ర।గణములు వృషభం
బును దధ్యాదుల నిడ నగు, వనజాక్షుని ప్రీతికొఱకు। బ్రాహ్మణతతికిన్. 108

ఆ. శాలికుంభరజత। సన్మణిదీపము, ల్మాఫలములు సర్వ।దానవారి

సంతసించుటకును । సద్ద్విజాలకు నిడఁ, దగునుఁ గార్తికమునఁ । దాల్మి నరుఁడు.

క. పురుషుఁడు మార్గశిరంబున, హరితుష్టికి నిచ్చుటొప్పు । నవనిసురులకున్
తురగోష్ట్రాజావికములు, ఖరములు శకటములు భక్తి । గ్రాలెడిబుద్ధిన్ 110

సీ. రమ్యాలయప్రాకా । రణపురప్రముఖము లచ్యుతప్రీతికై । యధికభక్తిఁ
బౌషమాసంబందు । బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుల కొసఁగ నొఁ బూన్కితోఁ । గొసఁగుదురిని
దాసీగణంబుల । దాసుల వస్త్రసకలితోదనము నలం । కారములను
సర్వకాలములందు । శౌరిసంప్రీతికై యిడనగు ద్విజాలకుఁ । బృథ్వి నరుఁడు

ఆ. నిష్టతమము నగుచు । నెయ్యది రుచినిజ
భవనమందు వెలయు । భక్తి దాని
శౌరితుష్టికొఱకు । సత్యవిప్రులకును
ననిశ మిచ్చు టొప్పు । నమరులెన్న 111

క హరిగేహారామంబుల, ధరపైఁ గట్టించి కీర్తిఁ । దనరినవాఁడా
నరుఁ డురుశాశ్వతపుణ్యో, త్కరసుఖముల నొంది ముదము । గడలుకొనంగన్

క. కరమర్థి నలువమొందర, సుర లౌనౌ ననఁగ వెలసి । సొంపున నష్టో
త్తరగోత్రజాలకు ముక్తిని, నిరతము సమకూర్చుచుండు । నిజముగఁ బౌత్రా!

క. తపసియు నమోఘచరితుం, డపగతదోషుండు నైన । హరిచెంగట ని
ష్కపటంబునఁ బితరులు రో, గిపు లాడినసుడుల వినుమ । కృప భాషింతున్.

సీ. అస్మత్కులంబందు । నావిర్భవించినమనుజు లెవ్వరు శౌరి । మందిరముల
గట్టించి దీక్ష నా । ఘనసద్మములయందు సరవి ధ్వజప్రతి । ష్ఠల నొనర్చి
గోమయంబున నట్టి । గుడులను నలికించి పంచవర్ణపురంగ । వల్లికలను
గడిమి శృంగారింపఁ । గాఁ జేసి ధూపనివేదనంబుల సమ । ర్పింపఁగలరొ

ఆ వసుధ నట్టివారు । బహుళమహాపాత, కోపపాతకముల । నొప్పి చక్రి
కరుణతోడ విగత । కల్మషులై దశ, దిక్కులందు దీప్తి । తేజరిల్ల 115

క. మముఁ గాంచుచుండి మోక్షప, దమునందు వసింపఁగలరు । తథ్యంబని యీ
క్రమమున వారారాక్షస, దమనునికడఁ బల్కుచున్న । తరుణం బందున్. 116

క. జ్యామఘుఁ డను రాజేంద్రుం, డామాటల నాలకించి । హరికిని దివ్య
ధామంబుల శృంగారో, ద్దామాన్వితములును గాఁగ । ధరఁ గట్టించెన్. 117

క. రంగుల నాపదనంబుల, శృంగారింపంగఁ జేసి । చిత్రపుముగ్గుల్
పొంగుచుఁ బెట్టించి విప, త్సంగతి విడనాడి యుంతి । సంతతభక్తిన్ 118

వ కనకధూపదీపపాత్రములఁ జేయించి దీపములఁ బెట్టించి భక్ష్యభోజ్యనివేదన
ములు నిడఁ జేయుచు హరిద్రాచూర్ణరంజితనానావర్ణవైజయంతికలితములును

కాండుపాటలికాశ్రితమంటపస్థానవరంగియములును దేవదారునగశోభితములును
దృఢరత్నసంస్కారాభరణ మండితగాంధర్వ విద్యారాగజ్ఞనిపుణ గణాలంకృ
తంబులును లతాపల్లవ ఛన్నలలితపుష్ప ఫలజాలాభిరామంబు లగువివిధారా
మములం గల్పింపఁజేసి వానియందు దీనాంధయతిబ్రహ్మచారివికలాంగుల సంత
తము సంతసంబునఁ బూజించుచుండి. 119

క అతసీసన్నపముధునగ, తతిలీశోద్భవము నైన ॥ శైలములగు శ్రీ
పతికిని దివియలఁ దగ సం, తతముఁ బ్రకాశింపఁ జేసెఁ ॥ దత్పరబుద్ధిన్. 120

క. దనుజేశ! దాన నాతఁడు, ఘనతామిస్రాంధసంజ్ఞ ॥ కలనరకములన్
మును లెన్న దాఁటి హరిగృహ, మున కేగెను భార్యఁ గూడి ॥ ముదమొదవంగన్.

ఆ. ఇట్టు లానృపాలుఁ ॥ డెసఁగినశ్రద్ధతో
డను జితేంద్రియుండు ॥ వినుతసర్వ
భువనసత్తముండుఁ ॥ బుణ్యుఁడై హరిఁ జెందె
ననఁగ నేను వింటి ॥ నసురనాథ! 122

క మతిమంతు లట్టిజ్యామఘు, కృతమార్గము ననుసరించి ॥ కేశవపదకాం
క్షితు లై పోవుచునుందురు, వితతంబగుభక్తి మదిని ॥ వెలయ ధరిత్రిన్. 123

ఉ నీవును శౌరిమందిరము ॥ నిశ్చలభక్తినిఁ గట్టఁజేసి యా
భావజతండ్రిఁ గొల్చుచును ॥ బావనులౌ శ్రుతిశాస్త్రపారగుల్
ధీవరులుం బురాణములఁ ॥ దెల్పెడివారును శీలురైన భూ
దేవకులాగ్రగణ్యులకు ॥ దీపితభక్తి చెలంగఁ బౌత్రుఁడా!. 124

క. కనకాశ్వధేనుభూబహు, ధనముల వస్త్రముల రత్న ॥ తల్పజముల నీ
కొనరినవిభవోన్నతి కొలఁదిని మాధవుతుష్టికొఱకుఁ ॥ దెంపున నిడుమీ. 125

ఉ. ఇట్టిదు కర్మయోగమున ॥ నీ వలరారుచు దీక్ష నేర్తురా
బట్టితివేని నిన్ను హరి ॥ పాలనచేయు నిజంబు ధాత్రిపైఁ
బుట్టినమానవోత్తములు ॥ పూర్ణపుభక్తి భజించి బాళివా
పుట్టముఁ దాల్చు శౌరిదయ ॥ ముక్తినిఁ జెందిరి దానవాధిపా!. 126

శా. మానీంద్రా! యిటు విష్ణుభక్తుఁడు మహా ॥ మాన్యుండు దివ్యుండు ని
త్యానందుండును సుస్థిరుండు నగుప్ర ॥ హ్లాదుండు సత్కృత్తులం
దా నావేళ బలీంద్రుతోఁ బలికి యా ॥ దైత్యేశుచేఁ బూజితుం
డై నవ్యస్థితి నేగ నైజపురి కా ॥ త్యంతానుమోదుండు నై. 127

సీ. అనఘాత్మ! తుష్టిఁ బ్రహ్లాదుఁ డత్తఱిఁ జన బలిగృహ మొగి నిందు ॥ వర్ణకాంతి
భావణించె నంత మహాత్ముండు నగుదేవశిల్పి బలిశుఁడు ॥ చెప్పినట్టి
భూస్థలంబున నొక్క ॥ సురశైలసదనంబుఁ గట్ట బల్వెంతతోఁ ॥ గ్రాలనట్టి
గుడియందుఁ దనభార్యఁ ॥ గూడి తా సమ్మార్జనాదులౌ క్రియల నత్యంతభక్తి

తే. నాచరించుచు శర్కరాద్యాదికంబు
నైనవరబలి నర్పించె నాయతాత్మ
యైనవింధ్యావళియు నట్టియాలయమున
దీపదానంబుఁ గావించె దివ్యమతిని. 128

చ. వరకుపురాణగాథలను వావిరి సద్విజు లాడఁ దాను భా
సురమతి నాలకించుచును సుస్థిరభక్తి రమేశు నాత్మలోఁ
బోరిఁబోరి నిల్పి కొల్చుచును భూతగణేశ మహేశ శ్రీశ సుం
దరతరమందిరా సుజనతత్పర! కావవె యంచు నిట్లొగిన్ 129

హరి ఖడ్గధరుఁ డై బలిగృహద్వారమునఁ గాచుండుట.

చ. నిరతము ధర్మమార్గమున నిశ్చలభక్తి బలీంద్రుఁ డుండ భా
స్కరశతకోటిసుప్రభలఁ జాలవెలింగెడిఖడ్గరాజముం
గరమునఁ బట్టి దేవపతిగణ్యపదుండు జనార్దనుండు శ్రీ
కరతనుఁ డైనచక్రి దయ క్రాలుచు నుండఁగ వచ్చి యయ్యెడన్ 130

క. మనసలరఁగ బలిరక్షణ, మును జేయఁ దలంచి ద్వారమున వెలయుచు దు
ర్జనబలరిపులను ద్రుంచుచు, ఘనులందఱు తన్నుఁ బొగడఁ గమనీయగతిన్

క. ప్రాకారగుప్తమౌ నా, శ్రీకరతలమందు నిలిచి చేవఁ జెలఁగుచుఁ గా
భీకరులకును బ్రవేశము, నేకడ నిడకుండె దీప్తి నెసఁగుచు నుండన్. 132

వ. మునీంద్రా! సర్వభువననిర్మాణచాతురీధురీణుండును సుగుణమణిగణాభిరాముండును భూతపాలకుం డగునారాయణుం డాబలిప్రాసాదాంతర్ద్వారగతుండునై రాణిల్ల బాణజనకుఁడును రాక్షసపార్థివుం డగుబలివిభుఁడు సంతతము శ్రీకాంతునిఁ దలఁచుచుఁ దత్పాదపంకజమ్ముల నర్చించుచు హరిభాషించినవాక్యములఁ బలుమఱు స్మరింపుచుండ నతనికి వినయవివేకవైశారద్యబుద్ధి పొడమె నంత నాకర్బురాధీశుఁడు గురుఁడును బితామహుండు నింద్రతుల్యుఁడగు ప్రహ్లాదుఁ డాడినట్టివియు నిహపరలోకశుభప్రదంబు లగు హితతథ్యభాషణంబుల నెన్నుచు నిట్టివృత్తంబు నుడివె దానిఁ జెప్పెద నాలింపుము. 133

ప్రహ్లాదోక్తులఁ బ్రశంసించుట

చ. ధరణిని వృద్ధులాడినవిధంబునఁ దొల్త నటించినట్టిస
త్పురుషులు పిమ్మటన్ సకలపూజ్యులు నై నవనీతశుద్ధులై
కరము సమస్తభోగములఁ గ్రాలుచుఁ గీర్తిని వెల్గి శ్రీమనో
హరుఁడగు శౌరిమందిరము నందుకు రందము చిందులాడఁగన్ 134

సీ. దర్పితాపత్సర్పదష్టుండుఁ దద్విషహరమంత్రహైన్యసమాత్ముఁ డైన
వానికి వృద్ధసద్వాక్యౌషధులు విషపటులరబాధను బాపుచుండు

నములనగా వృద్ధవా।క్యామృతంబును గ్రోలి తద్భాషణంబులఁ । దనివిఁ జెందు
నరులకు సోమపా।నంబందు నభిరుచి యలరున యాపద।యందుఁ బడిన

తే. వారికిని నీతి బోధించు । పరమవృద్ధ
జనులు లేకున్న శోచ్యులై । చచ్చినట్టి
పురుషులను బోలి బంధుస।మూహమందు
వెలయుచుందురు నిత్యము । వేడ్క లెక్క. 135

క. ఘనబాధానక్రగ్ర, స్తునకును వృద్ధుం డొకండు । క్షోణిస్థలి నుం
డనియెడల నట్టికా బం,ధన మెట్టుల వదలిపోవుఁ । దర్కింపంగన్. 136

తే. అనయ మాపన్నవాజల।మందు మునిఁగి
శోకభంగాళితోడను । పోరిడి సిగ్గు
పడెడివారికి వృద్ధుల । భాషణములె
కారణంబగు వేతెద్ది । తనరు నెట్టు? 137

మ. మునివర్యా! యిటు లాబలీశ్వరుఁడు సమ్మోహాత్తమా బుద్ధిఁ జె
ప్పెను దా నన్నరుఁ డార్యభాషణములన్ । బృథ్వన్మహాభక్తితో
విని యాత్మైవడిఁ జేసనేని పోరిడి । స్వార్థస్తకష్టుండునై
ఘను లెన్నన్ బలిమాడ్కి శ్రీహరికృపన్ । గాంచు న్మహాదీప్తితోన్. 138

క. నే నీపుణ్యపురాణము, మానుగఁ జెప్పితిని నీకు । మనుజుఁడు దీనిన్
మానితమతి విని దీప్తి, న్మానాధుని చెంత నలరు । మానిలలామా! 139

వామనపురాణప్రకరణ.

క. ఘనగంగాపుష్కరగా, హనమున నెట్టిఘము లడఁగు।నట్టులె వడి వా
మనునిపురాణశ్రవణం,బునఁ బంకము లన్ని నాశ।మును గను గడిమిన్. 140

ఆ. వామనమును వినెడి।వారియంగంబుల
యందుఁగూడి తిరుగు।నట్టిరోగ
విషములెల్ల మిగుల।విలయమొందు సమస్త
పుణ్యములు లభించు । మునివరేణ్య!. 141

వ. నీకు నేఁజెప్పినట్టి యీపరమరహస్యము నవనిసురగర్హణరతుఁడును, సహేతు
వాక్యదృతకలుషసత్వుఁడును, హరిభక్తిరహితుండునునగునరునకుఁ జెప్పవలదు.

క. నారాయణ పురుషోత్తమ, సారాసిగదాఢ్యచక్ర।శార్ఙ్గధరా! వి
స్తారపరాక్రమ త్రైక్కదర, కారణవామన మహేశ! । కావుము నన్నున్. 143

క. అని యిట్లువ్వఁడు నియతిం, బొనరారెడి భక్తితోడఁ । బురుషోత్తము భా
వనుఁడై పలుకునొ వానికి, మునివందితుఁ డైనశౌరి । ముక్తి నొసంగున్ 144

క. విను వామనవాచకునకుఁ, గనకాంబరభూమిధేను।గణముల నిడ నా

వినినట్టివాఁడు విస్తృత, ధనశౌర్యుఁడ నెప్పుడిడంగఁ | దగ శ్రీ మానీ !. 145
క. గురుపాపహరము సంప,త్కరమగు వామనము మూఁడు | కాలములందున్
నరుఁ డోర్పునఁ జదివిన సు, స్థిరమతి విన శౌరిపదముఁ | జెందు ధరిత్రిన్. 146

నాగబంధము.

చ. వరవర జీవసారకర ! | నారద ముఖ్యసురేశ వందితా!
సురవరభావిభారధర | శూరకులప్రవరోదితా ! ముని
శ్వరవశ! భూతఘోరపవి! | భావితభక్త విచారలోల !, శం
కరవిదితా! సుధారచిత | కాంతసుదివ్యతనూ రమాధరా! 147

ఖడ్గబంధము.

క. సురవర సారవర! స్ఫుర,దరవిందసమాననేత్ర | యంచితపాత్రా !
కరివరదనీలజలద, స్ఫురదభినవకాంతిజాల | శోభితగాత్రా ! 148

ఉత్సాహము. శ్రీరసాత్మజాకళత్ర | చిత్తచోర ! విష్టపా
ధార ! భూరిసార ! ఘోర | దైత్యదూర ! ధర్మని
స్తార ! భర్మభవ్యరత్న | చారుమోక్షమందిరా !
ధీరసద్గుణాళిహార ! | దివ్యరామభూవరా ! 149

గద్య. శ్రీరామకరుణా సమాసాదితకవితా ప్రాభవ, హరితసకులాన్వయప్రభవ,రామవర్యులవంశదుగ్ధసాగర సుధాకర, కొండయకుమార, బుధజనవిధేయకొండయనామధేయప్రణీతమగు తెలుఁగు వామనపురాణమందు ద్వాదశస్కంధము.

సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు

సీ. శ్రీశివోన్నతులతోఁ | జెన్నారుభువిఁ బదునెనిమిది నూఱుల ; నెసఁగి నలువ
దై దగుచున్న సం | ఖ్యలు కల్గు శాలివాహనశకవర్షంబు | లందు వెలయు
సత్ప్రథిరోద్గారి | సమమాఘసితపక్షదశమితోఁ గలిసిన | దైత్యగురుని
వారమునాఁటికి | వామనాఖ్యమహాపురాణంబుఁ దెలుఁగున | రమణఁ బూర్తి
ఆ. చేసి భద్రమూర్తిఁ | జెన్నారురఘురాము, భూపశేఖరునకు | భూరిభక్తి
నొసఁగినాఁడ నిద్ది | యుర్విఁ జంద్రార్కతుల్య, లొప్పుదాఁక దీప్తి | నుండుఁగాక!

చెన్నపురి. 'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.

*

పద్యకావ్యము.

ప్రతి 1-కి	రు.	అ
అచ్చ తెనుఁగు రామాయణము, శుద్ధప్రతి	1	4
డిటో కాలికో బైండు	1	10
అడవిమల్లెలు, ఎనమండ్ర నారాయణమూర్తి గారిది	0	6
అధ్యాత్మ రామాయణము	1	8
అనంతుని ఛందము, ఛందోదర్పణం	0	14
అనిరుద్ధచరిత్రము, కనుపర్తి అబ్బయామాత్య ప్రణీతము	0	8
డిటో కాలికో బైండు	0	14
అప్పకవీయము, శ్రీగిడుగు రామమూర్తిపంతులుగారి విమర్శతో నున్నది.	2	8
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక	0	4
ఆముక్తమాల్యద, వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిగారి వ్యాఖ్యానముతో మేలుకాకితముల మీఁద చక్కఁగ మరల ముద్రితము	3	8
ఆంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	0	2
ఆంధ్ర భాగవతము, పోతనామాత్య ప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది.	5	8
డిటో అత్యుత్తమప్రతి, రెండు సంపుటములు	7	8
డిటో 3 సంపుటములు	9	0
శ్రీమదాంధ్ర భారతము-పద్యకావ్యము:-		
7 సంపుటముల ప్రతి	14	0
3 సంపుటముల ప్రతి	13	0
ఆది, సభాపర్వములుగ	2	0
అరణ్యపర్వము ,,	2	0

ప్రతి 1-కి	రూ	అ
విరాటోద్యోగపర్వములు ,,	2	0
భీష్మద్రోణపర్వములు ,,	2	0
కర్ణశల్యసౌప్తిక స్త్రీపర్వములు	2	0
శాంతిపర్వము	2	0
అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములుగల సంపుటము	2	0
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము	5	8
యుద్ధపంచకము స్త్రీపర్వము	3	12
శాంతిసప్తకము ,,	3	12
ఆదిపర్వముమాత్రము, పెద్దచ్చు, చిన్నసైజు	1	8
ఆంధ్రభారతవిమర్శనము, వల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి	0	8
ఆనందరంగరాట్ఛందము, కాలికో	1	8
ఆంధ్రభాషాభూషణము	0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, అట్టబైండు	0	12
,, కాలికోబైండు	1	2
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, టీకానుక్రమణికాసహితము	0	12
డిటో కాలికోబైండు	1	0
ఆంధ్రచంద్రాలోకము సటీక	0	8
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము సూరకవిది	0	6
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము చక్కనికూర్పు	2	0
ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమనాథకృతము	1	8
కవికర్ణరసాయనము	1	8
మేలుప్రతి, కాలికోబైండు	1	14

[illegible]

శ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారి గ్రంథములు.

		రూ.	అ.
	ప్రతి 1-కి	రూ.	అ.
శ్రీకృష్ణావతారతత్త్వము:— 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 భాగములు	ప్రతి 1-కి	1	8
ఆంధ్రశ్రీమద్రామాయణము, నిర్వచనము వాఖ్యానములలోని భావముకూడ విడువక తెనిఁగింపఁబడినది. ఏశ్లోకమున కేపద్యమో తెలియుటకై శ్లోకసంఖ్యగూడఁ దెలుపఁబడినది	3 సంపుటముల ప్రతి	12	0
	7 సంపుటముల ప్రతి	14	0
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	...	5	0
హాలాస్యమాహాత్మ్యము, స్కాందపురాణమునుండి తెనిఁగింపఁబడినది. మధురాపురమాహాత్మ్యమును దెలుపును. మీనాక్షీసుందరేశ్వరుల విలాసచరిత్రములు డెబ్బదిరెండుకథ లిందుకలవు.	...	1	0
ఆంధ్రలలితోపాఖ్యానము, భండాసురుని లలితాదేవి చంపుట మొదలగు గాథలనేకములిందున్నవి మంచిబైండు	...	1	8
విచిత్రపాదుకా పట్టాభిషేకనాటకము	...	0	12
పాండవాజ్ఞాతవాసనాటకము	...	0	12
రామవనవాసనాటకము	...	0	12
సంగ్రహరామాయణము, వచనము సులభశైలి	...	0	10
సంగ్రహభారతము	...	1	0
సంగ్రహభాగవతము	...	1	0
కలివిలాసము, విచిత్రప్రబంధము	(అచ్చగుచున్నది.)		
హనుమద్విజయము	...	0	8

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

సవరణ

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
2	10	తగుకా	తగకా
	23	ప్రా ప్తకుకా	ప్రాపకుకా
4	8	శ్రీ	శ్రీ [భంగము)
7	10	భయమగుకు సం, తా దాసావనస	సాధ్వస సం, జా తా త్రిభ క్తసాలన (యతి
	14	శ్రీ	శ్రీ
8	1	వెలది	వెలఁది
	5	మహా త్మ్యము	మహా త్త్వము
	16	మహీశుని	మహేశుని
	25	నిర్గనాచరితము	నిర్గనాచరితమై
10	19	శ్రోణి	శ్రోణి
11	24	పుష్టుఁడు	పృథ్వీలుఁడు
13	22	లవి	లరి
	22	గర్వమేలా	గర్వమేల
15	10	అనవృఁడా పురుషుఁడా	మిపురుషనాథుఁడా (యతిభంగము)
	22	బ్రహ్మహత్యపేసినుఁడు	బ్రహ్మహత్యాపేడితుఁడు
17	4	సాంగంబులా	సారెం బులా (యతిభంగము)
20	25	ముంచిన	మించిన
	28	పెల్లకము	తెల్లడము
22	23	మొగిడ	మొగిని
23	1	చివ్వ	ఉవ్వ
	22	బోటిబోటి	పొరిఁబొరి
	25	మీ	మీఁడ
	28	పొల్చారు	పొల్పారు
24	15	రక్తాంబిక	నక్తాంబక
25	17	వింతనోడ	వింతతోడ
	25	తిరువాళి	కవిరాజవిరాజితము
26	9	అర్థము	నార్థము
	10	జెలంగి	తెలంగి
27	30	సైకతశభూములందు	సైకతభూములందు
	31	గరించు గరిత్రి	గిరించు ఁ గరిత్రి
32	1	ఆగివరో	అలివరో
37	10	నిరాశిత	నిరాశిత
38	18	మేటిపైన నిక	మేటిదైన [(యతిభంగము)
39	27	తోడనుంచిన వసంతు న్నిష్టమాకాం	తోడనున్న కపట స్వాంతున్వ సంయున్వేసకా
40	7	దానినన్నట్లు	దానినన్నట్లు
44	9	వరవహోమ	వరహోమ
47	10	జయింపకే	జయింపలే

పుట.	పంక్తి.	తప్పు	ఒప్పు
	21	తేని	వేని
48	10	హృషీకేశవుఁడవు	హృషీకేశుఁడవు
49	10	ానని	తానని
53	27	ని-దర్పిత	మ-హోకటు
64	24	నబు	నగు
65	13	గర్చ	గర్భ
67	32	ఆంత్రు	ఆంధ్రు
77	5	నభో జ్య	నభో గ్ని
	27	పా ్షులు	పాపిష్ఠులు
78	2	కినటి	జెనటి
90	21	వరుగని	జెవరని (యతిభంగము)
94	11	చందంబు	చిందంబు
96	6	గుణాము	గణము
102	28	రాజ్ఞసేశ్వశ	రాజ్ఞసేశ్వర
117	25	కరయి	కరము
122	26	గొంతయు	నెంకయు
131	7	బన్నిన	పన్నిన
	7	భాగుగ	బాగుగ
134	25	ప్రహ్లాదునతో	ప్రహ్లాదున
139	31	సురులు	సురలు
143	11	గండులు	గంధులు
159	25	బటి	బట్టి
166	20	భవునకుని	భిపునకును
174	25	చెలంగుచుండగా	చెలంగుచుండగ
192	9	గ్రానెంచు	భావించు
193	10	వనజు	వనజజు
196	27	భావము	భావమును
198	23	పాప	తాప
203	13	థము సా	ధము సా
208	21	భాసుర	కలమణి (యతిభంగము)
225	33	శరణా	శరణార్థి
233	12	గర్వంసము	గర్వంధుపు
235	16	భిక్షు	భిక్షు
241	30	నటి	నట్టి
245	27	వందు	నందు
250	8	గణ్యత్ర	గణ్యపు
259	12	నవ్య	నవ్య
260	32	సొగసగ	సొగసగా
262	17	పందు	రంతు

పుట.	పంక్తి.	తప్పు	ఒప్పు
266	12	హిశాలం	విశాల
267	1	జంబ	బంధ
272	9	గన్నిభ	సన్నిభ
278	24	దంత	కంత
279	23	సురల	సురుల
288	4	ముక్తవైచ	ముక్తములు
	6	చక్రోద్వృత	చక్రోద్వృత
296	29	ధర్మరాజ	ధర్మిజ
299	21	ఇట్లు	ఇట్లు
307	23	గన	కన
312	15	మాన	మానవ
313	24	మునుశేరి	మునుఁజేరి
314	30	తద్ఘన	కద్గురు
318	22	అనుగువగు	అనువగు
320	24	సే	నే
326	12	కేశం	కేశ
327	18	జగద్వ్యథుక్త్వము	జగద్వ్యథుంచనై
228	20	యట్టిఁదయ్యె	నట్టివయ్యె
339	25	దగినట్టి	గగనట్టి
	29	వసు	వస్తు
351	9	విస్తత	విస్తృత
352	27	మూర్ద	మూర్ధ
353	7	ప్రమథేశులు	ప్రమథేశులు
	8	సురుల	సురల
354	4	యింపగు	నింపగు
352	22	దై	సై
358	23	ప్రజ్వరిల్లె	విస్తరిల్లె (యతిభంగము)
375	7	సమిత్పులాళిని	సమిత్పులాళిని
380	8	కూర్చె	గూర్చె
391	18	జేసిని	జేసిరని
393	26	చరాచరమునకు	చరాచరములకును
395	24	యోజించు	యోచించు
397	7	సత్కారంబు	రసాకారంబు
399	22	లో	లోక
400	11	ననిపెట	ఎనిపెట
401	24	సురు	సుర
402	22	డా	డా
	29	సురుల	సురల
403	12	సురులు	సురలు

పుట.	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు.
	18	ఆసురులు	ఆసురలు
416	22	ఆష్టలంబున	ఆష్ఠలంబున
	30	ఋద్ది	ఋద్ధి
419	11	చెప్పె	జెప్పెద
421	19	లఁగెను	శెలఁగెను
	23	పాల	బాల
425	20	ధుంఠి	ధుండి
426		సద్బావంబున	సద్భావంబున
427		బిందు	బందు
435		నదికంయున	నధికసయను
4,3		లాప్రెజుల్	లాఫ్రెజుల్
448	26	సాన్నురై చెన్నారు	సవపీఠిహోత్రులా (యలిభంగము)
457	28	విలత్తి	విలత
459	20	విధ్వస్ద	విధ్వస్థ
	28	నహి	నుహి
460	11	వారిశంకటి	హరిశంకర
476	21	దరయు	దగ్గు
479	9	ప్రధు	పృథు
	21	వృమ	వృను
487	19	నిశ్చలతఁడు	నిజమూర్తఁను
491	5	ముక్ష్య	ముఖ్య